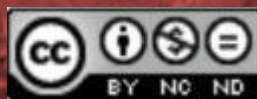

VARU

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

ISSN 2623-7237

Godina 5 / Broj 8/ 2022.

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Varaždin, veljača 2022.

ISSN 2623-7237

Nakladnik

Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Glavni i izvršni urednik

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.

Grafička priprema i dizajn

Zoran Hercigonja

Izdanje časopisa

Godina 5 / Broj 8/ 2022.

Kontakt

e-mail: zoran.hercigonja@gmail.com

ISSN 2623-7237

Sadržaj:

- 1.ZARJA TRČEK – NASTAVA NA DALJINU [6]
- 2.ZARJA TRČEK -MALO DRUGAČIJI PRODUŽENI BORAVAK [15]
- 3.VALERIJA PEKUŠEK CVIKL-NA PUTU PREMA EUROPSKOM DIGITALNOM IDENTITETU [23]
- 4.VALERIJA PEKUŠEK CVIKL-VIDEO SNIMANJE I PRIPREMA S OBS PROGRAMOM [33]
- 5.VALERIJA PEKUŠEK CVIKL-MONTAŽA VIDEO SNIMAKA U PROGRAMU SHOTCUT [43]
- 6.NATALIJA ŠRAML-KNJIGA KAO SREDSTVO ZA RAZGOVOR O RAZLIČITIM PROBLEMIMA UČENJA [53]
- 7.ELLA SELAK BAGARIĆ, KREŠIMIR PRIJATELJ, GORDANA BULJAN FLANDER – KURIKULUM TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U FUNKCIJI TJELESNOG I PSIHIČKOG ZDRAVLJA UČENIKA [62]
- 8.LAURA MOHORKO KUMER – UČENJE U PRIRODI NA PRIMJERU UČENIKA IZ ODJELJENJA PRODUŽENOG BORAVKA U OSNOVNOJ ŠKOLI [75]
9. LAURA MOHORKO KUMER-UČENJE NA DALJINU:MOTIVACIJSKI ALATI ZA PROVJERU ZNANJA IZ POVIJESTI [82]
10. LAURA MOHORKO KUMER – PRAKTIČNI PRIMJER OBILJEŽAVANJA MEĐUNARODNOG DANA SJEĆANJA NA HOLOKAUST U OSNOVNOJ ŠKOLI [90]
- 11.MOJCA KRAVCAR-ČITANJE I PROJEKT ZELENI ČITATELJ [99]
- 12.ANA ŠNOFL-SUPERČITAONICA [107]
- 13.ANA ŠNOFL-UKLJUČENOST DAROVITIH UČENIKA U TURISTIČKI PROJEKT [114]
- 14.LIDIJA KOCBEK – ČITAJU LI JOŠ UOPĆE UČENICI U OSNOVNIM ŠKOLAMA ? [120]
- 15.LIDIJA KOCBEK – AKCIJA ŠKOLSKE KNJIŽNICE-PROMOCIJA ČITANJA [126]
- 16.VERA GOGNJAVEC-UKLJUČIVANJE KOMPETENCIJA PODUZETNOSTI U PRIPREMU EKSKURZIJE [134]
- 17.VERA GOGJAVEC-ZNAČAJ TERENSKOG RADA ZA IZRADU SEMINARSKOG RADA IZ GEOGRAFIJE [142]
- 18.TAMARA KURBOS-VOLONTIRANJE UČENIKA S POSEBNIM POTREBAMA [149]
- 19.MOJCA KRAVCAR-DRUŠTVENE IGRE NA POČETKU ŠKOLOVANJA [157]
- 20.NATAŠA KUSELJ-ULOGA RAZREDNIKA U VOĐENJU ODJELNE ZAJEDNICE [164]
- 21.KATARINA VINŠEK-POTICANJE ČITANJA [170]
- 22.TATJANA EMERŠIČ-UČITELJ-PROMOTOR ŠKOLE [179]
23. TATJANA EMERŠIČ-KOMUNIKACIJSKO POUČAVANJE KNJIŽEVNOSTI-OTVARANJE DIJALOGA O PROBLEMIMA ADOLESCENATA [187]
- 24.TEA KUMP-METELKARJI O HELJDI [193]
- 25.MATEJA PUČKO ERHATIČ-ODRŽIVA MOBILNOST U ŠKOLI[202]
- 26.BOJAN KUKMAN-STVARANJE POZITIVNE KLIME [207]
- 27.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-DRAMATIZACIJOM DO ZNANJA STRANOG JEZIKA[214]
28. JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-DJECI JE POTREBNA ŠUMA [220]
- 29.JASMINA KRIŽAJ GRUŠOVNIK-MOTIVACIJA UČENIKA[226]
- 30.JANA GRABLJEVEC-RAZREDNIK PRVAŠIĆIMA U VREMENU ODRŽAVANJA NASTAVE NA DALJINU[230]
- 31.ZLATKO MARČIČ-NASTAVA MALE KOŠARKE U ŠESTOM RAZREDU IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTRI [238]
32. NATALIJA VIDENŠEK-ČIŠĆENJE ZUBA SA „ZOBNIM ALARMOM“ [247]
- 33.JANJA SUNČIČ-ČIMBENICI USPJEŠNOG UČENJA [254]
- 34.ALENKA PLEVNIK-NAVIKE UČENJA PETOŠKOLACA [260]
- 35.ZLATKO MARČIČ-AEROBNE VJEŽBE TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU ZA UČENIKE DRUGE I TREĆE TRIJADE [272]
- 36.STANKA KAJBA-UČENJE STRANOG JEZIKA KROZ IGRU [279]
- 37.MARTINA KAJFEŽ-UVOĐENJE ROBOTIKE U 1. TRIJADU OSNOVNIH ŠKOLA [287]
- 38.POLONCA GREGORČIČ-LUTKA U NASTAVI-NEKA UČENJE POSTANE IGRA [296]
- 39.PETRA KRMELJ-UČENJE NA OTVORENOM [306]
- 40.PETRA KRMELJ-POZITIVNA KLIMA I POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE [312]
- 41.NINA TALER-UČENJE SLOVA KROZ POKRET [319]
- 42.NINA TALER-BUDDYJI U OSNOVNOJ ŠKOLI [330]
- 43.MARINA GARIĆ-UZAJAMNA SURADNJA UČITELJA-RAZREDNIKA I ŠKOLSKE SAVJETODAVNE SLUŽBE [345]
- 44.MONIKA RAVNIKAR BOBNAR-KAKO POBOLJŠATI DRAMSKE VJEŠTINE [354]

- 45.JULIJA GRM-KREATIVNA INSPIRACIJA IZ AMBALAŽNOG OTPADA [360]
- 46.JULIJA GRM – SOCIJALNE VJEŠTINE U PRVOM RAZREDU [366]
- 47.JULIJA GRM-TEHNIČKA KREACIJA U ŠKOLI [371]
- 48.ERIK KURBOS-SLOBODNO VRIJEME UČENIKA U RAZDOBLJU TRAJANJA COVID-19 [378]
- 49.TANJA RADOVIĆ KANTARDŽIĆ-ČROBNI SVIJET PRIRODE I BESPLATNE IGRE ZA MALU DJECU [386]
- 50.NIVES GROS-NEDONOŠČE I NJEGOVE MOGUĆE OBRAZOVNO-ODGOJNE POTEŠKOĆE [391]
- 51.JULIJA GRM-SVIJET DIDAKTIČKIH IGRAČA JE MALO DRUGAČIJI [398]
- 52.MARJANCA DOLENC-ORIJENTACIJA – MREŽA [405]
- 53.MARJANCA DOLENC-DJECA S ADHD POREMEĆAJEM U OSNOVNOJ ŠKOLI [416]
- 54.NATAŠA KUSELJ-KOMPETENCIJA SURADNJE IZ IZBORNOG PREDMETA NJEMAČKI JEZIK U OKVIRU PROJEKTA „POGUM“ [427]
- 55.MARINA GARIĆ – VOĐENJE RAZREDA GLEDAJUĆI OČIMA RAZREDNIKA [432]
- 56.ALENKA DOMANJKO ROŽANC-EMOCIONALNO OPISMENJAVANJE [440]
- 57.ALENKA DOMANJKO ROŽANC-USMENO VREDNOVANJE ZNANJA-DA ILI NE? [447]
- 58.MIRANDA MAJCAN RAJKOVIĆ – IZRADA DIGITALNE KNJIGE U NASTAVI TALIJANSKOG JEZIKA [455]
- 59.RENATA ŠTEFANČIČ-JAČANJE PSIHOLOGIJSKOG ZDRAVLJA UČENIKA [462]
- 60.TJAŠA VRBEK-GOLF U OSNOVNOJ ŠKOLI [468]
- 61.TJAŠA VRBEK-INTERESNA AKTIVNOST LAKIH NOGU NAOKOLO [473]
- 62.IVANA NORAC-eTWINNING ZAJEDNICA I ŠKOLSKA KNJIŽNICA [478]
- 63.ALBINA FIFER-DAROVITI UČENICI I POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE [483]
- 64.NEVEN IVETIĆ-NASTANAK I LIJEČENJE OZLJEDA POKRETAČA TIJELA KOD DJECE [491]
- 65.NEVEN IVETIĆ-SPORT I DRUŠTVO [499]
- 66.IVANA JAREBIĆ-GLOBALIZACIJA U OBRAZOVNOM SUSTAVU I OČUVANJE TROGIRSKA BAŠTINE [505]
- 67.MANCA FERK-ULOGA RAZREDNIKA NA PREDMETNOM STUPNJU OSNOVNE ŠKOLE [515]
- 68.VESNA PREGELJ-TEHNIKAMA OPUŠTANJA DO STANJA OPUŠTENOSTI U ŠKOLI [522]
- 69.VESNA PREGELJ-UPORABA LEŽEĆE OSMICE U RAZVOJU VJEŠTINA UČENJA [530]
- 70.MARTINA HOLEŠEK-RAZVOJ IDEJA U ŠKOLI [538]
71. DIJANA POŽGAJ-MEĐUNAORDNI PROJEKT CHANGE SENZIBILIZIRA UČENIKE ZA LAKŠU INTEGRACIJU IZBJEGLICA [544]
- 72.VIDA HOČEVAR-ANTIČKA BAŠTINA I NJEZINI ODAZIVI U SADAŠNJICI [550]
- 73.ELKA MLAKAR-DRUŠTVENE IGRE [560]
- 74.MARJAN KRESNIK-DJELOVANJE PJEVAČKIH ZBOROVA U OSNOVNOJ ŠKOLI U DOBA COVIDA 19 [569]
- 75.MARTINA ČERNI-ŠKOLSKI KREATIVNI KUTAK NA OTVORENOM [577]
- 76.TANJA CEKOVSKI-IZVEDBA LUTKARSKE PREDSTAVE U IZVANNASTAVNOJ AKTIVNOSTI S MLADIM UČENICIMA [584]
- 77.ALJA BENKOČ SUŠNIK-UČENJE UČENJA I UVOĐENJE POBOLJŠANJA NA PODRUČJU UČENJA I POUČAVANJA [594]
- 78.ALEKSANDRA KLJUČEVŠEK – ZIMSKA ŠKOLA U PRIRODI [603]
- 79.ALEKSANDRA KLJUČEVŠEK-RADIONICE ZA POTICAJ NADARENOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI [612]

Stručni rad

NASTAVA NA DALJINU

Mag. Zarja Trček

OŠ 8 talcev, Logatec, Slovenija

Sažetak

U ovom ću članku predstaviti pedagoška, didaktička i komunikacijska iskustva koja sam, kao učiteljica prva tri razreda devetogodišnje škole tj. prve trijade (slovenske se osnovne škole dijele na tri trijade, što ukupno čini devet razreda), stekla u izvođenju nastave na daljinu, kao i ona koja proizlaze iz specifičnosti ovakvog radnog procesa.

Ključne riječi: iskustva, prva trijada, nastava na daljinu

1. Uvod

Ta se iskustva odnose kako na moj profesionalni rad i pedagoško zvanje, tako i na pomaganje vlastitoj djeci pri učenju. Imala sam priliku upoznati novu dimenziju svojeg posla i bolje se upoznati sa zadacima koje roditelji mojih učenika i učenica moraju ispunjavati.

Prije svega, moram priznati kako je učenje na daljinu bilo izrazito iscrpljujuće, psihički i fizički. Morala sam obavljati dva posla istovremeno te sam upoznala njihov pozitivni i negativni aspekt. Bilo je teško uskladiti dvije aktivnosti istovremeno, biti učiteljica dvadeset šestero učenika na daljinu i mama četvoro učenika osnovne škole. U početku sam mislila kako će ovaj oblik nastave potrajati samo koji tjedan i prethodno sam se, u školi, na to pripremila. Srećom, kući sam sa sobom ponijela i sva potrebna pomagala kako bih nastavu na daljinu mogla provoditi i tijekom duljeg vremenskog perioda.

2. Moje iskustvo kao učiteljice školske djece i mame

Svakog je dana bilo nešto novo, a znanje je trebalo nadopunjavati i u nastavu uvoditi novine. Moje znanje o radu na računalu dovoljno je za moj svakodnevni rad u učionici (puno mi pomaže i informatičar Miran Nagode), ali nije bilo dovoljno kada je riječ o radu na daljinu. Računalnu sam opremu imala kod kuće, međutim pitala sam se kako sve to izvesti, a da taj rad bude pedagoški i didaktički što kvalitetniji. Trebalo je pronaći odgovore na pitanja o tome koji program koristiti, kako se koristiti lozinkama, kako kontaktirati sve roditelje odnosno povezati se s njima i prenijeti im potrebne informacije o učenju na daljinu na odgovarajući i razumljiv način.

Jedan od većih problema bio je pristup roditeljima, iz razloga što nisu svi na istoj razini računalnog obrazovanja, a imaju i različitu opremu. Sama sam na raspolaganju imala mobitel, prijenosno računalo i ostali računalni pribor. Pri tome su mi ravnateljica Karmen Cunder i informatičar Miran Nagode bili od velike pomoći. Potražili su računala i poslužitelje, ja sam ih obavještavala o možebitnim komplikacijama, a oni su sve brzo riješili i posložili. Neki roditelji nisu ni htjeli svu računalnu opremu, već su bili zadovoljni samo sa prijenosnim pametnim telefonom. Morala sam im se prilagoditi i uz naputke pokušati objasniti i približiti predmet. Znala sam kako većina obitelji nema pisač, pa stoga nikakvi duži radni listovi i zadaci nisu dolazili u obzir. Kraći su, iz tog razloga, bili primjereniji, jer su se lako mogli prepisati u bilježnice.

Prvih dana uzimala sam u obzir sve ono što su roditelji poručivali, prilagođavala sam se njihovim idejama i mišljenjima te odgovarala na sve prijedloge koje su imali. Dnevno sam dobivala oko tridesetak e-mailova. Ti prvi dani izvođenja nastave na daljinu bili su pomalo kaotični. Još uvijek čujem riječi svoje kolegice: »Ako ovo bude potrajalo, neće mi biti dobro!«. Nasmijala sam se na te riječi, ali i ja sam se jednako osjećala. Znala sam što me još sve čeka, ali nisam baš znala kako započeti. Ukratko, dan za danom sam se hvatala u koštac sa svime i tempo rada prilagođavala roditeljima.

Dnevni plan rada podijelila sam u dva dijela. U prvom dijelu odredila sam minimum kojeg učenici moraju obraditi i usvojiti. U drugom dijelu, kojeg sam nazvala Dodatne vježbe za znatiželjne, za svaki sam predmet pronašla zanimljive i korisne zadatke te sam na njih stavljala poseban naglasak. Uz zadatke, učenicima sam dala i rješenja kako bi sami mogli provjeriti svoj rad i dodatno ne opterećivati roditelje. Kod svoje sam djece odmah vidjela što im je bilo najteže. Bilo je zahtjevno pronalaziti upute date na nekoj od stranica, za svaki ih je predmet trebalo potražiti negdje drugdje, pronaći potreban link i slično. Mlađa djeca, blizanci (djevojčica i dječak), u prvoj su trijadi imali napisane zadatke i rada na računalu je bilo nešto manje. Bilo je teško raditi s njima, u čitanju su još uvijek početnici i duže tekstove još uvijek ne mogu pročitati. Trebalo je sjediti pokraj njih, sve im pročitati, objasniti te predstaviti na razumljiv način i tek onda su se mogli uhvatiti u koštac sa zadacima, naravno, uz dodatne razgovore, popravke i dopune. Starije djevojke, učenice treće trijade, naprosto su se izgubile u poplavi linkova i svega onoga što donosi rad pomoću računala. Pristupanje zadacima za šesti i sedmi razred u početku je još i dobro išlo, jer je bilo navedeno gdje ih treba tražiti, ali to se uskoro počelo komplicirati. Svaka je učiteljica radila onako kako je najbolje znala i dolazilo je do toga da su informacije pružane različitim kanalima (prvo pročitaj, zatim na nekom drugom mjestu riješi kviz, vrati se u internetsku učionicu i odgovori na pitanja, u bilježnicu zapiši bitne podatke, fotografiraj ih i pošalji itd.). Moje su se kćeri u toj poplavi informacija jednostavno izgubile. Pokušala sam im pomoći i slijediti upute, ali i meni se događalo da nisam bila dovoljno koncentrirana i da se nisam usredotočila na ono što je bitno. Događalo se i to da bi jedna od djevojaka nešto zaboravila i ne bi predala traženu zadaću. Učiteljice su se zaista trudile, neke čak i previše, slale su opsežno gradivo, što je, po mojem mišljenju, samo otežavalo stvari. Kćeri su provele puno vremena tražeći informacije na internetu. Tinejdžeri, naravno, vole sjediti ispred računala i biti na pametnim telefonima, ali tijekom održavanja nastave na daljinu provodili su još i više vremena pred ekranom nego inače i buljili u njega po čitav dan.

Moram spomenuti i iskustva sa video pozivima. Svakako su bili nužno potrebni, ali ponekad su djelovali kao prisilna i umjetno stvorena komunikacija. Mnoga djeca i tinejdžeri su ih iščekivali u strahu, u videopozivu s učiteljicom odgovarali su u svojevrsnom grču, bilo im je neprirodno i događalo im se da znanje, koje su samo minutu ranije imali, jednostavno iščezne kada pogledaju u ekran. Provjeravanje znanja i

ocjenjivanje provodili su se, stoga, pod stresom i pomalo prisilno, pa se valja zapitati je li takva evaluacija objektivna. Budući da sam uvidjela kakve poteškoće video pozivi mogu prouzrokovati učenicima svih triju trijada, osobno ih nisam ocjenjivala na taj način. I moji učenici i ja željeli smo se što prije vratiti u školu i opet imati osobni kontakt, izravnu komunikaciju i poticajnu radnu atmosferu.

Pored pedagoškog rada i pomoći svojoj djeci, na daljinu sam podučavala svoj treći razred u prvoj trijadi, komunicirala s roditeljima, domom za izbjeglice, savjetodavnom službom i školskom upravom. Svatko je svoj posao radio najbolje što je mogao, ali budućnost tog našeg pothvata postajala je pomalo neizvjesna. S vremenom smo postali tjeskobni i umorni i brinuli smo se hoćemo li uspjeti održati razinu kvalitete učenja.

Kroz nekoliko tjedana uspjela sam si stvoriti neku rutinu s kojom sam bila zadovoljna, a i roditelji su se počeli prilagođavati. Neki od njih su se zadovoljili minimalnim ciljevima, a drugi su ispunjavali baš sve. Među njima je bilo i onih koji su mi svakodnevno slali sve zadaće, a neke mame i tate samo ono najnužnije. Imala sam razumijevanja za njihove potrebe, jer je i moja kućna situacija bila prilično zahtjevna i složena. Roditelji mojih učenika i učenica trudili su se, koliko god su mogli, da održavanje nastave tijekom epidemije koronavirusa čim manje pati.

3. Iskustva u domu za izbjeglice

Najviše problema imala sam u suradnji s domom za izbjeglice. Ove godine učim prijaznog i znatiželjnog dječaka iz Irana, koji je za vrijeme krize neko vrijeme bio smješten u izbjegličkom domu u Ljubljani, a kasnije opet u Logatcu. Pokušala sam doći do njega i poslati mu nastavne materijale. Socijalna radnica koja mu je bila dodijeljena isprva se uopće nije odazivala. Nakon nekog vremena, dobila sam odgovor da je premješten i da ga je preuzeo drugi socijalni radnik. U toj situaciji najviše me pogađao njezin stav, jer na moje poruke odgovarala je šturo ili uopće nije odgovarala, tako da mi je bilo prilično teško nešto postići. Do informacija o mom učeniku najviše su mi pomogle doći naša školska psihologinja Bojana Breznikar i pomoćnica ravnatelja Urša Špeh. Svakodnevno sam učenikovoj socijalnoj radnici slala sve upute, a zajedno s učiteljicom stručne pomoći, Matejom Mikluš, pokušavali smo ih čim bolje prilagoditi dječakovim potrebama, kako bi bar nešto s njim postigli i kako bi mogao napredovati u učenju. Njegov otac ne govori slovenski i takvom je djetetu naša pomoć najpotrebnija. Bila sam uzrujana jer nisam znala što proživljava i kako mu pomoći. Najviše me je pogodilo kad sam jednog dana socijalnu radnicu upitala kako je moj učenik... na što mi je ona napisala kako bi bilo najlakše da svakodnevno dolazim k njemu i direktno ga podučavam. Pretpostavljam da je ta socijalna radnica bila u nekoj stisci, ali me njezin ravnodušan i nepromišljen odgovor svejedno rastužio. Čemu takav odnos? Je li to

prouzrokovala kriza? Nisam joj odgovorila već sam se potrudila olakšati joj posao, a svojega učenika, koji se je našao daleko od kuće i u teškoj životnoj situaciji, čim bolje podučavati. Treba imati na umu da je učenik sada unutar dva sustava, koji možda ne surađuju dovoljno dobro. Na jednoj strani su nastava i obrazovanje, a na drugoj socijalna skrb, odnosno zaštita.

4. Nova iskustva i spoznaje

Shvatila sam kako moji učenici vole sve predmete i kako ne smijem stavljati poseban naglasak samo na neke od njih. Učenik koji ima poteškoće s čitanjem napisao mi je da je uživao u crtanju 3D stepenica; tiha učenica voljela je slijediti upute o tome kako nacrtati životinju; jedan je učenik čitao klasične slovenske pjesnike i recitirao pjesmu Ivana Minattija »Nekoga moraš imeti rad«; druga je učenica rado plesala narodne plesove... Ukratko, voljeli su stvarati i bili su svestrani. Osjećali su se, možda, čak i bolje nego na redovnoj nastavi, jer svatko je među tim dodatnim vježbama mogao pronaći i stvarati ono što želi i u čemu uživa. Bilo je lijepo čitati poruke roditelja o tome kako njihova djeca s radošću rješavaju križaljku ili rebus. Ponekad se njihova aktivnost nije u potpunosti podudarala s dnevnim planom rada, ali to mi nije bilo pretjerano važno. Bila bih zadovoljna kada bih vidjela kako rado rješavaju dodijeljene zadatke i pri tome upotrebljavaju vlastitu maštu. Pokušavala sam ih dovesti na razinu na kojoj se oni ne bi striktno držali mojih uputa, jer one su tu samo da ih navode, već bi i pokušali razviti nešto novo, originalno i maštovito. Samo se na taj način može vidjeti što se skriva u učenicima i učenicama. Prečesto ih pokušavamo strpati u nekakav okvir, za kojeg mislimo da je ispravan i »siguran«, ali to ne bi trebalo raditi. Učenici sami nađu svoj okvir i treba im dopustiti da to ostvare. Tek tada mogu zapravo nešto stvoriti i pronaći kreativna rješenja.

Tjedni su prolazili, a moj se je umor ili malo smanjio ili sam se pomalo već navikla na sve svoje obveze. Svakog jutra sam znala da me čeka cjelodnevni posao, od jutra do mrklog mraka. Trčala sam od jednog do drugog računala, od stola sa mojim prvašićima do perilice rublja i posuđa, od štednjaka do čišćenja i pospremanja doma... Srećom, uz mene je bio moj partner, moj muž Primož, koji je bio sudionik i suradnik u svim zadacima. Ne mogu ni zamisliti kako bih sve to uspjela kada bih bila samohrana majka. Sav bi teret bio samo na mojim ramenima i u svemu bih bila sama. Divim se ljudima koji to mogu.

Došao je i dan kada sam morala odvojiti vrijeme samo za sebe. Osjećala sam kako se moram smiriti i kako mi je to stvarno potrebno. Sada, kad gledam unazad, žao mi je što si odmor i opuštanje nisam priuštila još pokoji put, ali tada mi se činilo da me čeka još

puno posla. Došli su i prvomajski praznici i prodisala sam punim plućima. Tada sam, po prvi puta, mirno spavala cijelu noć i probudila se odmorna.

Uskoro se pročulo da će se nastava vratiti u školu i taj zadnji tjedan je prošao vrlo brzo. Plan rada sam već imala, roditelji su znali što i kako i nastava je ubrzo potekla mirno i bez većih problema.

Tijekom cijelog tog razdoblja bila sam izrazito zahvalna svojoj ravnateljici, Karmen Cunder, koja me podržavala i nije me dodatno opterećivala. Imala sam osjećaj da je shvaćala u kakvoj smo se stisci našli. Imala je povjerenja u nas, jer je znala da će svatko od nas svoj posao napraviti kako treba. I zaista jesmo. S vremena na vrijeme nas je usmjeravala, bez da nas je na išta prisiljavala, već nas je svojim sugestijama vodila kroz ovo lijepo, ali naporno putovanje.

Na tom sam putu puno toga naučila. Vjerojatno ću ta iskustva cijeli život nositi u sebi, iako toga možda neću biti svjesna. Sada, kad je to iza mene, mogu reći kako bih bez problema i na takav način mogla podučavati, ali naravno, nedostajao bi mi taj osobni kontakt s učenicima i učenicama. Nedostajale bi mi radoznale glavice sa znatiželjnim pitanjima i dosjetkama, ali zahvalna sam i na vremenu kojeg sam provela sa svojim ukućanima, jer ova mi je jedinstvena situacija omogućila da s njima provodim po cijele dane.

5. Opći, širi teorijski okvir i osnove

Iz teorijske perspektive, svaka nastava ima svoju svrhu, a to je stjecanje i usvajanje znanja, razvijanje sposobnosti učenika te njihove osobnosti, a što se općenito opisuje kao razvoj, odgoj i obrazovanje, u svojoj knjizi Pouk (2009.) navodi slovenski pedagog i didaktičar, prof. dr. Martin Kramar.

Funkcije nastave se konkretiziraju i ostvaruju sa zadacima kao konkretnim aktivnostima i svrhom postizanja konkretnih ciljeva. Teoretičar smatra kako je proces opsežan i složen. Možemo dodati i kako je nastava na daljinu još složenija i zahtjevnija. Problematiku nastave na daljinu možemo pronaći u poglavlju pod naslovom Multimedijски didaktični sistem, u već spomenutoj knjizi Pouk. Kako autor, prof. dr. Martin Kramar, navodi, ovaj didaktički sustav nastave karakterizira uporaba različitih didaktičkih medija i sredstava informacijsko-komunikacijske tehnologije u školama i javnim sustavima. Piše: »To su samo vanjska obilježja tog didaktičnog sustava. Ključno je, pak, tome prilagoditi osnovne sastavnice nastave, sadržaj i ciljeve, te načine didaktičnog rada učitelja i učenika. Oboje su strukturirani prema određenim tematskim cjelinama (didaktički skupovi) koje su najprije podijeljene na didaktičke jedinice, a koje su oblikovane tako da ih učenik ili učenici mogu sami savladati i na taj način stjecati znanje. Sve je povezano s upotrebom različitih medija i medijskih sustava, koji omogućavaju interaktivnu komunikaciju s učenicima. Mediji podupiru nastavu kao izvori, kao nositelji nastavnog materijala, prijenosni sustavi, kao »pomagala, alat« pri savladavanju gradiva i provjeravanju postignuća. U uređenom sustavu, oni tvore svojevrsno »pametno okruženje«, koje omogućava učenje bez neposrednog učiteljevog podučavanja. Iz tog je razloga ovaj didaktički sustav nastave pogodan za obrazovanje na daljinu, koje je razvijano na izvanrednim studijima, u naprednom obrazovanju i obrazovanju starijih. Učenicima, naime, omogućava da vlastito obrazovanje prilagode svojim uvjetima.« Prof. dr. Kramar je mišljenja da se učenici već upoznaju s upotrebom različitih medija, a posebno računala, tijekom redovne nastave u osnovnom obrazovanju. Tijekom školske nastave učenici bi se, također, trebali koristiti tim alatima i u individualnom radu – pretraživanju, otkrivanju, oblikovanju i stjecanju znanja, a ne samo posredno kroz učiteljevu upotrebu radi prenošenja sadržaja. To se posebno odnosi na računalo, koje učenicima omogućuje pristup različitim bazama podataka, korištenje različitih sustava i stvaranje virtualne stvarnosti. Komunikacija putem elektroničkih medija važna je podrška nastavi i, istodobno, njena dopuna koja povećava mogućnosti individualizacije, razvoja samostalnog rada učenika, pojednostavljuje nastavu, poboljšava njenu učinkovitost i kvalitetu postignuća. Danas je dostupno nekoliko sustava e-obrazovanja koji su zamišljeni kao podrška u provedbi školske nastave, a posebice nastava na daljinu, gdje polaznici rade sami, bez izravnog kontakta

s učiteljima. Gradivo se može strukturirati prema didaktičkim skupovima, programirati ili samo djelomično programirati. Pri učenju na daljinu potrebna je i stručna pomoć kolega koji su stručnjaci za računalno programiranje. Ključno je precizno isplanirati nastavu na daljinu, i to u skupove koji predstavljaju problemske, sadržajne i operativno-metodološke te k cilju orijentirane cjeline. S planiranjem i pripremom učenja na daljinu trebat će se još puno i detaljno baviti, jer prognoze glede koronavirusa nisu previše optimistične.

6. Zaključak

Osobni kontakt s djecom u prvoj je trijadi izuzetno važan, jer učiteljica (ili učitelj) podučava svom svojom osobnošću, a učenice i učenici doživljavaju povezanost i mogu se izravno odazvati. Djeca slušaju učiteljičin glas, gledaju njezine kretnje, prate njezinu dinamiku i percipiraju njezino raspoloženje. Pedagoška povezanost je neposredna. Tehnička pomagala, potrebna za izvođenje nastave na daljinu, oduzimaju puno dinamičnosti toj nastavi. Naravno, nije stvar u traženju nedostataka ovog oblika nastave, jer je u vrijeme proglašene epidemije koronavirusa to bio pravi i prikladan izbor te skoro jedina mogućnost koja je osiguravala neprekinuto poučavanje djece. Naši se naponi mogu usmjeriti na pronalaženje novih rješenja, originalnih tehnoloških postupaka i poboljšanje postojećih. Možda bismo mogli razmišljati o mogućnosti da se i u budućnosti nastava ponekad odvija na daljinu, naravno, ne u vrijeme kada su roditelji na poslu, a djeca prve trijade premala da bi bila sama kod kuće, nego poneki dan tijekom praznika. Djeci bi diverzificirali slobodno vrijeme nekom bajkom, poučnim sadržajem ili ih potaknuli na promatranje i očuvanje prirode. Poseban problem, pred kojim ne smijemo zatvarati oči, je sve veći broj zaraženih i moglo bi se dogoditi da najesen ponovno krenemo sa nastavom na daljinu. Čeka nas još mnogo posla i traženja novih rješenja.

7. Literatura

[1.]Kramar, M. (2009). *Pouk*. Nova Gorica: Educa, Melior.

Stručni rad

MALO DRUGAČIJI PRODUŽENI BORAVAK

Mag. Zarja Trček

OŠ 8 talcev, Logatec, Slovenija

Sažetak

U članku su predstavljena iskustva stečena tijekom rada u produženom boravku na selu. Prikazani su ostvareni ciljevi te na koji način međusobno povezati događanja u produženom boravku, suradnju s roditeljima i sudjelovanje škole u događajima na selu. U prvi se plan stavlja tijekom nastave i kreativne mogućnosti produženog boravka u područnoj školi te aktivna provedba interakcije između škole, roditelja i sela.

Ključne riječi: produženi boravak, roditelji, djeca, selo, područna škola

1. Uvod

Brojne studije ukazuju na to da uključenost roditelja i škole može značajno poboljšati uspjeh u učenju kod učenika i učenica te utjecati na njihov stav i odnos prema školi. Suradnja između roditelja i škole potrebna je i korisna. Roditelji imaju pravo biti uključeni u odgoj i obrazovanje djece u školi, a istodobno, rezultat i posljedica suradnje roditelja, učitelja i školske uprave jest donošenje odluka koje mogu pridonijeti smanjenju i prevenciji sukoba. Budući da roditelji nisu vezani za školsku politiku, kao što kaže Henry M., E., oni mogu novim spoznajama i idejama pridonijeti radu u školi i postati njezini zagovornici. [8] Suradnja roditelja i škole ne znači da bi učitelji zahtijevali više od roditelja, već samo to da roditelji mogu postati zahvalni sugovornici kada je riječ o učenicima i njihovim potrebama. Za ostvarenje dobre suradnje između škole i roditelja treba izbjeći odnos u kojem se prebacuje krivnja za poteškoće u učenju, potencira neuspjeh jednih odnosno drugih te odnos koji se temelji na uglavnom jednosmjernim informacijama, iskustvima i savjetima i treba ga preoblikovati u odnos međusobne potpore i pomoći za dijete i zajedno s djetetom. [14] Istraživanja koja su proveli Christenson S.L. i Sheridan S.M. (2001.), Intihar D. i Kepec M. (2002.), Magajna et al. (2008.) te Digman C. i Soan S. (2008.) pokazala su da, kada roditelji i škola pronađu oblik suradnje u obrazovanju učenika i učenica, oni postaju uspješniji kako u školi, tako i u životu općenito. Takav odnos stvaranja u školi može pomoći i roditeljima i školskom osoblju u razvijanju vještina za dobro i učinkovito sudjelovanje. Prema tome, shvatili smo da glavna vodilja u suradnji škole i roditelja mora biti dobrobit djece. Roditelje ćemo lakše potaknuti na takvu suradnju ako krenemo od toga da suradnja s nama donosi korist za njihovu djecu.

2. Škola na selu

Škola je u selu, iz više razloga, i dalje najvažnija ustanova. Sve dok u selu postoji škola i u njoj ima djece, selo živi. Kad se zatvori ili ukloni, ono počinje umirati. Škola na selu nalikuje na veliki dom, a djeca, učitelji, kuharica i ostalo osoblje, na obitelj unutar koje su svi usko povezani. Škola ima značajan utjecaj na kulturni život sela – svi očekuju da će ona biti temeljni nositelj kulturnih događanja. Učenici su, uz pomoć učitelja (oba spola), oni zbog kojih se ljudi u školi sreću, druže, razgovaraju jedni s drugima i na školskim priredbama doživljavaju ugodne trenutke. U školskim se prostorijama odvijaju i brojna seoska događanja.

Učiteljice i učitelji, naravno, imaju važnu ulogu u selu; vidljiv je njihov doprinos razvoju sela, kulturnom životu i drugim aktivnostima. Njihova je osobnost jednako važna, jer su neprestano izloženi očima javnosti.

2.1. Suradnja s roditeljima

Kvaliteta rada u područnim školama ogleda se i u suradnji s roditeljima. Upravo se oni aktivno uključuju u odgojno-obrazovni proces, vode mnoge zanimljive aktivnosti te pomažu i sudjeluju u organizaciji i provedbi raznih aktivnosti, radionica i događaja. Uključeni su u roditeljska vijeća u matičnoj školi i povezuju je s okolinom.

Gabi Čaćinović Vogrinčić i Nina Mešl ističu da su u središtu suradnje s roditeljima procesi potpore i pomoći tijekom zajedničkog stvaranja, u kojem su i koncept pomoći i formuliranje željenih ishoda dio ovog procesa. [5]

Karel Geržan pridaje veliku važnost uzajamnom poštovanju, pravičnosti i postojanju suodgovornosti. [7]

2.2. Neizravni oblici nastave

Projekta sam se prihvatila iz perspektive neizravnog oblika nastave. Martin Kramar o tome kaže sljedeće: „Za oblike neizravne nastave karakteristično je da između učitelja i učenika ne postoji stalan neposredni odnos u provedbi obrazovnog procesa, ili da on ne prevladava. Učenici su u izravnom kontaktu s nastavnim gradivom (izvorima, nosilci i prijenosnim računalima), znanje stječu vlastitom aktivnošću, razvijaju svoje sposobnosti, odnosno, tom vlastitom aktivnošću postižu odgojno-obrazovne ciljeve. To su ujedno i glavne prednosti ovih oblika u odnosu na frontalnu nastavu. Također, učitelj i ovdje ima važnu ulogu. On planira nastavu, priprema je, stvara potrebnu psihosocijalnu atmosferu i uvjete za održavanje nastave, brine se da se učenici pripremaju, prati njihovu aktivnost, pomaže im davanjem uputa, pruža pomoć kod raznih problema i prepreka, sudjeluje u verifikaciji, a posebice u ocjenjivanju postignuća.“ [12] Učenice i učenici su u kontaktu s prirodom, jačaju društvene odnose i veze s drugim ljudima, raduju se javnim nastupima i uživaju u naklonjenosti publike koju osjećaju na javnim događanjima. Uče se poštivati različite ljude, upoznavaju multikulturalnost, posebnosti različitih generacija te tradiciju i povijest. Humanost, demokratski odnosi, prisna komunikacija, solidarnost i tolerancija od velike su važnosti. Etičke vrijednosti nisu samorazumljive, već ih je potrebno, kroz odgoj, prenijeti u dječji svijet. Odrasli odgajaju i svojim primjerom. Važan je odgoj kojim djeca oblikuju svoj odnos prema umjetnosti i estetskim vrijednostima. Karel Geržan o tome piše: „Estetska inteligencija je sposobnost opažanja i izražavanja ljepote. Estetska inteligencija je sposobnost da se pomoću „logike lijepog“ pobude estetski, ugodni osjećaji, ljepota života.“[7] Ne smijemo zaboraviti niti na kulturno izražavanje te brigu za materinji jezik.

Razrada

Produženi boravak važan je dio obrazovnog procesa. Kroz njega je moguće učvrstiti gradivo pisanjem domaćih zadaća i ponavljanjem, stvoriti dobre odnose među vršnjacima, osigurati zaštitu i sigurnost djece te provoditi malo opuštenije oblike odgojno-obrazovnog rada. U okviru produženog boravka pripremila sam razne aktivnosti tijekom kojih su učenici naučili mnoštvo novih stvari. Na sudjelovanje sam pozvala predstavnice i predstavnike različitih generacija. Povezala sam učenice i učenike naše škole, njihove roditelje, učiteljice i učitelje, bake i djedove te lokalno stanovništvo. Ljude iz drugih regija nisam pozvala, jer sam ovim projektom željela povećati raznolikost neformalnog obrazovanja na lokalnoj razini, tj. za stanovnike Hotedršice, Logatca i okolice.

CILJEVI:

- Da škola kroz svoje aktivnosti povezuje stanovnike i obrazuje u smjeru poštivanja prirodnih ljepota tih mjesta/sela, ljudi i tradicije;
- Suraduje s različitim društvima na selu

Pripremila sam sljedeće događaje:

- 1.) Organizirala sam sportske igre s bakama i djedovima. Na početku smo se dogovorili kada mogu doći i kakve bi vježbe željeli izvoditi. Uzimala sam u obzir njihove motoričke sposobnosti i vremenski sam se prilagođavala.
- 2.) Roditelji su se uživali u uloge učiteljica i učitelja i našli su se u „novoj profesiji“
 - a) Majka učenika s disleksijom upoznala nas je s problemima s kojima se dijete susreće na nastavi, koje vježbe izvodi i koje knjige koristi, koje su prilagodbe pomogle njezinom sinu te kako ostali učenici s njime surađuju i na koji mu način svakodnevno pomažu.
 - b) Učiteljica plesa pripremila je sat narodnog plesa. Prikazane su neke narodne nošnje, narodni običaji, plesovi za posebne prigode te plesni stil iz prošlosti.
 - c) Voditeljica lokalne knjižnice održala nam je predavanje o posebnostima i znamenitostima mjesta. Upoznali smo se sa poviješću sela.
 - d) Predstavnica vatrogasaca predstavila nam je njihov rad, poput, primjerice, špricanja vodom i gašenja požara izazvanog zagorjelim uljem na štednjaku. Istaknula je važnost dobrovoljnog sudjelovanja, njihove misije i humanosti, što se ogleda u činjenici da su vatrogasci spremni priskočiti u pomoć i pomagati drugim ljudima unatoč opasnosti.
 - e) Učili smo se postupcima za pružanje prve pomoći. Znanje o tome mnogima je već spasilo život. Djecu treba učiti da su dio zajednice i zato im ne bi smjelo biti svejedno za drugog čovjeka.
 - f) Policajac, otac našeg učenika, upoznao nas je sa svojom profesijom, pokazao nam policijsku opremu (uključujući lisice) i govorio o prekršajima s kojima se najčešće mora suočavati.
- 3.) Farmerica nas je pozvala u obilazak farme i mlina te je učenice i učenike upoznala s prenošenjem znanja s koljena na koljeno. Posjetili smo razne prostorije na farmi, proučavali seoske poslove, kušali domaće delicije te mljeli brašno u vodenici.

- 4.) Majka jednog učenika odvela nas je u šumu i šetala s nama među drvećem, šikarom i grmljem. Zajedno smo istraživali život u šumi i slušali pjev ptica. Zatim smo se divili livadnim biljkama, okopali vrt i razgledali crkvu. Radi globalnog zatopljenja i ljudskog nepromišljenog i bezobzirnog zadiranja u prirodu, ekološko je obrazovanje izuzetno važno.
- 5.) S roditeljima smo osmislili završnu priredbu za mještane, mještanke i ostale gledatelje. Majke i očevi pomogli su nam u pripremi kazališne predstave, kamišbaja, narodnih plesova te pri izvođenju starih pjesama i sviranju na glazbenim instrumentima.
- 6.) Tijekom produženog boravka također sam poticala interakciju između razreda kroz posjete knjižnici, posjete tetama iz likovne i glazbene kulture te uz pomoć sporta. To je značilo zajedničko održavanje glazbene kulture za više razreda, sportske igre između svih petih razreda i uvođenje tutorstva između samih učenika. Učenici su čitali jedni drugima, posjetio nas je i vrtić, obišli smo pčelara te farmu.
- 7.) U produženi boravak uvela sam i elemente opuštanja, i to:
 - vježbe disanja
 - vježbe plesa (just dance)
 - jogu
 - zumbu

5. Zaključak

Na kraju školske godine shvatila sam da su roditelji, bake i djedovi s veseljem sudjelovali, samo ih je trebalo pozvati i dati im priliku. Započeli smo s malim brojem ideja za takva sudjelovanja, a iz mjeseca u mjesec smo ih proširivali i nadograđivali. Roditelji, bake i djedovi su imali sve više ideja i zajedno smo realizirali većinu.

Učenici i učenice su cijelo vrijeme bili aktivni i s oduševljenjem su se pridružili svim sudionicima. U početku su bili sramežljivi, pogotovo kada su radili sa starijim učenicima, ali su se s vremenom na njih navikli i sami ih, za vrijeme odmora, tražili na hodniku. Tijekom aktivnog odmora, stariji su se počeli družiti s mlađima. Nastala je pozitivna interakcija među svim sudionicima i stečeno je bogato iskustvo kroz povezivanje i suradnju između škole, roditelja i mjesta/sela.

6. Literatura

- [1.] Barle Lakota, A. (2002), Šola in sistemski ukrepi za preprečevanje šolske neuspešnosti. V: Bergant, K., Musek Lešnik, K. (ur.). Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- [2.] Bečaj, J., Magajna, L., Tavčar, M. I., Tomić, A., Velikonja, M. (1995). *Menedžment v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3.] Christenson, S. L., Sheridan, S. M. (2001), *Schools and families: Creating Essential Connections for Learning*. New York, London: The Guilford Press.
- [4.] Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. - (2008). *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [5.] Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino, Soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- [6.] Digman, C., Soan, S. (2008). *Working with parents: A Guide for Education Professionals*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapur, Washington DC: Sage.
- [7.] Geržan, K. (2019). *95 tez za izhod iz slepe ulice vzgoje in izobraževanja*. Predgovor G. Čačinovič Vogrinčič. Ljubljana: Sanje (Zbirka Dokumenta / Sanje).
- [8.] Henry, M., E. (1996). *Parent-School Collaboration: Feminist organizational Structures and School Leadership*. Albany: State University of New York Press.
- [9.] Intihar, D., Kepec, M. (2002). *Partnerstvo med šolo in domom. Priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [10.] Jelen, N. (1999). Modeli povezovanja podružnične šole z matično šolo in okoljem kot primer zagotavljanja kakovostnega izobraževanja. Inovacijski projekt Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [11.] Jelen, N. (2002) Podružnične šole na Slovenskem. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.
- [12.] Kramar, M. (2009). *Pouk*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- [13.] Lontos, L. B. (1992). *At-risk families & schools: Becoming partners*. Eugene: ERIC Clearinghouse on Educational Management.
- [14.] Magajna, L., Pečjak, S., Peklaj, C., Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Kavkler, M., Tancig, S. (2008). *Učne težave v osnovni šoli: Problemi, perspektive, priporočila*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [15.] Mesec, B. (1998), Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Ljubljana: VŠSD.
- [16.] Noliml, F. (1998). *Primerjalna analiza malih osnovnih šol s kombiniranimi oddelki v Sloveniji in tujini*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- [17.] Nolimal, F. (2007). Kazalci kakovosti sodobne podružnične šole in empirične ugotovitve na področju IKT. Predstavljeno na 7. srečanju podružničnih šol Slovenije. Mislinja.
- [18.] Peklaj, C. (2008). Učenci z učnimi težavami v razredu – priporočila za učitelje. V: Magajna, L. Pečjak, S., Peklaj, C., Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Kavkler, M., Tancig, S. *Učne težave v osnovni šoli: Problemi, perspektive, priporočila*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [19.] Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J. (1999). *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [20.] Rosenfeld, I. (1993). Abstracts. Torino: EASSW Conference.
- [21.] Saleebey, D. (1997). *The Strength Perspective in Social Work Practise*. New York: Longman.
- [22.] West, S., Pennell, H. (2003). *Underachievement in Schools*. London, New York: Routledge-Falmer.
- [23.] Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (uradno prečiščeno besedilo, ZOFVI-UPB5). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 16/2007.

Stručni rad

Na putu prema europskom digitalnom identitetu

Valerija Pekušek Cviki

Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor

Sažetak

U digitalnom svijetu elektronička identifikacija postaje ključnim dijelom, što je potvrđeno i u vrijeme pandemije COVID-19. Trenutačno u EU-u ne postoji pouzdana i sigurna identifikacija korisnika koja štiti osobne podatke i koja se rasprostranjeno koristi, ali okvir za e-identifikaciju i usluge stvaranje povjerenja, dostupan je u cijeloj EU. Očekuje se da će europski osobni digitalni novčanik zaživjeti idućih godina, omogućujući svakom stanovniku Europske unije da ga sigurno i učinkovito koristi u svim državama članicama.

Ključne riječi: Digitalni identitet, autentifikacija, identifikacija, europski osobni digitalni novčanik, EIDAS.

1.Uvod

Ljudi ostvaruju svoje živote kroz mnoštvo različitih identiteta: mi smo djeca, unuci, braća i sestre, učenici, studenti, zaposlenici, roditelji... Obilježeni smo različitim ulogama te osobnim okolnostima i aktivnostima.

U svakodnevnim društvenim interakcijama, naši identiteti stvaraju očekivanja i mi prilagođavamo svoje ponašanje tim očekivanjima. Sa susjedima razgovaramo drugačije nego s učiteljicom, s prijateljima dijelimo drugačije interese nego s članovima obitelji, informacije koje dijelimo s poznanicima drugačije su od onih koje dijelimo s obitelji ili prijateljima.

Naš online identitet također je vrlo raznolik. Sudjelujemo na društvenim mrežama, kupujemo u online trgovinama, prijavljujemo se na školske i državne portale. Ali moramo se svugdje predstavljati, a više puta imamo hrpu korisničkih imena i lozinki i naši se podaci nakupljaju na internetu.

2.Digitalna identifikacija

Identifikacija nam omogućuje da dokažemo tko smo. Zato u svakodnevnom životu sa sobom imamo osobne iskaznice i putovnice. Na webu, to je zbirka različitih podataka kao što su korisničko ime i zaporka, ime, prezime, adresa e-pošte, prebivalište ili kombinacija drugih podataka koji nas jedinstveno opisuju. Digitalni identitet je web ili mrežni identitet koji pojedinac, organizacija ili elektronički uređaj posjeduje za ulazak u kibernetički prostor. Pojedinac može imati nekoliko različitih digitalnih identiteta i omogućuje davateljima digitalnih usluga da nas sigurno identificiraju prije nego što nam daju pristup digitalnom sadržaju. Taj se proces nazivamo autentifikacija. Danas koristimo brojne metode provjere autentičnosti (npr. korisničko ime i lozinka, jednokratna SMS lozinka, otisak prsta, digitalni certifikat na pametnoj kartici itd.), no sigurnim se metodama smatraju samo one koje koriste najmanje dva međusobno neovisna elementa:

- nešto što ima samo korisnik (npr. telefon ili pametna kartica),
- nešto što samo korisnik zna (npr. PIN kod ili lozinka),
- nešto što jedinstveno identificira korisnika (npr. otisak prsta ili šarenica oka).

Integritet digitalnog sadržaja osigurava se elektroničkim potpisom ("e-potpis"). Elektronički potpis omogućuje primatelju provjeru da smo mi zaista pripremili primljeni sadržaj. Prema Zakonu (ZEPEP), kvalificirani elektronički potpis dokumenata u Sloveniji je od 2000. godine jednakovrijedan vlastoručnom potpisu, a za njegovu pripremu moramo imati digitalni certifikat izdan od strane kvalificirane certifikacijske agencije.

Ograničenja trenutnih metoda pružanja digitalnog identiteta:

- veliki broj korisničkih imena i lozinki koje moramo pamti i često mijenjati,
- kdo sebe moramo imati generatore jednokratnih lozinki i ponovno upisivati sadržaj sa zaslona,
- digitalni certifikati na pametnim karticama, koji inače omogućuju sigurnu prijavu i siguran elektronički potpis, rade samo u određenim preglednicima i obično zahtijevaju da ih instalira tehnički stručnjak.

Sve više osobnih podataka dijelimo online kao korisnici, ali moramo biti svjesni da sve informacije čine naš osobni identitet na internetu, da ostavljamo digitalni otisak iza sebe te da se moramo pažljivo i odgovorno predstavljati te osigurati sigurnost naših podataka.

3. Digitalni certifikat u oblaku

Europska EIDAS uredba koja je stupila na snagu u srpnju 2016. donosi veliku promjenu. Korisnik sada može čuvati digitalni certifikat kod kvalificiranog pružatelja usluga povjerenja, kvalificirane agencije za certifikaciju, umjesto na pametnoj kartici ili USB ključiću. Prvo provjerava identitet korisnika sigurnom autentifikacijom, a zatim elektronički potpisuje digitalni sadržaj u ime korisnika.

Rješenje omogućuje korisnicima korištenje pametnog telefona za prijavu u aplikacije ili elektroničko potpisivanje digitalnih dokumenata u nekoliko jednostavnih koraka.

Digitalna identifikacija nam stoga pomaže uštedjeti vrijeme i pojednostaviti interakcije. Različiti privatni i javni pružatelji trenutno nude alate za digitalnu identifikaciju koji korisnicima omogućuju pristup raznim javnim uslugama kao što su korištenje internetskog bankarstva, pristup potvrdi o cijepljenju. Ponuda digitalnih identiteta ima različite razine sigurnosti i povjerenja. Velike platforme omogućuju svojim korisnicima da se prijave za razne online usluge, od kupovine do čitanja vijesti, ali te pretplate ne daju korisnicima potpunu kontrolu nad onim što se događa s podacima koje dijele kako bi se identificirali za korištenje određene online usluge. Osiguravanje sigurnosti i privatnosti je ključno.

4.Europski osobni digitalni novčanik

Mnogi građani već koriste digitalne novčanike na svojim pametnim telefonima za pohranu karata dok putuju ili za pohranu svojih virtualnih bankovnih kartica koje omogućuju povoljnije plaćanje. S novom uredbom europski osobni digitalni novčanici bit će dostupni svim Europljanima. Europski novčanici s digitalnim identitetom osobni su digitalni novčanici koji građanima omogućuju digitalnu identifikaciju, pohranu i upravljanje svojim identitetom, podacima i službenim dokumentima u elektroničkom obliku. To može uključivati npr. vozačku dozvolu, liječnički recept ili obrazovnu kvalifikaciju. S novčanikom građani će moći dokazati svoj identitet tamo gdje je to potrebno za pristup online ili stvarnim uslugama, za dijeljenje digitalnih dokumenata ili jednostavno za dokazivanje određenog osobnog atributa, kao što je dob, bez otkrivanja svog identiteta ili drugih osobnih podataka. Građani će u svakom trenutku imati potpunu kontrolu nad podacima koje dijele.

4.1.Prednosti, koje europski osobni digitalni novčanik donosi Europljanima

Glavni novi element koji nude nova pravila je da će svatko imati pravo na europski osobni digitalni novčanik (novčanik s digitalnim identitetom), koji će biti usvojen u svim državama članicama bez dodatnih obveza. Korisnici će moći kontrolirati koje osobne podatke žele dijeliti online, dok će javne usluge i neke privatne usluge morati prepoznati digitalni identitet Europe. Zbog svojih sigurnosnih značajki bit će privlačno i svim privatnim pružateljima usluga da ga identificiraju i uvedu u upotrebu za sve usluge koje zahtijevaju jaku autentifikaciju, što će im stvoriti nove poslovne prilike.

4.2.Mogućnosti korištenja europskog digitalnog identiteta

Moći ćemo ga koristiti za pristup javnim i privatnim online uslugama, posebno tamo gdje je potrebna jaka autentifikacija korisnika. Primjer za to može biti pristup bankovnom računu ili zahtjev za kredit, podnošenje porezne prijave, upis na sveučilište u zemlji ili inozemstvu i mnoge druge stvari koje radimo uobičajenim sredstvima identifikacije.

Evo još nekoliko primjera kako ćemo moći koristiti Europski osobni digitalni novčanik nakon instalacije:

- Korištenje novčanika s digitalnim identitetom: Instalirat ćemo osobni digitalni novčanik na naš mobilni telefon. Omogućit će nam ga naša matična država, čime se osigurava osobno izdavanje novčanika. Digitalni novčanik omogućit će nam prijenos, pohranu i korištenje naših osnovnih osobnih podataka i dokumenata,

kao što su osobna iskaznica, vozačka dozvola, diploma i bankovna kartica, koje smo do sada koristili kao fizičku karticu u našem fizičkom novčaniku.

- Dokazat ćemo svoje godine starosti: U redu za ulazak u noćni klub zaštitar na vratima traži od nas osobnu iskaznicu. Umjesto da pokažemo svoju fizičku iskaznicu, koristit ćemo europski novčanik za digitalni identitet i dokazati svoju dob. Zaštitar će moći provjeriti imamo li dovoljno godina za ulazak u klub. Ako odlučimo koristiti svoj digitalni identitet i upotrijebiti ga za potvrdu da smo dosegli dobnu granicu, moći ćemo koristiti Europski digitalni novčanik za potvrdu svoje dobi bez prikazivanja drugih osobnih podataka.
- Najam automobila u zračnoj luci: Za najam automobila u zračnoj luci moramo čekati u redu na šalteru za iznajmljivanje automobila, jer je potrebno čekati da tvrtka za najam skenira kopiju naše putovnice ili osobne iskaznice, vozačku dozvolu, kreditnu karticu i potpiše sve dokumente. S digitalnim identitetom to će biti moguće učiniti bez čekanja u redu, čak i unaprijed. Moći ćemo se uputiti do parkinga, uzeti auto i odvesti se. Tvrtka za najam automobila moći će ostaviti naš ključ na parkiralištu ili nam čak omogućiti pokretanje automobila putem mobilnog telefona.
- Identificiranje putem internetske usluge kako biste dokazali tko ste: Ako se zbog posla preselimo u drugu zemlju, morat ćemo se registrirati kao rezident te zemlje i moći ćemo koristiti naš europski osobni digitalni novčanik u tu svrhu. Njime ćemo također moći dokazati svoj identitet za razne online usluge u novoj zemlji prebivališta, primjerice, s namjerom otvaranja bankovnog računa, kupnje SIM kartice za naš mobitel ili naručivanje karte za javni prijevoz.

4.3. Dodana vrijednost europskog osobnog digitalnog novčanika u odnosu na trenutni sustav

Europski novčanici s digitalnim identitetom bit će izgrađeni na jamstvima pouzdanih digitalnih identiteta država članica, poboljšavajući njihovu učinkovitost, proširujući njihovu upotrebu na privatni sektor i nudeći osobne digitalne novčanike koji su sigurni, besplatni, prikladni za korištenje i štite osobne podatke.

Komisija se nadovezuje na ovu inicijativu na postojećem prekograničnom pravnom okviru za pouzdane digitalne identitete, na europskoj inicijativi za elektroničku identifikaciju i pouzdane usluge. Ovo je UREDBA (EU) br. 910/2014 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 23. srpnja 2014. - eIDAS. Uredba pruža osnovu za prekograničnu elektroničku identifikaciju, autentifikaciju i certifikaciju web stranice u EU. Uredba eIDAS stupila je na snagu u svih 28 zemalja EU 1. srpnja 2016. godine. Riječ je o jednoj od ključnih akcija Europske digitalne agende koja ima za cilj jačanje povjerenja u elektroničke transakcije između poduzeća, građana i javne uprave.

Sadržaj Uredbe eIDAS podijeljen je u dva dijela, i to na:

- **elektronička identifikacija**, gdje uredba ne ometa sustave upravljanja elektroničkim identitetom i pripadajuću infrastrukturu država članica, već samo utvrđuje uvjete pod kojima države članice priznaju sredstva elektroničke identifikacije fizičkih i pravnih osoba uključenih u prijavljenu shemu druge zemlje, te
- **usluge povjerenja**, gdje uredba u potpunosti regulira područje i utvrđuje pravila za usluge povjerenja, posebno za elektroničke transakcije, te utvrđuje pravni okvir za:
 1. elektroničke potpise,
 2. elektroničke pečate,
 3. elektroničke vremenske pečate,
 4. elektroničke dokumente,
 5. usluge elektroničke preporučene dostave i
 6. usluge certifikata za provjeru autentičnosti web-mjesta.

Sve usluge povjerenja mogle bi se koristiti 1. srpnja 2016., a njihova praktična provedba ovisi o interesu javnih uprava država članica, odnosno o interesu gospodarskog i drugog nevladinog sektora. Međutim, ne sadrži obveze za države članice da osiguraju sustav digitalne identifikacije i siguran pristup javnim uslugama te da osiguraju njihovu upotrebu preko granica EU-a. Niti sadrži odredbe o korištenju takve identifikacije za privatne usluge ili usluge koje pružaju mobilni uređaji. To dovodi do nesuglasica među zemljama. Danas samo 60% stanovništva EU-a u 14 država članica može koristiti svoju nacionalnu elektroničku identifikaciju u nekoliko zemalja. Samo 14% ključnih pružatelja javnih usluga u državama članicama dopušta prekograničnu autentifikaciju putem sustava e-identifikacije, na primjer za dokazivanje osobnog identiteta na internetu bez upotrebe lozinke. Broj uspješnih prekograničnih autentifikacija raste iz godine u godinu, ali je i dalje vrlo nizak. *Također, prema istraživanju Eurobarometra, 72% korisnika želi znati kako se njihovi podaci obrađuju na računima društvenih mreža. Prema ovom istraživanju, 63% građana EU-a podržava siguran i jedinstven digitalni identitet za sve internetske usluge.*

Pandemija koronavirusa i prelazak na korištenje digitalnih usluga pokazali su da je potrebno hitno ukloniti ograničenja identifikacije u cijeloj EU.

4.4. Prijelaz na europski osobni digitalni novčanik

Europski osobni digitalni novčanici temeljit će se na nacionalnim sustavima koji već postoje u državama članicama. Međutim, danas svi koji žive u EU-u nemaju pristup alatima za digitalnu identifikaciju.

Države članice ponudit će novčanik svojim građanima i stanovnicima na nacionalnoj razini. Svatko će moći preuzeti, instalirati i koristiti Europski osobni digitalni novčanik na svom pametnom telefonu ili drugom uređaju.

4.5. Sigurnost, privatnost i zaštita osobnih podataka korištenjem europskog osobnog digitalnog novčanika

Prijedlog pruža visoku razinu sigurnosti. Komisija će koordinirati prijedloge s državama članicama o standardima, tehničkim specifikacijama i operativnim aspektima kako bi se osigurala najviša razina sigurnosti za korisnike Europskog osobnog digitalnog novčanika. Države članice uskladit će svoje digitalne certifikate s tim zahtjevima. Svi osobni podaci bit će dostupni online samo ako korisnik to odluči. Uredba nema za cilj osigurati jedinstveni europski identitet koji bi zamijenio nacionalni digitalni identitet. Digitalni identitet i dalje će pružati država članica. Europski okvir digitalnog identiteta temelji se na nacionalnim digitalnim certifikatima i proširuje funkcionalnost i upotrebljivost nacionalnih eID-ova putem europskog osobnog digitalnog novčanika.

5.Zaključak

Pandemija koronavirusa povećala je potrebu za učinkovitim i korisnim digitalnim uslugama diljem EU-a. Ključno je da države članice počnu surađivati s Komisijom i da se privatni sektor odmah pripremi za provedbu Europskog okvira za digitalni identitet.

Dana 21. listopada 2021. na Brdu pri Kranju održana je 5. međunarodna konferencija o e-identifikaciji i uslugama e-povjerenja ZEIDES 2021 na kojoj su predstavljene inovacije na području e-identiteta u EU i Sloveniji.

Budući da trenutačno u EU-u ne postoji pouzdana i sigurna identifikacija korisnika koja štiti osobne podatke i koja se široko koristi, europska komisija objavila je 3. lipnja 2021. prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjenama i dopunama Uredbe (EU) br. /2010. 910/2014 o uspostavi okvira za europski digitalni identitet na temelju Uredbe EU-a o e-identifikaciji i uslugama povjerenja na jedinstvenom unutarnjem tržištu (eIDAS). Očekuje se da će uredba biti usvojena iduće godine. Cilj je da se države članice u rujnu 2022., u bliskoj suradnji s Komisijom, dogovore o Zborniku alata za provedbu Europskog okvira za digitalni identitet i da Komisija objavi Priručnik do listopada 2022. Nakon što se dogovori tehnički okvir, može se testirati u pilot projektima.

Države članice trebale bi izdati nove europske novčanike digitalnog identiteta godinu dana nakon stupanja na snagu nove uredbe.

6.Literatura

- [1.] Evropska digitalna identiteta . [online]. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-digital-identity_sl (22.10.2021)
- [2.] Commission proposes trusted and secure Digital Identity for all Europeans - Questions and Answers. [online]. Dostopno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/qanda_21_2664/QANDA_21_2664_EN.pdf (26.10.2021)
- [3.] B.V. Evropska komisija predlaga evropsko digitalno identiteto. [online]. Dostopno na: <https://www.rtvsl.si/evropska-unija/evropska-komisija-predlaga-evropsko-digitalno-identiteto/582814> (26.10.2021)
- [4.] Digitalna identiteta. [online]. Dostopno na: <https://skupnost.sio.si/mod/page/view.php?id=318889> (3.10.2021)
- [5.] 5. mednarodna konferenca o e-identifikaciji in e-storitvah zaupanja ZEIDES 2021. [online]. Dostopno na: <https://www.si-trust.gov.si/sl/obvestila-in-novice/5-mednarodna-konferenca-o-e-identifikaciji-in-e-storitvah-zaupanja-zeides-2021/> (31.10.2021)
- [6.] Digitalna identiteta – današnja realnost. [online]. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/e-bilten/novica/digitalna-identiteta---danasnja-realnost> (31.10.2021)
- [7.] UREDBA (EU) št. 910/2014 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 23. julija 2014 [online]. Dostop na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=EN> (31.10.2021)

Stručni rad

VIDEO SNIMANJE I PRIPREMA S OBS PROGRAMOM

Valerija Pekušek Cviki

Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor

Sažetak

U današnjem digitalnom svijetu ne ide bez posla i učenja na daljinu. Zato su danas multimedijски sadržaji vrlo važni za stvaranje dobrog i zanimljivog digitalnog okruženja za učenje. Omogućuju digitalno učenje na daljinu, a učenici i studenti interaktivno stječu nova znanja. Uz pomoć odgovarajućeg programa možemo unaprijed pripremiti videosadržaj ili možemo izravno implementirati nastavni sadržaj emitirajući ga uživo. Jedan prikladan program je OBS Studio otvorenog koda.

Ključne riječi: Snimanje, OBS studio, streaming video, video materijal.

1.Uvod

Živimo u digitalnom društvu, korištenje računala postalo je nešto što se podrazumijeva u svim segmentima našeg života. Obrazovanje je također poletjelo na potpuno novu razinu poučavanja i učenja u posljednje dvije godine. Nastala je potreba za snimanjem i dostavom materijala uz pomoć video materijala. Na mreži postoji dosta opcija za pristup besplatnim programima za snimanje otvorenog koda. Zanimljiv i općenito koristan OBS program privukao me i potaknuo da priprelim upute za njegovo korištenje.

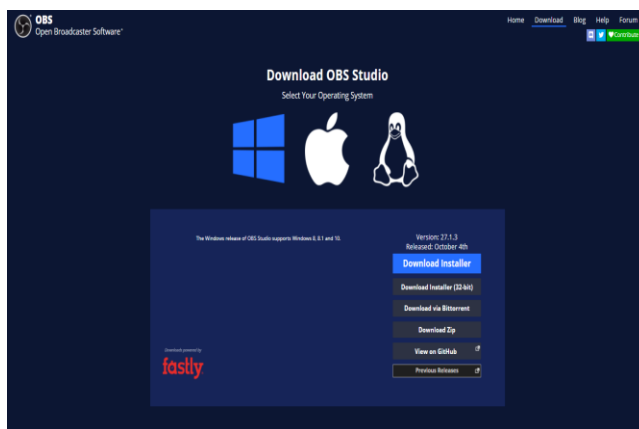
2.OBS studio

Open Broadcaster Software (OBS) besplatni je program otvorenog koda za snimanje i emitiranje događaja uživo. Može se vrlo jednostavno preuzeti s web stranice <https://obsproject.com/>. Dostupan je za Windows, Mac OS X i Linux.

OBS je vrlo moćan program za snimanje i miješanje video i audio zapisa u stvarnom vremenu. Omogućuje stvaranje "Scena" koje se sastoje od više izvora ("Izvori"), umetanje slika i teksta ("Slika, Tekst"), stream uživo putem web poslužitelja ("Stream") i stvaranje tipkovničkih prečaca ("Hotkeys"). Programom možemo kreirati neograničen broj scena, između kojih se možemo prebacivati po želji.

2.1. Instaliranje programa

Program se može besplatno instalirati odabirom kartice "Preuzimanje" na web stranici OBS studia. Možemo odabrati instalaciju za različita okruženja: Windows, Mac OS ili Linux okruženje.

Slika 1: Instaliranje programa

Imamo nekoliko opcija za preuzimanje datoteka za instalaciju programa, ovisno o okruženju ili operativnog sustava u koji želimo instalirati program. Odabirom gumba "Preuzmi" instalacijske datoteke se preuzimaju na naše računalo. Preporuča se

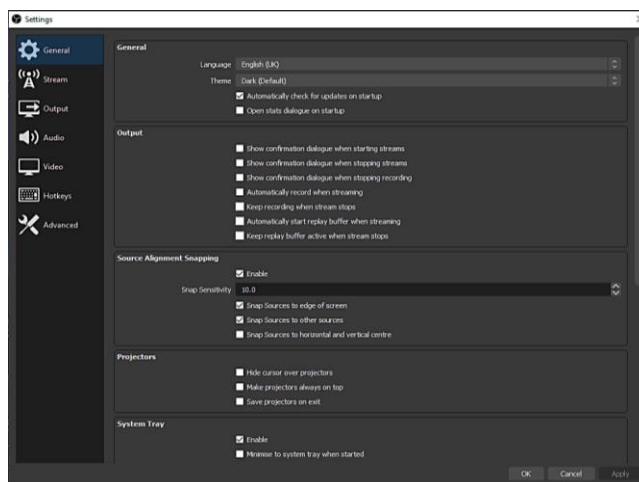
instalaciju izvršiti u ponuđenim instalacijskim mapama. Prikazuje se verzija programa i datum njegove aktivacije. Morate paziti da operativni sustav na našem računalu ispunjava tražene uvjete instalacije. Ako naš operativni sustav nije naveden među danim opcijama, odgovarajuću verziju možete pronaći na kartici "Prethodna izdanja".

2.2. Postavke

Za pristup postavkama odaberite gumb "Postavke".

Otvora se dijaloški okvir u kojem možete birati između sljedećih postavki:

- General (općenito) –osnovne postavke grafičkog sučelja
- Stream (prijenos) – postavke reprodukcije uživo
- Output (izlaz) –postavke izlaznog izvora za snimanje i za prijenos uživo
- Audio (zvuk) – postavke ulaznog izvora i način snimanja zvuka
- Video (slika) –podešavanje ulaznog izvora i izlaznog signala

Slika 2: Opadajući izbornik postavki

- Hotkeys (prečaci) –postavljanje tipkovničkih prečaca uz lakše i brže upravljanje programom
- Advanced (napredno) - napredne postavke za obradu videa, zvuka, prijenosa uživo i imenovanje datoteka

Na kartici "Općenito" možete definirati opće postavke potvrdom pojedinačnog odabira. U okviru se pojavljuje kvačica. Potvrdite unos pritiskom na gumb "Primijeni". Program se mora ponovno pokrenuti da bi promjena stupila na snagu.

U kartici "Stream" uređujemo postavke live streaminga, gdje možemo koristiti prilagođene postavke za naš kanal ili u unaprijed pripremljenim kanalima kao što su YouTube, Facebook, Twitter,... kao najčešće korišteni kanali.

Bitstream se postavlja preko kartice "Izlaz". Najjednostavnija postavka je odabrati "Jednostavno", a ujedno je i najpreporučljivija za početnike. Međutim, ako odaberete postavku "Napredno", možete detaljnije prilagoditi streaming, snimanje i zvuk. Za snimanje je preporučljivo postaviti kvalitetu snimanja odabirom visoke kvalitete sa srednjom veličinom datoteke i najčešćeg mp4 ili mov formata (datoteke u ovom formatu mogu se reproducirati praktički bilo gdje), što vam nažalost ne dopušta da tamo nastavite kada ste zaustaviti snimanje (npr. isključiti računalo).gdje je došlo do prekida. Ova opcija vam omogućuje odabir flv formata. Također se preporučuje da odaberete put snimanja, odnosno put do mjesta gdje će se snimka pohraniti. Ako reproducirate "Stream" uživo, morate odabrati istu postavku kao i stream za kvalitetu snimanja.

Na kartici "Audio" (zvuk) postavite parametre za snimanje zvuka. U "General" (općenito) postavljamo frekvenciju uzorkovanja. Postoje dvije opcije za odabir, a to su frekvencija 44,1 kHz ili 48 kHz. Većina uređaja radi na 44,1 kHz, dok bolji uređaji rade na 48 kHz ili čak i više. Prilikom odabira kanala, možete birati između mono i stereo načina snimanja (za razliku između lijevog i desnog zvučnika ili slušalica) ili u drugim formatima gdje biste imali izlaze na više zvučnika. U daljnjim postavkama možemo odrediti zvuk koji će dolaziti s računala (sa desktopa ili bilo kakvih specijalnih efekata) te postavke uređaja za snimanje zvuka poput mikrofona ili ulaza za mikrofona na računalo. Ako je ovdje postavka "Default" (zadana), to znači da će se uzeti u obzir postavka kakvu smo postavili na računalo. Međutim, možete promijeniti postavku ili je čak onemogućiti.

U kartici "Video" postavljamo razlučivost slike i način na koji je snimamo. U kartici "Base (Canvas) Resolution" određujemo razlučivost našeg ekrana, odnosno slike koju vidimo, a u izlaznoj rezoluciji određujemo rezoluciju koju želimo na slici. Preporuka je da ove dvije rezolucije budu iste, jer ćemo sliku na slici vidjeti u kvaliteti koju vidimo na ekranu. U odabiru "Common FPS Values" određujemo koliko ćemo slika snimiti u sekundi. Za digitalne uređaje, preporučena vrijednost je 30 sličica u sekundi. Međutim, ako snimamo slike drugim uređajem (kamere, kamere), preporuča se da se te dvije vrijednosti usklade, jer ti uređaji omogućuju različite postavke za snimanje uzoraka u sekundi.

U kartici "Hotkeys" postavljamo tipkovničke prečace tako da možemo brzo uključiti ili isključiti određene funkcije programa. Stvaramo ih držeći odgovarajuću kombinaciju tipki i ona se upisuje na odabranu opciju (npr. ctrl + alt + shift + j). Odabranu kombinaciju nije moguće izbrisati tipkama "Delete" ili "Backspace", jer se u ovom slučaju taj odabir se sprema u odabir tipki prečaca. Za brisanje morate upotrijebiti ikonu koša za smeće kako biste omogućili brisanje. Prilikom odabira prečaca treba paziti da se ne izaberu takve kombinacije koje bi pokrenule bilo koju drugu radnju u programu koji koristimo (npr. ctrl

+ c ili ctrl + v, i drugi poznati prečaci koji već postoje). Stoga predlažem složenu upotrebu tipki ili njihove kombinacije (ctrl / alt / shift / ().

Posljednja kartica je "Advanced" (napredno) i omogućuje napredne postavke. Preporučujem da ih ostavite kako su postavljeni prilikom instaliranja programa. Za potvrdu postavki ili za njihovo mijenjanje, kliknite u prozoru "OK" koji sprema postavke.

2.3.Prizori/scene

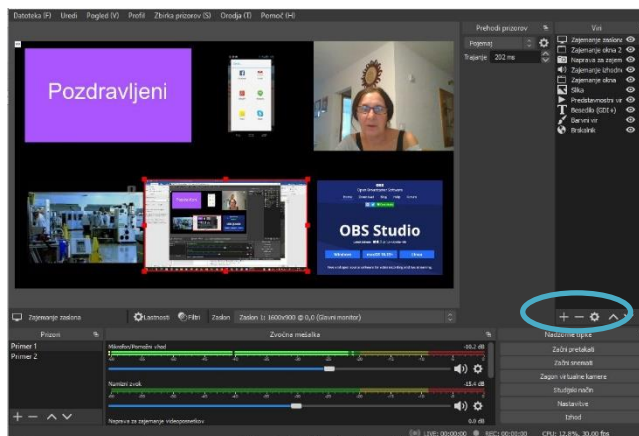
Kada učitamo program, već imamo unaprijed kreirane "Scene" (prizore). Po želji možete dodavati "Scene", preimenovati ih, brisati, duplicirati, mijenjati njihov redoslijed tako da upotrijebimo desni klik na scenu i odabirom željene radnje. Dodavanje, brisanje i premještanje također se može izvršiti putem znakova u donjem lijevom kutu (+/-). Prilikom uklanjanja scena uvijek mora ostati barem jedna scena.

Scene služe kako bi pri izradi pojedinačnog objekta mogli koristiti već postavljene i pripremljene scene s određenim svojstvima, pa ne moramo uvijek redefinirati svojstva koja su nam potrebna u pojedinom objektu. To vam također omogućuje prebacivanje između pojedinih scena tijekom snimanja i na taj način uključuje različite izvore.

2.4.Izvori

Izvore uređujemo po pojedinim scenama. Stoga prvo odaberite odgovarajuću scenu/prizor s lijeve strane, a zatim pomoću gumba (+) dodajte izvor koji se nalazi u izborniku "Izvori". Ako smo za određenu scenu već izradili pojedinačni izvor, možemo ga koristiti i u drugim scenama. Možete birati između različitih izvora:

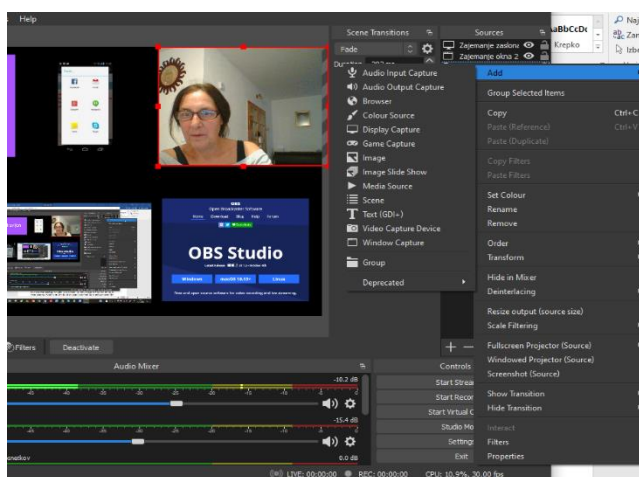
- »Colour Source« - boja pozadine snimke ili boja dijela objekta
- »Text« - vrsta fonta za umetanje teksta
- »Browser« - odabir preglednika (unesite url)
- »Video Capture Device« - uređaj za snimanje videa (web kamera)
- »Media Source« - izvor prezentacije (možete dodati lokalnu datoteku ili neki vanjski izvor, npr. s weba)
- »Scene« - prizor/scena (možemo dodati prethodno kreiranu scenu ili prizor)
- »Image« - slika (umetnite bilo koju sliku ili logotip)
- »Window Capture« - snimanje prozora (odaberite bilo koji otvoreni prozor)
- »Audio Input/Output Capture« - snimite ulazni i/ili izlazni zvuk
- »Display Capture« - snimanje cijelog zaslona

Slika 3: Izvori

Izvor koji dodamo objektu dobiva crveni okvir koji nam omogućuje pomicanje ili povećanje odnosno smanjenje. Ako se jedan od izvora preklapa s drugim, možete koristiti uređivač strelica za pomicanje pojedinačnih odabranih izvora više ili niže. Crni okvir zaslona označava rub slike koja se snima. Ako naš izvor seže preko ruba, taj dio neće biti vidljiv gledatelju. Kada je jedan izvor viši od drugog, to znači da će biti prikazan ispred njega. Ako želite privremeno sakriti jedan od izvora (na primjer, sliku na zaslonu), upotrijebite ikonu "oko" pored izvora. Ako je tamno, znači vidljivo, ako je svjetlo, znači skriveno.

Također možemo promijeniti svojstva svakog korištenog izvora to jest mi ga uređujemo. To se radi desnim klikom miša na korišteni izvor, što vam omogućuje prikaz opadajućeg izbornika u kojem možete odabrati željeni odabir.

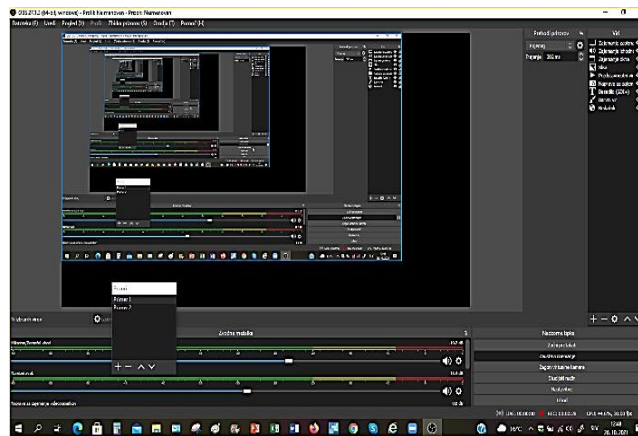

Slika 4: Uređivanje izvora

2.5.Snimanje

Prije nego počnemo snimati, moramo provjeriti imamo li snimljenu sliku koju želimo snimiti i radi li mikروفon kako treba. Slika ili ekran koji želimo snimiti mora biti obrubljen plavim (slika 5), a u liniji mikrofona mora treperiti plava/žuta/narančasta linija ovisno o našem govoru.

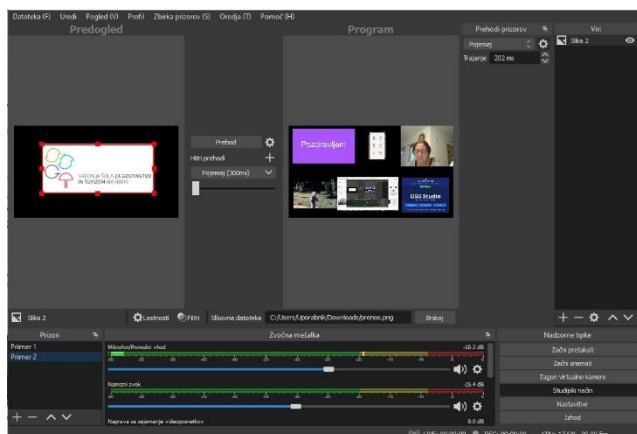
Ako imamo stereo mikروفon, vidimo dvije trake, po jednu za svaki kanal. Preporuka je da zvuk uhvatimo negdje na žutom polju kako bi bio dovoljno slušan. Zatim potvrdite karticu "Pokreni snimanje" u kontrolnom izborniku. Snimanje možete pauzirati i klikom na znak pauze snimanja (II) i tako kombinirati pojedine dijelove koje želite snimiti. Za nastavak snimanja ponovno kliknite na znak pauze (II) "Poništi snimanje". Tijekom snimanja, u donjem retku se prikazuje linija snimanja - "REC" i obojena je crvenom bojom, a kada je pauza uključena, treperi žuto.

Slika 5: Izgled zaslona snimanja

Tijekom snimanja zapis "Start Recording" mijenja se u "Stop Recording" u kontrolnom izborniku. Kada želite završiti snimanje, samo kliknite na gumb "Zaustavi snimanje", snimka je napravljena i spremljena na mjesto navedeno u "Postavke / Izlaz / Snimanje".

Ako želite reproducirati snimku uživo, morate kliknuti na karticu "Start Streaming" u kontrolnom izborniku. Prijenosni kanal se prvo mora postaviti u "Postavke / Stream". U ovom slučaju, vrijeme se bilježi u donjem redu u zapisu "Uživo".

Slika 6: Studio način rada

Studio način rada omogućuje vam prelazak s jedne scene na drugu. Nakon aktiviranja studio načina rada, pojavljuje se novi pregled s naredbama za izvođenje prijelaza između. Slika koja se šalje poslužitelju prikazuje se u desnom prozoru, a slika koja je spremna ili se uređuje za sljedeći okvir prikazuje se u lijevom prozoru. Kada želite napraviti prijelaz, pritisnite gumb "Cut" ili "Fade" (300ms) za meki prijelaz za 0,3 sekunde.

2.6.Profil

Ukoliko želimo profil OBS programskih postavki u našem računalu prenijeti na drugo računalo, to možete učiniti odabirom kartice "Profil" u izborniku programa i odabirom opcije "Izvoz". Također ga navodimo na mjesto / mapu u koju treba spremiti izvezene postavke. Mapa se prenosi na drugo računalo i uvoz se vrši odabirom kartice "Import" (uvoz). Profilu se može dati ili promijenite naziv, ali ga također možete izbrisati ili duplicirati.

OBS program se može ukloniti s našeg računala putem izbornika za dodavanje ili uklanjanje programa Windows. Pronađite OBS program, odaberite "Ukloni program" i slijedite upute za uklanjanje programa. Preporuka je da prethodno izvezemo profil, kako ga ne bismo morali resetirati ako ponovno instaliramo program, već ga samo uvozimo.

3.Zaključak

Slika govori više od tisuću riječi. U digitalnom dobu u kojem živimo, a posebno u okolnostima posljednje dvije godine, korištenje odgovarajućih alata za snimanje i prijenos događaja online sve je važnije ako želimo moći pratiti predavanja, konferencije ili seminare tijekom učenja na daljinu. Jedna od opcija je korištenje programa otvorenog koda OBS Studio. Korištenje programa je prilično jednostavno, sve što trebate je web kamera ili prijenosna kamera, mobitel ili tablet, besplatni program OBS Studio i nekoliko tutorijala.

4.Literatura

- [1.] Spletna stran OBS Studio. [online]. Dostopno na: <https://obsproject.com/> (1.11.2021)
- [2.] CPI - Napredna orodja za pripravo izobraževalnih videov in kombiniranega pouka. [online]. Dostopno na: <https://ucilnica.spletniucitelj.si/course/view.php?id=13> (21. 6. 2021)
- [3.] Open Broadcaster Software. [online]. Dostopno na: <https://www.arnes.si/pomoc-uporabnikom/arnes-video/prenosi-v-zivo/open-broadcaster-software-2/> (30.10.2021)
- [4.] Prva uporaba OBS Studio. [online]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=5VxvuhatEco> (31.10.2021)
- [5.] How to Use OBS Studio (Beginners Guide). [online]. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=DTk99mHDX_I&t=1s (1. 11. 2021)

Stručni rad

MONTAŽA VIDEO SNIMAKA U PROGRAMU SHOTCUT

Valerija Pekušek Cviki

Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor

Sažetak

Uz odgovarajući program i odgovarajuće znanje, postojeći vizualni, audio i video materijal možemo pretvoriti u atraktivne nove video zapise kojima možemo obogatiti nastavu ili stvoriti uspomene. Možemo ponovno upotrijebiti ili nadograditi postojeće materijale i na taj način osigurati da mladima nikada neće biti dosadno uz naše lekcije. U tu svrhu možemo koristiti besplatni program otvorenog koda Shotcut.

Ključne riječi: Uređivanje videa, program Shotcut, multimedija.

1.Uvod

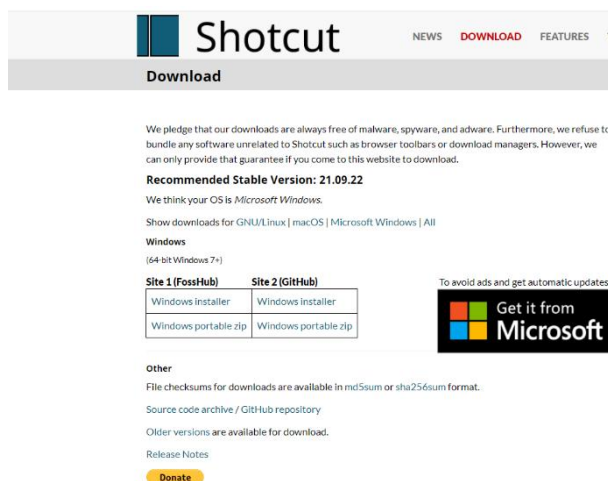
Mnogi kvalitetni materijali mogu se pripremiti iz postojećeg slikovnog materijala, zvučnih zapisa i drugih materijala. Uz malo mašte i jednostavnim programom možemo udahnuti novi život postojećem multimedijском materijalu, a uz odgovarajući program znanja uvijek možemo „reciklirati“ svoje proizvode – nadograditi i poboljšati. Jedan od jednostavnijih besplatnih programa otvorenog koda koje sam isprobala je Shotcut pa sam pripremila kraći pisani proces prijave.

2.Shotcut

Shotcut je besplatni uređivač videa otvorenog koda koji radi na raznim platformama. Može se preuzeti s <https://www.shotcut.org/>. Dostupan je za većinu operacijskih sustava: Windows, Mac OS i Linux i odličan je za uređivanje videa. Shotcut može raditi s velikim brojem audio i video formata i kodeka, kao što su AVI, M4A, MXF, VOB, FLV, MP4, M2T, MPG, MOV, OGG, WEBM, kao i videa s 4K rezolucijom. Podržava širok raspon slikovnih datoteka kao što su BMP, GIF, JPEG, PNG, SVG, TIFF i ima razne mogućnosti obrade zvuka (kontrola glasnoće, zvučni filtri, miješanje zvuka, generator tonova,...), širok raspon video efekata s video filterima i mnogim alatima za korekciju boja i slike i još mnogo toga.

2.1.Instalacija programa

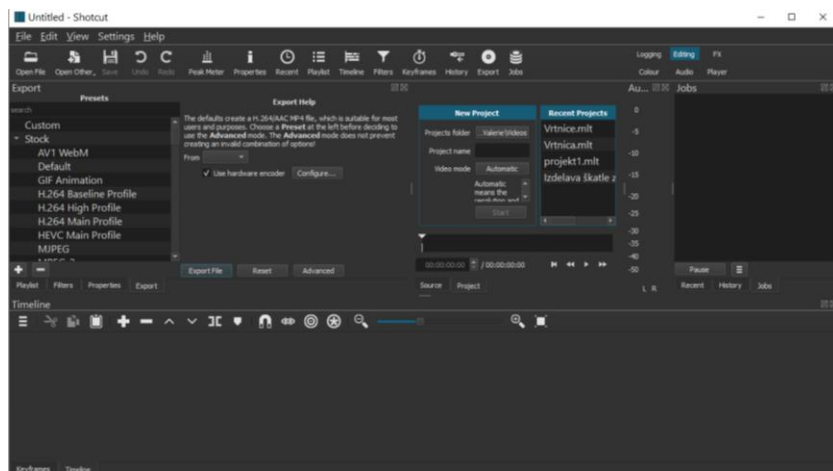
Program možete besplatno instalirati odabirom kartice "Preuzimanje" na web stranici Shotcuta. Odaberite odgovarajuću instalacijsku datoteku za okruženje koje koristite: Windows, Mac OS ili Linux. Omogućuje rad na više monitora i ima podršku za korištenje hardvera.

Slika 2: Instalacija programa

Prikazana instalacija će raditi na Windows verziji 7 i novijim operacijskim sustavima. Preuzmite datoteku na vaše računalo i slijedite upute za instalaciju. Kada otvorite program, možete odabrati željeni jezik prikaza korisničkih alata u programu u kartici "Postavke / Jezik".

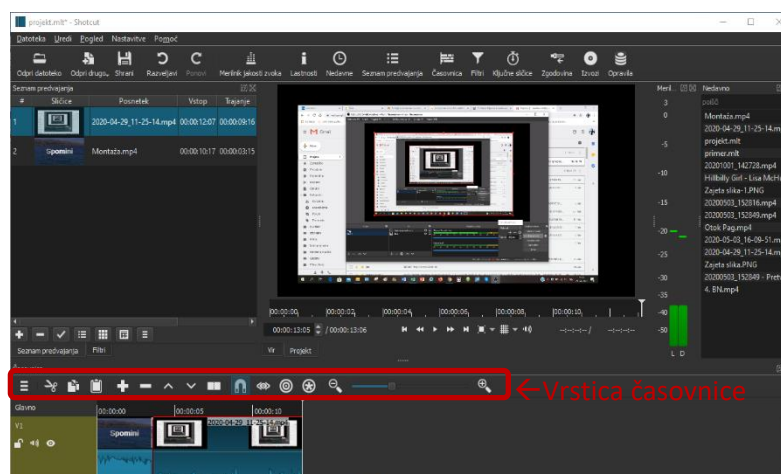
Prije pokretanja novog projekta, moramo definirati gdje će projektne mape biti pohranjene na našem računalo. Također je potrebno odabrati naziv za svaki projekt, a svaki projekt mora imati jedinstven naziv.

Slika 3: Pokretanje projekta

2.2. Dodavanje snimaka na vremensku traku

Programom Shotcut otvaramo datoteku (ne uvozimo je u program) te je otvaranjem dodajemo na listu za uređivanje. Posebnu pažnju potrebno je usmjeriti na postavke - ako smo u postavkama "Video način rada" odabrali "Automatski". U ovom slučaju, rezolucija i brzina ovise o prvoj datoteci/videozapisu koji dodajemo našem projektu. Stoga se preporuča da kao prvi isječak ubacimo video najviše kvalitete.

Slika 4: Dodavanje snimaka na vremensku traku

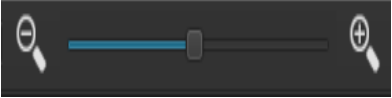
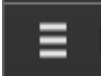
Kada otvorimo prvu snimku, možemo odmah postaviti početnu i završnu točku trajanja snimanja i tako je rezati na željeni dio reprodukcije. To možemo učiniti za svaku pjesmu posebno prije nego što ih učitamo na popis za reprodukciju. Time učitavamo sve snimke koje će se koristiti u određenom projektu prije nego počnemo uređivati. Duljine snimaka se mogu mijenjati po želji prije nego što ih stavite na vremensku traku. Izvezite isječak na vremensku traku povlačenjem isječka u prostor vremenske trake ili klikom na + na alatnoj traci vremenske trake.

2.3. Obrada snimaka

Koristite alate u retku "Vremenska traka" za obradu snimaka. Alati nam daju opcije prikazane u tablici 1.

Tablica 1: Alati vremenske trake i opcije koje ih omogućavaju

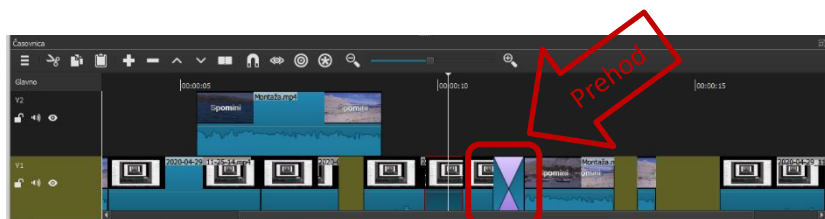
	Izrežite označeni isječak ili pojedini kadar iz cijelog isječka na vremenskoj traci. Na mjestu gdje smo izrezali isječak spajaju se prethodni i sljedeći isječak.
	Kopirajte odabrane okvire isječka ili cijeli isječak.
	Zalijepite okvire isječka ili cijeli isječak na označeno mjesto na isječku. Time se produljuje duljina vremenske trake za duljinu zalijepljenog isječka.
	Dodajte okvir ili dio isječka na trenutno mjesto na traci vremenske trake. Brisanje ili uklanjanje označenog dijela isječka. Kada se ovaj dio isječka ukloni, ostali će se snimci spojiti automatskim pomicanjem lijevo.
	Uklonite okvir iz isječka bez utjecaja na druge okvire. Time ostaje prazan prostor u koji možemo umetnuti još jedan okvir. Strelica prema dolje omogućuje preklapanje isječka s drugim isječkom.
	Izrežite isječak kojim stvaramo dva snimka na mjestu gdje želimo izrezati isječak. Ovako označeni dio snimke može se obrisati ili premjestiti na bilo koje mjesto na vremenskoj traci.
	Kombinirajući snimke odnosno pojedinačne okvire slika bez razmaka između pojedinačnih dijelova koji se spajaju. Omogućuje savršeno kombiniranje lijepljenja isječaka.
	Prilikom povlačenja isječka, kada zaustavite isječak, prikazuje se točno na koji ste dio isječka povukli isječak.

	Prilikom skraćivanja ili produljenja snimke, vremenska traka je dulja ili kraća ovisno o skraćivanju ili produljenju snimke.
	Omogućuje izmjene (brisanje praznog prostora) na obje trake vremenske trake. Također možete pristupiti putem izbornika opcija.
	Gumbi za povećanje i smanjenje vremenske trake, što nam omogućuje točnije određivanje položaja na slici na vremenskoj traci.
	Izbornik dodatnih opcija (dodavanje, umetanje, smanjivanje, rastezanje staza,...).

Nekim alatima se može pristupiti i desnim klikom na isječak i otvorit će se padajući popis s kojeg možete odabrati željeni alat.

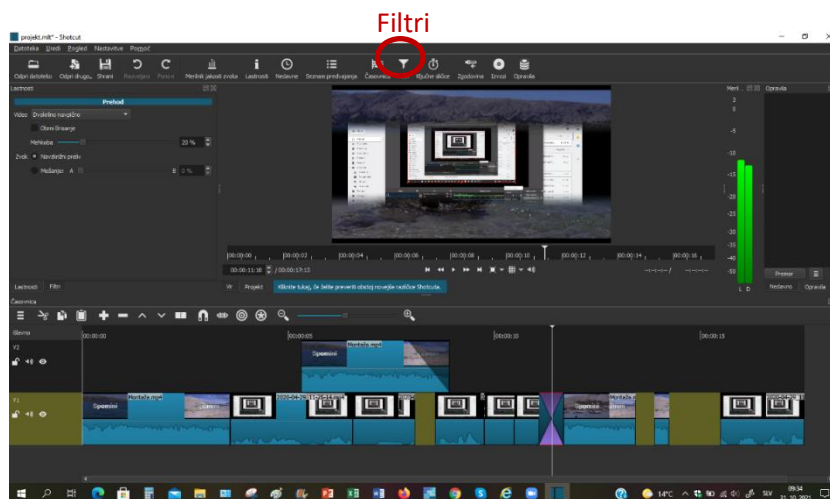
2.4 Prijelazi između snimaka

Prijelazi se izvode povlačenjem željenog isječka preko isječka između kojeg želite napraviti prijelaz. Prikazuje se prijelazni znak. Nedostatak ove jednostavne metode je što kada kasnije premjestite isječak, stvara se prazan prostor prije i nakon prijelaza. Isječak je izrezan po duljini prijelaza između snimaka. Prijelaz napravljen na ovaj način može se pomicati prema vremenskoj traci. Desnim klikom na prijelaz možete ukloniti prijelaz ili promijeniti njegova svojstva.

Slika 5: Vremenska traka s dvije staze

Ali postoji još jedan način za dodavanje prijelaza. Dodajte novi zapis V2 u izbornik "Prikaži izbornik dodatne opcije". Nova staza se otvara iznad već otvorene staze i ima prioritet u odnosu na stazu ispod nje.

Slika 6: Prijelaz preko filtera

Dodajte isječak na stazu 1 do željenog mjesta na kojem želite imati prijelaz. Zatim kliknemo na izbornik filtera koji se nalazi na gornjoj alatnoj traci, a klikom na znak + otvaraju se opcije za dodavanje filtera. Možete birati između video ili audio filtera. Filter koji odaberemo je istaknut na slici (djelomično je potamni). Također možete urediti svojstva dostupna za ovaj filter za odabrani filter. Prednost ove metode dodavanja prijelaza je u tome što ne reže isječak na mjestu dodavanja prijelaza.

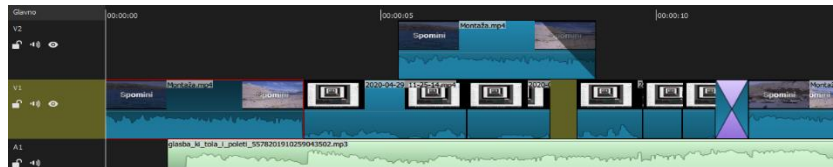
2.5. Dodavanje natpisa

Snimkama možemo dodati i titlove. Dodamo ih kroz filtere. Postavite se na određeni isječak i odaberite video filter na kartici "Filtri". U prikazanim filterima odaberite opciju teksta (3D, jednostavno ili HTML). Ovisno o odabiru, otvara se dijaloški okvir za unos teksta i uređivanje teksta: vrsta fonta, boja teksta, obris teksta, pozadina teksta (vrijednost kanala alfa = 1 daje prozirnú pozadinu), položaj, veličina i prilagodba. Natpis koji dodamo snimci traje samo za vrijeme puštanja ove snimke odnosno kadra. Ako želite natpis na više slika, označite cijeli put slika (npr. put V1), ubacite natpis kroz filter, kako je gore opisano. Takav se natpis prikazuje u duljini svih snimaka na odabranoj stazi. Naslov neće biti vidljiv tijekom reprodukcije zapisa pjesme V2 (viša pjesma ima prioritet nad nižom). Snimak na stazi V2 preklapa se sa snimkom na stazi V1. Ako želimo da se natpis pojavi na cijelom projektu, najbolje je umetnuti novu pjesmu. Na alatnoj traci izbornika otvorite opciju "Otvori drugo", odaberite tekst i dodajte natpis. Čak i u ovom slučaju možemo dizajnirati natpis i pozadinu. Ovaj je naslov stvoren kao samostalan proces i treba ga dodati na popis za reprodukciju. Dodamo ga na bilo koju stazu i odredimo mu duljinu odnosno trajanje. Na taj način možete uređivati tekst po želji (položaj, veličinu, rotaciju,...) bez utjecaja na ostatak slike. Međutim, uvijek je

potrebno imati na umu pravilo prioriteta: viša staza ima veći prioritet i snimci na višoj stazi se preklapaju sa snimcima na nižoj stazi.

2.6.Zvuk

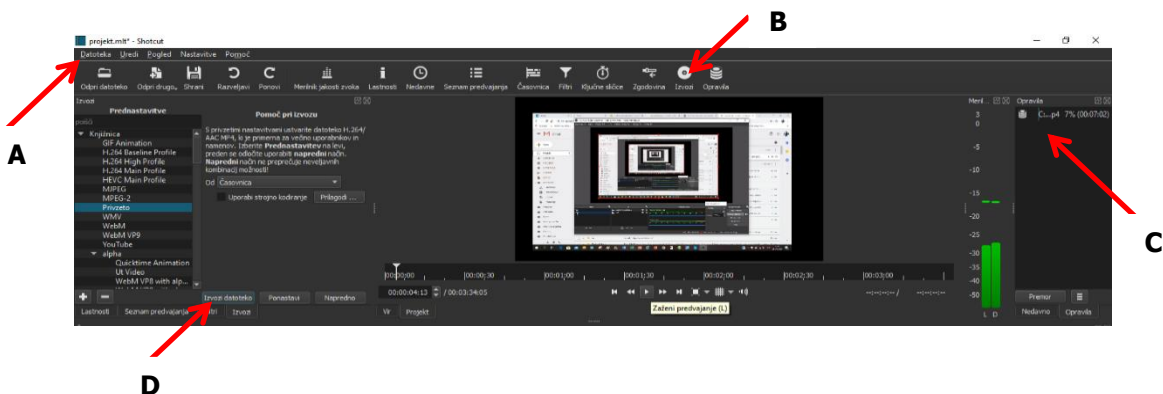
Za dodavanje zvuka ili zvučnog zapisa koji se reproducira u pozadini snimke, odaberite "Dodaj audio zapis" klikom na "Prikaži izbornik dodatne opcije" A1. U ovom audio zapisu s popisa za reprodukciju povucite željeni audioisječak povlačenjem ili pomoću gumba + i stavite ga na početak videozapisa. Također možete uređivati zvučni isječak s filterima putem izbornika na alatnoj traci, odabirom zvučnih filtera među filterima. Zvuk koji imamo u videu također se može uređivati na ovaj način (na stazi V1 ili V2). Prilikom podešavanja zvuka moramo paziti da razina glasnoće ne bude previsoka. Na skali za označavanje volumena mora biti obojena zeleno i ne smije postati crvena. Ako želimo imati jači ili slabiji zvuk samo na određenom dijelu snimke, to činimo rezanjem snimke, što nam omogućuje promjenu svojstava samo na ovom dijelu snimke. Normalno, na početku snimanja glasnoća se postupno povećava, a na kraju snimanja glasnoća se postupno smanjuje odabirom "Fade out".

Slika 7: Dodana staza za zvuk

2.7.Izvoz projekta

Kada završimo s montažom videa, moramo izvesti projekt. To se može učiniti odabirom alata "Izvoz" (B) ili klikom na izbornik "Datoteka / Izvoz" (Datoteka / Izvoz (A)). Otvara se unaprijed postavljeni prozor u kojem možete odabrati različite postavke izvoza. Također možemo izvesti samo zvuk - "Audio". Ako smo prilikom postavljanja novog projekta inicijalno odabrali video način rada "Automatski", program sam bira zadane postavke, zadane s prvim videom koji smo ubacili u projekt. Potvrdite izvoz klikom na "Izvoz datoteke" (izvozna datoteka (D)) i navedite mjesto za pohranu i naziv datoteke. Proces spremanja prikazan je u prozoru "Poslovi".

Slika 8: Izvoz projekta

3.Zaključak

U 21. stoljeću mi učitelji moramo biti sve kreativniji i vješti u upotrebi tehnologije. Za kvalitetnu pripremu materijala potrebno nam je puno znanja. Tijekom godina skupljamo mnogo materijala u različitim formatima. Mladi vole videozapise, pa pomoću programa za montažu možemo kreirati jedinstvene i inspirativne materijale za našu mladež, koji se sastoje od fotografija, screenshotova, videa, zvučnih zapisa i drugog materijala. Ovako pripremljeni video materijali mogu se uvijek iznova nadopunjavati i nadograđivati odgovarajućim znanjem. Naravno, Shotcut se također može koristiti za komponiranje videa za kućnu upotrebu i stvaranje nezaboravnih obiteljskih ili prijateljskih uspomena.

4.Literatura

- [1.]Uradna spletna stran Shocut. [online]. Dostopno na: <https://shotcut.org/> (4.11.2021)
- [2.]CPI - Napredna orodja za pripravo izobraževalnih videov in kombiniranega pouka. [online]. Dostopno na: <https://ucilnica.spletniucitelj.si/course/view.php?id=13#section-6> (3. 11. 2021)
- [3.]Shotcut - montaža videa. [online]. Dostopno na: <https://video.arnes.si/watch/N1XaLfUIPNgJ> (3.11.2021)
- [4.]Shotcut - zvočna podlaga. [online]. Dostopno na: <https://video.arnes.si/watch/u1FKPXIJFdoi> (6. 11. 2021)
- [5.]Shotcut Video Editor - Tutorial for Beginners in 10 MINUTES! [online].

Stručni rad

KNJIGA KAO SREDSTVO ZA RAZGOVOR O RAZLIČITIM PROBLEMIMA UČENIKA

Natalija Šraml

Šolski center Novo mesto, Slovenija

Sažetak

U ovom članku predstavlja se način čitanja i razgovora o knjizi, kako bi nastavnik mogao pomoći učenicima u rješavanju različitih manjih ili većih životnih problema. Ovaj način rada može se nazvati biblioterapija koja slijedi pojedine faze i stavlja naglasak na literarnu obradu literarnog teksta. Na kraju je dodan praktičan primjer obrade literarnog djela slovenske autorice Dese Muck Lažljiva Suzi koje je također prevedeno na hrvatski jezik. Učenici prvog razreda srednje škole knjigu su pročitali kući, a u školi sadržaj interpretirali po koracima biblioterapije. Razgovor o knjizi činio im se zanimljiv i uspješno su razgovarali o problemima kako bi naučili svoje slične probleme sprečavati ili rješavati.

Ključne riječi: razgovor o knjizi, lektira, problemi mladih, biblioterapija

1. Uvod

U svakom razredu, bilo u osnovnoj ili srednjoj školi, postoje određeni problemi među učenicima – zadirkivanje, ljutnja, usamljenost, loš učenički uspjeh ili osjećaj manje vrijednosti zbog određenih tjelesnih nedostataka ili loših obiteljskih uvjeta iz kojih djeca dolaze. Nekad to bude razvod roditelja, problemi s alkoholom, loši odnosi s braćom i sestrama, bolest ili nešto drugo. Svi problemi učenicima uzrokuju stres. Nastavnik književnosti može im pomoći, uz pravilno odabranu literaturu, dajući im do znanja da nisu jedini koji imaju određeni problem te ih naučiti konstruktivno rješavati probleme provodeći takozvanu biblioterapiju nakon određenih postupaka/faza.

Biblioterapija ima nekoliko definicija, no svima im je zajedničko da dobro odabrane knjige pomažu ljudima u rješavanju problema. Uključuje tri stupnja: identifikaciju, katarzu i uvid koji će biti opisani. Učeci strategiju rješavanja problema i primjenjujući je na pravilno odabrano književno dijelo, učenici mogu naučiti postati učinkoviti u rješavanju problema. Tako smo u prvom razredu srednje škole odabrali za lektiru knjigu Dese Muck Lažljiva Suzi koja obrađuje mnoge tabu-teme poput alkoholizma, pokušaja samoubojstva, socijalne bijede, smrti, kao i teme s kojima se susreće svaki srednjoškolac – isključenost iz društva, prvo seksualno iskustvo i usamljenost. U članku je opisan praktičan primjer na književnom djelu Dese Muck Lažljiva Suzi, od aktivnosti prije čitanja do aktivnosti po čitanju.

2. Tri koraka literarne biblioterapije

Kako bismo knjigom pomogli učenicima, uobičajen biblioterapijski proces sastoji se od sljedećih koraka – osiguravanje razumijevanja sadržaja, uočavanje misli likova, uočavanje emocija likova, karakterizacija likova, generalizacija likova, uočavanje odnosa misao – emocija – karakter, uočavanje odnosa karakter – djelovanje, vrednovanje djelovanja karaktera, predlaganje alternativnog ponašanja i uočavanje da alternativno ponašanje ovisi i o alternativnom razmišljanju [1]. Svako literarno djelo treba analizirati u sljedećim fazama:

Identifikacija

Faza identifikacije važna je jer ljudi koji se nađu u nevolji često traže drugu osobu u sličnoj situaciji s kojom se mogu identificirati i to mogu naći u knjizi [2]. Bušljeta i Piskač (2018) navode da je, umjesto izravne identifikacije s likom, potrebno dovoljno razvijanje empatije prema književnom liku. Tako će učenici putem empatije prema književnome lik uvidjeti koje misli i emocije i oni posjeduju. Empatija može dovesti do toga da učenici postanu svjesni sličnosti između svoga života i života lika u knjizi.

Katarza

Sljedeći je korak izazivanje katarze. Katarza je doživljaj i afektivno izricanje emocije što samo po sebi može potaknuti neke unutrašnje psihičke promjene i prihvatanja. Zbog empatije i katarze učenici postaju emocionalno angažirani oko priče i književnoga lika te dobivaju potrebu izražavati svoje emocije. Pritom je posebno važna činjenica da su izražene emocije učenika prihvaćene. Oni učenici koji su dobili potvrdu da njihove emocije vrijede (bez obzira na njihovu definiciju) i da su razumljive, pokazat će znatno manji strah, manje krivnje i srama, imat će veći osjećaj emocionalne samokontrole, biti manje emocionalno tupi, shvatiti da njihove emocije traju samo određeno vrijeme, kao i lakše vjerovati da će drugi lakše prihvatiti njihove osjećaje, ako i oni sami lakše prihvate tuđe. Zbog toga treba učenike poticati na izražavanje emocija te im pristupiti s razumijevanjem i nipošto ih kritizirati [2]. Autori Bušljeta i Piskač dodaju MED ciklus čime se zapravo stupanj katarze dodatno pojačava. Primjenjuje se kad su emocije detektirane te se pristupa obrazlaganju njihova nastanka i djelovanja. Svaka emocija treba se poduprijeti tekstom ili citatom [1].

Uvid

Kad jednom dođe do tzv. efekta prepoznavanja emocija, to je početak stjecanja uvida u kojem odjednom učenici vide emociju i problem drugog kao nešto poznato. Treća faza, uvid, događa se kad učenik shvati da je njegova situacija rješiva. Priča učenicima nudi prijedloge za promjenu i potiče ih da traže originalne ideje za rješavanje vlastitog problema. Uvid je krajnji cilj literarne biblioterapije; poima se kao otkrivenje nečega novoga unutar psihičkoga života što kasnije možemo uporabiti kako bismo poboljšali kvalitetu svoga budućeg života [1].

3. Priprema aktivnosti

Dobra priprema nastavnika ključna je za provedbu ovakvog sata, a pritom treba poštivati sljedeće korake:

Prije čitanja

Potrebno je identificirati teme o kojima učenici žele razgovarati. Odabir teme može se provesti prethodnim razgovorom s učenicima, razgovorom s nekim nastavnikom, školskim psihologom ili anonimnom anketom u kojoj učenici napišu teme koje ih zanimaju. Što se tiče izbora, autori dodaju da treba izbjegavati trivijalnu literaturu i prednost dati kvalitetnim književnim djelima koja bi učenicima trebala biti razumljiva [1]. Osim izbora literature, Forgan kao drugi dio prve aktivnosti navodi aktiviranje predznanja učenika kako bi se lakše identificirali sa sadržajem knjige/književnih likova. Kao dobre primjere ističe – pokazivanje naslovnice na temelju koje učenici predviđaju što će se dogoditi u priči; čitanje kratkog citata i pitanje jesu li ikada doživjeli nešto slično [2].

Vođeno čitanje

Ako je literarno djelo kraće, dobro je da ga nastavnik čita naglas učenicima u školi, duže tekstove mogu učenici čitati sami.

Razgovor nakon čitanja

Nastavnik prvo traži od učenika da predstave sadržaj priče. Razumijevanje priče je važno, autori Bušljeta i Piskač u tu svrhu preporučuju metodu pomnoga čitanja kojom bi nastavnik provjerio razumiju li svaku važnu riječ, postavljajući im pitanja poput – kako, zašto, objasni. Dakle, za sve što tvrdi učenik, treba navesti citat ili rekonstruirati to iz teksta [1].

Nakon toga slijedi rasprava u kojoj nastavnik postavlja pitanja radi lakše identifikacije s likovima i sadržajem knjige. Forgan dodaje da kroz pitanja učenici uče da nisu sami u određenom problemu, da ga i drugi doživljavaju slično. Također se raspravlja o nedostacima i prednostima rješenja kako bi sučeljavanjem različitih pogleda učenik mogao stvoriti moguće rješenje vlastitog problema [2]. U ovoj fazi važno je i izražavanje emocija; pritom autori Bušljeta i Piskač učenicima predlažu sljedeće zadatke – objasniti i primjerom dokazati što je lik mislio; objasniti i primjerom dokazati kako se lik osjećao; oprimjeriti što lik radi; procijeniti promjene koje su se dogodile; odrediti jesu li promjene imale pozitivan ili negativan utjecaj na likove; ponuditi alternativu – što bi lik trebao misliti ili raditi [1].

Aktivnosti nakon čitanja

U posljednjoj fazi postupka također su prisutne kreativne aktivnosti. Forgan predlaže igru uloga pri čemu učenici naučenu strategiju rješavanja problema koriste u zamišljenoj svakodnevnoj situaciji [2]. Učenici mogu napisati pjesmu ili članak o doživljajima; Bušljeta i Piskač predlažu da bi učenike trebalo motivirati na pisanje osvrta ili kreiranje bilo čega drugoga (mentalne mape, crteža, glazbe, plesa ...) kako bi se afektivni sloj ugradio u širem spektru u sjećanje [1].

4. Praktičan primjer

Za drukčiju lektiru, koja bi služila za razgovor, odabrali smo djelo Dese Muck Lažljiva Suzi. Desa Muck rođena je u Ljubljani 1955. godine i ima status slobodne umjetnice. Piše za djecu i tinejdžere, a također i prozu i dramu za odrasle. Djela za mladež prevedena su joj na hrvatski jezik, kao i knjiga Lažljiva Suzi za koju je 1998. godine primila nagradu Večernica za najbolje slovensko literarno djelo za mladež.

Sažetak literarnog djela

Lažljiva Suzi ima već u naslovu istaknutu temu: Suzine laži u koje se sve više zapliće. Priča počinje otprilike mjesec dana prije kraja njezinog osnovnoškolskog školovanja, a njezin je uspjeh porazan. Također, njezina velika ljubav, školski prijatelj Zoran zaljubljen je u drugu školsku prijateljicu... Analitički dio priče otkriva kako se Suzi uopće našla u tako katastrofalnom položaju. Unatrag dvije godine Suzi se „prebaci“ u osnovnu školu i počinje lagati o svom životu: o bogatstvu, o dečku i svojim spolnim iskustvima... Kolegica iz razreda ju raskrinka i otada je Suzi odbačena. U srednjoj školi Suzi početak nastave obilježi dobrim odlukama i planovima kojih se neko vrijeme čak i uspije držati. Tragikomična je i njezina ljubav prema Matjažu, no zbog laži njihova veza pukne i to baš na dan kad joj umre otac. Tužna, postićena i usamljena vidi spas u samoubojstvu. Mama je pronađe na vrijeme. Priča završava u srpnju kad Suzi dođe iz bolnice i kad joj se usred stare Ljubljane život iznenada učini lijepim: Matjaž i ona ostanu prijatelji; usprkos dugom izostajanju s nastave, ima samo jedan popravni ispit. U tom trenutku prilazi joj budući student Peter i pita je za put do studentskog naselja. Predstavi mu se te mu kaže da se zove Glorija i da laže [3].

Izvedba

Prije čitanja učenicima pokažem naslovnicu i pročitam naslov – Lažljiva Suzi. Pitam ih mogu li predvidjeti o čemu će biti ova priča. Svi učenici smatraju da će glavna književna figura biti Suzi koja laže. Zamolim ih da pogledaju njezino lice na naslovnici i pitam ih što misle o njoj? Kako se osjeća? Otkrivaju da su joj oči i usne tužne. Razgovaramo o tome kako laži mogu izazvati tugu svima – onima koji lažu i onima koji laži slušaju. Postavljam pitanja – *lažu li oni ikada, postoje li takozvane „dopuštene laži“, kako su se*

oni osjećali kad su lagali? Kako prepoznaju laže li im netko? Kako se osjećaju kad saznaju da su im prijatelji ili obitelji lagali? Zašto ljudi uopće lažu?

Nakon toga smo se dogovorili da ćemo knjigu pročitati u dijelovima, oko trideset stranica svaki tjedan tako da završimo za mjesec dana, a razumijevanje ćemo provjeriti svaki ponedjeljak prvih nekoliko minuta nastavnog sata. Knjigu su učenici samostalno čitali kod kuće. Nakon svakog pročitano dijela razgovarali smo o sadržaju. Postavila sam im pitanja kako bih provjerila njihovo razumijevanje priče i kako bismo istražili osjećaje glavnog lika. Pitanja su bila – *kako se osjeća Suzi, koje emocije doživljava i što se dogodilo*. Potaknula sam ih da izraze kako bi se oni osjećali u takvoj situaciji. Dobro je i da učenici svaki tjedan ukratko napišu što ih se posebno dojmilo iz pročitano, ali ne treba pohvalno prokomentirati one odgovore koji su najbolji. Najprikladnije je svakom učeniku zahvaliti na trudu i iznesenom mišljenju.

Nakon što smo knjigu pročitali u cijelosti, ponovno smo razgovarali o sadržaju. Iznijela sam razne tvrdnje, a učenici su morali pronaći primjer koji bi potkrijepio tvrdnju: *Suzi nedostaju radne navike. Suzi laže da bi privukla pažnju školskih kolega i želi da je svi vole. Njezina družina živi u lošim financijskim uvjetima. Kolegica je nehotice raskrinka. Toni je Suzi samo iskoristio. Njezin otac ima problema s alkoholom. Suzi nije zadovoljna sama sa sobom. Kad otkriju da laže, ostaje sama. Suzi je dobra glumica. Kad upozna Matjaža, prekrši obećanje da više neće lagati. Kad Matjaž sazna istinu, ljuti se na Suzi. Suzi pokušava stvari riješiti samoubojstvom*. Sve tvrdnje učenici su uspješno dokazali raznim primjerima iz priče. Pitala sam ih što se njima čini glavnim problemom u priči. Otkrili su da je to laganje glavnog lika. Nakon toga smo identificirali bitne likove (otac, majka, razrednica, Hedvika, Primož, Matjaž, Toni), a posebno Suzi. Pritom su učenicima pomogla sljedeća pitanja: *Koliko godina ima Suzi i kako izgleda? Kako se osjeća jer ima odraslo tijelo? Suzi je iz radničke obitelji, kako se osjeća zbog toga? Kakvi su joj otac i majka? Srami li se Suzi zbog njih? Zašto Suzi počinje lagati? Kad prestaje, prestaje li uopće?*

Za identifikaciju s likom učenici su nacrtali Vennov dijagram kako bi promatrali Suzine i svoje osobine ličnosti te posebno istaknuli zajedničke. Onda je slijedila takozvana afektivna interpretacija. Za ovo nastavnik treba izdvojiti vrijeme jer je dobro da svi učenici izreknu što misle, što lik osjeća, pri čemu svim emocijama treba pridati jednaku pozornost bez obzira bile one ugodne ili neugodne. Budući su učenici shvatili da svi problemi glavnog lika izlaze iz njezinog laganja, dodala sam kratak citat na temelju kojeg smo razgovarali o Suzi:

Jer to više neće moći podnijeti, Suzi je prihvatila plan novog života. 1. Nikad više i ni pod kojim uvjetima neće lagati! Osim ako će biti: a) u životnoj opasnosti, b) u životnoj opasnosti njoj bliska osoba, c) u interesu države ... „Suzi je živahno poskakivala uz visokog momka koji ju je očaran promatrao, i prostodušno, s užitkom lagala.“ [4]

Pitanja: O čemu Suzi razmišlja? Zašto je počela lagati? Jeste li vi ikada lagali? Koju bi vi odluku donijeli kad biste se našli u sličnoj situaciji? Možete li po citatu zaključiti kako se osjeća zbog toga? Kako se osjećala kad je počela lagati? Je li se promijenila? Možete li odrediti tijek događaja vezano za emocionalno stanje glavnog lika? Hoće li Suzi ikad prestati lagati? Kako njezino laganje utječe na druge ljude? Kad bi bio/la s njom u razredu, bi li se želio/željela družiti s njom? Jeste li ikad susreli osobu sličnu Suzi? Kako se s njima suočavate? Kako Suzi rješava situaciju kad svi otkriju da laže? Je li to dobro rješenje? Što biste vi napravili? Koje je najbolje moguće rješenje?

Zatim smo u razgovoru istaknuli još tri problema s kojima se Suzi suočila – siromaštvo, očev alkoholizam i odbacivanje među kolegama iz razreda. Sve sam probleme zapisala na ploču, zatim su učenici naveli kako ih je u priči rješavala Suzi. Zapisala sam i odgovore. U vođenom razgovoru doznali smo koliko je bila uspješna ili neuspješna u rješavanju pojedinog problema, učenici su iznijeli vlastite ideje koje bi bilo dobro primjenjivati. Pitala sam ih što bi oni učinili na njezinom mjestu, koje bi rješenje bilo primjereno i imaju li i sami slična iskustva i što su poduzeli da ih riješe. Otprilike polovica učenika priznala je da se već susrela s određenim problemima (posebno su istaknuli odbacivanje među kolegama, laganje), a neki o tome nisu željeli govoriti što sam poštivala.

Na kraju sam učenike motivirala na pisanje kreativnog sažetka: trebali su napisati kratak opis situacije kad im je netko lagao i kako su se tada osjećali. Ovakvo pisanje učenicima pomaže da izraze svoje osjećaje i probleme. Kad su u stanju izraziti svoje osjećaje i poteškoće, mogu smanjiti svoju tjeskobu i potaknuti opuštanje.

5.Zaključak

Razgovor o problemima koji se razmatraju u knjizi može se upotrijebiti za rješavanje različitih situacija s kojima se susreću učenici. Svaki nastavnik koji uočava probleme može odabrati prikladnu knjigu sa sličnim problemima i ponuditi je učenicima za čitanje. Također, učenici su lektiru napravili na malo drukčiji način što im je bilo zanimljivo. Čak su i oni koji na početku knjigu nisu pročitali, nakon tjedan dana počeli jer su otkrili da na drugi način ne mogu sudjelovati u razgovoru. Na taj način nastavnik lako može provjeriti tko je knjigu pročitao, a tko nije. Knjiga Lažljiva Suzi činila im se zanimljivom jer inače nisu naviknuti na takve teme i razgovore na satovima književnosti. Unatoč činjenici da se trenutno vjerojatno svi ne suočavaju s istim problemima kao glavni lik, razgovor o tome pomoći će im u budućnosti kad se s njima možda susretnu. Tada će moći probleme sagledati iz drukčije perspektive i lakše ih riješiti jer su naučili strategiju za rješavanje. Uporaba biblioterapije također donosi i brojne druge koristi – razvija samosvijest, empatiju i razumijevanje drugih ljudi, smanjuje negativne emocije i poboljšava samokritičnost.

6.Literatura

- [1] Bušljeta, R., Piskač, D. (2018): Literarna biblioterapija u nastavi književnosti: sveučilišni priručnik za nastavnike, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- [2] Forgan, J. W. (2002). Using bibliotherapy to teach problem solving. *Intervention in School and Clinic*, 38 (2), 75–82. Url:
<https://jimforgan.com/wpcontent/uploads/2010/06/bibliiotherapy.article.intervention.pdf>.
- [3] Haramija D. (2009). Desa Muck. *Život i škola*. br. 22 (2/2009.), god. 55., str. od 170. do 184.
- [4] Muck D. (1997). Lažniva Suzi. Mladinska knjiga, Ljubljana.

Stručni rad

KURIKULUM TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U FUNKCIJI TJELESNOG I PSIHIČKOG ZDRAVLJA UČENIKA

Ella Selak Bagarić, mag. psych.

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba

Krešimir Prijatelj, mag. psych.

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander, klinički psiholog i psihoterapeut

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba

Sažetak

Slobodno vrijeme djece i mladih sve se više odvija na sedentarni način. Posljedice manjka tjelesne aktivnosti su pojava pretilosti kao i niza drugih fizičkih bolesti, a također i psihičkih, poput nezadovoljstva svojim izgledom te narušene slike o sebi. Važno je djecu i mlade na razvojno primjeren i njima prilagođen način educirati o prednostima i pozitivnim ishodima tjelesne aktivnosti. Istraživanjima su dokazane brojne prednosti tjelesne aktivnosti, kako za fizičko, tako i za mentalno zdravlje ljudi. Obzirom na to da djeca i adolescenti dobar dio vremena provode u školi, osim obiteljske podrške, važan čimbenik u promicanju tjelesne aktivnosti i prevenciji fizičkih i mentalnih poremećaja predstavlja i odgojno obrazovna ustanova, a naročito osnovna škola, jer je jedina obavezna obrazovna ustanova u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: mentalno zdravlje; odgojno obrazovna ustanova; prevencija, tjelesna aktivnost, tjelesno zdravlje

1. Uvod

U današnje, modernizirano vrijeme, nerijetko možemo vidjeti kako osobe svih uzrasta provode dobar dio svog slobodnog vremena na sedentarni način, naročito kroz aktivnosti pomoću raznih vrsta tehnologije, poput računala i mobitela. Djeca i mladi sve više provode svoje slobodno vrijeme u aktivnostima za koje ne koriste kretanje, odnosno mišićni napor [27]. Novo doba za sobom povlači, kako pozitivne, tako i negativne posljedice. Manjak kretanja dovodi do loših ishoda po zdravlje osoba, počevši od pretilosti, što dovodi do toga da se djecu od najranije dobi treba učiti o važnosti tjelesne aktivnosti [4]. Prateći trend je za da se sedentarna ponašanja povećavaju, tako da je fizička neaktivnost odgovorna za 6% smrtnih slučajeva u svijetu, odnosno, četvrti je vodeći faktor rizika za smrtnost i opisana je kao jedna od najvećih javnih zdravstvenih izazova našeg vremena [13]. Također, važno je napomenuti da su prepuni školski program s intenzivnim fokusom na akademska postignuća, nedostatak podrške vodstva u školi, financiranja i resursa, a i loša kvaliteta nastave prepreke za promicanje tjelesne aktivnosti u školama. Osim toga, postoje i neki unutarnji čimbenici koji mogu dovesti do izbjegavanja nastave tjelesne i zdravstvene kulture poput nedostatka motivacije, loše kondicije, loše slike o sebi te pogoršanog zdravstvenog stanja [15]. Školsko okruženje i posebno nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture moraju prihvatiti svoju ulogu u javnom zdravlju i podizanju javne svijesti o važnosti tjelesne aktivnosti [13]. S obzirom na sve probleme koje sedentarni način života nosi sa sobom, vidimo važnost promicanja tjelesne aktivnosti. Tjelesna aktivnost iznimno je važna u reguliranju tjelesne mase jer povećanjem kilaže, a smanjenjem kretanja, nastaje pretilost što može dovesti do niza zdravstvenih problema. Zbog toga je tjelesna aktivnost bitna komponenta energetskog utrška [22]. Tjelesna aktivnost ima brojne pozitivne učinke na zdravlje jer vježbanje dovodi do ravnoteže te poboljšava regulaciju morfoloških, motoričkih i funkcionalnih obilježja [13]. Veće su šanse da će djeca koja su u djetinjstvu više tjelesno aktivna te imaju veći stupanj razvijenosti motoričkih sposobnosti i u adolescentskoj dobi biti tjelesno aktivna [7].

Neki autori definiraju nastavu kao planirani i organizirani način učenja koji uvelike doprinosi svestranom razvoju učenika putem kognitivnog i psihomotornog učenja te utječe na tjelesni, kognitivni, moralni, radni i estetski razvoj djece [1]. Budući da je škola, a time i predmeti u školi te način provođenja nastave predmeta, zaista bitna domena u životu učenika koja im pomaže da se izgrade u zdrave i sposobne mlade osobe, bitno je osvijestiti učiteljima i nastavnicima koje su njihove uloge te koliki utjecaj oni imaju na učenike. Pošto tjelesna aktivnost, a time i tjelesna i zdravstvena kultura u školama, utječe na zdravlje svakog pojedinca, bitno je imati dobar kurikulumski odgojno-obrazovni sustav koji za cilj ima razvijanje kompetencija učenika te stvaranje tjelesno aktivnog, a time i zdravog čovjeka [7]. Tradicionalna definicija kurikuluma koju navodi Pastuović kaže da je kurikulum sadržaj obrazovanja odnosno odgoja koji je određen nastavnim planom i programom odgoja i obrazovanja [26]. S druge strane, [21] kaže da je to „cjeloviti tijek u kojemu se u logičkom slijedu i stalnoj dinamičnoj isprepletenosti javljaju ciljevi, sadržaji, metode, mediji i strategije te evaluacije u vrlo raznolikim scenarijima i situacijama“. Dakle, kurikulumski model može se prikazati kao slijed

aktivnosti koje čine cilj, nastavni sadržaji, organizacija, nastavne metode i strategije te vrednovanje [28]. Učitelji trebaju biti aktivni sudionici u stvaranju i provođenju kurikuluma kako bi se postiglo što kvalitetnije obrazovanje i konstantno stručno usavršavanje [12]. S obzirom na razinu donošenja i primjene razlikuju se nacionalni, školski, nastavni, učenički te posebni kurikulum. Nacionalni kurikulum donosi se na razini države te se prema njemu izrađuju svi ostali kurikulumi. Školski kurikulum je cjelokupan proces odgoja i obrazovanja koji svaka škola ima za svoje učenike, a temelji se na nacionalnom kurikulumu i njegovim sastavnicama. Također, u nastavi se izdvajaju tri vrste kurikuluma: zatvoreni, otvoreni i mješoviti. Zatvoreni ima točno propisano i programirano sve što se očekuje u nastavi poput zadataka, udžbenika i drugih pomoćnih sredstava u nastavi. Nasuprot tome, otvoreni kurikulum je fleksibilan i daje okvirne upute čime dopušta učiteljima slobodnu volju, odnosno inicijativu i stvaralaštvo. Mješoviti kurikulum predstavlja pokušaj pronalaska sredine između zatvorenog i otvorenog kurikuluma pa tako prema njemu postoji određena jezgra koju učitelj i učenici zajedno pretvaraju u različite izvedbene materijale [12]. U istraživanju koje su proveli [1] o zastupljenosti pojedinih sadržaja u predmetu tjelesne i zdravstvene kulture. Najviše su bili zastupljeni sadržaji sportova atletike i gimnastike koji se usmjeravaju na razvoj motoričkih sposobnosti. Oni također doprinose brzini, izdržljivosti, fleksibilnosti i snazi. Rezultati su pokazali kako su jako slabo zastupljeni, odnosno uopće ni nema sadržaja koji se odnose na kategorije zdravlja i fitnesa, plivanja, aktivnosti u prirodi te zimskih sportova. Također, nastava bi trebala imati sadržaje koji su ne-natjecateljskog tipa, kako se pojedini učenici koji možda nisu tako dobri u pojedinim sportovima natjecateljskog tipa ne bi osjećali ugroženo, no toga također nedostaje u nastavi. Ovakvi sadržaji iznimno su bitni jer upravo oni utječu na stjecanje navika bavljenja tjelesnom aktivnosti te promiču aktivni i zdravi način života. Nadalje, istraživanje Maras i Marinčević pokazalo je kako su spol i dob značajni prediktori tjelesnih i sedentarnih aktivnosti [19]. Učenici u petom razredu osnovne škole procijenili su da više vremena provode u tjelesnoj aktivnosti nego u sedentarnim aktivnostima, dok je kod učenica rezultat bio podjednak za obje kategorije. U šestom razredu situacija je bila obrnuta, a u sedmom je kod učenika još više poraslo vrijeme koje provedu u tjelesnoj aktivnosti, dok je kod učenica raslo provođenje slobodnog vremena u sedentarnim aktivnostima. U osmom razredu učenici većinu slobodnog vremena provode u tjelesnoj aktivnosti, kao i u sedmom, dok se kod učenica situacija mijenja te one počinju provoditi slobodno vrijeme u obje kategorije podjednako. Postoji nekoliko čimbenika zbog kojih mladi ne provode dovoljno vremena u tjelesnim aktivnostima, a neki od njih su: nedostatak slobodnog vremena, motivacije, nedovoljna poduka te podrška odraslih, nedovoljan broj prikladnih sportskih objekata te nedovoljna informiranost o doprinosu tjelesne aktivnosti za zdrav život [19].

2. Dobrobiti tjelesne aktivnosti za zdravlje

Tjelesna aktivnost najčešće se definira kao svaki pokret tijela tijekom kojeg se aktiviraju skeletni mišići, što dovodi do potrošnje energije iznad razine koja se troši u fazi mirovanja [11]. Tjelesna aktivnost razlikuje se prema razini intenziteta, a može biti niskog, umjerenog ili visokog. Aktivnosti niskog intenziteta zahtijevaju minimalno znojenje i minimalnu zadihanost, aktivnosti srednjeg intenziteta određenu količinu znojenja i zadihanost iznad normalne razine, dok aktivnosti visokog intenziteta zahtijevaju veliku količinu znojenja i tešku zadihanost [17]. Dobrobiti tjelesne aktivnosti brojne su, kako za fizičko, tako i za psihičko zdravlje osobe. Tjelovježbom osoba jača svoj organizam i poboljšava zdravstveno stanje. Nadalje, tjelesna aktivnost smanjuje rizik za kardiovaskularne bolesti, snižava kolesterol, smanjuje rizik za povišeni krvni tlak, rak debelog crijeva, osjećaj depresije i straha te unapređuje psihološko stanje osobe [10]. Također, kada osoba vježba, razvija pozitivne moralne osobine poput odlučnosti, upornosti, discipliniranosti, inicijativnosti, iskrenosti životnog optimizma i slično. Osim što pozitivno djeluje na tjelesno i psihičko zdravlje, pomaže u socijalnim odnosima te je prevencija razvoja ovisničkog ponašanja [10]. Bowker je u svom istraživanju pronašao kako djeca i adolescenti koje se bave tjelesnom aktivnosti izvještavaju o višem samopoštovanju [9]. Kroz sport osobe mogu poboljšavati svoje samopouzdanje jer razvijaju sposobnosti, postaju kompetentniji, zadovoljniji svojim izgledom te općenito poboljšavaju sliku o sebi. Međutim, može doći i do obrnutog ishoda ukoliko osoba ne postigne željene ciljeve, no kod takvih slučajeva se treba osvrnuti na podršku koju osobe imaju sa strane te raditi na postavljanju realnih i dostižnih ciljeva. Razina tjelesne aktivnosti smanjuje se s dobi, odnosno smanjenje počinje već od devete godine života, a sve manje djece zadovoljava dnevnu preporuku za kretanjem [17]. Kao što je rečeno u uvodu, niska razina tjelesne aktivnosti može uzrokovati pojavu pretilosti, a i mnoge druge bolesti poput ateroskleroze, osteoporoze, šećerne bolesti i depresije. Rizik od dijabetesa tipa 2, kardiovaskularnih bolesti, raznih karcinoma pa čak i smrtnosti proporcionalan je stupnju pretilosti [18]. Jureša i suradnici su proveli istraživanje na 2869 djece i adolescenata u Hrvatskoj o prehrani i tjelesnoj aktivnosti kao čimbenicima rizika od srčanožilnih bolesti u školske djece i mladih [16]. Korišteni kriterij za svrstavanje ispitanika u kategoriju nedovoljno aktivnih koristili su bavljenje tjelesnom aktivnosti visokog intenziteta manje od 4 puta tjedno. Prevalencija nedovoljne aktivnosti u prvom razredu osnovne škole iznosila je 71,7 % kod učenica i 54,0 % kod učenika, u osmom razredu rezultat je bio 78,3 % kod učenica i 49,9 % kod učenika, dok je u trećem razredu srednje škole 86,2 % kod učenica i 66,8 % kod učenika. Prema ovim podacima vidimo da se s dobi smanjuje bavljenje tjelesnom aktivnosti i to u velikoj mjeri što je zabrinjavajući podatak. Također, djevojke su u sve tri skupine imale niže rezultate nego dečki što nam ukazuje na povezanost spola i bavljenja tjelesnom aktivnosti. Jedan od bitnih faktora kod tjelesne aktivnosti je kardiorespiratorni fitnes koji se može definirati kao sposobnost održavanja visokog intenziteta aktivnosti tijekom dužeg perioda [17]. Pokazano je kako kardiorespiratorni fitnes ima bitnu ulogu kod prevencije raznih bolesti poput kardiovaskularnih bolesti, osteoporoze, različitih karcinoma kao i prevenciju pretilosti te anksioznosti i depresije [17]. Kroz djetinjstvo i adolescenciju tjelesna aktivnost značajno utječe na razvijanje sposobnosti kardiorespiratornog fitnesa.

2.1.Povezanost spola i dobi s razinom tjelesne aktivnosti

Adolescencija je period u životu u kojem se lako stječu brojne navike. Iz tog razloga, bilo bi dobro kod adolescenata stvoriti navike za kretanjem i vježbanjem, odnosno tjelesnom aktivnosti kojoj bi se posvetili, kako u školi, tako i u svom slobodnom vremenu [19]. Brojna istraživanja pronašla su povezanost spola i dobi te razine tjelesne aktivnosti u odnosu na sedentarni način života. Većina istraživanja pronašla je da je dječaci više bave tjelesnom aktivnosti nego djevojke [8, 3, 11]. S ovim saznanjem trebali bi ići u smjeru podrške dječacima da se što više uključuju u razne sportove i aktivnosti, a također i s edukacijom djevojaka o poželjnim ishodima kako za zdravlje, tako i za izgled. Dob je također značajan prediktor bavljenja tjelesnim aktivnostima. Djeca su većinom aktivna, vole istraživati, skakati i često neće dugo sjediti na mjestu, no s vremenom ih sve više počinju zanimati aktivnosti poput igranja igrice na računalu ili mobitelu i gledanja televizora te tako počinju sve više vremena provoditi bez tjelesne aktivnosti [19]. Jedno dansko istraživanje o spolnim razlikama u zastupljenosti dnevnih tjelesnih aktivnosti pokazalo je da postoje statistički značajna razlika s obzirom na spol, u smjeru da su dječaci aktivniji od djevojčica u razdoblju od 6 do 7 i 8 do 9 godina [23]. Nadalje, dječaci su bili aktivniji u institucionalnim okruženjima za samoorganizirane aktivnosti, kao što školski odmori te slobodno vrijeme nakon škole, dok su razine aktivnosti bile podjednako visoke tijekom organiziranog vremena u školi ili nekom sportskom klubu. Ono što je bitno primijetiti je da više dječaka igra nogomet u usporedbi s djevojčicama što također može biti jedan od razloga zašto dječaci provode više vremena u samoorganiziranim aktivnostima tijekom školskog odmora i izvan škole. Ovim istraživanjem zaključeno je da je važno uključiti djevojčice u neke organizirane sportove, pošto su rezultati pokazali podjednako visoku razinu aktivnosti i dječaka i djevojčica u takvim aktivnostima. Badrić i Baniček proveli su istraživanje o utjecaju dodatne tjelesne aktivnosti na razvoj motoričkih sposobnosti učenica 3. razreda osnovne škole Mate Lovraka u Petrinji [2]. Rezultati su pokazali kako učenice koje idu na dodatne aktivnosti izvan škole, konkretno košarku, pokazuju bolje rezultate u motoričkim sposobnostima od učenica koje su pohađale samo nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture. Ovaj nalaz govori o potrebi izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti koje zahtijevaju tjelesni napor. Rezultati istraživanja o razlikama u motoričkim sposobnostima učenika prema razini tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme kojeg su proveli Badrić, Sporiš i Krističević pokazali su kako učenici koji se bave dodatnim tjelesnim aktivnostima imaju bolje rezultate u motoričkim sposobnostima od učenika koji se izvan škole ne bave tjelesnim aktivnostima [6]. Nadalje, istraživanje je pokazalo kako tjelesno neaktivni učenici vrijeme imaju povećanu tjelesnu masu. Navedeni nalazi upućuju na to da je pitanje razvijanja svijesti djece i mladih o važnosti bavljenja nekom tjelesnom aktivnosti, ali i više kretanja općenito, jako bitno te se trebaju napraviti promjene u sustavu kako bi se to postiglo. Kako navode Cindrić, Miljković i Strugar u svojoj knjizi, izrada kurikuluma trebala bi biti temeljena na strategiji društvenog razvoja i definiranoj svrsi odgoja i obrazovanja, odnosno kurikulum treba objediniti očekivanja, bitna obilježja i potrebe društva kao i samog pojedinca [12]. Nadalje, zbog brzih društvenih i političkih promjena do kojih dolazi uslijed zastarijevanja znanja, porasta ljudskih sposobnosti, potrebe cjeloživotnog učenja i slično, važne su spoznaje o mogućnostima ljudskog razvoja kao i položaju osobe u odgojno-

obrazovnom procesu te cjeloživotnom učenju [12]. Kroz integraciju s ostalim srodnim predmetima, djecu se može i mora educirati o važnosti tjelesnog vježbanja na zdravlje i općenite pozitivne posljedice koje ono ima [4]. Osim toga, djeci se treba omogućiti korištenje sportskih objekata i prirodnih površina i izvan nastave, kako bi mogli imati mjesto na koje mogu doći vježbati. Djecu je potrebno educirati o raznim vrstama aktivnosti kroz koje mogu zadovoljiti potrebu za kretanjem, a u to može ulaziti pješaćenje, planinarenje, skijanje, plivanje, sanjkanje, razne društvene igre poput lovice, preskakanja užeta i slično, ili pak organizirani sportovi poput nogometa, košarke, odbojke [4]. Društvo ovdje također ima veliku ulogu jer postoje djeca koji zbog financijskog stanja u obitelji nemaju prilike ići na neku sportsku aktivnost, bilo zbog nemogućnosti kupovine opreme ili ukoliko su izvan grada pa je problem udaljenost od sportskih objekata ili slično. Bavljenje sportskom aktivnosti bi trebalo omogućiti svakom djetetu, neovisno o materijalnom statusu njegovih roditelja i mogućnosti koje oni sami imaju da pruže svome djetetu dodatnu aktivnost koju će pohtavati, a na tom aspektu treba poraditi na društvenoj razini [5]. Osim edukacije u školi, potrebna je i edukacija od strane roditelja prije upisa u prvi razred. Roditelji trebaju poticati djecu na što više igre u kojoj će koristiti tjelesnu aktivnost jer dijete u početku stječe ponašanja i navike kroz obrasce i primjere kakve ima u obitelji, a zatim se taj odgoj treba nastaviti i kroz školsku edukaciju. Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske određuje da se odgoj i obrazovanje u osnovnim i srednjim školama ostvaruje na temelju nacionalnog kurikuluma, nastavnih planova i programa i školskog kurikulumu. Nacionalni kurikulumi donose se za pojedine razine i vrste odgoja i obrazovanja sukladno okvirnom nacionalnom kurikularnom dokumentu koji na općoj razini određuje elemente kurikularnog sustava za sve razine i vrste osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Nacionalne kurikulume i okvirni nacionalni kurikularni dokument donosi ministar nadležan za obrazovanje odlukom. Kurikulumom nastavnih predmeta određuju se svrha i ciljevi učenja i poučavanja nastavnog predmeta, struktura pojedinog predmeta u cijeloj odgojno-obrazovnoj vertikali, odgojno-obrazovni ishod i/ili sadržaji, pripadajuća razrada i opisi razina usvojenosti ishoda, učenje i poučavanje te vrednovanje u pojedinom nastavnom predmetu, a može se utvrditi i popis potrebnih kvalifikacija učitelja i nastavnika za izvođenje kurikulumu. Nastavnim planom određuje se oblik izvođenja kurikulumu (obvezno, izborno, fakultativno, međupredmetno i/ili interdisciplinarno), godišnji broj nastavnih sati i njihov raspored po razredima. Nastavni plan može biti zajednički za razinu, odnosno vrstu na pojedinoj razini obrazovanja, a iznimno se može donijeti i uz kurikulum određenoga nastavnog predmeta. Kurikulume nastavnih predmeta i nastavne planove donosi ministar nadležan za obrazovanje odlukom [4]. U razrednoj nastavi bitna su osnovna kineziološka motorička znanja, a u predmetnoj napredna. Odgojna sastavnica tjelesne i zdravstvene kulture odnosi se na stvaranje sustava vrijednosti prema tjelesnom vježbanju koji će potaknuti samostalno i cjeloživotno provođenje tjelovježbe. Dakle, cilj predmeta tjelesne i zdravstvene kulture je osposobljavanje učenika da mogu primijeniti usvojena znanja koja će im omogućiti samostalno tjelesno vježbanje kako bi imali bolju kvalitetu života. Za učenike s posebnim potrebama program tjelesne i zdravstvene kulture izrađuje se pojedinačno, ovisno o antropološkim obilježjima učenika i uvjetima u kojima se izvodi aktivnost. Nastavnik tjelesne i zdravstvene kulture treba, pri izradi programa, dobiti stručnu pomoć ovlaštenoga liječnika školske medicine te defektologa, odnosno stručnjaka za tu vrstu teškoća u razvoju te učenikova terapeuta ukoliko je učenik uključen u

rehabilitacijski program. U srednjoj školi radi se prema programu iz 1994. koji je objavljen u Glasniku ministarstva kulture i prosvjete [24]. Obavezno je 70 sati tjelesne i zdravstvene kulture godišnje, odnosno 2 sata tjedno. Program je široko osmišljen te na taj način daje slobodu izbora onih aktivnosti koje će pozitivno utjecati na morfološke značajke, funkcionalne sposobnosti te kognitivne i konativne dimenzije, kao i socijalno funkcioniranje. Izbor sadržaja ovisi o mogućnostima škole, motivima i zanimanjem učenika za određene sadržaje, zdravstvenim stanjem učenika te razini usvojenosti teorijskih i motoričkih znanja i sposobnosti. Program se može sastaviti od skupine aktivnosti iz područja nogometa, košarke, odbojke ili rukometa te iz područja atletike, plesa, borilačkih sportova i ritmičko-sportske gimnastike. Dodatni programi trebaju biti usmjereni na sportove u kojima je omogućeno samostalno učenje kao i mogućnost dugotrajnog samostalnog bavljenja tim sportovima. Neki od sportova koji dosad nisu bili uključeni u redovitu nastavu su: veslanje, klizanje, skijanje, plivanje, badminton, orijentacijsko trčanje i tako dalje. Također, dodatni programi mogu biti *bodybuilding*, aerobik i slične aktivnosti. Za učenike s posebnim potrebama se, kao i u osnovnoj školi, radi prilagođeni program, ovisno o poteškoćama. Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo je dana 20.03.2019. Odluku o donošenju kurikuluma za nastavni predmet tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj [23], koji će se primjenjivati za učenike 1. i 5. razreda osnovne škole i 1. razreda gimnazije od školske godine 2019./2020., za učenike 2., 3., 6. i 7. razreda osnovne škole, 2. i 3. razreda gimnazije od školske godine 2020./2021., a za učenike 4. i 8. razreda osnovne škole i 4. razreda gimnazije od školske godine 2021./2022. Predmet Tjelesna i zdravstvena kultura sadrži četiri predmetna područja: kineziološka teorijska i motorička znanja, morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti, motorička postignuća i zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja. Predmetno područje Kineziološka teorijska i motorička znanja ističe usvajanje, usavršavanje i primjenu raznovrsnih kinezioloških teorijskih i motoričkih znanja i vještina, čijim se svladavanjem ostvaruje određena kompetencija učenika uključujući i motoričku pismenost, područje Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti usredotočuje se na ljudsko tijelo i na njegova obilježja. Učenjem o vlastitom tijelu i povezivanjem naučenog učenici će biti osposobljeni za praćenje i održavanje optimalne razine tjelesne spremnosti, područje Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja usmjereno je ponajprije na razvijanje pozitivnog stajališta i kritičkog mišljenja prema tjelesnom vježbanju te usvajanju i praćenju zdravstvenih, higijenskih i ekoloških navika te navika svakodnevnoga tjelesnog vježbanja. Odgojno-obrazovna očekivanja po razredima i predmetnim područjima te ključni sadržaji određuju da 1.-3. razred osnovne škole obuhvati po 105 sati godišnje a 4.-8. razred po 70 sati godišnje, dok u gimnazijama 1., 2. i 3. razred imaju po 70 sati godišnje a 4. razred – 64 sata godišnje. Naglašeno je kako u TZK učitelji/nastavnici trebaju napustiti standardnu provedbu nastavnoga procesa i pristupiti njegovoj varijabilnoj provedbi koja jedina omogućuje zadovoljenje raznovrsnih interesa te potpuno prepoznaje različitosti među učenicima. Za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama i daroviti učenici) učitelji/nastavnici planiraju kurikulum usmjeren na učenika. Praćenje i provjeravanje učenika provodi se zbog utvrđivanja stanja morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti i dobivanja povratne informacije izravno o tjelesnoj spremnosti, a neizravno i zdravstvenome statusu učenika. Na temelju dobivenih informacija planira se i programira nastavni proces. Sadržaji

praćenja i provjeravanja su motorička znanja, motorička postignuća, morfološke značajke, motoričke i funkcionalne sposobnosti te aktivnost učenika i odgojni učinci. U Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi elementi ocjenjivanja koji se neposredno kriterijski ocjenjuju su motorička znanja, motorička postignuća te aktivnost učenika i odgojni učinci. Tijekom nastavnoga procesa vrednovanje se provodi s pomoću tri sastavnice. To su: vrednovanje za učenje, vrednovanje ka učenju i vrednovanje naučenog (okvir). Navedeno vrednovanje odgojno-obrazovnih postignuća učenika treba biti izravno i poticajno u funkciji samoinicijativnoga i redovitoga svakodnevnoga tjelesnog vježbanja s ciljem unaprjeđenja kvalitete življenja.

2.2. Tjelesna i zdravstvena kultura u kontekstu škole

Kada djeca krenu u školu, veći dio svog vremena provode na nastavi, većinom tako što sjede u klupama te bi se djeci trebalo omogućiti svakodnevna tjelesna aktivnost u trajanju od jednog školskog sata [13]. Nacionalna udruga za sport i tjelesni odgoj preporučuje da se tijekom jednog tjedna u osnovnim školama treba omogućiti 150 minuta tjelesnog odgoja, a u srednjim školama 225 minuta [13]. Tijekom nastave tjelesne i zdravstvene kulture, učenici bi trebali barem 50% nastave biti aktivni, no to često nije tako. Kao što je već prije spomenuto, kategorije zdravlja i fitnesa, plivanja, aktivnosti u prirodi te zimskih sportova kao i aktivnosti ne-natjecateljskog tipa trebali bi biti više uvršteni u nastavu tjelesne i zdravstvene kulture. Prijedlog predmetnog kurikuluma tjelesne i zdravstvene kulture daje nastavniku autonomiju u izboru sadržaja koji će ostvariti odgojno-obrazovne ishode. Ovakav način rada nudi mogućnost usavršavanja nastavnika te uvrštavanja dodatnih programa koji su već postojeći u drugim državama Europske unije [1]. Osvrćući se na nedostatak plivanja kao tjelesne aktivnosti, možemo zaključiti kako se djeci koja nemaju mogućnost naučiti plivati uskraćuju mnoge motoričke aktivnosti poput ronjenja, skakanja u vodu, a također uči ih se preventivnoj sigurnosti boravka u blizini vode. Plivanje je također korisno za pravilan rast i razvoj te pomaže u razvijanju snage, izdržljivosti, a i poboljšava funkcionalne sposobnosti [1]. Najčešće postoje izvanškolske aktivnosti koje uključuju učenje plivanja jer ono nije uključeno u redovni program tjelesne i zdravstvene kulture. Još jedna ključna stvar u svemu je ta da su djeca i mladi zainteresirani više za virtualni svijet te im je zanimljivo ono što im nove komunikacijske tehnologije nude. Kako bi spojili tehnologiju i tjelesnu aktivnost, mogli bi učenike poticati na nju putem raznih aplikacija. Zajednički naziv za komunikacijske uređaje, odnosno aplikacije je informacijsko-komunikacijska tehnologija, a ona u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture obuhvaća monitore za praćenje brzine otkucaja srca, brzinomjere, kamere, radio, televiziju, pametne telefone, računala te mrežni hardver i softver te različite servise i aplikacije vezane uz njih. U tu svrhu smišljena je Mogy mobilna aplikacija. Ova aplikacija omogućuje svakom učeniku da bude upoznat i ima uvid u popis aktivnih programa vježbanja [20]. Programi sadrže određene programske sadržaje poput nastavnih tema, teoriji o zdravom načinu života te prikladne vježbe i slično. Neki sadržaji prikazani su pomoću videa kako bi učenicima bilo jednostavnije shvatiti kako se određena vježba izvodi. Učenici putem aplikacije mogu direktno komunicirati s učiteljem, a također i pratiti svoju statistiku [23]. Mobiteli, kao pomoćna sredstva, olakšavaju prijenos informacija te komunikaciju i inovativan su način rada u školi, a pogotovo tijekom tjelesne i zdravstvene kulture. Dakle, informacijsko-komunikacijska

tehnologija pomaže učenicima da analiziraju vlastiti uspjeh i napredak u nekoj tjelesnoj aktivnosti, osmisle sami svoj program vježbanja, utvrđuju odgovor vlastitog tijela na neko radno opterećenje te koristi za demonstraciju vježbanja u aerobnom području [15]. S druge strane, nastavnici moraju biti svjesni loših posljedica koje postoje ukoliko se informacijsko-komunikacijska tehnologija koristi u krive svrhe i na krivi način. Prekomjerno i nepotrebno korištenje tehnologije kao i korištenje isključivo u svrhu zabavljanja ne bi trebalo biti dopušteno, odnosno trebalo bi biti regulirano. Nadalje, početak korištenja treba biti u skladu s kognitivnim sposobnostima učenika jer prerani početak korištenja može dovesti do kognitivnih poteškoća, kao i pretjerano korištenje [15]. Dakle, početak korištenja trebao bi biti u višim razredima osnovne škole i u srednjoj školi kada učenici imaju sposobnost za obavljanje viših mentalnih procesa. Projekt e-dvorane za budućnost „LAN“, koja je uvedena u neke škole u Sloveniji, za cilj ima razviti i implementirati novi koncept prikupljanja dijagnostičkih podataka kroz učinkovito korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije u školskoj dvorani [15]. Nastavnici će moći izraditi napredne nastavne planove za korištenje IKT-u dvorani koji uključuju korištenje raznih vrsta obrazovnih tehnologija, na primjer demonstracija pokreta učenika sa zakašnjenjem ili usporeno, praćenje otkucaja srca i potrošnje energije, prikaz rezultata specifičnih motoričkih testova i slično. Što se tiče učenika, oni će biti identificirani te će njihovi podatci biti pohranjeni u bazu podataka. Učenici će podatke moći objavljivati i na društvenim mrežama, a i komentirati ih s nastavnicima, roditeljima ili liječnicima i ostalima. Nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture neće samo prenositi svoje znanje, već će učiti učenike samostalnom stjecanju znanja pomoću aplikacija [15].

3. Zaključak

Promjene u školstvu treba raditi sustavno, počevši od osposobljavanja budućih učitelja i informiranja onih koji su već zaposleni pa do objavljivanja nove literature, odnosno novih saznanja koja će obogatiti program novim, originalnim informacijama i pristupom. Budući da je osnovna škola jedino mjesto u Hrvatskoj u kojoj priliku za prevenciju imamo na cjelokupnoj populaciji (pohađanje vrtića nije obavezno) smatramo kako iznimno važnim aspekt razvoja zdravih navika koje djeci dajemo za cijeli život, te je važno na nivou škole omogućiti svoj djeci besplatne izvannastavne, a na nivou lokalne zajednice i strukturirane besplatne izvanškolske aktivnosti koje bi mogle biti mapirane i informativno dostupne školama. S obzirom na aspekte i nepovoljne učinke siromaštva, smatramo kako je isto prioritet, te dugoročno, promatrajući izdatke u liječenju posljedica nastalih iz nezdravog načina života, nužno ulaganje u djecu, koju često samo deklarativno nazivamo "svojom".

4.Literatura

- [1] Alić, J., Petrić, V. i Badrić, M. (2016). Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnom školstvu: analiza propisanih nastavnih sadržaja. *Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 157(3), 341-359.
- [2] Badrić, M. i Gašparić Baniček, Z. (2016). Utjecaj dodatne tjelesne aktivnosti na razvoj motoričkih sposobnosti učenica. *U Zbornik radova*, 25, 93-99.
- [3] Badrić, M. i Prskalo, I. (2011). Razlike u strukturi slobodnog vremena između učenika i učenica osnovne škole. U M. Andrijašević i D. Jurakić (Ur.), *Sportska rekreacija u funkciji unapređenja zdravlja* (str. 75–80). Osijek: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Udruga kineziologa Grada Osijeka.
- [4] Badrić, M., Prskalo, I. i Kvesić, M. (2011). Važnost kineziološke aktivnosti u formiranju slobodnog vremena djece. U V. Findak (Ur.), *Zbornik radova*, 20, 400-405.
- [5] Badrić, M., Prskalo, I. i Sporiš, G. (2015). Effects of Programmed Training on the Motor Skills of Female Basketball Players in School Sports Societies. *Croatian Journal of Education*, 17(1), 71-81.
- [6] Badrić, M., Sporiš, G. i Krističević, T. (2015). Razlike u motoričkim sposobnostima učenika prema razini tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, 30(2), 92-98.
- [7] Barnett, L.M., Van Beurden, E., Morgan, P.J., Brooks, L.O. i Beard, J.R. (2009). Childhood Motor Skill Proficiency as a Predictor of Adolescent Physical Activity. *Journal of Adolescent Health*, 44, 252–259.
- [8] Beighle, A., Morgan, C. F., Masurier, G. L. i Pangrazi, R. P. (2006). Children's physical activity during recess and outside of school. *Journal of School Health*, 76(10), 516–520.
- [9] Bowker, A. (2006). The relationship between sports participation and self-esteem during early adolescence. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 38(3), 214.
- [10] Bungić, M. i Barić, R. (2009). Tjelesno vježbanje i neki aspekti psihološkog zdravlja. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, 24(2), 65-75.
- [11] Caspersen, C.J., Powell, K.E. i Christenson, G.M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: Definitions and distinctions for health related research. *Public Health Reports*, 100(2), 126-130.
- [12] Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar, V. (2010). *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP-D2.
- [13] Findak, V. i Neljak, B. (2006). Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije. U V. Findak (Ur.), *Zbornik radova 15. ljetna škola kineziologa*

Republike Hrvatske: Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije (str.16-23). Rovinj: Hrvatski kineziološki savez.

[14] Hills, A. P., Dengel, D. R. i Lubans, D. R. (2015). Supporting public health priorities: recommendations for physical education and physical activity promotion in schools. *Progress in cardiovascular diseases*, 57(4), 368-374.

[15] Jurak, G., Prskalo, I. i Babin, J. (2015). Primjena i utjecaj novih tehnologija na kvalitetu rada u području edukacije. U V. Findak (ur.) *Zbornici radova 24. ljetne škole Republike Hrvatske: Primjena i utjecaj novih tehnologija na kvalitetu rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije* (str.18-33). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.

[16] Jureša, V., Musil, V., Majer, M. i Petrović, D. (2010). Prehrana i tjelesna aktivnost kao čimbenici rizika od srčanožilnih bolesti u školske djece i mladih. *Medicus*, 19(1), 35-40.

[17] Kamenjaš, A. i Vidaković Samaržija, D. (2016). Prevalencija i povezanost razine tjelesne aktivnosti i kardiorespiratornog fitnesa kod djece rane školske dobi. *Magistra ladertina*, 11(1), 35-50.

[18] Lu, Y., Hajifathalian, K., Rimm, E. B., Ezzati, M. i Danaei, G. (2015). Mediators of the effect of body mass index on coronary heart disease: decomposing direct and indirect effects. *Epidemiology*, 26(2), 153-162.

[19] Maras, N. i Marinčević, M. (2016). Spol i dob kao prediktori tjelesne i sedentarnih aktivnosti kod djece osnovnoškolske dobi. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 65(4), 509-517.

[20] Majstorović, I., Teskera, M., Hrg, K. i Podnar, H. (2018). Mogućnosti primjene mobilne aplikacije u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. U *Zbornik radova 27. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske: Primjeri dobre prakse u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije* (str.188-193). Zagreb : Hrvatski kineziološki savez.

[21] Matijević, M. (2002). Praćenje i cjenjivanje školskog uspjeha u svjetlu teorije kurikuluma. U: H.Vrgoč (Ur.). *Praćenje i ocjenjivanje školskog uspjeha*, (str. 18-38). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.

[22] Mišigoj-Duraković, M. i Duraković, Z. (2006). Poznavanje razine tjelesne aktivnosti i njenih komponenti u funkciji kvalitete rada. U: V. Findak (Ur.), *Zbornik radova 15. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske: Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske edukacije, vol.15* (str. 53.-59.). Poreč: Hrvatski kineziološki savez.

[23] Narodne novine (2019). Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj (NN 27/2019) . Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_558.html (20.10.2021.)

[24] NCVVO (2015). *Nastavni planovi i programi za gimnazije i strukovne škole*. Preuzeto s <https://www.ncvvo.hr/nastavni-planovi-i-programi-za-gimnazije-i-strukovne-skole/> (24.10.2021.)

[25] Nielsen, G., Pfister, G., i Andersen, L. B. (2011). Gender differences in the daily physical activities of Danish school children. *European Physical Education Review*, 17(1), 69–90.

[26] Pastuović, N. (1999). Teorija kurikuluma. U N. Pastuović (Ur.), *Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja*. Zagreb: Znamen. 514-574.

[27] Prskalo, I. (2007). Kineziološki sadržaji i slobodno vrijeme učenica i učenika mlađe školske dobi. *Odgojne znanosti*, 9(2), 161-173.

[28] Strugar, V. (2012). *Znanje, obrazovni standardi, kurikulum: teorijsko-kritički pristup obrazovnoj politici u Hrvatskoj*. Zagreb: školske novine.

Stručni rad

UČENJE U PRIRODI NA PRIMJERU UČENIKA IZ ODJELJENJA PRODUŽENOG BORAVKA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenskog jezika i povijesti

OŠ Cirkulane-Zavrč

Sažetak

Učenje u vanjskim prostorima, na svježem zraku, u ovim je vremenima još važnije. Naravno, uzimajući u obzir više aspekata, to nikako nije jednako učenju između četiri zida. Djeca su u proteklom razdoblju mnogo vremena provodila kod kuće, za računarima. Svi pedagoški radnici svjesni su da kretanje na otvorenom iznimno pozitivno utječe na tjelesni i mentalni razvoj učenika. Često možemo uočiti veću motivaciju djece za učenjem kada se iz zatvorenih prostora „preselimo“ u vanjske, tj. u prirodu. Pritom možemo koristiti bližu ili dalju okolicu škole. U nekim skandinavskim zemljama ovo je već postala trajna praksa u sustavu učenja koja je donijela pozitivne rezultate. S vremenom su i učitelji stekli više znanja o tome kako realizirati kvalitetniju nastavu. Takvo iskustveno učenje sada imamo priliku provoditi upravo u nastavi produženog boravka. To nam omogućuju ciljevi ovog programa. Ovakvom nastavom u prirodi omogućit ćemo učenicima drugačiju percepciju učenja i nastavnog gradiva. Zahvaljujući takvom podučavanju, prirodoslovne, sportske, umjetničke i druge aktivnosti možemo izvoditi vani. Neke se mogu izvoditi na isti način kao u učionici, a za neke je potrebna prikladna organizacija. Naravno, pojavljuju se razne prepreke (vremenske, transportne i sl.). Za ovaj način podučavanja potrebne su pripreme, ali izvođenje je moguće i na jednostavan način. U radu s učenicima u prirodi možemo koristiti prirodne materijale poput kamenja ili drveća.

Ključne riječi: nastava u prirodi, produženi boravak, vanjska učionica, zdrav razvoj, međupredmetna korelacija

1. UČENJE U UČIONICI VS. UČENJE U PRIRODI

Proteklo nas je razdoblje, nažalost, prikovalo za ekrane. Morali smo provoditi vrijeme u zatvorenom prostoru, gdje su učitelji kroz ekranizirane prostore za učenje motivirali učenike za što češće učenje u prirodi. Općenito, u školi manje vremena posvećujemo vanjskoj nastavi, u prirodi, iako znamo da potonja iznimno pozitivno utječe na djecu. Postoji mnogo dokaza da je učenje u prirodi znatno kvalitetnije od učenja u učionici. Pruža dublje razumijevanja koncepata od tradicionalne nastave, a često je korištenje takvih metoda izazovnije [3].

Općenito, nastava/učenje na otvorenom predstavlja organizirano učenje koje se odvija izvan školskih zgrada. Teoretski se odnosi na zakonitosti i teoriju iskustvenog učenja. Može se odvijati u pripremljenim učionicama na otvorenom ili jednostavno u prirodi, u divljini [1].

2. KAKVE PRISTUPE KORISTIMO I ŠTO POSTIŽEMO U RADU S UČENICIMA AKO NASTAVU IZVODIMO U PRIRODI ODNOSNO NA OTVORENOM?

Prvi pristup koji koristimo pri podučavanju u vanjskom okruženju je manje kontroliran i tada koristimo stvarno okruženje. Podučavamo kao što bi to izvodili u učionici, ali da učionicu prenesemo u vanjski prostor. Drugi pristup usmjeren je isključivo na aktivnosti koje učenici mogu obavljati samo u prirodi. Prvi je, naravno, učinkovitiji, ali ne smijemo zaboraviti, smatra Skribe-Dimčeva, da je promjena okoline učinkovit čimbenik za povećanje motivacije kod učenika [2]. Pri učenju izvan učionice, ne smijemo zaboraviti da ovaj način podučavanja istodobno pokriva mnogo različitih područja učenja, te daje do znanja mladima da im povjeravamo odgovornost za njihove vlastite uspjehe ili neuspjehe u učenju [1].

Što će učenici dobiti učenjem na otvorenom? Učenje u prirodi omogućuje učenicima stjecanje pozitivnih iskustava, poboljšava njihovo tjelesno/mentalno zdravlje, povećava ručne vještine, koordinaciju, ravnotežu, omogućuje međupredmetno povezivanje, potiče individualnost učenika, poboljšava postignuća u učenju, jača socijalne vrijednosti (povjerenje) itd. [1].

3. PROGRAM PRODUŽENOG BORAVKA I UČENJE NA OTVORENOM

Često se događa da nastavu na otvorenom s razlogom ne izvodimo tijekom redovnih školskih sati (nemamo adekvatan prostor ili se još uvijek ne usuđujemo organizirati ovaj oblik nastave). Međutim, učenju na otvorenom, koje predstavlja dio obrazovnog sustava, možemo se posvetiti na dane aktivnosti ili u raširenom programu produženog boravka. Operativni ciljevi produženog boravka usmjereni su na samostalno učenje, kreativno provođenje vremena i aktivnosti opuštanja. Dapače, tijekom tog vremena učenici mogu realizirati odnosno koristiti svoje znanje kroz posljednja dva cilja, a da toga nisu ni svjesni. Upravo samostalno učenje predstavlja aktivnost u kojoj se učenici usmjeravaju na samostalno obavljanje određenih aktivnosti. Riječ je o iskustvenom učenju, jer se znanja koja učenici steknu tijekom takve nastave mogu dodatno produbiti i koristiti u novim, drugačijim situacijama [4]. Smatram da aktivnosti opuštanja koje pripremi učitelj tijekom produženog boravka mogu kao učiteljica kombinirati s elementima samostalnog učenja u vezi s različitim predmetima. Upravo to mi priroda i nudi: najveću učionicu na otvorenom.

3.1 ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI U PRIRODI

Često se s učenicima uputim u prirodu, blizu škole. Odlazimo tamo nekoliko puta tjedno; kako po lošijem tako i po ljepšem vremenu. Kada najavim da ćemo tog dana biti istraživači radost na licima učenika govori mi o mentalnoj korisnosti istraživanja i učenja u prirodi. Tada uzimamo lupe kako bismo istraživali osobine životinja, hvatamo kukce i promatramo ih, obilazimo obližnje vinograde i šume, skupljamo lišće, promatramo razlike u vrstama drveća i biljke koje proviruju iz zemlje. Uz odgovarajuću opremu (uključujući kišobrane ili kišne kabanice) mogu omogućiti učenicima boravak na zraku i promjenu okruženja u kojem su provodili vrijeme tijekom provedbe redovnog programa [2].

Slika 9: Pronalaženje životinja uporabom lupe (povečala).

3.2 IZRADA I STVARANJE RAZNIH TEMATSKIH/LIKOVNIH PRODUKATA TE MISAONE IGRE

Kreiranje predstavlja aktivnost koja se optimalno izvodi kada jednostavno preselim učionicu s četiri zida u prirodu. Ovisno o temi, najprije pripremam materijal. Pritom koristim prvi pristup, jer sve radim kao što to izvodim u učionici. No, prate nas šumovi prirode, pjev ptica i drugi zvuci, koji ni na koji način ne odvlače pažnju, već smiruju i dodatno potiču rad odnosno motiviraju učenike. Tijekom Dječjeg tjedna održali smo Kraljevski dan. Tada smo u učionici na otvorenom izrađivali sve što je

Slika 2: Izrada krunica u vanjskoj učionici.

Slika 3: Učenicima prezentiram jezikoslovlje kroz slagalicu.

povezano s temom dvorca: krunice, labirinte, čak i vitezove. Pripremam im također šumski bingo i igru pamćenja te zajedno sudjeluju u njima.

3.3 SPORTSKE AKTIVNOSTI

Sportske aktivnosti u prirodi također predstavljaju sastavni dio produženog boravka. U prirodi možemo koristiti prirodni materijal. Pred našom školom odsjekli smo deblo drveta i napravili poligon koji će učenicima pomoći u razvoju ravnoteže. Često posjetimo vinograde u blizini škole noseći razna pomagala. Tamo se učenici natječu u skakanju s potiskom na terasastom terenu.

Slika 10: Skakanje po panjevima.

Slika 11: Skakanje s potiskom kroz vinograd.

4. ZAKLJUČAK

Ustanovila sam da je podučavanje izvan učionice odnosno u prirodnom okruženju, ključno za razvoj tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta, a također pomaže pri poboljšanju mentalne kondicije odnosno kondicije učenja. Iako učionicu na otvorenom shvaćamo drugačije, svi je možemo implementirati na jednostavan način. Važno je uzeti u obzir da ovo nije zamjena za nastavu u učionici, već njeno produženje kroz koje učenicima pružamo pozitivno iskustvo. Program produženog boravka omogućuje nam da ovu vrstu iskustvenog učenja provedemo u praksi.

5. IZVORI I LITERATURA

- [1] Skribe-Dimec, D. (2014). Pouk na prostem. Raznovrstnost pristopov in razvijanje naravoslovnega mišljenja. (str. 79–83). Dostupno na internetski adresi: [http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Skribe Pouk na prostem.pdf](http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Skribe_Pouk_na_prostem.pdf), (pristupljeno 5. 10. 2021.).
- [2] Skribe-Dimec, D. (2012): Pouk na prostem v ledeni deželi – na Islandiji. Naravoslovna solnica: za učence, učitelje in starše, 17 (1), (str.12–18). Dostupno na internetski adresi: [http://pefprints.pef.uni-lj.si/1338/1/pp_12_17_Skribe Dimec.pdf](http://pefprints.pef.uni-lj.si/1338/1/pp_12_17_Skribe_Dimec.pdf), (pristupljeno 16. 10. 2021).
- [3] Stuart, H. (2019): Education adventures. Dostupno na internetski adresi: <https://www.easchooltours.com/blog/why-is-learning-outside-the-classroom-so-important>, (pristupljeno 18. 10. 2021.).
- [4] Razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja. *Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev*. Dostupno na internetski adresi: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Podaljsano_bivanje.pdf, (pristupljeno 16. 10. 2021.).

Stručni rad

UČENJE NA DALJINU: MOTIVACIJSKI ALATI ZA PROVJERU ZNANJA IZ POVIJESTI

Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenskog jezika i povijesti

OŠ Cirkulane-Zavrč

Sažetak:

Novonastala situacija koja se odnosi na obrazovanje na daljinu unijela je mnoge promjene u odgoj i obrazovanje. Osim učenika, prilagoditi su se morali i učitelji. Od svih metoda učenja za postizanje željenih ciljeva učenja svakako se ističe metoda interpretacije. Potonju metodu bilo je vrlo teško implementirati tijekom obrazovanja na daljinu. Trebamo biti svjesni činjenice da smo rad na daljinu morali prilagoditi. Učitelji su naročito pri humanističkim predmetima morali paziti da objašnjenja kao takva ne budu preduga i suhoparna. Trebalo je prije svega motivirati učenike. Učitelji su pritom koristili različite suvremene pristupe temeljene na interaktivnim zadacima. Srećom, danas možemo koristiti razne internetske alate odnosno aplikacije, uz pomoć kojih učenicima približavamo nastavno gradivo, lakše ih motiviramo, te gradivo činimo zanimljivijim odnosno ugodnijim za učenje. Ujedno smo dobili priliku da učenici kroz rješavanje zadataka ostvaruju samovrednovanje, provjere svoja znanja i utvrde eventualne nedostatke. Web-aplikacije koje sam koristila pri provedbi nastave povijesti u sklopu rada na daljinu su sljedeće: Quizziz, Wheel of names.com i WorldWall. Riječ je o aplikacijama kojima sam učenicima željela omogućiti provjeru znanja tijekom njihovog rada na daljinu. Naime, sve one pružaju i povratnu informaciju nakon rješavanja, a naročito se ističu prisutnost raznobojnosti i zvučna podloga alata, što privlači pažnju učenika odnosno motivira ih za rad.

Ključne riječi: motivacija za učenje, uporaba IKT, „online“ obrazovanje, nastava na daljinu, provjera znanja

1. UČENJE UZ POMOĆ IKT-a U NASTAVI POVIJESTI

Informacijsko-komunikacijska tehnologija i e-materijali omogućuju poboljšanje uvjeta za podučavanje povijesnih procesa korištenjem suvremenih oblika školskog gradiva. Razvoj informacijske tehnologije također je imao ogroman utjecaj na nastavu povijesti [1]. Vrijeme obrazovanja na daljinu pružilo je samo jednu mogućnost – ulazak u virtualnu učionicu i rad uz uporabu računala. Već u razredu učitelju predstavlja izazov objašnjavanje gradiva na što zanimljiviji način, tako da učenicima sadržaji budu što zabavniji i prije svega atraktivni za učenje. Današnjim generacijama djece potrebno je mnogo animacije, boja, pokreta i kretanja, jer su to impulsi odnosno poticaji koje dobivaju na svakom koraku. Naravno, uporaba IKT tehnologije također je od velike pomoći pri radu u učionici. Zapravo, učitelji povijesti teško mogu zamisliti nastavu bez inovativne tehnologije učenja: bilo da je riječ o prezentiranju nekog audio-vizualnog sadržaja, filma, isječka iz dokumentarca, kvizovima i vremenskim trakama, virtualnoj šetnji muzejom itd. Povijest je živa stvar, a vizualizacija je vrlo važna u podučavanju o prošlosti.

Didaktičari povijesti slažu se da uporaba informacijske tehnologije u nastavi povijesti potiče kako individualna tako i grupna istraživanja prošlosti, koristeći različite izvore informacija. Zahvaljujući uporabi računalne tehnologije, učenici pitaju, analiziraju, argumentiraju i sami donose zaključke [1]. Pri izvedbi obrazovanja na daljinu učitelji su bili suočeni s novim izazovom. Morali su utvrditi koji bi alat odnosno aplikacija bila funkcionalna za rad među učenicima, a ujedno su, tijekom cijelog razdoblja, na daljinu provjeravali znanje koje učenici dobivaju preko ekrana računala.

1.1 ZNAČAJ PROVJERE ZNANJA TIJEKOM OBRAZOVANJA NA DALJINU UZ POMOĆ ALATA

Provjera i ocjenjivanje znanja predstavljaju pojmove koje dionici rada u odgojno-obrazovnim ustanovama poznaju već duže vrijeme, iako ih mnogi još uvijek izjednačavaju. Požarnikova naglašava da je provjera znanja sustavno i plansko prikupljanje podataka o tome kako (i ako uopće) netko postiže ciljeve učenja. U

međuvremenu, pri procesu ocjenjivanja se postignuću u učenju pripisuje neka vrijednost (ocjenu) [2]. Tijekom obrazovanja na daljinu provjera znanja bila je vrlo važna. Mi učitelji željeli smo dobiti povratne informacije o usvojenom nastavnom gradivu.

2. ZNAČAJ ALATA/APLIKACIJA ZA PROVJERU ZNANJA NA DALJINU I POVRATNA INFORMACIJA

Povratna informacija koju učenik dobiva tijekom učenja ima formativnu ulogu, jer je učenik nastoji uzeti u obzir u daljnjem učenju. Teoretski, učenik dobiva povratnu informaciju na dva načina:

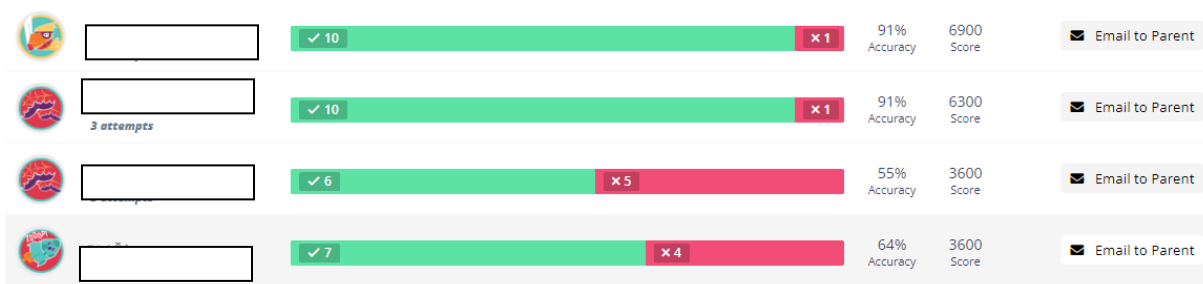
- promatranjem učinaka svojih napora,
- od drugih: učitelja, školskih drugara, vršnjaka itd. [3].

Aplikacije za provjeru znanja koje ću prezentirati pružaju povratne informacije učeniku i učitelju. Za rad na daljinu odabrala sam interaktivna okruženja za učenje koja su bila vizualno privlačna (raznobojna) i ujedno opremljena audio-vizualnim elementima. Učenicima su ponudila povratne informacije. To su okruženja za učenje u kojima smo zajedno rješavali zadatke i međusobno se nadopunjavali. Želim naglasiti da korištenje online alata u nastavi povijesti na daljinu nije ni na koji način zamijenilo učitelja u učionici (iako virtualnoj), već je pružilo opipljivo pomagalo za postizanje ciljeva učenja [1].

2.1 QUIZZIZ

Quizziz predstavlja široko korišten online interaktivni alat koji omogućava učenicima i učiteljima provjeru njihovih znanja. Učitelj sastavlja kviz u sklopu kojeg ima priliku formulirati pitanja i odgovore te ih opremiti vizualnim i zvučnim elementima. Ovdje je važno postavljati pitanja odabira na način koji kod učenika budi više misaone procese. Aplikacija je vrlo kvalitetna, jer učitelj može odrediti i vrijeme rješavanja, što učeniku daje osjećaj odgovornosti čak i na daljinu. Povratne informacije primaju obje strane, kako učitelj tako i učenik. Učitelj najprije postavlja rok za rješavanje zadatka i poveznicu zahvaljujući kojoj će dobiti

informacije o učenicima koji su rješavali kviz, koja pitanja su većini učenika stvarala probleme, čak i informaciju o tome na koja su pitanja potrošili više

vremena. Učenik dobiva informacije o tome kako napreduje, kako mu ide u njegovim nastojanjima i smjernice o tome kako da postupa dalje. Aplikacija može poslati povratnu informaciju i na e-adresu [3].

Slika 1: Povratna informacija za učenika (imena učenika su sakrivena).

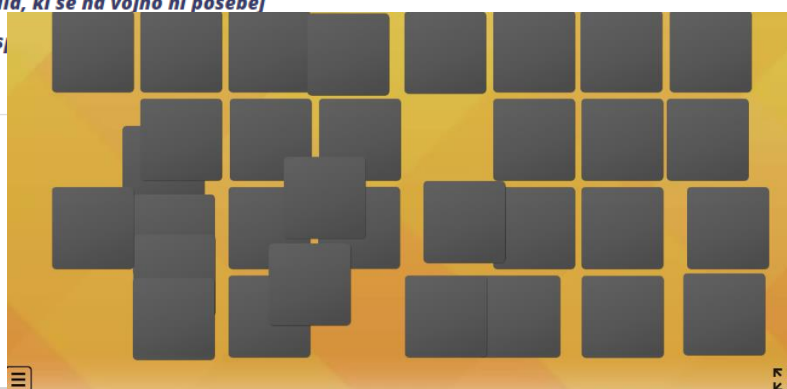
Sadržaj pitanja: Europljani nisu željeli novi rat. Unatoč tome, tadašnji europski političari nisu uspjeli ukloniti neslaganja. Naprotiv, u Europi je 1. rujna 1939. započeo Drugi svjetski rat. Označi zemlju za koju vrijedi sljedeća tvrdnja: Velesila, koja nije bila posebno pripremljena za rat, vodila je izolacionističku politiku prema sukobima u Europi, što znači da se u rat, barem u početku, nije miješala.

2.3 WORLDWALL

Worldwall predstavlja zanimljivu web-aplikaciju koja pomaže učenicima pri utvrđivanju/ provjeri njihovih znanja na zabavan i inovativan način. Usredotočuje

7. Evropejci si nove vojne niso želeli. Kljub temu takratnim evropskim politikom nasprotij ni uspelo odpraviti. Nasprotno, v Evropi se je 1. septembra 1939 začela druga svetovna vojna. Za katero državo velja trditev. ***Velesila, ki se na vojno ni posebej pripravljala, vodila je izolacionistično politiko do s... se v vojno vsaj na začetku ni vmešavala.***

- a ZDA
- b Japonska
- c Italija
- d Nemčija
- ! Unattempted

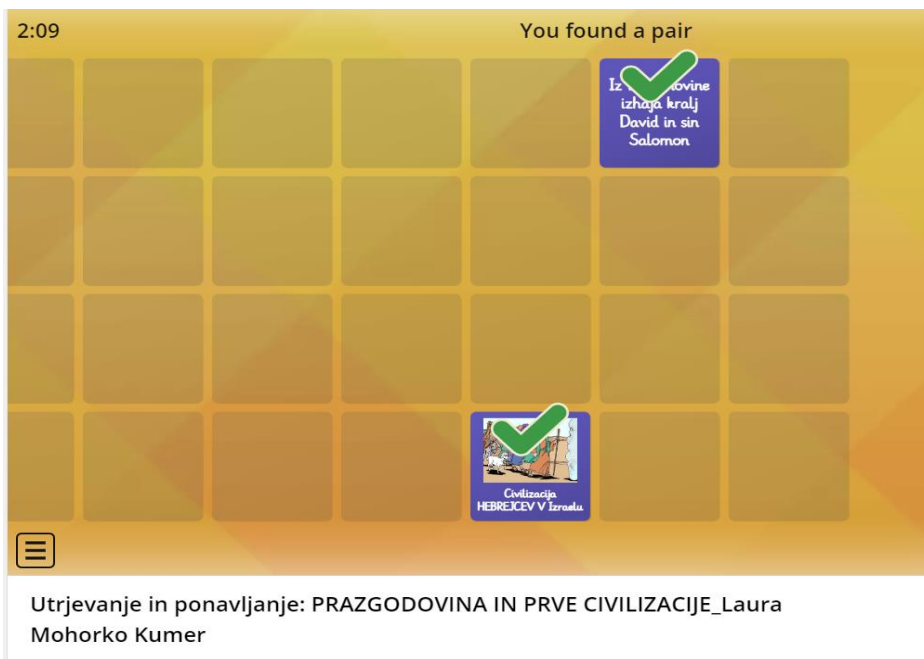

Slika 2: Povratna informacija za učitelja.

Slika 3: Igra pamćenja, miješanje odgovora.

se na interaktivne aktivnosti i pomaže učitelju da preoblikuje nastavno gradivo u različite aktivnosti. Čini se kao da učenici igraju igru, ali kroz tu igru zapravo stječu znanja. Možemo ju koristiti i pri provedbi nastave u učionici. Tako imamo priliku izraditi različite strukture zadataka za provjeru znanja: igru pamćenja, igru riječi koje nedostaju, točno/netočno, kviz u obliku igre, čak i zadatke u obliku računalne igre.

Riječ je o atraktivnoj aplikaciji kojom učeniku možemo pružiti povratnu informaciju zahvaljujući zvučnim efektima/efektima boja, a ujedno mu kroz igru omogućiti utvrđivanje znanja iz pojedine nastavne jedinice.

Slika 4: Otkrivanje prvog para.

2.4 WHEEL OF NAMES.COM

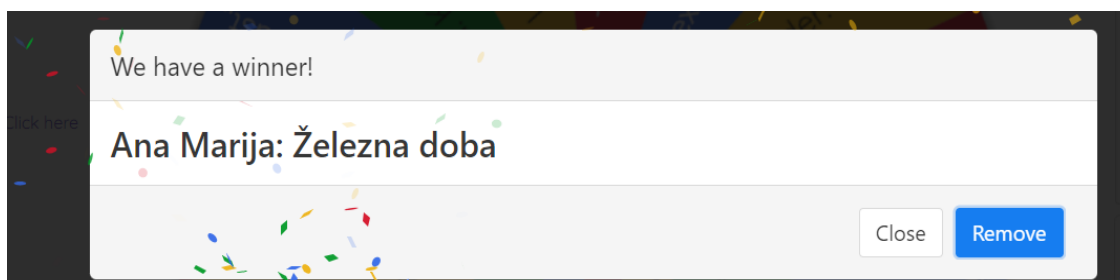
Interaktivni alat »kotač imena« odnosno Wheel of names [4] možemo koristiti pri provjeri ili utvrđivanju znanja.

Na ovaj način možemo osvježiti monotonu nastavu preko ekrana računala, a učenik nikad ne zna kada će zapravo doći na red. Učenici su u stalnom očekivanju hoće li doista doći na red za odgovaranje. Sama sam pripremila utvrđivanje napisavši imena i pitanja na kotač. Zatim smo zavrtjeli kotač te je nakon zaustavljanja bilo moguće pročitati označeno ime učenika i pitanje. Otkrila sam da sam i

ovdje mogla uključiti međuvršnjačko vrednovanje, budući da se učenici međusobno nadopunjuju, savjetuju jedni druge pri odgovaranju i nude međusobno ohrabrenje. Učenici tijekom izvedbe uklanjaju svoja imena s popisa na način da svatko dođe na red samo jednom. Alat sadržava vrlo zanimljive zvučne efekte i svaki učenik postaje jednom »pobjednik«.

Slika 5: Točak imena i pitanja.

Slika 6: Učenik koji dođe na red postaje »pobjednik«.

3. ZAKLJUČAK

Rad na daljinu donio je učiteljima mnogo poteškoća u poticanju motivacije kod učenika. Morali smo koristiti nove nastavne metode i načine učenja kako bismo ih motivirali te pobudili interes odnosno privukli njihovu pažnju. Željeli smo provjeriti njihova dosadašnja znanja i uključiti ih u proces dobivanja povratnih informacija, koje su učenicima omogućile da saznaju kakvim znanjima raspolažu i gdje su prisutni problemi. Unatoč preprekama u obrazovanju na daljinu, učitelji su došli do novih saznanja odnosno spoznaja i znanja koje sada rado koriste prilikom rada u razredu, obogaćujući tako provedbu nastave.

4. IZVORI I LITERATURA

[1] Potočnik, D. (2017). Sodobne učne metode pri pouku zgodovine. [Annales. Series historia et sociologia](#), svezak 27, broj 4, str. 843.

[2] Marentič Požarnik, B (2012): Psihologija učenja in pouka. Ljubljana, DZS, str. 260.

[3] Zavod RS za šolstvo (2016): Formativno spremljanje v podporu učenju. Povratna informacija. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.

[4] Dostupno na internetskoj adresi: <https://wheelofnames.com/> (pristupljeno 3. 10. 2021.).

[5] Dostupno na internetskoj adresi: <https://quizizz.com/admin> (pristupljeno 8. 10. 2021.).

[6] Dostupno na internetskoj adresi: <https://wordwall.net/myactivities> (pristupljeno 28. 10. 2021.).

Stručni rad

PRAKTIČNI PRIMJERI OBILJEŽAVANJA MEĐUNARODNOG DANA SJEĆANJA NA HOLOKAUST U OSNOVNOJ ŠKOLI

Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenskog jezika i povijesti

OŠ Cirkulane-Zavrč

Sažetak:

Obilježavanje Međunarodnog dana sjećanja na holokaust zapravo je važan podsjetnik za učenike osnovnih škola, koji polako postaju odrasli mladi ljudi. Podizanje svijesti o važnoj prekretnici u ljudskoj povijesti počinje odgovarajućim obrazovanjem. Obilježavanjem možemo pomoći da se takve grozote više nikada ne ponove. Pri tome učitelji, kao prenositelji informacija, imaju vrlo važnu ulogu, jer je antisemitizam (kao dio kurikuluma) također uključen u nastavni plan i program osnovne škole, točnije u program 9. razreda. Kod današnje generacije učenika devetih razreda možemo zapaziti slabljenje empatije, emocija i razumijevanja ovih užasnih događanja, pa im je ovu nastavnu temu potrebno približiti kroz povijesne izvore iz prve ruke, točnije kroz osobna svjedočanstva, jer se učenici lakše poistovjećuju s ljudima koji su to zaista doživjeli odnosno stvarnim likovima. Viša razina razumijevanja može se postići zahvaljujući slikama i filmovima snimljenim na temelju svjedočanstava. Stoga svake godine izrađujemo tzv. leptire nade i šaljemo ih u svijet. Pritom ističem kritičnost učenika i vrednovanje ovog povijesnog problema. Mnogi učenici također zaplaču i postanu svjesni strahota nacizma. Veliki naglasak stavljam na stigmatizaciju ovog povijesnog problema, jer učitelji ne smiju dozvoliti da tako nešto potone u zaborav. Antisemitizam je problem 20. stoljeća koji se ne smije izostaviti iz odgoja i obrazovanja djece.

Ključne riječi: međunarodni dani, Drugi svjetski rat, obilježavanje, razvoj empatije, vrednote

1. MEĐUNARODNI DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

Holokaust je oblik izvršenog genocida nad Židovima, koji je odnio čak šest milijuna žrtava. Stoga su, pod utjecajem međunarodne organizacije International Task Force for Holocaust Remembrance, europski ministri obrazovanja u siječnju 2002. odredili 27. siječnja kao Dan sjećanja na žrtve holokausta i drugih zločina protiv čovječanstva. Ubrzo se ovaj dan počeo obilježavati u većini europskih zemalja. Zašto baš 27. siječnja? Na ovaj dan 1945. godine Crvena armija je umarširala u nacistički logor Auschwitz i oslobodila logoraše [1]. Obilježavanje ovog dana je, naravno, snažno isprepleteno s predmetom povijest, ali ga je moguće obilježiti i pri izvedbi drugih predmeta (npr. pri predmetu Domovinska i državljanska kultura te etika ili pri predmetu Odgoj za medije). Nastavni plan i program povijesti 9. razreda na temu Holokaust (bez obzira na izbor ili obvezu) predviđa stjecanje sljedećih ciljeva učenja zahvaljujući kojima bi učenici trebali, tj. od njih se očekuje da: » osude zločine protiv čovječanstva, genocid, holokaust itd., osude političke sustave koji krše ljudska prava i na odabranim primjerima iz povijesti razviju svjetonazore koji poštuju ljudska prava, jednakost i demokraciju [3]. Također je važno sagledati spektar razina mentalne zrelosti učenika. Na našoj školi međunarodni dan obilježava najstarija grupa učenika odnosno devetaši, a svoju radoznalost na obilježavanjima uvijek pokažu i osmaši. Neki pedagozi izbjegavaju obradu teme povijesti holokausta zbog navodne osjetljivosti. Neki se boje prezentirati stvarno stanje ove tragedije, ogroman broj žrtava i događaje koji na takav način zadese čovječanstvo. Drugi se neprestano pitaju kako privući pažnju i izazvati interes učenika te se pri tome zrelo odazvati na pitanja, dileme i nedoumice [2].

2. RAZLOZI OBILJEŽAVANJA TAKVIH DANA PRI IZVEDBI NASTAVE

Obilježavanjem možemo pomoći da se ovakve grozote više nikada ne ponove, a istovremeno jačati razumijevanje učenika o odgovarajućim društvenim normama i temeljnim ljudskim pravima. Sve činjenice, svjedočanstva i snimke zapravo ostaju opomena i podsjetnik da se ovakvi užasi čovječanstvu više nikada ne smiju

dogoditi. Naravno, među učenicima će se naći i oni koji će biti duboko pogođeni ovakvim svjedočanstvima, filmskim projekcijama i povijesnim izvorima. Ovim je učenicima, naravno, potrebno objasniti (uz pomoć odgovarajućih didaktičkih pristupa) da učiteljeva namjera nije ražalostiti pojedinca, nego kroz surovu stvarnost prikazati najgori genocid nad ljudima u našoj povijesti. Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta obilježavam na nastavi povijesti ili nastavi slovenskog jezika te se na tim satima pobrinem da se učenici osjećaju sigurno u školskom okruženju.

2.1 PRAKTIČNI PRIMJER: IZRADA LEPTIRA NADE

Svake godine na ovaj dan izrađujemo određeni produkt na koji učenici nakon razgovora ili saslušanih svjedočanstava zapisuju svoje misli, razmišljanja o holokaustu odnosno žrtvama. Pritom su svjesni da je među žrtvama bilo i djece. Od kartona su izrezivanjem dobili oblik leptira s većim krilima. Krila predstavljaju »prozor u svijet«. Dala sam im sljedeće upute:

- Napravi leptira od papira. Sjeti se onih žrtava koje su prošle kroz užasne trenutke i izgubile živote na strašne načine.
- U sredinu leptira napiši nekoliko riječi koje ukazuju na uzroke holokausta („Što misliš, zašto se to uopće dogodilo? Možeš i nacrtati

Slika 12: Leptir nade na prozoru.

Slika 13: Percepcija učenika.

nešto.”).

- Na njegovim krilima napiši u nekoliko krupnijih riječi / nacrtaj sve što TI osjećaš pri tome, što želiš, kakav te osjećaj obuzima. Što su nam žrtve podarile? Što želiš prenijeti žrtvama? Što su o tome spoznali ljudi svijeta?

- Stavi leptira na prozor i pošalji ga među zvijezde; svima onima koji su drhtali i bili ubijeni na najmonstruozniji, najgori način na koji je čovjek čovjeku ikada nanio zlo.

Leptire su zalijepili na prozore, šaljući time slobodu u nebo, vrednote mira, ljudska prava i divne misli za ljude koji su izgubili živote u razdoblju holokausta. Tijekom protekle godine učenici su kod kuće izrađivali leptire. Vjerujem da ovakvim načinom rada dajemo jasnu poruku učenicima da takve teme ni u kojem slučaju ne smiju biti stigmatizirane.

2.2 PRAKTIČNI PRIMJER BR. 2: FILMSKA PROJEKCIJA SCHINDLEROVE LISTE

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta tri školska sata posvećujem gledanju filma Schindlerova lista. Riječ je o više puta nagrađivanom filmu američkog redatelja Stevena Spielberga koji govori o Oscaru Schindleru, njemačkom biznismenu koji je spasio oko tisuću poljskih Židova od sigurne smrti. Priča je potresna, ali je rado gledamo na taj dan. Učenik se mora staviti u ulogu kritičkog promatrača. Igrani filmovi o holokaustu nikada ne mogu zamijeniti temeljito proučavanje povijesnih događaja uz pomoć primarnih povijesnih izvora/svjedočanstava, ali mogu ponuditi osobni pristup i posebne uvide u prirodu zločina. Umjetnička djela visoke estetske vrijednosti na temu holokausta (što Schindlerov film svakako jest) mogu izazvati empatiju jer se usredotočuju na individualno iskustvo žrtve [2]. Emocije i shvatanja učenika su, naravno, uvjetovani uzrastom. Za učenike pripremim list s pitanjima na koji oni zapisuju/crtežima oblikuju različite dojmove nakon gledanja filma. Odgovori i saznanja su ponekad i za mene prilično potresni, ali u isto vrijeme kao učiteljica osjećam zadovoljstvo pri spoznaji da su shvatili dimenziju i da je znaju vrednovati.

Pogledaj si film Schindlerjev seznam. Po ogledu filma odgovori na naslednja vprašanja (lahko tukaj ali v zvezek):

V zvezek nariši mehurček. Vanj napiši prva občutja po ogledanem filmu, ki se prebudijo v tebi.

Napiši, kaj te je najbolj pretreslo, prizadelo, kako si se počutil/a.

Najbolj me je prizadelo to ko sem v filmu videl odnos nacistov do Judov in vseh zapornikov taboriščih. Ob takih dogodkih seveda lahko občutiš jezo, žalost, strah,...

Slika 14: Tako učenik zapisuje svoje prve dojmove o holokaustu nakon gledanja filma (označeni žutom bojom). Sadržaj: Pogledaj film Schindlerova lista. Nakon gledanja filma odgovori na sljedeća pitanja (možeš odgovoriti ovdje ili u bilježnicu): nacrtaj mjehurić u bilježnici. Opiši prve osjećaje koji se bude u tebi nakon gledanja filma. ŽALOST, LJUTNJA, ZAČUĐENOST-Napiši što te je najviše potreslo, pogodilo, kako si se osjećao/la?

Najviše me je pogodilo odnos nacista prema židovima i ostalim

Na koncu nam režiser prikaže resnične ljude, na podlagi njihovih zgodbi je namreč posnel ta izjemen film. Kakšne občutke si imel ob tem? Kaj misliš, so kdaj pozabili, kaj jih je doletelo?

Ob koncu filma komaj vidiš, da so se te grozote bile resnične in da se Oskarja Schindlerja res spominjajo kot junaka.

Česa se lahko naučimo iz filma Schindlerjev seznam, pa tudi iz zgodovinskih dejstev o nacizmu in holokavstu?

Naučimo se lahko samo to (oziroma bolj upamo), da se take grozote ne smejo več nikoli zgoditi.

Slika 4: Faza u kojoj učenik uviđa realnost holokausta i zna preživjeti

Sadržaj slike 4:

Na kraju nam redatelj prikaže stvarne ljude. Na temelju njihovih priča snimio je ovaj izvanredni film. Kako ste se osjećali tijekom filma? Mislite li da su ikada zaboravili što im se dogodilo?

Na kraju filma nakratko vidiš da su strahote bile stvarne i da je Oscar Schindler doista zapamćen kao heroj.

Što možemo naučiti iz filma Schindlerova lista i povijesnih činjenica o nacizmu i holokaustu?

Možemo naučiti ili bolje rečeno nadati se da se takve grozote nikada više neće (ne smiju) ponoviti.

2.3 PRAKTIČNI PRIMJER BR. 3: SPOMENICI I PERSONALIZIRANI SVJEDOCI

U mom rodnom gradu i lokaciji podučavanja postoji također spomenik koji sa svojim učenicima posjetim više puta, obično 27. siječnja. Spomenik je posvećen mještanima koji su pali u narodnooslobodilačkoj borbi. Na spomeniku su uklesana imena. Ovdje, kao učiteljica, govorim o ljudima, njihovim domovima, interniranju u obližnje zatvore.

Druga mogućnost stjecanja znanja o holokaustu je osobni dnevnik. Jedan od takvih primjera svakako je dnevnik Ane Frank. Ana Frank bila je židovska tinejdžerka koja je pisala dnevnik u potkrovlju kuće u židovskom naselju Amsterdama. Kada je Gestapo otkrio njezinu obitelj, odvedena je u logor gdje je umrla od tifusa. Smjernice za obradu teme holokausta u osnovnoj školi ukazuju na to da je korisno, vrlo kvalitetno uporabiti studije primjera. Svjedočanstva preživjelih odnosno onih koji su preživjeli nacističko zastrašivanje predstavlja personaliziranje povijesti, a dnevnici iz tog razdoblja duboko opisuju ljudsko iskustvo. Na taj način učenici dobivaju uvid u činjenicu da iza svakog „statističkog podatka“ postoji stvarna osoba, koja je živjela svoj život prije holokausta, imala obitelj i prijatelje te bila član neke zajednice [2]. Zatim pružam učenicima mogućnost ponovnog oživljavanja odnosno stvaranja u smislu nastavka povijesti (rekonstrukcije), npr:

»Zamislite da se Ana Frank uspješno skriva i preživi. Danas šeta Amsterdamom...«.

3. ZAKLJUČAK

Obrazovanje o holokaustu namijenjeno je oživljavanju nekadašnjih vrednota. Potonje podsjećaju učenike da moramo dobro poznavati prošlost ako želimo oblikovati sadašnjost i budućnost. Pažljiva priprema nastavnog sadržaja omogućuje nam uspješno podučavanje i učenje o ovoj temi.

Tijekom istraživanja učenici će svoja znanja i ponašanje povezati i s drugim područjima, npr. s područjem o ljudskim pravima ili o sprečavanju užasa genocida. 27. siječnja pruža pedagogima izvrsnu priliku da zahvaljujući odgovornom i zreлом pristupu te uvažavanju povijesnih činjenica prezentiraju borbu sa suvremenim izazovima, kao što su antisemitizam, prijetnje demokratskim normama i ksenofobija. Dobar učitelj znat će kako probuditi emocije i empatiju kod učenika te im još više približiti ovo mračno razdoblje 20. stoljeća. Zahvaljujući istraživanju praktičnih, osobnih primjera i svjedočanstava, učenici će znati još bolje vrednovati cijeli događaj i postaviti sebi ključna pitanja za oblikovanje budućnosti [2].

Ana je danas starija žena
moje Pravevanje - radaljvanje
Ana Frank je imala sreću i preživjela, kao se
je skrivala u kutno u podu. Danas se
npr. hoda po Nizozemski i u razmislja.
Po rogu je dobila velike denarce za no
trajanje, ki se ga nji i njeni družini
pozraćila nacistična oblast. Zato si
je kupila kuću. Imala je dva moza
i sedem brukov. Bila je velika borba
za pravac, zato je po rogu delala
solo za policiste. E moza je rinde
skine i napisala velika knjig o
rogu. Pravo tako napisala o rogu i moza
stare. Danas je celo skine i neta

Slika 5: Rekonstrukcija: učenica razmišlja o drugačijem ishodu.

4. LITERATURA

- [1] Brodnik, V. (2010). Reviji na pot. Zgodovina v šoli, Pouk zgodovine o holokavstu, let. 19, št. 1–2. Ljubljana, Zavod republike Slovenije za šolstvo, str. 2.
- [2] International Holocaust Remember Alliance (IHRA), 2019. Priporočila za poučevanje in učenje o holokavstu, str. 5–11 in 32–38.
- [3] Učni načrt za zgodovino, str. 26-27. Dostupno na internetskoj adresi: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nactri/obvezni/UN_zgodovina.pdf (pristupljeno 13. 9. 2021).

Stručni rad

ČITANJE I PROJEKT ZELENI ČITATELJ

Mojca Kravcar, profesorica razredne nastave

OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Slovenija

Sažetak

U školi smo svjesni važnosti čitalačkog odgoja i razvoja čitalačke pismenosti. Čitanje je jedna od ključnih sposobnosti koja je potrebna čovjeku za funkcioniranje u svakodnevnom životu. Pozitivna iskustva s čitanjem u djetinjstvu najbolja su motivacija za daljnje čitanje. Čitanje učenicima omogućuju pristup znanju, samostalnom učenju, daljnjem školovanju, a kasnije i boljem radu, stoga moramo pronaći različite načine da im pomognemo u savladavanju početnog napora u učenju čitanja i omogućiti im da im čitanje postane zadovoljstvo. Čitanje je zahtjevan proces koji zahtijeva puno vremena i truda. Uz potporu Općine Ivančna Gorica i njezinog gradonačelnika, zavičajna knjižnica već nekoliko godina omogućuje sudjelovanje u prijatnom projektu Zeleni čitač. Projekt je namijenjen učenicima drugog razreda koji u okviru projekta nauče sve četiri abecede i postanu čitatelji do kraja školske godine. Na kraju su za svoj trud nagrađeni zelenom majicom.

Ključne riječi: čitanje, čitalačka pismenost, znanje, Zeleni čitatelj

1. Uvod

Čitanje je neophodna vještina sadašnjosti. Čitanjem dobivamo informacije o svijetu oko sebe, usavršavamo se u svakom pogledu, prevladavamo poteškoće i učimo o pravilima života. Čitanje nas uči razmišljati svojom glavom, pomaže nam shvatiti druge ljude, omogućuje nam razvijanje empatije i jačanje pamćenja.

Učenici koji odrastaju u sredini za koju je uobičajeno čitanje i koja potiče čitanje uspješniji su u životu. Učenici koji su motiviraniji za čitanje i koji čitaju češće, uspješniji su na području čitanja i učenja od svojih vršnjaka. No, na početku učenja čitanja to može biti veliki napor. Učenici drugih razreda uče čitati tijekom cijele godine i postupno svladavaju tehniku čitanja. U školi ih nastojimo motivirati i potaknuti na čitanje raznim modelima čitalačkog odgoja. No, često se susrećemo s problemom da učenici ne vole čitati. Koristimo se raznim motivacijskim sredstvima kako bi ih zaintrigirali: listovima za čitanje, čitankama, razrednom torbicom za knjige, razrednom knjižnicom, čitalačkom značkom... Također pozivamo roditelje i knjižničarku da sudjeluju. Mjesna knjižnica Ivančna Gorica, uz potporu općine, već šestu godinu provodi projekt Zeleni čitač u koji se rado uključujemo i u njemu sudjelujemo.

Svrha projekta je da zajedno (knjižnice, učitelji, roditelji, gradonačelnik...) ohrabrujemo učenike koji uče čitati.

2. Projekt Zeleni čitatelj

2. 1. Kroz školsku godinu

Tijekom cijele školske godine u drugom razredu puno radimo na poticanju učenja čitanja. Učenici slušaju puno bajki, redovito posjećuju školsku knjižnicu i uglavnom svi polažu čitalačku značku. U nacionalnom mjesecu zajedničkog čitanja od sredine rujna do sredine listopada svaki dan čitamo bajke, naročito one koje su odabrali učenici, pošto im je time čitanje još zanimljivije. Učenici još više uživaju u slušanju, čitanju i kreativnom stvaranju uz knjige koje donose od kuće. Na čitanje kod kuće potiče ih i knjižica za čitanje koju pažljivo ispunjavaju. Školska knjižničarka učenike često poziva neka posjećuju knjižnicu, za njih priprema zanimljive nastavne satove i čita im različite priče. Svaki mjesec priprema literarnu zagonetku, koju učenici s oduševljenjem rješavaju i bacaju u poštanski sandučić. Na kraju mjeseca sretne dobitnike čeka nagrada. Ispred škole imamo i dvije knjigotrčnice (*slj. knjigobežnica*), putem kojih učenici mogu sami posuditi i vratiti zanimljive knjige. U njih stavljaju i svoje knjige kako bi ih mogli podijeliti s drugima, kada im više nisu potrebne, čime usređuje i druge učenike.

Slika 1: Knjigotrčnica ispred škole igrališta

Slika 2: Knjigotrčnica pored školskog

Ako je lijepo vrijeme, čitamo u učionici na otvorenom ispred škole. U našoj učionici imamo kutak za čitanje, u koji svaki mjesec dodajemo knjige, časopise, zagonetke... Učenici ju uglavnom posjećuju tijekom odmora, jutarnjega čuvanja, produženog boravka, a učenici koji su brži u rješavanju školskih zadataka i tijekom nastave.

Prijašnjih godina napravili smo čitalački odgoj još zanimljiviji pomoću torbice za knjige. Torba je bila puna knjiga prikladnih za čitanje i razgovor o njima kod kuće u obitelji. Svaki je učenik bio njezin skrbnik tjedan dana. Svakog ponedjeljka torbica je promijenila svog skrbnika. Učenici su zajedno sa svojim roditeljima pregledali i pročitali ponuđene knjige. Svoje mišljenje o knjigama i torbici zapisali su u priloženu svesku, a učenik je nacrtao crtež na temu priče koja mu se najviše svidjela. Jedva su čekali da dođu na red kako bi je ponosno odnijeli kući. Zbog mjera sigurnosti povezanih sa korona virusom od prošle godine dalje više ne upotrebljavamo torbice za knjige.

Svake školske godine prvih dana nastave posjećuje nas i knjižničarka mjesne knjižnice Ivančna Gorica. Poziva nas na sudjelovanje u projektu Zeleni čitač. Pri tom predstavlja njihovu knjižnicu i poziva učenike da se učlane u nju. Svaki učenik dobiva knjišku oznaku i brošuru o važnosti čitanja. Na poleđini knjiške oznake

napisano je deset zapovijedi za čitanje za roditelje.

10 OTROKOVIH BRALNIH ZAPOVEDI STARŠEM

1. Kupi mi kdaj kako knjigo.	6. Ugasniva kdaj ekran in mi glasno beri.
2. Naroči me na otroški časopis ali revijo.	7. Povej mi pesem, izštevanko, postavi mi uganko, zabavaj me z zgodbo.
3. Naredi mi knjižno polico.	8. Naj te večkrat vidim, kako bereš sam.
4. Pojdiva skupaj v knjižnico.	9. Pogovarjajva se o prebranem.
5. Pomagaj mi izbirati dobre vsebine na vseh medijih.	10. Beriva vse življenje, da bova več razumela in skupaj rasta.

Mestna knjižnica Grosuplje, Knjižnica Ivančna Gorica in Knjižnica Dobrepolje

Slika 3: Knjiška oznaka

Učenici pomoću radnog lista *Kako sam postao zeleni čitateljko* prate priču Bineta i Tince,

kako su puno vježbajući naučili čitati i upoznali sve četiri abecede. Postali su zeleni čitatelji. To svake godine žele postati i naši učenici, u čemu do kraja školske godine naravno i uspiju. U nastavku priča je napomenuto da će uz ustrajnost moći postati i zlatni, pa čak i mudri čitatelji.

Do prošle godine imali smo tijekom školske godine nekoliko susreta uživo. Na jednom od susreta upoznali smo kamišibaja (jap. kami: papir, šibaj: kazalište) i slušali bajku *Brdašce želja*. Oduševila nas je posebna forma pripovijedanja uz slike. Slike (ilustracije) su ugrađene u drvenu pozornicu zvanu butaj. Pripovjedač (kamišibajkar) tijekom pripovijedanja mijenja slike koje pokazuju što se u priči događa.

Čuli smo bajku *Obiteljska tajna* ispričanu čitalačko-motivacijskom metodom pogrešnog čitanja. Dok su im čitali priču, učenici su morali pažljivo slušati i izgovoriti točne riječi umjesto pogrešnih. Radeći ovo jako smo se zabavili, a priča je dobila smisao.

KAKO SEM POSTAL ZELENI BRALČEK

Navodila za reševanje:

1. Preberite sami ali naj vam kdo drug prebere zgodnico na glas.
2. Ustrezno vstavi manjkajoče besede.
3. Pobarvaj majico v zeleno.
4. Dečki v oblaček napišite "Že berem sam", deklice pa "Že berem sama".

Spodbude:

Rešitve so na koncu učnega lista. Pogovarjajte se, kaj pomeni, da si na začetku še zelen ali potem rdeč, in zakaj moraš za znanje veliko vaditi. Kdaj postane bralec zlat? Kaj pomeni, da je človek moder? Pogovarjajte se o branju.

Berite.

Slika 4: Radni list

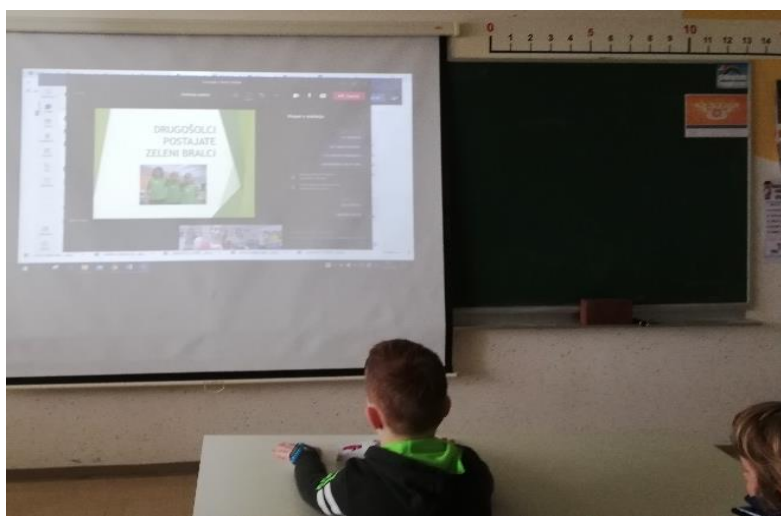
Upoznali smo zanimljivu bajku *Žiga Špaget odlazi u široki svijet*. Učenike je u knjizi privuklo Braillovo pismo za slijepe i slabovidne. Većina učenika do tog trenutka nije poznavala ove vrste pisma.

Na jednom od sastanaka saznali smo koliko je dug i dugotrajan put od autora do knjige koju čitatelj ima u ruci te koliko različitih stvaratelja surađuje kako bi knjiga dospjela na policu knjižnice ili knjižare.

Dobili smo i lutku patuljka Čitateljka koji nas prati u čitanju i ostalim školskim poslovima. Suzdržaniji i sramežljiviji učenici mu vole čitati jer ih ništa ne ispravlja, nego ih samo pažljivo sluša. Prati nas posvuda, s nama broji, pjeva, stvara i vježba. Čak ga nosimo sa sobom u šetnju i rekreacijski odmor.

Prošle školske godine susreti su se uglavnom održavali na daljinu. Nažalost, tako će vjerojatno biti i ove godine.

Slika 5: Patuljak Čitateljko

Slika 6: Sastanak na daljinu

2. 2. Zaključak projekta

Pred kraj školske godine svi smo nestrpljivi, u goste nam dolazi knjižničarka. Sa sobom dovodi prijateljicu Patuljčicu Čitateljčicu, koja također prije nije znala čitati. Jako se trudila, sada joj ide sasvim dobro, ali stvarno želi znati čitati još bolje. Zanima ih koliko smo dobro naučili čitati. Jako su zadovoljne i hvale baš sve učenike. Čestitaju im jer su marljivo radili cijelu godinu i postali čitatelji. Slijedi zaslužena nagrada, svi učenici dobivaju zelenu majicu. Cure dobivaju majicu s natpisom *Već čitam sama*, a dečki s natpisom *Već čitam sam*. To je za učenike posebno iskustvo, atmosfera je vrlo svečana.. Cijeli dan ponosno šeću školom u novim majicama. U posjet dolazi i gradonačelnik koji čestita učenicima drugog razreda.

Prošla godina je bila malo drugačija. Dodjelu priznanja održali smo na školskom igralištu.

Slika 7: Dodjela zelenih majica

Slika 8: Radosni zaključak

Gradonačelnik je pripremio snimku čestitke koju smo pogledali u učionici. Uživali smo i gledajući virtualnu predstavu s naslovom *Po Sloveniji s putnikom Janom* koju je pripremila Gradska knjižnica Grosuplje. Učenici su na duhovit način upoznali lokalne znamenitosti Slovenije.

3. Zaključak

U drugom razredu jedan od ključnih naglasaka je na učenju čitanja. Tijekom cijele školske godine učenici uporno rade na tehnici čitanja, a projekt Zeleni čitatelj dodatno pridonosi njihovoj motivaciji i pretvara učenje u nešto što je zabavno. To je dodatna karika koja učenike razigrano podsjeća na čitanje. Što više vježbaju čitanje, to će bolje čitati i razumjeti ono što su pročitali. Želja i cilj nam je da naši učenici u budućnosti postanu dobri čitatelji, da imaju bogat vokabular, automatiziranu tehniku čitanja, da razumiju pročitano i da kritički razmišljaju. Veseli nas takav način suradnje sa školskom i lokalnom knjižnicom.

4. Literatura:

- [1.]Furedi, F. (2017). Od Sokrata do Twitterja. Ljubljana. UMco.
- [2.]Isol (2015). Družinska skrivnost. Medvode. Malinc.
- [3.]Kermauner A. (2015). Žiga špaget gre v širni svet. Ljubljana. Zveza gluhih in naglušnih Slovenije.
- [4.]Kovač, M. (2020). Berem, da se poberem. Ljubljana. Mladinska knjiga.
- [5.]Newman, N.(2017). Vzgajanje strastnih bralcev. Pet preprostih korakov do uspeha v šoli in v življenju. Maribor. Hiša knjig. Založba KMŠ.
- [6.]Zeleni bralec: <https://www.youtube.com/watch?v=TdBAtP9qMuc> (4.6.2020)

Stručni rad

SUPERČITAONICA

Ana Šnofl

OŠ Sveta Ana

Sažetak

U članku je prikazan primjer dobre prakse kako privući što veći broj učenika za čitanje. Uočavamo da u zadnjim razredima osnovne škole opada motivacija za čitanje i da je sve više čimbenika koji učenike odvrću od čitanja. Stručnjaci za čitalačku pismenost otkrivaju da je čitanje i dalje temelj uspjeha u školi i kasnije u životu. Motivacija za čitanje je važna pa smo odlučili privući učenike na čitanje projektom Superčitaonica. Cilj je bio privući što veći broj učenika, osobito učenika posljednjih razreda osnovne škole s naglaskom na dječake. U projektu Superčitaonica učenici čitaju materijal po svom izboru. U tu svrhu izrađena su pomagala kojima smo privukli učenike na sudjelovanje. Pročitane knjige zapisane su u kartice za čitanje i pohranjene u poseban poštanski sandučić, a njihova izvedba mjerena je na posebnom superčitaoničkom mjeracu. Svi koji su sudjelovali na kraju školske godine dobili su priznanja, a najbolji od njih knjižne nagrade. Rezultati projekta su pozitivni jer se povećao udio čitatelja u školi.

Ključne riječi: čitanje, motivacija za čitanje, promocija čitanja, školska knjižnica

1.Uvod

Svaki školski knjižničar suočava se s pitanjem kako povećati interes za čitanje odnosno to je vječito pitanje koje si knjižničari postavljamo svake godine. To isto pitanje postavili smo si u našoj školskoj knjižnici. Jer što više razmišljamo, to se pojavljuje sve više zaključaka. Čitanje je konstanta toga pitanja. Stoga smo prisiljeni malo istražiti s kakvim čitateljima i čitateljskim interesima, iskustvima i sposobnostima imamo posla. Nažalost, rezultati istraživanja su kratkotrajni, jer se interes i vještina čitanja mijenjaju s promjenom generacija.

Uz to, tu su i drugi „ometajući“ čimbenici u vidu poplave raznih aktivnosti u školi, izvannastavnih aktivnosti, interneta, medija itd. Većini učenika nedostaje sveživotno iskustvo, ne nalaze ili dugo traže radost, zanimanje za nešto vrti se u začaranom krugu i sve manje znaju što žele, a što ne. U traženju odgovora na to pitanje pomaže nam dobro poznavanje učenika, što u većim školama nije lako odnosno nije izvedljivo. U tome nam mogu pomoći ankete, dobra suradnja sa razrednicima, sa učiteljima dodatne stručne pomoći.

Na našoj školi smo razborito pristupili tom pitanju. Pripremili smo ankete u kojima smo učenike pitali o čitalačkim navikama, pregledali posudbu i popise ostvarenih nagrada za čitanje po razredima. Utvrdili smo da u zadnjim razredima osnovne škole opada interes za čitanje, osobito među dječacima. Stoga smo pripremili projekt Superčitaonica s kojim smo željeli pridobiti što veći broj čitatelja.

2.Motivacija za čitanje

Motivacija za čitanje je ključna komponenta čitateljske pismenosti. Sa stajališta kognitivne psihologije motivacija je sastavni dio učinkovitosti čitanja i povezana je s ukupnom motivacijom učenja i razvojem pismenosti. Istodobno se javlja i koncept čitalačkog angažmana koji povezuje motivacijski i kognitivni aspekt čitanja. Čitatelj je strastven prema čitanju, čitatelji su interno motivirani, a svoje znanje grade kognitivnim strategijama u suradnji s drugima [2].

Motivacija se odnosi na procese koji potiču, usmjeravaju i održavaju određeno ponašanje. Kada govorimo o motivaciji čitanja, stoga imamo na umu čimbenike koji tjeraju čitatelje da se angažiraju i ustraju u čitalačkim aktivnostima. Motivi čitanja i njihov intenzitet također određuju dubinu i kvalitetu čitanja. Proučavanje i razumijevanje motivacije za čitanje važno je i samo po sebi i zbog međudnosa između motivacije čitanja i razumijevanja čitanja. Čitalačka motivacija je dakle višedimenzionalni konstrukt, a u literaturi možemo pronaći podjelu na različite dimenzije [3].

Kada govorimo o motivaciji, često koristimo podjelu na vanjsku i unutarnju. Važno je znati da vanjska i unutarnja motivacija nisu dihotomne kategorije: to znači da se motivi ne mogu staviti samo u jednu ili samo u drugu kategoriju. To je motivacijski kontinuum u kojem su potpuno vanjska i potpuno unutarnja motivacija samo ekstremni polovi. Podjela na vanjsku i unutarnju motivaciju stoga je previše kruta i ne opisuje na odgovarajući način sve oblike motivacije [1].

3.SUPERČITAONICA

3.1 Metode rada

Na našoj školi svake godine uočavamo drastičan pad, kako u stjecanju čitalačkih znački tako i u posjetu knjižnice, pogotovo kod učenika od 7. razreda nadalje. Učenici dolaze u knjižnicu samo po potrebne materijale, pa čak i onda kada jim je učitelj već "zaprijetio". Međutim, u svakom razredu postoji učenik kojeg čitanje jako veseli.

Kao što smo već spomenuli u uvodu članka, u školi smo pripremili ankete u kojima smo učenike pitali o čitalačkim navikama, pregledali posudbu i popise ostvarenih nagrada za čitanje po razredima. U anketi smo učenike pitali kada čitaju, što vole čitati, kako se osjećaju kada čitaju, koliko sati u tjednu čitaju, čitaju li zbog svog interesa ili zato što moraju. Anketu su ispunjavali svi učenici na školi, oni iz viših razreda sami, a mlađi us pomoć učiteljice.

Anketom smo utvrdili da ključnu ulogu imaju izbor gradiva, količina slobodnog vremena, trenutna popularnost pojedinih knjiga i uzor učitelja.

Pogledali smo i što kažu teoretičari (Pečjak, Grosman, ...). Otkrili smo da je unutarnja motivacija, koja je trajna, ključna. Međutim, kod učenika je teško pronaći unutarnju motivaciju odn. pripremite ih da ga pronađu. Učenici su previše navikli na vanjsku motivaciju kod kuće i u školi.

3.2 Razlozi za kreiranje projekta Superčitaonica

U našoj školskoj knjižnici svake smo godine provodili eko-čitalačku značku za koju je interes iz godine u godinu opadao, posebice u višim razredima, unatoč tome što smo ga obogatili raznim aktivnostima. Stoga smo se složili da je potrebno nešto novo i zanimljivo te je tako nastala Superčitaonica. U rujnu smo se kolegica i ja odlučili upustiti u nešto novo, nešto kako bismo zadržali stare i pridobili nove čitatelje. Nešto što će se svidjeti učenicima svih uzrasta. Postavili smo si sljedeće ciljeve:

- povećati broj čitatelja u 3. obrazovno razdobljem (od 7. do 9. razreda),
- povećati broj muških čitatelja,
- povećati unutarnju motivaciju za čitanje,
- Uključiti učitelje koji su uzor učenicima i
- povećati posjećenost školske knjižnice.

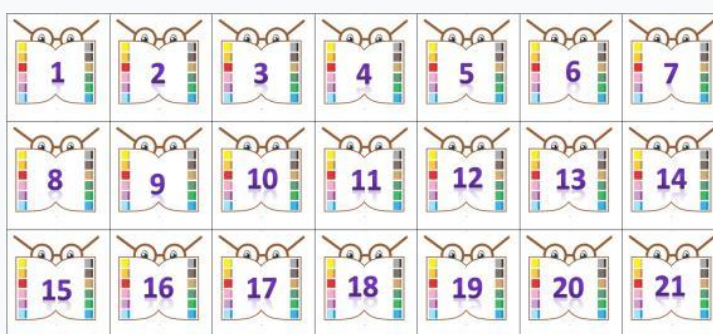
U projektu sudjeluju učenici i školsko osoblje, a moguće je i samovrednovanje te vršnjačko ocjenjivanje. Prije svega, to je zabava, koja pomaže učenicima da (lakše) ulože još više potrebnog napora za čitanje, obogaćuju svoj rječnik, razviju kreativnost i maštu.

3.3 Izvedba projekta Superčitaonica

Ideja se rodila iz riječi super-čitač i tako smo došli na ideju Superčitaonica. Sustavno smo se pozabavili ovim pitanjem. Odredili smo kriterije za stjecanje titule superčitača. Odlučili smo da svatko tko pročita 5 knjiga dobije priznanje, knjige se mogu birati prema dobi uzrasta. Željeli smo da Superčitaonica bude natjecateljskog karaktera, pa je svaki učenik dobio startni broj, a napredak mjeren je na „supermetru“, koji smo uz pomoć učenika napravili i objesili na oglasnu ploču ispred knjižnice. U tu svrhu izrađen je logo koji je prepoznatljiv znak Superčitaonice.

Slika 1: Mjerač super očitavanja (Izvor: Ana Šnofl – osobni arhiv)

Slika 2: Početni brojevi (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Slika 3: Logo (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Zabilježili smo ime učenika i njegov broj u bilježnicu kako bi učenici na brojilu bili anonimni. Mogli su usporediti svoj napredak samo s brojem knjiga koje su pročitali drugi učenici čija imena nisu znali. Kako bi napredovali na mjeracu čitanja, knjižničaru su morali dostaviti ispunjenu karticu Superčitaonice kojom su dokazali da su knjigu doista pročitali. Učenici od 1. do 3. razreda morali su zajedno s roditeljima crtanjem ispuniti karticu, jer smo željeli da ih pisanje ne odvraća od sudjelovanja u Superčitaonici. Kartica superčitanja odložena je u poštanski sandučić za superčitanje koji se nalazi ispred ulaza u knjižnicu.

SUPERBRALNA IZKAZNICA Knjižnica Sveta Ana

Ime in priimek, razred: _____

Naslov knjige: _____

Avtor: _____

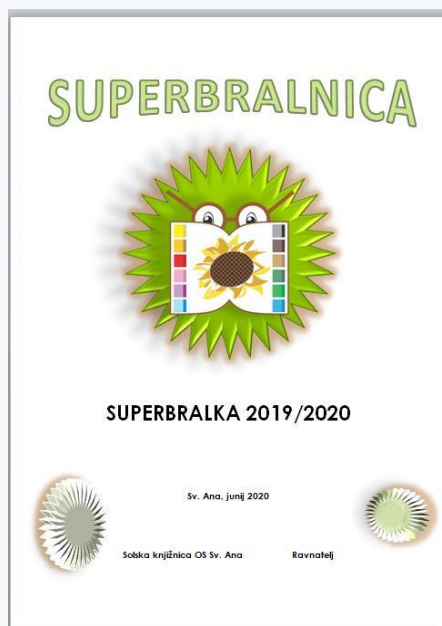
Glavne osebe (kratak opis glavnih oseb - I. triada lahko nariše): _____

Izpiši odlomek iz besedila, ki te je navdušil, vtisnil v spomin ali zapiši kaj sporoča zgodba (učenci 1. triade lahko narišejo): _____

Moji občutki ob branju: _____

Slika 4: Super kartica za čitanje (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Na sudjelovanje smo pozvali i stručne radnike škole, što je učenicima bila dodatna motivacija. Tako su se učenici natjecali sami sa sobom, s kolegama i učiteljima. Na kraju godine svi učenici koji su predali 5 ispunjenih čitalačkih iskaznica na kraju godine dobili su nagrade.

Slika 5: Priznanje za sudjelovanje u Superčitaonici (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Svi dobitnici nagrada zapisani su u kroniku školske knjižnice, čime se pruža izvrsna prilika za analizu stanja čitanja u školi.

4. Rezultati projekta Superčitaonica

Nakon temeljite analize, došli smo do zaključka da je Superčitaonica ispunila sve zacrtane ciljeve. Povećao se broj čitatelja u knjižnici, povećao se broj čitatelja dječaka, sudjelovalo je više učenika iz 3. obrazovnog razdoblja nego prethodnih godina, privukli smo i značajan broj učitelja. Iz svih ovih podataka došli smo do zaključka da smo pomogli u povećanju interne motivacije za čitanje kod učenika, pridonijeli bogatijem rječniku i kreativnosti učenika. Tijekom godine učenici su imali priliku za samoocjenu i vršnjačku evaluaciju.

5. Zaključak

Problem opadanja čitanja kod starijih učenika predstavljao nam je izazov kako ih ponovno uključiti u čitanje. Projektom Superčitaonica željeli smo u knjižnicu donijeti nešto novo, zanimljivo i nadasve nešto što će privući učenike na čitanje. Superčitaonica je tako postala sredstvo za postizanje cilja. Učenici, posebice stariji, dolaze u knjižnicu, čitaju i sudjeluju u projektu. Učenicima je mnogo zanimljiviji jer omogućuje čitanje po vlastitom izboru. Također je važno da učeniku nije potrebno učitelju predstaviti sadržaj knjige. Time su pridobili i čitatelji koji su govorno siromašniji i zbog toga ne bi sudjelovali. Svoje mišljenje o knjizi bilježe na karticu za čitanje i tako dokazuju da su pročitali knjigu.

Sretni smo što je projekt u školi uspješan, a prije svega što smo postigli veći posjet knjižnici, a time i više čitanja.

6. Popis literature

- [1] Haramija D. (2020). Gradniki bralne pismenosti, teoretična izhodišča URL: <https://dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-DJZY95XH> (20.10.2021)
- [2] Pečjak S., idr. (2006). Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje
- [3] Pečjak S. (1993). Kako do boljšega branja: tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti

Stručni rad

Uključenost darovitih učenika u turistički projekt

Ana Šnofl

OŠ Sveta Ana

Sažetak

Rad s darovitim učenicima zahtijeva puno znanja i raznolikosti. Potrebno je kod učenika pronaći jaka područja i područja interesa te ih razvijati i omogućiti mu napredak u tim područjima. Važna je i motivacija učenika, jer su samo tako uspješni u radu. U školi smo sudjelovali u projektu „Turizmu pomaga lastna glava“ (TPLG), koji je raspisan od strane Turističke zajednice Slovenije. Svake godine s učenicima izrađujemo turistički zadatak s ponudom za goste koju učenici nude i prezentiraju na turističkom štandu. Prije toga uloženo je puno rada u istraživanje rodnog kraja, prirodne i kulturne baštine mjesta, prikupljanje ideja, osmišljavanje turističkog proizvoda, anketiranje, terensko istraživanje, analizu anketnih upitnika i statistički prikaz. Učenici sudjeluju u pripremi promotivnog filma i turističkog štanda. Na prezentaciji na štandu učenici javno nastupaju i nastupaju u ulozi prodavača, pripovjedača, glumaca, govornika, glazbenika i dr. Pritom otkrivaju nova zanimanja, a ujedno i svoja jaka područja. Oni su u mogućnosti brzo procijeniti koja će od navedenih područja pokriti i stoga koristimo njihove vještine u natjecateljskom dijelu projekta. Samo takvim načinom rada uspješni smo u jako velikoj konkurenciji.

Ključne riječi: daroviti učenici, turizam, istraživački rad, motivacij

1.Uvod

U radu s mladima sve češće se susrećemo s generacijama koje žele drugačije pristupe, nove načine rada, izazove, natjecanje, a prije svega ne klasični školski rad. Osobno smatram da učenici ovakvim načinom rada mogu puno dobiti jer se nalaze u životnim situacijama koje zahtijevaju dosta domišljatosti i znanja iz različitih područja. Učitelji im pokušavaju približiti gradivo različitim i inovativnim pristupima, tražimo njihova jaka područja, a posebno područja koja ih zanimaju. Važno je da odgajatelji prepoznaju sposobnosti i talente pojedinih učenika, što naravno nije tako lako. Što više vremena provodimo s učenicima u neformalnim oblicima rada, lakše je identificirati učenikove sposobnosti i talente. Važno je da ne obraćamo pažnju samo na darovite učenike, jer mnogi koji nisu identificirani kao daroviti pokazuju vještine i sposobnosti u pojedinim područjima, pa je važno da ih osnažimo različitim načinima i oblicima rada. Projekt TPLG omogućuje uključivanje darovitih učenika kao i onih koji nisu evidentirani kao daroviti i koji su također uspješni uz pomoć dobrih učenika.

2.Daroviti učenici i motivacija za rad

Osnovni cilj svake škole je motivirati učenike da prošire svoje potrebe, promijene svijest, poboljšaju i obogate svoje ponašanje. Bez motiva nema učenja i samo motivirani učenici i samo motivirani učitelji mogu biti uspješni. Svjesni su da je motivacija ta koja nastavni proces pretvara u proces učenja. (B. Mauch, 2009.)

Zadaća je svakog učitelja motivirati učenike na rad i aktivno ih uključiti u sudjelovanje te ih privući na rad na način da budu uspješni u svojim područjima u životu. Ujedno, njegova je zadaća tražiti i razvijati jaka područja učenika te ih jačati kroz različite oblike rada.

Motivacija učenja je poticanje, izazivanje i usmjeravanje aktivnosti prema cilju. Ako pojedinac želi postići cilj, skuplja svoju energiju i koristi svoje sposobnosti u toj aktivnosti [2].

Poznajemo nekoliko vrsta motivacije. Dvije najvažnije su unutarnja i vanjska. Unutarnja motivacija je urođena i prirodna sklonost da razvijamo svoje unutarnje sposobnosti učenjem koje ne zahtijeva vanjski poticaj. To znači da se unutarnje motivirana osoba ne drži vanjskih ciljeva poput nagrade, dobre ocjene, priznanja i priznanja u javnosti, jer je karakteriziraju unutarnji motivacijski poticaji (znatiželja, interesi, uzbuđenje, entuzijazam, pozitivna slika o sebi).

Vanjsku motivaciju karakteriziraju vanjski motivacijski poticaji koji proizlaze iz okoline, oni su neizravni, koristi ih netko izvana (roditelji, učitelji, kolege iz razreda, vršnjaci) za pokretanje motivacijskog procesa. Vanjsko motivirana osoba djeluje zbog vanjskih posljedica (pohvala, kritika, nagrada, kazna, provjera i ocjenjivanje), ne zanima je sama aktivnost, rad je samo sredstvo za postizanje dobra i izbjegavanje lošeg [2].

Međutim, nastavnici se sve češće susreću s problemom nemotiviranosti učenika. U višim razredima osnovne škole motivacija za školski rad znatno opada, vjerojatno zbog poplave raznih izvannastavnih aktivnosti i ometajućih čimbenika. Učenici koji su evidentirani kao daroviti učenici rijetko se bave dodatnim radom ili drugim obavezama koje zahtijevaju dodatno vrijeme i rad. Učitelji stoga traže različite zadatke, projekte, oblike rada koji bi kod učenika potaknuli interes i motivaciju za rad. Nekako predviđamo da će dodatne zadatke preuzeti talentirani učenici, što nije

uvijek slučaj. Posljednjih godina u projektu TPLG primjećujemo da je sve više uključenih učenika i većina njih nije evidentirana kao talentirana.

Iako u stručnoj literaturi ne nalazimo ujednačenu definiciju talenta, uglavnom smo koristili koncept Otkrivanje i rad s darovitim učenicima, gdje smo tražili određena znanja kako bismo olakšali otkrivanje talenta i iskoristili individualne snage u samom radu. Sam koncept kaže da se talent manifestira u različitim oblicima i rasponima, te da talentirani učenici nisu homogena skupina s kojom bi radili prema određenim metodama i oblicima u skupini [3].

U literaturi za rad s talentiranim osobama nalazimo važnost povezanosti kreativnosti i znanja, inteligencije i znanja, važnost osobnih kvaliteta kreativne osobnosti, povezanost između kreativnosti i motivacije, te talenta i kreativnosti. Ako sve navedeno uzmemo u obzir u svom radu, možemo dati veliki doprinos razvoju mlade talentirane osobe. Zatim pronalazimo i razvijamo jaka područja pojedinca, a ujedno ga pokušavamo motivirati da razvije ne tako jaka područja [1].

2.1.TPLG

Sudjelovanje u TPLG projektu je aktivnost u kojoj učenici imaju priliku razviti i pokazati svoje snage. Projekt je postavljen vrlo široko i omogućuje različite pristupe. Cilj projekta je pripremiti turistički proizvod koji učenici nude na tržištu potencijalnim turistima odn. posjetiteljima. U istraživačkom projektu temeljito istražuju rodni kraj od prirodnih do društvenih obilježja te prirodne i kulturne baštine, lokalnu kuhinju, običaje i druge znamenitosti. Učenici znaju da u radu stojimo uz njih, podržavamo jih, te se mora uspostaviti odgovarajuća komunikacija i suradnja između učenika i roditelja, između učenika i nastavnika, kao i između roditelja i nastavnika. Bez podrške i suradnje njihovih roditelja, ne bismo uspjeli realizirati projekt i osmisliti zadatak. Povezujemo se i s lokalnom zajednicom. Pomoć i savjete dobivamo od općinskih struktura, a u rad su uključene sve lokalne udruge.

Posao dijelimo po područjima i interesima te ga prilagođavamo pojedincu. Uglavnom se radi o timskom radu, ali ga svakako prilagođavamo učenicima. Polaznici čine grupu od 10 do 20 učenika, koji sudjeluju od prve faze planiranja, odabira ponude, dizajna i zadatka, pa sve do izrade štanda, filma, promotivnog materijala, suvenira i na kraju prezentacije na festivalu. Mentori i vanjski suradnici ih vodimo, ohrabrujemo i koordiniramo. Naravno, priskačemo u pomoć u osmišljavanju istraživačkog rada, u uspostavljanju kontakata s informatorima, udrugama, vanjskim suradnicima i roditeljima. Učenici su već vrlo dobro procijenjeni u kojim područjima imaju više znanja, gdje su uspješni i što će raditi. Učenici svoj proizvod prezentiraju javnosti na turističkom štandu koji mora privući što više ljudi. Učenici koji su vrlo uspješni u istraživanju, dobivanju i analizi podataka nisu nužno uspješni u predstavljanju na štandu za koji su potrebni dobri govornici, igrači i prije svega učenici koji se brzo i dobro snađu u nepredvidivoj situaciji. Tako u projektu dolaze do izražaja svi učenici koji sudjeluju u projektu.

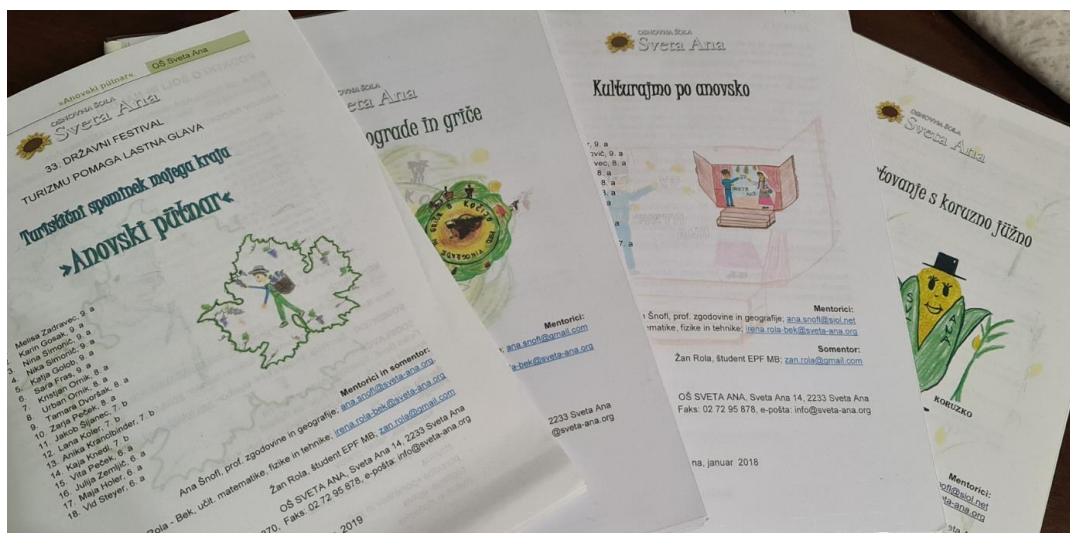
Motivacija za sudjelovanje je velika jer učenici unaprijed znaju da će svoje zadatke uspješno obaviti. Projekt izražava unutarstvu i vanjsku motivaciju. Kako smo svih ovih godina bili nagrađivani zlatnim priznanjima i nagradnim putovanjima, vanjska motivacija je od velike važnosti, a ujedno je poseban doživljaj predstavljanje u jednom od najvećih trgovačkih centara u Sloveniji, a samo natjecanje se održava u poslijepodnevnim satima.

Slika 1: Učenici na natjecanju (Izvor: Ana Šnofl - osobni arhiv)

Slika 3: Turistički štand (Izvor: Ana Šnofl - osobni arhiv)

Slika 4: Turistički istraživački rad (Izvor: Ana Šnofl - osobni arhiv)

3. Zaključak

U školi nastojimo motivirati učenike za razne aktivnosti, kako talentirane tako i one koji nemaju ovu titulu. Ovakav način rada zahtijeva širok spektar znanja i vještina koordinacije, trebamo identificirati sposobnosti i snage pojedinca te ga navesti da ih maksimalno iskoristi. Istovremeno, želimo povećati interes za druge oblike rada, razviti uglavnom unutarnju motivaciju, a sretni smo ako ostvarimo suradnju barem s eksternom motivacijom. Smatramo da smo uspješni u svom radu, jer unatoč obilju ometajućih elemenata, učenici se svake godine odlučuju na sudjelovanje u projektu u sve većem broju. U višim razredima talentiranim učenicima, između ostalih aktivnosti, možemo ponuditi i rad na području natjecanja i festivala, te osmišljavanje istraživačkih zadataka. Naši talentirani učenici ne samo da su uspješni i dobivaju mnoga visoka priznanja, već je to i putokaz za njihove odluke u karijeri, jer kroz rad uče o različitim djelatnostima i zanimanjima u kojima se mogu prepoznati.

4. Popis literature

- [1] Bežič, T., Rupnik - Vec, T., Jurišević, M., Rostohar, G., Lep, B., Nolimal, F., . . . Hanžič, A. (2012). Vzgojno izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole - priručnik. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [2] Mauch B. (2009) Šolski razgledi. URL: <https://www.solski-razgledi.com/e-sr-prispevek.asp?ID=177> (25.10.2021)
- [3] Žagar, D., Artač, J., Bežič, T., Nagy, M., & Purgaj, S. (1999). Koncept: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. Ljubljana.

Stručni rad

ČITAJU LI JOŠ UOPĆE UČENICI U OSNOVNIM ŠKOLAMA?

**Lidija Kocbek
OŠ Sveta Ana**

Sažetak

Stručnjaci su primijetili pad interesa za čitanje kod učenika od 4. razreda pa nadalje, što potvrđuju i brojna istraživanja. Budući da su me zanimali uzroci ovog trenda, osmislila sam akcijsko istraživanje „Čajanka čitanja“ (Bralna čajanka). Sa „Čajankom čitanja“ utvrdili smo odnos, interes i osjećaje učenika prema čitanju. Rezultati su pokazali da su učenici općenito svjesni pozitivne važnosti čitanja, te da se prilikom čitanja različito osjećaju. Naveli su ugodne i manje ugodne emocije. Također, razlozi zašto su čitali bili su sasvim različiti. U nižim razredima navodi se nekoliko različitih naslova zadnje pročitanih knjiga, dok se u višim razredima najčešće navodi obvezna domaća lektira. To potvrđuje trend pada interesa za čitanje za zabavu. Sama aktivnost potaknula je znatijelju i razne rasprave među uključenim učenicima. Cjelokupno akcijsko istraživanje pomoglo mi je da steknem dubinsko razumijevanje situacije čitanja u našoj školi i da strateški planiram daljnje aktivnosti za promicanje interesa za čitanje.

Ključne riječi: čitalačka pismenost, osnovna škola, akcijsko istraživanje, interes za čitanje

1. Uvod

Najveća želja svakog školskog knjižničara, učitelja odn. svakog stručnog radnika u obrazovanju je da bi svi učenici trebali čitati tekuće, sa razumijevanjem i radošću, kako za učenje tako i za opuštanje. Međutim, uočavamo konstantan pad interesa za čitanjem među učenicima, posebice u višim razredima. Budući da istraživanja potvrđuju i opći trend pada interesa za čitanje kod učenika [4], počela sam razmišljati o konkretnim razlozima. Zanimalo me je kakvo je izravno mišljenje samih učenika. Pitanja koja sam sebi postavila bila su:

- Zašto sve manje učenika sudjeluje u projektu „Bralna značka“?
- Zašto opada broj posjeta školskoj knjižnici?
- Zašto učenici sve rjeđe posuđuju knjige koje bi čitali za svoju rasonodu?
- Jesu li učenici uopće svjesni koliko je čitanje važno za njih?
- Čitaju li učenici uopće radi zabave?

Na temelju zapažanja, kako mojih tako i drugih stručnjaka u obrazovanju, te na temelju rezultata istraživanja na tu temu, planirala sam i provela akcijsko istraživanje „Čajanka čitanja“. Sudionici su bili učenici od 4. do 9. razreda. U pojedinim razredima sam to radila sama, u pojedinim razredima taj projekt su izveli razrednici. Jedna od svrha projekta bila je i podsjetiti na vrijednost školskih knjižnica, knjižničara, knjige, čitanja odn. o vrijednosti kulture čitanja, unatoč epidemiji COVID-19. Također smo željeli podsjetiti korisnike školske knjižnice da je čitanje ključno tako i za učenje kao što i za zabavu.

2. Čitanje

Tema "čitanja" bila je i još uvijek je tema brojnih istraživanja. Rezultati različitih stručnih studija upućuju na potrebu promicanja čitanja kod mladih čitatelja kroz različite aktivnosti. Razni stručnjaci primjećuju da primjereno poticanje mladih čitatelja dovodi do većeg interesa za čitanje. U svemu tome važnu ulogu imaju i razni školski stručnjaci. Pri tome moramo biti strpljivi i svjesni da sav trud neće biti uzaludan, jer rezultati se ne primjećuju odmah, već s godinama, kada mladi čitatelj postane punoljetan [4].

Od ključne je važnosti da u svom odgojno-obrazovnom radu, osim održavanja interesa za čitanje kod učenika, održavamo odn. utječemo i na njihov odnos prema čitanju. Interes za čitanje iskazuje se kroz osobnu želju za čitanjem, samoinicijativno čitanje, traženje knjiga za zabavu i sl. Odnos prema čitanju odraz je mišljenja pojedinca o čitanju i knjigama. Interes i odnos prema čitanju formiraju se na temelju društvenog utjecaja, npr. obitelj, vršnjaci, učitelji, poticaji iz okoline, pristup knjigama, zanimljiva čitalačka iskustva itd. Interes i stav prema čitanju od ključne su važnosti za unutrašnju motivaciju za čitanje [2]. Saksida nas poziva da svaki profesionalac u obrazovanju čitalačku pismenost smatra izazovom za svoje učenike, te da svaki stručnjak u obrazovanju treba biti svjestan svoje uloge kojom potiče čitanje [1].

Drugi didaktičari i/ili teoretičari također nas u svojim radovima podsjećaju na važnost činjenica: "što više čitamo, lakše je razumjeti ono što čitamo" i "duboko čitanje je vježba za razmišljanje", što je ključno u planiranju predčitanja i aktivnosti čitanja [3].

Wolf napominje da čitanje nije urođeno čovjeku, te da je za čitanje potrebno mnogo truda. To nam daje priliku planirati i provoditi različite kombinacije čitalačkih aktivnosti koje grade čitalačko iskustvo, interes i odnos prema čitanju, jer sve to ne nastaje "od nule" [6].

Istraživači, didaktičari i/ili teoretičari slažu se da su aktivni čitatelji uspješniji, imaju veće zadovoljstvo, empatiju i inovativnost. Stoga je naš posao dijeliti radost knjige, čitanja te „probuditi uspravane čitatelje“ [5].

3. "Čajanka čitanja"

3.1 Planiranje

U želji da probudim razmišljanje kod učenika, pogled u sebe odn. samovrednovanje vlastitog interesa za čitanje i odnosa prema njemu, osmislila sam „Čajanku čitanja“ koja se sastoji od pet koraka. Željela sam podsjetiti učenike od 1. do 3. razreda kako i zašto su nekada gotovo svakodnevno posjećivali knjižnicu, neki i nekoliko puta dnevno. Htjela sam saznati čitaju li još uvijek iz zabave i koje bi knjige, sadržaje i tematike željeli čitati.

Pet koraka "Čajanke čitanja" su:

- Zašto je dobro čitati...
- Kad čitam osjećam...
- Čitati mogu za...
- Zadnje što sam pročitao...
- Želim pročitati...

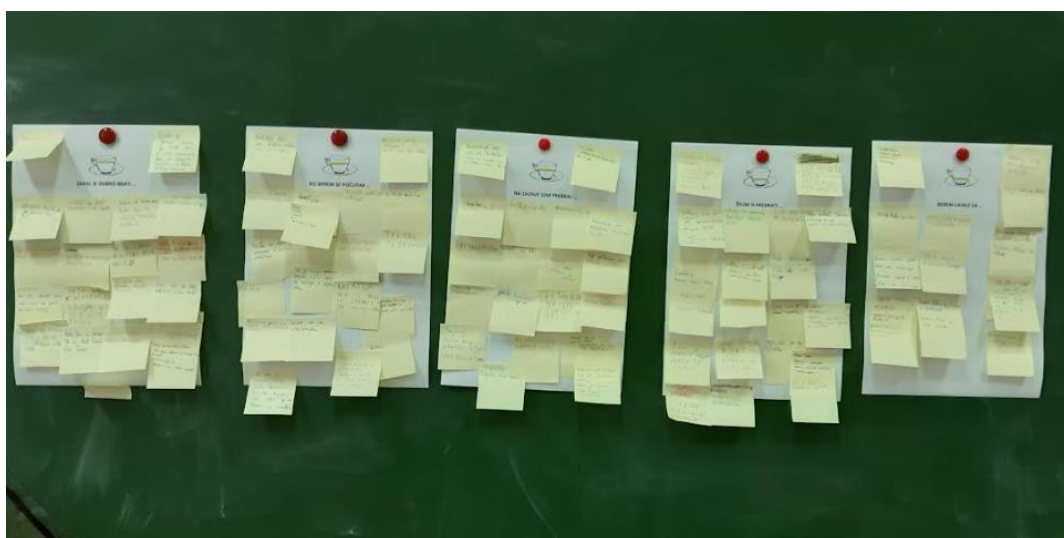
Slika 1: Koraci „Čajanke čitanja“ na plakatu (Izvor: Lidija Kocbek – osobni arhiv)

3.2 Izvedba

„Čajanka“ se provodila grupno ili individualno, ovisno o broju učenika u razredu. Bilo je ključno da sam učenicima omogućila sigurno okruženje za učenje u kojem su mogli izraziti svoje mišljenje bez osude. Rezultati su bili vidljivi svima, tako da su i učenici imali priliku vidjeti odgovore ostalih učenika u projektu. Svaka je tema bila na svom plakatu, a učenici su odgovore pisali na naljepnice koje su lijepili na odgovarajući plakat.

3.3 Rezultati

- Plakat “Zašto je dobro čitati” potvrđuje da su učenici svjesni važnosti čitanja. Napisali su različite odgovore, npr. da to utječe na brzinu čitanja, da se čitanje brže i bolje razumije, da smo pametniji, da širimu maštu, da se opuštamo, da učimo više riječi itd.
- Plakat “Kad čitam osjećam” prikazuje niz različitih osjećaja, npr. djelomično opušteno, super, dobro, ponekad odlično, mirno, zabavno ... Odgovori na plakatu učenicima daju osjećaj da nisu sami sa svojim osjećajima dok čitaju i da osjećaji mogu biti različiti, jedni više inspirativni, drugi manji.
- Plakat „Čitati mogu za” prikazuje različite osjećaje i razmišljanja učenika o tome zašto čitaju. Odgovori su opet sasvim drugačiji, npr. jer je zanimljivo, za smirenje, za zabavu, za kaznu, jer moraju, i tako dalje.
- Plakat “Zadnje što sam pročitao ” sadrži mnogo različitih naslova knjiga, koji su bili zanimljivi posebno kao ideje za čitanje drugim učenicima. Neki učenici su otkrili da su pročitali istu knjigu i to je postala uobičajena tema razgovora. Neki učenici su preporučili drugima različite knjige za čitanje.
- Plakat “Želim pročitati” su učenici donijeli u knjižnicu i poslužio je kao popis za mene, knjižničarku, za kupnju novih knjiga. Ako smo željene knjige već imali u knjižnici odmah se osjetio trend da ih je više učenika tražilo odnosno posudilo.

Slika 2: Plakat sa odgovorima učenika (Izvor: Lidija Kocbek – osobni arhiv)

4.Zaključak

Izrađeni plakati vise na oglasnoj ploči u pojedinim razredima ili u čitalačkom kutku pojedinih razreda, kao motivacija za čitanje i kao dokaz stručnjacima i ostalim posjetiteljima razreda da učenici poznaju odn. su svjesni važnosti čitanja za njih. Oni su također dokaz da učenici znaju da je za tehniku čitanja potrebno puno truda, te da će poboljšati svoje rezultate učenja usavršavanjem tehnike čitanja. U temi posljednje pročitane knjige učenici nižih razreda navodili su različite naslove knjiga, dok su učenici viših razreda uglavnom navodili isti naslov – domaća lektira. Domaća lektira je obaveza za učenike, što sugerira da za učenike viših razreda čitanje za zabavu zamjenjuje čitanje za učenje. Rezultati su pokazali da je stav prema samom čitanju i dalje pozitivan, a interes za čitanje nije toliko velik. Kao razlog učenici su naveli da je čitanje teško, da dugo traje, da je iscrpljujuće, da nemaju vremena i sl.

Zanimljivo je da su učenici već tijekom aktivnosti i kasnije prilikom gledanja izrađenih plakata pokazali znatiželju za odgovore ostalih učenika te su se među njima razvile brojne debate na temu čitanja, knjiga itd. Također i zaposlenici škole počeli su razmjenjivati saznanja i zanimljivosti o rezultatima projekta već tijekom a pogotovo nakon "Čajanke čitanja". Meni su rezultati dali važno povratnu informaciju o nivou čitanja i interesa za čitanje na našoj školi. Za sve stručne radnike škole rezultati predstavljaju uvid u razmišljanje učenika u određenoj dobi odn. razredu o čitanju i da ćemo u budućnosti više vremena/aktivnosti posvetiti čitanju i razgovoru o knjigama, pogotovo u višim razredima.

5.Popis literature

- [1] Bralna pismenost je kot izziv in odgovornost. URL: https://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/Posvet/2016/Bralna-pismenost_Posvet-PeF-2016.pdf (8.11.2021)
- [2] Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti.URL:https://arhiv.acs.si/publikacije/Branje_za_znaje_in_branje_za_zabavo-prirocnik.pdf (8.11.2021)
- [3] Kovač, M. (2020). Berem, da se poberem. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [4] Pečjak, S. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- [5] Pennac, D. (1996). Čudežno potovanje : knjiga o branju. Ljubljana: J. Pergar.
- [6] Wolf, M. (2020). Bralec vrni se domov : beroči um v digitalnem svetu. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Stručni rad

AKCIJA ŠKOLSKE KNJIŽNICE - PROMOCIJA ČITANJA

Lidija Kocbek

OŠ Sveta Ana

Sažetak

Interes za čitanje razvija se u različitim razdobljima, kroz različita iskustva. U tome važnu ulogu imaju i školski stručnjaci. Prije svega, školski knjižničari svjesni su te svoje misije. Stoga je aktivnosti promicanja čitanja potrebno strateški planirati. Važno je da korisnici uživaju u aktivnostima, dobiju pozitivno iskustvo i tako povećaju interes za čitanje. Proveli smo mnogo različitih aktivnosti, neke kako bi potaknuli uživanje u čitanju, a druge kako bi odgajali učenike u aktivne čitatelje. Rezultati pokazuju da su pravilno planirane aktivnosti učinkovito didaktičko sredstvo za pozitivan utjecaj na motivaciju čitanja. Provođenjem različitih akcija povećao se broj posjeta školskoj knjižnici, povećao se broj posudbi knjižnične građe a također smo detektirali sve spontanije razgovore o pročitanim knjigama.

Ključne riječi: strategija motivacije čitanja, edukacija čitatelja, osnovna škola, promocija čitanja

1.Uvod

U školskim knjižnicama školski knjižničari dobro su svjesni svoje misije promicanja cjeloživotnog čitanja među učenicima. Želimo li da djeca cijene čitanje i da im ono bude sredstvo učenja, ali i uživanja, u naš bibliopedagoški i odgojno-obrazovni rad moramo uključiti što više različitih poticaja za čitanje. Uostalom, motivacija je „raznolika u čitanju i djeca općenito nisu motivirana ili nemotivirana, već su motivirana na različite načine i za različite sadržaje“ [1].

U svom članku "Motivacija za čitanje" Bucik piše da se "interes za čitanje razvija kao rezultat povoljnih čitalačkih iskustava", koja bi trebali iskusiti u prvim godinama djetinjstva, odnosno u obiteljskom okruženju, kasnije u vrtiću i dalje u školi [1].

Stoga kolegica i ja pomno planiramo i provodimo razne kampanje čitanja i promocije čitanja, kako unatoč globalnoj digitalizaciji ne bi zaboravili vrijednost školskih knjižnica, knjižničara, knjige, čitanja odn. voditi brigu o podizanju čitalačke kulture među korisnicima (učenicima i djelatnicima škole) školske knjižnice. No, odgoj čitanja odvija se ne samo u školskoj knjižnici, već i u vrtiću, u učionici, u kućnom okruženju, među prijateljima...

2.Strategije poticanja čitanja

Za kampanje stimulacije čitanja inspirirale su me Sartove strategije stimulacije čitanja [3]. Shvatila sam ih kao izazov i neke od njih isprobala u praksi. Kasnije sam zajedno s kolegicom počela stvarati vlastite strategije primjerene određenoj skupini djece i učenika.

Maria Montserrat Sarto Canet (1919.-2009.) bila je pionir motivacije za čitanje u Španjolskoj. Njezine strategije poticanja čitanja su, prema mišljenju stručnjaka za obrazovanje/kulturu čitanja, inovativna metoda koja sustavno, osobito kroz igru, promiče uživanje u čitanju [3]. Dakle, „aktivnosti osmišljene za rad s književnim tekstovima koje dugoročno dovode do poboljšanja sposobnosti čitanja“ kroz igru.

Ali svi se vole igrati. Igrajući se zabavljamo, veselimo, pa uživamo, a takva strategija stimuliranja čitanja ima velik utjecaj na povećanje interesa učenika za čitanje. Međutim, igri moramo dodati cilj i zadatak kako bi postala didaktička igra. Tijekom takve igre djeca "često nisu svjesna svojih ciljeva" [2]. Za uspjeh provedbe važna je podrška kolega, roditelja, ali i uprave škole.

2.1.Poticaji čitanja u školskoj knjižnici

U gotovo desetogodišnjem radu u školskoj knjižnici i uz pomoć kolega, nastalo je nekoliko zanimljivih čitalačkih i promotivnih kampanja koje su proizašle iz dva cilja M. Sarta:

- poticanje uživanja u čitanju književnih tekstova,
- educiranje čitatelja stvaranjem okruženja koje omogućuje pozitivno iskustvo s književnim tekstom [3].

Akcije poticanja čitanja, kao samostalna cjelina, planiraju se zajedno s kolegicom uključuju u Godišnji plan rada školske knjižnice. U nastavku će biti predstavljene najuspješnije akcije poticaja čitanja koje su već bile provedene.

2.2.Poticaži čitanja za promicanje užitka u čitanju

Vremenska kapsula

Naša čitalačka i kreativna inspiracija bila je knjiga Možda (Koby Yamada). Uz nju smo razmišljali o različitim mogućnostima mogućeg. Također smo sastavili vremensku kapsulu i zakopali je u zemlju godinu dana. Razmišljali smo kakvo će biti vrijeme, kakve će nam biti želje, kakvi će biti okusi na taj dan za godinu dana.

Sljedećih dana knjiga je putovala po domovima učenika kako bi je mogli čitati zajedno sa svojim ukućanima.

Slika 1: Zakopavanje vremenske kapsule (Vir: Osobni arhiv Lidija Kocbek)

Čitanje u potkrovlju škole

Uz slikovnicu Snovi o slobodi (Morpurgo Michael) i kinesku poslovicu: „Bolje je zapaliti svijeću nego se žaliti na tamu“, upaljenom smo svijećom osvijetlili put do potkrovlja škole, gdje smo pronašli "pticu" u kavezu koja nas je podsjetila na važnost slobode. Tamo smo čitali odabranu knjigu i na kraju simbolički pustili pticu na slobodu.

Slika 2: Čitanje u potkrovlju škole (Vir: Osobni arhiv Lidija Kocbek)

Šetnja u Cankarovu godinu

Prvo smo zavrtjeli vremeplov i počelo je odbrojavanje:

"2018, 2008, 1998... 1918. Stani!"

Ovo je godina Cankarove smrti, završetka Prvog svjetskog rata... i, između svega ostalog i vrijeme bosih nogu. Tako smo bosu otišli na livadu. Podijelili smo se u grupe i pročitali Cankarovu crticu Čaša suhих krušaka. Zatim su djeca zaigrala igru „pokvareno jaje“ i zasladila se suhim voćem iz pletene košare.

Slika 3: Bosih nogu na livadu sa knjigom i voćem iz pletene košare (Vir: Osobni arhiv Lidija Kocbek)

2.3. Čitateljski poticaji za edukaciju čitatelja

Učenik knjižničar

Knjižnica se povezala s učenicima 8. razreda i ponudila im priliku da na jedan sat postanu knjižničari. Odazvalo se 7 učenika koji su bili vrlo oduševljeni radom u knjižnici. Pojavila se ideja da bi učenici mogli to ulogo izvoditi jednom tjedno u svoje slobodno vrijeme. Također su izrazili želju da čitaju djeci u vrtiću prije spavanja i učenicima nižih razreda. Rado smo se dogovorili s vrtićem i razrednicima te tako učenicima omogućili da realiziraju tu svoju želju.

Slika 4: Učenica posuđuje knjige učenicima ((Vir: Osobni arhiv Lidija Kocbek)

"Mačak u vreći"

U vreće smo sakrili knjige primjerene za učenike od 7. do 9. razreda. Učenici su jako brzo odnijeli te vreće. Izrazili su želju, da se kampanja proširi i na niže razrede, od 1. do 6. razreda. Zbog veće organizacijske opterećenosti, kampanju smo ponavljali u različitim razdobljima, odvojeno po razredima.

Slika 5: Učenici gledaju koja knjiga jih čeka u vrećici (Vir: Osobni arhiv Lidija Kocbek)

Knjiga koja govori

„Knjiga koja govori“ je učenik ili učitelj koji je voljan sudjelovati i čitati odabranu ili određenu knjigu. U dogovorenom vrijeme ti se učenici i učitelji okupljaju u knjižnici i tada korisnici imaju priliku posuditi „knjigu koja govori“ na 15 minuta, koja im govori o sadržaju odabrane knjige. Prvu „knjigu koja govori“ proveli smo u 6. razredu, kao motivacijski alat za čitanje knjige s popisa lektire (Vitan Mal: Roki Rok).

Namijenjena je bila učenicima viših razreda sa poteškoćama u čitanju i razumijevanju pročitano gradiva.

3. Zaključak

Navedene kampanje koje stimuliraju čitanje pokazale su se kao vrlo moćno didaktičko sredstvo za pozitivan utjecaj na motivaciju čitanja, ne samo među učenicima, već i među učiteljima. Neki nisu bili samo jednokratni događaj, već se pokazalo da interes traje cijelu školsku godinu, npr.: Učenik knjižničar. Za neke su učenici izrazili želju, da se ponove npr.: Mačak u vreći. Nakon Čitanja u potkrovlju dali su inspiraciju i želje gdje i što bi još željeli čitati.

Nakon nekoliko kampanja, kolegica i ja smo došle do zaključka da su stimulacije čitanja dobar motivacijski alat, gdje se već zabavljamo pri planiranju a izazov nam je i priprema kvalitetnih čitalačkih iskustava za mlade čitatelje. Za stimulacije čitanja želimo da učenicima ostanu u trajnom sjećanju. Pozdravili smo i poziv naših kolega da i za njih pripremimo kampanju promocije čitanja.

Provedbom kampanja stimulacije i promocije čitanja rezultati se očituju i u većem broju posjeta školskoj knjižnici, posuđivanju knjižnične građe i spontanim razgovorima o pročitanoj, što je i cilj naših čitalačkih i promotivnih kampanja.

4. Popis literature

- [1] Beremo skupaj : priručnik za spodbujanje branja.(2003). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [2] Pečjak, S. (2009). Z igro razvijajmo komunikacijske sposobnosti učencev. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3] Sarto., M. (2015). Strategije motiviranja za branje: z iskušnjami slovenskih motivatorok in motivtorjev. Medvode: Malinc.

Stručni rad

UKLJUČIVANJE KOMPETENCIJA PODUZETNOSTI U PRIPREMU EKSKURZIJE

Vera Gognjavec

Osnovna škola Trebnje

ažetak

Na nastavi geografije razvijamo sposobnosti učenika za korištenje jednostavnih metoda geografskog istraživanja. Na taj način dobivaju informacije o okolišu i u okolišu.

Ekskurzija je važan didaktički oblik i metoda rada u osnovnoj školi. Učenicima nudi mogućnost da kroz neposrednu prostornu stvarnost sami dođu do geografskih uvida. Učenici na ekskurziji produbljuju stečena znanja, osposobljavaju se za korištenje kartografskih, orijentacijskih, anketnih, mjernih metoda... Dobra je prilika za interdisciplinarno povezivanje i rad na terenu. Savršeno omogućava razvoj proceduralnog i prenosivog cjeloživotnog znanja. Učenici stječu nova znanja, usavršavaju ih, šire i primjenjuju u svakodnevnom životu. Time učenicima omogućava učinkovitije učenje na iskustveni način (u prirodi, na terenu).

Planiranje ekskurzije zahtijeva od učitelja puno rada – od pripreme plana provedbe ekskurzije (datum, vrijeme, prijevoz, troškovi, sadržaj...), pripreme programa, pripreme učenika i učitelja u pratnji do sigurne provedbe ekskurzije i njezine evaluacija.

Ključne riječi: ekskurzija, regija, planiranje, priprema, kompetencija

INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE: povijest, ekološki odgoj, turistički odgoj, matematika, tehnička kultura, građanski i domovinski odgoj i etika, kemija, fizika, priroda, domaćinski odgoj, istraživanje rodnog kraja i zaštita njegovog okoliša, likovna kultura, glazbena kultura, slovenski jezik. [1]

1. UVOD – ZAŠTO EKSKURZIJA

Kratak izlet sa ciljem proučavanja ili razgledavanja prirodnih znamenitosti naziva se ekskurzija. Jednodnevne edukativne ekskurzije često organizira škola ili određeni razred kao dodatne vježbe uz posjet prirodnog ili geografskog obilježja. [3] Riječ ekskurzija proizlazi iz latinskog jezika i znači izlet sa stručnim vođenjem. [2]

Učenici stječu vrlo široka i korisna znanja (teoriju s praksom). Vježbaju samostalno bilježenje, traženje bitnih stvari, formuliranje pisanih uradaka... Razvija se opušten odnos između učenika i učitelja. Učitelj priučava učenika na samostalnost i organizaciju rada. [4]

Učenici na vođenoj ekskurziji upoznaju prirodne pojave (reljef, tlo, vode, flora, fauna, klima, stijene) i društveno-ekonomske pojave (poljoprivreda, naselje, gospodarstvo, energija, stanovništvo...). Učenici se u razredu upoznaju s planom ekskurzije. Nakon toga slijedi aktivno uključivanje učenika u pripremu ekskurzije.

Ekskurzija je sastavni dio obrazovnog procesa. Njezina **svrha** je promatranja pojava u prirodnom stanju te mogućnost prikupljanja uzoraka. Ekskurzija je važan oblik stjecanja znanja na zanimljiviji način. Zahvaljujući prisnom odnosu i upotrebi svih osjetila učenici se osposobljavaju i u socijalnim vještinama, što se odražava u boljem razumijevanju, trajnijem znanju, ohrabrivanju i motivaciji za daljnji rad. Ekskurzija je radni izlet za koji je učenike potrebno unaprijed pripremiti (na satu uz kartu, pomoću raznih video sadržaja, čitanjem članaka, traženjem literature, određivanjem načina i metoda rada...) [2]

Didaktički principi ekskurzije usmjeravaju učitelja u uspješnom planiranju i vođenju ekskurzije. Poznajemo tri principa: načelo jasnoće i apstraktnosti (osjetilna jasnoća, konceptualna jasnoća), načelo aktivnosti i razvoja i načelo primjerenosti. [2]

Cilj ekskurzije je upoznavanje učenika sa interdisciplinarnom ekskurzijom u jednu od slovenskih regija. Učenik mora nastavom stečeno znanje upotrijebiti u konkretnoj regiji tako da samostalno prikupi tražene informacije. Prikupljene informacije mora nakon provedenog istraživanja upotrijebiti u pisanju priloga.

Pritom razvija komunikacijske, društvene, mentalne i praktične vještine za istraživanje geografskih pojava i procesa. U pripremi povezuje različite aspekte obrazovanja (kognitivne, emocionalne, etičke, estetske i motoričke). [2] Ovisno o stupnju obrade nastavnih tema, ekskurzije mogu biti uvodne, popratne i naknadne. Njihovo izvođenje je povezano sa nastavnim predmetima. Razlikuju se po obimu i trajanju. Mjesto izvedbe može biti u prirodi, u kulturnim ustanovama, u gospodarskim ili tehnološkim zgradama. [2]

Elementi planiranja moraju uključivati razred, vrijeme i broj učitelja pratitelja. Svaka ekskurzija ima sadržaj i planirane aktivnosti. Ciljevi i standardi određeni su godišnjim planom rada koji pretpostavlja da učenik uči o različitim regijama. Učenici moraju aktivno učestvovati u pripremi ekskurzije. Vođa ekskurzije mora pripremiti sigurnosni plan ekskurzije. Putem pismenog obavještenja upoznaje roditelje sa njezinim planiranim tijekom. Planiranje uključuje i procjenu troškova (ulaznice) i pripremu dokumentacije (putni nalozi, načini i rokovi plaćanja). [1]

U obzir je potrebno uzeti i specifične situacije kao što su velike grupe učenika te različite psihofizičke sposobnosti učenika (koncentracija, opseg sadržaja, udaljenosti, očekivanja, potrebe). Prilikom planiranja moramo predvidjeti kako ćemo obezbjediti sigurnost (bilježenje mogućih opasnih točaka, unaprijed dogovorena pravila ponašanja, 1 pratitelj na 15 učenika, red sjedenja, neplanirane poteškoće na putu). Provjeriti moramo vremensku prognozu i stanje u prometu (radna zatvaranja) te od učenika prikupiti informacije o zdravstvenim problemima i telefonske brojeve roditelja. Spremni moramo biti i na druge posebnosti u specifičnim situacijama, stoga moramo pripremiti rezervni plan i provjeriti moguće paralelne rute i dodatne lokacije koje možemo uključiti u ekskurziju. [1]

Školski pravilnik detaljnije određuje **prava i dužnosti učenika i učitelja te pratitelja** na stručnim ekskurzijama. U njemu je zapisano kako postupati u slučaju kršenja pravila. Kada škola organizira stručnu ekskurziju, dužna je voditi računa o svemu što obezbjeđuje sigurnost učenika. Za potrebe ekskurzije stvara se sigurnosni plan. Škola je dužna upoznati učenike i njihove roditelje s pravilima ponašanja u organiziranim aktivnostima. [6]

Prava učenika su učestvovanje na stručnim ekskurzijama, osigurana sigurnost na ekskurziji, poštovanje njihove osobnosti i dostojanstva sa strane učitelja i suputnika, stjecanje kvalitetnih informacija koje šire njihovo znanje i konstruktivno sudjelovanje u oblikovanju sadržaja stručnih ekskurzija (akcijski plan). **Prava učitelja i pratitelja** su da učenicima na stručnim ekskurzijama obezbeđuju sigurnost, da konstruktivno surađuju s ravnateljem, ostalim pratiteljima i vođom stručne ekskurzije u oblikovanju sadržaja, planiranju i pripremi pojedinačnih aktivnosti te u analizi uspješnosti izvedene ekskurzije nakon njezinog završetka. Ujedno imaju i pravo do naknade za vrijeme odsutnosti sukladno s kolektivnom ugovorom i školskim aktima. [6]

Dužnost je učenika da poštuju sve ljude i ponašaju se u skladu s općeprihvaćenim civilizacijskim normama. Pritom moraju poštivati i prava ostalih učenika, učitelja i pratitelja te aktivno sudjeluju u pripremi individualnih sadržaja prije odlaska na ekskurziju. Važno je da se pridržavaju uputa učitelja i pratitelja te ne napuštaju grupu bez dopuštenja odgovornog pratitelja, da se brinu se o vlastitom zdravlju i sigurnosti te ne ugrožavaju druge na ekskurziji, da ne piju alkoholnih pića te da vode brigu o inventaru i čistoći prijevoznih sredstava. **Dužnosti učitelja i pratitelja** su da sukladno sa godišnjim planom rada pripreme

sve potrebno za provedbu stručne ekskurzije, organiziraju i provedu aktivnosti u skladu s postavljenim ciljevima te analiziraju učinak i izrade završno izvješće. U slučaju kršenja pravila moraju postupati sukladno sa odredbama Pravilnika. [6]

U slučaju **kada učenik ne poštuje pravila odnosno svojih dužnosti**, škola je dužna postupiti sukladno s Školskim pravilnikom o kućnom redu i školskim pravilima o izricanju odgojnih mjera. Ako učitelj na ekskurziji smatra da učenik zbog nepoštivanja pravila i uputa onemogućuje sigurno izvođenje predviđenih aktivnosti, o tome obavještava roditelje koji su dužni doći po učenika. Škola kasnije postupa u skladu sa školskim pravilima. [6]

Nakon protresanja sigurnosnih aspekta ekskurzije slijedi aktivnu uključivanje učenika u pripremu ekskurzije putem primjenjivanja kompetencija što ih razvija projekt POGUM. POGUM je akronim za **PO** – *podjetnost*, **G**-*gradnik* za **Upanja Mladih** (poduzetnost, sastavni blok za Nade mladih). Cilj projekta je jačanje kompetencije poduzetništva i promicanje fleksibilnog prelaženja između obrazovanja i okoliša u osnovnim školama što znači da radimo na razvijanju, testiranju, praćenju, evaluaciji i implementaciji cjelovitog modela poduzetništva u osnovnoj školi, čime se učenicima omogućuje fleksibilan prijelaz između obrazovanja i okoliša. Na taj način osnažujemo školarce (osnovnoškolce) i stručnjake (učitelje, savjetnike, druge stručnjake i rukovoditelje u osnovnim školama) kompetencijom poduzetništva. [5]

Kompetencije koje razvijamo su: planiranje i upravljanje, uključivanje resursa, kreativnost, suradnja te motivacija i upornost. [5] Učenici ostavljaju svoje pisane priloge u online učionici za geografiju. Na ekskurziji pojedini učenici pročitaju pripremljene pisane priloge. Prilozi sadrže prirodne, društvene, kulturne, sportske, glazbene, kulinarske karakteristike određene regije.

Ekskurzija 9. razred – uključivanje kompetencija projekta POGUM u planiranje

U sklopu ekskurzije učenici 9. razreda upoznaju predalpske regije. Na terenu upoznaju karakteristike kontinentalne klime (vruća, suha ljeta s popodnevnim olujama i hladne zime s temperaturama ispod 0°C), vegetaciju (hmelj – zeleno zlato), prirodne znamenitosti poput krških pojava, reljefa... Osim prirodnih fenomena, uče se i s gospodarstvenima (industrija: rudarstvo, željezara, ugljenokop...) i društvenima fenomenima (infrastruktura: cestovni križ...) i povijesnoj baštini (Celjski dvorac, stari grad Celje). Ekskurzija je zaokružena i upoznavanjem kuhinje regije (npr. trojanske krafne) i upoznavanjem etnoloških karakteristika (alpski tip kuće).

Kompetenciju planiranja i upravljanja razvijamo time da učenicima omogućimo da samostalno odaberu zadatak koji će preuzeti u sklopu ekskurzije (okvirne prijedloge priprema učitelj, no učenici mogu predložiti i vlastite ideje). Za odabrani

zadatak moraju pripremiti plan rada (ciljevi, resursi, radni koraci, vremenski okvir...).

Učenici razvijaju svoju **kompetenciju integracije resursa** tako što prave popis resursa koje mogu ili moraju koristiti za provedbu plana rada što su ga pripremili. Pronaći moraju resurse i uključiti ih u provedbu zadatka na smislen način. Tijekom izrade zadatka također mogu dodati i nove resurse. Međutim, kada završe s poslom, onda moraju zapisati analizu korištenih resursa te kratku refleksiju (smisleno korištenje prikupljenih resursa, poteškoće u prikupljanju i upotrebi resursa, nedostatak resursa...).

Kompetencija kreativnosti omogućuje učenicima da u skladu sa svojim interesima i sposobnostima odaberu zadatak, kojega će obaviti u sklopu ekskurzije, i da isplaniraju te oblikuju didaktički materijal za nastavu geografije u 9. razredu, pri čemu koriste svoje računalne vještine (uređivanje teksta). Provođenje svog zadatka cijelo vrijeme evaluiraju. U obzir moraju uzeti i povratne informacije vršnjaka i učiteljice jer ih moraju upotrijebiti za poboljšanje svoga zadatka odnosno teksta. Na kraju izrađuju didaktički materijal koji je dostupan svim učenicima u online učionici geografije.

Kompetenciju suradnje razvijaju preko aktivnosti planiranja i izvršavanja zadataka kroz međusobnu suradnju, kako s ostalim učenicima tako i s nastavnicima i terenskim vodičima. **Kompetencija motivacije i ustrajnosti** očituje se kroz praćenje zacrtanog cilja u skladu s zacrtanim planom rada.

Učitelj prati tijek rada, utvrđuje motivaciju pojedinca i bilježi refleksiju rada. Prije izvođenja ekskurzije učenici izrađuju akcijski plan. To uključuje kratku prezentaciju prirodnih, društvenih fenomena i poznatih osoba na ekskurziji. Učenici mogu raditi i u parovima. U tom slučaju mogu se sami dogovoriti tko će predstaviti koga ili što. Nakon ekskurzije učenici izrađuju didaktički materijal koji se može koristiti u nastavi geografije. Imaju dvije mogućnosti: pripremiti mogu didaktički materijal za kolege iz razreda (radni list, križaljku, zagonetke, rebus...) ili promotivni materijal (film, PPT, brošura, razglednica, letci). Također moraju navesti resurse koje su koristili i zašto su ih koristili. Nakon ekskurzije po dva učenika u svakom razredu pripremaju upitnik, kojega rješavaju učenici u njihovom razredu. Na kraju analiziraju rezultate upitnika i prezentiraju ih razredu. [5]

2. ZAKLJUČAK

Učenje je konstanta u našim životima. Učimo praktički od rođenja do kraja života. Škola ima svojstvenu ulogu na putu učenja. Naime, osigurava stjecanje osnovnog znanja i vještina ali i mnogim učenicima predstavlja problem i izazov. Teško pronalaze motivaciju za učenje, jer im je u poplavi tehnoloških naprava škola često nezanimljiva, nepotrebna, pa čak i nebitna.

Planiranje i provedba ekskurzije odličan je način za dizanje motivacije učenika, jer kroz samu pripremu, upoznavanje prirodnih i društvenih pojava uživo odnosno na terenu i interakcijom na ekskurziji, učenici počinju shvaćati nastavu geografije u drugačijem svjetlu. Ekskurzija im omogućava shvatiti primjenljivost geografskog znanja, a uz to i ponuditi mogućnost za druženje sa svojim vršnjacima. Dodatnu motivaciju im predstavlja korištenje interaktivnih alata.

Ako im pri tom omogućimo i upoznavanje te razvijanje kompetencija projekta POGUM koje će moći uspješno primjenjivati kroz život u različitim situacijama, onda smo učinili najviše što kao učitelji možemo učiniti i opravdali neizostavnost škole za uspješnu budućnost naših učenika. Svojima učenicima nismo samo ponudili znanje u drugačijem obliku, već smo ih i naučili kako se suočiti sa problemima te tražiti i stvarati rješenja.

3. LITERATURA

[1] Geografija. Učni načrti:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacti/obvezni/UN_geografija.pdf (4.11.2021)

[2] Ekskurzije: <https://ekskurzije.weebly.com/> (4.11.2021)

[3] Turizem. https://sl.wikipedia.org/wiki/Izletni%C5%A1ki_turizem (5.11.2021)

[4] Geografske ekskurzije v devetletni osnovni šoli:

<https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=14658&lang=slv> (7.11.2021)

[5] Spletna zbornica osnovne šole Trebnje:

<https://ucilnice.arnes.si/course/view.php?id=13019>, 23. poglavje (6.11.2021)

[6] Pravilnik o šolskem redu: <https://www.seps.si/wp-content/uploads/2016/09/2.9.-to%C4%8D.6-Varnost-strokovne-eksk..pdf> (7.11.2021)

Stručni rad

ZNAČAJ TERENSKOG RADA ZA IZRADU SEMINARSKOG RADA IZ GEOGRAFIJE

Vera Gognjavec

Osnovna škola Trebnje

Sažetak

Osnovni cilj geografskog rada je opisati i objasniti čovjekov okoliš na Zemlji zbog čega je potrebno prikupiti i proučiti odnosno prezentirati geografske podatke što su bitni za određenu studiju. Praktični dio zahvaća prikupljanje neobrađenih, sirovih podataka i njihovo daljnje preoblikovanje u geografske studije u obliku grafikona, tabela, tekstova, a naročito zemljopisnih karata. Vrlo su važni i drugi izvori (statistika, karte, fotografije, ankete, intervjui), no temeljna metoda prikupljanja geografskih podataka je terenski rad. Terenski rad je temelj geografskog proučavanja, jer je za mnoge vrste podataka jedini izvor podataka iz prve ruke kod kojeg je vjerodostojnost najmanje ugrožena. Terenski rad uključuje promatranje različitih pojava, crtanje ili bilježenje pojedinih procesa, mjerenje različitih vrijednosti (npr. temperatura vode), fotografiranje, prikupljanje podataka mjerenjem ili prebrojavanjem. Za provedbu terenskog rada neizostavna je upotreba seta alata koji, ovisno o vrsti istraživanja, uključuje kompas, GPS, visinomjer, zalihe raznih mjernih tvari (solna kiselina za određivanje vapnenačkog sastava stijene), čekić itd.

Ključne riječi: seminarski rad, terenski rad, istraživanje, regija

INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE: povijest, matematika, tehnička kultura, kemija, fizika, informatička pismenost, istraživanje rodnog kraja i zaštita njegovog okoliša, likovna kultura, slovenski jezik.

CILJ SUVREMENOG OBRAZOVANJA je osposobljavanje učenika za samostalan rad i stvaranje te razvijanje geografskog mišljenja. [2]

1. UVOD

Operativni ciljevi učenika 9. razreda su ponajprije upoznavanje zemljopisnih obilježja zavičajne regije te posljedično poticanje logičkog i zemljopisnog razmišljanja (promatranje, prikupljanje podataka i korištenje u nastavi te u svakodnevnom životu). Slijedi korištenje četiriju osnovnih matematičkih i nekih statističkih operacija odnosno metoda za prikupljanje, analizu i prikaz zemljopisnih informacija u nastavi geografije kao što su mjerilo, grafikoni/dijagrami, dobne piramide, klimatski dijagrami itd. Treći cilj je korištenje suvremene tehnologije i logičkog zaključivanja, pronalaženje zaključaka i objašnjenja za njih. Daljnji cilj je da učenici razumiju održivi razvoj i odgovornost za održavanje primjerenih životnih uvjeta za buduće generacije. Posljednje, ali ne i najmanje važno, je da učenici ovladaju metodama učenja geografije s naglaskom na iskazivanju različitih sposobnosti i vještina. [2]

Važan cilj nastave geografije je i da učenici postignu ciljeve kroz aktivnost koja može biti grupna ili individualna. Aktivnosti bi trebale biti takve da ih učenik može obaviti sam ili uz potporu i dogovor s učiteljem. Neke od preporučenih aktivnosti su crtanje opće ili tematske karte, terenski rad, orijentacija u prirodi pomoću karte i kompasa, fotografiranje ili snimanje, mjerenje temperature, padalina, naoblaka, vjetrova, rijeke, prometa, naselja, razvrstavanje podataka u tabele, crtanje klimatskog dijagrama, korištenje jednostavne geografske metode istraživačkog rada, izrada terenskog istraživačkog zadatka ili izvješća. [2]

2. SEMINARSKI RAD

Učenici devetog razreda moraju izraditi seminarski rad na temu upoznavanja rodnog grada odnosno sela. Za odabrani zadatak moraju najprije pripremiti akcijski plan odnosno okvirni prijedlog kako će sprovesti istraživanje. Plan mora sadržati ciljeve, izvore, korake izvođenja rada, okvirni vremenski okvir... [4] Pripremiti moraju popis izvora koje će koristiti za terenski, istraživačko-seminarski rad. Izvore moraju potražiti i upotrijebiti odnosno uključiti ih na smislen način u svoj rad (mogu potražiti i nove izvore). Na kraju moraju analizirati korištene izvore i napisati kratku refleksiju (smisleno upotreba prikupljenih sredstava, poteškoće u prikupljanju i upotrebi izvora, nedostatak izvora...). [5]

Naravno, naglasak je cijelo vrijeme na radu na terenu. Učenici moraju materijal za izradu svog rada prikupiti isključivo na terenu pomoću metoda promatranja, mjerenja, prikupljanja podataka, anketiranja, intervjuiranja, fotografiranja, dedukcije i analize. Upotrijebiti smiju i karte svog kraja koje pronađu na internetu. Nakon što prikupe fotografije i podatke s terena, mogu početi s pisanjem seminarskog rada. Kroz kvalitetu njihovog seminarskog rada moguće je utvrditi koliko su pojedini učenici svladali gradivo i kako se snalaze u radu na terenu.

Također, veliki naglasak stavljamo na i upute koje učenici dobivaju u pisanom obliku u online učionici geografije. Za učenike je učitelj informatičar pripremio videosnimku s uputama za izradu seminarskog rada. [4] Učenici pri tom upotrebljavaju i ujedno utvrđuju znanje rada na računalu koje su stekli tijekom devetogodišnjeg školovanja. Učenici imaju u online učionici geografije i pismene upute te evaluacijski list.

Seminarski rad najprije šalju elektroničkim putem na pregled. Ako rad sadrži sve dogovorene elemente (prirodne i društvene pojmove, kartu, fotografije, tabele, grafikone ...), onda ga mogu isprintati i predati. Za obranu moraju pripremiti PPT prezentaciju. Raspored obrana seminarskih radova izložen je u učionici tjedan dana prije početka obrana.

Učenici time osim stručnih geografskih znanja i vještina razvijaju i brojne opće vještine, kao što su komunikacija, aritmetika, promatranje, maštovitost, organizacija te prostorne, društvene i motoričke vještine. Istovremeno stječu i životne vještine, kao što su prepoznavanje i rješavanje problema. Sve to je moguće postići korelacijama između različitih nastavnih predmeta i povezivanjem školskog znanja s iskustvom učenika. Tako možemo govoriti o učenju kreativnosti odnosno o kreativnom učenju. Učitelj podučava učenike procesima spoznaje, osigurava im prikladno okruženje za učenje te ih potiče, usmjerava i daje im povratnu informaciju. [2]

Učenje na otvorenom omogućava različite oblike i metode učenja. Važno je da su i upute i zadaci točni i razumljivi učenicima. Praktični zadaci što su prikladni za osnovnu školu su mjerenje, orijentacija i rad sa zemljopisnom kartom, grafička ilustracija, jednostavni računski zadaci, ankete, crtanje zemljopisne karte, intervjui i zadaci neposrednog promatranja. Praktični terenski rad možemo i ocijeniti. Ocjenjuje se priprema za rad, terenski rad i pismeno izvješće (istraživački seminarski rad).

3. TEHNIČKE UPUTE ZA IZRADU SEMINARSKOG RADA

Naslovnica mora sadržavati adresu škole, naziv seminarskog rada, ime i prezime autora, razred, ime i prezime mentora, mjesto i godinu izrade.

Seminarski rad mora sadržati **kazalo**. Mogu ga izraditi ručno ili ga umetnuti korištenjem za to određene komande u Wordu.

Uvod bi trebao biti kratak. U njemu moraju naznačiti temu seminarskog rada. Savjetuje se da ga oblikuju drugačije od preostatka teksta (vrsta, oblik, boja fonta itd.). Cilj je da pobudi zanimanje kod čitatelja. U **glavnom dijelu** moraju predstaviti

i opisati odabranu temu, stoga je to najopsežniji dio seminarskog rada i podijeljen je u odlomke. Svako poglavlje mora imati naslov, a ako je poglavlje opsežno, onda mora imati jedan ili više podnaslova. U zaključku je potrebno sažeti rezultate seminarskog rada ili glavne spoznaje o predstavljeni temi.

Veličina **fonta** je 12. Za stil fonta mogu odabrati Tahoma, Calibri ili Arial. Tekst mora biti poravnat sa obje strane. **Razmak** između redova mora biti 1,5. Stranice moraju biti numerirane. **Numeracija** stranica počinje s brojem 2. Iznimka je prva stranica koja nije numerirana. Numerirane moraju biti i slike odnosno fotografije s podnaslovom, tabele, grafikoni, karte ... Zapisati je potrebno i izvor upotrijebljenih citata kao i same izvore.

Primjer navođenja izvora:

1. slika: Alpe (Internet) ili 1. karta: Alpe (Raziskujem Slovenijo 9, 48. stranica)

Kada se nešto doslovno prepíše iz pisanog izvora, onda je potrebno poštivati pravila **citiranja**. Općenito učenicima savjetujemo neka izbjegavaju upotrebu citata. Umjesto toga im savjetujemo da pišu svojim riječima ili da naprave sažetak, a na kraju rečenice ili odlomka dodaju svezu na literaturu u zagradi ili u fusnoti. Kada citiraju moraju navesti **prezime autora, godinu izdanja i stranicu**. Citirani tekst mora biti označen doslovnim navodnicima u tekstu, a u zagradi ili u fusnoti mora biti zapisan i autor citata.

Primjer citiranja: »Obena deželja, ne mejsto ne gmajna ne mogo prez šul, prez šularjev inu prez vučenih ludi biti, ne deželskih ne duhovskih riči prov ravnati ne obdržati.« (Trubar, 1975, str. 74)

Primjer sažimanja vlastitim rječima: Primož Trubar je 1550. godine napisao i objavio Katekizam, prvu slovensku knjigu. Za književni jezik odabrao je tadašnji ljubljanski gradski jezik koji je isprepleo s germanizmima i dolenjskim dijalektom.. (Grafenauer, Suhodolčan, 1983).

U seminarskom radu mora upotrijebiti najmanje 4 različite **izvore**. Na kraj seminarskog rada moraju dodati popis svih izvora koje su koristili u seminarskom radu.

Pravila navođenja izvora:

- knjiga s jednim autorom: Prezime, početno slovo imena. Naslov djela. Mjesto izdanja: izdavačka kuća, godina izdanja.

- knjiga sa dva ili tri autora: Prezime, početno slovo imena, Prezime, početno slovo imena. Naslov djela. Mjesto izdanja: izdavačka kuća, godina izdanja.
- knjiga bez autora ili knjiga sa više od tri autora: Naslov djela. Mjesto izdanja: izdavačka kuća, godina izdanja.
- web stranica: Prezime, početno slovo imena. Naslov dokumenta ili web stranice. Preuzeto dana. mjeseca. godine. sa web stranice: [http: // ...](http://...) (*primjer citiranja izvora s web stranice: OŠ Trebnje. Preuzeto 16. 10. 2021. sa web stranice: <http://www.ostrebnje.si> [4]*)

4. ZAKLJUČAK

Terenski rad osposobljava učenike za promatranje, uspoređivanje, logičko zaključivanje, generaliziranje i razvijanje sposobnosti samostalnog obrazovanja pomoću različitih izvora (beletristika, leksikoni, enciklopedije, atlasi, internet). Učenici razvijaju i sposobnost komuniciranja te sposobnost djelotvornog rada u grupi. Učenici pomoću orijentacije smještaju mjesto istraživanja te njegovu okolinu u širi prostor. Bez rada na terenu geografsko se znanje pretvara u mehaničko stjecanje znanja bez temeljne potpore, što znači da učenici razumiju procese, ali ih u krajoliku uglavnom ne znaju prepoznati.

Učenici moraju stoga u svom seminarskom radu proučiti odnosno istražiti što više prirodnih (vode, klima, tla, stijene, vegetacija ...) i društvenih (stanovništvo, naselja, promet, industrija ...) pojava te ih također i fotografirati. Podatke prikupljene s terena moraju prikazati u obliku teksta, tabela, grafikona i klimatskih dijagrama. Izraditi mogu i skicu terena. Seminarski rad mora biti izrađen u skladu s uputama te sadržavati dogovorene geografske elemente. Učenici moraju, nakon što su napisali svoj seminarski rad, pripremiti i kratku prezentaciju.

5. LITERATURA

[1] Geografske metode:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Geografija#Geografske_metode (7.11.2021)

[2] Nastavni planovi. Osnovna škola:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_geografija.pdf (4.11.2021)

[3] Brinovec, S. (1992). Terensko delo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport

[4] Osnovna škola Trebnje: <https://ucilnice.arnes.si/course/view.php?id=40380> (7.11.2021)

[5] Projekt Pogum: <https://www.zrss.si/projekti/projekt-pogum/> (6.11.2021)

Stručni rad

VOLONTIRANJE UČENIKA S POSEBNIM POTREBAMA

Tamara Kurbos, mag. prof. spec. in reh. ped.

OŠ Gornja Radgona, Slovenija

Sažetak

U ljudskoj prirodi postoji potreba za pomaganjem drugima i djelovanjem u svrhu stvaranja dobrobiti za druge protivno materijalnim nagradama i motivatorima. Dakle, volontiranje u društvu ima dugu tradiciju i važnu ulogu u odgovaranju na društvene potrebe i pomaganja zajednici. Volontiranjem se može baviti svatko prema svojim sposobnostima pa tako volonteri mogu biti i učenici s posebnim potrebama. U ovom članku predstaviti ćemo važnost volontiranja i volonterskih aktivnosti koje obavljaju učenici s posebnim potrebama iz područne škole.

Ključne riječi: volontiranje, posebne potrebe, aktivnosti

1. UVOD

1.1. *Definicija volontiranja*

"Volontiranje je rad koji pojedinac obavlja svojom voljom i bez očekivanja naknade (plaćanja) ili izravne odnosno neizravne materijalne koristi za sebe, na dobrobit drugih ili za opće dobro." (Zakon o volontiranju, članak 5. 2015.). To je aktivnost pojedinaca koji svojim radom, znanjem i iskustvom pomaže poboljšanju kvalitete života pojedinaca ili grupa (Zakon o volontiranju, 2015.). Sami se odlučujemo na volontiranje, jer je to želja za dobrobit drugih i pritom ne primamo financijsku naknadu za svoj rad [3].

1.2. *Oblike prostovoljstva*

Volonterske aktivnosti mogu biti raznolike: kako formalne tako i neformalne, s punim ili skraćenim radnim vremenom, kod kuće ili izvan kuće, i predstavljaju koristi za pojedine volontere, zajednicu i društvo u cjelini [1].

Formalno volontiranje je svaki dobrovoljni rad između osobe koja traži i treba pomoć i volontera koji je ponudila ili uspostavila organizacija. Organizacija je u ovom slučaju odgovorna za odnos korisnika i volontera, međusobnu suradnju te dijelom i za zadovoljstvo obje strane. Odnos među njima je tako formaliziran. Zbog odgovornosti organizacije za zadovoljstvo svih i odnosa između njih (volonter, korisnik i sama organizacija) imaju svoje zahtjeve. Volontiranje je potrebno organizirati i nadzirati, ponuditi edukaciju volonterima i podržati ih u radu [2]. Formalno volontiranje je ono volontiranje koje nazivamo volontiranjem u praksi. U praksi se mnogo više koristi zbog veće vidljivosti u javnosti, ali i zbog pojavljivanja u medijima.

Neformalno volontiranje, za razliku od formalnog, mnogo je manje javno prepoznato i hvaljeno u medijima. To je djelo u kojem postoji osobni dogovor između nas i onih koji nas traže i trebaju našu pomoć. Sami se dogovaramo o volonterskom radu i cijeli dogovor se temelji na našem odnosu. Odnos između nas i onih koji traže i trebaju našu pomoć može biti kratkotrajan ili dugotrajan. Sve je stvar dogovora u datom trenutku.

Formalni događaj stoga može biti potpuno slučajan i jedinstven, bez veze koja se gradi u budućnosti [2]. Jedan takav primjer je pomoć slučajnoj osobi koja je doživjela prometnu nesreću. U tom slučaju vodimo računa o svojoj sigurnosti i pažljivo pristupamo mjestu događaja, osiguravamo mjesto nesreće, osiguravamo sigurnost sudionika nesreće, procjenjujemo ozljede i odmah pozivamo nadležne službe na brojeve 112 i 113. Ostanite na mjestu događaja do dolaska hitne pomoći. Nakon što se nesreća odvija, uglavnom, prvi koji reagira i oštećeni ne održavaju kontakt.

Primjer neformalnog volontiranja je, međutim, dugotrajan i uključuje pomoć onima s kojima smo uspostavili osobni odnos. To omogućuje ljudima da se obrate volonterima i zamole ih za pomoć kada im je potrebna. Vrstu i opseg pomoći osmišljavamo sami zajedno u komunikaciji. Završetkom volonterskog rada odnos između nas i onih kojima je naša pomoć bila potrebna obično se vraća u stare okvire. [2] Ova kategorija tako uključuje pomoć među susjedima, razrednicima, sportašima, učiteljima, suradnicima, međugeneracijsku pomoć, pomoć osobama s posebnim potrebama...

Volontiranje djeluje u raznim područjima. Najpoznatija područja volontiranja su u društvenim, sportskim, rekreacijskim, obrazovnim, zdravstvenim, kulturnim, ekološkim, turističkim, kriznim situacijama, poput vatrogasnih postrojbi, hitne pomoći i mnogim drugim područjima. Izvode ga i žene i muškarci svih dobnih skupina. U principu nema ograničenja, pa se u to mogu uključiti apsolutno svi ljudi, uzimajući u obzir svoje mogućnosti (prostovoljstvo.org, 2016.).

2. INTERESNA AKTIVNOST VOLONTIRANJE

Područnu školu dr. Janka Šlebingera iz Gornje Radgone pohađaju učenici s posebnim potrebama. Imamo prilagođen obrazovni program nižeg obrazovnog standarda, koji je namijenjen učenicima s lakšim intelektualnim teškoćama, te poseban program za učenike s umjerenim, teškim i vrlo teškim intelektualnim teškoćama. U sklopu brojnih zanimljivih aktivnosti učenicima smo ponudili i aktivnost volontiranja. Odluka o sudjelovanju bila je potpuno dobrovoljna.

Interesne aktivnosti redovito pohađaju 4 učenika iz specijalnog programa, a brojni učenici iz specijalnog programa te učenici s prilagođenim programom također sudjeluju u brojnim volonterskim aktivnostima. Učenici s posebnim potrebama osim osnovnih problema, odnosno smanjenih intelektualnih sposobnosti, imaju i pridružene poremećaje (poremećaj kretanja, sljepoća, dugotrajna bolest, govorno-jezični problemi, emocionalni i bihevioralni problemi, poremećaji autističnog spektra i dr.), što nije prepreka nesebičnoj pomoći drugima.

Najvažniji cilj volonterskog rada naših učenika je razvijanje osjećaja solidarnosti i društvene odgovornosti prema pojedincu i zajednici. Također omogućuje učenicima da bolje razumiju sebe, osobni rast i razvij empatije prema drugima. Kroz međuljudske kontakte učenici mogu osobno sazrijeti, postati samostalniji i odgovorniji te uspostaviti odnose s različitim skupinama ljudi.

Kroz iskustvo u volontiranju učenici stječu važne vrijednosti kao što su prijateljstvo, razumijevanje sebe i drugih, podrška, poštovanje, tolerancija, odgovornost, volja, optimizam, ljubav, jednakost.

2.1. *Volonterske aktivnosti učenika*

Tijekom godine učenici su se uključili u različite volonterske aktivnosti:

- posjetili su starije osobe u Domu za starije u Gornjoj Radgoni i zabavljali ih pjesmom, plesom i razgovorom,
- očistiti su otpad po gradu i uz rijeku Muru,
- sudjelovali su u akcijama dobrotvornog pokreta,
- pomagali slabijima ili ostalim učenicima u školi,
- surađivali s raznim ustanovama i udrugama (PGD Gornja Radgona, Crveni križ Gornja Radgona, Caritas, Sklonište za životinje - Mala kućica i dr.) i pomagali im najbolje što mogu,
- sudjelovali su u humanitarnoj akciji Drobtinica,
- obavili sat prve pomoći i osnovnih postupaka reanimacije,
- pripremili zahvale osoblju Opće bolnice Murska Sobota i raznim domovima zdravlja za svu nesebičnu pomoć ljudima tijekom korona virusa,
- radili na podizanju svijest o volontiranju izradom plakata za Međunarodni dan volontera,
- povezali se i komunicirali s učenicima u matičnoj školi itd.

Vrlo je teško usredotočiti se na samo nekoliko akcija, no u nastavku ćemo detaljnije opisati 3 oblika volonterskog rada učenika s posebnim potrebama:

1. Tijekom epidemije često smo zaboravljali na optimizam i sretne trenutke. Kako bismo dobru volju prenijeli na druge, odlučili smo s učenicima područne škole počastiti zrelije generacije svojim nastupom u Domu za starije osobe u Gornjoj Radgoni. Pripremili smo im plesno-pjevački nastup i kratko druženje, naravno, vodeći računa o svim propisima epidemije.

Slika 15: Plesni nastup u domu za starije osobe

2. 4. listopada je Svjetski dan životinja, pa smo u područnoj školi odlučili prikupiti hranu za mačke i pse i donirati je u dobrotvorne svrhe. Prikupili smo velike količine hrane i kontaktirali Društvo za zaštitu životinja Pomurje, koji su nam se ljubazno odazvali, zahvalili na radu i ponudili edukativne radionice.

Slika 16: Akcija prikupljanja hrane za mačke i pse

3. Povodom Svjetskog dana hrane (16. listopada) u Sloveniji se svake godine održava tradicionalna humanitarna akcija Drobtinica koju također organizira Područno društvo Crvenog križa Gornja Radgona. U njemu su prvi put sudjelovali i učenici s posebnim potrebama koji su na štandu prikupljali pomoć za socijalno ugroženu djecu razmjenjujući kruh i kestene uz dobrovoljne priloge prolaznika. Skupili su dobrih 800 eura.

Slika 17: Volonterski rad na štandu

Tijekom cijele godine bilo je potrebno motivirati učenike i upoznati ih s volonterskim radom. Bila sam kao mentorica cijelo vrijeme u kontaktu s institucijama i drugim pojedincima s kojima i u kojima su učenici sudjelovali. Ujedno, rad mentora bio je i dobar primjer volonterima, kako bi se učenici lakše i bolje prepoznali u toj ulozi te slijedili njegov primjer. Uz mentora, važnu neizravnu ulogu u uključivanju mladih u volontiranje imali su i drugi školski učitelji i roditelji koji svojim djelovanjem daju važnu inspiraciju i poticaj učenicima.

3. ZAKLJUČAK

Našeg volonterskog rada ima zaista puno, jer su srca i nesebična pomoć naših učenika s posebnim potrebama također velika. I ubuduće ćemo se u našoj područnoj školi truditi da učenici ne zaborave na volontiranje i ove lijepe navike. Na taj ćemo način uspjeti sačuvati vrijednosti koje polako blijede u zaboravu te ćemo barem malo promijeniti svijet nabolje.

4. LITERATURA

- [1.] Baumkirher, T., Modic, J., Mrak Merhar, I. (2012). *Prostovoljstvo mladih: programski dokument*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- [2.] Blazinšek, A., Oblak, A., Gornik, J., Jamšek, P., Kronegger, S., Novak, T., Pinosa, R. (2010). *ABC Prostovoljstva: priručnik za mentorje*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva.
- [3.] Gril, A. (2007). *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- [4.] Slovenska filantropija, Slovenska mreže prostovoljskih organizacij. <http://www.prostovoljstvo.org/o-prostovoljstvu> (24. 11. 2021)
- [5.] Zakon o prostovoljstvu (Zprost) (2015). Ur. l. RS 82/15. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5532> (24. 11. 2021)

Stručni rad

DRUŠTVE IGRE NA POČETKU ŠKOLOVANJA

Mojca Kravcar, profesorica razredne nastave
OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Slovenija

Sažetak

Društvene igre vrlo su važne na početku školovanja za razvoj intelektualne, socijalne i emocionalne strane učenikove osobnosti. Pomoću njih učenici razvijaju suradnju i solidarnost prema drugima. Pomažu im u međusobnom upoznavanju, razvijanju pozitivnih međuljudskih odnosa, a time i znatno doprinose povoljnijoj društvenoj klimi u razredu. Suzdržaniji, introvertirani učenici, koji se inače teško uključuju u grupu, kroz igru se opuštaju i lakše razvijaju kontakte sa ostalima. Društvene igre mogu se upotrijebiti u svim fazama procesa učenja: za motivaciju, stjecanje znanja, učvršćivanje gradiva i za opuštanje.

Ključne riječi: društvene igre, međusobni odnosi, sudjelovanje, integracija, učenje

1. Uvod

Kroz igru učenici uče, upoznaju svijet i prijatelje, opuštaju se, jačaju socijalne vještine. Na ovaj način izgrađuju pozitivnu sliku o sebi na zabavan, povezujući i koristan način. Korištenje društvenih igara u školi također utječe na bolje međusobne odnose, čime se učenici osjećaju bolje u razredu. Također ima utjecaj na život u odrasloj dobi, jer će im olakšati integraciju u društvo i bolje funkcioniranje u njemu. Na početku igre neka ne traju predugo. Mlađi učenici imaju kratkotrajnu koncentraciju i manje strpljenja, a kasnije neka se produžuje trajanje igara. Svaka igra ima upute i pravila kojih se učenici moraju pridržavati. Kroz igru učitelj upoznaje učenike na različite načine i vidi kako reagiraju u grupi. Ako primijeti da je netko odgurnut, pokušava ga, uz pomoć ovih igrica, bolje uključiti u društvo. Društvene igre se najčešće izvode u krugu. Tako su svi učenici u izravnom kontaktu, imaju osjećaj pripadnosti grupi i jednakosti.

2. Glavni dio

Društvene igre od iznimne su važnosti za razvoj intelektualne, društvene i emocionalne strane osobnosti učenika, pogotovu na početku njihovog školskog obrazovanja. Naime, učenici su se prisiljeni suočiti s novom, nepoznatom okolinom, nepoznatim učiteljima i učiteljicama te školskim sustavom, što je poprilično drugačiji od vrtića. Cilj predstojećeg članka je da vas upoznam sa nekima od društvenih igara koje često koristim u svom radu s učenicima. Biram ih prema trenutačnim ciljevima koje želim postići i krajnjem cilju što je uvijek nepromjenljiv, a to je pomoći učenicima u savladavanju spomenutih izazova.

2.1. IGRE NA POČETKU ŠKOLSKE GODINE

Cilj igara je da olakšaju međusobno upoznavanje učenika i njihovo pamćenje imena drugih učenika u razredu. Kako bi to postigla, biram igre u kojima se pojedinci predstavljaju imenom. Učenici kroz igru gube suzdržanost i strah od javnog nastupa.

Primjeri igara:

Zeleni krokodil: Učenici sjede ili stoje u krugu. Igru počinjem s riječima: „Moje ime je____, s moje lijeve strane sjedi____, a s moje desne strane sjedi zeleni krokodil.“ Učenik s desne strane odgovara: »Ja nisam zeleni krokodil. Moje ime je _____, s moje lijeve strane sjedi____(ponovi ime učenika s lijeve strane), a s moje desne strane sjedi zeleni krokodil.“

NAPOMENA: Igra završava kada svi učenici kažu svoje ime.

Stolica s moje desne strane prazna je: Svaki od učenika sjedi na svojoj stolici u krugu. Jedna je stolica prazna. Učenik koji sa svoje desne strane ima praznu stolicu kaže: »Stolica na mojoj desnoj je prazna, želim da tu sjedne...« (prozove ime nekoga iz razreda).

NAPOMENA: Igra traje toliko dugo, dok god se učenicima čini zabavna. Učenici moraju uvijek koristiti riječ »želim«.

2.2.IGRE ZA KOMUNIKACIJU I OBLIKOVANJE SKUPINE

Učenici kretanjem na zabavan način uče primjerenu verbalnu i neverbalnu komunikaciju.

Primjeri igara:

Molekule: Učenici se uz glazbu slobodno kreću po prostoru. Kada viknem neki broj, primjerice četiri, učenici se moraju udružiti u grupe (molekule) po četiri. Onaj koji ostane sam mora napraviti neku zabavnu vježbu te nakon toga viknuti sljedeći broj.

NAPOMENA: Druge moguće izvedbe: učenici mogu skakati ili puzati po prostoru. Igra traje od 3 do 5 minuta.

Košara voća: Učenici stavljaju stolice u krug te nakon toga na njih sjedaju. Podijelim ih u grupe: grupa jabuka, kruška, banana ... Stojim u sredini kruga. Kada kažem, primjerice: »Banane-jabuka«, učenici tih grupa moraju zamijeniti mjesta. Ako viknem: »Košara je pala!«, tada svi učenici moraju zamijeniti stolice. Učenik koji ostane bez stolice, nastavlja s prozivanjem.

NAPOMENA: Grupe se mogu nazivati po povrću, stvarima...

2.3.IGRE ZA PAŽLJIVO SLUŠANJE I BRZO REAGIRANJE

Učenici razvijaju pažljivo slušanje, slušanje uputa i brzo reagiranje.

Primjeri igara:

Pismo imam za one....: U krugu je jedna stolicu manje od ukupnog broja učenika u razredu. Učenici moraju, kada čuju dogovorenu riječ, pokušati sjesti na jednu od stolica. Onaj koji ostane bez stolice onda kaže, primjerice: „Pismo imam za sve one koji imaju crvenu majicu!“ Svi s crvenom majicom moraju zamijeniti stolice, a osoba u sredini mora iskoristiti priliku te sjesti na jednu od oslobođenih stolica. Onaj koji ostane bez stolice, opet »donosi novu poštu« s nekom drugom porukom.

NAPOMENA: Na kraju igre možemo obaviti razgovor o tome koje su nam stvari zajedničke, a u kojima se razlikujemo.

Štap koji govori: Onaj koji ima u rukama štap koji govori, ima posebnu moć govora. Međutim, posebna moć sviju ostalih je da ga slušaju. Učenici si u krug međusobno dodaju štap. Tko ne želi govoriti, daje štap sljedećem. Svatko treba ispričati što mu se dogodilo prethodni dan, nešto zanimljivo što su radili kod kuće ili nešto zabavno.

NAPOMENA: Umjesto štapa mogu se koristiti i lutka, lopta ili neki drugi predmet.

A ja jesam...: Učenici sjede u krugu. Odabrani učenik započinje igru izjavom u kojoj koristi negaciju te baca zavezani rupčić odabranom učeniku. Drugi učenik mora uhvatiti rupčić i odgovoriti: „A ja jesam!“ I nastaviti igru na isti način.

Primjer: „Danas nisam dobrog raspoloženja.“ „A ja jesam!“

NAPOMENE: Početna izjava može biti i obrnuta tako da drugi učenik mora koristiti negaciju, primjerice: „Danas sam loše spavao“, a drugi odgovora: „A ja nisam“.

2.4.IGRE ZA RAZVIJANJE PRIJATELJSTVA I DOBRIH ODNOSA

Pomažu u rješavanju sukoba i neugodnih situacija, jačaju prijateljstva i osjećaj odgovornosti te sigurnosti, poboljšavaju spremnost za pomoć drugima.

Primjeri igara:

Ljudske prepreke: Učenici su u početku podijeljeni u dvije veće grupe. Jedna grupa dijeli se u parove ili trojke te formira žive prepreke. Druga polovica učenika dijeli se u parove. Jedan od učenika u paru ima zavezane oči trakom ili maramicom, a drugi ga pomoću glasa mora voditi preko prepreka. Onda mijenjaju uloge.

NAPOMENA: Razgovaramo o tome koliko je važno pomagati jedni drugima i osjećati se sigurnima u tome, a uz to razvijamo osjećaj odgovornosti prema sebi i drugima.

Nevidljivi prijatelji: Učenici najprije naprave krug. Zatim zatamnimo sobu i puštamo tihu glazbu. Svatko bira nekoga koga će „nevidljivo“ pratiti. Svi se polako kreću po prostoru. Kada glazba prestane, svatko skače prema onome koga je odabrao i hvata ga za ramena. Ovom vježbom učenici spontano pronalaze nove prijatelje.

NAPOMENA: Kada priđu prijatelju, mogu mu poželjeti ugodan dan, potapšati ga po glavi ...

2.5.IGRE ZA OPUŠTANJE

Učenici se opuštaju, jedni prema drugima se ponašaju brižno i umiljato.

Primjeri igara:

Metenje: Učenici su podijeljeni u parove. Jedan iz para leži na trbuhu, a drugi kleči pored njega. Učenik koji kleči rubom dlanova klizi po tijelu onoga koji leži kao da skuplja mrvice na stolu. Kada presudi da je već pomeo sve mrvice, podiže ih objeručke te ustaje i odnosi ih u kantu za smeće gdje ih istrese. Zatim mijenjaju uloge.

NAPOMENA: Na ovaj način mogu "počistiti" loše raspoloženje, ljutnju, glasnoću ...

Ogledalo: Učenici se podijele u parove nakon čega se moraju okrenuti jedan prema drugome. Jedan pokazuje različite pokrete i mijenja izraze lica (mogu biti i smiješni), a drugi ga pokušava imitirati što je točnije moguće. Nakon određenog vremena, mijenjaju uloge. Pri tom je važno da to naprave u potpunosti tišini.

NAPOMENA: Pokreti mogu biti i ritmički uzorci.

2.6.IGRE PROMATRANJA

Svrha ovih igara je u tome da učenici pažljivo promatraju zbivanje i uočavaju promjene koje se dešavaju. Učenici promatraju i sebe i druge.

Primjeri igara:

Što se promijenilo: Učenici su podijeljeni u dvije grupe koje su poredane na način da su okrenute jedna prema drugoj. Svaki učenik ima samo jednu minutu za pažljivo promatranje onoga koji stoji nasuprot njega. Nakon toga, oba se reda moraju okrenuti tako da se ne vide i da si pokazuju leđa. Za vrijeme dok su okrenuti jedan od drugoga, moraju promijeniti nešto na sebi. Zatim se ponovno okreću jedni prema drugima i pokušavaju ustanoviti u čemu se promijenio onaj koji im stoji nasuprot.

NAPOMENA: Kasnije im možemo dati uputa neka promijene dvije ili tri stvari.

Detektiv: Učenici naprave krug. Učenik volonter je detektiv koji mora na početku igre izići iz učionice. Za vrijeme njegove odsutnosti zajedno biramo učenika koji će voditi igru. Vođa igre mora nakon povratka detektiva izvoditi nasumične pokrete, a druga ga djeca moraju tajno promatrati i imitirati. Cilj igre je da detektiv pokuša ustanoviti tko u stvari vodi igru. Kada detektiv otkrije vođu igre, onda bira svog nasljednika.

NAPOMENA: Igra traje najviše pet minuta.

3.Zaključak

Učenici vole sudjelovati u društvenim igrama. Preporučeno je svakodnevno uključivanje društvenih igara u nastavu u različitim fazama učenja. Društvene igre doprinose boljem usvajanju znanja, većoj motivaciji i boljoj socijalizaciji. Odlično su rješenje za učenje i rješavanje sukoba u učionici. Izvrstan su dodatak nastavi i to osobito na početku školske godine jer je koncentracija učenika u tom razvojnom razdoblju još relativno kratka.

4. Popis literature

- [1.] Lamovec, T. (1993). Spretnosti v medosebnih odnosih. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- [2.] McGrath, H. in Francey, S. (1996). Prijazni učenci, prijazni razredi. Učenje socialnih veščin in samozaupanja v razredu. Ljubljana: DZS.
- [3.] Virk Rode, J. in Belak Ožbolt, J. (1990). Razred kot socialna skupina in socialne igre. Ljubljana. Zavod republike Slovenija za šolstvo.
- [4.] <https://igramose.blogspot.com/p/socialne-igre.html> (2020).

Stručni rad

ULOGA RAZREDNIKA U VOĐENJU ODJELNE ZAJEDNICE

Nataša Kuselj, prof.

Osnovna škola Mokronog, Slovenija

Sažetak

Uloga razrednika je vrlo važna, jer mu se obraćaju i učenici i roditelji, posebno kada ima kakvih problema, kada žele pomoć, savjet ili trebaju informacije. Očekivanja od razrednika imaju i svi ostali učitelji koji predaju u tom razredu.

Razrednik preuzima veliku odgovornost vodeći odjelnu zajednicu, jer o njemu ovisi funkcioniranje razreda kao grupe i kakva su pravila u razredu. Razrednik je svojevrsni vođa, a posljedično, o njegovom stilu vođenja ovisi i zadovoljstvo učenika i njihov uspjeh. Pozitivna interakcija između učenika i razrednika vrlo je važna za dobru, opuštenu i ugodnu klimu u učionici.

Ključne riječi: nastava razredne zajednice, temeljni zadaci razrednika, odnosi učitelja i učenika

1. Uvod

Razrednik je učenikov prvi učitelj, kojem se on ima pravo obratiti, kada su u pitanju njegova dobrobit i život u razredu i školi. Razrednik za pojedinog učenika, pa čak i razrednu zajednicu znači most kroz koji se ulazi i pridružuje široj zajednici koju predstavlja škola.

1.1. Osnovni zadaci razrednika

Osnovni zadaci koje obavlja razrednik su [4]:

- 1) Povezivanje: razrednik je voditelj odjelnog nastavnog osoblja i poveznik odjelne zajednice s drugim sustavima unutar i izvan škole, posebno vodeći računa o povezanosti škole kao ustanove s učenicima i roditeljima;
- 2) Odgojni: omogućuje (planira i organizira) situacije u kojima učenici preuzimaju suodgovornost za život u razrednoj zajednici i odgovornost za svoje postupke i odluke, potiče razvoj osjećaja za bližnje, razvoj temeljnih ljudskih vrijednosti, formiranje zrele, neovisne osobnosti koja djeluje prema internaliziranim etičkim načelima;
- 3) Animacija: potiče, motivira, aktivira učenike i nastavnike kako bi mogli afirmirati i razvijati svoje darove, sposobnosti i ideje; omogućuje pojedincima da preuzmu svoj dio odgovornosti za život zajednice;
- 4) Planiranje: zajedno s ostalim članovima planira i ocjenjuje rad i život odjelne zajednice;
- 5) Posredovanje u problemskim situacijama: pomaže svima uključenima u rješavanje problemskih situacija koje nastaju između učenika, između učenika i nastavnika i slično., osigurava da proces rješavanja sukoba bude konstruktivan;
- 6) Informativno: pruža informacije učenicima, roditeljima i ostalim članovima nastavnog osoblja;
- 7) Administrativno: sređuje dokumentaciju, brine o zakonitosti postupaka, zapisnicima, evidencijama, piše potvrde i slično

Razrednik je dužan obavljati sljedeće zadatke [2]:

- vodi rad odsječnog nastavnog osoblja,
- brine o kontinuiranoj suradnji sa svim stručnjacima uključenim u rad odjelne zajednice,
- analizira obrazovne i nastavne rezultate odjela,
- brine o rješavanju obrazovnih i učnih problema pojedinih učenika,
- odlučuje o odgojnim mjerama,
- surađuje s roditeljima i školskim savjetovalištem,
- istražuje okolnosti prekršaja, obavještava roditelje o izostancima, prekršajima, uspjesima,
- naglašava kulturno obrazovanje,
- redovito pregledava izostanke učenika, prihvaća isprike, vodi evidenciju izostanaka,

- potiče učenike na pronalaženje unutarnje motivacije (učenje, izrada zadaće, sudjelovanje u nastavi, odnos prema kolegama, školskom osoblju...),
- upoznaje studente s aktualnim informacijama,
- prati provedbu sporazuma.

2.Sati odjelne zajednice

U razredima razredne zajednice najprije je važna kvaliteta odnosa učitelj-učenik, a tek onda odnosi među učenicima, koji ne mogu biti puno drugačiji nego u drugim razredima i općenito u međuljudskim odnosima. Sati u zajednici u odjelu predstavljaju priliku za stvaranje pozitivnih i empatičnih odnosa, prihvaćanje različitosti, sudjelovanje i aktivno sudjelovanje u oblikovanju života i rada odjela.

Unutar sati odjelne zajednice, fokus treba biti na sljedećem [1]:

- 1) Pronalaženje i postizanje zajedničkih ciljeva.** Oni su povezani sa rezultati učenja. Mogu ih postići sami ili uz pomoć roditelja, mogu si pomagati. Naravno, potrebno je jasno postaviti zajedničke ciljeve (npr. zajednički cilj može biti uspjeh u učenju, uspješan završetak školske godine, briga o učionici i školskom okruženju, uređenje učionice u posebnim prilikama, izrada čestitki, razredna disciplina ili sudjelovanje u nastavi, izbornim predmetima, kružocima i drugim aktivnostima).
- 2) Stvaranje i postavljanje zajedničkih pravila.** Ovo su školski red, kućni red. I učenici i djelatnici škole moraju se pridržavati ovih pravila kako bi se rad mogao odvijati nesmetano. Također je potrebno aktivno sudjelovati u formiranju odgojno-obrazovnog koncepta škole, u školskom parlamentu, formirati zajednička razredna pravila.
- 3) Rješavanje aktualnih problema, organizacije rada, uspjeha i neuspjeha.**
- 4) Razvijanje društvene klime, psihosocijalnih odnosa među članovima razredne zajednice.** U razredu mora postojati klima koja učenicima omogućuje osobni rast i razvoj, jer je to jedini način da rad bude ugodan i uspješan. Za razvijanje pozitivne klime razrednik može koristiti kreativne tehnike, kao što su društvene igre, u obliku grupnog rada i metodom iskustvenog učenja, verbalno i neverbalno. U provedbu društvenih igara i radionica možemo uključiti i savjetodavnu službu te surazrednika.

Svrha i ciljevi društvenih igara su [3]:

- stvoriti povoljnu, ugodnu i sigurnu atmosferu,
- promovirati i razvijati dobru komunikaciju,
- smanjiti konkurenciju među studentima i povećati suradnju,
- omogućiti situaciju da učenik prepozna svoje raspoloženje i svoje želje,
- razvijati veću toleranciju prema pojedinim učenicima,
- omogućiti pojedincima da se pokažu i provjere u različitim ulogama,
- prepoznavanje vlastitog ponašanja i ponašanja drugih u istoj situaciji,

- poticati i razvijati osjetljivost za ono što se događa i iskustva drugih,
 - razviti odgovornost za svoje postupke.
- 5) Upoznavanje sa svojim ponašanjem i njegovim utjecajem na pojedince, ali na način koji jača samopoštovanje i razvija međuljudske odnose.
 - 6) Razvijanje različitih oblika komunikacije.
 - 7) Izražavanje emocija i učenje primjerenog reagiranja na emocije drugih.
 - 8) Suočavanje sa sukobima i odlukama.
 - 9) Promatranje, prepoznavanje i mijenjanje svojih obrazaca i pravila ponašanja kada je to potrebno.
 - 10) Sudjelovanje u školskim projektima.
 - 11) Razgovori o stresu, problemima adolescenata.
 - 12) Uključivanje interaktivnog obrazovanja kao prilike i izazova za grupni rad s djecom.
 - 13) Uključenost u školski parlament i školsku zajednicu.
 - 14) Pozitivan i ozbiljan stav prema nacionalnom testiranju.

3.Zaključak

Učionički sati pružaju idealnu priliku za upoznavanje učenika, ne samo kao učenika, već prije svega kao ljudi, osoba, pojedinaca. Ovo znanje potrebno je razredniku ako zaista želi pedagoški raditi u razredu. Učenici također mogu osobnije upoznati razrednika u različitim predmetima, a njihov odnos može postati osobniji i iskreniji. Kao rezultat toga, veća kvaliteta međuljudskih odnosa utječe i na bolje postizanje postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva.

4. Popis literature

[1] Bregar M. (2013): Razredni zadaci u osnovnoj školi i kvalifikacije. Diplomski rad. Ljubljana: Pedagoški fakultet.

[2] Kalin, J. (2001): Pogledi na rad razrednika i ulogu razrednika. Suvremena pedagogija, svezak 52, br.1, str. 8 – 31.

[3] Pregelj, V. (2014): Društveno interaktivne igre u radu s grupom na odmoru. Teza. Ljubljana: Pedagoški fakultet Ljubljana.

[4] Programske smjernice za rad Udruge odjelnih učitelja i odjelne zajednice u osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima (2005.). Ljubljana: Ministarstvo prosvjete i športa.

Stručni rad

POTICANJE ČITANJA

Katarina Vinšek, univ. dipl. prof. razredne nastave

Osnovna škola Ig, 1292 Ig, Slovenija

Sažetak

Čitanje ima veliki značaj u razdoblju odrastanja. Djeca su još tijekom boravka u vrtiću okružena bajkama koje slušaju od odgojiteljica i roditelja. Međutim, kada nauče čitati, sami čitaju bajke. O kulturi čitanja kod kuće i kulturi čitanja roditelja uvelike ovisi hoće li djeca postati dobri čitatelji. Čitanje također proširuje naš vokabular, obogaćuje našu komunikaciju i razvija maštu. Pored navedenih prednosti, hrani našu dušu i održava kondiciju mozga. U ovom članku opisat ću neke od opcija za poticanje čitanja koje koristim u školi i kod kuće.

Ključne riječi: čitateljska značka, bajka, međuvršnjački odnosi, čitanje, mašta

1. Čitanje

Čitanje predstavlja razumijevanje pisanog teksta. To je proces u kojem pretvaramo vidljive znakove (slova) u slušni oblik (glasove). Nazivamo ga i dekodiranjem. Da bi učenik naučio čitati, mora poznavati slova i imati sposobnost predviđanja. [1.]

Važno je da dijete dobro poznaje vezu između glasova i slova te da dobro razlikuje slova. Od samog početka moramo nastojati da učenici razumiju pročitano. Isprva nam u tome mogu pomoći fotografije, ilustracije i uvodni razgovor o riječi. Kada se obrađuju duži tekstovi dobro je da učiteljica čita tekst s naglascima, stankama i intonacijom. Učenike potičemo da čitaju riječi povezano odnosno da vuku, povezuju glasove. [2.]

Čitanje treba osmisliti. Djeca moraju razmišljati o njegovom značaju. S njima razgovaramo o čitanju i potičemo roditelje na isto. Čitanje treba vježbati. Dovoljno je 5 do 10 minuta čitanja dnevno. [3.]

2. Opcije za poticanje čitanja

2.1. Čitateljska značka

Čitateljska značka je slovenski kulturni pokret i dobrovoljna slobodna aktivnost koja kroz različite programe i akcije potiče djecu predškolske i osnovnoškolske dobi te srednjoškolce i odrasle na čitanje [6.]

Čitateljsku značku osnovali su 1961. godine u Osnovnoj školi Prevalje književnik Leopold Suhodolčan i profesor slovenskog jezika Stanko Kotnik. Susreti s brojnim literatima i razgovori o pročitanim knjigama dodatno su potakli učenike na čitanje, a dodjela čitateljskih znački smatrala se pravom svečanom manifestacijom u mjestu. Prva značka dodijeljena je u Osnovnoj školi Franje Goloba, Prevalje. Danas se čitateljska značka odvija u gotovo svim slovenskim osnovnim školama. [5.]

Kao učiteljica primjećujem, da je svake godine sve teže motivirati učenike na čitanje. Također primjećujem pad broja urađenih čitateljskih znački. Sve više učenika treba vanjsku motivaciju da bi se uopće uhvatili u koštac s čitateljskim značkama. Predstaviti ću vam ideju koja mi je pala na pamet i koja uvelike pomaže pri poticanju učeničkog čitanja te završavanju čitateljske značke. Dogovorim se s učenicima da će oni koji uspješno završe čitateljske značke dobiti priliku da prenoće s nama odnosno sa mnom i sa svojim drugarima u

razredu. Ova večer zove se *Bajkovita večer u učionici* i predstavlja visoku motivaciju za učenike. Poslijepodne se vraćamo u školu, čitamo zajedno, večeramo, a onda se čitajući polako pripremamo za san. Mislim da ne trebam dalje napominjati da učenici

zaista uživaju u ovoj aktivnosti. Dugo ne zaboravljaju ovo iskustvo.

2.2. Čitanje kod kuće/domaća lektira

Domaća lektira odnosno čitanje kod kuće predstavlja oblik obveznog čitanja u osnovnim i srednjim školama. Učenik mora pročitati određeni broj propisanih knjiga i potom pokazati znanje o pročitanoj (provjera znanja, ocjenjivanje znanja, pismeni sastav, esej i sl.). U 4. i 5. razredu učenici moraju pročitati 3 knjige, a zatim riješiti različite zadatke koji se odnose na pročitani tekst: nacrtati strip, osmisliti igru, odgovoriti na pitanja, nastaviti priču, izraditi plakat itd.

Slika 1: Školska knjižnica

Izvor: vlastiti

2.3. Sat čitanja u školi

Svakih petnaest dana u školi odvojimo sat vremena za tiho čitanje. Učenici čitaju knjige po svom izboru. Iskustvo je pokazalo da im se sviđa ovaj oblik čitanja. Tijekom čitanja su tihi, koncentriraju se i aktivno sudjeluju.

Slika 2: Čitanje u školi

Izvor: vlastiti

2.4.Sat obiteljskog čitanja

Kao majka troje djece uvela sam sat čitanja i kod kuće. Svakog utorka u pet sati poslijepodne svi članovi moje obitelji čitaju svoje knjige. Zajedno smo odabrali dan i vrijeme kada nemamo drugih obveza. Okupimo se na kauču, ugasimo i odložimo telefone te uživamo u tihom čitanju. U početku je bilo malo negodovanja i prigovarivanja, ali sada smo se toliko navikli da jedva čekamo ova naša zajednička okupljanja. Ovo je način da budemo zajedno kao obitelj i korisno provedemo slobodne trenutke, što je vrlo teško postići u današnjem ubrzanom životu.

2.5.10 minuta čitanja prije nastave

Dodatni napredak primijetila sam zahvaljujući svojoj odluci da učenicima čitam naglas svako jutro prije nastave. Odaberem knjigu koja je opsežnija i sadržava više poglavlja. Slušajući sa zanimanjem učenici se dodatno umire. Naravno, razgovaramo i razmjenjujemo mišljenja o pročitanoj knjizi.

2.6.Čitanje ispod klupa

Zašto svoje čitanje ne učiniti još zanimljivijim? Učenicima kažem da mogu čitati na podu ili ispod klupa. Vjerujte mi, zaista se oduševi. Čak i malo manje zanimljive priče na ovaj način postaju zabavne.

Slika 3: Čitanje ispod klupa

Izvor: vlastiti

2.7. Radni listovi za uvježbavanje čitanja

Listovi za čitanje prikladni su za mlađe učenike koji tek uče i vježbaju čitanje. Učenik svaki dan mora čitati kod kuće 10 minuta, a roditelji se potom potpisuju na list za čitanje. Nagradu za ispunjeni list učenik bira sam: jedan dan bez domaće zadaće, prezentacije igre, vođenja aktivnosti,... Na ovaj način učitelji potiču čitanje i prate napredak učenika.

2.8. Čitalački izazov

Čitalački izazov predstavlja paleta raznih zadataka koji bi trebali začiniti čitanje na zabavan način. Može se pripremiti prije raspusta ili u bilo kojem drugom razdoblju: čitaj u krevetu, čitaj u polutama pod lampom, čitaj naglas članu obitelji, čitati vani na travnjaku,... Učenici vole ove čitalačke izazove i rado se pohvale opisujući gdje su sve i kako čitali.

Slika 4: Čitalački izazov

Izvor: vlastiti

3. Kratki upitnik

Provela sam kratki upitnik među učenicima četvrtog razreda (četvrtašima):

1. Voliš li čitati? (da/ne)
2. Koliko često čitaš? (svaki dan, nekoliko puta tjedno, kada moram)
3. Zašto čitaš? (slobodan odgovor)

Prezentacija rezultata:

1. Voliš li čitati?

DA	NE
72 (86%)	12 (14%)

2. Koliko često čitaš?

SVAKI DAN	NEKOLIKO PUTA TJEDNO	KADA MORAM
68 (81%)	10 (12%)	6 (7%)

Rezultati su bili bolji nego što sam očekivala. Na temelju dobivenih odgovora mogu zaključiti da učenici 4. razreda i dalje vole posegnuti za knjigama i tako provesti slobodno vrijeme.

3. Zašto čitaš?

Navest ću nekoliko najčešćih/najzanimljivijih odgovora:

- Zato što mi se to sviđa.
- Zato što su knjige zanimljive.
- Zato što moram.
- Zato što mi je dosadno.
- Jer tako mama kaže.
- Zato što me to smiruje.

4. Zaključak

Ako pogledamo rezultate kratkog upitnika koji sam provela u školi, možemo uočiti da većina učenika voli čitati. U našem slučaju riječ je o 86% svih ispitanika.

Na pitanje „Koliko često čitaš?“, 81% ispitanika odgovorilo je potvrdno, dakle svaki dan, a 7% učenika čita kada se to od njih zahtijeva, odnosno kada moraju čitati.

U medijima možemo pronaći mnogo razloga za čitanje i njegove prednosti. Nabrojat ćemo nekoliko: lakše razumijevanje onoga što čujemo i vidimo, širi vokabular, razvijanje kreativnosti, razvijanje različitih misaonih uzoraka, opuštanje, sreća, povećanje koncentracije, treniranje mozga, sprječavanje starenja, provođenje vremena sa samim sobom. Među navedenim razlozima sigurno ćete pronaći svoj. Čitanje je iznimno važno za djecu i za nas odrasle, stoga nikad ne prestanimo čitati!

Roditelji me često pitaju što njihova djeca trebaju čitati i kako ih motivirati za čitanje jer ih knjige i čitanje ne zanimaju. Pokušavam ih savjetovati i ponuditi nekoliko opcija koje sam opisala. Neka dijete čita ono što voli: to također mogu biti enciklopedije, leksikoni ili stripovi.

Moje osobno mišljenje je, da je primjer (uzor) najbolje učenje. Ako dijete kod kuće nema poticajno okruženje za čitanje, trebat će mu mnogo više volje i motivacije da uzme knjigu u ruke.

Svoj prilog zaključit ću mišlju pakistanske aktivistice za pravo na obrazovanje žena i najmlađe dobitnice Nobelove nagrade, koja je u borbi za svoja prava umalo izgubila život: „Jedno dijete, jedan učitelj, jedna olovka i jedna knjiga mogu promijeniti svijet.“

Čitajmo zajedno!

5. Popis literature

[1.] Fekonja Pekljaj, U., Marjanovič Umek, L., Pečjak, S. (2012). *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

[2.] Golli, M., Grginič, M., Kozinc, A. (1996). *ABC: Govorimo – poslušamo, pišemo – beremo. Priročnik za učitelje*. Trzin: Izolit.

[3.] Rot Vrhovec, A. (2017). *Zapiski s predavanj in vaj pri predmetu Didaktika slovenskega jezika 1*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

[4.] [Branje, čudežno zdravilo! - 3skelion](https://3skelion.si/branje-cudezno-zdravilo/)

<https://3skelion.si/branje-cudezno-zdravilo/>. Preuzeto 12. listopada 2021

[5.] [Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS \(bralnaznacka.si\)](https://www.bralnaznacka.si/)
<https://www.bralnaznacka.si/> Preuzeto 11. listopada 2021.

[6.] [V Register vpisana nova enota - GIBANJE BRALNA ZNAČKA | Nesovna kulturna dediščina Slovenije \(nesovnadediscina.si\)](http://www.nesovnadediscina.si/sl/aktivnosti-koordinatorja/v-register-vpisana-nova-enota-gibanje-bralna-znacka)

<http://www.nesovnadediscina.si/sl/aktivnosti-koordinatorja/v-register-vpisana-nova-enota-gibanje-bralna-znacka>. Preuzeto 11. listopada 2021.

Stručni rad

UČITELJ – PROMOTOR ŠKOLE

Tatjana Emeršič

Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor

Sažetak

U Srednjoj ugostiteljsko-turističkoj školi Maribor udružili smo snage u sklopu seminara za nastavnike – promotore škole i došli do zanimljivih ideja kako našu školu učiniti još prepoznatljivijom, zanimljivijom i privlačnijom javnosti. U ovom članku predstavljamo pet proizvoda za promociju škole. Svi predmeti izrađeni su u prirodnoj veličini od pristupačnih ili reciklirajućih materijala koji se mogu zamijeniti kvalitetnijim materijalima.

Ključne riječi: imidž škole, promocija, kreativne radionice

1. Uvod

Srednja ugostiteljsko-turistička škola Maribor jedna je od najprepoznatljivijih i najuspješnijih srednjih škola u Sloveniji i izvan granica naše domovine. Mladi u glavnom gradu Štajerske već 60 godina studiraju ugostiteljstvo i turizam. Međutim, duga tradicija isprepletena je sa suvremenošću, jer doba digitalne tehnologije i društvenih mreža također zahtijeva od institucija kao što su škole da se prilagode uvjetima na tržištu rada.

Kao javna ustanova, srednja škola se financira iz državnog proračuna. Važeća zakonska regulativa utvrđuje visinu sredstava za rad srednje škole prema broju upisanih učenika. Sve to potiče upravu škole i zaposlenike da se na tržištu rada ponašaju kao tvrtka koja mora steći dovoljno korisnika za preživljavanje, tj. učenika.

Uz kvalitetne obrazovne programe, stručne i predane nastavnike, suvremenu opremu, postignuća u učenju i druga postignuća učenika, škola se javnosti može predstaviti i svojim vizualnim identitetom. I dalje je istina da je sadržaj važniji od forme, ali ljudi vole posegnuti za uslugama i proizvodima koji su umotani u lijepu i kvalitetnu ambalažu.

U ugostiteljstvu i turizmu samo ukusna hrana već dugo ne zadovoljava zahtjevnog klijenta. Hrana i piće prvo moraju biti privlačni, umješno ponuđeni i prikladno uređeni. Klijenta mora posluživati educirani ugostitelj koji može podnijeti i najzahtjevnije usluge, ali i najzahtjevnije goste.

Srednja ugostiteljsko-turistička škola Maribor često sudjeluje na kulinarskim događanjima diljem Slovenije i inozemstva. Ovakva događanja nisu samo prilika za vrhunsku gastronomiju, već su često i kombinacija isprepletenih kulturnih, društvenih, umjetničkih i znanstvenih aktivnosti pojedinaca povezanih sa širom društvenom zajednicom.

Pregledom arhivske građe (fotografije, reportaže, videa) koja dokumentira ovu vrstu školske aktivnosti, otkriva se da bi se moglo učiniti mnogo više da škola postane prepoznatljiva javnosti.

2. Od ideje do proizvoda

Kad sam se suočila sa zahtjevom da napravim promotivni proizvod za školu, pogledala sam u sebe i pitala se što znam, što mogu, što je ono što me osim profesionalnog rada veseli. Odmah sam znala da je to ljubav prema rukotvorinama, gotovo zaboravljena kulturna baština naših baka.

Nakon pomnog razmatranja, proučavanja materijalnih uvjeta i vremenskih mogućnosti, odlučila sam pripremiti pet proizvoda za promociju Srednje ugostiteljsko-turističke škole Maribor. Svi proizvodi mogu nadopuniti dekoraciju stolnjaka, posuđa, pića i drugih proizvoda te na taj način značajno doprinijeti vidljivosti škole u javnosti, dok njihovi korisnici (učenici, nastavnici, uprava škole) stvaraju osjećaj pripadnosti i odanosti ustanovi u kojoj su predstavljati.

2.1. Proizvodi za promociju škole

1. Podmetač
2. Servisna podloga za posluživanje kave
3. Držač salveta
4. Dekorativna štipaljka
5. QR-kod

3. Podmetač

Podmetač je izrađen od tekstilne podloge ili plastičnog materijala u obliku pravokutnika, dimenzija 46 x 36 cm. Bijela je i obrubljena ručno heklanom ili strojno vezenom čipkom. Školski logo i slogan otisnuti su na dijagonali dvaju ugla. Boje i veličina stolnjaka se mogu mijenjati po želji, materijali se mogu lijepiti ili šivati. Izvedba je brza i laka, proizvod se može proizvesti u većim količinama u kratkom vremenu.

Slika 1: Podmetač

Servisna podloga za posluživanje kave

Servisna podloga za posluživanje kave je manja i ovalna verzija podmetača opisanog iznad. Služi za pokrivanje pladnja za posluživanje na kojem serviramo kavu s vodom. Ukrašena je logotipom i sloganom škole te je prekrasan ukras prilikom posluživanja napitaka od kave. Izrađena je od kvalitetnog bijelog platna ili umjetnih materijala te je ručno ili strojno podstavljena čipkom.

Držać salveta

Držać salveta je estetski i praktičan dodatak za pripremu i ukrašavanje stolnjaka. Cilindričnog je oblika – za podlogu smo koristili kartonske cijevi od papirnatih ručnika. Kartonski rukav izrežite na bilo koju širinu (5 do 6 cm) i omotajte ga bijelim platnom na koje smo prethodno otisnuli logo škole. Rubovi prstena za salvete mogu biti ukrašeni finom čipkom, što proizvod čini atraktivnim i zanimljivim. Rukav se može oslikati po želji, ukrasiti staklenim perlama ili drugim ukrasnim elementima.

Slika 2: Držać salveta

Dekorativna štipaljka

Dekorativna štipaljka izrađena je od obične drvene štipaljke, koja je opremljena pločicom bilo kojeg oblika, na koju zalijepimo logo škole. Spojnica se može pričvrstiti na čaše, poklon vrećice, jelovnike, a time i s malo pažnje na autorstvo proizvoda. Kliješta, koja su nastala kao dio sadašnjeg projektnog zadatka, opremljena su pločicama u obliku srca. Proizvod je pristupačan, a može se koristiti i kao promotivni materijal na informativnim danima za osnovnoškolce koji se uvijek održavaju u dane uoči Valentinova, Valentinova.

4.QR-kod

QR kod je matrica ili takozvani dvodimenzionalni crtični kod razvijen za potrebe proizvođača automobila Toyote 1994. godine od strane njegove podružnice Denso-Wave. Riječ QR je skraćenica za englesku riječ "Quick Response", što znači "brzi odgovor". QR kod se također sve više koristi u reklamne svrhe u svim područjima ljudske djelatnosti [4].

Za generiranje QR koda možemo koristiti bilo koje podatke, uključujući sliku. Postoji nekoliko besplatnih programa za generiranje QR kodova. Koristili smo program Unitag QR Code generator [3]. Za generiranje koda korišteni su sljedeći podaci:

- Naziv škole: Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor
- Adresa škole: Mladinska ulica 14 a, 2000 Maribor
- Telefonski broj tajništva škole: 02/235 00 10
- Telefonski broj faksa: 02/235 00 21
- Naš slogan: Škola s okusom!
- Poveznica do školske mrežne stranice: www.ssgt-mb.si [5]

S mobitelom koji ima instaliran čitač QR kodova, kod je lako čitljiv i jednim klikom možete kopirati sadržaj, posjetiti web stranicu, pretražiti rezultate pretraživanja, podijeliti kod u poruci i na društvenim mrežama, poslati poruku ili poziv.

QR kod se može koristiti kao dodatak promotivnim materijalima škole u bilo kojem obliku (otisnuti na brošurama, posjetnicama, bedževama, majicama i drugim proizvodima). Omogućuje brzi pristup školskim informacijama online, a istovremeno nam govori da idemo ukorak s vremenom i modernom tehnologijom.

Slika 3: QR-kod SŠGT MB

5. Zaključak

Srednja ugostiteljsko-turistička škola Maribor dugi niz godina posebnu pozornost posvećuje promociji zanimanja za koja se školujemo u školi. Uz poznate aktivnosti za prezentaciju obrazovnih programa koje provodimo u školi, kao što su informativni dani za osnovnoškolce, dani otvorenih vrata, sudjelovanje na sajmovima karijera, priprema foto i video materijala, odnedavno bavimo se vizualnim predstavljanjem škole javnosti.

Prije nekoliko godina promijenili smo logo i slogan škole, sada razmišljamo što još reći o instituciji čiji smo dio, kako bismo je učinili još prepoznatljivijom u javnosti.

U sklopu seminara za učitelje – promotore škola osmislila sam 5 proizvoda za promociju škole: podmetač, servisna podloga za posluživanje, držač za salvete, ukrasnu kopču i QR kod koji je izradila profesorica informatike u školi. Svi proizvodi su praktični i pristupačni te pogodni za proizvodnju u velikim količinama. Sve opisane promotivne artikle mogu izraditi i učenici, npr. u kreativnim radionicama u sklopu besplatnih ili obveznih izbornih predmeta.

6. Literatura

- [1.] Bogataj, J. (1995). Kultura poslovnih, promocijskih in protokolarnih daril. Ljubljana: Ethno.
- [2.] Možina, S., Tavčar, M., Knežević, A. (1995). Poslovno komuniciranje. Maribor: Založba Obzorja.
- [3.] Design QR Code generator. URL: <https://www.unitag.io/qrcode> (10.1. 2021).
- [4.] QR koda in njena uporaba. URL: <https://spletnik.si/blog/qr-koda-in-njena-uporaba> (10.11. 2021).
- [5.] Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor. URL: www.ssgt-mb.si (10.11.2021).

Stručni rad

**KOMUNIKACIJSKO POUČAVANJE KNJIŽEVNOSTI -
OTVARANJE DIJALOGA O PROBLEMIMA
ADOLESCENATA**

Tatjana Emeršič

Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor

Sažetak

Nastava književnosti u suvremenoj srednjoj školi puno je više od stavljanja teksta u kontekst teorije književnosti i povijesti. Školska interpretacija umjetničkih tekstova također je susret mladog čovjeka sa samim sobom i prilika za upoznavanje svijeta u kojem živi. Čitajući odabrane starije, a posebno suvremene tekstove, učenici se susreću s teškim situacijama i nedaćama književnih likova, koje i sami osjećaju, ali ih često niti ne prepoznaju niti razumiju. Učitelj može proširiti značenje školskog čitanja književnih tekstova u razgovoru s učenicima, u kojem otkriva različite poglede mladih na problematiku, temu, motiv. Na taj način jačamo samosvijest učenika i potičemo ih na rješavanje vlastite nelagode u kojoj bi se mogli naći. U ovom radu predstavljamo školsku interpretaciju kratke priče, u kojoj razvijamo osjetljivost mladih da prepoznaju svoje ili tuđe (emocionalne i fizičke) teškoće i traže pomoć koja bi ublažila ili otklonila probleme.

Ključne riječi: umjetnost pričanja, problemi adolescenata, pomoć.

1.Uvod

Književni sadržaji u nastavi slovenskog jezika u srednjim strukovnim i tehničkim školama prilika su za susret učitelja, tekstova i učenika na čitalačkoj priredbi [6] koja svim sudionicima nudi potpunije književno i estetsko iskustvo.

Za empatično čitanje i kvalitetno razumijevanje književnog teksta, naravno, vrlo je važna motivacija za učenje, što je uvijek poseban izazov za učitelja materinjeg jezika. Ako u učionici stvorimo ugodnu, opuštenu atmosferu koja nudi siguran prostor za sučeljavanje različitih pogleda i stavova o nekom fenomenu, možemo s odgovarajućom dozom empatije i osjetljivosti otvoriti dijalog s učenicima u kojem će reagirati na pročitani sadržaj, sa svojim iskustvima.

Susrećući različite sudbine književnika, učeći strane životne priče, učenici mogu uvidjeti i vlastite nedaće i otkriti da nisu sami i usamljeni u svojim problemima. Štoviše, suosjećanjem s drugačijim, posebnim, neobičnim sudbinama upoznaju i sebe, svoje vršnjake, odrasle te razvijaju toleranciju i ujedno realističnu kritiku različitih društvenih pojava.

U ovom radu predstavljam primjer školske interpretacije kratke priče suvremenog slovenskog pisca Andreja Blatnika Električna gitara, koja govori o krizi međuljudskih odnosa, guranju pojedinca na marginu društva, raznim oblicima obiteljskog nasilja i njegove posljedice. Priča je prvi put objavljena u zbirci kratke proze Zakon žudnje 2000. godine [1].

2.Poučavanje književnosti-način razmišljanja o sebi

2.1 Andrej Blatnik, Električna gitara

Pripovijetka Električna gitara uvrštena je u katalog njegove strukovne mature iz slovenskog jezika u srednjoj strukovnoj školi, a kao tekst po slobodnom izboru nalazi se i u udžbeniku za nastavu književnosti u drugom razredu srednjih strukovnih škola.

U nastavi književnosti bavim se njome u oba obrazovna programa, jer je to jedan od onih književnih tekstova koji u otvorenom dijalogu s učenicima nudi mogućnost prepoznavanja različitih problema i poteškoća učenika i pronalaženja načina za poboljšanje dobrobiti adolescenata.

Sadržaj:

Priča predstavlja problematičan odnos oca i sina koji žive u velikoj oskudici. Prije nekoliko godina supruga ih je napustila zbog obiteljskog nasilja, majka je koja je sa sobom pvela i svoju kćer, mlađu sestru glavnog junaka. Dječak se muči sa sviranjem harmonike, ali ne može odsvirati prave tonove. Atmosfera je tmurna i mračna. Očekuje oca i boji se njegova dolaska. Razmišlja o električnoj gitari koja ima ogromnu snagu. Da je imam, mogao bih čak i ugoditi svom ocu. Kako bi iz harmonike izvukao ubrane zvukove i oživio je, spaja je na električni kabel. Kad dođe kući, otac se zapetlja u njega i umire. Dječak se naivno nada da će pronaći majku koja bi mu mogla kupiti električnu gitaru. Završetak ostaje otvoren. [2]

2.1.1 Tijek školske interpretacije [4] (dva nastavna sata):

Uvodni razgovor: Učenike prvo motiviram na emocionalno čitanje projicirajući fotografije različitih obitelji uz odabranu glazbu – jedni su sretni, povezani, drugi slomljeni i nesređeni. Pozivam učenike da razmisle o svojoj obitelji, tko su njezini članovi, kako se razumiju.

Priprema za čitanje: Slijedi najava teksta koji ćemo čitati. Početni razgovor o različitim obiteljima priprema učenike za probleme odabranog umjetničkog teksta i omogućuje im bolje razumijevanje.

Čitanje: Naglas čitam tekst Električna gitara, u 4-godišnjoj školi čitanje prepuštam također i učenicima.

Spoznajemo: Nakon čitanja slijedi kratka pauza za skupljanje dojmova, zatim vođenim pitanjima o pročitanoj s učenicima otvaram dijalog koji je temelj za uvid u temu, motive, poruku i priliku za sebe:

Predstavite obiteljsku priču dječaka iz priče. Kako dječak doživljava svoju obitelj? Objasnite dječakov odnos prema ocu i opravdajte ga. Što doživljava kada očekuje da se njegov otac vrati? Čega se boji i odakle crpi snagu? Kako doživljava svoju majku? Što je uzrokovalo raspad obitelji? Usporedite dječakov život prije i nakon gubitka obitelji. Zašto dječak odbija harmoniku i što mu znači gitara? Kako dječak doživljava sebe? Kako shvaćate kraj priče? [5]

Govorimo i pišemo: Slijedi sinteza spoznaja o pročitanoj tekstu. Razgovor zaokružujem usmjeravanjem učenika na rješavanje zadataka iz čitanja:

O čemu se radi u tekstu? Zaokružite pravilni odgovor:

- a) o učenju sviranja električne gitare
- b) o ljubavi između oca i sina
- c) nasilje i otuđeni odnosi u obitelji

Koje oblike nasilja u obitelji prepoznamo u tekstu? Pomozite si tekstom Zakona o sprječavanju nasilja u obitelji na internetu – postoji najmanje šest oblika nasilja među članovima obitelji [7]. Pronađite primjere iz sljedećeg:

- fizičko nasilje – npr. otac tuče dijete
- spolno nasilje -
- psihično nasilje -
- ekonomsko nasilje -
- zanemarivanje -
- uhođenje -

Što tekst poručuje?

- a) Obitelj je sigurno utočište od vanjskog svijeta.
- b) Nisu sve obitelji sretna, neke ugrožavaju svoje članove.

c) Djeca su vlasništvo roditelja, pa ovi potonji mogu odlučivati o svemu o vlastitoj djeci.

U slučaju života prosudite kako obiteljski odnosi u naše vrijeme utječu na maloljetničku delinkvenciju.

Potičem učenike da izraze svoje mišljenje o tekstu, motivima, temi, važno je da svoje stavove potkrijepimo na sadržajan način te ih povežemo s događajima i pojavama u svom životu. Mladi su u početku uglavnom suzdržani, nerado govore o nasilju u obitelji i teško im je, pogotovo ako su već doživjeli nešto slično. No, uz primjereno ohrabrenje, pričaju o pričama svojih kolega iz razreda, rođaka koji su pretrpjeli neki oblik obiteljskog nasilja (alkoholizam, nesuglasice među roditeljima koje eskaliraju u psihičko i fizičko nasilje, seksualno nasilje...), te pričaju kako su se žrtve ponašale i tko je pomogao. Ponekad učenici prijavljuju svoja iskustva obiteljskog nasilja. Ispovijesti su uvijek šokantne. U školi svaki otkriveni slučaj nasilja nad mladima prijavljujemo odgovarajućim stručnim službama koje u suradnji sa školskim psihologom i razrednicom pronalaze najprikladnije rješenje za učenika u potrebi te mu pružaju potrebnu podršku i pomoć.

Gdje potražiti pomoć?

Potičem učenike da razmisle o tome kome bi mogli vjerovati ako su i sami bili žrtve obiteljskog nasilja ili ako smatraju da je netko od njihovih prijatelja i poznanika u opasnosti. Osim očekivanih odgovora, kao npr. roditelji, rodbina, učitelji, liječnici..., učenici kažu da bi u nevolji nazvali TOM telefon, vjerovali školskom psihologu ili čak anonimno prijavili policiju.

Raspravu o tekstu Električna gitara zaključujem prikazom stručnih službi koje nude različite oblike pomoći mladima u potrebi [3].

3. Zaključak

Nastava književnosti u srednjoj školi uvijek je i razgovor sa samim sobom i širom zajednicom. Školska interpretacija ne proizlazi iz "ničega", već je ima smisla povezati s već pročitanim tekstovima, medijskim porukama i, naravno, osobnim iskustvom čitatelja. Dok čitaju odabrane tekstove, učenike se može potaknuti da drugačije reagiraju na ono što su pročitali: npr. izrada reproduktivnih tekstova, usporedba književnosti i drugih medija, ilustracija teksta (motiva), razgovor s kolegama iz razreda o pročitanom i sl. [6]

Uz sve to, mladi ne samo da se osposobljavaju za čitanje, govorenje, pričanje, pisanje, već razvijaju sposobnost samopromatranja, jačaju svijest o svom položaju i ulozi u društvu, kod kuće, među vršnjacima i u odnosu prema autoritetu. Pritom i emocionalno sazrijevaju, uče prepoznati svoje poteškoće, razvijaju toleranciju i empatiju za drugačije, posebne, obilježene i traže izlaze iz svoje nelagode. Motivirani i socijalno osviješteni mladi ljudi sposobni su promatrati svoje ponašanje kroz empatijsko praćenje školskog tumačenja književnih tekstova, naučiti prihvaćati odgovornost za svoje postupke učeći strane priče i, na kraju, ali ne i najmanje važno, lijek za svoje ozljede tražiti/pronaći u književnosti .

4. Literatura

- [1.] Blatnik, A. (2000). Zakon želje. Ljubljana: Beletrina.
- [2.] Električna kitara. URL: <https://gradiva.txt.si/slovenscina/slovenscina-za-gimnazije-srednje-sole/4-letnik/sodobno-slovensko-pripovednistvo-/andrej-blatnik-zakon-zelje/sinteza-215/> (3.11.2021).
- [3.] Kam po pomoč? URL: <https://www.tosemjaz.net/kam-po-pomoc> (8.11.2021).
- [4.] Kvas, J. (2010). Mlada obzorja, književnost 2, učbenik za 2. letnik srednjega poklicnega izobraževanja. Ljubljana: DZS.
- [5.] Primeri nalog. URL: <https://ucilnice.arnes.si/mod/resource/view.php?id=70952> (9.11.2021).
- [6.] Dr. Saksida, I. Književnost in njene medijske predelave. URL: <https://www.modra-akademija.si/knjizevnost-in-njene-medijske-predelave/> (3.11.2021).
- [7.] Zakon o preprečevanju nasilja v družini. URL: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5084> (8.11.2021).

Stručni rad

METELKARJI O HELJDI

Tea Kump, diplomirana odgojiteljica u prvom razredu
Osnovna škola Frana Metelka Škocjan

Sažetak

Svako dijete neprestano shvaća da je sve u životu povezano. Djeca po svojoj prirodi svakodnevno aktivno konstruiraju/povezuju i izgrađuju znanje. Međupredmetna integracija element je suvremenih pogleda na obrazovni proces. Njegova provedba predstavlja sustavno i dubinsko planiranje zajedničkih procesa učenja, koji su predviđeni nastavnim planovima i programima na razini povezivanja sadržaja, pojmova i procesnih znanja. U prvom razredu OŠ Frana Metelka Škocjan međupredmetna se nastava izvodi svakodnevno. Povezali smo UNESCO projekt – Od pšenice do potice i Dane europske kulturne baštine. Učitelj je pretežno u ulozi promatrača, savjetnika i koordinatora. Iz kurikulumu izvukli smo ciljeve s kojima smo željeli svladati nastavno gradivo koje se može ispreplitati. Budući da je predmet bio prikladan za izvođenje interdisciplinarnih veza, isprepleli smo aktivnosti predmeta učenja o okolišu, športu, slovenskom jeziku i glazbi. Prije izvođenja svih aktivnosti zajedno s učenicima postavljamo ciljeve i kriterije uspješnosti. Istovremeno, kod učenika se razvijao interes za učenje, međusobni su odnosi bili kvalitetniji, a ujedno su produbljivali razumijevanje i korištenje znanja. Prikazane su složene razine interdisciplinarnog povezivanja, uključujući primjer prezentacije znanstvenog dana „Dan heljde”, koji pokazuje mogućnost povezivanja na razini sadržaja, pojmova i procesa učenja.

Ključne riječi: heljda, zdrava prehrana, tjelovježba, interdisciplinarna suradnja, interdisciplinarna nastava

1.Uvod

Svako dijete neprestano shvaća da je sve u životu povezano. Djeca po svojoj prirodi svakodnevno aktivno konstruiraju/povezuju i izgrađuju znanje. Kombiniranje znanja i ciljeva doprinosi uspješnoj interdisciplinarnoj integraciji i jedan je od mogućih pristupa kvalitetnoj nastavi. Međupredmetna integracija element je suvremenih pogleda na obrazovni proces. Njegova provedba predstavlja sustavno i dubinsko planiranje zajedničkih procesa učenja, koji su predviđeni nastavnim planovima i programima na razini povezivanja sadržaja, pojmova i procesnih znanja. Prilagođen je načinu razmišljanja učenika, jer na taj način učenici više holistički percipiraju znanje.

2.Metelkarji o heljdi

Djelo je Frana Serafina Metelka neprocjenjivo. Rođen je krajem 18. stoljeća u Škocjanu na Dolenjskem. Bio je svećenik, tumač njemačkih proglašenja zemaljske vlade i profesor slovenskog. Najpoznatiji je po svom fontu metelčici. Zato naša škola nosi njegovo ime.

Heljda se kod nas sije već nekoliko stoljeća i u posljednje vrijeme postaje važna alternativna žitarica. Nekada je bila hrana poljoprivrednika i siromašnih, a već neko vrijeme postaje sve važnija u prehrani. Ujedno moram naglasiti da je vrlo važna za kranjsku pčelu i pčelare jer je vrlo medonosna.

Slika 1: Spomen ploča na Metelkovo kući

Slika 2: Polje hajde

2.1.MEĐUPREDMETNA POVEZANOST

U prvom razredu OŠ Frana Metelka Škocjan međupredmetna se nastava izvodi svakodnevno. Tatjana Hodnik-Čadež piše o tome što je i po čemu se interdisciplinarna povezanost razlikuje od drugih. „Međupredmetna integracija definirana je kao didaktički pristup ili strategija učenja kojom postavljamo određene obrazovne ciljeve. Od ostalih se razlikuje po tome što nastavnik u interdisciplinarnoj integraciji polazi od integracije sadržaja učenja ili cilja i nastoji što cjelovitije predstaviti ili riješiti određeni sadržaj ili problem. Može koristiti različite nastavne metode i oblike rada.” [1].

U međupredmetnoj integraciji učitelj je uglavnom u ulozi savjetnika i koordinatora. Uspostavljaju se demokratski odnosi između nastavnika i učenika, a istovremeno je učenik opušteniji, navikao se na veću samostalnost, postaje znatiželjniji i sve kreativniji u radu. Učitelj priprema nekoliko aktivnosti koje osmišljava prema interesima ili sposobnostima učenika. U radu su učenici uspješni, a njihov napredak i stjecanje novih znanja ovisi o njihovom tempu i sposobnosti. Uspjeh ih motivira da nastave raditi.

Nakon završenog interdisciplinarnog sata potrebno je zajedno s učenicima evaluirati rad, a nastavnik provjerava planirane ciljeve.

Teško mi je zamisliti da u prvom razredu neće biti međupredmetne povezanosti. Često se ona događa spontano. Povezali smo UNESCO-ov projekt – Od pšenice do potice i Dane europske kulturne baštine, koji potiču učenike da holistički sagledaju sebe, svoju pripadnost i okruženje u kojem žive. Uveli smo teme dana znanosti, sporta i tehnike. Na taj način potaknuli smo učenike na promišljanje i osvještavanje važnosti kulturne baštine te na jačanje i razvoj kreativnosti u nekoliko područja.

Budući da je predmet bio prikladan za izvođenje interdisciplinarnih veza, isprepleli smo aktivnosti predmeta učenja o okolišu, sportu, slovenskom jeziku i glazbi. Istovremeno, kod učenika se razvijao interes za učenje, međusobni odnosi bili su kvalitetniji, a ujedno su produbljivali razumijevanje i korištenje znanja.

2.1.1. Dan znanosti Od pšenice do potice – Sve o heljdi

Dan znanosti Od pšenice do potice – Sve o heljdi napravljen je krajem rujna. Dan smo započeli razmišljanjem o heljdi i predstavljanjem žitarica.

Slika 3: Presentacija žitarica

Budući da su naši učenici uključeni u sve faze sata, uključujući planiranje nastave i aktivnosti, potaknuli smo učenike na razmišljanje o aktivnostima koje uključuju heljdu. Svoje su ideje napisali na plakat.

Slika 4: Zapisivanje ideja

S učenicima smo planirali tri radionice – kuhanje, ples i bajke. U radionici kuhanja učenici su pripremili zdrav obrok, heljdinu kašu s voćem. I heljdina kaša i voće dolazili su iz lokalnog okruženja, čime su učenici osvijestili važnost lokalno proizvedene hrane. Na kraju su jelo pojeli s oduševljenjem.

Slika 5: Priprema zdravog obroka

Heljdu smo nalazili u pričama, bajkama i pjesmama. Slušali su priču „Volio bih znati više... o Ajdi“, autorice Vide Škrabanje.

Za pokret smo se pobrinuli u plesnoj radionici gdje su učenici pjevali narodnu pjesmu „Po Koroškem, po Kranjskem“ i uz nju zaplesali.

Slika 6: Ples Po Koroškem po Kranjskem

Pobrinuli smo se i za međugeneracijsku suradnju jer nas je tijekom dana znanosti posjetila i baka jednoga od učenika, koja nas je upoznala s heljdom i berbom kako se radila nekoć.

Slika 7: Baka u posjetu

2.1.2.Sportski dan – pješačenje Mlinarovom stazom

U petak, 1. listopada 2021, pobrinuli smo se za zdrav duh u zdravom tijelu sportskim danom - pješačenjem Mlinarovom stazom.

„Svaki mlinar tjera vodu na svoj mlin, a ljubazni vodiči poveli su nas u šetnju Mlinarskom stazom.” Pješačenje smo spojili s upoznavanjem baštine mlinarstva u našem kraju. Posjetili smo Košakov mlin, Sedlarov mlin... Usput smo rješavali zabavne zadatke i izazove. Kod potoka Čolnišček čekala nas je peraćica koja je veselo pjevala dok je prala rublje.

Slika 8: Perica uz potok

Pješačenje smo završili u Vajsovemu mlinu. Zavirili smo u unutrašnjost mlina s etnološkom zbirkom. Mlinarica nas je poslužila pecivom od heljde i domaćim čajem.

Slika 9: Vajsov mlin

Slika 10: Posjet etnološke zbirke

Mlinovi uz potok polako gube svoj prijašnji izgled. Kotači vode i mlina više se ne vrte. Mlinarjeva potnja čuva dio ove bogate baštine koju smo doživjeli.

2.1.3. Tehnički dan – jastučići od heljdine

S aktivnostima smo nastavili i tijekom dječjeg tjedna. Proveli smo tehnički dan, gdje smo pravili jastučiće od heljdine ljuskice, heljdinu kašu... Učenici su s oduševljenjem počeli šivati jastučiće i puniti ih heljdinim ljuskama ili heljdinom kašom. Jastučići će se darovati kao rođendanski poklon.

Slika 11: Jastuci od heljde

Slika 12: Izrada plakata

3.ZAKLJUČAK

Svojim stručnim doprinosom i izlaganjem prikazala sam složene razine interdisciplinarne integracije, uključujući i primjer prezentacije znanstvenoga, sportskog i tehničkog dana čija je glavna tema bila heljda. Time sam pokazala kako su sadržaji, koncepti i procesi učenja povezani.

Učenici su postigli ono što smo moji kolege i ja planirali. Istraživali su i nadograđivali nastavu te produbljivali vlastito znanje. Međusobno su komunicirali i surađivali. Svoje znanje, uz znanje o heljdi, imali su priliku obogatiti novim znanjima s pomoću raznih sadržaja i predmeta.

Učiteljima je bilo potrebno više vremena i pažljivo planirana priprema s ciljevima za pripremu nastave. Zatim smo samo pratili, poticali i vodili dane aktivnosti. Općenito, moramo stalno tražiti nove načine, sredstva i rješenja za bolje poučavanje i poučavanje u cjelini.

4.LITERATURA

- [1.] T. Hodnik Čadež, (2008). Učitelj kot raziskovalec medpredmetnega raziskovanja. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- [2.] T. Hodnik Čadež; T Filipčič, (2005). Medpredmetno sodelovanje v prvem razredu osnovne šole. Ljubljana: Pedagoška obzorja

Stručni rad

ODRŽIVA MOBILNOST U ŠKOLI

Mateja Pučko Erhatic, prof. slovenščine

OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava

Sažetak

U školskoj godini 2020./2021. naša škola se uključila u projekt „Održiva mobilnost“. Projekt je podržalo Ministarstvo infrastrukture Republike Slovenije uz potporu Europske unije (Europski kohezijski fond, program Meke mjere održive mobilnosti). Svrha projekta je osvijestiti učenike i njihove roditelje te skrbnike o značaju hodanja, vožnje bicikla i korištenja javnog prijevoza u svakodnevnom životu. Cilj projekta, u kojem sudjeluju brojne osnovne škole iz cijele Slovenije, je utjecati na promjene putnih navika stanovništva Slovenije i na taj način doprinijeti poboljšanju životnih uvjeta svih stanovnika, kao i potaknuti održivi razvoj.

U članku sam opisala aktivnosti naše škole u razredu te dala spoznaje i konačne rezultate izvedbe.

Ključne riječi: održiva mobilnost, škola, kretanje djece

1. Uvod

U školskoj godini 2020./2021. naša škola se uključila u projekt „Održiva mobilnost“.

Projekt je podržalo Ministarstvo infrastrukture Republike Slovenije uz potporu Europske unije (Europski kohezijski fond, program Meke mjere održive mobilnosti). Svrha projekta je osvijestiti učenike i njihove roditelje te skrbnike o značaju hodanja, vožnje bicikla i korištenja javnog prijevoza u svakodnevnom životu. Cilj projekta, u kojem sudjeluju brojne osnovne škole iz cijele Slovenije, je utjecati na promjene putnih navika stanovništva Slovenije i na taj način doprinijeti poboljšanju životnih uvjeta svih stanovnika, kao i potaknuti održivi razvoj. Promjenom putnih navika učenika u smjeru održive mobilnosti smanjuje se motorizirani promet u blizini škola, manje se opterećuje okoliš, potiče se kretanje djece i istovremeno jača njihovo zdravlje. (*Slovenska platforma za trajnostno mobilnost*)

U našoj školi izveli smo aktivnost „Idemo pješice s kokoškom Rozi“ odnosno Tjedan održive mobilnosti u dva različita tjedna s razmakom od dva mjeseca (travanj i lipanj), a održan je i niz popratnih aktivnosti. U projektu su sudjelovali učenici od 1. do 9. razreda. Potaknuli smo učenike da odaberu jedan od održivih načina mobilnosti za odlazak u školu i za popodneve aktivnosti. Namjera je bila da ovu vrstu mobilnosti kasnije koriste što češće.

2. ODRŽIVA MOBILNOST U ŠKOLI

Održiva mobilnost znači mogućnost kretanja na jedan od dostupnih načina putovanja, koji za razliku od automobilske prijevoza, nema toliko negativan utjecaj na okoliš. Riječ je o hodanju, vožnji biciklom, javnom putničkom prijevozu, odgovornom korištenju automobila te uporabi ekološki prihvatljivih vozila. Tijekom posljednjih desetljeća ljudi postaju sve svjesniji negativnih učinaka prometa na okoliš, zdravlje i kvalitetu života općenito. Promet nam s jedne strane pomaže pri bržem kretanju, a s druge šteti. Važan je održiv pristup, što znači zadovoljavanje gospodarskih, socijalnih i ekoloških potreba društva uz smanjenje neželjenih efekata prometa na gospodarstvo, društvo i okoliš. Opterećenja okoliša posljednjih su godina sve veća zbog brzog povećanja gustoće motornog prometa. Osim povećane koncentracije stakleničkih plinova koji se ispuštaju u atmosferu tijekom sagorijevanja fosilnih goriva u prometu i buke, prometna infrastruktura negativno utječe na ekosustave, smanjuje kvalitetu poljoprivrednih zemljišta na kojima bi mogla rasti hrana, a zagađeni zrak negativno utječe na zdravlje ljudi, biljaka i životinja te uništava eksterijere zgrada. Motorizirani promet uzrokuje emisije plinova, posebice dušikovih oksida, ozona i sitnih čestica, koji uzrokuju bolesti dišnog sustava, kardiovaskularnog sustava te mozga i bolesti drugih tkiva i organa. Statistike još uvijek ukazuju na to da u Europi svake godine 400.000 ljudi prerano umre zbog onečišćenja zraka, pri čemu je taj broj u Sloveniji veći od 1.100. Nedovoljna tjelesna aktivnost također je posljedica prekomjernog korištenja automobila. Već uz aktivan način kretanja odnosno mobilnosti (pješačenje, vožnju biciklom, korištenje javnog prijevoza) na putu do vrtića, škole, posla i nakon svakodnevnih obveza, moguće je udovoljiti dnevnim preporukama zdravstvene struke o kretanju, koje ukazuju na to da se rizik od nastanka kroničnih nezaraznih bolesti značajno smanjuje zahvaljujući polusatnoj umjerenoj tjelesnoj aktivnosti tijekom većeg dijela tjedna. [1].

2.1. IZVEDBA DJELATNOSTI

Projekt Održiva mobilnost u vrtićima i osnovnim školama predstavila sam učenicima tijekom nastave, a o tome sam putem e-maila obavijestila i njihove roditelje. Na temu održive mobilnosti vodila sam nekoliko razgovora u kojima su učenici rado sudjelovali i raspravljali o svojim iskustvima u prometu, o pitanjima okoliša itd. Odmah su pristali sudjelovati u Tjednu mobilnosti i planirati kako će se organizirati za održivi način dolaska u školu. Pregledali smo i priručnik Održiva mobilnost te zajedno odlučili što ćemo sve raditi na ovu temu tijekom nastave, čemu bismo mogli posvetiti dan aktivnosti, na koji način će se učenici samoobrazovati. Pri tome smo pokušali utjecati i na odziv odnosno postupke svojih obitelji u vezi s provedbom programa mobilnosti.

Tijekom nastave obradili smo mnogo dodatnih sadržaja, koji su navedeni u priručniku. Dva dana aktivnosti posvetili smo dvjema aktivnostima, tako da smo se cijeli dan bavili određenom tematikom.

Na satu slovenskog jezika svaki je učenik opisao svoj put odnosno način dolaska u školu, gdje je ukazao na moguće kritične, opasne točke u prometu. Razgovarali smo o tome, pokušavali sami pronaći rješenja, učenici su ih ucrtavali i u Moj dnevnik aktivnosti, a onda smo o njima obavijestili koordinatora koji je stvari prosljedio. Pri određivanju kritičnih točaka rute do škole sudjelovali su i roditelji putem anketnog upitnika.

Učenici su svaki dan ispunjavali putne dnevnike i bilježili na razredni plakat broj učenika koji su došli u školu prema načelima održive mobilnosti. Podatke o razredu predala sam koordinatoru projekta putem zajedničke tablice, a on je zajedničke podatke zabilježio na školskom plakatu koji je bio istaknut odnosno postavljen na uočljivom mjestu (na zidu u hodniku) u predvorju škole.

Budući da se naša matična škola nalazi u Spodnjoj Polskavi, gdje je locirana devetogodišnja osnovna škola, mnogi učenici od 6. do 9. razreda dolaze iz Zgornje Polskave, gdje imamo područnu školu od 1. do 6. razreda.

Zbog toga smo organizirali školski prijevoz kombijem koji koriste gotovo svi učenici vozači. Na taj način je ova skupina učenika od samog početka dolazila na održiv način, pri čemu odabranu opciju nisu mijenjali. Unatoč tome, znatan broj učenika je zbog ovog projekta odlučio promijeniti svoje navike i uveo uporabu bicikla, što je mnogo bolje za okoliš. Učenici iz bliže okolice škole, koje su roditelji često dovodili u školu, sada su dolazili pješice, neki čak i skateboard-ima.

Projekt Održiva mobilnost je dobro osmišljen, potiče učenike na promjenu njihovih navika i osvještava ih na različite načine. Danas nam je život bez prometa nezamisliv, ali promišljenim i razboritim ponašanjem možemo puno toga promijeniti.

Učenici 7.a razreda rado su sudjelovali u projektu. Uživali su u svim aktivnostima, više se kretali, družili na putu do škole i nazad. Također smo izveli mnoge aktivnosti koje su predložene u Priručniku za održivu mobilnost. Aktivnosti su dobro osmišljene i primjereno predložene za različite dobne skupine. Priručnik smo koristili u nastavi, tijekom koje smo često debatirali, razgovarali, tražili prijedloge i rješenja. Najviše su voljeli prikupljati igraće karte, međusobno se natjecati te kasnije sudjelovati u igri.

Učenici su stjecali znanja, razvijali vještine i sposobnosti doživljavanja, spoznavanja i vrednovanja odnosa između pojedinca, društva, kulturnog i prirodnog okruženja. Također su formirali stavove i vrednote, usvajali učinkovite strategije rješavanja problema, kritičko prihvaćanje informacija i razvijali komunikacijske sposobnosti.

U petak je, prije provedbe tjedna mobilnosti, 15 od 19 učenika (79% učenika) došlo u školu na održiv način. Cilj nam je bio da barem 6% više učenika iz ovog razreda počne dolaziti u školu na održiv način, što je podrazumijevalo barem još jednog učenika.

Tijekom Tjedna mobilnosti doista je više učenika počelo dolaziti u školu na održiv način, posebno onih iz bliže okolice, koje su povremeno vozili roditelji. Čak su i učenici – vozači koji su već ranije odabrali školski kombi kao sredstvo prijevoza do škole te se na taj način odlučili za održivost, tijekom ovog tjedna promijenili način dolaska i kombi zamijenili biciklima ili su dolazili pješice.

Na temelju ovih rezultata zaključujem da su priprema za provedbu i razgovor s učenicima i roditeljima urodili plodom, jer je razlika između petka prije provedbe Tjedna mobilnosti i petka tijekom Tjedna mobilnosti očita. Kada je riječ o 7.a razredu, smatram da smo bili vrlo uspješni pri realizaciji projekta.

Budući da se taj postotak kasnije snizio, bilo je poželjno da se Tjedan mobilnosti ponovi u lipnju. Tada su gotovo svi učenici stizali u školu na održiv način, uglavnom zbog lijepog vremena.

Ovakvo praćenje moglo bi se ponoviti nekoliko puta tijekom školske godine. Na taj način bi se više puta obratili i roditeljima koji predstavljaju ključni čimbenik u implementaciji održivih mobilnih načina dolaska u školu. Roditelji bi više vjerovali svojoj djeci, a učenici bi zahvaljujući višestrukim ponavljanjima brže razvili ovu naviku.

Igraće karte Idemo pješice s kokošom Rozi pokazale su se odličnom idejom, jer su učenici bili motiviraniji da skupe što više karata, a pritom su tijekom igre brzo internalizirali svrhu projekta, natječući se međusobno.

3. Zaključak

Smatram da je poticanje dolaska u školu na održiv mobilni način korisno prvenstveno zbog svakodnevne tjelesne aktivnosti, održavanja zdravlja, čistijeg okoliša te promicanja osobnog i socijalnog razvoja svakog pojedinca.

Takvo ponašanje, uzimajući u obzir prometne propise i pravila ponašanja u cestovnom prometu, utječe i na njihovu samosvijest. Zbog svega navedenog predlažem da se provedba projekta nastavi i u narednim školskim godinama.

Posebnu pozornost posvetila sam stjecanju i upravljanju (ovladavanju) socijalnim vještinama i sposobnostima učenika, kao što su preuzimanje odgovornosti, timski rad, razumijevanje i poštovanje različitosti, briga za sebe i druge, razvijanje navika koje nam pomažu živjeti u zajednici, razvijanje odlučivanja i izražavanja mišljenja, upravljanje emocijama i razvijanje temeljnih vrijednosti i kritičkog mišljenja učenika.

Učenici su spoznali da ljudi svojim svakodnevnim djelovanjem i odlukama utječu na prirodno i društveno okruženje.

4. Literatura

- [1.] Polona Demšar Mitrovič (2019). Trajnostna mobilnost. Priručnik za učitelje v osnovnih školah.
- [2.] Slovenska platforma za trajnostno mobilnost. Dostupno na internetskoj adresi: <https://www.sptm.si/> (pristupljeno 20. 11. 2021.).

Stručni rad

STVARANJE POZITIVNE KLIME

Bojan Kukman

Osnovna škola Šmarjeta

Sažetak

U članku sam opisao istraživanje klime u zavodu u kojem sam zaposlen. Odlučio sam da ću pronaći i istražiti čimbenike koji utječu na dobro dobit zaposlenih odnosno poboljšavaju klimu u zavodu, a time i uspješnost učenika kod školskih predmeta. Mislim, da je uspješnost učenika odraz stanja zavoda.

Ključne riječi: klima, uspješnost, zavod, odnosi

1.Uvod

Rad i osjećaj na poslu vrlo su važni čimbenici kako za fizičko tako i za psihičko zdravlje pojedinca, a time i zavoda. Radnik većinu dana provode na poslu, stoga je važno da volimo ići na posao i da nam to ne stvara preveliki stres. Okolnosti i uvjeti u kojima radnik obavlja svoj posao jako su važni, jer o tome ovisi koliko će truda, energije, znanja, vještina pojedinac uložiti da će svoj posao obaviti brzo i prije svega učinkovito te time pridonijeti uspješnosti i učinkovitosti organizacije. Od velike važnosti je interno okruženje organizacija, odnosi među zaposlenicima, odnosi između vodstva i zaposlenika te zadovoljstvo zaposlenika. Vrlo je važno da se u zavodima stvara pozitivna klima i da joj se pridaje dovoljan značaj. Zadovoljni zaposlenici, koji imaju priliku za profesionalni razvoj i upoznati su s ciljevima organizacije, puno su motiviraniji za kvalitetan rad i time postaju ključni čimbenik uspjeha organizacije. Uspješan i obrazovan stručni tim od ključnog je značaja u razvoju ili oblikovanju uspješnih učenika.

2.Razrada

Učinkovit voditelj organizacije je onaj koji dobro poznaje svoje zaposlenike. Mora biti sposoban iskoristiti kreativnost svojih zaposlenika, kao i poznavati slabija područja, kako bi ih eliminirao. Danas stalno tražimo načine za usavršavanje na svim područjima obrazovanja. Iznimno mi je važno obratiti posebnu pozornost na održavanje pozitivnih, poticajnih odnosa na svim razinama obrazovanja (ravnatelj - zaposlenici, nastavnici – učenici...). Moje je mišljenje da dinamičan proces zahtijeva aktivnije uključivanje voditelja i zaposlenika. Pri tome se pokaže kreativnost, nove ideje i inicijative svih sudionika. Takva situacija može dovesti do sukoba interesa (neslaganje, neodobravanje, različita mišljenja, nezainteresiranost...).

2.1. *Pregled literature*

Shvatio sam da je humano radno okruženje izuzetno važno za mentalno zdravlje zaposlenika te da je tome podređena organizacijska i sigurnosna kultura na radu. "Podaci o bolovanju zbog anksioznih i depresivnih poremećaja te porastu invaliditeta zbog poremećaja mentalnog zdravlja pokazuju da je mentalno zdravlje zanemareno u mnogim radnim sredinama." [1] Mislim, da je i stvaranje pozitivne klime vrlo važno kako bi se sve to izbjeglo. Nacionalni program zaštite mentalnog zdravlja posebnu pozornost posvećuje održavanju dobrobiti i zaštiti mentalnog zdravlja. U zavodu je važno utvrditi uzroke rizika koji mogu ugroziti mentalno zdravlje i predložiti mjere za njihovo otklanjanje. Ako se radnik osjeća dobro na radnom mjestu, bit će bolji i rezultati njegovog rada. Zakon o zaštiti na radu također obvezuje poslodavca da regulira radno okruženje. To uključuje i definiciju onih rizika koji mogu uzrokovati psihičko opterećenje. Organizacijski uvjeti jedan su od onih čimbenika koji mogu uvelike utjecati na dobrobit, dostupnost, radnu sposobnost i zdravlje. U procjenama rizika, iako su izrađene za konkretna radna mjesta, nisu definirani utjecaji međuljudskih odnosa, hijerarhijskih odnosa i načina komunikacije. Za sudionike se sukobi mogu manifestirati izvana kao uznemiravanje i stres. Kako bi se to izbjeglo, važno je da zaposlenici znaju međusobno razgovarati. U okruženju u kojem imamo dobru (pozitivnu) klimu lakše je izreći svoje mišljenje, razjasniti nejasnoće...

Svima je iznimno važno da poslodavac osigura dobru psihosocijalnu klimu koja je temelj zaštite mentalnog zdravlja. U okruženju u kojem se pojedinac osjeća dobro i ulaže u dobrobit, svi će se osjećati dobro. Loši međuljudski odnosi, natjecanje, podmuklost, neiskrenost, sumnjičavost, ogovaranje mogu ozbiljno utjecati na psihosocijalnu klimu. Na svima nama je da razvijemo svijest o važnosti sudjelovanja u stvaranju prijateljskih, radnih i životno vrijednih međuljudskih odnosa, za što je važna prijateljska i otvorena komunikacija. Voditelj mora voditi računa o inicijativama zaposlenika pri formiranju radnih skupina, rasporedu radnog vremena i načinu komuniciranja. Također mora posvetiti vrijeme praćenju dobrobiti, dostupnosti i iskustva opterećenja zaposlenika. Ako zaposlenik vidi da je voditelj zainteresiran za njegov rad, njegov će doprinos zavodu također biti veći i učinkovitiji. Ustanovio sam, da bi stvaranje pozitivne klime trebalo biti u interesu uprave, radnika, pa i države.

Često se ispituju razine zadovoljstva i motivacijski čimbenici učitelja, gdje se promišlja o važnosti pozitivne klime i povezanosti zadovoljnog djelatnika koji instituciji daje svoj maksimum (brine se za razvoj i uspjeh zavoda) i o nezadovoljnom radniku koji ulaže samo onoliko koliko treba i time ne doprinosi k boljem stanju zavoda.[2] Treba istaknuti da bi svaka organizacija trebala provoditi mjerenje zadovoljstva, jer se na taj način mogu pravovremeno poduzeti mjere i odluke za poboljšanje postojećeg stanja. Moramo biti svjesni postojanja dvaju pojmova, a to su organizacijska klima i zadovoljstvo zaposlenika. U organizacijskoj klimi naglasak je na emocionalnom odazivu na poziciju u tvrtki, dok se zadovoljstvo zaposlenika javlja u raznim stvarima (plaća, skupljanje bodova za napredovanja, mogućnost suodlučivanja, dobri odnosi). Ljudi imaju odlučujuću ulogu u definiranju poslovnog uspjeha, a jedan od glavnih kriterija odnosi se na ponašanje ljudi na poslu, zadovoljstvo, motiviranost zaposlenika i vrednovanje intelektualnog kapitala. U svemu tome ne možemo se pouzdati u to da će stanje klime u zavodu uvijek biti dobro i da će stvar funkcionirati samostalno. Mislim, da je u svemu tome važno i redovito mjerenje (provjeravanje) stanja klime u zavodu ili razredu, redovito praćenje i analiza te implementacija dobivenih podataka. U svakom zavodu postoje i djelatnici koji ne pridonose značajnije poboljšanju klime i tome ne pridaju puno pažnje. Ti ljudi su važni i nikako ih ne treba izostaviti jer mogu štetnim djelovanjem brzo narušiti harmoniju među zaposlenicima. Činjenica je da kombinacija zadovoljstva na poslu i motivacije djeluje u pozitivnom i negativnom smjeru, a odnos između njih u modernim tvrtkama je linearan. Moje mišljenje je, da je voditelj dužan voditi brigu o prikladnoj pozitivnoj klimi u zavodu pomoću neformalnih susreta. Ovi susreti su također dobri jer suradnike možemo upoznati s malo drugačijeg stajališta (njihove navike, dobre osobine, potrebe, želje...). Na taj način dobivamo uvid u čimbenike koji utječu na stvaranje pozitivne klime u različitim institucijama.

Puno puta se autori ispituju i proučavaju utjecaj ravnatelja na stvaranje pozitivne klime u zavodu.[3] Istraživanje je provedeno uz pomoć ljestvice The Healthy School Scale, koju je razvio Akbaba i prilagođena je za korištenje u Istanbulu. Istraživanje u Turskoj također je potvrdilo da ravnatelj ima ključnu ulogu u stvaranju pozitivne klime. Ustanovio sam, da su pozitivni odnosi postali vrlo važni za djelovanje i uspjeh zavoda. Mislim, da se s različitim stilovima vođenja promijenila pozicija učitelja u modernom društvu. Učitelji su dobili priliku sudjelovati u razvoju zavoda, suodlučivati, predlagati promjene... Položaj učitelja poboljšava se i pomaže stvaranju pozitivne klime također s povjerenjem u vodstvo i stručne radnike. Za postojanje dobre klime potrebno je međusobno poštovanje između učitelja i ravnatelja te između samih učitelja. Škola koja ima dobru klimu također je puno uspješnija u povezanosti s okolišem i u postizanju dobrih

rezultata. Ispitali su rad srednjih škola s tri aspekta, i to organizacijskog, voditeljskog i obrazovnog. Istraživanja su pokazala da dobra klima ima pozitivna svojstva na učenje i rad učitelja, gdje je proces učenja postavljen u prvi plan. Mislim, da su u našem školskom prostoru očekivanja ravnatelja, učitelja i svih ostalih sudionika na visokoj razini, jer smo svi aktivno uključeni u proces. Veće sudjelovanje znači i veću predanost učitelja radu i posljedično dobru klimu u timu.

Smatra se, da su ravnatelji važan čimbenik napretka u odgojno-obrazovnim ustanovama. Na temelju istraživanja otkrili su i koliko je vodstvo odgajateljima važno, jer može poticati ili usporavati kreativnosti zaposlenika. Mnogi autori ističu, „da je ravnatelj kao pedagoški voditelj odgovoran za razvoj organizacije koja neprestano uči i da je odgovoran za profesionalni razvoj svih zaposlenika te mora provoditi raspršeno vodstvo, razvijati kreativnu kulturu i promicati suradničko učenje svih zaposlenika.”[4] Naravno, razna međunarodna (i naša) istraživanja ističu da ravnatelji posvećuju i potroše puno vremena za razne voditeljske i menadžerske poslove. Moje mišljenje je, da tamo gdje ravnatelj uspije uskladiti svoj menadžerski i administrativni rad i posvetiti više vremena poticanju kreativnosti i inovativnosti, može očekivati i veće rezultate.

Učitelj može podučavati i odgajati samo ulaskom u odnos s učenicima. Istina se ne rađa niti nalazi u glavi pojedinca, ona se rađa među ljudima koji je zajedno traže u procesu dijaloške razmjene. Stoga su dobri međusobni odnosi ili odgovarajuća komunikacija od ključne važnosti za školu. Povoljna klima u školi također utječe na postignuća učenika, smanjenje disciplinskih problema, povećanje interakcije između učenika i učitelja te opću dobrobit svih.

„Zaposlenici su najvažnija imovina svake tvrtke, stoga je učinkovit i odgovarajuć tretman ljudi u tvrtki jedan od najvažnijih uvjeta za uspjeh poduzeća.”[5] Takvo imenovanje i paradigma može se prenijeti i na odgoj i obrazovanje. Kao i u gospodarstvu, i u ne gospodarstvu se pojavljuje nova paradigma koja u prvi plan stavlja odnose među zaposlenicima.

Zanimljivi su i rezultati o kvaliteti odnosa između zaposlenika i tvrtke, koji su pokazali da su zaposlenici, koji djeluju (znači u kvalitetnije tretiranoj) organizacijskoj klimi, koja se temelji na boljim međusobnim odnosima i koja zaposlenika (izravno i neizravno) stavlja u središte inovativnih i marketinških promjena, zapravo postigli veću financijsku i tržišnu uspješnost.[5] Mislim, da je upravljanje ljudskim potencijalima važno i za gospodarstvo i za ne gospodarstvo te da su ključni resursi za rast i razvoj u organizaciji zaposlenici.

2.2 Subjektivni zapis stanja

Važno je biti svjestan kakva klima potiče kreativnost i inovativnost te koji čimbenici u organizaciji omogućuju takvu klimu ili je sprječavaju. Voditelj mora biti svjestan da je o njegovoj prezentaciji promjene ovisi različit odaziv zaposlenih te time i klima među njima. Zaposlenici moraju prihvatiti promjenu kao izazov, internalizirati je i shvatiti kao doprinos općem dobru.

U zavodu OŠ Šmarjeta klima je dobra, ali mogla bi biti i bolja. Zaposlenici smo u većini slučajeva spremni aktivno sudjelovati, kreativni smo, a kada se pojave potencijalni problemi, udružimo se i pronađemo rješenja. Ponekad se pojave i nesuglasice među pojedincima. Ravnateljica zna slušati i po vlastitoj procjeni ili na zahtjev zaposlenika uključi se u rješavanje sukoba. Važno je da znamo međusobno razgovarati i razmjenjivati mišljenja. U većini slučajeva zaposlenicima se daje mogućnost da sami odluče o sudjelovanju u aktivnostima, a često i slobodno biraju s kim će raditi.

U brizi za međusobne odnose smo pomoću tzv. tima za kvalitetu uveli neformalne susrete koji se održavaju tri puta godišnje. Na tim susretima razgovaramo o mogućim prijedlozima za poboljšanje postojećeg stanja u našem zavodu. Sastanci su važan aspekt u stvaranju pozitivne klime jer povezuju zaposlenike. Na tim sastancima upoznajemo kako jače tako i slabije osobine pojedinaca. U sklopu brige za međusobne odnose i u dobrobit zavoda, tim za kvalitetu pripremi anonimnu anketu koju riješimo svi zaposlenici u školi. Svaki učitelj također ima priliku zapisati svoja saznanja o stanju u zavodu i predložiti moguće promjene za poboljšanje klime u zavodu. Rezultati posljednje ankete pokazuju da je klima dobra, za što su svakako zaslužni kako uprava tako i svi zaposlenici. Međutim, budući da se ljudi razlikujemo jedni od drugih, dolazimo iz različitih socijalnih, društvenih sredina, s različitim osobnostima itd., rad s ljudima ili kolektivom uvijek je nedovršena priča. Stoga je ispravno da stalno tražimo načine i sredstva za stvaranje dobre klime u kolektivu.

3. Zaključak

Utvrdio sam da su odnosi bitni za zaposlenike u institucijama, jer samo pozitivni odnosi znače povoljnu, pozitivnu klimu, zadovoljne zaposlenike i njihov učinkovit rad. Zaposlenici koji svoj posao rade samo zbog zarade i ne vide u tome dodanu vrijednost su neučinkoviti, jer njihov rad ne odražava značajnu kvalitetu. Pokazalo se da zadovoljni zaposlenici cijene odnos koji imaju sa suradnicima i nadređenima. Zaposlenici koji će se dobro osjećati na poslu imat će osjećaj da u njemu nisu samo broj, već će se dodatno potruditi da dobro odrade posao. To je iznimno važno za samog radnika i instituciju u kojoj radi. Za dobre odnose i pozitivnu klimu u ustanovi nedvojbeno je važna i otvorena, opuštena, razumljiva i nesmetana komunikacija, te međusobno povjerenje i poštovanje. Kombinacija svega navedenog stvara pozitivnu klimu.

4. Popis literature

- [1.] Molan, M. (2010.). Strateški cilj humanega delovnega okolja. Delo in varnost, godište 55, br. 2, str. 22-27.
- [2.] Červ, Renata (2012.). Stopnja zadovoljstva in motivacijski dejavniki učiteljev. Revija za univerzalno odličnost, godište 1, br. 1, str. 30 - 41.
- [3.] Gülsen, C., & Gülenay, G. B. (2014.). The principal and healthy school climate. Social Behavior and Personality: An international journal, 42, str. 93–100.
- [4.] Majda Cenčič in Tina Štemberger (2014.). Vodenje vzgojno – izobraževalnih zavodov in vpliv na ustvarjalnost vzgojiteljev. Sodobna pedagogika, 4/2014, str. 66 – 80.
- [5.] Maja Makovec Brenčič, Matevž Raškovič, Miha Škerlavaj (2008.). Odnosi med zaposlenimi in podjetji in njihov vpliv na uspešnost poslovanja: Rezultati raziskave Zlata nit 2007. Teorija in praksa god. 45, 6/2008., str. 728-751.

Stručni rad

DRAMATIZACIJOM DO ZNANJA STRANOG JEZIKA

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Od 1. do 3. razreda

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Na mnogim mjestima možemo pročitati da lutke imaju čarobnu moć i svi mi koji radimo s djecom svjesni smo činjenice da su lutke izvrsno didaktičko sredstvo kojim možemo potaknuti djecu i približiti im se, a djeca se mogu opustiti uz igru, jačati jezične vještine i razvijati se u kognitivnom, socijalnom i čuvstvenom pogledu. U ovom članku želim predstaviti lutke kao način komunikacije kojim možemo poticati i razvijati djetetov govor te učenje stranog jezika.

Ključne riječi: dramatizacija, lutke, strani jezik

1.Uvod

Kao učiteljica rado prihvaćam izazov novih metoda rada. Stoga bih željela predstaviti kako sam kroz lutkarsku dramatizaciju djecu podučavala stranom jeziku. Opisat ću kako su se odvijali nastavni sati, naš rad, ples, plesnu dramatizaciju, priče, lutke i dramatizaciju. Opisat ću i kako smo pripremali rekvizite, lutke, kako smo učili dramatizirati priču i oponašati različite životinje. U svom radu nastojim potaknuti učenike na kreativnost i planirati drugačiju nastavu stranog jezika. Željela bih definirati značenje lutki u osnovnoškolskom razdoblju, prikazati kako igra s lutkama utječe na djetetov razvoj, a dramske aktivnosti na socijalni razvoj i razvoj društvenih kompetencija. Predstaviti ću pripreme za provedbu planirane aktivnosti, postavljanje ciljeva, tijek rada i evaluaciju. Učenje stranog jezika pomoću dramatizacije provodila sam s učenicima trećeg razreda osnovne škole. U radu sam se koristila različitim metodama. Dramatizirali smo vrlo poznatu priču *Little Red Riding Hood*.

2.Sadržaj

Djeca u igru unose svoje osjećaje, strahove, želje i sjećanja. Kroz igru povezuju svoj svijet i svijet drugih (djece i odraslih). Oponašaju uloge odraslih na način kako ih sami doživljavaju i opažaju (događaji u obitelji, pripremanje obroka, pranje rublja, razgovor odraslih, svađa). U dramatizacijama su djeca kreativna i služe se maštom. Razvijaju veću svijest o svojoj vlastitoj snazi i slabostima te svijest o tome što vole, a što ne vole. Upotreba jezika i razvoj jezičnih vještina vrlo su važni za razmišljanje i cjelokupno izražavanje [1].

Djeca nisu odrasli ljudi pa im kazalište treba predstaviti na zabavan i razigran način. S predstavom ih upoznajemo pripovijedanjem priče. Čuda se u pričama neprestano ponavljaju zauzimajući tako središnje mjesto. Zbog toga su djeci posebno blizu. Svako se dijete može poistovjetiti s junacima iz priče, jer junaci su priča najčešće djeca. Dramatizacijom potičemo dječje razmišljanje, kreativnost i maštu [2].

Izrada lutke obiluje kreativnošću. Nacrtati je, izrezati dijelove tijela od papira, sastaviti je i zatim je pokretati. Udahnuti joj život – onakav kakvog želimo mi i nitko drugi. Lutkom otkrivamo nove svjetove, učimo pjesmicu, ponavljamo priču, s njom plešemo. Lutka je onaj čarobni predmet kojem djeca mnogo lakše vjeruju, uz koji opušteno razgovaraju, koji im pomaže da lakše osvoje prostor, jer na neki se način njihova osobnost može sakriti iza lutke, uvući se u nju i s njom se poistovjetiti [3].

Dramatizacijom utječemo na različita područja razvoja jer lutke su idealno sredstvo za poticanje govora, obogaćivanje vokabulara i razvoj motoričkih vještina. Prilikom izrade lutke djeca razvijaju sve svoje kreativne vještine.

Odlučila sam se za dramatizaciju priče o Crvenkapici jer je učenici već vrlo dobro poznaju. Ova je priča još uvijek aktualna, djeca je vole čitati i većina ju je djece već

poznavala. Učenici su znali s kojim se likovima žele poistovjetiti, pa smo manje vremena posvetili sadržaju i upoznavanju glavnih likova, a više animaciji lutaka, razgovoru među likovima, plesu i pjesmici. Dodali smo mnoge životinje koje nastupaju u predstavi.

Tijek rada:

1. Čitanje priče

Prvo sam im priču *Little Red Riding Hood* pročitala na engleskom. Tijekom čitanja pokazivala sam im slike prizora jer kod stranog je jezika vrlo važno da učenici vide ono što je u knjizi naslikano kako bi strani vokabular lakše povezali sa slikom. Nakon čitanja priče nabrojali smo životinje koje se pojavljuju, a zatim smo detaljno razgovarali o priči i tijeku priče, naveli sve glavne likove i uz pomoć slika iz knjige ponovili tijek priče. Svaki je učenik mogao ispričati dio priče, pri čemu sam poticala pripovijedanje na engleskom.

2. Oponašanje različitih likova

Razgovarali smo o tome što sve možemo vidjeti u šumi, a onda se uz glazbu pretvarali da hodamo šumom. Na ploču smo nacrtali sliku šume i nanizali slike Crvenkapice, vuka, bake i lovca. Oponašali smo različite glasove, vuka zavijanjem, lovca s puškom koji lovi vuka, Crvenkapicu koja hoda šumom i pjeva pjesmicu i baku koja maše i pozdravlja: *Hello*. Bila je to odlična igra, učenici su se uživali u igranje uloga, naučili mnogo stranih riječi i kretali se uz glazbu. Neizmjeno su uživali i uživljeno oponašali razne likove iz priče.

3. Učenje vokabulara i pravilnog slijeda priče

Zatim sam im ponovno ispričala priču pomoću slikovnih kartica na engleskom. Nabrojali smo različitu hranu koju je Crvenkapica mogla imati u košarici, a pomoću slikovnih kartica naučili smo i sve nazive različitih namirnica. Zatim smo na engleskom naveli još i dijelove tijela i sva osjetila. Naučili smo i pjesmu o osjetilima, učenici su pjevali i plesali te naučili dijelove tijela i osjetila. Zatim sam učenike upitala: Do you like salad? Do you like cheese? Do you like bread? Učenici su odgovarali s Yes I do ili No, I don't. Zatim smo naučili i različite strukture rečenica koje su prisutne u priči.

Učenike sam podijelila u više skupina. Izrađivali su plakate na temu priče. Ilustracije i tekst priče nizali su pravilnim redoslijedom, a tekst priče također su nekoliko puta pročitali, pri čemu sam im pomagala. Zatim je svaka skupina ispričala svoj dio priče.

4. Izrada lutaka

Učenici su počeli izrađivati lutke. Lutke su izrađivali od papira. Svaki je učenik izradio različite papirnate lutke: Crvenkapicu, vuka, baku, lovca i razne životinje. Lutke su sami nacrtali, izrezali i zalijepili na tuljac od papira. Tuljce smo nanizali na palice na kojima su držali lutke. Željela sam da učenici budu kreativni, da sami naprave lutke kako su ih zamislili, pri čemu ih nisam ograničavala. Podsjetila sam učenike da obrate pažnju na to kako se pojedini likovi kreću i glasaju kako bi ih mogli što bolje oponašati.

5. Izrada rekvizita

Učenici su u skupinama izrađivali različite rekvizite kojima smo se potom koristili za dramatizaciju (košaru, hranu, bakine naočale, lovčevu oružje, kamenje i sl.). Zatim su u skupinama od kutija napravili kazalište lutaka.

6. Igra uloga i učenje dramatizacije

Učenici su se u skupinama dogovarali tko će igrati koju ulogu, zajedno su vježbali vokabular, a ja sam im pritom pomagala. Zajedno su vježbali dramatizaciju. Učenici su se uživjeli u pojedini lik, međusobno si pomagali i poticali jedni druge.

8. Dramatizacija priče

Postavili smo lutkarsku pozornicu, pred učenike je izašla voditeljica i najavila priču, a skupine su pred drugim učenicima iz razreda odigrale priču s lutkama *Little Red Riding Hood*. Učenici su predstavili pravu lutkarsku predstavu na engleskom jeziku. Svi smo bili oduševljeni i pozitivno iznenađeni.

3. Zaključak

U stvaranju lutkarske predstave učenici su imali mnogo ideja, dodavali su likove, vokabular, bili su kreativni i maštoviti, mijenjali su prizore, ali glavna je tema ostala ista. Otkrila sam kako je vrlo važno slušati učenike, poticati ih da razvijaju ideje i govore na stranom jeziku, bez da bi ih neprestano usmjeravali. Kroz lutkarsku dramatizaciju učenici su mnogo naučili, upoznali velik broj novih stranih riječi, razvijali kreativnost i kreativno mišljenje. U budućnosti ću se nastaviti koristiti takvim metodama rada, a možda na dramatizaciju u učenju stranog jezika potaknem i druge.

4.Literatura:

- [1.]Hansen, Kirsten A. i dr. 2000. Oblikovanje oddelkov, osredotočenih na otroke od tretjega do šestega leta starosti. Pedagoški inštitut, Razvojno-raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za korakom. Ljubljana.
- [2.]Kordigel, Metka. Jamnik, Tilka. 1999. Književna vzgoja v vrtcu. Tiskarna Jože Moškrič, d. d. Ljubljana.
- [3.]Varl, Breda. 1998. Igrajmo se z lutkami. Mohorjeva družba. Klagenfurt – Beč – Ljubljana.

Stručni rad

DJECI JE POTREBNA ŠUMA

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Od 1. do 3. razreda

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Šuma je mjesto koje djeci pruža mnogo izazova. Nudi im obilje znanja i spoznaja važnih za život. Osim prirodoslovnih znanja, jačanja motoričkih vještina, upoznavanja s vrstama drveća, biljkama, šumskim tlima i klimatskim promjenama, šuma je zdrava životna sredina koja potiče sva djetetova osjetila i želju za učenjem. U kontaktu s prirodom djeca su smirenija, aktivnija i spremnija sudjelovati. Djeca trebaju što više vremena provoditi u prirodi.

Ključne riječi: šuma, učenje, igra

1.Uvod

Današnja kultura konzumerizma i materijalnih dobara mnoge ostavlja praznima. Uvjeren sam da je za odgoj i učenje najprikladnija aktivnost upravo boravak u prirodi. U šumi nas čeka cijeli svijet, život, zdravlje, iskustvo, radost i sreća. Možemo prošetati šumom, udahnuti svježeg zraka, opustiti se, igrati i stvarati. Željela bih predstaviti metode kojima se koristim u svom radu.

2.Sadržaj

Šumski okoliš na mnogo načina potiče zdravlje djece, pomaže u smanjenju stresa, usmjerava pažnju i vraća koncentraciju. Djeca veći dio svog djetinjstva provode u zatvorenom prostoru, zaštićena od svih više ili manje izmišljenih opasnosti, a posljedice takvog načina života više nisu zanemarive. Negativni učinci očituju se u tjelesnom, emocionalnom i kognitivnom razvoju djece. Iako je u Sloveniji velik naglasak na uvođenju dodatnih sportskih aktivnosti u vrtiće i škole, šumska pedagogija također može pozitivno utjecati na cjelokupno zdravlje djece i promicati zdrav način života. Za razliku od sportskih aktivnosti, šumska pedagogija namijenjena je i primjerena svoj djeci, bez obzira na narav djeteta, njegove navike, motoriku, predznanje ili moguće poteškoće u razvoju. Već hodanje po šumi djetetu nije lako, šuma obiluje korijenjem, kamenjem, uzvisinama i panjevima. Dječja stopala moraju se stalno prilagođavati terenu, korijenju i granama [1].

Györek navodi kako priroda djeci nudi brojne mogućnosti za kritičko razmišljanje, rješavanje problema, kreativno istraživanje i intelektualni razvoj te omogućava razvoj kognitivnih funkcija kao što su opažanje, pažnja, predodžbe, pamćenje, razmišljanje i učenje.[3] Šuma je uvijek puna iznenađenja, što djecu privlači jer su uvijek u iščekivanju onoga što dolazi, što donosi nov sadržaj i nove izazove, istovremeno u život unoseći promjene.

Prilikom izvođenja nastave ili igre u prirodi povezuju se tjelesna aktivnost i učenje. Kretanje također pozitivno utječe na rad mozga, jer mozak je tada aktivniji i prijemčiviji za učenje. Prirodni okoliš pozitivno utječe na mentalno zdravlje te smanjuje poremećaje u ponašanju i količinu hormona stresa [3].

Kao učitelji često se pitamo kako djeci pružiti sigurnost te se susrećemo s organizacijskim problemima oko dodatne pratnje i prenatrpanim nastavnim planovima, ali moramo se pokušati riješiti tih dvojbi, osigurati djeci što više vremena u prirodi i tomu prilagoditi okruženje za učenje. Također je važno podučiti učenike bontonu u šumi. Uvijek poštujemo šumu. Prije ulaska u šumu učenici se trebaju umiriti kako bi mogli oslušivati šumu i promatrati prirodu [3].

Želim iznijeti nekoliko primjera dobre prakse, koji pokazuju kako kroz rad možemo uključiti šumu u naše okruženje za učenje. Učenje u šumi možemo planirati povodom različitih prirodoslovnih ili tehničkih dana, jer inače smo često vremenski

ograničeni. Navest ću nekoliko primjera kako u šumi možemo organizirati mnoge aktivnosti na različite teme i s učenicima provesti prekrasan dan u prirodi.

Primjer aktivnosti u šumi:

1. Proslava rođendana

Na temu rođendana učenici mogu u skupinama napraviti tortu od različitih prirodnih materijala (grana, kore, lišća, plodova i sl.). Mogu pripremiti stol i stolice. Mogu izraditi bukete od raznih prirodnih materijala (šumskog bilja, grančica bora, otpalog lišća itd.). Također mogu napraviti ogrlice i narukvice kao poklon za slavljenika ili rođendanske kolačiće. Zatim slijedi proslava rođendana, na kojoj se pretvaraju da jedu tortu i kolačiće. Učenici će biti kreativni, zabaviti se i razvijati maštu.

2. Crtanje na tlu

Učenici mogu crtati i izrađivati slike od prirodnih materijala (grana, kamenčića, lišća, šumskih plodova i sl.).

3. Poligon

Učenici mogu u skupinama postavljati različite poligone s raznim preprekama za skakanje i penjanje. Neka se sami dosjete od čega će napraviti poligon, kako će ga oblikovati, koje će materijale trebati, što sve moraju donijeti i kako će poligon postaviti. Tijekom ove aktivnosti moraju surađivati i pomagati jedni drugima. Nakon što skupine pripreme poligone, svaka od njih izvede aktivnost, a zatim učenici pokušaju savladati poligone drugih skupina.

4. Priče u pokretu

Učenicima možemo pripremiti i ispričati različite kreativne priče i priče u pokretu te mogu oponašati kretanje i glasanje različitih životinja.

5. Traženje tragova u šumi

Učenici mogu tražiti tragove životinja u šumi. Mogu pokušati otkriti čiji su tragovi, usporediti njihove otiske i veličinu, razgovarati o tome jesu li vidljiviji na snijegu ili na tlu.

6. Razvrstavanje materijala prema svojstvima

Učenici mogu razvrstavati materijale prema odabranim svojstvima, na primjer, je li zeleno ili nije zeleno, je li šumsko voće ili nije šumsko voće, je li hrana za šumske životinje ili nije, je li drvo ili nije drvo i slično.

7. Traženje skrivenih predmeta u šumi

Učenici u šumi mogu tražiti skriveni predmet.

8. Prepoznavanje vrsta drveća i šumskih plodova

Djeca mogu prepoznavati otpalo lišće s drveća i njihove plodove. Pritom im možemo predstaviti drvo od korijena do lišća.

9. Potraga za blagom

Učenicima također možemo pripremiti potragu za blagom. Blago možemo sakriti negdje u šumi.

10. Izložba šumskih predmeta

Učenici mogu organizirati izložbu raznih predmeta iz šume. Prirodne materijale možemo dotaknuti, okusiti, pomirisati i imenovati.

11. Uzica na koju su nanizani prirodni materijali

Oko stabala zavežemo uzicu na koju pričvrstimo razne predmete o kojima smo razgovarali (šišarke, grančice bora, kamenje, lišće, plodove i sl.). Učenik se zavezanih očiju kreće duž uzice, zaustavlja se pored predmeta, dodiruje ga, raspoznaje i pokušava odrediti o kojem se predmetu radi. Drugi učenik mu pritom pomaže, drži ga za ruku i vodi. Kaže mu je li predmet ispravno imenovao. Parovi se tada mogu zamijeniti.

12. Šumar

Možemo zamoliti šumara da učenicima predstavi svoje zanimanje.

3. Zaključak

Djeca su u šumi opuštena i motivirana, stoga želim povećati svijest roditelja, odgajatelja i učitelja o tome koliko je važno vrijeme koje djeca provode u šumi i u prirodi. Djeca se u šumi dobro osjećaju, smiju se, mnogo je pozitivne energije, sreće i dobre volje, kreću se i stječu osjetilno iskustvo, u šumi su motivirana, kreativna i spremna sudjelovati. Šuma može biti jedan od najzanimljivijih nastavnih sadržaja. Djeci u prirodi nikad nije dosadno, ali tu je vrlo važna i uloga roditelja, odgajatelja i nas učitelja, koji djeci pokazujemo radost do prirode i oduševljenje njome.

4. Literatura:

- [1.] Györek, Natalija. 2012. Povabilo v gozd srečnih otrok (Evalvacijsko poročilo s priporočili za pedagoške delavce). Vlastito izdanje. Kamnik.
- [2.] Györek, Natalija. 2013. Gozdna pedagogika v Sloveniji – priložnost za povezovanja in nova znanja. Gozdarski vestnik. Zveza gozdarskih društev Slovenije.
- [3.] Györek, Natalija i dr. 2014. Otroci potrebujemo gozd. Gozdna popotnica. Vrtec Antona Medveda, Kamnik. Inštitut za gozdno pedagogiko.

Stručni rad

MOTIVACIJA UČENIKA

Jasmina Križaj Grušovnik

Učiteljica razredne nastave i stranog jezika u razrednoj nastavi

Osnovna škola Markovci

Od 1. do 3. razreda

Sažetak

Svatko od nas svjestan je koliko je motivacija u našem učiteljskom radu važna za uspješno poučavanje. Pitamo se što učenike potakne na učenje. Koliko će učenici naučiti, ovisi o njihovoj motivaciji. Često primjećujemo manjak motivacije kod nekih učenika, pa se treba zapitati kako učitelj može uspješno motivirati sve učenike za stjecanje novih znanja.

Ključne riječi: motivacija, unutarnja i vanjska motivacija, znatiželja

1.Uvod

Kad govorimo o motivaciji djece, kao učitelji se često pitamo što je ono što naše učenike privlači, motivira i potiče na razne aktivnosti. Zbog čega učenici ustraju u nekoj aktivnosti i ona im ostaje zanimljiva. U ovom članku želim opisati metode rada kojima možemo motivirati učenike. Željela bih predstaviti nekoliko metode kojima se i sama koristim u radu s djecom. Mogli bismo reći kako je to motivacija želja da nešto učinimo. Motivacija je glavni element postavljanja i postizanja ciljeva.

2.Sadržaj

Motivacija uključuje različita područja i načine koji ovisno o okolnostima usmjeravaju i potiču osobu prema zacrtanom cilju. To su: primjerene upute, izazovi, pohvale, priznanja, nova znanja, zadovoljenje raznih potreba, želja, interesa, ponašanje, uzrok, svrha, ciljevi itd. Važno je otkriti što bi djecu motiviralo da sudjeluju u aktivnostima na različitim područjima.

Razlikujemo dvije vrste motivacije, unutarnju i vanjsku. Zbog unutarnje motivacije činimo stvari koje nas raduju i zanimaju, dok je vanjska motivacija prisutna samo kad nas okolina nagrađuje [1].

Unutarnja motivacija

Unutarnja motivacija dolazi od nas samih, a cilj djelovanja u samoj je aktivnosti. Želimo postići nešto što nas zanima, želimo razvijati svoje vještine, naučiti nešto novo i razumjeti. Proces je često važniji od rezultata i već sam po sebi može biti izvor zadovoljstva. Kod djece je unutarnja motivacija osobito prisutna kad nisu opterećena pritiscima drugih i rješavaju izazove koji su primjereni njihovim sposobnostima. Takvim izazovima mogu posvetiti više sati. Kad je zadatak pretežak, djeca postaju frustrirana i počinju plakati, tražiti pomoć ili se pak prestanu truditi dok ne razviju vještine potrebne za taj izazov. U slučaju pretjerano lakih zadataka, ubrzo ih napuštaju i prelaze na zahtjevnije. Dakle, o unutarnjoj motivaciji možemo govoriti kad učimo zato što nas nešto zanima (strane kulture, astronomija, stari običaji, glazba, umjetnost, tehnologija, povijest, jezici i sl.). Prednost unutarnje motivacije odlikuje se u ustrajnosti i zadovoljstvu u postizanju cilja [3].

Vanjska motivacija

O vanjskoj motivaciji govorimo kad učenici uče zbog vanjskih posljedica koje nisu nužna sastavnica same aktivnosti, kad cilj nije sadržan u aktivnosti, nego je izvan nje, u određenoj posljedici. Ohrabruju nas vanjski pozitivni čimbenici, pohvale ili priznanja drugih. Učenike ne zanima samo aktivnost, već i ono što će im ta aktivnost donijeti. Ako učenik uči da bi dobio dobru ocjenu, a ne da bi nešto naučio, to je vanjska motivacija [3].

Odnos unutarnje i vanjske motivacije

Vanjska motivacija obično nije trajna i često je povezana s pritiskom i tjeskobom, pogotovo kad se ne možemo nositi s ciljevima koje si postavljamo. Kod unutarnje motivacije cilj djelovanja leži u samoj aktivnosti. Prednost unutarnje motivacije jest ustrajnost i zadovoljstvo u postizanju cilja. Unutarnju motivaciju povezujemo sa spontanošću, kreativnošću i širenjem interesa. Moramo se zapitati prevladava li u školama vanjska ili unutarnja motivacija i koja je važnija. Kao učiteljica često se pitam kako kod učenika potaknuti unutarnju motivaciju jer vanjska motivacija nije trajna.

Načini motiviranja djece

Učitelj mora nastojati stvoriti interes kod onih učenika koji ga prvotno nisu imali. Prije svega, učitelji trebaju odabrati aktivnosti koje učenicima predstavljaju izazov i koje su prilagođene njihovim sposobnostima. Međutim, ako se već koristimo vanjskom motivacijom, na primjer pohvalom, ona mora biti opravdana i usmjerena na konkretnu aktivnost. Prilikom razvijanja unutarnje motivacije potrebno je u aktivnost uvesti novosti, iznenađenja i raznolikost. Učenicima trebamo redovito davati konkretnu povratnu informaciju, pružiti im priliku da izrade proizvod na koji će biti ponosni, smanjiti njihov strah od neuspjeha, potaknuti suradničko učenje među učenicima i projektni rad u skupinama te pokazati što od učenika očekujemo na pozitivan način. Sve ove postupke možemo primjenjivati uz različite metode rada, jer učitelj pravim pristupom može motivirati i najmanje motivirane učenike.

Kao učitelji moramo biti svjesni da su važne i naše osobine ličnosti: ekstrovertnost, empatija, socijalna inteligencija, osobna zrelost i stabilnost, samopouzdanje, pozitivna slika o sebi, otvorenost prema neizvjesnosti, fleksibilnost i proaktivnost [3]. Marentič Požarnik primjećuje kako se u upitnicima za učenike često može naići na sljedeće poželjne kvalitete učitelja: smisao za humor, poštenje, dosljednost, povjerenje, primjerena kombinacija zahtjevnosti i topline. Učitelj na učenike djeluje cjelovito, sa svom svojom osobnošću, čega kao učitelji moramo biti svjesni.

Metode rada za postizanje unutarnje motivacije kod učenika kojima se i sama koristim u nastavi jesu:

Igra

U djetinjstvu je igra najvažnija aktivnost jer djeca kroz nju uče. Igram djetetu omogućavamo da se opusti, da bude kreativno i aktivno, pa je učenje kroz igru najbolji način za poticanje unutarnje motivacije kod djece. Tijekom igre djeca lakše usvajaju nove spoznaje i sadržaje. Učenici mogu igrati igru uloga ili druge različite didaktičke igre koje izazivaju uzbuđenje i znatiželju te djeci predstavljaju izazov. Igra treba motivirati učenike za daljnji rad.

Lutka

Lutka može biti sredstvo za postizanje novih ciljeva, za učenje i utvrđivanje drugih ciljeva. Uz lutku učenici mogu naučiti novu pjesmicu, s lutkom mogu pokušati ispričati priču, plesati ili samo stvarati izmišljene priče. Lutke kod djece razvijaju kreativnost i maštu. Ako dijete samo izradi lutku, dodatno razvija odgovoran odnos prema radu, razvijajući pritom motoričke vještine.

Eksperimenti

U radu s različitim eksperimentima, radi se o iskustvenom učenju, gdje učenici uče promatrajući i sudjelujući u različitim eksperimentima. Učenici su unutarnje motivirani, žele doći do zaključka i zanima ih kako je došlo do određene pojave.

Metoda razgovora

Ovom metodom možemo učenicima postavljati različita pitanja o nekoj pojavi ili osobini predmeta, možemo potaknuti učenike da nešto uspoređuju, da nešto prebroje, da nešto istražuju, možemo im postavljati različite zagonetke, pitanja i sl. Pritom kao učitelji moramo poštovati svaki odgovor učenika jer svako dijete ima vlastiti način razmišljanja i prethodna iskustva. Također je važno da na djetetovo pitanje odgovorimo dodatnim pitanjem i da mu sami ne nudimo odgovore. Učenicima možemo ponuditi pomoć tako da ih usmjerimo, ali oni sami moraju pronaći rješenje.

Metoda pripovijedanja

Kod ove je metode važno da pripovijedamo na način koji je djeci zanimljiv i privlačan, da znamo kako privući pažnju djece i zainteresirati ih za određenu temu ili priču. Pripovijedanjem upoznajemo djecu i s književnim jezikom, a sadržaj mora biti blizak djeci i zanimljiv. Djeci također trebamo pružiti mogućnost pripovijedanja o događajima koje su doživjeli i pričama koje su pročitali ili čuli jer to potiče njihov govorni razvoj.

Metoda praktičnog rada

Ovom se metodom koristimo kad učenici izrađuju različite proizvode ili predmete. U praktičnom radu potrebno im je dopustiti inovativnost i ne ograničavati ih previše kako bi mogli razvijati svoju kreativnost.

Projektna nastava

Projektna nastava ili rad u skupinama potiče uključenost kod djece. Moraju se dogovoriti kako će pristupiti projektu, kako će ga provesti i što će im trebati. Svako se dijete mora osjećati važnim i odgovornost treba podijeliti na svu djecu. Postavimo im izazove koji će pobuditi njihovo zanimanje.

3.Zaključak

Ako želimo ostvariti zacrtani cilj, moramo ustrajati. Kao učitelji moramo stvarati pozitivno i poticajno okruženje i pažljivo pratiti djetetova mala postignuća iz dana u dan. Svaku pozitivnu aktivnost i napredak treba pohvaliti. Uvjet za uspješan odgojno-obrazovni rad motivirana su djeca, a za uspješnost motivacije zaslužan je učitelj, birajući najučinkovitije odgojno-obrazovno sredstvo u različitim oblicima i metodama rada. U motiviranju djeteta ključno je znati pronaći pravu ravnotežu između vanjske motivacije, koja se ogleda u krugu nagrada, pohvala i kazni te unutarnje motivacije, koja se ogleda u načinu poticanja znatiželje. Učitelji moraju nastojati uvesti dinamiku u razred i različitim metodama rada predstaviti iste sadržaje.

4.Literatura:

- [1.]Jurišević, Mojca. 2006. Učna motivacija in razlike med učenci. Pedagoška fakulteta. Ljubljana.
- [2.]Jurišević, Mojca. 2012. Motiviranje učencev v šoli. Pedagoška fakulteta. Ljubljana.
- [3.]Marentič Požarnik, Barica. 2000. Psihologija učenja in pouka. DZS. Ljubljana.

Stručni rad

RAZREDNIK PRVAŠIĆIMA U VREMENU ODRŽAVANJA NASTAVE NA DALJINU

Jana Grabljevec

OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Slovenija

Sadržaj

Tijekom učenja na daljinu uloga razrednika i učenika našla se pred novim izazovom. Razrednici su se prvo usmjerili na odgovarajući organizacijski dio obrazovanja, a zatim na brigu o primjerenoj sadržajnoj prilagodbi izlaganja gradiva i održavanju društvenih kontakata među učenicima. Želja i briga razrednika je da se prvašići, kada stignu u novo okruženje za učenje u koje ulaze, osjećaju prihvaćeno i da se u njemu dobro osjećaju. U školskoj godini 2020/21., nakon nepuna dva mjeseca školovanja, upoznavanja školskog okruženja, prijatelja, učitelja, okruženje za učenje prvašića preselilo se u matično okruženje te su morali usvojiti novi način obrazovanja. Prekinuti su kontakti s kolegama iz razreda koji su se pokazali kao važan čimbenik motivacije za rad tijekom nastave na daljinu. Razrednik mora biti stručan, snalažljiv, pun razumijevanja, tolerantan i povezan s učenicima, kolegama i roditeljima. Tijekom nastave na daljinu susrela sam se s novim izazovima, posebice u pogledu metoda poučavanja, motiviranja učenika u školskom radu i održavanja uključenosti svih učenika. U ovom ćemo se radu usredotočiti na ulogu razrednika u nastavi na daljinu s prvašićima te prikazati način poučavanja i druge aktivnosti koje smo provodili s prvašićima.

Ključne riječi: organizacija, okruženje za učenje, motivacija, poučavanje, uključenost.

1. Uvod

S mjesecom rujnom prvašići po prvi put kroče u novu školsku sredinu. Tada upoznaju svoje kolege iz razreda i učiteljicu koja im je ujedno i razrednica. Učitelji daju sve od sebe da se učenici osjećaju sigurno, prihvaćeno i u novom krugu prijatelja u novom okruženju za učenje. U školskoj godini 2020./21., međutim, obrazovni proces se nakon jedva dva mjeseca školovanja zbog epidemije Covid-19 premjestio iz škole u kućno okruženje. Svi smo bili suočeni s novim testom. Nastavak procesa učenja, održavanje ritma školskog rada, pružanje pomoći najmlađima u razumijevanju aktualnih zdravstvenih situacija i održavanje međusobnih kontakata bila je važna i primarna zadaća razrednika.

Na vijest da prelazimo na obrazovanje na daljinu, učenici su bili zbunjeni jer nisu poznavali takav način obrazovanja. U tom razdoblju prvašići još nisu informatički pismeni i vješti u radu na računalu. Prilikom postavljanja nastave na daljinu, razrednica prvašića bila je svjesna da su roditelji važan ključ uspješnog obrazovanja na daljinu. Uspostavili smo pozitivnu i uspješnu komunikaciju s roditeljima, najprije putem e-maila i eAsistenta, a zatim smo uspostavili jedinstveni kanal putem aplikacije MS Teams na kojoj se odvijala daljnja nastava ili video konferencije s učenicima.

Prema iskustvu obrazovanja iz prvog proljetnog vala, glavna briga razrednika bila je priprema materijala i videokonferencija kako bi se nastava što više približila uzrastu učenika. U osmišljavanju materijala težili smo cilju da učenici samostalnije i motiviranije rade svoj posao. Bili smo svjesni da bi se time barem rasteretili roditelji koji su službene dužnosti obavljali i od kuće ili čak kada su bili na poslu. U ovom radu ćemo se usredotočiti na ulogu razrednika i njegovu promijenjenu ulogu tijekom nastave na daljinu, te prikazati način rada s prvašićima tijekom nastave na daljinu.

2. Uloga razrednika

Nastava je područje koje je jako različito uređeno u školama, teško je precizno definirana i učitelji za to ne stječu odgovarajuća znanja. Razrednik vodi razred, usmjerava ga i istovremeno povezuje školu s roditeljima, uspostavlja odnose kako unutar škole, tako i između učenika i nastavnika. Razrednik prvo treba biti u ulozi učitelja, a tek onda može biti i u ulozi razrednika. Na njegov rad utječu zakonska regulativa, dizajn i filozofija obrazovnog sustava, materijalni, financijski i organizacijski uvjeti. Poučavanje i razredništvo nije samo profesija, već način života koji zahtijeva stalno učenje i prilagodbu. [1] Učitelji obavljaju pedagoške, administrativne i organizacijske poslove koji zahtijevaju puno vremena. Od razrednika puno očekuju i učenici, njihovi roditelji, ravnatelj i nastavno osoblje. Razrednik ima važnu ulogu u obrazovnom procesu jer pomaže, savjetuje i informira učenike, roditelje i druge učitelje. [7]

U Programskim smjernicama [...] Ministarstvo prosvjete i športa ulogu razrednika dijeli na povezujuću, odgojnu, animacijsku, plansku, posredničku u problemskim situacijama, informacijsku i administrativnu. Naglašava se da uloge razrednika ovise o situaciji u razrednoj zajednici, karakteristikama grupe i izazovima. [6]

3. Razrednik u prvom razredu u jesenskom valu epidemije

Razredna nastava važan je zadatak učitelja, što je jedno od najzapostavljenijih i najlošije uređenih područja obrazovnog procesa u današnjoj osnovnoj školi, jer im nedostaje vremena za rad s odjelom, za što su također nedovoljno stručno osposobljeni. [5] U prvom razredu razrednik je i učitelj koji predaje u odjelu. Zadaci razrednika uglavnom su usmjereni na pomoć pri prilagodbi školskim zahtjevima, suradnji, stvaranje osjećaja prihvaćenosti. [7]

Razrednik se brine o razvoju samostalnosti, znatiželje, komunikacije, stvaralaštva, pozitivne slike o sebi te potiče učenika na tjelesnu aktivnost. U prvom razredu razrednik ima moć, on predstavlja autoritet, učenici ga poštuju i slijede. U tom su razdoblju učenici emocionalnije vezani za razrednika, jer im oni pružaju podršku i sigurnost. O razredniku ovisi u kojoj će mjeri biti zadovoljene djetetove potrebe. [2] U tom se razdoblju učenici često poistovjećuju s učiteljem. [4] Nakon završetka prvog VIO-a, važnost razrednika prelazi na skupinu svojih vršnjaka. Tijekom nastave na daljinu razrednik je morao pokazati vještine koje do sada nisu bile toliko izražene. U datoj situaciji promijenio se oblik obrazovanja, kao i uloga razrednika. U tim je izazovima morao mirno i pozitivno utjecati na učenike, morao je biti strpljiv, ali i stručna i povezujuća karika između svih uključenih. Imao je vrlo važnu ulogu u održavanju kontakta sa svim učenicima i njihovim roditeljima. Tako je bio u mogućnosti pružiti stručnu pomoć u razumijevanju materije, usmjeriti ih u rješavanju tehničkih problema i pružiti podršku u razumijevanju trenutne zdravstvene situacije.

Prvo je velika razlika, posebice u prostornoj i vremenskoj odvojenosti nastavnika i učenika, zatim međusobnu komunikaciju zamjenjuju elektronička sredstva. U ovakvom načinu učenja materijali za učenje imaju drugačije značenje. [3] Znamo da i razrednik svojom prisutnošću i primjerom utječe na učenike. Međutim, u ovakvom načinu poučavanja to nije slučaj. Sve probleme koji nastanu u nastavi nastavnici i učenik također mogu rješavati kontinuirano. Ako se učenje donekle može nadomjestiti ekranima računala, druženje i interakcija s prijateljima ne mogu se zamijeniti. U školi učitelji potiču učenike na međusobno poštovanje, razgovor, igru i pronalaženje zajedničkih rješenja... Te se vještine u to vrijeme nisu mogle razviti.

4. Obrazovanje na daljinu u prvom razredu

Nakon prvog vala epidemije, u školi smo odlučili koristiti jedan kanal za komunikaciju s učenicima, učiteljima i roditeljima. Za poučavanje i komunikaciju koristili smo aplikaciju MS Teams. No, za opće informacije i dalje smo koristili školsku web stranicu i eAsistent. Najvažnija zadaća prvašića bila je uspostavljanje kontakta s roditeljima, jer znamo da prvašići još nisu vješti u radu na računalu, niti su dovoljno pismeni da bi mogli samostalno čitati upute. Roditeljima smo pružili svu podršku, upute i tehničku pomoć kako bi se svi mogli uspješno uključiti u MS Teams aplikaciju koja je bila osnova za nastavu. U školi su slušali i roditelje u rješavanju problema s računalnom opremom.

4.1. Samostalni rad učenika

Na temelju proljetnih iskustava i odgovora učenika i roditelja osmislili smo materijale za učenike u drugačijem obliku u jesenskom dijelu nastave na daljinu, u sklopu aktiva prvih razreda. U proljetnom obrazovanju na daljinu osmišljavali smo materijale u word ili pdf formatu, što je

najmlađima bilo teško i zahtijevalo je stalnu prisutnost i pomoć roditelja u radu škole. Stoga su se u jesenskom dijelu nastave na daljinu učitelji trudili učenicima približiti gradivo i pripremiti ga zanimljivo, interaktivno i ujedno poučno. Ovaj put smo materijal osmislili za cijeli tjedan u power point prezentaciji. Pripremali smo ih na način da se tematika isprepliće ili povezuje. Kako prvašići još nisu bili vješti u čitanju, dali smo sve napisane kratke i jasne upute uz audio snimku. Upravo je audio snimka s uputama učiteljice potaknula učenike da sami pregledaju gradivo i izvršavaju zadatke, bez velike pomoći roditelja. Mnogi roditelji su smatrali da glas učitelja ima vrlo pozitivan učinak na motivaciju učenika. Uz zvučno opremljeno gradivo, radili smo s učiteljicama u sklopu aktivnosti prvog razreda, dodatno opremili gradivo slikama, te izradili vlastite avatare čime smo obogatili nastavno gradivo. U gradivo smo ubacili i kraće video zapise objašnjenja, čime smo obogatili učenje i ujedno nadogradili učenje. Novu temu smo također objasnili uživo, a dobili su i video za reprodukciju nekoliko puta po potrebi. Na kraju svakog tečaja djeci smo ubacili omiljene likove iz crtića, slikovne animacije koje su rado gledali.

Kao učitelji, brinuli smo o dobrobiti učenika, dobrim odnosima, zdravlju učenika i održavanju društvenih kontakata. Pazili smo da učenici ne budu preopterećeni gradivom. Organizirali smo i zajedničke dane aktivnosti u školi u kojima su mogla sudjelovati sva djeca jedne obitelji. Aktivnosti su bile usmjerene na rasterećenje učenika od školskog posla i ujedno stvarale povezujući odnos unutar obitelji.

4.2. Video susret uživo

U školi smo bili svjesni da je više djece u obiteljima kojima je potrebno računalo. Stoga smo im posuđivanjem uređaja dali sve od sebe da im pomognemo. Također smo osmislili raspored za sve odjele kako se nastava djece iz jedne obitelji ne bi često preklapala. Učitelji su svjesni da je pažnja najmlađih kratka, pa se nastava putem videokonferencije održavala samo za jedan predmet dnevno. Sat smo morali pripremiti slikovito i fizički potpomognuti kako bi učenici bili motivirani. Video susreti su učenicima bili vrlo zanimljivi jer su mogli vidjeti prijatelje, pozdraviti se i reći nešto zanimljivo. Mnogo puta bismo radije samo razgovarali ili igrali različite igre kretanja. Na ovaj način nastavnici su učenicima omogućili međusobno uspostavljanje društvenih kontakata i podizanje razine motivacije za daljnji rad. Objašnjenju i objedinjavanju novog materijala bio je posvećen i video sastanak. U nastavi s ciljem učvršćivanja znanja učenike smo podijelili u dvije odvojene grupe tako da je bio manji broj učenika. Odredili smo im sat vremena da se pridruže video konferenciji. Rezultat rada u malim grupama pokazao se uspješnim oblikom, jer je svaka grupa mogla doći nekoliko puta zaredom. Učenici su tako uvijek bili aktivni i motiviraniji ako su često bili pozivani na sudjelovanje. Međutim, učitelj je imao bolji uvid u to tko još uvijek ima poteškoća u učenju predmeta.

4.3. Video sastanci s prijateljima i održavanje društvenih kontakata

Već u prvom valu epidemije pokazalo se da učenicima nedostaje druženja s vršnjacima, kolegama iz razreda i učiteljima. S vremenom je počela opadati i motivacija za školski rad. Učenici su uglavnom bili u krugu obitelji, a društveni kontakt s vršnjacima je bio prekinut. Stoga smo u drugom valu epidemije više pažnje posvetili promicanju vršnjačkog kontakta i organizirali razne oblike videokonferencija koje su bile namijenjene za tu svrhu. Učenici su se najviše razveselili susretu sa svojim razrednicima, jer smo im pripremili razne oblike druženja. Podijelili smo ih u manje grupe, gdje su svi redom dolazili nekoliko puta. Tako su razmijenili svoja iskustva, opisali događaje koji su im se dogodili, pokazali svoje proizvode...

4.4. Sat za priče u ponedjeljak

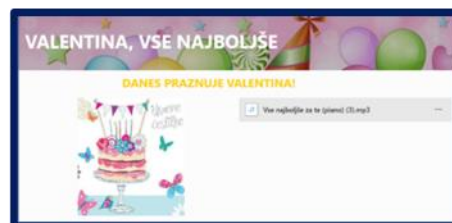
Školski tjedan obično smo započinjali satom iz pričanja priča. Već u petak smo im poslali osobni poziv na sat bajke (Slika 1.). S još jednom strukovnom djelatnicom čitali smo priču uživo. Radi lakšeg razumijevanja i praćenja priče, priča je potkrijepljena slikovnim materijalom. Nakon završenog čitanja priče nastavili su sa samostalnim radom.

Slika 1: Pozivnica za sat priča.

4.5. Dijeljenje fotografija s drugim kolegama iz razreda

Napravili smo nekoliko kanala u aplikaciji MS Teams. U kanalu Mozaik naših slika učenici su objavili sve fotografije izradaka (slike 2 i 3) koje su željeli podijeliti sa svojim kolegama iz razreda. Naravno, bila je neophodna i povratna informacija učiteljice koja ju je svojim poticajnim riječima i slikama dodatno motivirala za daljnji rad. Imali smo i kanal Chat Room, gdje su mogli pisati ili lijepiti razne smiješne slike. U kanalu Čestitke pripremili smo ugodnu čestitku za svaki rođendan uz glazbenu pratnju (slika 4.). I ovdje su se mogli pozdraviti i zaželjeti lijepe želje.

Sliki 2 in 3: Fotografija izradaka.

Slika 4: Čestitka za rođendan

4.6. Predaja domaće zadaće i povratne informacije učitelja

Aplikacija MS Teams omogućuje vam da dizajnirate bilježnice za svakog učenika. Uvid u obavljene zadatke ima samo nastavnik. Učenici su slali tjedne fotografije zadaće koje smo unaprijed odredili. Podnošenje zadataka bilo je ograničeno u količini. Morali su predati najviše dva zadatka. Učiteljica je pažljivo pregledala zadatke i dala učeniku povratnu informaciju poticajnim riječima ili dodala slike ili gifove (Slike 5. i 6.). Naravno, komentirali smo i one zadatke koje je trebalo popraviti ili poboljšati.

Sliki 5 in 6: Tjedni zadatak i povratne informacije nastavnika.

4.7. Provjeravanje znanja

Svoje smo znanje provjeravali i na daljinu. To smo radili usmeno, uživo putem videokonferencija ili rješavanjem kvizova. Putem poveznice wordwall.net učenici su rješavali vježbe, a učitelj je tako dobio povratnu informaciju o znanju učenika. Ovakav način provjere učenicima je bio ugodan, a pri rješavanju učenici su bili motivirani.

4.8. Značka za čitanje priča uživo ili na videu

Tijekom nastave na daljinu nastavili smo i poticali pričanje priča i recitiranje pjesama za čitalačku značku. Roditelji su koristili različite načine komunikacije između djeteta i učitelja. Neki su snimili dijete i poslali mi isječak na mail ili MS Teams, drugi su tražili osobni kontakt putem videochata, treći su recitali tijekom video konferencije pred cijelim razredom. Svakako smo se trudili svima ugoditi, jer je važno zadržati motivaciju i volju za radom.

5. Individualni rad s učenicima

5.1. Učenici s odlukama i manje uspješni učenici u učenju

Učiteljica, koja je ujedno i razrednica, morala je posebnu pozornost posvetiti učenicima koji su slabiji u školskom radu. U našem razrednom odjelu smo imali i učenike kojima smo posvetili više pažnje. I ovdje se razotkrila uloga razrednice, koja je bila stalno povezana sa savjetovaništem, roditeljima i ostalima uključenim. Ovim učenicima smo nastojali pomoći u dopunskoj nastavi. Tijekom edukacije manje uspješni učenici dobivali su i individualnu i grupnu pomoć. U prvom razredu izvodio ga je još jedan obrazovni stručnjak iz razreda. U dogovoru s razrednikom pripremili su vježbe za konsolidaciju. Učenici s odlukama dodatno su bili pod okriljem savjetovaništa s kojim su provodili individualnu nastavu. Savjetnici su bili u stalnom kontaktu s razrednikom, koji ih je usmjeravao, savjetovao i izvještavao razrednika o stanju razumijevanja učenika. Sva koordinacija i dogovaranje, s druge strane, odvijalo se unutar uprave škole, uz uključene savjetnike, učitelje i razrednicu. Na taj smo način i slabijoj djeci olakšali praćenje nastave i materijala za učenje.

6. Zaključak

Razredništvo je izazov, izazovan zadatak, a ujedno je i prilika za osobni rast. Tijekom učenja na daljinu uloga razrednika postala je još izazovnija. Mogu reći da smo uočili veliku važnost održavanja društvenih kontakata tijekom obrazovanja na daljinu. Učenici su postajali sve neovisniji i snalažljiviji u korištenju računalnih vještina. Vrijeme školovanja na daljinu bilo mi je veliki izazov. Trebalo je znati drugačije rasporediti radno vrijeme, trebalo se prilagoditi drugačijem načinu poučavanja i osmišljavanja materijala, motivirati učenike različitim pristupima; bilo je potrebno steći nove informatičke vještine... Mnogo je sati provedeno ispred računala u želji pripreme kvalitetnih materijala za učenike prvih razreda. Svakako, u tom razdoblju učitelji su napredovali i postali sigurniji u korištenje digitalne tehnologije. Međutim, učenje na daljinu još uvijek nije usporedivo s radom u učionici, gdje je kontakt nastavnik-učenik prisutan u svakom trenutku. S radom smo (1) prikazali ulogu razrednika tijekom nastave na daljinu, (2) pridonijeli uvidu u ulogu razrednika u prvom razredu (3), pridonijeli uvidu u boljem razumijevanju nastave na daljinu učenika prvih razreda tijekom epidemije.

7. Literatura

- [1] Ažman, T. (2012). *Sodobni razrednik: priručnik za usposabljanje učiteljev za vodenje oddelčnih skupnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2] Gordon, T. (1992). *Trening večje učinkovitosti za učitelje*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- [3] Krašna, M. (2015). *Izobraževanje v digitalnem svetu*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru.
- [4] Kyriacou, C. (1997). *Vse učiteljeve spretnosti*. Radovljica: Regionalni izobraževalni Center Radovljica.
- [5] Novak, B. (2008). Razredništvo – zapostavljeni segment današnje osnovne šole? *Sodobna pedagogika*, 59/125 (1), 154–167.
- [6] *Programske smernice za delo oddelčnega učiteljskega zbora in oddelčne skupnosti v osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih*. (2005). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. URL: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/media/pdf/smernice/Programske_s_mernice_za_delo_ouz_in_os.pdf (10. 12. 2021)
- [7] Pušnik, M. (2001). Vloge razrednika. *Vzgoja: revija za učitelje, vzgojitelje in starše*, 3 (9), 12–13.

Stručni rad

NASTAVA MALE KOŠARKE U ŠESTOM RAZREDU IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

Zlatko Marčič

Osnovna škola Markovci, Slovenija

Sažetak

Svrha uvođenja male košarke u izvannastavne aktivnosti 6. razreda osnovne škole bila je izrada nastavne pripreme za nastavu izvannastavne aktivnosti male košarke. Osnova za izradu kurikuluma bio je novi kurikulum iz 2006. godine, koji svojim operativnim ciljevima, praktičnim, teoretskim sadržajem i standardima znanja donosi brojne novine u organizacijskom i sadržajnom području. Nastavna priprema je napisana tako da se metodički, kroz uvježbavanje, utvrđivanja i usavršavanje tehničko-taktičkih elemenata u napadu i uglavnom pasivnom obranom u igri 1:1, 2:2, 3:3 na jedan koš i igri 4: 4 bez centra na dva koša, vode učenici do stjecanja osnovnih košarkaških vještina koje su upisane u nastavnom planu i programu. Unaprijeđena su i tehničko-taktička znanja u teorijskim sadržajima nastavnih priprema, što je do sada bilo zanemarivano. Glavni cilj nastave košarke bio je da učenici upoznaju ovu sportsku disciplinu, nadgrade je, nauče osnovne tehničke i taktičke elemente koji im omogućuju igru i uživanje u igri. Dobro planiran proces vježbanja također će naučiti polaznike povijesti košarke, osnovnim pravilima, terminologiji, omjerom snaga u vrhunskoj košarci i mjestom slovenskih momčadi u njoj.

Ključne riječi: kurikulum, mala košarka, izvannastavne aktivnosti, priprema nastave

1. Uvod

Izvanastavne aktivnosti važan su dio cjeloživotnog učenja. Škola ih organizira izvan školske nastave kao prošireni program škole kako bi se omogućilo otkrivanje i razvijanje interesa učenika i praktično uvođenje učenika u život te ih tako osposobilo za korisno i zdravo provođenje slobodnog vremena. Učenici biraju i sudjeluju u aktivnostima na dobrovoljnoj osnovi. Škola im uz pomoć mentora pomaže u odabiru i osmišljavanju programa izvanastavnih aktivnosti, stručno provodi i ocjenjuje rad te osigurava rad u ugodnoj i opuštenoj atmosferi (5).

Jedno od temeljnih polazišta tjelesnog odgoja, a posljedično i izvanastavnih aktivnosti, je osigurati uspjeh i motivirati sve učenike. U ostvarivanju oba cilja učitelj mora voditi računa o različitosti djece. Učitelj bira ciljeve, sadržaje i metode te radi tako da se učenici osjećaju ugodno i razigrano, što im, uz ostale opće ciljeve, omogućuje psihičko rasterećenje i opuštanje od napora uobičajenog školskog ritma (6).

Planiranje odgojno-obrazovnog procesa odvija se na nekoliko razina:

- iz nacionalnog kurikulumu,
- godišnjeg plana rada škole,
- godišnje nastavne pripreme učitelja u pojedinim razredima i odjelima,
- tematske pripreme za individualne nastavne sadržaje, i
- izravna priprema za nastavu (8)

Na temelju nastavnog plana i programa učitelj izrađuje svoj godišnji plan rada. U svom godišnjem planiranju vodi računa o specifičnostima škole, okoline (materijalni, kadrovski, geografski, klimatski uvjeti, tradicija) i učenicima (predznanja, iskustva i interesi) koje podučava. Sukladno uputama iz nastavnog plana i programa odlučuje se koliko će od ukupnog vremena posvetiti određenim aktivnostima i sadržajima. Za postizanje ciljeva učitelj može uključiti u program sadržaje drugih sportova (biciklizam, klizanje ili koturanje). Nastavni plan i program tjelesnog odgoja uključuje tri sata tjedno i pet sportskih dana u svakom razredu. Škola mora ponuditi i program zanimljivih izvanastavnih aktivnosti. Sportske sadržaje također treba uključiti u programe jutarnje skrbi i produženog boravka (6).

U članku će biti prikazana organizacija odgojno-obrazovnog rada na satu izvanastavnih aktivnosti male košarke u 6. razredu. Naglasak je na stjecanju motoričkih (tehničko-taktičkih) znanja odn. vještina u košarci, koje imaju određene zakonitosti i karakteristike i odvijaju se u određenim fazama. Naglasak je na fazi preciznog izvođenja pokreta, naime pokret se izvodi ispravno i pouzdano u olakšanim okolnostima (svjesna kontrola pokreta je manja jer je pokret gotovo automatiziran). Kad se savlada ova faza, već je moguće sudjelovati u natjecanjima, što nam je i svrha (4). Prikazat ćemo i nastavnu pripremu, što znači sadržajni zapis pripreme za jedan sat, s ciljevima i sadržajima s kojima ćemo ostvariti postavljene ciljeve, s aktivnostima (zadacima) koji vode učenike do postavljenih ciljeva, planovima didaktičke nastave, definiranje organizacije, opterećenja učenika te definicija pomagala i obrazovne tehnologije (9).

2. Svrha i ciljevi izvannastavnih aktivnosti

Svrha izvannastavnih aktivnosti je razvijanje područja interesa učenika s naglaskom na kvalitetu provedbe, što se ostvaruje kroz aktivnosti svih uključenih u proces. Naglašava se razvoj u području učenja i društva. Istaknuta je savjetodavna uloga mentora koji suvremenim oblicima i metodama rada osposobljavaju učenike za suostvarivanje programa pojedinačnih izvannastavnih aktivnosti.

Osnovna svrha izvannastavnih aktivnosti je korištenje stečenih znanja i vještina za provođenje slobodnog vremena, što može poslužiti kao polazište za daljnje obrazovanje. Tako kolektivna igra košarke nudi brojne mogućnosti za postizanje i realiziranje općih obrazovnih ciljeva, kojima:

- zadovoljavaju vlastite potrebe - razvijaju vlastite interese, sklonosti, sposobnosti i talente;
- razvijaju misaone procese koji omogućuju širenje i korištenje znanja i doprinose dubljem razumijevanju;
- usmjeravaju stečena znanja i vještine na odgovorno ponašanje u prirodnom okruženju i društvenom životu;
- razvijaju se moralno, intelektualno i osobno;
- upoznaju i razvijaju poštovanje prema sebi i drugima;
- međusobno komuniciraju i razvijati socijalno-komunikacijske vještine;
- prekoračuju granice između obveznog i proširenog programa;
- povezuju teoriju s praksom;
- upoznavaju profesionalne interese;
- upoznavaju potrebe za korisnim i kulturnim korištenjem slobodnog vremena te, posljedično, mogućnosti zadovoljenja interesa u kasnijim razdobljima unutar i izvan institucionalnih okvira u smislu cjeloživotnog učenja (5).

3. Organizacija vježbanja

3.1. Sadržaj glavnih odgojnih ciljeva male košarke

Izvanastavne sportske aktivnosti i školska sportska natjecanja spadaju u aktivnosti programa obveznog sportskog odgoja u osnovnoj školi. Oba obogaćuju redoviti tjelesni odgoj jer učenicima koji to žele omogućavaju svakodnevno bavljenje sportom. Glavni obrazovni ciljevi su sljedeći (1):

- poticati radost kretanja, igre i natjecanja s loptom,
- naviknuti se pridržavati se pravila igre i pravila sportskog ponašanja,
- njegovati samostalnost i samodisciplinu u obavljanju zadataka,
- postići tolerantno i prijateljsko ponašanje prema suigračima i natjecateljima,
- poticati međusobnu suradnju i pomoć,
- poticati zdravo natjecanje,
- razvijati odgovarajuću razinu samopouzdanja, odlučnosti, borbenosti i ustrajnosti,
- njegovati ispravan odnos prema tuđoj imovini i sportskoj opremi,

- formirati odgovoran odnos prema vlastitom zdravlju,
- njegovati osnovne higijenske navike prije, za vrijeme i nakon vježbanja,
- razvijati kulturni odnos prema prirodi i okolišu (1).

3.2. Praktični i teorijski sadržaji male košarke u 6. razredu devetogodišnje OŠ

Praktični i teorijski sadržaji napisani su za svaku sportsku aktivnost posebno. Među njima su i četiri ekipne sportske igre s loptom (košarka, odbojka, nogomet i rukomet). Praktični i teoretski sadržaji za malu košarku 2. tromjesečja prikazani su u donjoj tablici.

Praktični sadržaji	Teorijski sadržaji
Osnovni tehnički i taktički elementi: -vođenje s promjenama ritma i smjera, mijenjanjem ruku ispred i nakon okreta; -zaustavljanje nakon vođenja; -predaja objema rukama odozdo, ispred prsa, iznad glave; -hvatanje s obje ruke; -bacanje iz mjesta i nakon vođenja, bacanje iz dvokoraka, bacanje ili prodor nakon otkrivanja ili umetanja, pokrivanje napadača loptom i bez nje. -elementarne i male timske igre loptom. -igre na jedan koš 1:1 i 2:2 i na dva koša 3:3 i 4:4.	Upoznavanje s pravilima i najvažnijim znakovima suca. Poštivanje pravila fair playa
Razina znanja na kraju trogodišnjeg razdoblja	
Korištenje osnovnih tehničko-taktičkih elemenata u igrama 1:1 i 2:2 na jedan koš i 3,3 i 4:4 na dva koša protiv pasivne obrane.	

Tablica 1: Praktični i teorijski sadržaji male košarke u drugom trogodištu (7)

3.3. Praktični sadržaji s osnovnim tehničkim i taktičkim elementima

Proces osposobljavanja i treniranja odvija se prema određenoj metodološkoj proceduri. Može se podijeliti u nekoliko faza, uz subjektivnu i objektivnu kontrolu kretanja (povratne informacija) u svakom trenutku (3).

Košarkaška tehnika se dijeli na tehniku napada i tehniku obrane. U napadu govorimo o tehnici s loptom i bez lopte, a u obrani o tehnici protiv lopte i bez lopte. Možemo govoriti i o univerzalnoj i specifičnoj tehnici koja je specifična za pojedine tipove igrača (braniči, krila, centri). Najveći naglasak stavljamo na svladavanje tehničkih elemenata košarke, nešto veći naglasak stavljamo na elemente individualne i grupne taktike. Više vremena posvećujemo i taktici igre u obrani, tehnički i taktički elementi u obrani izvode se u igrama na jedan koš (1:1, 2:2 i 3:3) te u igrama 4:4 i 5: 5, bez centra na 2 koša) (2).

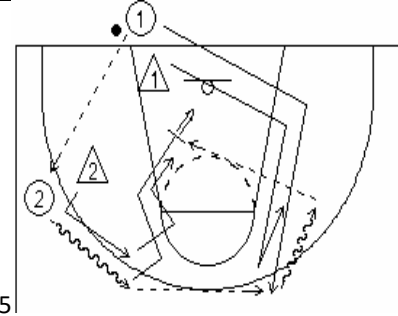
Malu košarku u drugom trogodištu karakteriziraju sljedeći tehničko-taktički elementi:

- prijelaz u vođenje s poprečnim i uzdužnim korakom

- vođenje s promjenama ritma, vođenje s promjenama smjera i promjenama ruke ispred i nakon okretanja, zaustavljanje nakon vođenja,
- bacanje iz mjesta objema i jednom rukom, bacanje iz dvokoraka nakon prodora iz mjesta i iz vođenja jednom rukom,
- predaja lopte objema rukama odozdo, ispred prsa i iznad glave i jednom rukom u visini ramena, hvatanje objema rukama,
- ponavljanje, otkrivanje ili utrčavanje, pokrivanje napadača s loptom i bez, postavljanje i pomicanje igrača u izvođenju sudačkog bacanja i slobodnih bacanja,
- osnovne i male timske igre loptom, igre na jedan koš 1:1 i 2:2 i na dva koša 3:3 i 4:4 (mala košarka) (1).

3.3.1 Primjer nastavne pripreme

Škola:		Razred: 6. razred	Spol: M-Ž
Datum:	Br.sati: 10	Br.učenika: 12	Prostor: sportska sala
Tip sata košarka		Etapa nastavnog procesa: usavršavanje	
Nastavna jedinica: igra 2:2			
Metodičke jedinice: napad 2: 0 (1. stupanj težine); igra 2: 2; provjera znanja			
Ciljevi: provjeriti kvalitetu njihovog igranja; promovirati sportsku igru; uključiti naučeno tehničko i taktičko znanje u igru 2:2; naučiti košarkaška pravila i sudačke znakove.			
Metode učenja: objašnjenje, demonstracija, situacijska vježba - natjecanje.			
Organizacijske metode: frontalna vježba			
Oblici vježbanja: vježbanje u parovima i malim skupinama			
Pomagala: 4 koša, 12 košarkaških lopti, set čunjeva ili plastičnih krugova		Ilustracije:	
vrijeme	sadržaj	organizacija	
15 min	Uvodni dio:		
2	1) Vježbe rastezanja	<p>* vrijeme za demonstriranje i prenošenje teorije izrazi: otkrivanje, hvatanje, okretanje prema košu, završnica, utrčavanje, skok za loptom, taktička pravila, provjera kvalitete igre, turnir, kružni i eliminacijski sustav natjecanja. pravila: pravila igre na dva koša, sudački znakovi: smjer napadačke igre</p>	
1*+4	2) Postavljeni napad s dva vanjska igrača. Otkrivanje, hvatanje, okretanje prema košu i završnica.		
1*+3	3) Trčanje nakon dodavanja.		
1*+3	4) Skok za loptu.		
<p>Taktička pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igrač koji dobije loptu mora se okrenuti prema košu. Ako ima priliku za bacanje, poluprodor ili prodor, iskoristiti je. U protivnom, dodaje loptu suigraču koji se otkrio ili utrčao ispod koša. Vođenjem također može popuniti prazno mjesto. - Igrač koji doda loptu mora trčati ispod koša. Ako dobije loptu, ubacuje je u koš, inače prazni prostor trčeći od trapeza na suprotnu stranu od lopte. - Nakon bacanja na koš, oba napadača moraju skočiti na loptu. 			
25 min	Glavni dio:		

4*+21	<p>5) Igra 2:2 Natjecanje između basket braniča i izazivača. Igraju 3x7min. Svaki par koji brani koš igra pod svojim košem. Izazvani par se kreće od koša do koša u smjeru kazaljke na satu (to rade nakon svakog kruga).</p> <p>Koja će skupina parova prikupiti (u tri kola) više bodova? Pobjeda donosi 2 boda, remi 1, poraz 0 bodova. Nakon svake utakmice svaki učenik baca 4 slobodna bacanja.</p>	
5 min	Zaključni dio:	
6) Analiza i prenošenje teorijskih znanja: upoznavanje učenika s procjenom kvalitete igre.		
Analiza:		

Tablica 2: Primjer nastavne pripreme za izvannastavnu aktivnost male košarke u 6. razredu osnovne škole

4. Zaključak

Možemo zaključiti da su se učenici na kraju 6. razreda osnovne škole približili konačnom cilju uspješnog korištenja tehničko-taktičkih elemenata u napadu u igri 1:1 i 2:2 na jedan koš te u igri 3:3 i 4:4 na dva koša protiv pasivne obrane. Sadržaji i organizacijski oblici obuke bili su što raznovrsniji i zanimljiviji. Grupna taktika je bila naglašena, ali nije ograničavala slobodu igre učenika. Naglasak je bio na igri u napadu, a manje u obrani, kojoj ćemo posvetiti više pažnje u narednim godinama. Usavršavali smo tehničke elemente u otežanim uvjetima (u raznim odnosima s drugim elementima, u bržem kretanju, protiv aktivnije obrane).

Osim tehničko-taktičkih elemenata, učenike smo upoznali i s organizacijom utakmica, pisanjem zapisnika i mjerenjem vremena. U početku su pomagali, ali su potom i sami preuzeli određene zadatke.

Tako smo ostvarili zacrtane ciljeve; u sklopu nastavnog plana i programa proveli smo obrazovni proces zanimljivih aktivnosti nastave male košarke u 6. razredu osnovne škole.

5. Literatura

- [1.] Dežman B. (2000). Kondicijska priprava v košarki. Fakulteta za šport, Inštitut za šport: Ljubljana
- [2.] Dežman B. (2004). Košarka za mlade igralkice in igralce. Univerza v Ljubljani. Fakulteta za šport. Inštitut za šport. Ljubljana: Košarka v obdobju osnovne šole. Fakulteta za šport. Ljubljana; 2018

- [3.] Dežman B. (2013). Osnove teorije treniranja v košarki. Univerza v Ljubljani. Fakulteta za šport. Inštitut za šport. Ljubljana: Košarka v obdobju osnovne šole. Fakulteta za šport. Ljubljana; 2018
- [4.] Erčulj F, Bergant B, Gašparin D, Sila A. (2018). Košarka v obdobju osnovne šole. Fakulteta za šport: Ljubljana
- [5.] Kolar M. (2008). Metoda Interesne dejavnosti za 9-letno osnovno šolo [Elektronski vir] : program osnovnošolskega izobraževanja : Metoda Kolar. - 1. izd. Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, Ljubljana
- [6.] Kovač M. (1998). Ocenjevanje šolske športne vzgoje. Posvet učiteljev športne vzgoje: delovno gradivo. Fakulteta za šport: Ljubljana
- [7.] Kovač M, Novak D. (2001). Učni načrt: Program osnovnošolskega izobraževanja. Športna vzgoja. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo: Ljubljana
- [8.] Kovač M, Strel J. (2001). Didaktika športne vzgoje. Načrtovanje športnovzgojnega procesa: vaje: štud. leto 2001/2002. Fakulteta za šport; Ljubljana
- [9.] Kovač M. s sodelavci.(2004). Nekatera poglavja didaktike športne vzgoje v prvem in drugem triletju osnovne šole. Fakulteta za šport: Ljubljana

Stručni rad

ČIŠĆENJE ZUBA SA "ZOBNIM ALARMOM"

Natalija Videnšek, diplomirana vzgojiteljica, druga učiteljica v prvem razredu

Osnovna šola Stara Cerkev, podružnična šola Željne, Slovenija

Sažetak

U članku je predstavljen projekt "ZOBNI ALARM" u koji smo uključeni već četvrtu školsku godinu. Riječ je o projektu kojim učenicima prenosimo znanja o pravilnoj njezi zuba i desni, štetnim bakterijama, zdravoj prehrani i odgovarajućem priboru za četkanje i njegu usne šupljine. Projektom želimo postići to da učenici steknu dobre navike koje doprinose zdravom odnosu prema svom tijelu, posebice zubima.

Ključne riječi: higijena zuba, anatomija, štetne bakterije, zdrava prehrana

1. Uvod

Mi smo područna škola koju pohađaju učenici romske nacionalnosti od 1. do 4. razreda. Higijena i tijela i usne šupljine je vrlo loša za neke učenike, posebice one koji dolaze u školu prve godine. Učenike je potrebno stalno poticati i voditi na zdrav odnos prema svom tijelu. U tome nam pomaže i Dom zdravlja Kočevje koji u školi provodi razne radionice na temu zdravlja. Dom zdravlja podržava i projekt »ZOBNI ALARM« koji u školi provodimo već četvrtu školsku godinu. Program se sastoji od četiri radionice, koje pokrivaju teorijski i praktični dio. Učenici se upoznaju s odgovarajućim pomagalima za oralnu higijenu i uče kako pravilno prati zube. Primjećujemo da je dobro ustrajati, jer su rezultati već vidljivi kod učenika četvrtih razreda. Zubi su čišći i svoje znanje prenose u svoj dom.

2. Obrazovanje učitelja

Učitelji koji su se uključili u projekt »Zobni alarm« prošli su obuku, gdje smo dobili upute, pisani materijal i alate za kvalitetne radionice. Učenici dobivaju motivacijski materijal (edukativne bojanke, naljepnice za kalendar i četkicu za zube,...), što dodatno doprinosi zabavi u stjecanju znanja o zdravlju njihovih zuba. Glavni likovi radionica su animirani likovi Luka i Lili, koji kroz slike i pitanja potiču učenike na razmišljanje o tome kako i na koji način je potrebno brinuti o zdravlju, posebice o zdravlju naših zuba.

Slika 1: Luka i Lili

3. Izvedba radionica

Program se sastoji od četiri radionice koje nastavnik vodi u učionici i uključuje teorijski i praktični dio. Prva tema radionice je Zubna higijena, gdje polaznici uče pravilnu tehniku i njenu neizostavnu važnost u pranju zubi. Učenici se također upoznaju s kakvom se četkicom za zube dobro koristiti. Učenici rade pokus s listom (naš zub) po kojem posipaju brašno (prljavštinu po zubu). Za čišćenje prljavštine koriste dvije različite četke, jednu s tvrdim i rijetkim dlačicama, a drugu s mekim i debelim dlačicama. Ubrzo saznaju koja je četka bolja za čišćenje prljavštine. Naravno, ovo je onaj koji ima debele i meke čekinje. Dobivaju i prikladniju četkicu za zube, s kojom uče kako pravilno prati zube. Slijede učiteljicu, koja to pokazuje na modelu zuba. Prije pranja zubi učenici provjeravaju čistoću zubi jezikom, a također i nakon pranja. Učenicima je ovo uvijek zabavno, jer su im zubi u početku grubi na dodir, a nakon pranja glatki. Smatraju da su grubi zubi prljavi, a glatki čisti. Počinju shvaćati važnost pravilnog čišćenja, kružnih pokreta i odabira prave četkice za zube.

Slika 2: Učenje pravilnog četkanja zubi

Slika 3: Primjerena zubna četka

Druga tema radionice je Anatomija, gdje učenici uče o funkciji zuba, kako imenovati dijelove zuba, gdje se nakuplja prljavština na zubima i kojim alatima je možemo očistiti te zašto je stomatolog važan za zdravlje naših zubi. Pomaže nam i dentalni asistent, koji jednom mjesečno posjećuje učenike i provjerava čistoću njihovih zuba i ispravnu tehniku četkanja. Za dobro očišćene zube učenici dobivaju karticu s pečatom, što im je dodatni poticaj i motivacija. Sa školom surađuje i dječji stomatolog koji poziva učenike na stomatološki pregled.

Slika 4: Dijelovi zuba

Treća tema radionice je Štetne bakterije. Učenicima objašnjavamo kako bakterije oštećuju zube i desni. Shvate da bakterije više vole šećer. Stoga je iznimno važno redovito i pravilno čistiti zube te posjećivati stomatologa barem jednom u šest mjeseci, čak i ako nemamo problema. Učenike se na početku potiče na razmišljanje o svojim iskustvima i jesu li i sami ikada imali problema sa zubima (rupa u zubu, bol, krvarenje desni, karijes). Razgovorom i gledanjem slika saznaju što uzrokuje probleme u našoj usnoj šupljini i do čega dovodi neredovito pranje zubi. U ovom poglavlju ponovno ćemo se osvrnuti na to kako pravilno prati zube i zašto je to toliko važno.

Slika 5: Škodljive bakterije

Četvrta tema radionice je Prehrana. Učenici znaju da trebaju jesti i piti jer je to osnova za zdrav razvoj djeteta. Također shvaćaju da nije svaka hrana prikladna za jelo i piće. Razmišljaju o zdravoj i nezdravoj hrani i piću te kako to utječe na naše zdravlje. Uče o lošim učincima šećera na naše zdravlje, posebice na naše zube. Krajnji rezultat poglavlja je da ako želimo imati zdrave zube, ne smijemo jesti niti piti previše slatke hrane i pića. Ovoj smo temi posvetili i prirodoslovni dan u školi, naime u školu smo pozvali medicinsku sestru koja je s učenicima održala radionicu Želim ostati zdrav. Poticala je učenike na razmišljanje, razgovor i praktičan rad.

Slika 6: Zdrava prehrana

Slika 7: Zdrava prehrana

4. Zaključak

Više o projektu možete pročitati na <http://www.zobnialarm.si/>.

Vrijeme održavanja radionica ovisi o pojedinom nastavniku. U vremenu između radionica pazimo da učenici redovito i pravilno peru zube, kako u školi tako i kod kuće.

Budući da uočavamo da konstantno poticanje, ponavljanje i učvršćivanje znanja dovodi do dobrih navika i pozitivnih rezultata, nastaviti ćemo s provedbom projekta »ZOBNI ALARM« te surađivati s Domom zdravlja Kočevje.

Stručni rad

ČIMBENICI USPJEŠNOG UČENJA

Janja Sunčič, mag., specijalni i rehabilitacijski pedagog

Osnovna škola Karla Destovnika- Kajuha Ljubljana

Sažetak

Kao specijalna i rehabilitacijska pedagoginja, mnogo vremena posvećujem strategijama učenja, posebice na početku školske godine. Svake godine prezentiram smjernice učenicima s posebnim potrebama, a povremeno prezentiram smjernice i ostalim učenicima po razredima. U nižim razredima važno je osnažiti učenike smjericama za učenje koje im omogućuju da budu što organiziraniji te da učinkovito ispune vrijeme i strukturu učenja. Učenici su naročito motivirani u nižim razredima osnovne škole. Međutim, neki učenici se suočavaju s problemima na predmetnoj razini, gdje je vrlo važno da spoznaju kako organizirati rad koji će im omogućiti da budu što učinkovitiji.

Ključne riječi: strategija, smjernice, osnaživanje, motivacija

1. Uvod

U današnjem, prilično zahtjevnom tempu života važno je uskladiti vrijeme s raznim aktivnostima. Često nam ponestane vremena, što dovodi do nelagode i lošeg raspoloženja. Ovaj način razmišljanja prisutan je kod odrasle populacije, a vrijedi i za školsku populaciju. Osim školskih obveza, koje se često zavuku do poslijepodnevnih sati, važno je da učenik nauči organizirati školski rad i rad kod kuće. Uz zasićenost školskim gradivom učenicima često ponestane vremena za slobodne aktivnosti koje obogaćuju njihov život. Slobodno vrijeme je vrlo važno za svaku osobu. Pored činjenice da obogaćuje naše živote, predstavlja čimbenik koji ima vrlo velik utjecaj na različita područja našeg funkcioniranja. Učenje nije samo stjecanje akademskog znanja, već pruža znanja (iskustva) koja omogućuju pojedincu da se holistički integrira u društvo.

2. Čimbenici učenja

Naše učenje počinje od trenutka dolaska na svijet odnosno trenutka rođenja. Učimo tijekom cijelog života te stječemo znanja na različite načine. Mališan uči kroz igru, stječe iskustvo, „uvježbava” radne navike (spremanje igračaka nakon igre). Prijelazom u školu, međutim, ritam života pomalo se počinje mijenjati. Osim igre, dijete usvaja i akademska znanja. Djeca ulaze u školu i svijet obrazovanja s raznim životnim iskustvima koja im omogućuju lakše stjecanje akademskih znanja. Čimbenici učenja utječu na uspješnost učenja pojedinca. Dije se na unutarne i vanjske. Čimbenici učenja mogu djelomično objasniti razlike u postignućima učenika na svim razinama školovanja. Osim što se razlikuju po uspjehu u učenju, učenici se također mogu razlikovati po brzini učenja, jer bolji, uspješniji učenici mogu potrošiti mnogo manje vremena na usvajanje gradiva s istom tematikom od drugih učenika, koji mogu postići iste rezultate, ali će pritom uložiti više vremena u svoje učenje (Marentič Požarnik, B. [1]. Ključna komponenta čimbenika učenja je motivacija, koja ima veliki utjecaj na uspješnost učenika. Brajša [2] smatra da samo uspješni učenici mogu biti motivirani učenici te da isključivo motivirani učitelji mogu biti uspješni učitelji. Drugi, vrlo važan aspekt predstavljaju radne navike koje se razvijaju u predškolskom razdoblju. Učenici iz depriviranih sredina često su

manje motivirani za učenje i nemaju stečene radne navike, što se kasnije pokazuje u obavljanju školskih obveza. Prije svega, važno je poticati vještine koje učenike osnažuju za rad u nižim razredima osnovne škole. U svom radu specijalni i rehabilitacijski pedagog, uz strategije učenja, jača i svijest učenika o uvjetima učenja, načinima započinjanja procesa učenja te daje upute za postizanje uspjeha u školi.

2.1. Izvedba

Jedna od zadataka specijalnog i rehabilitacijskog pedagoga je naučiti učenike, posebno učenike s posebnim potrebama, kako da koriste različite strategije učenja te tako postanu uspješni u stjecanju znanja. Kada učenik prestupi školski prag, važno je da bude osnažen određenim čimbenicima uspješnog učenja kao što su stečene radne navike. Dijete se počinje navikavati na usvajanje radnih navika već pospremanjem igračkaka. Kod određenog dijela dječje populacije već u prvom razredu zapaža se nedostatak osnovnih vještina koje predstavljaju temelj za uspješnu integraciju u obrazovni sustav. Sa svakim učenikom s posebnim potrebama razgovaram o njegovim/njezinim radnim navikama, organizaciji učenja, njegovim/njezinim slobodnim aktivnostima. Na temelju odgovora učenika zajedno planiramo čimbenike koji će pozitivno utjecati na njihov rad u školi te rad kod kuće.

U našoj školi sam izradila smjernice za učenje koje svakom pojedincu pružaju uvid u načine učenja. Uvjeti učenja, priprema za učenje i smjernice o tome kako započeti učenje te kako najbolje zapamtiti gradivo ispisani su na klasičnom formatu papira. Pojedinačni koraci obogaćeni su i sličicama. Na satima dodatne stručne pomoći nekoliko puta ponavljam smjernice. Važno je da se i roditelji osnaže uputama i smjernicama, jer će se jedino na ovaj način učenici osvijestiti o važnosti uputa. Tijekom obrazovanja na daljinu više puta sam ukazivala na važnost smjernica za učenje učenicima kojima je pružena dodatna stručna pomoć. Učenici razredne nastave bili su vrlo zadovoljni i motivirani na mom satu, dok su neki učenici predmetne nastave često prečuli moje upute za rad.

2.2 Uvjeti za uspješno učenje

- najmanje 8 sati sna ,
- doručuj svako jutro (zdrava prehrana) ,
- svakodnevno kretanje na svježem zraku ,
- umjerena radost prema učenju i radoznalost ,
- gledanje televizije i igranje računalnih igrica ,
- znanje treba biti vrijednost .

2.2. Osnovne upute za postizanje uspjeha u školi

- redovito pohađam nastavu ,
- na nastavi imam potrebna pomagala ,
- pažljivo slušam objašnjenje i aktivno sudjelujem ,
- vodim računa o urednosti bilježnica i udžbenika .

2.3. Priprema za učenje

- pripremi bilježnicu, radnu bilježnicu, udžbenik, olovku, bojice, gumicu, dodatne listove ,
- napravi raspored učenja i počni učiti 1 tjedan prije ocjenjivanja (ne 1 DAN!!!) ,
- svakih 30 minuta učenja napravi pauzu od 5-10 minuta.

2.4. Kako započeti učenje?

- redovito, svaki dan ,
- prostor za učenje treba biti stalan ,
- uredna radna površina ,
- uvijek učim u isto vrijeme ,
- ponovim staro gradivo i započnem učenje novog ,
- unaprijed napravim raspored učenja s uključenim pauzama ,
- pregledam gradivo i razdijelim ga na manje jedinice ,
- ako je potrebno, pogledam online leksikon odnosno koristim internet .

3. Zaključak

Zahvaljujući podršci i smjernicama, učenik može naučiti primjenjivati strategije koje mu omogućuju učinkovitije učenje. O ovoj temi važno je razgovarati s učenicima na nastavi, tijekom dana aktivnosti, produženog boravka i drugih aktivnosti. Važne uloge imaju roditelji, učitelji i specijalni pedagozi. Zahvaljujući njihovoj međusobnoj suradnji, učenik će biti osviješten o načinima primjene strategija. Učenik uvijek treba imati na vidnom mjestu list s uputama, posebno na razrednoj nastavi.

Nakon što su se učenici vratili u školu, iz koje su ranije morali izostati zbog razdoblja epidemije, provela sam kratku anketu među učenicima koji imaju dodatnu stručnu pomoć u vezi s izvedbom strategije tijekom obrazovanja na daljinu. U anketi je sudjelovalo 9 učenika razredne i 10 učenika predmetne nastave. Rezultati su pokazali da su učenici razredne nastave bili uspješniji u pripremi za učenje od učenika predmetne nastave. Analizom rezultata učenika predmetne nastave utvrđeno je da nisu dovoljno spavali, nisu redovito obavljali školske obveze te da im je motivacija za rad bila slaba. Obrazovanje na daljinu ostavilo je traga na učenicima jer im je trebalo mnogo vremena da se vrate u staru rutinu, a neki od njih još uvijek se suočavaju s ovim problemom.

4. Literatura:

[1] Marentič Požarnik, B. (1969) Kako naj se učim. Ljubljana: Cankarjeva založba

[2] Brajša, P. (1995). Sedem skrivnosti uspešne šole; Maribor: Debora

Stručni rad

NAVIKE UČENJA PETOŠKOLACA

Alenka Plevnik

OŠ Karla Destovnika – Kajuha, Ljubljana

Sažetak

U ovom istraživačkom projektu svoju pozornost ćemo usmjeriti na ono, što bi učenici mogli učiniti kod kuće, kako bi povećali svoje ocjene i unaprijedili svoje znanje. U radu ćemo potražiti povezanost i odgovor na pitanje, utječu li navike učenja na konačnu ocjenu učenika iz matematike.

Ključne riječi: učenje, navike učenja, matematika, zaključena ocjena

1. Uvod

Učenje je cjeloživotni proces koji nas prati na svakom koraku. Uspješnost učenja ovisi o tome: koje su naše potrebe, motivi, ciljevi, vrijednosti, koje su naše sposobnosti, stilovi učenja, odnosno što je ono što nas pokreće. Ovisi i o našoj upornosti, kao i o našem psihičkom i fizičkom stanju. Ključno je pravilno rasporediti vrijeme i razviti dobre navike učenja.

Dobre navike učenja kod djece uvelike pridonose uspjehu učenika u samom stjecanju i pridobivanju znanja. Razvoj dobrih navika učenja odvija se od najranijeg razdoblja djetetova života. Već u trećem razredu osnovne škole, učenici se upoznaju s dobrim navikama učenja. Moramo steći/imati dobre navike učenja, kako u školi tako i kod kuće.

2. Teoretski dio

2.1. Učenje

Službena i profesionalna definicija učenja glasi: "Učenje je svaka promjena u ponašanju, informacijama, znanju, razumijevanju, stavovima, vještinama ili sposobnostima, koja je trajna i ne može se pripisati tjelesnom rastu ili razvoju naslijeđenih obrazaca ponašanja." [7].

Novak u svom članku piše da je "učenje svjesna, planirana i samostalna aktivnost." [4]. Učimo od samog trenutka kada dođemo na svijet. Želja za znanjem, savladavanjem različitih stvari u životu, urođena je svakome od nas. Dakle, učenje je proces stjecanja znanja koje trebamo razumjeti i znati primijeniti u svakoj novoj situaciji.

Sve što radimo u životu smo stekli učenjem. Marentič Požarnik u svojem djelu navodi, kako svako učenje zahtijeva određenu razinu fiziološke zrelosti ili spremnosti, ali su pritom iznimno važna iskustva: utjecaj okoline koju pojedinac aktivno prima, obrađuje, reagira i mijenja sebe samoga ali i svoju okolinu [2].

2.2. Čimbenici uspješnog učenja

Vid Pečjak u svojoj knjizi Putevi do znanja ističe kako se čimbenici učenja odvijaju u tri procesa. Prvi je usvojiti novu aktivnost, drugi je zadržati učinke aktivnosti, a treći je obnoviti tu samu, već postojeću aktivnost [5].

Barica Marentič Požarnik dijeli čimbenike uspješnog učenja na unutarnje ili one koji se nalaze u samom učeniku, te na vanjske, odnosno one koji se nalaze u njegovoj okolini ili nastaju kod same situacije učenja [2].

Unutarnji čimbenici su fiziološki i psihološki. Fiziološki čimbenici su oni koji proizlaze iz učenikovog fizičkog stanja, zdravlja i dobrobiti. Privremena, ali i trajna stanja organizma također utječu na uspješnost učenja [2].

Psihološki čimbenici učenja, kao što su mentalne sposobnosti, kognitivni stilovi, kognitivna struktura, navike učenja, vještine i metode, omogućuju racionalno i uspješno stjecanje novih znanja, motivacije za učenje i osobno-emocionalne osobitosti, posebice razine opće prilagodbe osobnosti i mentalnog zdravlja [2].

Vanjski čimbenici su fizički, društveni ili socijalni.

Fizički čimbenici su oni koji potječu iz neposrednog okruženja za učenje. Društveni ili socijalni čimbenici su učenikova obitelj, škola sa svojim obrazovnim ciljevima i sadržajem učenja, kvaliteta nastavnih metoda i sredstava, te razina težine, kao i cjelokupna atmosfera te sami međuljudski odnosi [2].

Svaki pojedinac učenju pristupa na drugačiji način. Na naše učenje uvelike utječu navike učenja koje smo stekli.

2.3. Navike učenja

Radne navike u obitelji počinjemo njegovati od malih nogu, na način da uključujemo dijete u različite obiteljske poslove i aktivnosti, te samim upoznavanjem s obavezama. Većinu navika dijete uči promatrajući članove svoje obitelji i okolinu. Na taj način stječe i osjećaj odgovornosti, obaveze, poštovanja, samostalnosti. Ovako stečene navike prate nas cijeli život [7].

Pedagoginja Vanja Lebar ističe da su navike učenja uži pojam od općih radnih navika – ali da sadrže sve one aktivnosti koje olakšavaju proces učenja te mu omogućuju nesmetano i racionalno odvijanje [1].

Navike učenja se razlikuju među ljudima. Isto tako, ovise i o osobnosti osobe, psihološkim čimbenicima, njegovim sposobnostima i mogućnostima te samoj motivaciji za učenje. Učenici različito reagiraju u različitim situacijama učenja. Reakcije se mogu pridobiti kroz vježbu i redoviti rad. Sve to čini učenje lakšim, uspješnijim i bržim za pamćenje. Važno je da učenici unaprijed planiraju vrijeme učenja i da ne uče neposredno prije ocjenjivanja. Učenici koji se uspiju oduprijeti vlastitim užicima su samodisciplinirani, uporni i odgovorni, imaju dobre navike učenja. Takvi će učenici biti uspješniji u stjecanju znanja i primjeni u kasnijim školskim ili životnim situacijama.

Ključne sastavnice navika učenja su: tehnike učenja, metode učenja i radne navike. Tehnike učenja pomažu nam da učimo iz udžbenika. Metode učenja su postupci kojima stječemo znanje. Svaki učenik usavršava i nadograđuje svoje metode učenja te ih prilagođava i zamjenjuje naprednijim. Rad i navike učenja olakšavaju samo učenje [3].

Nabrojimo samo nekoliko dobrih navika učenja koje učenici zapisuju u bilježnicu u trećem razredu osnovne škole koju su odabrali.

Navike učenja u školi:

- pažljivo slušamo objašnjenja,
- sudjelujemo u nastavi,
- pri radu dajemo sve od sebe,

- uredno imamo složene bilježnice i radne bilježnice,
- donosimo i imamo uređen školski pribor...

Navike učenja kod kuće:

- stalno učimo,
- pišemo domaću zadaću,
- provjerimo rješenja zadataka,
- zadatke pišemo na istom mjestu,
- imamo raspored učenja i drugih aktivnosti...

Vrlo je važno i kako učimo. Učenici moraju biti svjesni da i učiti treba naučiti. Upoznavanje sebe samoga, svojih raspoloženja/emocija, njihova kontrola, pozitivne misli, način treniranja pamćenja, načina učenja, otkrivanja interesa, oživljavanja radosti i znatiželje donosi rezultate kao što su uspješnije učenje i lakše rješavanje situacija u svakodnevnom životu. Dobre navike učenja nam uvelike pomažu.

3. Problem istraživanja, ciljevi i hipoteze

3.1. Problem

U današnje vrijeme djeca, ali i njihovi roditelji teže što višim ocjenama iz pojedinih predmeta u školi, iako je općepoznato da to nije jedino mjerilo znanja. U ovom istraživačkom radu tražili smo povezanost i odgovor na pitanje, utječu li navike učenja na konačnu ocjenu učenika iz matematike. Usredotočili smo se samo na navike učenja kod kuće, jer navike učenja u školi stalno prate učitelji. Također, željeli smo saznati postoje li razlike u navikama učenja između učenika koji imaju različite oblike pomoći u učenju te onih kojima takva vrsta pomoći nije potrebna. Svrha istraživanja je istražiti utječu li kod učenika petih razreda u odabranoj osnovnoj školi navike učenja kod kuće na konačnu ocjenu iz matematike.

3.2. Ciljevi

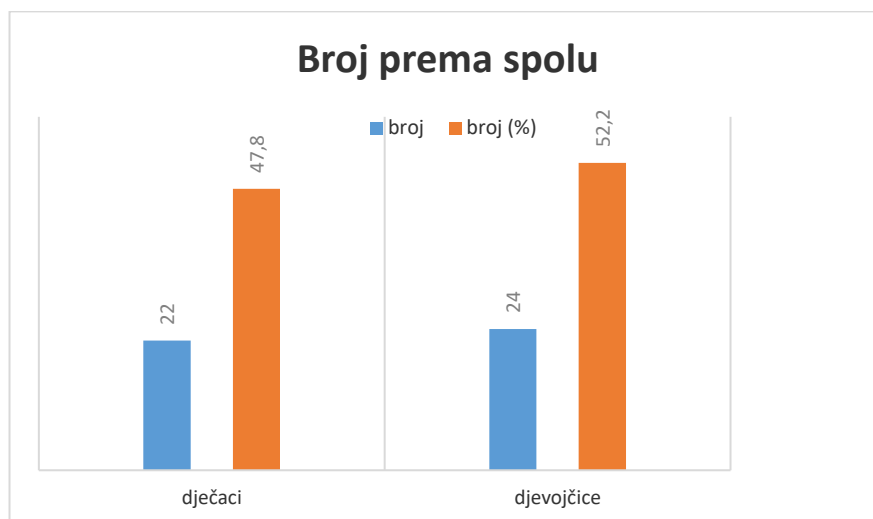
Cilj istraživačkog projekta je utvrditi kako i dali navike učenja utječu na konačnu ocjenu iz matematike i to utvrđivanjem:

- da li stalno uče,
- rade li domaću zadaću,
- provjeravaju li rješenja zadataka,
- imaju li izrađen raspored učenja,

- uče li sami/s kim,
- koje su navike učenja učenika koji imaju pomoć kod učenja.

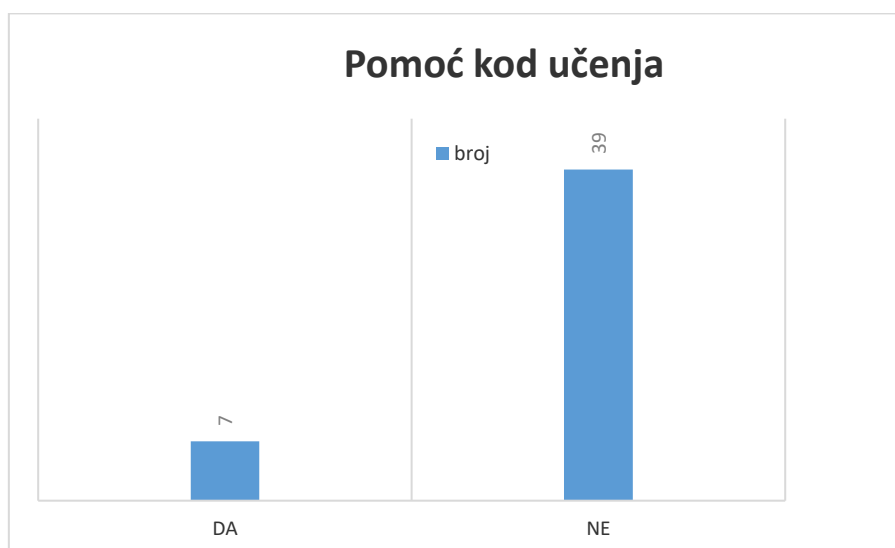
4.Rezultati i interpretacija rezultata

Proces prikupljanja podataka odvijao se tijekom redovnog sata matematike u odabranoj osnovnoj školi u prosincu 2020. Učenici su upoznati sa sadržajem i svrhom ankete. Rješavanje upitnika bilo je anonimno putem online ankete.

Slika 1: Broj (f) i strukturni postotak uključenih prema spolu

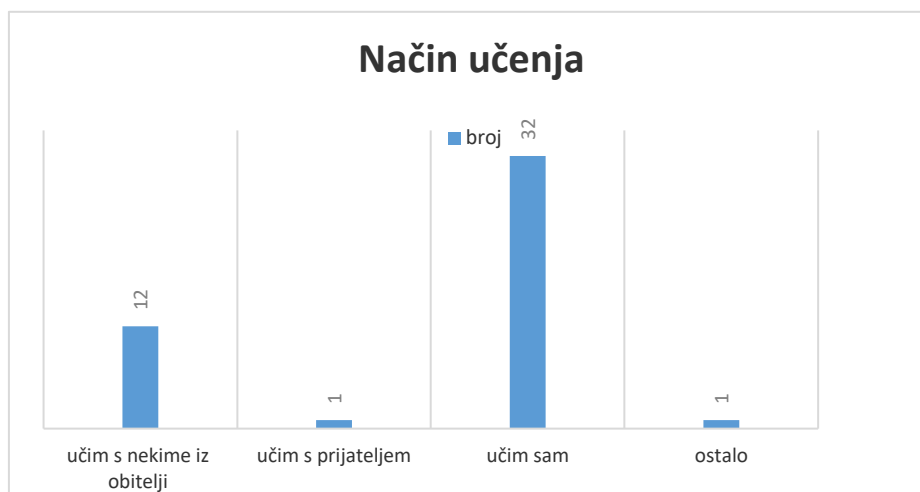
U istraživanju je sudjelovalo 46 učenika odabrane osnovne škole, od kojih su većina (52,2%) bile djevojčice, a ostalo dječaci (48,8%).

Slika 2: Broj (f) učenika s nekim oblikom pomoći kod učenja

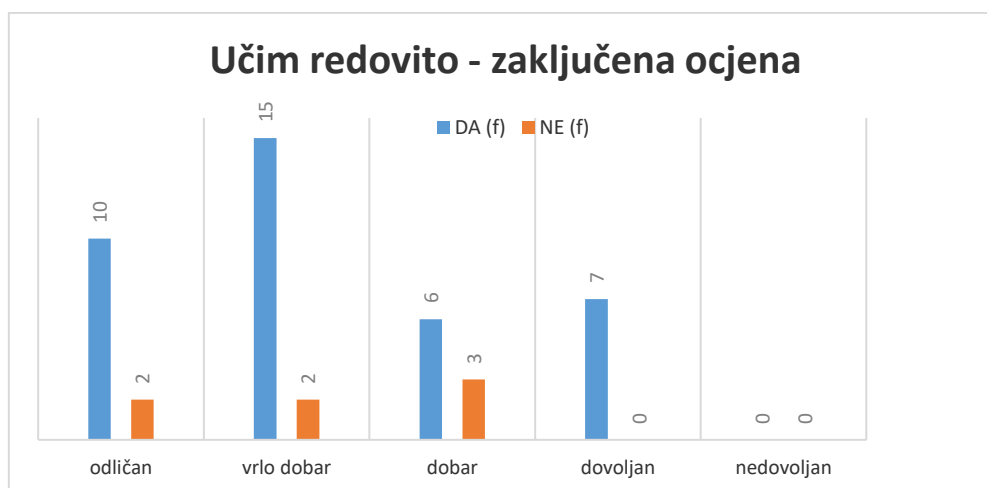
Kao što je vidljivo iz prikazanog dijagrama, većina uključenih učenika nema nikakav oblik pomoći kod učenja (38). Iznenađeni smo činjenicom da je broj djece kojoj je potrebna bilo kakva pomoć

kod učenju tako nizak (7), jer prema informacijama nastavnika odabrane škole gotovo polovica učenika odabrane škole pohađa dopunsku nastavu.

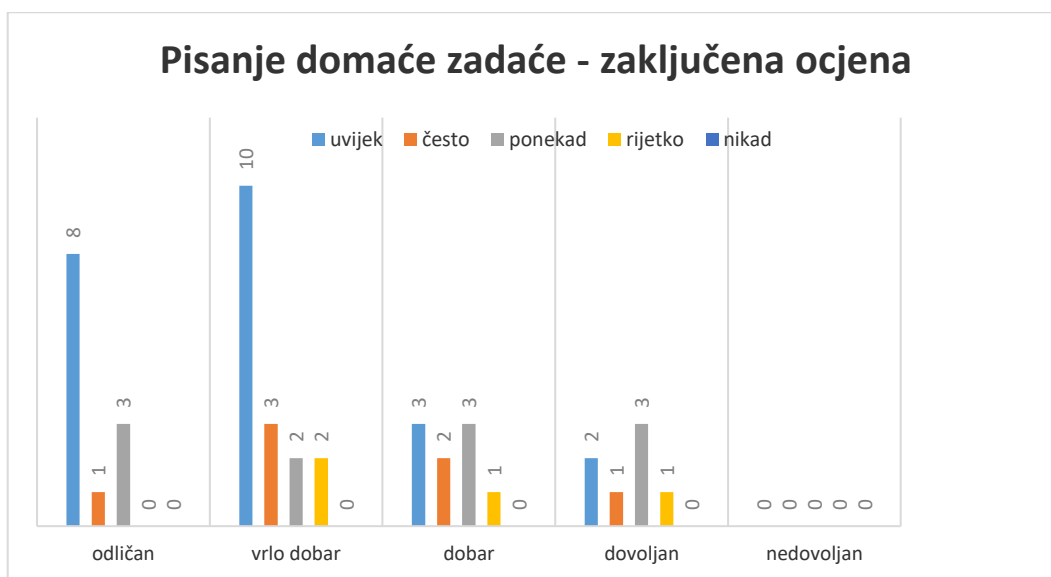
Slika 3: Broj (f) i strukturni postotak (f%) učenika prema načinu učenja

Priloženi dijagram pokazuje da većina učenika (32) uči samostalno, slijede učenici (12) koji uče s nekim iz obitelji, a najmanje učenika (1) uči s prijateljem ili koristi drugi način učenja (1). Učenik koji je odabrao odgovor ostalo je u dodatan opis napisao rođaka, što bi se moglo smatrati pod "s nekim iz obitelji".

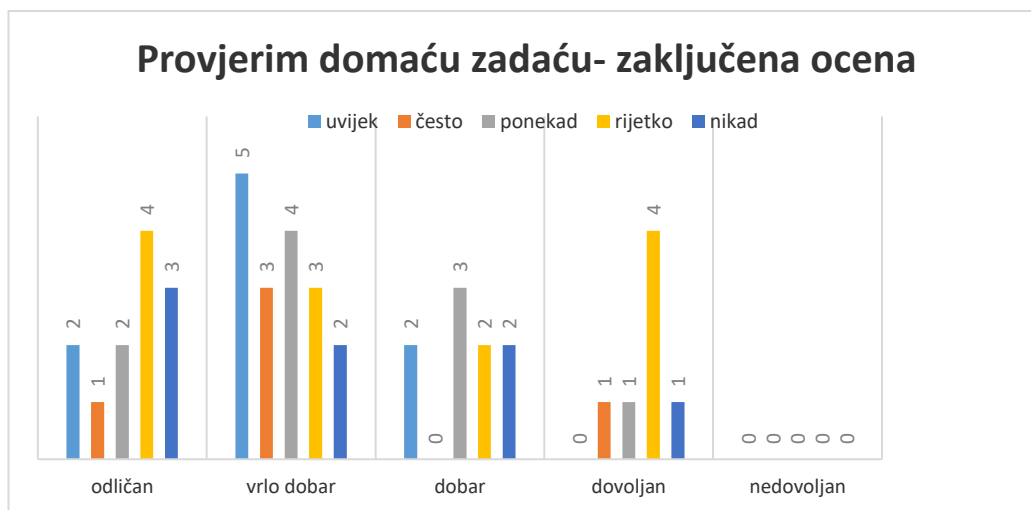
Slika 4: Broj (f) sudionika prema kontinuiranom učenju i konačnoj ocjeni iz matematike

Iz gornjeg dijagrama možemo vidjeti da većina učenika (38) koji su odgovorili na upitnik uči redovito i ima barem dobru konačnu ocjenu.

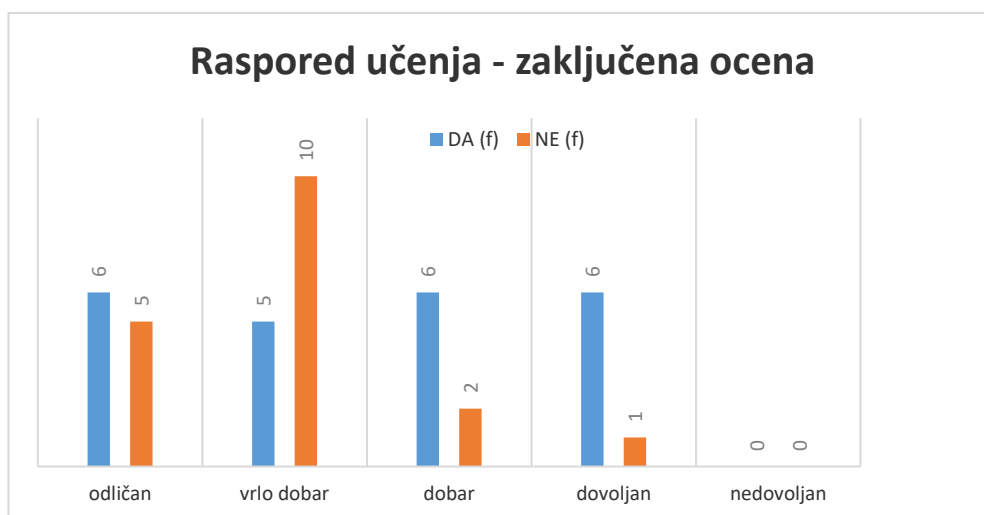
Slika 5: Broj (f) sudionika prema učestalosti pisanja domaće zadaće, prema konačnoj ocjeni iz matematike

Iz prikazanog dijagrama možemo vidjeti da 10 učenika koji imaju zaključenu ocjenu vrlo dobar uvijek napišu domaću zadaću, a samo 8 učenika koji uvijek rade domaću zadaću dobivaju odličnu ocjenu. Većina učenika (23) u odabranom uzorku iz matematike ima odgovor “Uvijek radim zadaću”. Nema učenika koji nikad ne rade zadaću. Iz dijagrama također možemo vidjeti da većina učenika (30) barem često radi zadaću.

Slika 6: Broj (f) sudionika prema provjeravanju rješenja zadataka domaće zadaće, prema konačnoj ocjeni iz matematike

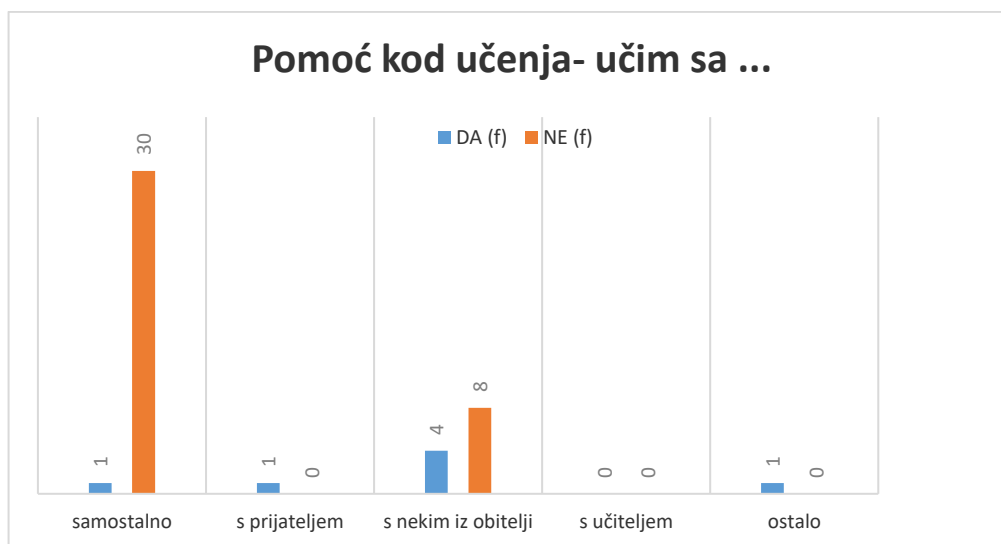
Iz gornjeg dijagrama vidimo da niti jedan učenik koji ima završnu ocjenu dovoljan (2) uvijek ne provjerava rješenja zadataka, a istovremeno samo dva učenika koja imaju konačnu ocjenu odličan uvijek provjeravaju rješenja. Zabrinjava činjenica da 21 učenik koji je odgovorio na pitanje o provjeravanju rješenja domaće zadaće iz matematike, ne provjerava rješenja nikad ili rijetko. Ta činjenica zabrinjava jer je ispravnost rješenja zadatka mjera njegovog razumijevanja/znanja predmeta. Konstatacija da učenik nije postigao traženi rezultat u zadatku mogla bi biti motivacija za učenika da ponovno riješi zadatak i na taj način učvrsti svoje znanje.

Slika 7: Broj (f) sudionika prema izrađenom rasporedu učenja, prema konačnoj ocjeni iz matematike

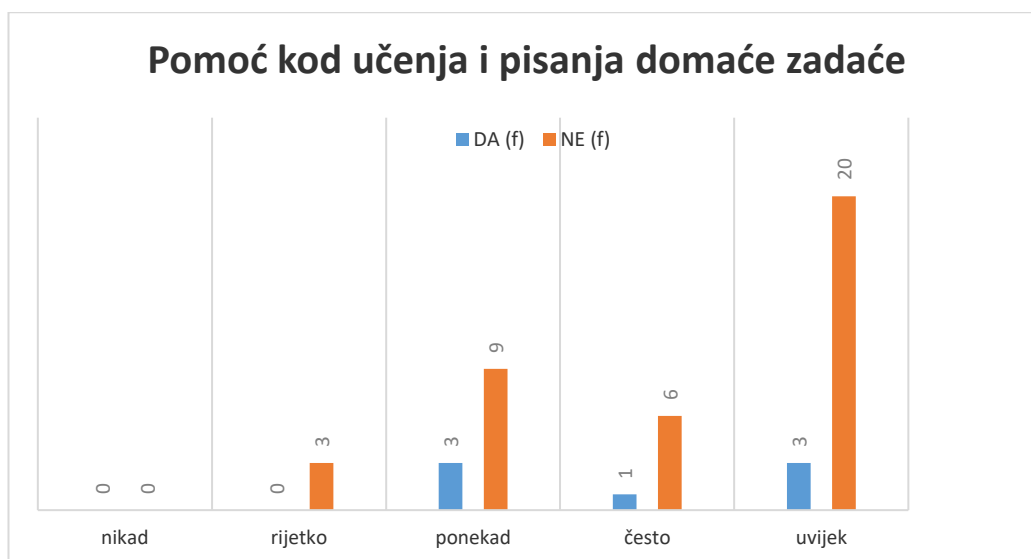
Kao što vidimo iz gornjeg dijagrama, više od polovice učenika ima izrađen raspored učenja, što ne utječe na konačnu ocjenu iz matematike.

Očekivali smo da će učenici sa izrađenim rasporedom imati bolje zaključne ocjene. S obzirom da učenici od trećeg razreda pa nadalje uče o važnosti i utjecaju rasporeda i važnosti sastavljanja rasporeda učenja, ne iznenađuje nas činjenica da više od polovice učenika ima izrađen raspored učenja, s izuzetkom učenika koji imaju zaključnu ocjenu vrlo dobar (4).

Slika 8: Broj (f) sudionika prema korištenju pomoći kod učenja, prema načinu učenja

Dijagram jasno prikazuje kako većina (4) učenika koji imaju pomoć u učenju uči s nekim iz obitelji, što nas i ne iznenađuje previše, jer učenici ove dobi često traže od nekoga iz obitelji pomoć u učenju kada im je ona potrebna. Također vidimo da više od polovice učenika koji nemaju pomoći za učenje uči samostalno (30). Ne iznenađuje nas činjenica da nitko od petiša nije naveo da uči s instruktorom, jer im u učenju mogu pomoći prijatelji ili obitelj.

Slika 9: Broj (f) sudionika prema pomoći kod učenja, prema učestalosti pisanja domaće zadaće

Iz dijagrama je vidljivo da 7 učenika petih razreda ima pomoć kod učenja i pisanja domaće zadaće u odabranoj osnovnoj školi. Njih 6 napiše domaću zadaću barem ponekad (3) i uvijek (3). Pohvalno je, međutim, da nema učenika koji ima pomoć kod učenja koji nikada ili rijetko ne bi napisao zadaću. Od učenika koji nemaju pomoći u radu, najmanji broj učenika (3) rijetko radi zadaću, a najviše učenika uvijek radi zadaću (20).

5. Zaključak

U istraživačkom projektu koji smo proveli, došli smo do zaključka, kako ne postoji veza između navika učenja i zaključene ocjene iz matematike u odabranoj osnovnoj školi, što nas je zapravo iznenadilo.

Na temelju dobivenih rezultata uočavamo da većina djece još uvijek uči uglavnom sama, ali nas je iznenadio rezultat da samo jedan učenik uči s prijateljem iz razreda. Pretpostavljamo da je to zato što smo odabrali dobnu skupinu djece koja još nisu navikla učiti zajedno sa svojim vršnjacima.

Također smo otkrili da kontinuirano učenje utječe na konačnu ocjenu iz matematike. No, iz tablice smo uspjeli zaključiti kako većina učenika uči u hodu i ima barem ocjenu dobar kao konačnu ocjenu. Razlog tome može biti taj što talentiraniji učenici znaju bolje isplanirati svoje vrijeme učenja – kampanjsko učenje. Ne znamo, međutim, što bi se dogodilo s učenicima koji imaju konačnu ocjenu dovoljan, a da nisu radili i učili redovito.

Većina učenika uključenih u istraživanje odgovorilo je kako domaću zadaću radi često, ali to ne utječe na bolju završnu ocjenu iz matematike. Prema razgovoru s učiteljima, smatramo da je razlog tome što učenici koji i bez redovitog pisanja domaćih zadaća imaju ocjenu odličan ili vrlo dobar kao završnu ocjenu, stalno ponavljanje i učvršćivanje gradiva u nastavi te kriterij ocjenjivanja.

Također smo došli do zaključka kako učenici koji redovito provjeravaju rješenja zadaće nemaju bolju završnu ocjenu iz matematike. Raspored učenja također se nije pokazao kao razlog za bolju završnu ocjenu, jer nema bitnih razlika između onih koji je imaju i onih koji je nemaju.

Budući da statistički nema značajnih razlika između učenika koji imaju pomoć kod učenja i onih koje nemaju, te pisanja zadaće, zaključujemo da učenici iz uzorka jednako često rade zadaću. Međutim, može se tvrditi da učenici koji imaju pomoć kod učenja pišu zadaću, jer niti jedan učenik s asistencijom u učenju nije odgovorio da ne rade zadaću ili da je rade rijetko.

Možemo zaključiti da navike učenja, poput redovitog pisanja zadaće, provjere rješenja zadaće, kontinuiranog učenja i izrađenog rasporeda učenja učenika petih razreda kod kuće, u odabranoj osnovnoj školi, ne utječu na konačnu ocjenu iz matematike.

Za komentar smo upitali i ravnateljicu odabrane osnovne škole koja je rekla:

“Kao razrednik i dugogodišnji učitelj u drugoj trijadi, svjesna sam da učitelji na razrednoj razini mogu lakše prenijeti određeno objašnjenje ili nastavak nastavnog sata na sljedeći sat, što većina učitelja predmetne nastave ne prakticira. Razrednik ima lakšu dnevnu kontrolu nad aktivnostima pojedinca jer s njim provodi cijelo prijepodne. S ove točke gledišta, rezultati ankete nisu me toliko iznenadili, iako bih očekivala da bi spomenute dobre strategije učenja pridonijele i boljem konačnom uspjehu.” (Ravnateljica odabrane škole, 2020.).

Svijest da je učenje cjeloživotni proces ima značajan utjecaj na naš pristup učenju. Učenici koji steknu dobre navike učenja doživljavaju manje stresa tijekom učenja i puno su uspješniji. Takvi ljudi učenju pristupaju na sustavan način, koji uključuje plan i u njega ulažu točno određeno vrijeme i energiju. Iz toga proizlaze dobri rezultati, unatoč naizgled malom ulaganju truda.

Učenje nije samo pamćenje, čitanje bilješki i ponavljanje rješavanja problema, već učenje korištenja razumijevanja i sposobnosti njegove primjene u praktičnom životu. Učenici koji dobro poznaju sebe motiviraniji su za učenje i vjerojatnije će pomno planirati svoje vrijeme te postići sve svoje postavljene kratkoročne i dugoročne ciljeve.

Zaključili bismo mišlju rimskog stoičkog filozofa i učitelja Lucija Eneje Seneke: „Ne učimo za školu, nego za život“.

6.Literatura

- [1.] Lebar, V. (2015). Učimo se učiti. URL: http://www.cvzu-pomurje.si/egradiva/ucimo_se_uciti/une_navade.htm (4.12.2020).
- [2.] Marentič Požarnik, B. (1976). Dejavniki uspešnega učenja. Ljubljana. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
- [3.] Marentič Požarnik, B. (1969). Kako naj se učim. Ljubljana. Tiskarna učnih delavnic
- [4.] Novak, B. (2004). Stil poučevanja učiteljev v funkciji učnih in mišljenjskih stilov učencev. URL: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-AIQWRYOO> (4.12.2020).
- [5.] Pečjak, V. (1986). Poti do znanja, Metode uspešnega učenja, Ljubljana. Cankarjeva založba
- [6.] Pečjak, V. (2001). Učenje, spomin, mišljenje. Ljubljana. FDV
- [7.] Unesco, (1993). Definicija učenja. URL: http://www.cvzu-pomurje.si/egradiva/ucimo_se_uciti/definicija_uenja_unesco_1993.htm (4.12.2020).

Stručni rad

AEROBNE VJEŽBE TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU ZA UČENIKE DRUGE I TREĆE TRIJADE

Zlatko Marčić

OŠ Markovci

Sažetak

U radu je prikazan primjer učenja na daljinu pri predmetu sport u drugoj i trećoj trijadi. Učenici su u osam tjedana s povezivanjem praktičnih i teorijskih sadržaja u tematskom sklopu atletike ostvarili ciljeve aerobne izdržljivosti u vezi sa zdravim načinom života. Kroz sadržaje izdržljivosti u prirodi težili smo sljedećim ciljevima: svladavanje napora, unutarnjih osjeta tijela tijekom rada, kretanja i odmora, povjerenje u vlastite osjećaje, povećanje volumena i intenziteta trčanja te prevladavanje aerobnih vježbi u odnosu na anaerobne. Naglasak je na raznolikosti tjelovježbe i usavršavanju biomehanički ispravnih tehnika trčanja (2). Prilikom rada na daljinu upute su davane u pisanoj formi u e-učionici i putem videopoziva. Učenici su svakodnevno izvještavali o urađenim zadacima u komentarima ispod zadanih zadataka. Utvrdili smo da su učenici u tom razdoblju bili manje aktivni nego tijekom školskih sportskih sati te da se količina vježbanja smanjila s obzirom na situaciju Covid-19.

Ključne riječi: tjelesni odgoj, učenje na daljinu, aerobne vježbe, osnovna škola, plan vježbanja

1. Uvod

Nova situacija s Covid-19 stavila je osnovnu školu i život općenito na kušnju. Odjednom se klasična nastava prebacila na korištenje tehnologije i sve se radnje preselile na računalo. Nastava na daljinu postala je zahtjevnija i naložila je brzu prilagodbu prema smjernicama za provedbu predmeta (1) u skladu s preporukama Nacionalnog instituta za javno zdravstvo (NIJZ). Smjernice su dale okvir za djelovanje kroz nastavni plan i program za predmet sport (5), što je učitelju i školi omogućilo određeni stupanj autonomije, te da nastavu pripreme na drugačiji, možda zanimljiviji način uz mnoštvo video ilustracija.

Svrha ovog rada je predstaviti osmotjedni program vježbanja izdržljivosti trčanja uključujući ciljeve i sadržaje iz područja izdržljivosti trčanja, osjeta tijela tijekom kretanja i razvijanja pravilne tehnike trčanja uzimajući u obzir fizičke osjete u obliku nastavnih uputa na daljinu.

Svrha vježbe bila je upoznati učenike s aerobnim trčanjem u razdoblju od osam tjedana, s ciljevima kako oslušivati svoje tijelo, prilagoditi motoričke aktivnosti u obliku trčanja pojedincu te pratiti osnovni cilj poboljšanja aerobne izdržljivosti. Sadržaji su planirani tako da se postupnim vježbanjem ostvari konačni cilj, pretrčati 2400 m u vremenu predviđenom za svaku dobnu skupinu. Ovaj smo test radili po povratku učenika u školu, ali u prilagođenim uvjetima - na testu trčanja na 800 metara.

2. Osnovni zakoni početka trčanja - primjer nastavnih uputa za vježbanje

Vježba trčanja postat će zabavna i ugodna te će upornim vježbanjem donijeti još više radosti i sreće vama i vašim najmilijim. Radost, opuštanje i osjećaj da ste trčanjem ili bilo kojom tjelesnom aktivnošću učinili nešto dobro za sebe mogli bi biti naš zajednički i vaš najvažniji dugoročni cilj. Vaš prvi i najvažniji cilj trebalo bi biti redovito vježbanje.

Sa stajališta osjećaja užitka tijekom sportskih aktivnosti i očuvanja zdravlja, smisla ima samo redovita tjelesna aktivnost. To postizemo kada trčanje postane naša podsvjesna navika. Ili drugačije rečeno, kada trčanje i tjelesna aktivnost postanu dio i način našeg života.

Osnovno pravilo vježbanja je raznovrsnost trčanja. Trčanje je zapravo nešto jednostavno: obučeš se, obučeš, postaviš štopericu ili ne i već možeš trčati.

Trčite li redovito nekoliko puta tjedno, svaki tjedan, poboljšat ćete svoju fizičku kondiciju, možda ćete doseći plato te se umoriti od istih staza i istog načina trčanja ili samo povećanja udaljenosti. Vodite li računa o raznolikosti treninga, imat ćete osjećaj bolje pripremljenosti, a motivacija će također biti veća (4).

2.1. Osnovno trčanje

Ova vrsta trčanja ključna je za svaki program trčanja. Osnovno trčanje izvodi se često i u prirodnom ritmu trkača, s ciljem poboljšanja aerobnih performansi i ekonomičnosti trčanja.

Osnovno trčanje je udobno i ugodno (otkucaji srca 60-70%). Tijekom trčanja možete razgovarati (ako ste sami, izgovorite abecedu naglas). Ako ne možete govoriti, usporite ritam trčanja (**otkucaji srca 60-70%**) (2).

2.2. Progresivno trčanje

Počnite svojim uobičajenim tempom i postupno ga ubrzajte tijekom treninga. Progresivno trčanje bi trebalo biti teže od osnovnog, ali ne tako naporno kao trčanje u tempu, trčanje uzbrdo ili trčanje u intervalima. Lagano ubrzajte tempo svakih 0,3 km ili 1,0 km (**60-80% otkucaja srca**) tijekom cijelog treninga. Ubrzajte tempo trčanja u blokovima od 0,5 km (otkucaji srca 60-80%). Počnite s ritmom od 3 min za 0,5 km i ubrzajte ga 30 s u blokovima od 0,5 km (otkucaji srca 60-80%) (4).

2.3. Dugo trčanje

Testira razinu izdržljivosti – trebali biste biti umorni, ali ne kao da se natječete. Ako vježbate trčanje 3,00 km, pokušajte trčati 1,5-2,00 km (**otkucaji srca 70-85%**). Ako trenirate za trčanje na 5,00 km, pokušajte trčati 3,5-4,00 km (otkucaji srca 70-85%) (4).

2.4. Fartlek

Ovi treninzi srednjeg intenziteta kombiniraju osnovno trčanje s kratkim razdobljima bržeg trčanja. Fartlek je sličan intervalnom trčanju, ali nije tako strukturiran. Pogodan je za početne faze treninga, jer poboljšava ekonomičnost trčanja. Naizmjenična razdoblja sporog i brzog trčanja (otkucaji srca 70-80%). Eksperimentirajte s ubrzanjem ritma i izdržljivošću na kraćim udaljenostima (200 m) ili kraćim vremenskim intervalima (30 sekundi), (otkucaji srca 70-80%). Koristan je za aerobne performanse i brzinu (otkucaji srca 70-80%). Fizički i psihički priprema trkača za zahtjevnije trčanje (otkucaji srca 70-80%) (4).

3. Izvođenje vježbanja - primjer nastavnih uputa za vježbanje

Prije nego počnete s trčanjem, izračunajte svoje radne zone otkucaja srca (ciljani broj otkucaja srca). Osim toga, postavite ciljnu razinu percipiranog napora na ljestvici od 1 do 10, na kojoj je 1 vrlo lagana aktivnost, a 10 iscrpljenost kada ostanete bez daha. Radni broj otkucaja srca je razlika između otkucaja srca u mirovanju i vršnog otkucaja srca. Odredite svoj ciljni broj otkucaja srca: koristite mjerač ili sportski sat za praćenje otkucaja srca tijekom trčanja. Zabilježite rezultate u dnevnik vježbanja.

Prilikom vježbanja potrebno je uzeti u obzir:

- Otkucaji srca 50-70% - lagano trčanje - uključuje osnovno trčanje i regenerativno trčanje.
- Otkucaji srca 70-85% - umjereno trčanje - uključuje fartlek i dugo trčanje.

- Otkucaji srca 85-100% - naporno trčanje - uključuje tempo trčanje, trčanje uzbrdo i intervalno trčanje: gornjim granicama približite se samo ako ste u vrlo dobroj formi. (3)

3.1. Savjeti za početnike

- Procijenite svoju fizičku mogućnost, a zatim postavite ciljeve, poput utrke na 2,4 km.
- Polako povećavajte opseg, težinu i učestalost vježbanja.
- Povećajte tjelesnu mogućnost i razvijte snagu i stabilnost kroz paralelno vježbanje, uključujući temeljne vježbe i vježbe s opterećenjem.
- Zagrijte se na početku svakog treninga i ohladite na kraju. (4)

3.2. Ogladni primjer vježbanja na 2,5 km

TJEDNI	1	2	3	4	5	6	7	UKUPNA UDALJENOST
1 OSNOVNI TJEDAN	ODMOR	1,6 KM 60-70 % 3-4	1,6 KM 70-80 % 4-6	ODMOR	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	2,4 KM 60-80 % 3-6	ODMOR	5,6 KM
2	ODMOR	2,4 KM 60-70 % 3-4	1,6 KM 60-80 % 3-6	BICIKLIZAM 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	1,6 KM 60-70 % 3-4	1,6 KM 50-60 %	7,2 KM
3	ODMOR	2,4 KM 60-70% 3-4	2,4 KM 3,2 TEMPO TRČANJA 85-95 % 8-9	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	2,4 KM 60-70 % 3-4	1,6 KM 50-60 % 0-2	8,8 KM
4 SPECIJALNI TJEDNI	ODMOR	3,2 KM 60-70% 3-4	2,4 KM 4X100 M TRČANJE UZBRDO 85-95 % 6-9	BICIKLIZAM 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	1,6 KM 50-60 % 0-2	10,4 KM
5	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	2,4 KM 6- 8X100M TRČANJE UZBRDO 85-95 % 8-9	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	2,4 KM 50-60 % 0-2	11,2 KM
6	ODMOR	4 KM 60-70 % 3-4	3,2 KM 0,8 KM TRČANJE, 0,8 KM PAUZA 85-95 % 8-9	BICIKLIZAM 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	4 KM 60-70 % 3-4	2,4KM 50-60 % 0-2	13,6 KM
7 TJEDAN SUŽENJA	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	2,4 KM 400 M TRČANJE 400M PAUZA 85-95 %	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	1,6 KM 50-60 % 0-2	10,4 KM

			8-9					
8	ODMOR	2,4 KM 60-70 % 3-4	ODMOR	1,6 KM 50-60 % 0-2	ODMOR	DAN NATJECANJA 2,5 KM	ODMOR	4 KM + 2,5 KM

Tablica 1: Osmotjedni program treninga svakodnevnog trčanja za drugu trijadu

Program trčanja usmjeren na povećanje udaljenosti podijeljen je u tri faze: osnovnu, specifičnu i fazu sužavanja. Tablica ne sadrži specifične tehnike, temeljno vježbanje i vježbe opterećenja. Ove vježbe možete dodati sami ili ih možete dodati tijekom slobodnog dana ili prije drugih paralelnih treninga. Kako bismo trening trčanja učinili raznovrsnijim, dodali smo biciklističke ili plivačke jedinice. (3,4).

3.3.Ogledni primjer vježbanja na 5 km

TEDNI	1	2	3	4	5	6	7	UKUPNA UDALJENOST
1 OSNOVNI TJEDAN	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	3,2 KM 70-80 % 4-6	ODMOR	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	4,8 KM 60-80 % 3-6	ODMOR	11,2 KM
2	ODMOR	4,8 KM 60-70 % 3-4	3,2 KM 60-80 % 3-6	BICIKLIZAM 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	3,2 KM 60-70 % 3-4	3.2 KM 50-60 %	14,4KM
3	ODMOR	4,8 KM 60-70% 3-4	4,8 KM 3,2 TEMPO TRČANJE 85-95 % 8-9	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	4,8 KM 60-70 % 3-4	3,2 KM 50-60 % 0-2	17,6 KM
4 SPECIJALNI TJEDNI	ODMOR	6,5 KM 60-70% 3-4	4,8 KM 4X100 M TRČANJE UZBRDO 85-95 % 6-9	BICIKLIZAM 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	6,5 KM 60-70 % 3-4	3,2 KM 50-60 % 0-2	21 KM
5	ODMOR	6,5 KM 60-70 % 3-4	4,8 KM 6-8X100M TRČANJE UZBRDO 85-95 % 8-9	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	6,5 KM 60-70 % 3-4	4,8 KM 50-60 % 0-2	22,6 KM
6	ODMOR	8 KM 60-70 % 3-4	6,5 KM 0,8 KM TRČANJE, 0,8 KM PAUZA 85-95 % 8-9	BICIKLIZAM 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	8 KM 60-70 % 3-4	4,8 KM 50-60 % 0-2	27,3 KM
7 TJEDAN SUŽENJA	ODMOR	6,5 KM 60-70 % 3-4	4,8 KM 400 M TRČANJE 400M PAUZA 85-95 % 8-9	PLIVANJE 20-30 MIN 50-60 % 0-2	ODMOR	6,5 KM 60-70 % 3-4	3,2 KM 50-60 % 0-2	21 KM
8	ODMOR	4,8 KM 60-70 % 3-4	ODMOR	3,2 KM 50-60 % 0-2	ODMOR	DAN NATJECANJA 5 KM	ODMOR	8,2 KM + 5 KM

Tablica 2: Osmotjedni program trčanja po danima za treću trijadu (3,4)

3.4. Upute za vježbanje

- a) Prije nego počneš vježbati, pročitaj o osnovnim zakonima trčanja, napravi sažetke ili misaoni obrazac
- b) Vježbu možeš potpuno prilagoditi svojim mogućnostima, možeš početi i hodati već u prvom tjednu, što neće biti ništa loše. Vaš je zadatak, učenici, početi trčati i uspjeti prijeći konačni cilj - nakon osam tjedana 5 km (2,5) udaljenosti. Vrijeme nije važno, ali je pokazatelj vaše spremnosti za trčanje.
- c) Provjerit ćemo sve u školi s trčanjem od 12 minuta, koju udaljenost ćete pretrči za to vrijeme. To će biti pokazatelj vaše spremnosti za trčanje.
- d) Učenici, javljajte kako vam ide i kakve moguće probleme imate. Vježbajte s radošću i slijedite postojeće upute.

4. Zaključak

Možemo zaključiti da udio neaktivnih učenika tijekom epidemije pokazuje posljedice smanjene tjelesne aktivnosti u kondiciji izdržljivosti, kao i druge psihičke i zdravstvene posljedice. Primjer je bio test trčanja na 800 m nakon dolaska u školu, koji pokazuje da učenici imaju lošiju izdržljivost nego prije. Prikazani program vježbi trčanja samo je dio sadržaja koji su nadopunjeni i potkrijepljeni video i teorijskim materijalom. U učenju na daljinu važno je da učenici budu prepušteni samoregulaciji, fokusiranju na vlastito kretanje (trčanje), što im daje osjećaj da mogu pridonijeti dobrim osjećajima, poboljšanju tehnike i pravilnom držanju. Predstavljeni program učenja na daljinu pokazuje da se vježbanjem učenici mogu formirati u cjelovite i odgovorne osobe. Učenici su tako postali kreatori i sudionici u procesu vježbanja.

5. Literatura

- [1.] Bergoč Š. in Markun P.N. (2020). Priporočila in strokovne usmeritve, ko poteka pouk doma prek različnih komunikacijskih poti v Revija Šport, LXVIX (2021)
- [2.] Čoh M. (1992). Atletika. Univerza v Ljubljani. Fakulteta za šport: Ljubljana
- [3.] Hannah B. (2015). The Complete Running and Marathon Book, Popolni vodnik - tek in maraton. Mladinska knjig: Ljubljana
- [4.] Herbert S. (2013). Velika tekaška knjiga. Založba Sanje: Ljubljana
- [5.] Kovač M. in drugi. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Športna vzgoja, Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo šport: Zavod RS za šolstvo v Revija Šport, LXVIX (2021)

Stručni rad

UČENJE STRANOG JEZIKA KROZ IGRU

Stanka Kajba

Učiteljica njemačkog jezika u predmetnoj nastavi

Osnovna škola Trebnje

Sažetak

Učitelj je danas suočen s izazovom kako svakodnevno motivirati učenike za rad u školi. Istovremeno ima široki izbor različitih pristupa, među kojima je također uključivanje igara u nastavni proces. Igre prije svega moraju biti zabavne i omogućiti da se nastava odvija u opuštenoj atmosferi bez straha, vremenskog pritiska i pritiska ocjenjivanja, a ujedno moraju učitelju omogućiti da kroz njih ostvari zadane nastavne ciljeve. Igre bi stoga trebale biti dio nastavnog procesa jer motiviraju učenike za školski rad, što donosi bolje ishode učenja.

Ključne riječi: motivacija, proces učenja, dinamičan nastavni sat

1. Uvod

Važnu ulogu u procesu učenja imaju vanjski motivacijski poticaji, kao što su dobre ocjene u školi ili pohvala. Pritom ne smijemo zaboraviti na unutarnju motivaciju, kao što je npr. pažnja, interes i znatiželja za rad u školi. Proces učenja je kod unutarnje motivacije važniji od samog rezultata, stoga nastojim učenike potaknuti na učenje stranog jezika raznim igrama koje održavaju i povećavaju unutarnju motivaciju.

2. Sadržaj

Uključivanje igara u nastavu stranih jezika namijenjeno je usvajanju i ponavljanju vokabulara, jezičnih struktura i osnovnih jezičnih vještina (govor, slušanje, čitanje i pisanje). Igre omogućuju dinamičan nastavni sat i pomažu učenicima da lakše stječu nova znanja.

Navest ću neke primjere igara koje također uključujem u nastavne sate stranog jezika.

Primjeri aktivnosti u nastavi njemačkog jezika u zadnja tri razreda osnovne škole.

Übungen im Doppelkreis

Pribor: Kartice sa slikama različitih komada odjeće na prednjoj strani i s riječima za opis odjeće na stranom jeziku na poleđini kartica.

Opis aktivnosti: Razred podijelimo na pola. Učenici su okrenuti jedni prema drugima u parovima i tvore unutarnji i vanjski krug. Svaki učenik drži karticu tako, da drugi učenik u paru vidi sliku i izgovori riječ za komad odjeće na stranom jeziku. Nakon svakog zvučnog signala učenik u vanjskom krugu pomiče se za jedno mjesto udesno. Uvijek kada nasuprot jedan drugome stoje novi partneri izgovore riječ koju predstavlja partnerova slika. Ako učenik kaže pogrešnu riječ, drugi učenik u paru mora je ispraviti. Unutarnji i vanjski krug se tada mogu zamijeniti. Unutarnji krug se nakon svakog zvučnog signala pomiče ulijevo.

Ciljevi: Ovaj oblik vježbe odličan je za vježbanje i ponavljanje vokabulara. Svi učenici mogu aktivno vježbati u isto vrijeme jer je nadzor učenika u paru uključen u igru.

Alle zählen zusammen bis 20 (oder bis 10)

Opis aktivnosti: Učenici broje od 1 do 20 na stranom jeziku bez prethodnog dogovora tko će brojati, a samo pojedinci broje brojeve. Ako broj kažu dvije osobe u isto vrijeme, brojanje počinje ponovno od 1.

Ciljevi: Vježbanje brojeva na stranom jeziku, poticanje koncentracije kod učenika.

Lese-Aktionskette

Prva igra

Pribor: Kartice s opisom aktivnosti za svakog učenika.

Opis aktivnosti: Učenicima podijelimo zadatke napisane na karticama i dajemo im upute da ne smiju govoriti, osim ako to zahtijevaju upute. Učenik s karticom broj 1 prvi izvodi aktivnost koju tiho pročita na svojoj kartici. U međuvremenu svi učenici pažljivo promatraju aktivnosti drugih učenika iz razreda i slijede upute na svojim karticama.

Ciljevi: U ovoj igri učenici vježbaju vokabular, gramatičke oblike, brojeve na stranom jeziku, razvijaju vještine zapažanja i pažnje te se kreću.

Primjer:

1. Kada netko kaže *Fang an*, ustani i reci *Guten Morgen*.

2. Kada netko kaže *Guten Morgen*, idi do ploče i nacrtaj trokut.

3. Kada netko na ploču nacrtat trokut, konjugiraj glagol *sein*.

4. Kada netko konjugira glagol *sein*, trči do učiteljskog stola i natrag.

5. Kad netko trči do učiteljskog stola i natrag, broji na njemačkom od 0 do 10.

Lese-Aktionskette

Druga igra

Opis aktivnosti: Učenik započinje igru s karticom START i riječju voće. Drugi učenik pročitava na njemačkom riječ »das Obst« koja se nalazi na njegovoj kartici iznad, a zatim riječ na kartici ispod. Sljedeći na redu je učenik s karticom na kojoj je iznad njemačka riječ za posljednju riječ koju je čuo na svom materinjem jeziku.

Ciljevi: Vježbanje vokabulara na temu hrane na stranom jeziku.

Primjer:

START	DAS OBST	DAS BRÖTCHEN	DAS MÜSLI	DIE MILCH
VOĆE	ŽEMLJA	PAHULJICE	MLIJEKO	MARMELADA
DIE MARMELADE	DER QUARK	DER JOGHURT	DER KAKAO	DER TEE
SVJEŽI SIR	JOGURT	KAKAO	ČAJ	ENDE

Lese-Aktionskette

Treća igra

Na sličan način se odvija igra vježbanja brojeva.

Opis aktivnosti: Igru započinje učenik s karticom *START* i pročita račun na njemačkom jeziku: *Du bist 2×7* . Sljedeći učenik pročita: *Ich bin 14* i diktira račun: *Du bist 3×8* . Odgovori učenik s tekstom na kartici: *Ich bin 24...*

Ciljevi: Vježbanje brojeva i množenja.

Primjer:

<i>START</i>	<i>Ich bin 14</i>
<i>Du bist 2×7</i>	<i>Du bist 3×8</i>
<i>Ich bin 24</i>	<i>Ich bin 25</i>
<i>Du bist 5×5</i>	<i>Du bist 10×10</i>
<i>Ich bin 100</i>	
<i>STOP</i>	

Hörverständnis - Zeichendiktat

Pribor: List papira za svakog učenika, bojice.

Opis aktivnosti: Pripremimo jednostavan crtež i diktiramo učenicima upute za crtanje crteža na stranom jeziku. Kada svi učenici završe crtanje, pokazujemo originalni crtež. Zatim učenici ostavljaju crtež na svom mjestu i idu okolo pogledati crteže svojih kolega iz razreda. Na sljedećem satu učenicima možemo diktirati crtanje na leđima svojih kolega iz razreda. Učenici su postavljeni u krug tako da svaki učenik može dohvatiti leđa učenika koji stoji ispred njega. Zatim učitelj diktira crtež.

Cilj: Ova je igra prikladna za učenje abecede, brojeva i različitih vremenskih pojava na stranom jeziku. Osim učenja, ima i važan opuštajući učinak.

Tekst za crtanje po diktatu je na stranom jeziku:

Traumurlaub

Zeichne eine Insel voll Sand. Der Sand ist gelb. Auf der Insel wächst eine Palme. Unter der Palme spielen drei Kinder. Jedes hat einen blauen Hut und einen Luftballon. Um die Insel herum ist das Meer. Rechts schwimmt ein rotes Schiff. Oben scheint die Sonne. Sie lacht.

3. Zaključak

Igre na satu stranog jezika nude mnoge prednosti jer pomažu učenicima u izgradnji samopouzdanja, prevladavanju straha od govora i uspostavljanju društvenih kontakata s kolegama iz razreda. Vrlo su korisne u postizanju boljih rezultata učenja jer se na zabavan način ponavlja nastavno gradivo. Mogu se koristiti na početku školskog sata kao uvodna motivacija, u sredini ili na kraju. S njima možemo uvesti novo nastavno gradivo te ga vježbati ili ponoviti. Igre mogu koristiti učenici koji tek počinju učiti strani jezik, kao i učenici s predznanjem. Mogu ih koristiti mlađi i stariji učenici, na svim razinama obrazovanja te učenici različitih sposobnosti.

Pri planiranju nastave moramo biti svjesni važnosti igara te ih promišljeno i sustavno uključivati u nastavni proces.

4.Literatura:

- [1] Bognar, L. *Igra pri pouku na početku šolanja*. Ljubljana: DZS; 1987.
- [2] Huber, C. *Theatrale Mittel im Deutschunterricht*. Göttingen: Goethe Institut; 2012.
- [3] Kuret, N. *Igra in igrača v predšolski in šolski dobi*. Maribor: Založba Obzorja; 1959.
- [4] Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. *Psihologija otroške igre (od rojstva do vstopa v šolo)*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete; 2001.

Stručni rad

UVOĐENJE ROBOTIKE U 1. TRIJADU OSNOVNIH ŠKOLA

Martina Kajfež

Osnovna škola Stara Cerkev

Sažetak

Od kada predajem u OŠ Stara Cerkev, ustanovila sam da su nastavni planovi i programi u osnovnim školama pretežno društveno orijentirani. No, sam sustav osnovnoškolskog obrazovanja ne promiče dovoljno tehničkog znanja koje će biti temelj 21. stoljeća. U većini slučajeva učenici nisu u potpunosti upoznati s programiranjem, procesnim razmišljanjem i robotikom. Većina njih nema prilike susresti se kod kuće s tim pa se njihov interes za tehnologiju udaljava. Industrija 4.0 (područje automatizacije procesa, robotike, senzora) donosi mnoge promjene. Moramo biti svjesni da Industrija 4.0 predstavlja ogroman potencijal za veću fleksibilnost i profitabilnost industrije, jačanje konkurentnosti gospodarstva, za nova radna mjesta i visok životni standard. Za gospodarstvo će u budućnosti biti važno da se obrazuje i da bude usko povezano sa obrazovnim sustavom. Moramo biti svjesni da industrija 4.0 – digitalizacija procesa (robotika, automatizacija proizvodnje i daljnja digitalizacija poslovnih procesa u cjelini) predstavlja budućnost zanimanja naše djece.

Ključne riječi: KUBO robot, programiranje, suradnja, igra, međupredmetno povezivanje

1. Uvod

Zašto već uvodimo robotiku i programiranje u 1. trijadu?

Uvođenje robotike u nastavne planove i programe osnovnih škola **uvelike pridonosi tehnološkom razvoju Slovenije**. Učenici se upoznaju s područjima robotike i umjetne inteligencije. To su zasigurno dva najaktualnija tehnološka područja budućnosti. Područja su međusobno isprepletena i interdisciplinarna. Kroz robotiku **djeca uče o područjima strojarstva, elektrotehnike, informatike, programiranja i mehatronike**.

Uvođenjem robotike u osnovne škole učenici:

- Kroz igru uče programski jezik
- Potiču maštu i kreativnost
- Potiču i razvijaju suradnju i prezentacije
- Potiču i razvijaju kritičko mišljenje i rješavanje problema
- Uz pomoć programa utječu na podizanje smislenosti i izbor zanimanja

Program obrazovanja učenika osnovnih škola u OŠ Stara Cerkev odvija se na dvije razine i to:

- Prva trijada: Učenike obučavaju kvalificirani učitelji, koji se obučavaju u vođenoj radionici u sklopu Katis edukacije. Riječ je o edukaciji robotike uz **KUBO robote**.
- Druga trijada: Učenike educiraju partnerske organizacije koje rade s osnovnom školom. U našem slučaju to je trening s **Legu WeDo 2.0 robotima**.

2. KUBO robotika u OŠ Stara Cerkev

Edukacija učenika prve trijade odvija se uz KUBO robote. U većini slučajeva to je prvi kontakt djeteta s robotikom i jednostavnim programiranjem. Edukaciju provode učitelji razredne nastave, koji su prethodno osposobljeni u 16-satnom tečaju za vođenje ove aktivnosti. Bitna je činjenica da djeca prvi doticaj s programiranjem dobivaju kroz dinamičan program i program učenja kroz igru. Zašto je KUBO tako zanimljiv i prikladan za djecu prve trijade?

Riječ je o provedbi edukacije temeljene na tri osnovne točke:

- Programiranje bez računala
- Učenje programskog jezika kroz igru
- Poticanje mašte i stvaranje priče uz pomoć šarenog KUBO platna

Slika 1: KUBO (Poduzetnički inkubator Kočevje)

U prvom razredu svrha je upoznavanje i upoznavanje gradiva uz pomoć kompleta i vježbi koje prate logičan slijed upoznavanja programiranja malih robota. To su projekti koji uključuju pripremu i raspravu. Pri učenju programiranja s KUBO setom važno je da učenici ne sklapaju različite modele, već se usredotoče na rad jednostavnog robota koji slijedi niz naredbi. Konačno, tu je i vrijeme koje učenici provode fotografirajući i opisujući predstavljene modele.

U drugom razredu znanje se nadopunjuje nadopunjenim paketima „KUBO PROGRAMIRANJE+“. To omogućuje korištenje većeg broja naredbi, a ujedno i veći broj izvedbenih operacija. Samo obrazovanje podijeljeno je u tri dijela.

U trećem razredu svoje znanje nastavljaju s osnovnim i dopunjenim paketima. Sva stečena znanja ima smisla koristiti u realizaciji drugih predmeta, odnosno međupredmetnih povezivanja, jer se na taj način obogaćuje nastava nastavne materije (npr. upoznavanje okoline, matematike, materinskog jezika,...).

2.1. Osnove programiranja

U ovom članku fokusirat ću se na učenje programiranja i robotike s KUBO robotima, jer smatram da je važno započeti s osnovama u ranoj fazi osnovnog obrazovanja. KUBO testnu robotiku probali su u vrtiću u najstarijoj skupini, ali se

ustanovio da vrtićka djeca još nisu sposobna za takvu razinu razmišljanja, imaju problem i s koncentracijom i percepcijom osnovnih pojmova.

Neki učitelji su se prvi put susreli s KUBO robotikom na organiziranoj edukaciji Poduzetničkog inkubatora Kočevje, a onda smo odlučili da svatko od nas izvodi KUBO robotiku u jednom odjelu.

U školskoj 2018/19 godini izvodili smo KUBO robotiku kao interesnu djelatnost u prvom, drugom i trećem razredu te u područnoj školi u Željnama.

Osnova za provedbu edukacije je KUBO set koji smo nabavili u OŠ Stara Cerkev od Javne ustanove Poduzetnički inkubator Kočevje.

Slika 2: KUBO Set (Poduzetnički inkubator Kočevje)

Za korištenje KUBO-a ključno je to što nema sastavljanja kocki i slično, već se učenici odmah usmjeravaju na programiranje robota. To se radi uz pomoć pločica (TagTile), koje robot čita i izvršava naredbu.

Slika 3: TagTile (kubo.education)

Slika 4: KUBO in action (kubo.education)

Za rad, igru i učenje koristimo jednostavne karte i tablice smjera koje određuju smjer kretanja robota te ih sastavljamo dovođenjem robota KUBO s jedne točke na drugu. Mentor odnosno učitelj učeniku daje javnu uputu – zadatak, a učenici programiraju putanju robota prema koordinatnom sustavu koji predstavlja karta.

Slika 5: Osnovna mapa - zemljovid (kubo.education)

U prvom dijelu učenici uče jednostavne putove, a robot slijedi logičan slijed naredbi. Robot "čita" naredbu i izvršava zadatak, zatim "čita" drugu naredbu i izvršava zadatak, ... Broj ovako zadanih naredbi je neograničen, odn. ograničen je na broj TagTiles-a. Na taj način učenici prave dugačke "zmije" od uzastopnih naredbi koje robot izvršava u stvarnom vremenu. Na taj način učenici dobivaju prvi osjećaj o tome što je programiranje. Programiranje predstavlja sljeđenje naredbi. Dakle, svaku naredbu prati neka potrebna aktivnost.

U nastavku ćemo više vremena provoditi izvršavajući niz naredbi zvanih funkcije. Pitali smo se kako djeci objasniti što znači funkcija ili skup naredbi, a onda su nas učenici iznenadili i sami ponudili odgovor. To je jednostavno "učenje napamet". Što to znači? Nakon što učenici steknu znanja i znaju raditi dulje ili kraće staze na karti (od parkirališta, preko pješačkog prijelaza, do pješčanika), cijelu naredbu postavljamo u ravnu liniju i zatvaramo je u funkciji. Na taj način dobivamo skup naredbi koje robot mora naučiti. Zatim, posebnom pločicom - aktivatorom, okidačem, postizemo da KUBO kontinuirano izvršava ovaj naučeni skup naredbi. Budući da se cijeli proces stvaranja funkcije ne izvodi izravno na karti (na karti je prikazana samo konačna implementacija), učenici zapravo moraju naučiti apstraktno razmišljanje. Ovo zauzvrat predstavlja sljedeći veliki korak u razumijevanju jednostavnog programiranja. Utvrdili smo da je ovaj skok primjeren za učenike 2. razreda kada su djeca već podložna takvoj razini razmišljanja.

Nadogradnja funkcija je izvršavanje potprograma (funkcija u funkciji) i petlji. Potonji je pogodan za učenike 3. razreda, jer već uče brojeve u učionici, a mi im možemo pomoći i s KUBO-om da bolje razumiju ovaj matematički koncept. Na jednostavan, plastičan način predstavljamo ih odn. prikazujemo ponavljajuće obrasce koje zatvaramo u petlju i robot izvršava onoliko puta koliko želimo.

Moram spomenuti i važan element podučavanja KUBO robotike. Ovo je posao u paru. U nastavi sam ustanovila da djeca učeći programiranje i robotiku neprestano razgovaraju i zajedno traže rješenja problema. A upravo je međusobna suradnja ključna za postizanje boljih rezultata. Svi zadaci koje učenici moraju ispuniti su u

osnovi igranje uloga. Za početak se jedan učenik mora staviti u ulogu robota i izvršavati naredbe koje mu je dao drugi učenik. Tada se uloge mijenjaju. Jedan osnovni primjer: Jedan priča o dolasku u školu (tko ga je doveo?, gdje je hodao?, prešao pješački prijelaz?, koliko je koraka napravio?, ...), a drugi to prenosi na mapi i bilježi KUBO put prvog učenika. Tada se uloge mijenjaju. Drugi učenik priča svoj put do škole (jesu li usput stali u dućanu?, je li došao autobusom?, je li hodao po travi?, ...), a prvi učenik to prenosi na kartu i KUBO radi na isti način.

Na taj način djeca potpuno nesvjesno, kroz igru i razgovor, također uče lako programirati i uče vještine koje će im trebati za cijeli život. Istovremeno, učenici uče pričati i slušati. Vrlo mi je važan i ovaj detalj, koji moramo uzeti u obzir pri podučavanju programiranja. Učitelji moraju prepustiti učenicima da sami rješavaju probleme i nepredviđene situacije. Mi učitelji samo ih trebamo potaknuti na pravo rješenje s pravim pitanjima.

Slika 6: Rad u paru s KUBO robotom (Martina Kajfež)

2.2. Međupredmetno povezivanje

Na gore opisani način učenici uče osnove robotike i programiranja te razvijaju maštu i suradnju. Frontalnog rada ima vrlo malo i učenici su cijelo vrijeme aktivni, što je i cilj suvremene nastave.

Jedna od ključnih prednosti KUBO robotike je međupredmetno povezivanje. Prilikom podučavanja uz pomoć KUBO robota nastojimo naučiti programirati kroz igru. Budući da je predavanja vrlo malo, više razgovaramo s učenicima i tražimo rješenja. Pritom se zadani nastavni materijal može ispreplitati s drugim predmetima. Posebno preporučam učvršćivanje znanja i pokazivanje određenih apstraktnih pojmova učenicima. Osim osnovnog KUBO platna, možemo izraditi različite podloge za različite teme. Osnova je unaprijed pripremljeni prazan koordinatni sustav veličine A3 ili A4, koji može slobodno osmisliti nastavnik ili učenici sami. KUBO robot radi bez problema na raznim osnovama.

Cijelo KUBO okruženje može se lijepo nadopuniti ostalim predmetima iz kurikuluma:

- Matematika: uz pomoć robota KUBO učenici uče računati, utvrđivati zbrajanje, oduzimanje, brojanje i računanje, mogu naučiti orijentaciju na osnovnoj ili posebno pripremljenoj bazi i u prostoru, učiti o koordinatnom sustavu, ...
- Upoznavanje okoline: KUBO roboti pomažu u utvrđivanju strana neba, upoznavanju zavičaja i različitih sredina: šuma, rijeka i jezera, gradova, livada i svega živog što u njemu živi, siguran put do škole, orijentacija u prostoru, običaji i navike, ... Posebnu pažnju posvećujemo i upoznavanju različitih zanimanja i karijernih orijentacija.
- Materinski jezik: Učenicima prezentiramo određeni tekst (bajku), koji učenici čitaju, a zatim prezentiraju svojim kolegama iz razreda. Potičemo učenike da pričaju različite priče. Kako bi predstavu olakšali, učenici crtaju priču i oblače robota u odjeću glavnog lika. Potom prezentiraju cijelu priču uz pomoć robota KUBO, koji im je pomagač i prijatelj
- Likovna i glazbena umjetnost: Prepuštamo učenicima da zamišljaju svoju maštu u stvaranju raznih ilustracija i pjesama za KUBU.

3. Zaključak

Uvođenje KUBO programa u osnovne škole stoga ima smisla, jer uvelike omogućuje prvi neposredan kontakt našoj djeci s programiranjem i robotikom, a u učiteljskom smislu omogućuje nam međupredmetno povezivanje. Samo programiranje jednostavnih robota lijepo nadopunjuje ostatak kurikulumu.

Kroz igru i na zabavan način učenici uče osnove robotike i programiranja, razvijaju maštu i suradnju. Tako stječu vještine koje će im zasigurno trebati u životu u budućnosti. Svjesni smo da će robotika i digitalizacija procesa biti osnovno znanje naše djece u budućnosti.

4. Literatura:

- [1.] Podjetniški inkubator Kočevje URL: <https://www.inkubator-kocevje.si/>
- [2.] KUBO URL: <https://kubo.education/>

Stručni rad

LUTKA U NASTAVI NEKA UČENJE POSTANE IGRA

Polonca Gregorčič

OŠ Šmarjeta, Slovenija

Sažetak

Lutku možemo uključiti u nastavu kod svih predmeta u prvom razredu osnovne škole. S njom možemo učenike lakše motivirati kako bismo postigli postavljene ciljeve nastave. Naime, lutka kao motivacijsko sredstvo odlično djeluje. Najveću motivaciju, svakako, možemo primijetiti u izradi lutaka te pripremi scene za izvođenje prizora. Najčešće se lutka primjenjuje nakon obrade dramskog teksta za prepričavanje teksta ili aktivnosti nakon čitanja teksta. Lutkom možemo kroz igru postići ciljeve na više područja djetetovog razvoja.

Ključne riječi: lutka, motivacija, kreativnost, igra, nastava

1. UVOD

Dijete će vjerojatno prije nego s roditeljima ili odgajateljima uspostaviti kontakt s lutkom. Razlog za to vjerojatno je energetski nivo, djetetov strah pred odraslima i strah pred nesigurnošću, koju osjeti kad uspostavlja komunikaciju. Ako je pri tome lutka posrednik, za dijete sve postaje lakše. Pokušajmo iskoristiti tu činjenicu kako bi dijete osjetilo manje stresa u prihvaćanju okoliša u kojem živi. [2].

Kada učitelj uspostavi kontakt s djecom pomoću lutke, ne gledaju ga više kao učitelja. On naime postane lutkar. Lutkar sa sobom donese uznemirenost, veselje i opuštenost. Nastane posebna veza, komunikacija između lutke i djece, koja na taj način lakše pokazuju svoje osjećaje. Lutka olakša komunikaciju koja je vođena sa strane odrasle osobe.

Uloge se, naravno, mogu i zamijeniti, kada djetetu ponudimo lutku i djetetova zadaća postaje da oživi lutku. Uz lutku odnosno s lutkom dijete se lakše izražava, jer ga lutka na neki način štiti. Tada ne nastupa on, nego lutka. Nije mu potreban ni kontakt očima s publikom, kontakt ima lutka. Na taj način mogu nastupati i graditi na samopouzdanju također i ona djeca, koja imaju poteškoće izgovorom ili slikom samih sebe. Djeca se užive u igrane likove, njihovu pomoću izražavaju svoje poteškoće i rješavaju nastale situacije u igri.

Posebno zabavno i zanimljivo je, kada zajedno s djecom izrađujemo lutke i pripremamo se na nastup, odnosno kad udahnemo život lutkama.

2. ŠTO JE LUTKA?

Coffu kaže, da je lutka igračka iz djetinjstva, da je ona lik iz predstave kazališta lutaka. Lutka je ona koja predstavlja naše osjećaje u kretanju i riječima. Kaže također, da je lutka predmet, kojemu smo udahnuli život. Kada lutkar uzme lutku u ruke, postanu jedno. [1].

Ako se prisjetim svojeg djetinjstva i svoje igre lutkom, prvo mi u misli dolazi moj plišani medvjedić koji je bio sa mnom u različitim situacijama. Njemu sam povjerala sve svoje strahove i tjeskobe, pjevala mu pjesmice, prepričavala priče i privijala ga k sebi prije nego što sam zaspala ili kada sam bila bolesna. Na mojem je krevetu imao časno mjesto, čak i tada kada ga više nisam trebala, kada sam odrasla. A on je ostao od mojeg prevelikog grljenja, samo još slaba slika sebe.

3. PRIMJENA LUTKE U NASTAVI

U svojoj obuci uvodim lutku već prvi školski dan, pri ulasku prvašića u školu. Uz učiteljicu učenike pozdrave i pčelice Lili i Bine koje nas prate također u našim udžbenicima i vježbenicama.

Slika1: Lutke Lili i Bine

https://www.google.com/search?q=lili+in+bine&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj73ZD-vc7zAhUm_rsIHY2TCbgQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=937&dpr=1#imgrc=Jyc4OKpXTrr68M

Nakon što se učenicima predstavim kao učiteljica, na ruke stavim lutke s imenima Bine i Lili te postanem lutkar. Zatim na neko vrijeme pčelice progovore i objasne što ćemo u školi učiti, predstave pomagala za učenje, objasne kako će one u učenju pomoći i da će one uvijek biti ovdje, u razredu, ako će netko trebati njihov zagrljaj, utjehu ... Naravno kažu i da će biti vesele ako će se učenici u školi dobro osjećati i ako će i njima ponekad povjeriti nešto lijepo.

Zatim zajedno odlučimo kamo ćemo pčelice postaviti da će nas moći u nastavi uvijek pratiti.

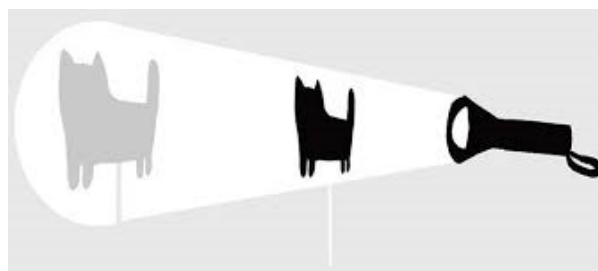
Prvih nekoliko dana lutke još koristim, uzmem ih u ruke te im ostavim ulogu obuke, objašnjavanja i razgovaranja. Učenici su uz lutke opušteniji, komunikativniji, sigurniji i povjerljivi te zaborave da su zapravo u školi. Dogodi se također da netko od njih zamoli ako može biti Lili ili Bine za koji dan na njegovom stolu jer ima loš dan te mu nedostaju mama ili tata. Naravno da dozvolim i tako dijete lakše svlada početnu tremu i strah pred novim okolišem i školom općenito.

U nastavi povremeno upotrijebim i **lutke na prste** koje nacrtam na prste ruke. To vole napraviti i djeca, jer su lutke brzo napravljene i svaki dan mogu biti drugačije. Po potrebi oko prsta zavežu i traku tkanine i lutka je već obučena i odmah spremna na nastup.

Slika 2: Na prste nacrtane lutke - lutke na prste

Jednostavne i popularne su i **lutke sjene**, koje smo već kao djeca voljeli raditi prije spavanja uz pomoć svjetlosti (svijetla) i ruku, kad smo željeli na zidu prikazati neku posebnu figuru, koja je uz micanje naših ruku zaista neobično izgledala.

Slika 4: Primjer lutke sjene

<https://www.google.com/search?q=sen%C4%8Dne+lutke&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&pf=1&ved=2ahUKEwjkwOPVxs7zAhVjIWofFHUdvB->

Sjene različitih oblika ćemo dobiti tako, da ćemo iz kartona napraviti lutke, koje ćemo osvjeteliti da će na platno odnosno zid pasti njihova sjena i stvoriti sliku, koju ćemo približavanjem i udaljavanjem od izvora svjetlosti povećati ili smanjiti. Naravno, učinak predstave je u velikoj mjeri ovisan o sadržaju priče odnosno pripovjedača, jer lutke nisu u bojama, već su samo sjena.

Najradije i najčešće koristim **lutke na štapu**, kuhači. Meni se jako sviđaju, brzo su napravljene i s njima možemo izraziti jako puno mašte. Možemo ih obući u odjeću od papira ili odjeću od tkanine, možemo biti jako kreativni u izradi kose – frizure. Učenici stvarno jako, jako uživaju. Naravno, pojave se i oni, koji imaju poteškoće s kreativnošću te su manje spretni rezanjem i lijepljenjem te im sve ide naopako, stoga su onda tužni jer im lutka nije lijepa. Tim učenicima pomažem tako, da na papir natisnem likove koje trebamo za predstavu. Učenici ih zatim samo izrežu i zalijepe na štap odnosno kuhaču. Ako žele mogu i jedno i drugo. Tako smo svi

zadovoljni te u izrađivanju ne samo uživamo već i puno naučimo. U izradi lutaka opušteno razgovaramo i time već tada vježbamo tekst, koji će kasnije govoriti oživljenja lutka.

Slika 5: Primjer fotokopirane lutke na štapu – Mojca Pokrajculja

Slika 6: Lutka na štapu – Maček Muri

Slika 7: Primjer lutke od papira na kuhači - Crvenkapica

Slika 8: Nasmijano i zadovoljno dijete uz izrađenu lutku na kuhači – Pod medvjedićevim kišobranom

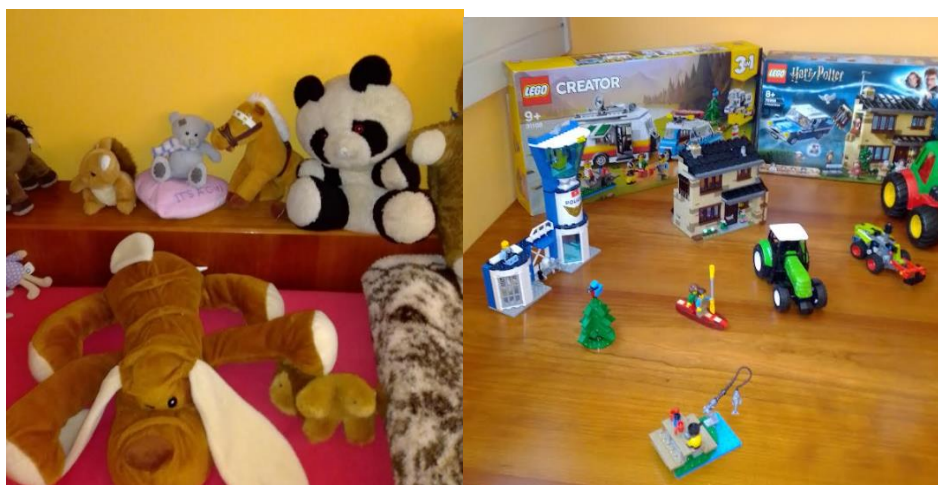
Sliki 9,10:Lutka je oživjela – nastup s lutkom

Nastavu volim obogatiti **ručnim lutkama**. Djeci se također jako sviđaju pa ih vole i sami izrađivati. Radimo ih iz ostataka tkanine i vune te ih nakon toga stavimo na ruku i odmah počinje akcija. Čim je lutka napravljena, uspostavljen je kontakt i dijete s njom već može razgovarati. Primijetila sam da se djeca s lutkom na ruci često sklone u neki kutak i prepuste svojoj mašti te uživaju u svijetu igre, gdje je sve dozvoljeno i ispravno. Mnogi lutku približe ušima, šapću joj, a na licu im sja zadovoljstvo i mir. Tada vidim da sam postigla sve ciljeve, čak i više od toga. Najviše mi znači, kada vidim da je dijete sretno i zadovoljno.

Slika 11: Ručna lutka iz ostataka tkanine i vune

Naravno, nastavu se može obogatiti i tako da učenici u školu donesu **igračke** kojih doma imaju jako puno. Uz igru, koja nije samo to, jer točno znam, što u tom satu želim postići, osvojimo jako puno novih znanja, koje konkretnim pomagalima - igračkama - još bolje zapamtimo. Igračke su namijenjene razvijanju logičnog mišljenja, koordinacije, finomotorike, kritičkog mišljenja i još bismo mogli nabrajati. Učenici se igraju i ujedno uče. Što može biti ljepše!

Slike 12, 13: Igračke kao pomagala za učenje

Često odlučim i nacrtam lik, lutku na papir i učenici na nju napišu što žele da nam taj lik poruči. Prije nekoliko vremena napravili smo baš to, tada smo na taj način predstavljali sami sebe. Oblikovala sam šablonu djevojčice i dječaka. Svatko je uzeo šablonu, ocrtao je i na nju napisao nekoliko riječi koje su predstavljale njega/nju. Zatim su napisano pročitali kolegama u razredu. Moram reći, da su me pozitivno iznenadili, jer su lutke o njima ispričale puno više nego što su oni sami o sebi rekli bez lutaka.

Slika 14: Ispisane lutke izrezane iz papira

4.ZAKLJUČAK

Cijeli život učimo. Super je, ako je to učenje ujedno i zabavno jer tada još više pamtimo. Kada se igramo uopće nismo svjesni da možemo istovremeno i učiti. Igra s lutkama, koje uvodimo u nastavu, tako postaje jako učinkovit način učenja za djecu. Igra je prirodna aktivnost, stoga je bitna u razvoju djeteta i predstavlja osnovu za učenje. Učenje kroz igru je jedan od najbitnijih koncepata djetetovog razvoja. Djeca mogu kroz igru osvojiti socijalne, kognitivne i jezične vještine. Ujedno pridobivaju i na samopouzdanju, koje će im u životu jako dobro doći. Stoga neka učenje bude igra i igra učenje.

5.LITERATURA:

[1] Coffu, V. (2004) Lutka u školi. Zagreb: Školska knjiga

[2] Majaron, E. (2000) Lutka – Idealna povezava didaktičnih smotrov. V: Lutka,56 str. 33 – 35

Mrežne stranice:

Slika1: Lutke Lili i Bine

https://www.google.com/search?q=lili+in+bine&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj73ZD-vc7zAhUm_rslHY2TCbgQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=937&dpr=1#imgrc=Jyc4OKpXTrr68M (16.10.2021)

Slika 3: Lutka sjene

<https://www.google.com/search?q=sen%C4%8Dne+lutke&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&pf=1&ved=2ahUKEwjkwOPVxs7zAhVjIWoFHUdvB-> (16.10.2021)

Stručni rad

UČENJE NA OTVORENOM

Petra Krmelj, profesorica razredne nastave

Osnovna šola Stična, Slovenija

Sažetak

Nastava u prirodi je bogata aktivnost za učenike jer im omogućuje jačanje vještina, stavova i znanja. U prirodi se učenici opuštaju, zabavljaju, kreću i igraju. Kroz igru učenici stječu iskustva i znanja važna za život. U članku su prikazane neke aktivnosti u prirodi kroz koje učenici nesvjesno stječu nova znanja i uče.

Ključne riječi: iskustveno učenje, međupredmetna integracija, kreativnost, opuštanje

1. Uvod

Najšira definicija nastave na otvorenom je da je to organizirano učenje koje se odvija izvan školskih zgrada. Nastava na otvorenom odnosi se na filozofiju, teoriju i praksu iskustvenog učenja i odgoja za okoliš. [2]

Postoji mnogo različitih opcija za izvođenje nastave na otvorenom. Danas naši učenici većinu vremena provode u zatvorenom prostoru. I u školama je nastava izvan učionice vrlo rijetka, osim sportskih, tehničkih, prirodoslovnih dana I škola u prirodi.

Svi mi koji se bavimo odgojem i obrazovanjem znamo da aktivnosti u prirodi daju važan doprinos zdravom razvoju ličnosti. Prema riječima stručnjaka, danas sve više djece ima prekomjernu tjelesnu težinu i psihičke smetnje.

Podizanje svijesti o tome je još važnije u vrijeme kada su računalo i mobitel studentima najprivlačnije stvari na svijetu. Kako bi se učenicima omogućila kvalitetna nastava, bitno je organizirati nastavu na otvorenom.

2. Zašto učenje na otvorenom?

Satovi na otvorenom omogućuju vam igru, učenje, stvaranje i kretanje na svježem zraku. Zabavno je, zdravo i jeftino.

Igra na otvorenom za djecu predstavlja stjecanje znanja iz različitih područja te je ujedno i glavni izvor životnog iskustva. Važno je da okruženje u kojem se igra igra bude poticajno i bogato. Takvo okruženje najlakše je osigurati na otvorenom, u prirodi, jer je stalno dostupno svima.

Za djecu je učenje kroz igru na otvorenom obogaćivanje koje im omogućuje izravno i neizravno jačanje vještina, stavova, ponašanja i znanja.

2.1. PREDNOSTI NASTAVE NA OTVORENOM [2]

- dopušta djeci pravo iskustvo,
- poboljšati fizičko i psihičko zdravlje učenika,
- povećati motivaciju, entuzijazam i samopouzdanje,
- poboljšava ishode učenja,
- povećati ručne vještine, koordinaciju i ravnotežu,
- poboljšava ponašanje učenika u razredu (timski rad, grupno povezivanje),
- omogućuje društveni razvoj (suradnja, povjerenje),
- promiče individualne metode učenja,
- povećati brigu i odgovornost za okoliš (obrazovanje za održivi razvoj),
- omogućuje međupredmetnu integraciju.

3. Primjer aktivnosti - Numerička zabava u prirodi

3.1 Svrha aktivnosti

Ovom aktivnošću učenici uče brojeve do 5 na konkretnoj razini te organiziraju broj predmeta za grafički zapis. Stječu osjećaj orijentacije u prirodnom okruženju, razvijaju vještine međusobne suradnje, treniraju ručne vještine, jačaju vještine timskog rada i zabavljaju se.

Lokacija: na otvorenom (šuma)

Pribor: češeri, kamenje, grančice, lišće drveća, voće, kora, mahovina....

3. 2 Opis aktivnosti

S učenicima idemo u okolicu škole, u obližnju šumu. Pronađemo odgovarajuće mjesto (može biti i šumska čistina). Prvo se uhvatimo za ruke u krug i smirimo se, osjećamo šumu (tišina, pjev ptica, miris šume, vjetar, šuštanje lišća).

Tada svatko bira svoje omiljeno drvo i gri ga i sluša.

Slika 1: Smirivanje u krug

Slika 2: Slušajući stablo

Podijelimo se u grupe. Na **1. stanici** zadatak učenika je pronaći 5 stvari u šumi:

- nešto ravno
- nešto zeleno
- voće (kesten, žir, žir) ili šišar
- nešto crveno
- nešto što ne spada u šumu

Stanica 2:

Od prirodnih materijala tvore brojeve do 5.

Slika 3: Brojevi od prirodnih materijala

Stanica 3: aktivnosti nadogradnje

Dizajniraju različite uzorke i mandale od voća, češera, lišća...

Stanica 4: aktivnosti nadogradnje

Mogu dizajnirati kućice za patuljke, patuljke ili životinje od prirodnih materijala.

Slika 4, 5: Izrada od prirodnog materijala

3.3 Preporuke:

- Ograničite prostor traženja i kretanja.
- Pronađeni predmeti iste vrste mogu se međusobno usporediti i razvrstati po veličini,

boji.

- Biramo prikladan teren.
- Ne koristimo otrovne biljke i njihove dijelove i ne uništavamo prirodni okoliš.

4. Zaključak i ocjena

Aktivnost se provodila u neposrednoj blizini škole – u šumi. Učenici su jako uživali. Vole aktivnosti na otvorenom jer se osjećaju manje restriktivno i slobodnije.

Najbolja investicija u budućnost djece je učenje u šumi. Predmet također može biti interdisciplinarnan i mnoge se konkretne aktivnosti mogu provoditi na otvorenom. U 1. razredu smo iz matematike počeli čitati brojeve do 5. Učenici su tražili 5 različitih stvari, a zatim od prirodnih materijala oblikovali zapis brojeva. Odradili su sjajan posao jer su ispravno osmislili brojeve.

Također su bili kreativni u osmišljavanju mandala i raznih slika od materijala koji su pronašli oko sebe. U šumu ćemo se sigurno vraćati još mnogo puta, jer učenici zaista uživaju, kreću se, opuštaju i lakše uče.

Stoga, približimo djeci prirodu tako što ćemo im omogućiti da se igraju u njoj, jer samo tako će shvatiti da je priroda ujedno najbolje igralište, igraonica i teretana na svijetu.

5. Literatura

[1] Brajkovič, I. et .al (2021). Danes se igramo zunaj: priručnik za dejavnosti v naravi. Center šolskih in obšolskih dejavnosti. Ljubljana.

[2] Skribe – Dimec, D. (2014). Pouk na prostem. Raznovrstnost pristopov in razvijanje naravoslovnega mišljenja (str. 79 -83). URL: http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Skribe_Pouk_na_prostem.pdf (14.12. 2021)

[3] Izvori fotografija: osobni arhiv

Stručni rad

POZITIVNA KLIMA I POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE

Petra Krmelj, profesorica razredne nastave

Osnovna šola Stična, Slovenija

Sažetak

Dobri međuljudski odnosi imaju vrlo važan utjecaj na kvalitetno okruženje za učenje. Škola nije samo mjesto gdje se odvija proces učenja, već je i bogato društveno okruženje. Ključnu ulogu u tome ima učitelj koji potiče učenike i razvija njihove potencijale. Učitelj mora voljeti učenike i vjerovati im. U ovom radu pokušat ću povezati pozitivnu razrednu klimu i dobre međuljudske odnose s učinkovitim učenjem. Za školski uspjeh važni su primjereni odnosi i okruženje podrške za učenike.

Ključne riječi: pozitivna klima, međuljudski odnosi, motivacija, jaka područja, uspjeh u učenju

1. Uvod

Suvremene metode poučavanja i pristupi učenju zahtijevaju od učitelja da se u potpunosti posveti svojim učenicima, razumije ih, potakne, a ujedno im pruži pozitivno i poticajno okruženje za učenje. Iznad svega, mora voljeti svoje učenike, unatoč njihovoj specijalnosti i individualnim potrebama. Klima u učionici ovisi o učitelju.

Učenici koji se osjećaju sigurno i prihvaćeni u razredu imaju osjećaj pripadnosti, lakše će učiti, bit će uspješniji u školskom radu i razvijat će svoja jaka područja i samopoštovanje. Neovisno učenje i otkrivanje su vrijedni, ali učenje ovisi o međusobnoj interakciji. Danas smo svjesni da učitelji učenicima trebaju pristupiti holistički – povezati fizičko s psihičkim. Kako učitelj može stvoriti pozitivnu klimu i pružiti poticajno okruženje za učenje?

Kroz tjelesne aktivnosti, učenje kroz igru, tehnike opuštanja i društvene igre, koje sam izvodila na satu, otkrila sam da je ključ uspjeha dobrobit učenika, osjećaj sigurnosti, prihvaćenosti i pripadnosti grupi. Samo opuštena djeca spremna su učiti i razvijati svoje snage. Vjerujem da je istinski, otvoren, pošten i dosljedan učitelj koji vjeruje i podržava učenike onaj koji će učiniti da učenici dožive uspjeh i izrastu u odgovorne i zrele odrasle osobe.

2. Komunikacija između nastavnika i učenika

“Svakog trenutka kada smo u učionici sa svojim učenicima, stvaramo emocionalno okruženje. Pitanje je stvaramo li okruženje u kojem se svaki učenik osjeća dovoljno sigurnim da riskira i uči, ili okruženje koje uzrokuje da naši učenici šute ili se brane.” [2]

Učitelj mora stalno paziti da u razredu vlada pozitivna atmosfera, jer su dobri odnosi između njega i samih učenika temelj uspješnog upravljanja razredom i ostvarivanja ciljeva. Brojne studije su pokazale učinkovitost pohvala učitelja.

“Ništa ne utječe na djetetovu poslušnost više od pohvale.” “Pohvala ima blagotvoran učinak na tijelo, um i duh.»[3]

Učenicima je više potrebna pohvala nego kritika. U svom radu pohvaljujem svaki najmanji napredak i trud učenika. Uglavnom je moj kompliment verbalan, ali nastojim kompliment napisati i u bilježnicu, te na njega zalijepiti sliku ili naljepnicu. Učitelj bi trebao pojačati pohvalu osmijehom i kontaktom očima. Učenik će osjetiti da je učitelju stalo do njega. Na taj način se neće uplašiti izazovima i bit će motiviran za učenje. Učitelj mora jasno izraziti granice, svoje osjećaje i formulirati poruke.

Kao profesorici, najviše mi znači da se učenici dobro osjećaju u školi, da se raduju svakom školskom danu i da vole učiti. Nastojim poticati njihov rad i ideje u svom radu, motivirati ih i pratiti razvoj njihovih jakih područja. Svjesna sam da učitelj ima velik utjecaj na to hoće li učenik razviti svoje potencijale, usuditi se izraziti svoje mišljenje i ideje.

Izvrstan učitelj uspostavlja odnos s učenikom kao cjelovitom osobnošću. Ne osuđuje i trudi se za svakog učenika koji mu je povjeren. Prema P. Simsu [2], naša profesija je najvažnija na svijetu. „Možemo im dati najbolje što možemo i svoje učenike odgajati u odgovorne, neovisne i sposobne pojedince, ili ih ugnjetavati i odgajati u pasivne, nesretne i neodgovorne ljude. »[2]

3. Aktivnosti za promicanje okruženja za učenje

U Velikoj Britaniji vrlo je raširen program S. Cowley za reguliranje pozitivnog ponašanja u razredu. Ovo je program od 7 C: : »**communication**« (komunikacija), »**confidence**« (pouzdanje),), »**carrots and consequences**« (nagrade i posljedice), »**consistency**« (dosljednost),), »**control**« (kontrola), »**choice**« (izbor) i »**creativity**« (kreativnost). [1]

3. 1 Motivacija

Za učinkovito učenje ključno je da učenike privuče predmet. Važno je da učitelj koristi više nagrada nego kazni. Nagrade bi studentima doista trebale nešto značiti, npr. dodatni rad za računalom, zajednička igra s kolegama iz razreda, produženi odmor... Najveća nagrada je učiteljeva pažnja prema učenicima.

Također sam uvela „nagrade“u svoj razred kako bih potaknula pozitivno ponašanje i rad u razredu. Na ploču sam pričvrstila motivacijske kartice. Svaki učenik je imao svoj magnet sa slikom. Ovisno o njegovom ponašanju, ponašanju i radu u učionici, pomicala sam ga gore ili dolje na ljestvici.

Slika 1: Motivacijske kartice

Učenici su nastojali što više puta postati heroji dana. Ovakav način motiviranja bio je vrlo uspješan, jer su svi učenici barem jednom postali heroji i bili su jako sretni jer su uspjeli.

Učitelj je kreativan u svom radu, pa u slučaju da klasični pristupi ne uspiju, uvijek može napraviti nešto drugačije, neobično, neočekivano, smiješno.

3. 2 Suradničko učenje

Za rad u grupi potrebne su posebne komunikacijske vještine. Trebaju međusobno surađivati, pregovarati i prihvaćati kompromise. Provedba suradničkog učenja poboljšava međuljudske odnose među učenicima. Način rada u razredu utječe na ponašanje učenika i razvoj unutarnje motivacije za rad u školi (doživljavanje pozitivnih iskustava, smanjenje straha od propitivanja), podiže samopoštovanje učenika u učenju, utječe na količinu truda koji će uložiti u učenje i rad za školu.

U nastavi često organiziram nastavu u obliku grupnog rada. Učenici u skupinama osmišljavaju plakat na određenu temu, izrađuju grupnu sliku, sudjeluju u glazbenoj umjetnosti koja prati pjesme uz glazbene instrumente... Grupni rad je zabavan i stvara osjećaj povezanosti, pripadnosti, podrške i povjerenja. Učenici vole sudjelovati u grupama i postići ciljeve učenja i socio-emocionalne.

3.4 Snaga pokreta – motoričke aktivnosti

Pokret otvara vrata učenju. Unatoč tome što je kretanje jedna od osnovnih potreba djece, današnja se djeca u slobodno vrijeme nedovoljno kreću. Kompenzaciju za kretanje traže u drugim podražajima koji trenutno zadovoljavaju njihove potrebe, ali dugoročno ne utječu pozitivno na djetetovo zdravlje. U najranijem razdoblju dijete svijet percipira pokretom. Njegov razvoj i percepcija svijeta vrlo su holistički, pa manjak u jednom području neminovno dovodi do deficita u drugim. Nedostatak kretanja se tako odražava na cjelokupni psihosomatski status djeteta. Osim kretanja na svježem zraku, dijete će kroz igru moći osloboditi napetosti koje se nakupljaju tijekom dana (u školi) te tako pozitivno utjecati na svoje zdravlje.

Uz kretanje na nastavi sporta, potrebno je uključiti tjelesne aktivnosti u ostale školske predmete. Na satovima matematike učenici su pokazivali različite brojeve, a u slovenskom su čitali pojedina slova. Uz pomoć pokreta lakše su pamtili broj ili slovo, jer pokret utječe i na razvoj kognitivnih sposobnosti. U glazbenoj umjetnosti učenici puno plešu i izražavaju se slušajući različitu glazbu i pjevajući pjesme. Jako vole igrati igru glazbenih kipova, u kojoj nakon određenog vremena glazba prestaje, a pokret prestaje. Učenici se postavljaju u kipove, a učitelj ili određeni učenik može ocijeniti koji je kip najljepši.

3. 5 Igre kretanja

Najbolja relaksacija za dijete i najprikladniji način da dijete uči je kretanje, to je igra. Ako se pravilno odabere, temelj je za više oblike učenja i razvoja mišljenja. Kretanje je povezano s mentalnim i emocionalnim procesima u mozgu. Važan je za fizičko i psihičko zdravlje osobe. Učenici 1. razreda i dalje vole igrati razne pokretne igre, čak i na satu sporta treba biti igra u uvodu i igra na kraju sata. Najčešće se igraju igre koje već dobro poznaju (tko se boji crnca; brate, spasi me; hobotnice; pokvareno jaje; ptice u gnijezdima). Međutim, učitelj u bilo kojem trenutku može odabrati i naučiti ih još jednoj novoj igri.

3. 6 Tehnike opuštanja

Nastavnik ima idealnu priliku pružiti kratko opuštanje kada kod učenika osjeti nemir i nedostatak motivacije i umor. Ako želimo motivirati učenike, moramo ih osloboditi psihičke i fizičke napetosti. Različitim tehnikama opuštanja osiguravamo dobrobit, zdravlje i atmosferu svih sudionika u procesu učenja. Povremeno radimo jogu za djecu na satovima sporta. Gotovo svaki sat likovne umjetnosti studentima puštam mirnu, opuštajuću glazbu.

Zaista je nevjerojatno koliko takva glazba djeluje umirujuće na sve nas. Učenici se jako smiruju, opuštaju, fokusiraju se na stvaranje, motivirani su i spremni za rad. Učinak se vidi i kod nemirnih učenika.

Masaža je također odličan način za opuštanje. Kada s učenicima podučavamo grafomotoriku i učimo pisati slova i brojeve, uvijek to radimo na leđima kolege iz razreda. Postavljamo ili sjedimo u krugu tako što smo leđima usmjereni jedni prema drugima, a zatim jedni drugima prstima duž leđa crtamo razne linije, zavoje, petlje, slova i brojeve. Učenicima je zabavno, smiju se, opuštaju i masiraju jedni druge. Na taj način se pripremaju i motiviraju za učenje i pisanje.

3. 7 Razvijanje društvenih vještina – društvene igre

Društvene igre mogu se koristiti u različite svrhe: upoznavanje, promatranje i percipiranje, suosjećanje i identificiranje, igre povjerenja, igre uloga. Jako volim uključiti društvene igre kada planiram nastavu. Svaki dan započinjemo jutarnjim pozdravom u jutarnjem krugu ili na našim mjestima. Jutarnji pozdrav u kolu svaki dan šalje još jedan učenik, tako da svatko ima priliku izraziti svoju ideju, svoj pozdrav. Na taj način učenici razvijaju toleranciju, empatiju, prihvaćaju različitost, aktivno slušaju. Društvene igre igraju se po potrebi kada su učenici umorni, kada im je potrebno opuštanje i odmor, tijekom odmora ili ujutro nakon jutarnjeg pozdrava.

Volimo igrati predstavljene igre (igre su bazirane na Virk-Rodeu i Belaku Ožboltu): [4]

❖ **SJEDALO NA MOJOJ DESNOJ STRANI JE PRAZNO (igra za upoznavanje)**

CILJ: Članovi grupe se upoznaju i nakon početnih međusobnih simpatija. Njihova uloga u skupini već je djelomično otkrivena. POSTUPAK: Sjede u krug. Jedna stolica je prazna. Tko ima praznu stolicu na desnoj ruci, kaže: Sjedalo s moje desne strane je prazno. Želim da sjedne na nju.... (Poziva nekoga iz grupe.) Igra može trajati sve dok je njima zabavno. Međutim, ako voditelj primijeti da igra gubi smisao, može je prekinuti. Upute bi trebale podsjetiti članove da moraju koristiti riječ "željeti".

❖ **FLICKERS (igra promatranja)**

CILJ: Izrazima lica prenijeti želju za kontaktom. POSTUPAK: Manje od polovice igrača sjedi na stolicama raspoređenim u krug. Jedna od stolica je prazna.

Preostali sudionici smješteni su na po jednu stolicu. Imaju ruke uz tijelo. Onaj iza prazne stolice namiguje jednom od sjedećih igrača. Pokušava ustati i sjesti na praznu stolicu. Onaj koji stoji iza njegove stolice pokušava ga spriječiti u tome. Zatim naizmjenično sjedenje i stajanje.

Igra je svojevrsni grupni sociogram. Možemo promatrati koliko često se netko bira, kakvo je ponašanje članova grupe.

❖ **ELEKTRIČNI IMPULS (neverbalna komunikacijska igra)**

POSTUPAK: Članovi sjede u krug. Netko ode u srijedu i zatvori oči. Između ostalih u krugu počinje strujati električni impuls. To je tako da vođa određuje tko desnom rukom stišće susjedovu lijevu ruku. Ovim redoslijedom ova kompresija (impuls) teče kroz grupu. Voditelj zatim kaže članu u sredini kruga da otvori oči i pokuša shvatiti kamo teče impuls. Stisak ruke zbližava članove.

4. Zaključak

Na kraju školske godine napravila sam anonimnu anketu s učenicima 1. razreda kako se osjećaju u razredu, imaju li prijatelje i kako se slažu s njima te jesu li uspješni u školi. Rezultati su pokazali da se 85% učenika u razredu osjeća sretno, veselo i nasmijano. 77% učenika je vrlo uspješno u školi. Iz nalaza ankete mogu izvući važan zaključak da su učenici u školi opušteni, motivirani, dobro se osjećaju i imaju poticajne uvjete za učenje.

U suvremenoj školi učitelj mora puno vremena posvetiti kretanju, igri, razvijanju socijalnih vještina, empatije, emocionalne pismenosti, izgradnji na istinskoj komunikaciji, međuljudskim odnosima, a prije svega opuštanju i smirivanju s učenicima. Jer samo opušteni i smireni učenici i nastavnici mogu učinkovito učiti, razvijati svoje snage i mijenjati svijet na bolje.

5. Literatura

[1] Peklaj, C., Pečjak, S. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Znanstvena založba Filozofske fakultete v Ljubljani.

[2] Sims, P. (1999). Spodbujanje odličnosti; Vsak otrok je lahko dober učenec. Tržič: Učila.

[3] Twentier, J. D. (1999). Pozitivna moč pohvale; Kako s pohvalo spodbudimo ljudi k uspehu. Ljubljana: založba Mladinska knjiga.

[4] Virk – Rode, J., Belak Ožbolt, J. (1991). Razred kot socialna skupina in socialne igre. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Stručni rad

UČENJE SLOVA KROZ POKRET

Nina Taler

Osnovna škola Škofja Loka-Mesto

Sažetak: Radim kao učiteljica razredne nastave u Osnovnoj školi Škofja Loka-Mesto. U ovom članku pišem o tome kako učenici kroz pokret mogu naučiti precizno pisati velika tiskana slova tijekom kretanja i dobro zapamtiti redosljed pisanja pojedinačnih linija u slovu. Zahvaljujući ovakvom načinu učenja istodobno stječu i iskustvo sudjelovanja, jer se rad odvija u parovima i grupama. U svom zapisu precizno opisujem učenje slova kroz pokret pri podučavanju prvaša. Osim kretanja koje je stalno prisutno u mojoj učionici tijekom učenja, veliki naglasak stavljam i na rad u parovima te grupama. Zahvaljujući uključivanju kretanja u nastavu učenici više pamte, a radom u parovima i grupama jačaju vještine suradnje koje će im dobro doći u daljnjem obrazovanju te na radnim mjestima. Budući da učenici uživaju u ovakvim aktivnostima, njihovi radni rezultati su također odlični, jer s pozitivnom energijom i motivacijom pristupaju radu. U nastavku precizno opisujem kako konkretno uvodim kretanje u proces učenja velikih tiskanih slova u prvom razredu devetogodišnje osnovne škole, gdje dijelim učenike u parove i grupe. Osim toga, također detaljno objašnjavam tijek rada po pojedinim stanicama. Neka nastava bude isprepletena kretanjem i radom u parovima te skupinama. Stjecanje čvrstog znanja te izgradnja i jačanje vještina suradnje predstavljaju odskočnu dasku za naše učenike.

Ključne riječi: pisanje, abeceda, prvi razred, uvježbavanje, motivacija, rad u grupi, rad u paru, rad po stanicama, veliko tiskano slovo, veliko slovo

1. Učenje slova kroz pokret

Mnogi prvaši kreću u prvi razred devetogodišnje osnovne škole s nepunih pet godina. Vrlo su maleni i iznimno razigrani te su navikli na vrtičke slobodne igre i neprekidno slobodno kretanje. Način rada u školi je drugačiji. U našem prvom razredu još uvijek posvećujemo određeno vrijeme slobodnoj igri, ali u odnosu na vrtić to je zanemarivo malo. Upravo zbog toga mislim da je važno da se učenje odvija kroz pokret, jer na taj način omogućavamo učenicima da i tijekom nastave ostanu razigrani i da veliku količinu energije koju nose u sebi oslobađaju tijekom učenja i sudjelovanja s drugovima i drugarima iz razreda. Uče kroz pokret i još su više motivirani za rad. Uvođenjem rada u parovima i grupama stječu i jačaju već stečene vještine suradnje tijekom nastave.

U prvom razredu učenici prema programu predmeta Slovenski jezik uče, između ostalog, pravilno pisati slova abecede. Sa slovima se upoznaju postupno odnosno ne uče pisati sva slova odjednom. Prvo počinjemo s nekoliko slova koja se sastoje samo od ravnih linija, a zatim slijede sva ostala slova koja su sačinjena od zakrivljenih i ravnih linija te njihove kombinacije. Redoslijed nije bitan. Uvijek počinjemo sa slovom A jer je prvo slovo u abecedi i jedno je od jednostavnijih slova, simetrično i sastavljeno od samih ravnih linija. Posljednje slovo s kojim se upoznajemo je Ž, predstavlja zadnje slovo abecede i njime simbolično završavamo upoznavanje sa slovima. Osim navedenog, slovo Ž nije jedno od jednostavnih slova, tako da kod nekih učenika može doći do zrcalne slike odnosno zrcalnog pisanja ovog slova.

Prije nego što započnemo s upoznavanjem sa slovima abecede, upoznajemo se sa svim vrstama linija, jer slova predstavljaju jednu veliku kombinaciju različitih linija. Upoznajemo okomitu, horizontalnu, kosu, ravnu i krivu liniju. Pri učenju pojedinačnog slova uvijek navedemo od kojih se linija slovo sastoji, te tako učenici također utvrđuju svoje znanje o linijama i još bolje zapamte slovo.

Učenju svakog slova posvećujemo dva školska sata. U ova dva sata uključene su razne vježbe koje su raspoređene po stanicama. Na njima učenici vježbaju ispravno pisanje određenog slova. Stanice nemaju određen redoslijed, budući da se učenici mogu slobodno kretati od jedne do druge stanice. Glavna dva pravila pri kretanju od stanice do stanice su: učenici se kreću prema stanici na kojoj nema puno učenika i na kojoj ranije nisu bili.

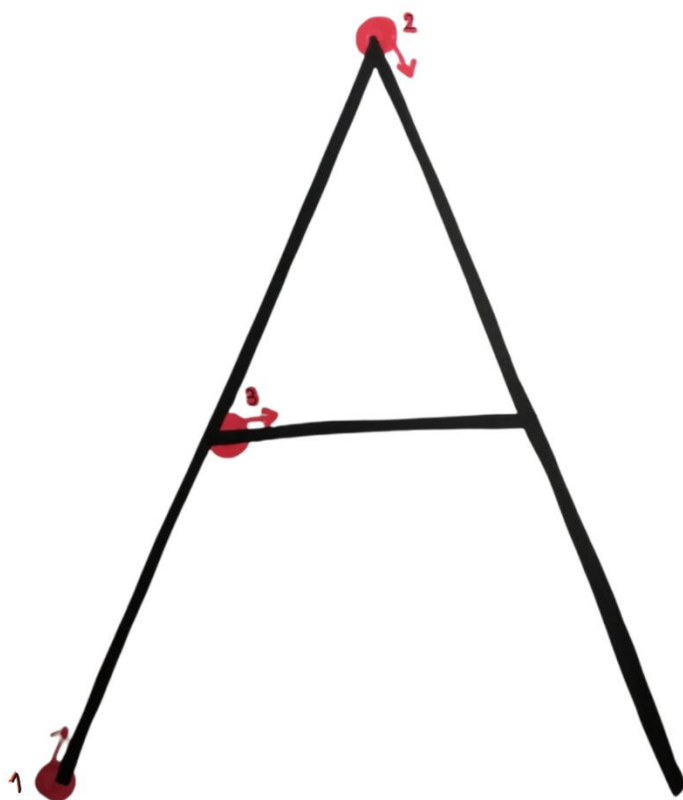
Naravno, pri radu vrijede opća razredna pravila da na svakoj stanici moraju pažljivo i precizno obaviti zadatak te pospremiti materijal iza sebe.

Učenici koji su uspješno odradili zadatke na svim stanicama i na taj način dobro uvježbali pisanje određenog slova, uzimaju svoje bilježnice i počnu upisivati u njih naučeno slovo. U našem slučaju to je slovo A.

2. Upoznavanje sa slovom A

Opisat ću cjelokupan proces učenja slova A kroz kretanje u parovima i grupama. Najprije pozivam učenike u takozvani 'stojeći' krug. To je krug u kojem svi stojimo. Pokazujem im veliko slovo A koje sam prije početka sata debelim flomasterom napisala na listu za crtanje. Promatrajući slovo, učenici utvrđuju od koliko se linija sastoji i koje su to linije (tri ravne, dvije kose i jedna vodoravna linija). Budući da se slovo A sastoji od tri linije, učenici skaču tri puta ili rade tri čučnja te pokazuju rukama tri prsta. Pri učenju o vrsti linija koje čine slovo A, učenici pokazuju te linije svojim tijelima. Slovo A sadržava dvije kose crte. Učenici ih pokazuju cijelim tijelima oslanjajući se na jedan zid u učionici kada pokazuju prvu kosu liniju, a na drugi zid kada pokazuju drugu. Pri drugom načinu mogu koristiti vrata ili ormar stojeći na korak od zida ispruženih nogu i oslanjajući se na podlogu svojim tijelima. Međutim, u vodoravnoj liniji koja se nalazi u slovu A, učenici poravnavaju svoja tijela na podu, sa istegnutim ili spuštenim rukama (sa strane). Na satu već imamo uhodano pravilo da je cijela učionica naš radni prostor i stoga ne pravimo vodoravnu liniju stisnuti jedni uz druge u krugu, već svatko u učionici nađe svoj prostor u kojem može dobro obaviti zadatak. Važno je da svaki učenik pravilno odradi zadatak. Tijekom vježbe promatram rad učenika te po potrebi ukazujem na pogreške i pohvaljujem dobru izvedbu zadatka prozivajući učenika imenom i pokazujući mu podignuti palac.

Nakon obavljenog zadatka učenici se vraćaju u krug i sjedaju. Na obližnji zid zalijepim veliki karton A3 formata i polako pred učenicima napišem slovo A. Pred njima označavam crvenim točkama ispravan redoslijed povlačenja pojedinačnih linija u slovu A.

Slika 1: Prikaz redoslijeda linija u slovu A.

Učenici ponavljaju pisanje slova A po zraku, na dlanu, na podu, na leđima školskog druga, na potplatu, s nogom u zraku itd. Zatim se podijele u grupe (po tri osobe) te svaka od njih na podu svojim tijelima tvori slovo A. Priđem svakoj grupi i pohvalim sve 'linije' (učenike) u slovu. Nekim učenicima spomenem da slovo A ima još ravnije linije te se oni nakon takvog nagovještaja odmah sami poravnaju.

Nakon toga slijedi rad po stanicama koji se odvija u parovima ili grupama. Prije početka rada po stanicama učenicima predstavljam sadržaje svake stanice. Često u podučavanju koristim sedam stanica kada učimo jedno slovo. U nastavku ću opisati više od sedam stanica. Mogu se koristiti i sve stanice, ali se u tom slučaju produžuju planirana dva sata nastave. Prije nego što učenici počnu s radom po stanicama, zajedno ponavljamo sadržaj rada na svakoj stanici. Učenici pokazuju rukama prema stanici, a zatim jedan učenik opisuje što se tamo radi. Rad po stanicama nema određeni redoslijed. Pravilo je samo da parovi ili grupe učenika idu na stanicu na kojoj dosad nisu bili i gdje u tom trenutku boravi najmanje učenika. Materijal na stanici mora biti pospremljen i postavljen onako kako su ga učenici (par ili grupa) dobili pri ulasku u stanicu.

Učenici se kreću od stanice do stanice u parovima ili to čine u grupama, u slučaju da u razredu imamo neparan broj učenika. U parovima i grupama učenicima se dodjeljuju uloge učitelja i učenika. To znači da jedan učenik ima ulogu učitelja na stanici, a drugi učenik predstavlja njegovog učenika. Kada učenik kojem je dodijeljena uloga učenika završi svoj zadatak, njihove se uloge mijenjaju na istoj stanici.

2.1. Rad po stanicama.

STANICA 1

Učenik prstom prevuče preko velikog slova A s crvenim oznakama, koje se nalazi na listu papira zalijepljenom na zid. Ovo slovo i oznake za pravilan redoslijed povlačenja linija napisala sam pred učenicima već u uvodnom dijelu sata, dok smo još sjedili u krugu. Tada je list već bio zalijepljen na zid.

STANICA 2

Učenik flomasterom napiše veliko slovo A na listu papiru koji je zalijepljen na zid. Na jedan od zidova učionice zalijepim list s velikim slovom A. Ovo slovo A napisala sam na listu prije početka sata i koristila ga u krugu kako bih učenike ispitala koje linije sačinjavaju slovo A.

STANICA 3

Učenik ispravno upisuje slovo A u prosenoj kaši (palenta, pšenični griz, heljdina kaša). Sve navedene materijale stavljam na pladnjeve i polažem na pod učionice. Učenik klekne ispred pladnja, poravna površinu pripremljenog materijala i prstom precizno napiše slovo A. Nakon obavljenog zadatka, pladanj malo protrese kako bi se slovo uklonilo i stanica bila spremna za sljedećeg učenika.

STANICA 4

Učenik voodotpornim flomasterom napiše slovo A na velikom ogledalu u učionici. Slova ne brišemo nakon pisanja, već na kraju sata brišemo cijelu obitelj slova A s ogledala.

STANICA 5

Učenik kredom napiše na školskoj ploči veliko slovo A, a zatim dopiše svoje sitno slovo A. Na kraju sata brišemo s ploče cijelu obitelj slova A.

STANICA 6

Učenik na 'stropu' školske klupe napiše slovo A nožnim prstima. Učenici koji sudjeluju u parovima zavlače se ispod stola i legnu na leđa. Najprije jedan od njih prstima ili cijelim stopalom napiše slovo A na 'stropu' školske klupe, a zatim mijenjaju uloge.

STANICA 7

Učenik od ponuđenih materijala sastavlja slovo A na podu učionice. U jednom kutu učionice na podu su prikupljeni različiti materijali. Mogu se odnositi na obrađenu temu, godišnja doba, lego kocke, drvene štapiće, plastične figurice, kestene, kamenčiće, žirove, školjke, obojeno jesenje lišće, sjemenke kukuruza, sjemenke graha itd. Svaki učenik stavlja materijal u kutiju prije odlaska sa stanice.

STANICA 8

Učenik u kinetički pijesak utisne veliko drveno slovo A i prevuče preko njega prstom nakon otiska. Na stolu pripremam pladanj s kinetičkim pijeskom i veliko drveno slovo A. Nakon obavljenog zadatka učenik gnječi kinetički pijesak tako da se više ne vidi otisak slova A.

STANICA 9

Učenik u razrednom pokretnom pješčaniku ispravno upisuje slovo A. Nakon izvršenog zadatka poravnava pijesak u pješčaniku, tako da bude spreman za sljedećeg učenika.

STANICA 10

Učenik od plastelina oblikuje slovo A. Na podu učionice pripremljen je grumen plastelina na pladnju. Nakon obavljenog zadatka, učenik ponovno preoblikuje svoje slovo A nazad u grudicu, tako da stanica bude spremna za sljedećeg učenika.

STANICA 11

Učenik od vijače oblikuje slovo A i hoda po njemu na prstima. Nekoliko vijača pripremam na podu učionice ili na terasi (ovisno o vremenu). Učenik pazi da svoju 'šetnju po vijači' započne s prave strane slova A. Nakon obavljenog zadatka, vijače pažljivo pospremi kako bi bile spremne za sljedećeg učenika.

STANICA 12

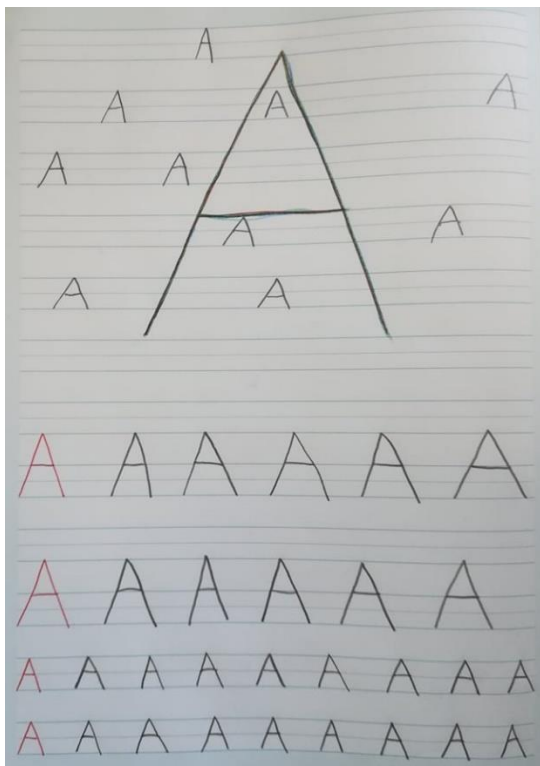
Učenik upisuje slovo A na računalu. Otvaram prazan Word dokument na računalu u učionici. Svaki učenik pronađe slovo A na tipkovnici i klikne ga, a ono se prikaže u otvorenom Word dokumentu.

'POSLJEDNJA STANICA' - UZMI BILJEŽNICU!

Učenik najprije prevuče prstom preko već napisanog velikog slova A u svojoj bilježnici, a zatim redove u bilježnici dopuni sitnijim slovima A.

U jednom dijelu učionice prikupljene su bilježnice za slovenski jezik svih učenika. Prije početka sata u njih upišem slova A. Najprije na gornjoj polovici stranice napišem veliko slovo A, preko kojeg učenici moraju prevući prstima onoliko puta koliko se dogovorimo (jednom, dvaput,...), a onda oko ovog slova napišu još deset sitnijih slova A (bebe A).

Svakom učeniku napišem slovo A na donjoj polovici stranice, na početku svakog retka; dva puta preko dva retka i dva puta preko jednog retka. Učenici preuzimaju zadatak na ovoj stanici kada završe sa zadacima na ostalim stanicama. U ovom zadatku učenici trebaju sjediti za stolom, provjeriti jesu li im olovke u ispravnim položajima, naoštriti ih, ostaviti dva prsta razmaka između slova i pisati slova od linije do linije.

Slika 2: Unos u bilježnicu. Veliko slovo i početna sitnija slova napiše učiteljica, a učenik nastavlja olovkom.

Pisanje slova završavaju kod kuće. Svatko tko završi ranije pomaže u pospremanju stanica. Može pisati riječi koje počinju već poznatim slovima.

2.2. Didaktički materijal koji nastaje tijekom sata

Na jednoj od stanica za učenje učenik mora prevući prstom preko već napisanog slova na kojem se također nalaze numerirane crvene točkice koje pokazuju točan redoslijed povlačenja linija u slovu. Ovo slovo, u našem slučaju slovo A, ostavljam na zidu učionice nakon završenog sata. Slovo A i sva ostala slova koja mu se pridružuju te ostaju na zidovima učionice služe učenicima za ponovno uvježbavanje pravilnog pisanja slova. Svaki dan pitam učenike je li netko već uvježbao pisanje nekog od naših razrednih slova.

Slika 3: Redoslijed linija u različitim slovima abecede.

3. Zaključak

Pisanje slova uvijek pokazujem odnosno podučavam na opisani način. Na satima učenja pojedinačnog slova koristim različite stanice. Nikada ne koristim sve gore opisane stanice odjednom, ali je uvijek u uporabi najmanje sedam. Učenjem svakog novog slova stanice učenicima postaju sve bliže (domaće) te se počinju i

sami uključivati u pripremu i pospremanje odnosno pohranu cjelokupnog materijala na stanicama. Na svakom satu učenici dobiju mnogo pohvala od svojih drugara 'učitelja'. Primjećujem također kako strpljivo i ljubazno pomažu drugarima i drugaricama iz razreda koji se suočavaju s problemima.

4. Slike

- Slika 1: Prikaz redoslijeda linija u slovu A.
- Slika 2: Unos u bilježnicu. Veliko slovo i početna sitnija slova napiše učiteljica, a učenik nastavlja olovkom.
- Slika 3: Redoslijed linija u različitim slovima abecede.

Stručni rad

BUDDYJI U OSNOVNOJ ŠKOLI

Nina Taler

Osnovna škola Škofja Loka-Mesto

Sažetak:

Učiteljica sam razredne nastave u Osnovnoj školi Škofja Loka-Mesto. Nekoliko godina predavala sam učenicima drugih i trećih razreda, a posljednje dvije godine prvašićima. U ovom članku pišem o *buddyjima*. Prvi put sam se s ovim izrazom susrela na Erasmus+ razmjeni u Helsinkiju, u Finskoj. Tamo sam pohađala praksu u međunarodnoj školi Postipuu School, u odjeljenju prvog razreda. Nekoliko puta su razred posjetili *buddyji* iz četvrtog razreda. Prvašići su im se svaki put jako obradovali. Stariji učenici pomagali su mlađima u izradi raznih proizvoda, čitali im bajke i slušali kako čitaju prvašići, igrali se s njima na školskom igralištu za vrijeme odmora itd. Izraz *buddy* dolazi iz engleskog jezika i njegov prijevod kod nas nosi značenje: pajdo ili drug/sudrug/ortak. Radi se o suradnji učenika dvaju odjeljenja različite starosne dobi u istoj osnovnoj školi. Jedno odjeljenje predstavljaju mlađi učenici, a drugo odjeljenje predstavljaju stariji učenici. U donjem članku detaljno ću opisati zanimljivu i vrlo uspješnu suradnju između mojih trećaša i odjeljenja šestog razreda. Ova suradnja je bila vrlo intenzivna. Opisat ću i suradnju između prvaša i sedmaša koja je uslijedila sljedeće školske godine.

Ključne riječi: suradnja (sudjelovanje), razredna nastava, predmetna nastava, odjeljenje, *buddy* (pajdo/sudrug), samopouzdanje, odgovornost, organizacija, 3. razred, 6. razred, 1. razred, 7. razred, međurazredna integracija.

1. Buddyji u osnovnoj školi

S pojmom *buddy* prvi put sam se susrela na Erasmus+ razmjeni tijekom studija u Finskoj. Oduševila me atmosfera koja je vladala u učionici svaki put kada bi *buddyji* iz četvrtog razreda došli u posjet prvašićima. Zajedno su pravili kokoši i pijetlove od filca, čitali jedni drugima, ganjali jedni druge na školskom igralištu tijekom odmora te uživali u druženju. Rado su me upoznali sa svojim *buddyjima*. Bili su ludo ponosni na njih (sudrugove/sudrugarice). Neki od njih imali su čak dva *buddyja*, jer je broj četvrtaša bio veći od broja prvaša. Bilo je divno promatrati ih tijekom rada, pratiti njihove interakcije, slušati njihove opuštene dijaloge, načine na koji ohrabruju jedni druge te slušati njihov zarazni smijeh. Već tada sam pomislila da bi bilo dobro iskoristiti finsko iskustvo međurazredne integracije kada postanem prava učiteljica. Tijekom Erasmus+ razmjene sudjelovala sam isključivo kao studentica. Ova suradnja je djeci, prvašićima i četvrtašima, donijela velike koristi. Bili su međusobno pozitivno povezani, među njima su nastajale razne izravne interakcije, osjećali su odgovornost pri postizanju uspješnosti u završavanju zajedničkog zadatka. Već se izdaleka vidjelo koliko dobro učenici komuniciraju međusobno. Jačali su svoje komunikacijske vještine surađujući s učenicima koji nisu bili njihovi vršnjaci. Odgovorno su se pobrinuli da zadaci budu dobro obavljani i uspješno završeni. U učionici se osjećala opuštenost i primijetila sam da su se prvašići divili sposobnostima svojih *buddyja* iz četvrtog razreda. Kroz ovaj oblik suradnje učenici su unaprijedili i ojačali svoje socijalne vještine i vještine suradnje. Potaknuta finskim iskustvom, odlučila sam uključiti svoje trećaše u *buddy* suradnju s učenicima šestog razreda. Svoje učenike poznavala sam vrlo dobro, jer sam bila njihova učiteljica u drugom razredu, nakon kojeg sam s njima nastavila put u treći razred. Bila sam uvjeren da će im suradnja s *buddyjima* obogatiti nastavu i donijeti puno pozitivnih stvari.

Pozvala sam na sudjelovanje kolegicu koja je bila razrednica odjeljenja šestog razreda. Rado se pridružila. Početkom godine ideja o sudjelovanju tek je bila zasnovana. Postupno, tijekom školske godine pojavljivale su se prilike za suradnju, koje smo uspješno iskoristile. Počele smo s uvodnim satom međusobnog upoznavanja učenika. Svaki učenik trećeg razreda odabrao je odnosno izvukao ždrijebom ime svog *buddyja* iz šestog razreda. Zajedno smo

izradili snjegoviće za ukrašavanje učionice, pripremili prednovogodišnju razrednu priredbu i pozvali *buddyje* na svečanost. Tijekom sata matematike iznenadili smo ih nastupom karnevalske pjevačke kolone. Zajedno smo učestvovali u nacionalnom projektu 'Potičemo prijateljstvo', kao i u školskom projektu Olimpijada. S *buddyjima* smo uvježbavali i tablicu množenja te ih kasnije pozvali na lutkarsku predstavu. Pratili smo prezentaciju o sigurnosti na internetu, specijalno pripremljenu za naše učenike, te uživali u još nekim dodatnim sadržajima.

Zahvaljujući intenzivnoj suradnji tijekom samo jedne školske godine, između učenika trećeg i šestog razreda satkana su vrlo čvrsta prijateljstva.

Sljedeće školske godine sa svojim novim razredom, prvašićima, surađivala sam s istim odjeljenjem učenika koji su u ovoj godini bili sedmaši. Surađivali smo rjeđe. Razlog je bila kompliciranija organizacija susreta, jer je zgrada u kojoj su prvašići imali nastavu odvojena od matične škole, a između njih se nalazi vrlo prometna cesta. Unatoč ovom problemu, našli smo dodatne mogućnosti za suradnju, ali ih je bilo daleko manje u odnosu na prethodnu godinu.

Suradnja

Činilo mi se važnim pozvati na sudjelovanje učitelja kojem se svidjela ideja o *buddyjima*. Samo obostrano planiranje i pronalaženje ideja za ponovnu suradnju vodi do uspjeha. Mogućnosti suradnje mogu se pronaći čak i u prepunom nastavnom planu i programu. Učenici šestog razreda često su posjećivali moje trećaše tijekom svog razrednog sata, kada nisu planirali rješavati razredne probleme. Uvijek je bilo vremena za suradnju.

2. Buddy suradnja između trećaaša i šestaaša

2.1. Sat upoznavanja

U sudjelovanju s razrednicom šestaaša pripremila sam uvodni sat upoznavanja već tijekom jesenskog razdoblja. Najprije smo ždrijebom dodijelile *buddyja* svakom učeniku trećeg razreda. Iz vrećice u kojoj su se nalazili papirići s imenima svih šestaaša, svaki je učenik trećeg razreda izvukao svog *buddyja*. Budući da je broj šestaaša bio veći od broja trećaaša, šestaaši čija imena nisu bila izvučena sami su odabrali parove trećaaša i šestaaša s kojima su željeli surađivati. Neki učenici trećeg razreda su zahvaljujući tome imali čak dva *buddyja*. Uslijedio je rad u parovima odnosno tročlanim skupinama.

Učenici su si postavljali razna pitanja za upoznavanje: Koja im je omiljena hrana te što ne vole jesti? Jesu li već bili na Triglavu? Koji školski predmet najviše vole te koji im se ne sviđa? Koje kružoke pohađaju? Imaju li kod kuće kućne ljubimce? Koje ljubimce bi voljeli imati? Imaju li braće i sestara? Oni već imaju svoje mobitele. Jesu li zaljubljeni? Da li više vole ljeto ili zimu te zašto? Kada imaju rođendane?

U razredu trećaaša već smo bili pripremljeni za ovaj sat upoznavanja. Na satu slovenskog jezika formulirali smo zanimljiva pitanja. Skupili smo mnogo pitanja koja su potom iskorištena na uvodnom satu s učenicima šestog razreda. Šestaaši su također imali zadatak pripremiti najmanje pet pitanja koja će biti postavljena učenicima trećeg razreda. Bilo ih je vrlo zanimljivo promatrati na uvodnom satu upoznavanja. Neki učenici vrlo su ozbiljno shvatili zadatak te su pitanja napisali na papirićima, dok su ih drugi smišljali u hodu. Imali su na raspolaganju 10 minuta.

Zatim smo spojili dva para odnosno skupine, kojima je dodijeljen zadatak da jedan učenik drugom paru ili skupini predstavi svog *buddyja*. Buddy je nakon toga morao predstaviti svog novog prijatelja iz trećeg razreda. Na red su došli svi članovi skupine. Na kraju smo potaknuli svakog učenika da nam ispriča nešto zanimljivo o svom *buddyju*. Saznali smo da Miha ne voli zimu jer tada ima hladan nos, da su Petar i Sara zaljubljeni, da Sanja kod kuće ima hrčka Slavka koji voli čips itd. Najprije su pričali najhrabriji, a za njima nešto manje hrabri, koji su se uvjerali da su prezentacije dobro prihvaćene, čak i uz povike i pljesak.

2.2. Izrada snjegovića za ukrašavanje učionice

Početak veselog prosinca, kolegica i ja ponovno smo organizirale međurazredno druženje. Ovoga puta smo mi, trećaši, posjetili *buddyje* u njihovoj učionici za tehniku. Plan je bio izraditi glave snjegovića različitih veličina za ukrašavanje učionice.

Trećaši su donijeli škare, kolaž papir i ljepilo. Učenici šestog razreda imali su spremne škare, ljepilo, šestar i listove za crtanje. Nakon uputa uslijedio je rad u parovima i grupama.

Nastala su zanimljiva lica snjegovića. Učenici nas uvijek iznenade nevjerojatnim, originalnim idejama. Tijekom izrade jako su se zabavljali. Svaki je par napravio dvije glave snjegovića. Jedna je bila namijenjena za ukrašavanje učionice trećaša, a druga za ukrašavanje matične učionice šestaša za matematiku. Nakon nastave, moji učenici i ja otišli smo ukasiti učionicu i pozvali učenike šestog razreda da dođu na prednovogodišnju razrednu priredbu, čije je održavanje bilo predviđeno u našoj učionici, na dan prije početka božićnih i novogodišnjih blagdana. Obećali su da će doći.

Slika 1: Zabavne glave snjegovića koje krase svjetiljku iznad školske ploče u našoj učionici.

2.3. Prednovogodišnja razredna priredba

Već u studenom moji trećaši iznenadili su me idejom o pripremi prednovogodišnje razredne priredbe. Tijekom planiranja priredbe odlučili su pozvati *buddyje* šestaše na održavanje ove svečanosti. Naravno, pristala sam i obećala im da ćemo to i ostvariti.

Učenici su vrlo ozbiljno pristupili planiranju. Ohrabrila sam sve učenike da sudjeluju u nastupu i da u program uključe što više svojih talenata. Nastale su zanimljive točke. Nekoliko točaka odnosilo se na pjevanje.

Pjevali su sami, u paru ili u grupi. Neki su se odlučili pjevati školske pjesme, a drugi su željeli pjevati popularne pjesme koje su se tada vrtjele na radiju. Dvije djevojčice koje pohađaju balet pripremile su baletnu točku u pravoj baletnoj odjeći. Dva učenika svirala su gitaru, jedan harmoniku. Nekoliko učenika odlučilo je predstaviti blagdane koje ćemo slaviti tijekom raspusta jer smo u vezi s ovom temom prethodno proveli mini projekt o upoznavanju okoliša. Za svaki blagdan izradili su plakat i organizirali zabavnu pantomimu povezanu s njim.

Dva učenika imala su zadatak međusobno povezati sve točke. Trebalo im je vrlo malo moje pomoći. Nekoliko učenika preuzelo je ulogu planiranja i bilježilo točke izvođača te poticalo i davalo ideje učenicima koji se još nisu bili odlučili za nastup. Bili su zaista sjajna ekipa i ovaj zadatak ih je čvrsto povezao. Jedva su čekali da njihov nastup vide *buddyji* iz šestog razreda.

Na satu slovenskog jezika s učenicima sam osmislila pozivnicu za prednovogodišnju priredbu. Kreirali smo i ulaznice te program s točkama izvođača. Pozivnicu i ulaznice su dva učenika tjedan dana prije održavanja priredbe odnijela u odjeljenje šestog razreda. Pobrinali smo se da programi s točkama izvođača budu postavljeni na stolice spremne za gledatelje na dan priredbe.

Konačno je stigao i dan priredbe. Prilikom ulaska gledatelja u razred, dva učenika trećeg razreda otrgnula su dijelove ulaznica svim *buddyjima* iz šestog razreda i pozvala ih da uđu. *Buddyji* su se udobno smjestili na školske stolice raspoređene u nekoliko polukrugova, mahnuli svojim malim prijateljima i zatim uživali u priredbi. Svaku točku nagradili su pljeskom, a ponekad i ohrabrujućim povicima.

Moji su učenici napravili čestitke za svoje *buddyje* i ispunili ih božićnim i novogodišnjim željama. Trud su uložili i učenici šestog razreda, jer su i oni izraditi čestitke za svoje male *buddyje*. Nakon priredbe razmijenili su čestitke, rukovali se i poželjeli sretne blagdane jedni drugima.

2.4. Maškare u posjetu

Učenici razredne nastave zaista uživaju u nošenju karnevalske odjeće. Na veseli pokladni utorak moji trećaši stigli su odjeveni u maske i jedva su čekali iznenaditi svoje *buddyje* posjetom. Tjedan dana ranije povjerila sam im da ćemo na pokladni utorak ići u posjetu njihovim *buddyjima* iz šestog razreda. Na satu glazbene umjetnosti još su glasnije i veselije pjevali pjesmicu koju su namjeravali otpjevati tijekom posjeta. Tjedan dana ranije, moja kolegica, razrednica šestog razreda i ja, dogovorile smo se da ih moji trećaši iznenade kratkim posjetom tijekom sata matematike. Zaista smo došli, pokucali na vrata, ušli u odjeljenje hodajući u koloni i tijekom posjeta veselo zapjevali pokladnu pjesmu koju smo naučili na satima glazbene umjetnosti. Nagrađeni smo pljeskom. Zaželjeli smo im puno uspjeha u rješavanju matematičkih zadataka. Prije nego što smo napustili razred, svaki je učenik trećeg razreda poklonio još jedan 'Daj pet' (high five) svom *buddyju* ili *buddyjima*. Učenici šestog razreda nastavili su pratiti nastavu, a mi smo se u koloni s veseljem vratili u razred i nastavili s planiranim aktivnostima.

2.5. Sudjelovanje u nacionalnom projektu 'Potičemo prijateljstvo' pri Društvu za održivi razvoj Suživot

Tijekom školske godine primila sam putem e-maila poziv na sudjelovanje u nacionalnom projektu 'Poticanje prijateljstva' od strane Društva za održivi razvoj Suživot. Kolegica i ja smo odmah odlučile sudjelovati u projektu, zajedno s učenicima jednog i drugog odjeljenja, te pri tome predstaviti našu *buddy* suradnju. Napravili smo plakat (slika 3). Na plakat smo zabilježili sve dotadašnje, zajedničke aktivnosti, dodali imena učenika iz trećeg i šestog razreda te postavili nekoliko fotografija koje su prikazivale našu suradnju. Naslov plakata osmišljen je na poseban način. PRIJATELJSTVO je ispisano velikim (tiskanim) slovima, koja su sačinjavala tijela učenika u različitim položajima. Učenici trećeg i šestog razreda zajedno su različitim položajima svojih tijela formirali slova koja smo kolegica i ja fotografirale. Nastao je zaista poseban, samo NAŠ plakat na koji smo svi bili ponosni te smo ga teška srca poslali društvu koje je provodilo ovaj nacionalni projekt. Dobili smo pohvalu za sudjelovanje u projektu.

Slika 2: Plakat PRIJATELJSTVO, koji smo napravili zajedno s buddyjima. Slova koja sadrži riječ prijateljstvo sačinjavaju sličice tijela učenika u različitim položajima.

2.6. Školski projekt Olimpijada

Naša škola je te školske godine provodila školski projekt Olimpijada. S učenicima šestog razreda bili smo povezani još kao *buddyji* i zajedno smo sudjelovali u ovom školskom projektu. Učenici šestog razreda bili su naše mentorsko odjeljenje tijekom projekta Olimpijada. Kolegica i ja pripremili smo za naša dva razreda kratku prezentaciju na temu Olimpijskih igara, njihovog značaja, simbolike itd. Učenici su odlučili predstavljati državu Finsku na školskoj olimpijadi. Za ovu namjenu zajedno s *buddyjima* šivali smo majice s aplikacijom finske zastave koje smo potom nosili na Olimpijskim igrama. Na majice su učenici prišili dva duga pravokutna plava komada tkanine na bijeloj podlozi. Satovi šivanja bili su vrlo zanimljivi. Učenici koji su bili vještiji u šivanju pomagali su manje vještima učenicima. Jedan sat šivanja nije bio dovoljan, pa smo se u tu svrhu sastali nekoliko puta. Nekoliko učenika šestog razreda napravilo je zanimljivu prezentaciju države Finske u PowerPointu, namijenjenu nama i njihovim drugovima iz razreda. Istaknuli su karakteristike odabrane zemlje, njene

znamenitosti i običaje. Presentacija je bila odlična, naučili smo mnogo, a nakon završetka uslijedio je veliki pljesak. Zajedno smo ponovili ono što im je najviše ostalo u sjećanju.

2.7. Tablica množenja (ćinioci 1-10)

Zajedno s *buddyjima* račune su na kartice ispisivali trećaši. Tijekom ponovnog susreta nadopunili su ih novim brojevima odnosno računima koje smo tek bili naučili. Na našem ponovnom okupljanju šestaši su ispitivali trećaše tablicu množenja, a zatim su trećaši ispitivali

šestaše. Bilo je to pravo obostrano uvježbavanje tablice množenja.

Slika 3: Izrada i uvježbavanje tablice množenja (ćinioci 1-10).

2.8. Presentacija o sigurnosti na internetu

Dvije ućenice šestog razreda pripremile su za oba odjeljenja presentaciju o sigurnosti na internetu. Neki ućenici od malih nogu dolaze u kontakt s internetom i svim opasnostima koje su s njim povezane.

Razrednica šestaša i ja smatralo smo da je ideja o ovakvoj presentaciji bila izvrsna. Kasnije je odlično realizirana. Ućenici su naućili puno novih stvari.

Slika 4: Praćenje prezentacije o sigurnosti na internetu.

2.9. Lutkarska predstava

Na satu slovenskog jezika razgovarali smo o lutkarskoj predstavi. Učenici su kod kuće naučili tekst za pojedinačne uloge i za njih izradili lutke. Žarko su željeli pozvati svoje *buddyje* na predstavu. Zaista smo ih pozvali. Odazvali su se i uživali u zabavnoj predstavi o tome kako je kontejner postao oblak Vinka Möderndorfera. Izvođači su ponovno dobili buran pljesak.

3. Buddy suradja između prvašića i sedmaša

3.1. Čitanje bajke najmlađima

Sedmašima je bio dodijeljen zadatak da posude kratke bajke iz školske knjižnice za čitanje prvašićima. Bajke su mogli donijeti i iz svoje kućne zbirke. Kada je došao dan posjeta, učenici sedmog razreda ušli su u učionicu noseći odabrane knjige. Svaki od njih uhvatio je za ruku jednog prvašića i zajedno su odabrali kutak u kojem je sedmaš čitao bajku prvašiću. Bio je topao, sunčan jesenski dan pa su učenici mogli odabrati svoj kutak i na školskom igralištu. Jedni su sjedili na rubu pješčanika, drugi na klupici ispod drveta, treći na terasi, četvrti u razredu, peti na ljuljački itd. Bilo je jako zanimljivo promatrati ih.

Među njima je postojala poprilična razlika u godinama, a mali prvašići su s divljenjem i pozornošću slušali velike sedmaše. Na kraju su prvašići morali nacrtati na papirićima po jednog junaka iz bajke, a učenici sedmog razreda su dopisali naslove bajki. Na svaki listić potpisali su se prvašić i sedmaš te su ga magnetom pričvrstili na školsku ploču. Naši posjetitelji su se nakon toga morali oprostiti, a mi smo nastavili razgovarati o sadržaju zanimljivih bajki koje su im pročitali sedmaši.

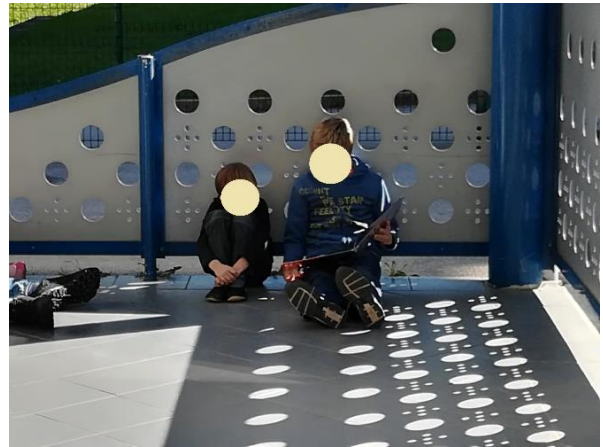
Slika 5: Čitanje bajke na klupici.

Slika 6: Čitanje bajke na igralištu (spravama za igru)

Slika 7: Čitanje bajke u učionici.

Slika 8: Čitanje bajke na terasi učionice.

Slika 9: Čitanje bajke na rubu školskog pješčanika.

3.2. Sudjelovanje na školskom bazaru

Pozvali smo sedmaše da sudjeluju na školskom bazaru. Prvašići su ispekli brdo medenjaka. Prodavali smo ih u staklenim posudicama koje su bile zatvorene poklopićima ukrašenim šarenim komadima tkanine. U izradi ovih prekrasnih šarenih poklopića pomogli su nam sedmaši. Na dan bazara došli su posjetiti naš štand i kupili nekoliko posudica kolačića. Naši učenici su svratili do njihovog štanda i kupili nekoliko prekrasnih šarenih čestitki, dok su neki samo kratko mahnuli sedmašima.

3.3. Sat slagarnice

Pozvali smo učenike sedmog razreda na naš sat utvrđivanja odnosno uvježbavanja vještine sastavljanja riječi. Sedmaši su najprije skovali riječ s prvašićem, a onda su mu pomogli da je postavi u školsku slagarnicu, ako je bilo potrebno. Prvašić je nakon toga riječ zapisao u bilježnicu i ilustrirao je, npr. pored riječi krava nacrtao je kravu u istom redu. Sedmaš je pogledao proizvod, uzeo crvenu olovku i napravio kvačicu ili smajlića odnosno neki drugi pozitivan znak uz bilješku i sličicu u prvašićevoj bilježnici. Bilo je zanimljivo promatrati njihovu suradnju. Stariji učenici prisjetili su se pohađanja svog prvog razreda i školske slagarnice. Sada im je to bio 'mali zalogaj', ali nekada je i njima ovo predstavljalo složeniji zadatak.

Učenici su se zabavljali tražeći zanimljive riječi, a neki od njih uspjeli su napisati i duge, složene riječi: palačinka, dimnjak, šahovnica itd. Na kraju sata sedmaši su

mahnuli svojim prvašićima, zahvalili jedni drugima na suradnji i pomoći te otišli u svoj razred.

4. Zaključak

Primijetila sam kod svojih učenika da su kroz naše *buddy* suradnje postali samouvjereniji, pričljiviji, neki čak hrabriji u uspostavljanju kontakata, opušteniji u komunikaciji sa starijim učenicima. Postali su pravi prijatelji. Ovo prijateljstvo je iz susreta u susret samo jačalo. Naša prijateljska suradnja obogatila je rad učenika svih odjeljenja koja su međusobno surađivala. Svojim iskustvom želim pobuditi interes za *buddy* suradnju.

Slika 10:
Suradnjom
između trećaaša i
šestaša nastajala
su i splela se
čvrsta
prijateljstva.

5. Slike

- Slika 1: Zabavne glave snjegovića koje krase svjetiljku iznad školske ploče u našoj učionici.
- Slika 2: Plakat PRIJATELJSTVO, koji smo napravili zajedno s *buddyjima*. Slova koja sadrži riječ prijateljstvo sačinjavaju sličice tijela učenika u različitim položajima.
- Slika 3: Izrada i uvježbavanje tablice množenja (ćinoci 1-10).
- Slika 4: Praćenje prezentacije o sigurnosti na internetu.
- Slika 5: Čitanje bajke na klupici.
- Slika 6: Čitanje bajke na igralištu (spravama za igru).
- Slika 7: Čitanje bajke u učionici.
- Slika 8: Čitanje bajke na terasi učionice.
- Slika 9: Čitanje bajke na rubu školskog pješčanika.
- Slika 10: Suradnjom između trećaaša i šestaaša nastajala su i splela se čvrsta prijateljstva.

Stručni rad

UZAJAMNA SURADNJA UČITELJA-RAZREDNIKA I ŠKOLSKE SAVJETODAVNE SLUŽBE

Marina Garić, mag. prof. pov. i mag. prof. ped.

I. osnovna škola Celje

Sažetak

Budući da razvoj učenika u velikoj mjeri ovisi o radu u razredu i odnosu između učitelja i učenika, suradnja između savjetnika i nastavnika je vrlo važna. Zbog toga učitelj i savjetnik trebaju djelovati kao tim, kako bi zajedničkim snagama mogli oblikovati program odjela koji će se baviti aktualnim pitanjima rada i razvoja učenika u pojedinom odjelu. Učenicima omogućuju razvoj vlastitih potencijala na području učenja, socijalnih odnosa i zdravlja te pomažu premostiti poteškoće. Učitelji su dio odjela kao temeljne socijalne i odgojno-obrazovne zajednice ili institucije, odgovorni su za svoj rad i rad svakog pojedinog učenika. Zato se savjetnik ne može uključiti u rad s učenicima bez učitelja. Članak ističe uzajamnu suradnju učitelja i razrednika te jasno definira njihove zadatke pomoću kojih grade cjeloviti razvoj učenika.

Ključne riječi: učenik, odgojno-obrazovni proces, komunikacija, nastavno osoblje

1. Uvod

Škola postavlja temelje na kojima se mladi čovjek, nakon škole, dalje izgrađuje. Ako su temelji dovoljno čvrsti, gradit će i svoju osobnost koju istovremeno povezuje s cjelokupnim životom, zadovoljstvom i ljepotom. Najljepša nagrada razredniku i savjetniku je sudjelovanje u polaganju tih temelja. Moguće je da su baš te dvije ličnosti jedan od kamena temeljaca.

Suradnja učitelja i savjetnika jedan je od glavnih čimbenika potrebnih za razvoj učenika u stabilnu i zdravu osobu. Suradnja je uspješna samo kada se između savjetnika i učitelja uspostavi povjerenje te ako su spremni poslušati jedan drugoga, što među pojedincima često stvara poteškoće. Radi se o dijalogu, humanom obliku međusobnom odazivu, prihvaćanju objašnjenja, prihvaćanju i prilagođavanju prijedloga, međusobnom poštovanju i uzajamnom učenju. U tom odnosu savjetnik i učitelj dobivaju povratne informacije koje su obojici iznimno važne. [3]

2. Uloga učitelja-razrednika

Pomoć učitelja-razrednika traže i roditelj i učenici, prvenstveno kod određenih problema, poteškoća, kad im je potreban savjet ili informacija. Od razrednika određena očekivanja imaju i drugi učitelji te ostali školski djelatnici, a naravno i ravnatelj. [4]

Uloga razrednika je vrlo zahtjevna profesija, zbog čega razrednici često imaju brojne poteškoće. Rad razrednika obuhvaća stručne, humane, ljudske i tople te tankočutne dimenzije koje smanjuju napetost i izgrađuju povjerenje u odgoj i obrazovanje. Radne procese razrednika možemo podijeliti na pedagoške i administrativne koji se međusobno isprepliću.

Razrednik je osoba koja učenika svakoga dana prati, spoznaje, primjećuje njegove posebnosti, karakterne osobine i socijalne sposobnosti, mnogo bolje od savjetnika pa i od samih roditelja.

3. Savjetodavni odnos

Odnos kojega uspostavljaju razrednik i školski savjetnik je ključni faktor uspjeha njihove međusobne suradnje i rezultata te suradnje. Taj odnos svakako utječe prvenstveno na same učenike, a posredno i na njihove roditelje. Također, vrlo je važna uloga učitelja jer je jedini stručni školski djelatnik koji je svakodnevno u bliskom kontaktu s učenicima, zbog čega je neophodan suradnik savjetnika. U njihovom odnosu najvažniji su suradnja i međusobno povjerenje. To naročito dolazi do izražaja ako učenik ima određene poteškoće povezane s njegovom osobnošću, socijalnim razvojem ili učenjem. Zbog toga su informacije, koje učitelj u određenom trenutku posjeduje o pojedinom učeniku, od velike važnosti za savjetnika.

Kao što je učitelj neophodan savjetniku, tako je i savjetnik neophodan učitelju. Premda učitelji žele pružiti svu potrebnu pomoć učeniku, često se događa da im

autoritet uloge razrednika predstavlja prepreku u uspostavi odnosa kojeg, zbog svog položaja i stručnosti, mogu uspostaviti ili ostvariti savjetnici. U tim situacijama, njihov zadatak je da učenicima osiguraju potrebnu podršku, vodstvo te da znaju saslušati njihove poteškoće, dileme i pitanja.

Savjetnik potom informira učitelja o intelektualnim sposobnostima učenika, o posebnim aspektima života u društvu i drugim karakteristikama djeteta koje učitelj na odjelu ne može prepoznati. Što je bolja komunikacija, lakše je uhvatiti se u koštac s problemom.

Savjetodavna služba posjeduje dodatno stručno znanje pomoću kojega, čak i bolje od samog učitelja, rješava probleme koji utječu na neometanu provedbu, planiranje i učinkovitost odgojno-obrazovnog procesa.

Nažalost, učitelji često pogrešno shvaćaju ulogu školske savjetodavne službe jer smatraju da u slučaju bolesti njihovo mjesto može preuzeti savjetnik. Poteškoće mogu nastupiti i ako pojedini učitelji, koji unatoč pruženim informacijama ne razumiju ulogu i važnost savjetodavne službe, ipak imaju prevelika očekivanja od savjetodavne službe. To znači da će učenika koji nije dobro razumio predavanje učitelja, jednostavno uputiti stručnom savjetniku da od njega potraži objašnjenje. Ako bi savjetnik odbio pružiti pomoć učeniku, to ne bi bilo u redu sa stručnog aspekta. Učitelji moraju biti svjesni da savjetnici nisu „instruktori“ i da ne posjeduju odgovarajuće kompetencije za tumačenje sadržaja pojedinih predmeta. U suradnji s učiteljem savjetnik razvija metode i tehnike rada s učenicima koje će im bitno olakšati rad, povećati učinkovitost rada u razredu te omogućiti bolju uspješnost.

Važno je da se učitelj ne oslanja samo na savjetnika, prvenstveno kada je potrebno suočiti se s poteškoćama osobnog i socijalnog razvoja, već ih najprije treba pokušati samostalno riješiti. Ako doista ne može riješiti problem, potrebno je potražiti pomoć savjetodavne službe. Naravno, to ne znači da se problem prepušta savjetniku, već da zajedničkim snagama potraže rješenje određenog problema.. Stoga, još jednom želim naglasiti da i savjetnik i učitelj trebaju podjednako ulagati u međusobnu suradnju, kako bi na koncu njihova suradnja bila uspješna i urodila plodom.

Međutim, smatram da se međusobna suradnja svih sudionika obrazovnog procesa temelji prvenstveno na zajedničkim ciljevima i zadacima odgojno-obrazovnog procesa.

4. Način suradnje

U školskoj savjetodavnoj službi koriste se dva modela, odnosno načina suradnje savjetodavnih djelatnika s ostalim sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu, u našem primjeru s razrednicima. Nekada je na snazi bio tzv. tradicionalni ili klasični model suradnje gdje su savjetnici obnašali dužnost nekakvoga servisa za „popravak“ učenika, a učitelji nisu imali aktivnu ulogu u rješavanju problema. Danas je fokus na savjetodavnom modelu koji podrazumijeva aktivnu međusobnu suradnju učitelja i savjetnika prilikom rješavanja problema učenika. Ova metoda je svakako poželjnija, kvalitetnija i daje dobre rezultate u rješavanju problema s kojima se susreću i učenici i nastavnici. U nastavku ću predstaviti oba modela suradnje. [5]

Klasični (tradicionalni) model suradnje

Tamo gdje je koncept savjetovanja postavljen tako da je učitelj zadužen za podučavanje i učenje, a savjetnik i roditelji za pružanje pomoći na drugim razinama djetetova razvoja, zadržava se klasični model savjetovanja. Suština ovog modela suradnje je da nastavnik šalje učenika s problemima savjetniku, koji mu pomaže u rješavanju problema. Nakon rješavanja problema, učenik se vraća u razred. [5]

Savjetodavni model suradnje

Razvoj djeteta u velikoj mjeri ovisi o njegovom snalaženju u školi i odnosu s učiteljima. Stoga, savjetovanje neće biti dovoljno učinkovito ako je učitelj isključen iz procesa. Budući da je učitelj svakoga dana u bliskom kontaktu s učenicima te poznaje njihove potrebe i poteškoće, može im i pružiti potrebnu pomoć. U okviru ovog modela, neposredna pomoć savjetnika samo je dio programa za pružanje pomoći. Učitelj je još uvijek na prvom mjestu, a savjetnik mu pruža potrebnu pomoć i savjete. To je temelj savjetodavnog modela suradnje. Suradnja učitelja i savjetnika temelji se na njihovoj stručnosti na svojim područjima, zbog čega svatko sa svoje strane pruža učeniku potrebnu pomoć. Bit ovog modela je da brigu o radu djeteta u razredu i njegovom razvoju i dalje preuzima učitelj, a savjetnik mu pomaže da lakše savlada potrebno gradivo. U rješavanju problema surađuju kao kolege i poštuju znanje jedan drugoga. Zajedno pronalaze i prikupljaju podatke, izrađuju nacrt, realiziraju ga i zajedno dolaze do rezultata. Također, dijele i odgovornost. U ovom modelu potrebno je omogućiti im ravnopravnu suradnju. [5]

5. Prepreke prilikom uspostavljanja suradnje

Savjetodavna služba u školi predstavlja vezu između učitelja i rukovodstva škole, a s druge strane između učenika i roditelja. Ima donekle neovisan položaj povezan sa snagom svoje profesije, ali se nalazi na raskrižju različitih silnica školskog rada. Zato bez komunikacije sa svim, često suprotstavljenim smjerovima, ne može obavljati svoje dužnosti. U procesu suradnje između učitelja i savjetodavne službe postoji mogućnost razilaženja i nesuglasica te nastanka različitih prepreka.

Očekivanja učitelja, koja tijekom rada proizlaze iz stajališta da se njegov rad u razredu odnosi na predavanje nastavnog gradiva i da ostale stvari rješava savjetodavna služba, drugačija su od očekivanja učitelja koji na svoju ulogu u razredu gleda u širem smislu. [5]

Važno je da savjetodavna služba jasno definira svoju ulogu i djelovanje kako bi učitelji znali što mogu očekivati od savjetnika.

Za proces savjetovanja ključno je da sudjeluju i učitelj i savjetnik, što učitelji pokušavaju izbjeći i sve dužnosti prepustiti savjetniku jer se ne osjećaju dužnima baviti se tim zadacima. Uzrok za takvo razmišljanje često je loša osposobljenost učitelja za obavljanje takve uloge.

Učiteljima i savjetnicima se iz godine u godinu gomilaju zadaci. U posljednje vrijeme puno se radi na integraciji djece s posebnim potrebama u redovnu nastavu, asimilaciji učenika doseljenika, podučavanju slovenskog jezika i radu s nadarenim učenicima. To su ključna područja koja su trenutno u prvom planu, pored individualnog i grupnog rada odn. savjetovanja i pružanja pomoći u rješavanju problema s različitim edukacijskim, karakternim i sličnim poteškoćama s učenicima, roditeljima pa i s učiteljima. Također, savjetnik obavlja mnogo drugih zadataka. Tu su školski projekti, upis prvačića i oblikovanje odjela koji zahtijevaju posebnu pozornost, devetoškolci kojima je potrebno profesionalno savjetovanje, djeca s posebnim potrebama te vođenje statistika i pedagoške dokumentacije. Posljednjih godina najviše se vremena ulaže u vođenje dokumentacije i administracije. Nažalost, vrlo malo vremena ostaje za individualno i grupno savjetovanje.

Mišljenja sam da, zbog svih dodatnih zadataka i opterećenja koji se gomilaju iz godine u godinu, savjetnici ne mogu sami obavljati sve zadatke. Normativ školskog savjetnika je premalen s obzirom na to da je svake godine sve više odjela, razredi su veći i multikulturalni, a u svakom je odjelu sve više učenika kojima je potrebno posvetiti više pozornosti. Zbog toga, i zbog brige za pojedine učenike, savjetnik je preopterećen i prezaposlen. Tu ima posebnu ulogu razrednik koji pronalazi načine rješavanja i suočavanja s odgojno-obrazovnom problematikom svog razreda.

Neadekvatna komunikacija između savjetnika i učitelja također je jedan od razloga neuspjeha međusobne suradnje. Jedna od najvećih prepreka za uspješnu i učinkovitu komunikaciju svakako je dominantnost, pasivnost, distanciranost, pokroviteljsko ponašanje, pritisak i tenzije, neprimjeren jezik, kako s jedne, tako i s druge strane.

6. Uloga školske savjetodavne službe

Školska savjetodavna služba posebnost je slovenskih škola. [6.] S jedne strane, savjetodavna služba predstavlja manjinu i nema formalne moći, što je stavlja u poziciju potencijalnog „gromobrana“, a s druge strane ima neformalnu moć jer posjeduje velike količine informacija te formalne i neformalne kontakte s ostalim školskim podsustavima i vanjskim institucijama. [1]

»Međunarodne komparativne studije pokazuju da je malo zemalja koje imaju školske savjetnike zaposlene u školi (Hrvatska ima isti aranžman kao i Slovenija), a većina zemalja za savjetodavni rad angažira stručnjake koji su zaposleni u stručnim centrima (npr. odgojne, pedagoško-psihološke ili mentalno-higijenske institucije, savjetodavni centri itd.).« [6]

Za kvalitetno obavljanje savjetodavne dužnosti važno je da je savjetodavna služba organizirana u školi i da je savjetodavni djelatnik sastavni dio školskog kolektiva. Temeljni odgojno-obrazovni cilj škole istovremeno je i temeljni cilj školske savjetodavne službe. Savjetodavna služba u školi pomaže i sudjeluje s ciljem da učenici budu što uspješniji prilikom realizacije temeljnog i svih drugih općih obrazovnih ciljeva. [6]

Temeljem svog posebnog stručnog znanja savjetodavna služba se putem savjetodavnog odnosa i na profesionalno autonoman način uključuje u kompleksno rješavanje pedagoških, psiholoških i socijalnih pitanja odgojno-obrazovnog rada u školi, pomažući i surađujući sa svim sudionicima škole te, po potrebi, vanjskim institucijama. Program savjetodavne službe mora imati tri osnovne vrste djelatnosti: pružanje pomoći, razvojne i preventivne aktivnosti te aktivnosti planiranja i evaluacije.

Etika školskog savjetodavnog djelatnika, pored poštovanja pojedinaca, znači i sukladnost postupanja s intrinzičnim etičkim načelima savjetodavnog djelatnika. Najbolje je izražena u sposobnosti poštovanja informacija, da je vrijedan povjerenja i da učenici znaju da je to čovjek koji će moći čuvati povjerljivost. [6]

Učitelji često naglašavaju da trebaju pomoć savjetodavne službe tijekom rješavanja odgojne i nastavne problematike odjela (problemi u ponašanju, disciplina u razredu, problemi i poteškoće s učenjem, motivacija učenika, rad s nadarenim učenicima, emotivne poteškoće, socijalno-ekonomski problemi djece - pružanje pomoći, individualna pomoć kod učenja). Pored toga, savjetnici navode i druga područja koja nisu toliko često predmet savjetovanja, ali im se učitelji obraćaju i s takvim pitanjima: koordinacija rada s djecom s posebnim potrebama; izrada individualiziranog programa; praćenje i evaluacija uključenosti djece s posebnim potrebama; pružanje individualne i grupne pomoći u učenju; razvoj osobnosti: problemi odrastanja, međuljudski odnosi (odnos učitelj-učenik, učenici međusobno, učitelji prema roditeljima); problemi s ovisnošću; smjernice za razgovor s roditeljima i učenicima; individualni i grupni rad s roditeljima; učitelji očekuju da će savjetodavna služba preuzeti inicijativu za savjetodavnu aktivnost za konkretnog učenika: savjetovanje pri izboru nastavnih metoda i oblika, organizacija obrazovnog procesa; pomoć u pripremi satnice na odjelu; profesionalno usmjeravanje; koordinacija u suradnji s vanjskim institucijama; praćenje i promatranje učenika, nastava; na temelju opažanja i konzultacije te

planiranje, praćenje, evaluacija aktivnosti za poboljšanje stanja; interna edukacija, informiranje, savjetovanje o stručnoj literaturi i zakonodavnim pitanjima - to su područja na kojima savjetnici imaju više znanja i dragocjeni su za pružanje pomoći učiteljima. [2]

7. Zaključak

Kako bi se djetetu omogućio cjeloviti razvoj njegove osobnosti, njegovih potencijala, uklanjanje njegovih slabih točaka te isticanje njegovih snaga i vještina potrebna je suradnja svih sudionika u odgojno-obrazovnom programu.

Važna je suradnja između rukovodstva i učitelja, rukovodstva i roditelja, učitelja i roditelja te učitelja s vanjskim stručnjacima. Naposljetku, od iznimne je važnosti i suradnja učitelja i savjetnika.

Osnovni cilj škole, a time i savjetodavne službe je omogućiti zdrav i kvalitetan razvoj djeteta, što se može postići samo pozitivnom klimom u školi te u velikoj mjeri i dobrom suradnju učitelja i savjetnika. Zadaća savjetnika i učitelja je uspješna suradnja jer surađuju prvenstveno zbog djece i zbog njihovog optimalnog i kvalitetnog razvoja. Međutim, moraju biti svjesni da svatko mora dati svoj doprinos stručnosti i ponašanju jer će samo tako njihova suradnja biti na najvišoj razini učinkovitosti i donijeti najbolje rezultate. Tek kada su svi akteri u školi međusobno povezani i kada među njima postoji dobro razumijevanje i suradnja, učenici će imati osjećaj sigurnosti i podrške u razvoju vlastitih potencijala.

8. Literatura

- [1.] Bečaj, J. (1999). Sodelovanje učiteljev in šolskih svetovalnih delavcev. V: Resman, M. (ur.), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [2.] Kalin, J. (2004). Sodelovanje učitelja in razrednika s svetovalno službo. *Šolsko svetovalno delo*, 9, št. 3/4.
- [3.] Pšunder, M. (1994). *Knjižnica za učitelje i starije* Obzorja. Maribor.
- [4.] Pušnik, M., Žarkovič Adlešič, B. i Bizjak, C. (2000). Razrednik u osnovnoj i srednjoj školi. Ljubljana.
- [5.] Resman, M. (1999). Oddelek, učitelj in svetovalni delavec. V: Resman (ur.), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 143–155.
- [6.] Valenčič Zuljan, M. idr. (2011). *Sistemski vidiki izobraževanja pedagoških delavcev*. Ljubljana: Pedagoški institut.

Stručni rad

KAKO POBOLJŠATI DRAMSKE VJEŠTINE

Monika Ravnikar Bobnar, prof., učiteljica razrednega pouka

OŠ Komenda Moste, Slovenija

Sažetak

Djeca su općenito vrlo kreativna i u dramsko-lutkarskom klubu imaju prilike za razvoj kreativnosti, koja je često sputana u nastavi. Pokreće ih želja za nečim novim, zanimljivim i nadasve neočekivanim. Drama nudi sve to. U dramsko-lutkarskom krugu željela sam postići cilj usavršavanja dramatizacije. Pritom sam željela da djeca budu kritična i samokritična. Na probama je analiziran svaki igrokaz koju su odigrali učenici i svaki glumac njihove skupine. Došli smo do spoznaje da su učenici u dramskom krugu postali i pozitivno i negativno samokritični i kritični prema svojim suučenicima.

Ključne riječi: analiza dramatizacija, lutka, kritika, igra, analiza

1. UVOD

Djeca se kod kuće i diljem svijeta zabavljaju s lutkom. Tješe je, razgovaraju s njom, spavaju s njom...Današnje dijete, međutim, može satima sjediti ispred televizora, računala ili pametnog telefona u ruci, a da ni ne primijeti da je usamljeno. Ili ima pune ruke posla cijeli dan. Koliko se još takvo dijete igra? Lutka ga uvjerava da se može igrati, ako, naravno, nađe način za to. Djeca su vrlo kreativna i u lutkarsko-dramskom krugu imaju mnogo mogućnosti za razvoj kreativnosti, koja je u nastavi često sputana.

2. KAZALIŠTE LUTAKA KROZ POVIJEST

Kazalište lutaka je umjetnost s manje iskustva od dramskog, ali je utoliko zanimljivije i nepoznatije, zbog svoje zgusnute sintetičnosti. Kombinira glazbu, dramu, filmsko stvaralaštvo, animaciju, umjetnost, dakle gotovo sve što je umjetnost protkala kroz povijest. Uz pomoć prikupljanja iskustva, kazalište lutaka stvorilo je novi umjetnički jezik koji je bio vrlo specifičan. Za osnovu je uzeo ožvljavavanje mrtve materije uz pomoć lutkarske iluzije, koju moraju dobro poznavati oni koji žele stvarati u lutkarskom kazalištu. [2]

Lutkarska predstava nastala je u Sloveniji prema stranim uzorima, a time i prema stranim utjecajima. Nakon 2. svjetskog rata slovensko se lutkarstvo počelo ubrzano razvijati od 1945. godine. Slovensko lutkarsko gledalište osnovalo je stalno i profesionalno lutkarsko kazalište. [1]

3. KAZALIŠTE, DRAMATIZACIJA, LUTKA

Kazalište je područje glume koje se bavi igranjem priča pred publikom kroz govor, pokret, glazbu, ples, zvuk i luksuznu predstavu ili jedan ili više elemenata drugih glumačkih umjetnosti. Uz standardni razgovorni stil, kazalište se može izvoditi i u drugim oblicima kao što su opera, balet, mimika, kabuki, kineska opera, kazalište lutaka, gluma, improvizacijsko kazalište, kabare ili pantomima. Kazalište je prvenstveno mjesto izvedbe, slavlja, rituala, ali ujedno i tradicija i škola kako ideje, priče i tradiciju prenijeti masovnoj publici. [3]

Dramatizacija je transformacija (prijenos, preobrazba) nedramskog teksta u dramski oblik namijenjen uprizorenju. To je autonomno književno djelo, a ujedno funkcionira i kao inscenacijski tekst. [4]

Lutka je mala figura koju oživljava animator (npr. dijete). Poistovjećuje se s lutkom u osjetljivim situacijama i kroz nju govori o stvarima o kojima inače ne bi govorio. Lutka može biti od pomoći u učenju, pružanju novog materijala za učenje,

prevladavanju straha, zanimljivom učenju i može riješiti konfliktne situacije. Lutka je prečac u svijet mašte.

4. OD IDEJE DO IGRE

Željela sam uključiti što više učenika u dramu. Željela sam da učenici koji su se bojali nastupa, nađu način kako prevladati strah i steći samopouzdanje da mogu nastupiti pred publikom. Ali mi smo različiti ljudi, a i djeca. Neki s ponosom i samopouzdanjem nastupaju pred gledateljima, drugi se žele sakriti barem u kostimu, treći radije nastupaju kroz lutku, treći ne bi nastupali, ali bi htjeli sudjelovati u dramskoj predstavi. To su bili umjetnici koji su pomogli u stvaranju scene i lutke: ideje, dizajn, kompozicija, slikanje, crtež...

Rad se odvijao u pojedinačnim fazama:

- Odabir prikladnog teksta: S učenicima čitamo različite bajke i razgovaramo o njima. Uputila sam učenike da paze da odaberemo tekst koji možemo transformirati, napraviti lutke, napraviti scenu, kostime, a tek kada vidimo da je sve to izvedivo u pojedinoj priči onda ga odaberemo. Odlučili smo se za bajku Tučnjava u ormaru, autorice Jane Milčinski.
- Učenici su iznijeli svoje mišljenje o nastanku igre: Napraviti ćemo lutkarsku predstavu, donijeti različite cipele od kuće i udahnuti im život. Prije ćemo im napraviti oči, uši i usta. Svi učenici izrađivali su lutke – cipele, neki su napravili ormar, drugi, glazbenici, fokusirali su se na glazbenu pratnju. No, tekst sam redizajnirala prema potrebama izvođača.
- Napravili smo list za promatranje: Promatrat ćemo što je važno poboljšati tijekom igranja.

OPAZOVALNI LIST

Ime učenca	po igri		med igro				začetno stanje				
	končno stanje	motivacija za igro	govor	nastopanje	razločen	jasen	knjižet	interpretativ			
	pozitivno, negativno	pozitivno, negativno	razločen	jasen	knjižet	interpretativ	samozavestn	ne kaže hrbt	preparativn	nastop	dod.list vprašalnik

Tabela: List za promatranje

- Mentor (učitelj) i učenici promatrali su i bilježili zapažanja na listu za promatranje. Pritom sam potaknula učenike na pozitivne i negativne argumente o sebi i svojim sugluncima.
- Razgovarajmo o njihovim osjećajima na nastupu i na kraju igre.

- List za promatranje: Rezultati koje smo postigli pokazali su da su svi učenici uspješni pronaći pozitivna i negativna mišljenja suglumaca i sebe. Govor u predstavi se kod svih poboljšao i postao razgovjetniji, jasniji, pismeniji i interpretativniji, izvedba se poboljšala jer su izvođači bili sigurniji i pažljiviji prema izlasku na pozornicu. Motivacija za predstavu se povećala jer se većina izvođača sljedeće godine odlučila za pohađanje lutkarskog dramskog kluba, a želju za nastupom u predstavi izrazili su i brojni gledatelji-učenici. I sama sam primijetila samopouzdanje učenika izvođača, što se na nastavi ne primjećuje u tolikoj mjeri.

Lutkarsku dramu aktivno pohađaju učenici koji žele nastupiti, steći pozitivnu sliku o sebi, samopouzdanje ili vidljivost u lokalnoj zajednici. Učenici vole stvarati predstavu (dio dramskog teksta ili glazbene dodatke sami napišu, izrađuju lutke ili kostime za svoj lik, kreiraju scenu...). Scene čije su tekstove ili glazbu sami dodali igraju bolje, govor je interpretativniji. Osmislili su i svoj lik (izradili vlastiti kostim ili lutku) te si međusobno pomagali da izgled bude prikladan – jačaju se odnosi među učenicima. U svakoj improvizacijskoj igri sudili su sebi i svojim suglumcima. Ocjenjivanje sebe kao glumca i drugih glumaca pokazalo se vrlo dobrodošlo i kritično prema drugima, jer je to činilo glumce samopouzdanijima jer su dobivali pozitivne i negativne kritike koje su potom pokušavali eliminirati. Na probama smo analizirali svaku predstavu i glumce naše skupine. Glumci su prvo nastupili pred svojim vršnjacima, a potom i pred roditeljima.

5. ZAKLJUČAK

Došli smo do spoznaje da su učenici u lutkarsko-dramskom krugu postali i pozitivno i negativno samokritični i kritični prema svojim suglumcima. Govor među glumcima je poboljšao. Postao je jasniji, jasniji, pismeniji i razumljiviji. Učenici su u širem okruženju postali prepoznatljivi kao dramatičari, samouvjereniji u osobnosti i hrabriji u umjetničkom jeziku. Cilj je dakle postignut.

6. LITERATURA:

- [1] Sobočan, P (2012). Razvoj lutkovnega gledališča na slovenskem. Maribor: Univerza v Mariboru. Pridobljeno iz http://takey.com/Thesis_149.pdf
- [2] Trefalt, U (1993). Osnove lutkovne režije. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- [3] Wikipedija. (b.d.) Pridobljeno 10. 12. 2021 iz <https://sl.wikipedia.org/wiki/Gledali%C5%A1%C4%8De>
- [4] Wikipedija. (b.d.) Pridobljeno 10. 12. 2021 iz <https://sl.wikipedia.org/wiki/Dramatizacija>

Stručni rad

KREATIVNA INSPIRACIJA IZ AMBALAŽNOG OTPADA

JULIJA GRM

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak:

U aktivnosti provođenja kreativnog vremena tijekom produženog boravka učenici upoznaju različite materijale iz svog okruženja, poput papira, prirodnih i otpadnih materijala. Potonji su crvena nit članka. Ovo nas vodi u svijet stvaranja u odjelu produženog boravka u OŠ Frana Roša, uglavnom od ambalažnog otpada. Za stvaranje nam nisu potrebni skupi materijali. Prije nego što određenu ambalažu (tube, ambalažu za jaja, kutije topljenog sira i sl.) bacite u smeće, razmislite što od toga napraviti i dati mu još jedan život. Proizvodi nastali tijekom duljeg boravka od ambalažnog otpada prave su igračke koje oživljavaju dječju maštu, uveseljavaju učenike s najmilijima ili ih smatraju simpatičnim ukrasom u stanu. Kreativnim korištenjem otpadnih materijala njeguju i brigu o čistom okolišu.

Ključne riječi: produženi boravak, kreativni provod, ambalažni otpad, otpadni materijal, ekologija.

1. Uvod

Kreativnost je položena u našu kolijevku. Prve kreativne korake možemo promatrati kod naših mališana. Čak i školarci, pravi umjetnici, uvijek trebaju nove izazove. Neizmjerana je njihova znatiželja, želja za istraživanjem i otkrivanjem, njihova mašta, žar i kreativnost. Ispravno je da ih učitelji u kontekstu produženog boravka (PB) potiču na to i pomažu im u razvoju vještina. U PB-u, posebice tijekom kreativnog provoda (UPČ), nudi nam se mnogo mogućnosti za razvoj kreativnosti u raznim područjima, uključujući likovnu, gdje učenici stvaraju u likovno-dizajnerskom, tehničkom, igračkom, lutkarskom i bajkovitom kutku.

2. Središnji dio

Učitelj učenicima nudi različite materijale i prepušta ih mašti. Ova komponenta PB-a čini mi se vrlo važnom jer učitelj nastoji učenike u kutovima u kutovima učiniti što neovisnijima da prepoznaju, testiraju, proizvode, izlažu, sklapaju, grade, uspoređuju, planiraju i evaluiraju. Poanta je da proizvod nije sam sebi cilj, već samo sredstvo za razvoj kreativnih sposobnosti i sredstvo za oblikovanje djetetove osobnosti. Kada učenik sam stvara nešto novo, to je popraćeno osjećajem osobnog zadovoljstva, što dovodi do samopotvrđivanja i razvoja pozitivne slike o sebi. Svake godine se pokaže da učenik koji ne ističe u drugim područjima ima visoko razvijene ručne vještine, estetski osjećaj, točnost. U pravilu se na ovom području dokazuju učenici koji su slabiji u drugim područjima, što je jako dobro za njihovo samopoštovanje.

Kao učiteljica se svake godine suočavam s nedostatkom sredstava za nabavku materijala za rad na UPČ-u. Ne vidim to kao problem, ali svake godine to prihvaćam kao izazov, odnosno izazov testiranja vlastitih sposobnosti i kreativnosti, kao i odgovornosti očuvanja prirode.

Briga za očuvanje netaknute prirode i zdrav način života postaje sve veća vrijednost, a ujedno i odgovornost prema budućim naraštajima. U Osnovnoj školi Frana Roša provodimo brojne aktivnosti kojima nastojimo podići ekološku svijest kod naših učenika i njihovih roditelja te više pažnje posvetiti očuvanju našeg okoliša.

PB također nudi brojne mogućnosti za osmišljavanje i razvoj ekološke osjetljivosti djece planiranjem odgovarajućih sadržaja i aktivnosti. Kao profesorica u PB-u ove škole dajem sve od sebe da širim informacije o onečišćenju okoliša i na što nenametljiviji način educiram učenike u duhu zaštite okoliša. U prvim satima PB-a, te na uvodnom roditeljskom sastanku, upoznajem ih sa značenjem ovog pojma odnosno s eko-aktivnostima koje provodimo u okviru škole, a posebno unutar PB-a.

U sklopu OPB-a također puno pričamo o čistom okolišu, brizi za prirodu, a posebno o otpadu i važnosti odvajanja otpada. Knjige su moje polazište. Za razvoj djece prve trijade bajke i priče vrlo su korisni alati za izgradnju novog sustava vrijednosti, uključujući i one vezane uz ekologiju. Različite priče djetetu približavaju svijet i pogodne su za izgradnju novih vrijednosti vezanih za odnos prema prirodi. Na taj način dijete od najranije dobi počinje formirati pozitivan i kritički odnos prema sadržajima očuvanja prirode na vizualnoj i kognitivnoj razini. Svake godine u sklopu aktivnosti opuštanja i samostalnog učenja pročitam nekoliko slikovnica na eko temu, na pr. Putovanje male plastične vrećice, Medvjed doktor, Jaka pomaže prirodi, Zemlja je hladna, Ekovedek, Bor i Jelka, Eko kralj i drugi. Stvaramo na temelju pročitanog sadržaja, teme odabrane

tijekom UPC-a. Sve aktivnosti u PB-u se isprepliću, a ciljevi se nadograđuju s obrazovnim ciljevima nastave.

PB doista nudi mogućnost dopune, poboljšanja i nadogradnje obveznog osnovnoškolskog kurikulumu i uključivanjem ekoloških tema. Takve aktivnosti uključuju različita predmetna područja: učenje o okolišu (učenici uče i konsolidiraju odgovorno gospodarenje otpadom, važnost odvajanja otpada, važnost prikupljanja, pravilnog odlaganja i recikliranja...), matematiku (uključuje razvrstavanje, brojanje, vaganje otpadnog materijala...), slovenski učenici obogaćuju svoj rječnik) i područje likovnog odgoja (učenici upoznaju otpadni materijal, njegova svojstva i upotrebljivost, nove likovne tehnike,...). Trudim se da velika većina onoga što stvaramo bude ekološki, odnosno otpadni materijal koji bi inače završio na odlagalištima ili čak obližnjim divljim odlagalištima. Osnova je otpadna ambalaža koja se kombinira s drugim otpadnim materijalima. Riječ je o raznim ostacima i onome što je već iskorišteno i predodređeno u smeće, ali dobro dođe. Prednost ovog materijala je što je besplatan i nikada ne ponestaje. Međutim, potrebno ga je prikupiti i očistiti ako je potrebno. Tijekom cijele školske godine potičem učenike i roditelje na prikupljanje i donošenje raznovrsnog materijala. Učenici dosta materijala donose od kuće, neki roditelji sa svojih radnih mjesta, a nešto dobijemo odlaganjem i čišćenjem ambalažnog otpada od školske ručke, ručka. Dogovorili smo se s kuharima da počistimo i po potrebi očistimo otpadnu ambalažu (veće kutije, kutije topljenog sira,...) koja nastaje u kuhinji i može se ponovno koristiti. Zajedno skupljamo veliki broj ambalažnog otpada koji se dijeli prema vrsti materijala: papir i karton (posebno kartonske kutije za lijekove, kozmetiku i hranu), tube (papirnatih ručnike, folije za hranu, toaletni papir, pladnjeve i kutije za jaja, papirnati tanjuri), staklo (osobito boce za hranu i pića, pića, staklenke za kiselu hranu i dječju hranu), metali (osobito limenke, metalna ambalaža za čuvanje konzerviranog voća i povrća, mlijeko u prahu) i plastika (osobito plastična ambalaža raznih namirnica (namazi, jogurti, mlijeko i voćni napici, boce, plastične staklenke i lonci...)). U učionici od kutija izrađujemo ekološki kutak i učimo kako pravilno razvrstati ambalažni otpad. Na kraju školske godine višak ambalaže se odvozi u kontejnere ispred škole i propisno zbrinjava.

Za prerađivanje ambalažnog otpada koristimo i drugi otpadni materijal koji učenici i roditelji također s velikim žarom donose u školu tijekom cijele godine: komade robe, kože, vune, starog papira, kartona, novina i časopisa, papirnatih salvete, komadiće ukrasnih vrpca, užad i sitnice, stari CD-i i slično.

Smatram da učenici ne samo da rado pomažu u prikupljanju i razvrstavanju otpadnog materijala i stvaraju od njega, nego se, štoviše, zabavljaju i puno uče. Uče da se materijali mogu koristiti na mnogo načina i za različite prilike. Stječu nova znanja, jer uče o njihovim svojstvima i upotrebljivosti pri radu s ambalažnim otpadom i drugim otpadnim materijalima. Pri projektiranju od takvih materijala testiraju se u mnogim likovnim tehnikama. Počinjemo raditi s jednostavnijim

materijalima i tehnikama, a s vremenom nastavljamo sa zahtjevnijim (kombinirajući i materijale i likovne tehnike). U svom radu učenici uče vještine učenja koristeći razne alate i pomagala. U manualnoj kreativnosti osposobljavaju se za koordinaciju ručnih pokreta (koordinacija ruku, očiju,...), točnost, brzinu, vještinu, strpljivost.

3. Zaključak

Članak pruža neke ideje i savjete o tome kako dobiti besplatan materijal za izradu i kako uključiti organski sadržaj u PB. Takvim planiranjem i provedbom aktivnosti učitelj ne samo da prenosi znanja, već omogućuje i aktivnu promjenu kulture ponašanja i ponašanja svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Materijal je dostupan studentima kod kuće, a prikladan je i za korištenje tijekom učenja na daljinu. Naime, kroz različite aktivnosti u odvojenom prikupljanju otpada učenici u svojim obiteljima uspostavljaju nove navike odvajanja otpada i čini se da ih održavaju. Svake godine me učenici u OPB-u ponovno pozitivno iznenade pažljivijim odvajanjem otpada i prikupljanjem ambalažnog otpada. Svake godine u školu donose sve više ambalažnog otpada koji se pažljivo čisti i propisno odvaja. Ambalažni otpad sve više uključujemo u svoj rad. Primjećujemo da smo svi sve aktivniji u brizi za zdrav okoliš.

4.Literatura

- [1.] Blaj, B. in Kos Knez, S. (2005). Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli: razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja. (koncept). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod Rs za šolstvo.
- [2.] Fefer, J. (2002). Jaka pomaga naravi. Vrhnika: FIF- okoljevarstveno svetovanje.
- [3.] Galliez, I. (2010). Zemlja se je prehladila. Jezero: Morfem.
- [4.] Kodrič, Z. (2009). Ekovedek, Bor in Jelka. Maribor: Založba Pivec.
- [5.] Kraljič, H. (2011). Doktor Medved. Jezero: Morfem.
- [6.] Podgoršek, M. (2011). Eko kralj. Domžale: Epistola.
- [7.] Podgoršek, M. (2015). Potovanje male plastične vrečke. Domžale: Epistola.

Stručni rad

SOCIJALNE VJEŠTINE U PRVOM RAZREDU

JULIJA GRM

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Djeca polako i razvojno stječu socijalne vještine. Svako razvojno razdoblje djetetu nudi određene mogućnosti razvoja, što je svakako potpuno individualno. Međutim, postoje određene prekretnice koje predviđaju što bi dijete trebalo moći naučiti u određenoj dobi. Komunikacija i upravljanje emocijama vrlo su važne društvene vrline i osnova za razvoj gotovo svih društvenih vještina. Dijete prvo mora biti svjesno svojih emocija – to se može razviti tek kada su razvijene određene kognitivne sposobnosti, posebice sposobnost pomnog promatranja. Da bi dijete bilo svjesno svojih emocija, prvo ih mora svjesno percipirati u sebi. On to čini promatrajući što se događa u njemu. Možemo pomoći djetetu razgovorima i pitanjima. Ako to postane stalna praksa, dijete će polako, ali postojano razvijati sposobnost samoopažanja i svijesti o vlastitim emocijama.

Ključne riječi: djeca, socijalne vještine, emocije.

1. Uvod

Dječji razvoj obuhvaća sljedeća područja: tjelesni razvoj, motorički razvoj, kognitivni razvoj (pažnja, percepcija, predstavljanje, kreativnost, učenje, pamćenje, mišljenje, govor), psihosocijalni razvoj (osobnost, emocije, odnosi, privrženost, ponašanje) i moralni razvoj. Sva područja su međusobno povezana, komplementarna i uvjetovana. Ne možemo ih hijerarhijski rasporediti, jer su svi važni za cjelokupni razvoj djeteta.

2. Jedro

Pružatelji društvenih igara, odgajatelji i učitelji moraju imati određene podatke o takvim igrama koje dobivaju na raznim radionicama. U mraku je bitan samo učinak, ali je potrebno unaprijed razmisliti koji su nam ciljevi, kako ćemo najbolje izvesti utakmicu, pa prema kojem ključu treba predvidjeti i prepreke koje nas mogu zadesiti tijekom provedbe. Stoga je ključno unaprijed se dobro pripremiti za provedbu, ali također moramo obratiti pozornost na:

- veličina i struktura grupe,
- jasno predstavljena pravila,
- uključenost svakog pojedinca u aktivnosti grupe,
- jasni i sažeti zahtjevi koje treba poštovati tijekom igre i analize tijeka igre,
- uzimajući u obzir potrebe cijele grupe, a ne samo pojedinca,
- poštivanje želja pojedinca tijekom grupne igre,
- dobro uvažavanje promjenjive klime u razredu prilikom provođenja društvenih igara.

Kako je jedna od ključnih komponenti društvenih igara komunikacija, potrebno je razjasniti glavne teme u grupi koje se tiču komunikacije:

- tko koga sluša,
- koje su ideje prihvaćene,
- koliki utjecaj netko ima.

Tako se postupno počinje stvarati mjesto pojedinca u grupi, gdje svatko stječe svoj status. Time počinjemo svi zajedno, kako učenici tako i učitelji, stvarati grupnu kulturu koja dotiče karakteristike primjerenog ponašanja u grupi, građenja pozitivnih odnosa u skupini i pozitivnog vrednovanja sebe i cijele grupe. Pritom se potrebno naviknuti na stjecanje pozitivne slike o sebi. (4)

Svaki učitelj ima očekivanja za svoje učenike i razred, ali ona nisu nužno ista kao i stvarno stanje u razredu. U razredu se može pojaviti nekoliko dimenzija odnosa: povezanost, zadovoljstvo, napetost, poteškoće, natjecanje. Kada situacija u razredu odstupa od uređene razredne klime, učitelj si često pomaže društvenim igrama. Oni su često učinkovitiji od puke rasprave između učenika i nastavnika, jer svaki učenik ima svoju ulogu i zna kako reagirati jedni na druge u situaciji. Kroz igru učenik stječe konkretna iskustva koja potom primjenjuje u praksi.

Svaki učitelj nastoji svoje učenike što uspješnije dovesti do postavljenih optimalnih ciljeva. Svako vodstvo je uspješno kada su u grupi uspostavljeni dobri međuljudski odnosi, pravilna komunikacija i visok stupanj motivacije među članovima grupe. U

principu svaka grupa ima svog voditelja, ali unutar grupe je ključno da su uloge pravilno raspoređene, što naravno ovisi i o strukturi grupe i vrsti grupe. Vođa grupe je pojedinac koji ima veći utjecaj na ostale članove, a oni ga podržavaju i slijede njegove smjernice. U vodstvu mogu postojati i neke prepreke koje otežavaju postizanje postavljenih ciljeva. Najčešći problemi se tiču osobina ličnosti vođe, funkcija vođe itd. Ocjenjivanje rada voditelja jedan je od najtežih zadataka, jer ga je uvijek potrebno gledati s dvije strane. U školi, kada netko ocjenjuje učitelja kao voditelja, prvo ga ocjenjuje ravnatelj, a važnu ocjenu daju, naravno, i učenici. Za učitelja koji je uspješan vođa svoje grupe važno je da može uspostaviti demokratske odnose koji pomažu da se učenici bolje motiviraju za rad. Dobar voditelj nastoji aktivirati učenikove intelektualne sposobnosti, promiče pravilnu komunikaciju između učenika i gradi na međusobnom povjerenju i ljubavi. Naravno, i dobar učitelj dobro poznaje svoje učenike, pa u razredu izvodi takve didaktičke aktivnosti kojima ispunjava zahtjeve sata.

Društvene igre jedan su od metodičkih pristupa koji spajaju igru s humorom, što je ključno za uspješno društveno učenje i svakodnevni život djece. Društvene igre nisu obične društvene igre. Provedbom društvenih igara nastojimo postići višu razinu socijalne osjetljivosti, razviti socijalne vještine i utjecati na kvalitetu vršnjačkih odnosa. Usklađujemo ili mijenjamo pravila i tijekom kako bismo usmjerili događaje u željenom smjeru. Suprotno tome, društvene igre imaju tendenciju natjecati se, eliminirati i ponuditi nekome tko je loše prihvaćen u grupi čak i manje vjerojatno da će sudjelovati. One se provode uglavnom na razini izvedbe i ne dopuštaju napredak na društvenom području.

J. Virk Rode i J. Belak Ožbolt ističu da je u društvenim igrama potrebno biti svjestan sljedećeg:

- Igre treba birati na temelju sustavnog promatranja i poznavanja karakteristika grupe (dinamika interakcija, odnosi među pojedincima, sukobi).
- Dijete se mora dobrovoljno odlučiti uključiti se u igru.
- Odgajatelj, učitelj ne samo da vodi igre nego ih i igra, ravnopravan je član skupine.
- Odgajatelj, učitelj moraju bilježiti zapažanja djece i događanja u skupini, jer to omogućuje bolje poznavanje djece.
- Mora se poštivati pravo na privatnost i pravo na različitost.
- Ciljevi pojedinih igara moraju biti jasno definirani kako bi se postigle promjene na razini društvenog razvoja.
- Nakon svake izvedbe razmišljamo i razgovaramo o tome što se događa, osjećamo i doživljavamo.

3. Zaključak

Igra je vrlo složena aktivnost u kojoj dijete izražava sebe, svoje osjećaje, ponašanje, potrebe, kroz koju se formira, uči, razvija. Zato je toliko važno da svako dijete uživa u igri od predškolskog razdoblja nadalje, da ima slobodan način razmišljanja, izražavanja i da ima priliku igrati se u grupama, gdje uči surađivati s drugima, a ne samo egocentrično djelovanje. Što je dijete snažnije uključeno i uključeno u grupu, prije će uvidjeti što je potrebno da on kao aktivni član grupe dobro funkcionira i bude uspješno prihvaćen u nju.

4. Literatura

- [1.] Brazelton, B., (1999). *Otrok: Čustveni in vedenjski razvoj vašega otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [2.] Horvat, L. in Magajna, L. (1987). *Razvoja psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [3.] Nemeč, B. in Kranjc, M. (2011). *Razvoj in učenje predšolskega otroka*. Ljubljana: Grafenauer založba.
- [4.] Virk Rode, J. in Belak Ožbolt, J. (2007). *Razred kot socialna skupina in socialne igre*. Pridobljeno 12. 9. 2012 s http://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=2281
- [5.] Toličič, I. in Smiljanič, V. (1979). *Otroška psihologija*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Stručni rad

TEHNIČKA KREACIJA U ŠKOLI

JULIJA GRM

Osnovna šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

U članku se prikazuje produženi boravak (PB) kao prilika za razvoj tehničke kreativnosti, te jedna od komponenti produženog boravka kreativno slobodno vrijeme kao prilika za rano učenje i poučavanje tehnike i tehnologije. Produženi boravak vidim kao priliku da student kroz igru i kreativni rad stječe znanje, iskustvo i uvid u svijet tehnologije. U članku su prikazane neke planirane i usmjerene aktivnosti iz područja tehnologije i tehnologije u produženom boravku, prilagođene dobi i razvojnoj fazi djece, uz koje učenici upoznaju materijale i tehnike rada, koriste alate i uređaje, dizajniraju, razvijaju vještine i kreativnost. .

Ključne riječi: tehnika i tehnologija, produženi boravak, kreativnost, tehnički kutak, modelarstvo i modelarstvo.

1. Uvod

„ Ako se ne posvetimo zadaći izvanrednih napora, zemlje koje nemaju temelj za sudjelovanje u međunarodnom tehnološkom natjecanju postat će područja siromaštva, očaja i nasilja koja se ne mogu iskorijeniti pomoći ili humanitarnim djelovanjem. "(1)

Kako se aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama prilagođavaju potrebama razvoja i ubrzavaju razvoj, tehnički se sadržaji uvode u nastavne planove i programe. Rano učenje tehnike u našoj zemlji počinje u predškolskoj dobi, a nastavlja se u osnovnom obrazovanju. Osnove tehnike i tehnologije u prva tri razreda osnovne škole su učenje o okolišu. Nastavni planovi i programi za učenje o okolišu sadrže ciljeve koji su prepoznati kao ciljevi tehnike i tehnologije.

„Djeca u vrtićima i učenici u prvom razdoblju od 9 godina u aktivnostima kreativnog procesa rada i strategija učenja tehnike i tehnologije stječu znanja i znanja o tehničkim objektima, pojavama i procesima te uče o njihovoj namjeni i važnosti, upoznaju različito okruženje. i materijalima prilagođenim ljudima, razvijaju ideju o stvaranju otpada te značenju i mogućnostima obrade, alatima i uređajima, modelima, maketama i drugim kreacijama te razvijaju svoje tehničke, kreativne sposobnosti i vještine. (2)

Tehnika i tehnologija i produženi boravak

Kako se aktivnosti u PB-u isprepliću i nadograđuju s obrazovnim ciljevima nastave, svake školske godine postavljam si izazov planiranja odgojno-obrazovnog rada u produženom boravku kako bih učenicima ponudila što više znanja o svijetu tehnike.

Tehnički izričaj djece temelji se na kreativnosti koja je njegova osnovna smjernica. Kreativno slobodno vrijeme kao jedna od sastavnica PB-a nudi brojne mogućnosti za razvoj kreativnosti u različitim područjima, uključujući i tehničko, gdje se temelji na vodećim i globalnim ciljevima tehnike i tehnologije za 1. tromjesečje devetogodišnje osnovne škole zapisanim u Nastavnom planu i programu učenja o okolišu. o upoznavanju materijala, tehnikama strojne obrade, alatima i uređajima, o konstrukciji i razumijevanju funkcionalnih veza (3, 4)

Fokus aktivnosti trebao bi biti na činjenici da učenici samostalno identificiraju, testiraju, proizvode, izlažu, sastavljaju, grade, uspoređuju, planiraju i ocjenjuju. Poanta je da proizvod nije sam sebi cilj, već samo sredstvo za razvoj kreativnih sposobnosti, a time i sredstvo za oblikovanje djetetove osobnosti. (5)

Rano uvođenje tehnike i tehnologije u PB također donosi puno kreativnog zadovoljstva studentima. Svake godine se pokaže da većina njih voli tehnički stvarati. Iskustvo učitelja s proizvodom, modelom i maketom, koje on osmišljava i preoblikuje, učitelju puno govori. Učenici imaju tendenciju osjećati pravo zadovoljstvo kada stvore nešto novo ili samo poboljšaju postojeće. Doista nas impresioniraju i iznenađuju svojom maštom, inovativnošću i idejama. Nevjerojatno je koliko su neki studenti vješti. Svake godine se pokaže da učenik ne briljira u drugim područjima, ali je iznimno samostalan u području tehnike i tehnologije, kreativan, snalažljiv, ima visoko razvijene ručne vještine, estetski osjećaj, preciznost. U pravilu se na ovom području dokazuju učenici koji su slabiji u drugim područjima, a to je također jako dobro za njihovo samopoštovanje.

I danas mi odzvanjaju riječi učenika mog OPB-a, kada smo prošlog proljeća napravili maketu papirnatog aviona na gumici i bacili je u dvorište ispred škole: „Učiteljice, danas sam pomogao svojim kolegama iz razreda. . Moji kolege iz razreda uvijek mi pomognu jer ne znam čitati ni matematiku. Danas sam im pomogao. Pomogao sam im da njihov avion odleti daleko.”

Izrada aviona bila je jednostavna. Učenici su nacrtali plan na crtežnom listu (sheleshamer). Obrisi modela je izrezan i sastavljen bez upotrebe ljepila samo presavijanjem lista papira. Međutim, bila je potrebna precizna izrada i pravilno postavljanje. U ovom slučaju, avion je dobro letio. To je učinio i eksponirani učenik, a pritom je slijedio moje upute. Važna je i ispravna procedura pokretanja. Letke je ispalio tako što je prvo zalijepio zub na donju stranu modela za jedan kraj gumice. Jednom rukom je držao vertikalni stabilizator na modelu, a drugom je zatezao slobodni kraj elastike. Ispravno je usmjerio model prema gore i spustio ga. Sjetio se i da se dvije tanke elastike mogu spojiti jedna na drugu i da je njegov avion letio stvarno sjajno. Drugim kolegama iz razreda pokazao je da uz pomoć kormila na horizontalnom stabilizatoru podešava zavoj ili smjer leta. Ako želimo da se piloti strmije penju, lagano ih savijamo prema gore i obrnuto. Važan je i vertikalni stabilizator koji, ako se okrene lijevo i desno, može utjecati na smjer leta. (6)

Kutovi i tehnika i tehnologija

Tijekom organiziranog PB-a, gdje je rad uglavnom postavljen tako da dijete u okviru ponuđenih mogućnosti odabere odgovarajući oblik rada i aktivnosti, dnevna dinamika rada uključuje i rad u kutovima. U učionici imamo dizajnerski kutak u kojem se također razvijaju vještine i navike iz područja tehnike i tehnologije. Svaki dan tamo donosim materijal i alate za njegovu obradu. Dijete kroz igru stječe znanje, iskustvo i uvid u svijet tehnologije. To je moguće i u tehničkom kutu. U razredu imamo “lego kutak”. Lego je samo jedna od konstrukcionih kolekcija. Djeca s građevnim elementima ove slagalice sastavljaju predmete i modele, uglavnom vezane uz tjednu temu, dok otkrivaju osnovne tehničke funkcije (npr. transport, podizanje,). Stječu tehničko i fizičko znanje i iskustvo te razvijaju vještine za dizajn i inovacije. Učenici mogu nadograditi ovo znanje i vještine u aktivnosti Lego robotike koja ih zanima. Kako u odjelu postoji želja za stvaranjem, izradom, eksperimentiranjem, projektiranjem i drugim tehničkim tehnikama, nastojim u budućnosti ovaj odjel dopuniti nekom drugom kolekcijom građenja (Gigo slagalice, Metador,...).

2. Zaključak

Učitelj se susreće s brojnim izazovima u svom odgojno-obrazovnom radu unutar PB. Jedna od njih je i poticanje i razvijanje tehničke kreativnosti kod učenika.

„Racionalizatori, izumitelji i istraživači nisu 'rođeni' samo na fakultetima, institutima i istraživačkim centrima. Stjecanje kvaliteta inovatora je proces koji vuče korijene iz predškolske dobi. Taj se proces nastavlja u osnovnoj školi u nastavi, izvannastavnim aktivnostima i nastavlja se u srednjim školama i fakultetima. Pritom polaznici (od vrtića do fakulteta) stječu znanja, iskustva, vještine, navike i, što je najvažnije: kreativno i tehničko razmišljanje. Od manjih tehničkih poboljšanja i racionalizacija do velikih izuma i sveobuhvatnih tehnologija.'(5)

Mnogo je mogućnosti za tehniku i tehnologiju u prva tri razreda osnovne škole (nastava, produženi boravak, produženi program, zanimljive aktivnosti, tehnički dani, međupredmetno povezivanje). U našoj školi nudimo i zanimljive aktivnosti iz područja tehnike i tehnologije Lego robotike te radionice modeliranja i modeliranja.

Papotnik (5) naglašava da „ne propuštamo ovo razdoblje (predškolski i rani školski period) za rano učenje tehnologije“, a ja na temelju napisanog dodajem: „Ovu aktivnost (PB) ne propuštamo za rano učenje tehnologije“. Suvremeni način života i školski sustav orijentiran na performanse oduzimaju djeci sve više vremena, tako da im gotovo ništa ne preostaje za opušteno i fakultativno stvaranje. Priroda rada u odjelu produženog boravka, koji nije primarno učenje, omogućuje studentima da ovdje stvaraju opušteno i fakultativno, pa im tu mogućnost nudimo, primjerice, u dizajnerskom ili tehničkom kutku.

3.Literatura:

- [1.] Delors, J. (1999). Učenje- Skriti zaklad; Poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, Pripravljeno za Unesco. Ljubljana: Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- [2.] Papotnik, A., Katalinič, D. in Fošnarič, S. (2005). To zmoremo že sedaj: z opazovanjem, raziskovanjem in ustvarjanjem v svetu naravoslovja in tehnike. Limbuš: Izotech.
- [3.] Blaj, B. in Kos Knez, S. (2005). Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli: razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja. (koncept). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport: Zavod Rs za šolstvo.
- [4.] Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Učni načrt.
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznavanje_okolja_pop.pdf (26. 6. 2021)
- [5.] Papotnik, A. (1988). Tehnika za najmanjše: prispevki k delovno- tehnični vzgoji v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Maribor: Založba Obzorja.
- [6.] Papirnata letala. Knjiga z navodili in papirji z modelčki. (2014) Tržič: Učila.
- [7.] Papotnik, A. 101 izdelek iz odpadne embalaže. (1994) Maribor: Založba Obzorja.

Stručni rad

SLOBODNO VRIJEME UČENIKA U RAZDOBLJU TRAJANJA COVID-19

Erik Kurbos, prof. nem. in ang.

Dijaški dom Lizike Jančar Maribor, Slovenija

Sažetak

U ovom članku predstaviti ćemo mnoge načine provođenja slobodnog vremena koje nudi naš učenički dom, odnosno zanimljive aktivnosti i projekte koje Učenički dom Lizike Jančar Maribor nudi učenicima kao kvalitetno slobodno vrijeme. Također ćemo pokazati kako je virus COVID-19 promijenio posjećenost interesnih aktivnosti u učeničkom domu.

Ključne riječi: slobodne aktivnosti, interesne aktivnosti, COVID mjere.

1. Uvod

Virus COVID-19 je virus koji je teško pogodio ljude u svim aspektima njihovog života. Iako su starije generacije, kao rizične skupine, trpjele najteže posljedice u životno opasnim okolnostima, posebno ugrožena generacija postali su mladi koji su bili uskraćeni za slobodno vrijeme kakvo su poznavali njihovi roditelji i generacije prije njih. Kad razmišljamo o slobodnom vremenu, postavlja se prvo pitanje: Što je slobodno vrijeme i zašto je toliko važno? Autorica Sabina Derganc slobodno vrijeme definira kao vrijeme koje nije ispunjeno obavezama, vrijeme za oslobađanje od stresa od škole, posla i drugih svakodnevnih obaveza te vrijeme kada se slobodno odlučujemo za razne aktivnosti [1]. Nadalje, autorica navodi da mladima to znači prilika za opuštanje, kada se oslobođeni vanjskih pritisaka mogu družiti s prijateljima, zabaviti, izraziti se i testirati svoje sposobnosti, te da nas sadržajno provođenje slobodnog vremena može zaštititi od brojnih tjelesnih i psihičkih bolesti ili barem ublažiti njegove posljedice. [1].

Prema Kuharu, dosljedno sudjelovanje u slobodnom vremenu je prevencija protiv kaznenih djela i depresivnih raspoloženja. [2] Francuski sociolog J. spominje tri važne funkcije koje slobodno vrijeme ima [3]:

1. Odmor znači oslobađanje od intelektualnog ili fizičkog napora. Ovo je proces opuštanja i obnavljanja tjelesne snage. Ako posao koji obavljamo ima tjelesni karakter, treba obavljati pasivni odmor (sjedenje, mirovanje, spavanje), ali ako je više mentalnog karaktera (kao što je učenje), pauza treba biti aktivna – rekreacija, kretanje.
2. Zabava – donosi zadovoljstvo. Njezina svrha je osvježavati i stvarati dobro raspoloženje, pa ju treba njegovati kao sastavnicu života, uz učenje. Mlade treba poticati na kreativnu zabavu koja uključuje elemente aktivnog sudjelovanja u procesu oblikovanja sadržaja. Zabava koju nudi tržište (slot automati, elektronske igre) je takva da ne zahtijeva poseban napor, te drži igrača u stalnoj napetosti.
3. razvoj osobnosti - aktivnosti vezane uz razvoj osobnosti uključuju aktivnosti u različitim područjima i omogućuju osobi da se razvija emocionalno, mentalno, socijalno, ekonomski, spolno i moralno. [4]

2. Slobodne aktivnosti i njihovi ciljevi

U učeničkom domu Lizike Jančar učenici imaju priliku ispuniti svoje slobodno vrijeme brojnim zanimljivim aktivnostima.

U interesnoj aktivnosti Likovni krug učenicima omogućava slobodno umjetničko izražavanje, pomoć pri izložbama, posjećivanje izložba u gradu Mariboru, pomoć u raznim ukrasima i sudjelovanje na natjecanjima i kolonijama. U Lutkarskom klubu učenici izrađuju ručne lutke i lutke za prste, predstavljaju ih i sudjeluju u lutkarskim predstavama. Čitaonice i kreativne radionice namijenjene su čitanju i upoznavanju različitih, nagrađivanih i kvalitetnih književnih djela slovenskih i stranih autora te stvaranju.

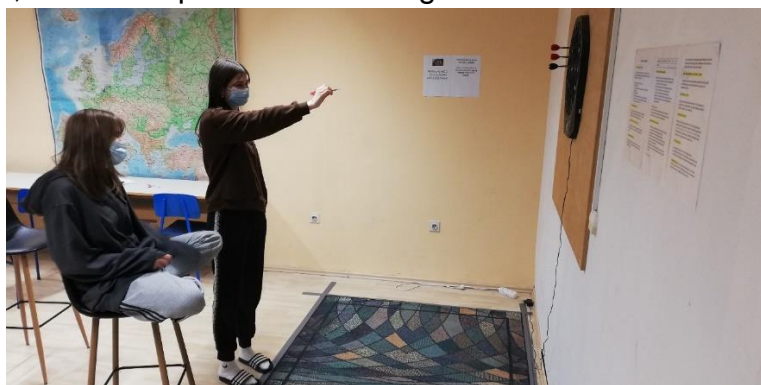
Računalstvo je namijenjeno upoznavanju korisnih programa (kao što su Office, Graph, Picasa itd.), navikavanju na sigurno korištenje interneta i društvenih mreža, učenju online etike, pomaganju u seminarskim zadacima i prezentacijama te tehničkoj podršci. U aktivnosti Streljaštva učenici upoznaju zračnu pušku, rukovanje vatrenim oružjem, pravila sportskog streljaštva te se navikavaju na strpljenje, smirenost i pravilno disanje. U interesnoj aktivnosti Njega lica i tijela učenici uče osnovne zakonitosti šminkanja, razvijaju osjećaj za estetiku uz pomoć literature, fotografije i razgovora, uče o važnosti higijene, zdrave prehrane, tjelovježbe i mentalnog zdravlja te se uče prihvaćati takvima kakvi jesu.

U interesnoj skupini Video kružok učenici uče osnove digitalnog snimanja, fotografije, video formate i osnovna pomagala. Sve o psima zanimljiva je aktivnost u kojoj učenici uče o uzgoju pasa i pravilnoj njezi kućnih ljubimaca, općem znanju o postupanju sa psima, glasinama o psima kako bi se izbjegao sukob i Zakonu o zaštiti dobrobiti životinja i mučenju. Zanimljiva aktivnost L'art stavlja naglasak na stvaranje i razvoj znanja u različitim područjima umjetnosti, a učenici svoje radove izlažu i u izložbenom centru Lija. Zanimljiva aktivnost Učiti kako učiti ima za cilj razvijanje strategija učenja, znanja, kako se riješiti potencijalnih napetosti prije procjene znanja i u javnosti, te upoznavanje vlastitih kognitivnih karakteristika, snaga i slabosti te stilova učenja. Zanimljiva aktivnost Joga je namijenjena jačanju psihofizičke kondicije, razvoju motorike, koncentracije i uspostavljanju sklada tijela, uma i duše. Učenički dom nudi učenicima i stolni tenis, badminton, pikado, šah, odbojku, košarku i nogomet.

Svoje slobodno vrijeme učenici mogu ispuniti i sudjelovanjem u raznim projektima: Volontiranje, Retro kutak, Tutorstvo, Likika Likika Jančar, Kuharija, Maribor - moj grad, Čitamo zajedno, Za zdravlje u Liziki, U zagrljaju kulture, Kreirajmo, Zelena Lizika, Kreativna nepovezanost, Večer umjetnosti, Mladi za napredak Maribor i Ambasador škole Europskog parlamenta, koji učenicima omogućuje da preuzmu ulogu veleposlanika Europskog parlamenta i postanu predstavnici EU života u učeničkom domu, podižući svijest o važnosti EU, Europskog parlamenta i europskog građanskog života te budućnosti Europe.

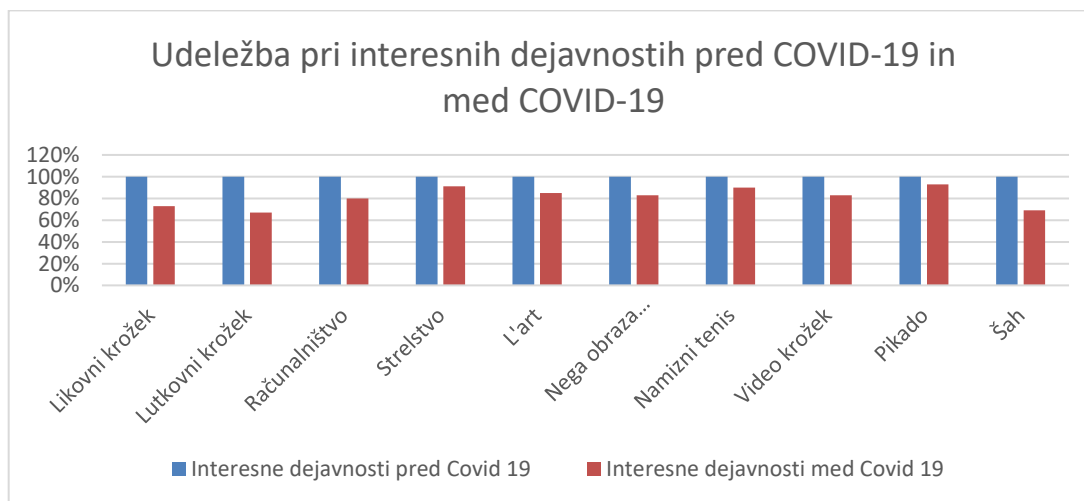
2.1 Slobodne aktivnosti u vremenu virusa COVID-19

Neke interesne aktivnosti u školskoj godini 2021./2022. više se nisu provodile - košarka, odbojka i nogomet su se prije pojave virusa COVID-19 odvijali u teretani ispred učeničkog doma, ali zbog prirode ovih sportskih aktivnosti prevencija širenja virusa COVID-19, međutim, njihova provedba je prestala. Opet su se nastavile provoditi i druge interesne aktivnosti poput pikada, šaha i stolnog tenisa, ali u skladu s mjerama prevencije COVID-19, uključujući dezinfekciju inventara prije svake uporabe, obveznu uporabu maski i sigurnosnu distancu.

Slika 18 – Interesna aktivnost Pikado u Učeničkom domu Lizike Jančar

Vezano uz promjenu sudjelovanja učenika u izvannastavnim aktivnostima u učeničkom domu, pitali smo nositelje izvannastavnih aktivnosti, odnosno odgajatelje koji su nam dostavili podatke o posjećenosti izvannastavnih aktivnosti, kao i učenike Učeničkog doma Liziku Jančar, koji su sudjelovali u kratkim anketama.

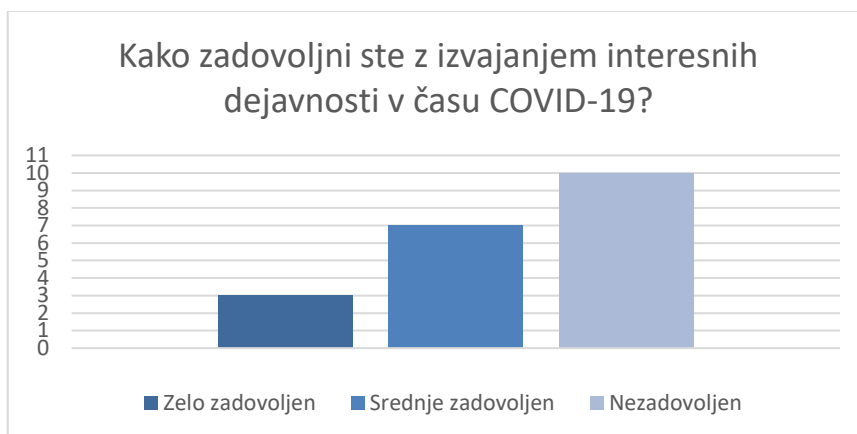

Graf 1 - Sudjelovanje u interesnim aktivnostima prije i tijekom virusa COVID-19

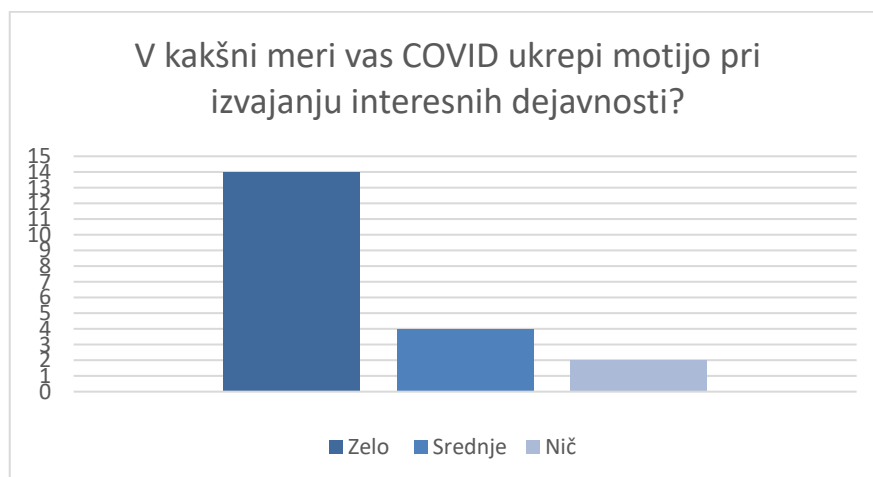
Podaci koje su dostavili pružatelji interesnih aktivnosti u domu pokazuju da su se brojni učenici prilagodili situaciji i unatoč mjerama za sprječavanje širenja COVID-19 i dalje sudjeluju u interesnim aktivnostima. Međutim, ustanovili smo da se ovo sudjelovanje u svim interesnim aktivnostima smanjilo. Pad je najmanji u pikadu

(7%), streljaštvu (9%) i stolnom tenisu (10%), a najveći u lutkarskom društvu (33%), šahu (31%) i likovnom klubu (27%).

Nakon analize posjeta interesnim aktivnostima, nasumično smo tražili 20 učenika, koji su intervjuirani kratkom anketom. Anketa se sastojala od dva ključna pitanja. U prvom pitanju zanimalo nas je koliko su učenici zadovoljni provedbom interesnih aktivnosti tijekom COVID-19. Učenici su mogli odgovoriti: vrlo zadovoljni, umjereno zadovoljni i nezadovoljni. U drugom pitanju zanimalo nas je u kojoj mjeri COVID mjere ometaju aktivnosti učenika. Mogući odgovori na drugo pitanje bili su: vrlo, srednje i nula.

Graf 2 - Anketa - 1. pitanje

Graf 3 - Anketa - 2. pitanje

U prvom pitanju vidimo da su 3 učenika bila vrlo zadovoljna provedbom interesne aktivnosti, 7 učenika umjereno zadovoljno i 10 učenika nezadovoljno. U drugom pitanju vidimo da samo 2 učenika uopće nisu ometana COVID mjerama, 4 učenika su bila umjereno ometana, a čak 14 učenika jako je ometano mjerama.

Na temelju analize provedenih anketa s učenicima, možemo zaključiti da se razlozi pada posjećenosti interesnih aktivnosti mogu tražiti uglavnom u mjerama prevencije virusa COVID-19, što je postalo uvjet za sudjelovanje u svim interesnim aktivnostima tijekom širenje COVID-19 i drugih aktivnosti u slobodno vrijeme koje su se nastavile. Nakon rezultata kratkih anketa, razgovarali smo s nekim učenicima, jer nas je zanimalo njihovo mišljenje o mjerama. Neki učenici povjerali su nam da više ne sudjeluju u interesnim aktivnostima, jer ih mjera poput obvezne nošenja maske ometa u obavljanju interesnih aktivnosti te ih fizički i psihički opterećuje zbog čega gube volju za razonodom te radije ne prisustvuju aktivnostima. Također su kazali da smatraju da im je sloboda svim mjerama oduzeta, odnosno da više ne mogu u potpunosti izražavati svoje slobode.

Što se tiče promjena, učenici su također rekli da su većinu svojih interesnih aktivnosti prenijeli u virtualni svijet. To je uglavnom zato što nisu morali ništa poduzeti i zato što su se tamo osjećali slobodnije.

3. Zaključak

Situacija s virusom COVID-19 promijenila je vrijednosti mladih ljudi i njihove načine provođenja slobodnog vremena. Vraćajući se francuskom sociologu Dumazedieru, možemo vidjeti da su učenici morali promijeniti način provođenja slobodnog vremena, jer su se promijenile važne funkcije slobodnog vremena. Čak i ako se usredotočimo samo na mjeru sprječavanja širenja virusa COVID-19, kao što je obvezno nošenje maske, nalazimo da takva mjera snažno utječe na barem dvije od tri funkcije slobodnog vremena – odmor, olakšavanje intelektualnog ili fizičkog napora, te zabava koja donosi utjehu i dobro raspoloženje. Za učenike je obvezno nošenje maske opterećenje, a ne oslobađanje od intelektualnih ili fizičkih napora, a umjesto ugone i dobrog raspoloženja učenici gube volju za slobodnim aktivnostima. Budući da takav način obavljanja interesne aktivnosti predstavlja više negativno nego pozitivno iskustvo, možemo reći da time slobodna aktivnost gubi svoju svrhu. Čak i prema definiciji Sabine Derganc, koja tvrdi da je slobodno vrijeme vrijeme koje nije ispunjeno obavezama, razlozi odbijanja slobodnih aktivnosti od strane učenika mogu se tražiti uglavnom u mjerama za sprječavanje širenja virusa COVID-19. Naime, mjere pridružuju slobodne aktivnosti obavezama, zbog čega slobodne aktivnosti gube svoju draž.

4. Literatura

[1.] Derganc, S. (2004). Prosti čas mladih. Ljubljana: Mladinska knjiga.

[2.] Kuhar, M. (2007). Prosti čas mladih 21. stoletja. Socialna pedagogika (Ljubljana). 11 (4), 453-471.

[3.] Dumazedier, J. (1967). Toward a society of leisure. New York: Free Press.

[4.] Hočevar, F. in Mesec, B. (1981). Prosti čas. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

Stručni rad

ČAROBNI SVIJET PRIRODE I BESPLATNE IGRE ZA MALU DJECU

Tanja Radović Kantardžić

Osnovna šola Primoža Trubarja Laško, Slovenija

Sažetak

Kroz igru djeca uče i stječu osnovna znanja za život. Međutim, budući da smo mi odrasli odgovorni za djecu, moramo im pokazati smjernice koje treba slijediti. Ključ je svakako zdrav i kvalitetan život koji omogućuje život u prirodi i mogućnost slobodnog istraživanja okoliša. Priroda nam omogućuje da se uzbuđujemo, podučavamo i stječemo iskustvo. Prirodno okruženje ima prednosti koje zadovoljavaju potrebe djece za poticajnim i raznolikim okruženjem za igru. Igra na otvorenom trebala bi se odvijati svaki dan, bez obzira na vremenske prilike, jer bi trebala omogućiti djetetu razvoj kreativnosti i prije svega puno kretanja. Djeci nudimo mogućnosti za trčanje, skakanje, penjanje, klizanje, sanjkanje, prskanje, igru s pijeskom, otkrivanje prirode... Igra je vrlo složena aktivnost koja se može tretirati na vrlo različite načine i daleko je od istraživanja.

Ključne riječi: šuma, djeca, slobodna igra, priroda.

1. Uvod

Većina autora značenje igre tumači na svoj način, zbog čega postoje brojna objašnjenja i teorije. Igra stoga pokriva širok raspon činjenica, kako za djecu tako i za odrasle. Jedinствена definicija dječje igre komplicirana je činjenicom da se radi o igri za djecu različite dobi i za različite vrste igre (igra uloga, društveno-dramska, maštovita, konstruktivna, pokretna ili društvena igra. Zapravo, različiti autori koriste različite, ali slične kriterije za definiranje igre. (3)

Svaka igra također pokazuje djetetovu potrebu da na poseban način utječe i mijenja okolinu. U igri dijete uči biti neovisno o svojoj okolini, a ujedno ga igra potiče na aktivnost. Dijete se igra zbog užitka koje mu igra pruža, a ne zbog vanjske prisile. U njoj su tijek i smisao, pa djetetu nije najvažniji krajnji rezultat nego sam proces, uživanje i zadovoljstvo u igri (2). Djeci je potrebno neposredno iskustvo s puno praktičnih aktivnosti, materijala, puno istraživanja. Trebaju im puno prilika da to iznova i iznova prožive kroz igru koju sami kreiraju i vode.

2. Središnji dio

Dječje okruženje ograničeno je na mali dio svijeta u kojem se djeca kreću. No, ovaj je prostor iznimno šarolik i zanimljiv pa je važno da odrasli ohrabre djecu i ponude im dovoljno mogućnosti za upoznavanje i istraživanje okoliša. Vanjski okoliš je važan za djecu jer im daje svjež zrak i prostor u kojem se mogu slobodno kretati. Boravak u prirodnom okruženju posebno je važan za djecu jer za njih ima brojne prednosti. Mnoga istraživanja upućuju na to da redoviti život u prirodnom okruženju donosi razvijenije motoričke sposobnosti, poboljšanje fizičkog zdravlja, manje agresije i konfrontacije te bolju koncentraciju. Prirodno okruženje djeci nudi golemo bogatstvo osjetilnih iskustava i otvorenih materijala i predmeta. Pospješuje cjeloviti razvoj djeteta i omogućuje napredak u svim područjima razvoja. (6) Šuma je izvrsno mjesto za istraživanje, igru i život u njoj. Šuma je naše najveće bogatstvo.

Kroz igru djeca upoznaju svoje vršnjake te se tako uče toleranciji i stječu osjećaj međusobne suradnje, uz to razvijaju svoje mišljenje i uče samostalno rješavati probleme ili konflikte. Dijete također ima sposobnost emocionalnog izražavanja prema određenim sadržajima ili vršnjacima. Slobodna igra u prirodnom okruženju iznimno je važna, jer pomaže jačanju imunološkog sustava te tjelesnom i motoričkom razvoju djeteta. Prvo, u razvoju se pojavljuje funkcionalna igra, koja je s kognitivnog stajališta najjednostavnija vrsta igre. U prvoj godini prevladava funkcionalna igra, no u drugoj godini njezina pojava počinje opadati, iako se u razvojno višim oblicima nastavlja tijekom cijelog predškolskog razdoblja. U funkcionalnoj igri djeca vježbaju svoje perceptivno-motoričke sposobnosti i stječu

nove. Ova vrsta igre utječe na razvoj razumijevanja uzročno-posljedičnih veza te na sposobnost predviđanja i predviđanja. (4)

Samu igru možemo nazvati vježbom, djetetovim slobodnim činom, izvan običnog i stvarnog života, koji ipak može do kraja ovisiti dijete. Igra je proces u kojem dijete uživa, pa se podrazumijeva. Igra se odvija u vremenu i prostoru po našem izboru, stvarajući tako međusobne društvene veze. Igra nije specijalizirana, definirana, planirana aktivnost, niti je usmjerena na rezultate. No, naprotiv, igra je jednostavna, multifunkcionalna, spontana i interno motivirana, što proizlazi iz potreba samog djeteta i kao takva najbolje odgovara zakonitostima razvoja djeteta. Dijete ulazi u igru svojevotjno, jer mu igra daje osjećaj sigurnosti i udobnosti, pa voli intervenirati u igru i sam je organizirati. Igra je za dijete vrlo vrijedna zbog samog procesa igranja, jer ju može kreirati izravno po svom izboru. Također omogućuje djeci istraživanje društvenih uloga i priprema ih za aktivno uključivanje u obiteljski i društveni život. Kada djeca dožive osjećaj kako je biti netko drugi (majka, otac), na taj način počinju trenirati sposobnost gledanja svijeta tuđim očima. Takvo igranje uloga predstavlja važan razvojni korak na putu zrelog društvenog ponašanja. Istraživanja pokazuju da slobodna, nestrukturirana, maštovita igra pridonosi razvoju jezika i sposobnosti usredotočenosti. Igra je primarna i nezamjenjiva dječja aktivnost. Poseban je upravo zato što proizlazi iz djetetove unutarnje motivacije i predstavlja djetetovu aktivnost po njegovom izboru. To je funkcionalan i svrsishodan način učenja za dijete predškolske dobi, čime se stječu složene vještine koje će mu biti korisne tijekom cijelog života.

Dječja igra ima više značenja. Omogućuje djetetu da shvati vrijednost moralnih vrijednosti. U kontaktu s drugom djecom razvija znanja o važnosti poštenja, istinoljubivosti i hrabrosti, osim toga stječe navike pozitivnog ponašanja koje ne bi stekao u kontaktu samo s odraslima. Oponašanjem ponašanja drugih ljudi moguće je steći nove oblike ponašanja koje promatrana osoba izražava. Dječje igre se razlikuju po sadržaju, broju sudionika, mjestu izvođenja, načinu organizacije i mnogim drugim karakteristikama.

Dijete je vrlo motivirano u igri, iako odrasli ne shvaćaju uvijek dječje igre kao izazov. Povezuje sve aspekte razvoja i učenja, posebno afektivnih i kognitivnih funkcija. Kada dijete ima dovoljno vremena za slobodnu igru, ono prerasta u složenije i postaje kognitivno i socijalno zahtjevnije. Kroz njega dijete istražuje materijale i otkriva njihova svojstva, maštovito koristi svoje znanje za igru s njima, izražava svoje emocije i otkriva unutarnje osjećaje, održava emocionalnu ravnotežu, tjelesno i psihičko zdravlje i dobrobit. Tijekom slobodne igre dijete razvija osjećaj tko je i koja je njegova vrijednost, uče društvene vještine i dijeljenje jedni od drugih.

Samostalno se nosi s sukobima i uči rješavati probleme, razvija komunikacijske i jezične vještine te se služi znakovima – upotreba simbola ključna je u razvoju učenja od osjetila do apstraktnog mišljenja.(4)

Djeca su veliki istraživači, odrasli se samo trebaju odvažiti, dopustiti im i dati im slobodu istraživanja. Djetinjstvo je ponekad bilo puno slobodnog vremena, lutanja i igre u prirodi do navečer. U današnje vrijeme djeci ostaje malo vremena za slobodnu igru ili se odrasli boje opasnosti koje bi se mogle dogoditi. Igra na otvorenom omogućuje djeci puno kretanja, ali i razvoj njihove kreativnosti u svim godišnjim dobima. Igra na otvorenom je svakodnevna prilika da se djeca uključe u

živu i glasnu igru. Djeca bi trebala istraživati prirodni okoliš, upoznati ga i doživjeti promjenjive vremenske prilike i godišnja doba. Vani djeca imaju prostor za trčanje, skakanje, bacanje, ljuljanje, sanjkanje, igru s pijeskom, vožnju biciklom.

3. Zaključak

Svijet prirode mjesto je za istraživanje, učenje o riziku, izgradnju samopouzdanja i bijeg u maštu. Iskustveno učenje koje pruža igra na otvorenom ima pozitivne učinke na zdravlje, opću dobrobit organizma i na razvoj ekološke svijesti. Danas se poprilično bojimo rizika povezanih s učenjem i igrom u prirodi – istina je da djeci trebamo osigurati sigurnost, ali im ipak trebamo dati priliku da istražuju prirodu. Igranje i učenje na otvorenom također pogoduju mentalnom zdravlju. Kroz zdravlje i dobrobit djece, mladih i cijele zajednice uspješnost razvoja ocjenjuje se kao najbolja kod djece čije se obrazovanje i učenje odvijalo u prirodi od najranije dobi.

4. Literatura

- [1.] Gyorek, N. (2012). Povabilo v gozd srečnih otrok. Evalvacijsko poročilo za pedagoške delavce. Kamnik: Samozaložba.
- [2.] Horvat, L., in Magajna, L. (1987). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [3.] Marjanovič Umek, L., in Kavčič, T. (2001). Otroška igra. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- [4.] 4. Santer, J., Griffiths. C. in Goodall. D. (2007). *Free Play in Early Childhood*. London: National Children's Bureau.
- [5.] Toličič, I. in Smiljanić, V. (1977). *Otroška psihologija*. Ljubljana: Mladinska knjiga
- [6.] Zupančič, M. (2001a). Vloga odraslega v otrokovi igri.
- [7.] Wilson, R. (2008). *Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments*. Oxon: Routledge.

Stručni rad

NEDONOŠĆE I NJEGOVE MOGUĆE OBRAZOVNO- ODGOJNE POTEŠKOĆE

Nives Gros, prof. defektologije
OŠ dr. Slavka Gruma, Zagorje ob Savi

Sažetak

Rođenje mog nedonoščeta je došlo kao grom iz vedra neba. Moja kćer nije došla na predviđeni termin, niti tjedan dana ranije. Rodila se 2 mjeseca prerano. Rođenje nedonoščeta nije romantičan događaj. Prijevremeni porod je obično neočekivani događaj kojeg prati puno brige, strahova, osjećaja krivnje, tuge i ljutnje. To je potpuno nepoznat položaj. Prijevremeno rođena beba nije beba koju nakon tri dana boravka u rodilištu odneseš kući. Ona je prekrasno, malo, bespomoćno biće koje je potpuno ovisno. O tebi. O liječnicima. O aparatima. Kada smo još u iščekivanju, najvažnije nam je roditi zdravo dijete. A kada rodiš prije vremena, zdravlje tvog djeteta postaje upitno. Pitaš se hoće li beba biti zdrava, hoće li imati kakve posljedice zbog prijevremenog poroda, poteškoće u razvoju, tko će mu pomoći itd. S obzirom na to da radim s djecom s posebnim potrebama te da je moja kćer rođena kao nedonošče, pitanje razvoja moje kćeri pojavilo se vrlo brzo nakon rođenja. U članku su predstavljena moja iskustva, prikupljene informacije i znanja koja sam stekla na putu odrastanja i razvoja moje malene. Fokusirala sam se na moguće probleme u razvoju nedonoščadi, koji mogu u manjoj ili većoj mjeri imati utjecaj na njihove odgojno obrazovne sposobnosti u vrtiću i školi.

Ključne riječi: nedonošče, razvoj, sposobnosti, poteškoće

1. TKO JE NEDONOŠČE

Prijevremeno rođena djeca su drugačija od ostalih beba. Razlikuju se od ostalih beba rođenih u terminu po težini, veličini, vanjskom izgledu i sposobnosti za život. Nekima je potrebna pomoć brojnih aparata i zahvata da prežive.

Donešeno novorođenče je ono koje se rodi nakon 37. i prije 42. tjedna trudnoće. Prenošeno novorođenče se rodilo nakon dopunjenog 42. tjedna trudnoće.

Nedonošče je svako novorođenče rođeno prije dopunjenog 37. tjedna trudnoće

Umjereno nedonošeno novorođenče je u maternici preživjelo 34 do 37 tjedana.

Vrlo nedonošeno novorođenče je rođeno između 29. i 33. tjedna trudnoće.

Iznimno (ekstremno) nedonošeno novorođenče je ono koje se rodilo prije 29-OG tjedna trudnoće.

Kod rođenja je važna i porodna težina, ali ona u pravilu nije mjerilo djetetove zrelosti. Kako će novorođenče napredovati najviše utječe gestacijska starost te djetetovo stanje na porodu, prethodni stres za vrijeme trudnoće, urođena životna snaga i temperament, stupanj kakvoće njege i opremljenost bolničkog odjela s aparatima koji su djetetu potrebni.

2. RAZVOJ PRIJEVREMENO ROĐENE DJECE

Prijevremeno rođenje je najčešći uzrok perinatalne smrtnosti i morbiditeta u djece te ima ozbiljne dugoročne posljedice u neurološkom razvoju te populacije djece. Više od 50% novorođenčadi koji su rođeni prije 32. tjedna ima određeni stupanj krvarenja u mozgu, a česte su i infekcije. Svi djelovi mozga kompleksno su međusobno međuovisni. Sva područja razvoja su tjesno povezana te ozljeda jednoga dljela mozga ima moguće posljedice na drugi.

Područja koja su udaljena od osnovne jezgre ozljede ili formacije ožiljka mogu pokazati oštećenje ili lošije funkcioniranje i mnogo kasnije, kada ove pojedinačne veze postaju bitne u procesu razvoja. Pomoću odgovarajuće razvojne podrške mogu se kod vrlo mladog središnjeg živčanog sustava razviti odgovarajuće kompenzacijske strategije. Vrlo niska gestacijska starost (ispod 33. tjedna) i porođajna težina (ispod 1500g) najbolji su pokazatelj dugotrajnih poteškoća u razvoju.

3. BRIGA ZA PRIJEVREMENO ROĐENO DIJETE NAKON OTPUSTA IZ RODILIŠTA

Danas preživljavaju i djeca koji su rođena više od tri mjeseca prije termina. Tome su doprinijeli bolja postporođajna njega, intenzivna terapija na specijaliziranim odjelima, nove metode liječenja i podrške djetetu. Ovoj je djeci za što normalniji razvoj potrebna posebna briga i nakon odlaska iz rodilišta.

3.1. PEDIJATRIJSKE AMBULANTE

Pedijatar je osobni liječnik koji se za vrijeme specijalizacije specijalizira isključivo za njegu djece i maloljetnika. Uz rad s djecom stječe dodatna iskustva, a znanje svake godine proširuje na predavanjima i seminarima te prateći stručnu literaturu iz područja pedijatrije. Sva djeca imaju pravo na preventivni sistematski pregled. Na tim pregledima dijete izvažu, provjere napredovanje težine i razvoj, s roditeljima razgovaraju o njezi, prehrani te mogućim poteškoćama.

3.2. RAZVOJNE AMBULANTE

Djecu s perinatalnim čimbenicima rizika detaljnije se prati u razvojnim ambulantomama. Organizirane su regionalno po cijeloj Sloveniji. Ovim ambulantomama rukovode razvojni pedijatri, koji su osim specijalizacije položili i dodatne tečajeve iz dječje neurologije i razvojnog neurološkog liječenja. Međutim, tim razvojne ambulante dosta je širi. Osim liječnika i medicinske sestre u njemu su još neurofizioterapeuti, radni terapeuti, logopedi, specijalni pedagozi, psiholozi i socijalni radnici. Potrebno je preciznije praćenje jer su neki problemi u razvoju češći kod ove djece, nego kod zdravo donešene.

U razvojnoj ambulanti dobivamo preporuke za poticanje djetetovog razvoja, a prema potrebi i pomoć terapeuta. Što je dijete ranije rođeno i što je više komplikacija prisutno, to više poteškoća očekujemo. Razvojni pedijatri žele dijete pregledati brzo nakon otpusta iz rodilišta jer je razvoj lakše usmjeriti nego ispravljati već uspostavljene obrasce pokreta, ponašanja i navika.

4. KAKVE POTEŠKOĆE OČEKUJEMO?

4.1. RAZVOJ KRETANJA I MANUALNE VJEŠTINE

Kod većine prijevremeno rođene djece primjećujemo poremećaj mišićnog tonusa. To ih ometa u razvoju držanja i kretanja. Stoga je vrlo važan način na koji ih nosimo i držimo te kako radimo s njima u svakodnevnim aktivnostima. Ako su poteškoće veće, dijete usmjeravaju na neurofizioterapiju. Tamo se uz terapiju uči držanje i pokreti koji se kod ostale djece razvijaju spontano. Kada je poremećaj mišićnog tonusa snažnije izražen i nakon 2.-e godine života, govorimo o

cerebralnoj paralizi. Ova djeca trebaju redovitu neurofizioterapiju kroz sva razdoblja rasta (do kraja puberteta), a cijeli život trebaju bar povremene preglede. Nije samo pokret nezgrapnan, već djeca često imaju problema i s ručnim vještinama.

U timu razvojne ambulante radne terapeutice preko igre i dnevnih aktivnosti pomažu djetetu kod stjecanja različitih perceptivnih i kognitivnih iskustava, ručnih spretnosti i svakodnevne brige o sebi.

4.2.SLUH

U rodilištu sva djeca imaju ispitivanje sluha. Sluh redovito provjeravaju u savjetovalištu i razvojnoj ambulanti. Ako odgovor na zvuk nije pouzdan, dljete preusmjeravaju na precizniji pregled sluha u audiološku ambulantu.

4.3.VID

Djecu koja na porodu imaju manje od 1500g obično već pregleda okulista na intenzivnom odjelu. Provjerava je li došlo do retinopatije nedonoščadi. To je oštećenje mrežnice koji u težem obliku uzrokuje sljepoću. Blaži oblici obično ne prouzrokuju veće poteškoće vida. Škiljenje i slabovidnost su češći kod nedonoščadi, pa se vid i pokretljivost očiju često provjeravaju. Kod nekih okulisti oštrinu vida korigiraju naočalama, a kod ostalih roditelji dobivaju upute kako razvoj vida poboljšati stimulacijom vida i drugim vježbama.

4.4.GOVOR

Poteškoće u razvoju su češće od poremećaja vida i sluha. Obično više dolazi do poremećaja pri izražavanju, nego razumjevanju. Prvi znakovi se manifestiraju već u rodilištu. Dljete jezikom dodiruje nepce ili ga plazi iz ustiju. Mlijeko pije obilno, guta puno zraka ili se zagrckuje. U timu razvojne ambulante time se opširnije bave logopedi. Logoped će dljete liječiti samo ako njegov govor ne ispunjava očekivanja s obzirom na dob. Pri tome ne čekamo da dijete napuni pet godina i ne očekujemo da će se govor možda spontano razviti. Važna je rana terapija i logoped ju može ponuditi već prije 2. godine života. Djeca koja imaju poteškoće pri razvoju govora teže izražavaju svoja mišljenja i želje, što ih može odvesti u nevolju. Kod svakog kašnjenja u govornom razvoju, treba detaljno provjeriti i sluh.

4.5. POTEŠKOĆE S UČENJEM

Kod nedonoščadi su češće smetnje pozornosti i koncentracije. Nezgrapna funkcija ruke može ih spriječiti u pisanju i drugim ručnim vještinama. Problemi s vidom mogu ih ometati u čitanju. Druge percepcije i misaoni procesi također mogu biti poremećeni. Važno je redovito pratiti dijete kod psihologa, koji će te tegobe na

vrijeme uočiti. Djetetu mogu pomoći i defektolozi koji su posebno educirani za rad s djecom s posebnim potrebama. Djeluju u sklopu nekih domova zdravlja, vrtića i škola, savjetovališta i drugih ustanova. Važno je pružiti pomoć djetetu prije nego što kašnjenje bude toliko veliko da dijete to samo primijeti, a pritom počne biti svjesno bihevioralno-emocionalnih problema.

5.ZAKLJUČAK

Studije u posljednje vrijeme pokazuju ozbiljnost kognitivnih, senzornih, govornih, očito prisutnih nedostataka u učenju te smetnje koncentracije kod vrlo rano rođene djece. Također, analize ove populacije potvrđuju niže akademske uspjehe (matematika, čitanje, pisanje), više odgojnih i emotivnih problema te lošije eksekutivne funkcije (verbalna fluentnost, memorija, kognitivna fleksibilnost) koje se pojavljuje u školskom razdoblju i nastavljaju u ranu odraslost. U prvim godinama primjećujemo i važne razlike u kognitivnom i govornom razvoju između djece rođene u terminu i nedonoščadi, unatoč korekciji kronološke starosti prijevremeno rođene djece.

Unatoč tome što većina djece s niskom porodnom težinom oko 4. godine života dostigne vršnjake na području motoričkog i intelektualnog razvoja, otprilike 15% djece s porodnom težinom ispod 1500g i 30% djece s težinom ispod 1000g i dalje pokazuje određene kognitivne nedostatke. Kod prerano rođene djece češće se susrećemo s ponašanjem neorganiziranog, hiperaktivnog tipa i smetnje, kao što su smetnje autističnog spektra i sklonost nesrećama.

6. POPIS LITERATURE

- [1.]Babybook. URL: <https://www.babybook.si/nedonosencek/> (14.12.2021)
- [2.]Babybook. URL: <https://www.babybook.si/kdaj-govorimo-o-nedonosenckih-in-kako-z-njimi-ravnamo/> (14.12.2021)
- [3.]Bregant, L., Čaušević, M., Hribernik, Š. in Kornhauser Cerar, L., 2014. Vaš nedonošenček: priručnik za starše in zdravstvene delavce. 2. izdaja. Ljubljana: Društvo za pomoč prezgodaj rojenim otrokom.
- [4.]Portal za izobraževanje iz zdravstvene nege. URL: <https://www.zdravstvena.info/vsznj/nedonosencek/>(14.12.2021)

Stručni rad

SVIJET DIDAKTIČKIH IGRAČA JE MALO DRUGAČIJI

JULIJA GRM

OŠ FRANA ROŠA, Cesta na Dobrovo 114, Celje, Slovenija

Sadržaj

Igra predstavlja raznoliku paletu aktivnosti za dijete ili odraslu osobu. Dječju igru karakteriziraju univerzalna obilježja i posebnosti. Mijenja se s dobi i razvojem djeteta. U nastavi kao organiziranom i promišljenom odgojno-obrazovnom procesu, odgojno-obrazovni ciljevi i zadaci mogu se ostvariti korištenjem didaktičkih igara. Didaktička igra je igra s određenim ciljem i zadatkom, s odabranim i organiziranim pravilima i sadržajem. Potiče aktivnosti kod učenika koje im pomažu u učenju i razvoju vještina. Prilikom planiranja didaktičke igre važno je poznavati karakteristike igre i njezine razvojne faze. Potrebno je polaziti od djetetovih interesa, sposobnosti i osobnog stava prema igri te provjeriti njezin odgojni učinak. Uz pomoć novih ideja, didaktičke igre mogu se izraditi od otpadnog materijala (papir, drvo i plastika) koji je toliko koristan za daljnju upotrebu. U diplomskom radu prezentirani su kriterijski utemeljeni prijedlozi za izradu didaktičkih igara iz područja matematike, slovenskog, upoznavanja okoliša i društva. Tijekom izrade takvih proizvoda treniramo tehnološke postupke, tehničku kreativnost, upoznajemo se s raznim alatima, priborom, materijalima te istovremeno izrađujemo proizvode.

Ključne riječi: didaktičke igračke, djeca, ambalažni otpad.

1.Uvod

Igra je osnovna aktivnost djeteta. Razlike između igre starijeg djeteta, predškolskog djeteta i dojenčadi su u predmetima koje dijete koristi za igru, u društvenim odnosima koje razvija s drugim suigračima i u prevladavajućim kognitivnim vrstama igre (igra uloga, pokretna igra, društvena igra ...) [1]. Didaktička igra je igra s određenim ciljem i zadatkom, u kojoj su pravila i sadržaji tako odabrani, usmjereni i organizirani da učenici zahtijevaju i razvijaju mentalne funkcije, aktivnosti, mišljenje, opažanje i doživljaj te stvaranje. Cilj ovih igara je da učenik kroz igru stječe određena znanja. Ciljeve koji se uvode u didaktičku igru djeca često uopće ne ostvaruju [4].

2.Jedro

Didaktička se igra od slobodne dječje igre razlikuje po naglašenijim pedagoškim zahtjevima te unaprijed određenom tijeku i slijedu pojedinačnih aktivnosti. Djeca su manje slobodna igrati didaktičke igre nego u drugim igrama. Međutim, ne treba ih strogo odvajati od ostalih vrsta igara, jer u svakoj igri dijete uči i razvija svoju osobnost [2].

Tijekom didaktičkih igara dijete razvija i učvršćuje:

- govor (slušanje drugih, učenje glasova, pričanje priča);
- motoričke sposobnosti (ručne vještine, koordinacija, brza reakcija),
- osjetila (vrsta, miris, sluh);
- mentalne sposobnosti (rješavanje problema, trening pamćenja, generalizacija);
- mašta (izum, nove igre);
- kreativnost;

- iskustvo i znanje;
- upoznavanje vršnjaka;
- karakterne osobine (samostalnost, hrabrost).

Sve ove osobine koje dijete stječe didaktičkim igrama stječu se i običnom igrom. Razlika između ostalih igara i didaktičkih igara je u tome što dijete nema takvu slobodu u potonjoj. Iz didaktičkih igara nešto učimo i ovaj cilj onoga što bismo trebali naučiti postavlja se prije igre [5].

Ambalažni otpad je vrlo koristan. Može se koristiti pri provođenju aktivnosti i ostvarivanju ciljeva iz kurikuluma. Služi kao pomoć i nastavnicima i učenicima. Od ambalažnog otpada mogu se stvoriti mnoge korisne didaktičke igre, igračke i korisni predmeti [7]. Učenici mogu izrađivati igrice na nastavi likovne kulture, u produženom boravku, na tehničkim danima i na taj način olakšati učitelju rad. Važno je svaku edukativnu igru uključiti u učionicu tek kada se prvi put provjerava u nastavi. Učenici koji sudjeluju u izradi igrica imaju puno više poštovanja prema igri i mnogo se radije igraju njome. Izrada igrica u učionici zahtijeva dobru organizaciju od učitelja. Nastavnik mora svakom učeniku dodijeliti svaki zadatak. Učitelj organizira rad i na kraju ga provjerava. Prilikom izrade važno je da se učenici na kraju poigraju s igrom i uživaju u igri. Izrada igrica je često prepuštena učitelju, jer nema dovoljno vremena za izradu igrica tijekom nastave s učenicima. Preporuka je da nekoliko puta godišnje učitelji zajedno s učenicima osmisle igru koja im je zajednička. Važno je da se didaktička igra koristi u primjerenom didaktičkom okruženju i s određenom svrhom. Pravilno uključivanje igara i igračaka u odgojno-obrazovni proces znači da je odgojno-obrazovni značaj poznat samo učitelju, a dijete koje se igra igricama toga nije ni svjesno.

Glede na vrsto sirovina, iz katerih je embalaža izdelana, ločimo: papirno in kartonsko, kovinsko, plastično, stekleno, leseno, tekstilno in kompleksno embalažo. Odpadno embalažo lahko z različnimi postopki preoblikujemo in iz nje naredimo zanimivo in uporabno didaktično igro. V vzgojno-izobraževalni proces lahko vključimo le smiselno in ciljno zastavljeno didaktično igro. Znanje, pridobljeno s pomočjo didaktičnih iger ter veselje učencev ob igranju, poplačata ves trud in čas, ki ga vložimo v proces izdelave didaktične igre.

Didaktičke igre učenja od otpadnog materijala temelje se na primjeru/pravilima didaktičkih igara dostupnih na tržištu. Didaktičke igre prilagođene su odabranim ciljevima, predmetu i razredu na razini razreda.

Papotnik [8] definira ambalažu u smislu sljedećih čimbenika:

1. proizvodnja kao sredstvo zaštite proizvoda tijekom transporta, skladištenja i uporabe;

2. zaštita i sigurnost - s ove točke gledišta, ambalaža je sredstvo koje zajedno s proizvodom čini cjelinu i štiti ga od prolijevanja, vanjskih utjecaja (mehaničkih, kemijskih, bioloških, atmosferskih), krađe itd.;

3. konstrukcije - ambalaža mora zadovoljavati kriterije funkcionalnosti, jednostavnosti, originalnosti, estetike i modernih želja, okusa, potreba, oblika trgovine i načina prezentacije;

4. ekonomičnost – ambalaža je dovoljna ambalaža koja predstavlja i štiti proizvod uz minimalne troškove.

3. Zaključak

Na svakom koraku nailazimo na otpadnu ambalažu koju je moguće (redizajnirati) i tako napraviti relativno jeftinu, zanimljivu i korisnu didaktičku igru. Za izradu ovakvih didaktičkih igara potrebna je velika količina otpadnog materijala, stoga se preporuča da nastavnici prikupljaju otpadni materijal tijekom cijele školske godine te u taj proces uključe učenike i njihove roditelje. Didaktičke igre koje sami izrađujemo mogu se nadopunjavati, mijenjati i nadograđivati novim idejama, tehničkim postupcima i materijalima (otpadnim ili prirodnim). Tako možemo izraditi zbirke didaktičkih igara koje se mogu koristiti u produženom boravku, u raznim predmetima, nastavnim materijalima i u svim fazama nastave. Tijekom izrade novih didaktičkih igara uvidjeli smo da je potrebno osigurati njegovu trajnost u izradi, jer jedino tako možemo više puta koristiti ove proizvode u nastavi,

4. Literatura

- [1] Marjanovič Umek, L. in Kavčič, T. (2001): Otroška igra. V: Psihologija otroške igre od rojstva do vstopa v šolo (ur. L. Marjanovič Umek in M. Zupančič), Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Ljubljana.
- [2] Kuret, N. (1959): Igra in igrača v predšolski in šolski dobi. Maribor: Založba Obzorja Maribor.
- [3] Horvat, L. in Magajna, L. (1989): Razvojna psihologija. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- [4] Pečjak, S. (2009): Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [5] Bognar, L. (1987): Igra pri pouku na začetku šolanja. Ljubljana: DZS.
- [6] Skočaj, M. (1999): Didaktična Pedagoška fakulteta.
- [7] Šiška, A. (2012): Z otroki, starimi od pet do šest let, ustvarjamo didaktične igre iz odpadnega materiala (diplomska naloga).Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [8] Papotnik, A. (1994): 101 izdelek iz odpadne embalaže. Maribor: Založba Obzorja.

Stručni rad

ORIJENTACIJA – MREŽA

Marjanca Dolenc, profesorica razredne nastave

Osnovna škola dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

Orijentacija predstavlja vrlo važan pojam s kojim se susrećemo u sklopu svakog predmeta. Učenici 1. razreda uče o orijentaciji u prostoru, na listu, tijelu, u bližoj okolini škole, te u vezi s tim uče koristiti različite pojmove (na, ispod, izvan, iznutra, lijevo, desno, gore, ispod itd.). U 1. razredu potrebno je jako dobro utvrditi orijentaciju na listu i u prostoru. Praksa je pokazala da djeca prilikom polaska u školu uglavnom imaju usvojene, utvrđene pojmove, kao što su lijevo-desno, gore-dolje, izvana, iznutra i sl., dok je orijentacija na listu odnosno u bilježnici još uvijek prilično neusvojena. Učenici imaju poteškoća s pisanjem u bilježnice, posebno u bilježnice s linijama i bilježnice s kvadratićima. Znatno broj učenika, unatoč demonstriranju, ne zna kako pravilno okrenuti bilježnicu, gdje početi pisati. Učenici često ispuštaju stranice u bilježnicama, nemaju osjećaj za izostavljanje određenog broja kvadratića (npr. tijekom računanja, kada pređu u drugi red...), redaka, pa se učitelj mora jako potruditi i neprekidno ih upozoravati na ispravnu orijentaciju u bilježnici i prostoru.

Ključne riječi: orijentacija u bilježnici, orijentacija u mreži, didaktička igra, konkretni rad, rad uz uporabu radnih listova, formativno praćenje

1. Orijentacija u mreži

Orijentacija u mreži predstavlja nastavni sadržaj koji učenici vole, jer se odnosi na zadatke koji motiviraju djecu na rad. Iz iskustva mogu reći da djeca nemaju problema s orijentacijom u mreži. Zadatke smatraju zabavnim i motivirajućim. Nemaju problema s poznavanjem znakova koji znače pomicanje po mreži gore-dolje. Pojavljuju se manji problemi s kretanjem lijevo-desno, jer neki učenici brkaju ta dva pojma. Pri samostalnom kreiranju vlastitih uputa za pomicanje po mreži nemaju većih poteškoća. Znatiželjni su što će se dogoditi kretanjem po mreži, tj. kamo će ih put odvesti. Samo se rijetki izgube u mreži dok slijede upute. Učenicima uvijek savjetujem da pravovremeno precrtaju upute koje su već uvažili i načinili korake koji se odnose na njih.

1.1. Didaktička igra

Didaktičke igre važna su karika nastave. Oni uvelike motiviraju učenike za rad i pomažu im u razvoju vještina te učenju. Djeca postaju pažljivija, učenje im je zanimljivije i zabavnije. Zahvaljujući didaktičkim igrama, učenje sadržaja je puno lakše, jer djeca kroz igru postižu ciljeve, a da toga nisu ni svjesna. Grade trajno znanje kod učenika i imaju visok obrazovni učinak.

Ciljevi koji se mogu postići igrom u razredu:

- aktivnost učenika,
- osposobljavanje za timski rad,
- praktično uvježbavanje naučenog gradiva,
- poticanje i održavanje motivacije,
- razvijanje uvida u problematiku međusobnih odnosa,
- izražavanje emocija,
- razvijanje kritičkog mišljenja (kritičnosti),
- razvijanje svijesti o vlastitom čuvstovanju i čuvstovanju drugih,
- rješavanje problema na različite načine,
- uvježbavanje samorefleksije,

- istraživanje, otkrivanje i uvježbavanje novih načina reagiranja (odazivanja) i ponašanja.

Uloga učitelja tijekom igre:

- stvoriti atmosferu u kojoj će se učenici osjećati sigurno,
- aktivno sudjelovati,
- dati jasne upute za rad,
- postaviti vremenska ograničenja,
- omogućiti učenicima samorefleksiju i refleksiju događanja (promišljanje o onome što se događa).

Uzimajući u obzir etape nastave, razlikujemo nekoliko vrsta igara:

- igre za provjeru predznanja,
- igre za usvajanje znanja,
- igre za utvrđivanje i provjeru znanja.

1.2. Elementi formativnog praćenja

Posljednjih godina ovo predstavlja jednu od ključnih komponenti rada u učionici. U prvi plan se stavljaju učenik i njegova uloga u oblikovanju vlastitog puta učenja. Formativno praćenje naglašava značaj stjecanja raznolikih dokaza o učenju i stečenom znanju (pismenih, likovnih, tehničkih, praktičnih i drugih proizvoda, projektnog rada i nastupa učenika), omogućavajući učenicima da pokažu znanje na način koji im najviše odgovara, pri čemu ne pokazuju samo ono što znaju, već i kako razumiju gradivo i što znaju napraviti (korištenje znanja, vještina, rješavanje problema, kreativnost itd.).

Elementi formativnog praćenja su: samovrednovanje, vršnjačka suradnja, povratna informacija, aktivnosti i dokazi, utvrđivanje prethodnog znanja i planiranje ciljeva, kriterija uspješnosti (Bit ću uspješan kada...).

Formativnim praćenjem učitelj omogućuje učenicima sukreiranje procesa učenja (svrhe učenja, kriterija uspješnosti, osobnih ciljeva, postavljanje pitanja, samovrednovanje, vršnjačko vrednovanje i sl.), što dovodi do aktivnije uloge učenika te kvalitetnog i trajnijeg znanja. Učenici vrednuju svoj rad i dobivaju kvalitetne povratne informacije kako od strane učitelja tako i od drugara iz razreda u cilju

unapređivanja procesa učenja (određivanja u kojoj su mjeri postigli zadane ciljeve) i poboljšanja postignuća.

Proizvodi su dokazi o učenju koje učenici obično drže u svojim portfeljima. Dokazi o učenju ne vrednuju se djelomičnim ocjenama, plusevima, minusima i drugim simbolima, već isključivo kvalitativnim povratnim informacijama napisanim na proizvodima ili pruženim usmeno, pri čemu odnos učitelj-učenik ima značajan motivacijski učinak.

Primjer povratne informacije s opisnicima pri vježbanju orijentacije u mreži:

Po mreži se pomičeš spretno i ispravno. Poznaješ znakove za pomicanje (gore, dolje, lijevo, desno) i pouzdano ih koristiš.

Dobro ti ide, na dobrom si putu. Ponekad promijeniš smjer lijevo-desno, ali vježbanjem ćeš sigurno postići nepogrešivo pomicanje po mreži.

Imaš problema s pomicanjem po mreži. Brkaš smjerove gore i dolje, lijevo i desno. Bit će potrebno još vježbanja.

2. Primjer iz prakse: Izvedba nastavnog sata Orijentacija u mreži (1. razred)

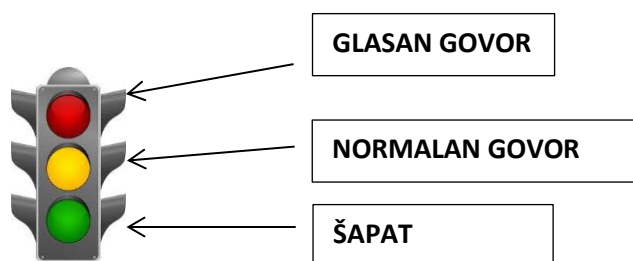
a) Dodirna zagonетка (na osnovi dodira)

Učenici sjede na podu u krugu. Predajem im vrećicu koju dodaju jedni drugima u krug. Učenici dodirom pokušavaju otkriti što se krije u vrećici. Učenik koji prepozna što se nalazi u vrećici legne na pod.

✓ UŽIVAM U UČENJU

f) Rad u skupinama

Slijedi rad u skupinama. Učenici se na svakoj stanici zadrže 10 minuta. Na i-ploči imaju štopericu. Stanice označavamo brojevima od 1 do 4. Pomoću štikaljke i semafora pričvršćenog na ploču određujemo kako će se odvijati rad u skupinama. Svaka skupina dobiva jedan veći crveni krug. Ako je krug podignut, znači da učenici u skupini imaju problem i trebaju pomoć učitelja.

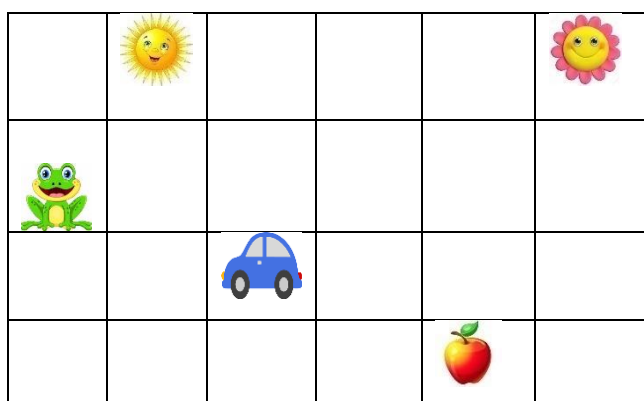

slika 1: semafor

glasnosti

1. skupina

Na crtaćem papiru imaju nacrtanu mrežu. U njoj se nalazi nekoliko sličica. Učenici rade u parovima. Svaki par ima jednu figuru.

Slika 2: mreža za pomicanje prema sličicama

Jedan od učenika koji rade u paru postavlja figuru u bilo koje prazno polje i daje upute učeniku koji se figuricom pomiče do odgovarajuće sličice. Potom se uloge zamijene.

Ako u školi imate pčelicu Bee-Bot, možete ju koristiti umjesto figurice.

Pritiskom na gumbе koji znače naprijed, nazad, lijevo, desno učenici ju programiraju tako da dođe od starta do cilja. Cjelokupni put moraju programirati unaprijed (određeni gumb treba pritisnuti onoliko puta koliko očekuju da će pčelica krenuti naprijed, lijevo, desno...).

2. skupina

Svaki par ima svoje računalo. Učenici rješavaju i-zadatke odnosno traže puteve u labirintima.

https://interaktivne-vaje.si/didakticne_igre/didakticne_igre_labirinti.html

3. skupina

Učenici rješavaju zadatke u radnoj bilježnici (druga mogućnost su radni listovi).

Primjer radnog lista:

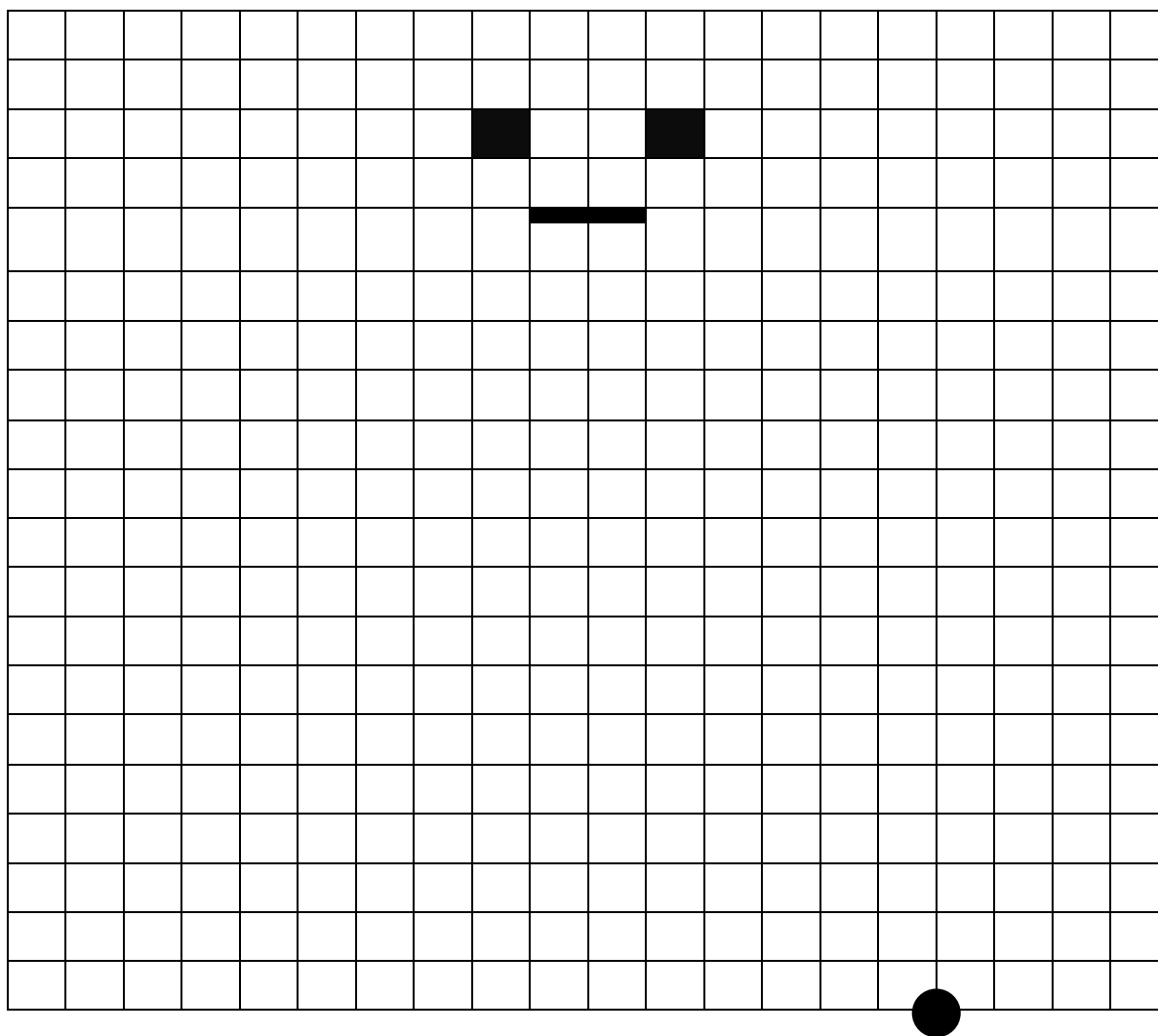
7 ↑	4 ←	4 ↑	6 →	7 ↑	3 ←	4 ↓	4 ←	1 ↑
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

2 →	4 ↑	6 ←	4 ↓	2 →	1 ↓	4 ←	4 ↑	3 ←
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

7 ↓	6 →	4 ↓	4 ←	7 ↓	3 →	4 ↑	6 →	4 ↓
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

3 →

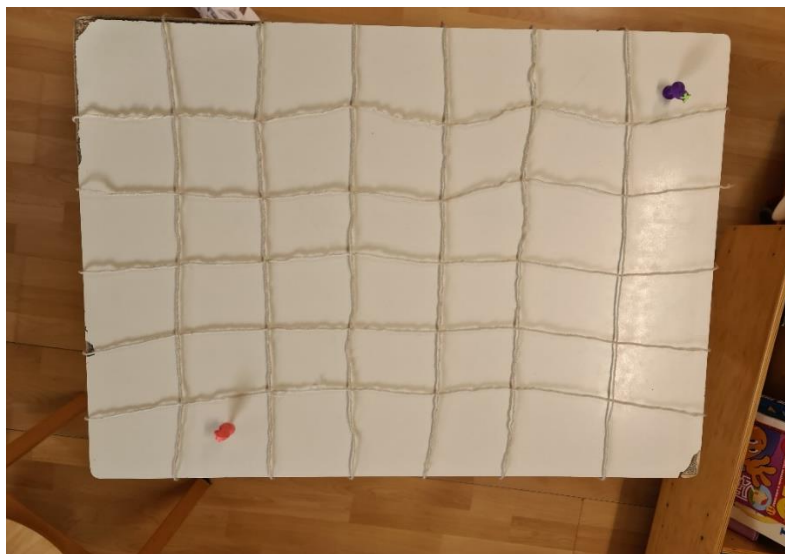
Što će se prikazati?

START

4. skupina

Rad se odvija u parovima. Svaki par ima svoju mrežu na stolu. Na početku igre orijentacije svaki učenik koji igra u paru dobiva svog »stikersa« (ljepljivu figuricu), koju po želji postavlja na odabrano polje mreže. Jedan učenik iz para kreće se po mreži prema drugom »stikersu«, u skladu s uputama drugog učenika. Nakon toga se uloge zamijene.

Slika 3: mreža od konopa, postavljena na stolu

Nakon 10 minuta rada, grupe se mijenjaju u smjeru brojeva od 1 do 4.

g) Vrednovanje rada i dobrobiti

Poslije svršetka rada u grupama, učenici se okupe u krug. Na pod postavim listove s pet kriterija koje smo osmislili na početku sata. Svaki učenik dobiva 5 kocki za gradnju/link kocki. Učenik pročita kriterij 1. Zatim svi učenici koji su bili uspješni pri postizanju ovog cilja stavljaju svoje kocke na list. Na ovaj način nastavljaju s vrednovanjem znanja pri postizanju ostalih ciljeva.

Učenici nabroje ciljeve koje su najuspješnije postigli, kao i one pri čijem su postizanju imali manje uspjeha. Objasne kako i do kada namjeravaju riješiti probleme te tko će im u tome pomoći (učiteljica, drug, roditelji ...).

O uspješnosti rada u skupinama nekoliko riječi učenicima uputi i učitelj.

Zatim, dok dodaju jedni drugima loptu u krug, razgovaraju o tome kako su se osjećali tijekom rada u skupinama.

3. Zaključak

Predstavila sam primjer nastavnog sata orijentacije u mreži, koju sam i sama izvela u 1. razredu.

Smatram da nastava treba uključivati širok spektar aktivnosti koje motiviraju učenike na rad i zasnivaju se na igrivom načinu učenja.

Također je važan rad učenika u parovima i skupinama kako bi pomagali jedni drugima i razvijali suradničko učenje.

Učenik mora poznavati svrhu učenja i kriterije uspješnosti. Iz iskustva mogu reći da su i najmlađi učenici vrlo realni u vrednovanju znanja.

Ako učenike već od prvog razreda počnemo navikavati na samovrednovanje njihovog rada i rada drugara iz razreda, pružit ćemo svakom od njih odličnu odskočnu dasku za nastavak uspješnog učenja.

4. LITERATURA

[1] Kramarič, M. in Pipan M. (2020). Novi prijatelji. Matematika 2: samostojni delovni zvezek. Ljubljana. Rokus Klett. str. 23.

[2] Skupina avtorjev (2017): Formativno spremljanje v podporo učenju, Priročnik za učitelje in strokovne delavce. ZRSŠ, Ljubljana 2017.

[3] Učni načrt. Program osnovna šola. Matematika. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011.

[4] Mrak Merhar, I. (2013). Didaktične igre in druge dinamične metode. Ljubljana: Salve.

[5] Interaktivne vaje

Dostupno na: https://interaktivne-vaje.si/didakticne_igre/didakticne_igre_labirinti.html

[Pristupljeno 11. 3. 2011.].

Stručni rad

DJECA S ADHD POREMEĆAJEM U OSNOVNOJ ŠKOLI

Marjanca Dolenc, profesorica razredne nastave

Osnovna škola dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

Učiteljica sam razredne nastave i predajem učenicima 1. i 2. razreda. Predstaviti ću primjer blizanaca s ADHD poremećajem. To je poremećaj koji karakteriziraju nedostatak pažnje, impulzivnost s hiperaktivnošću i agresivnost. Obično je ovaj poremećaj popraćen drugim poremećajem (disleksijom, poremećajem fine motorike, poremećajem ponašanja, depresijom, autizmom...). Jedno vrijeme ADHD poremećaj nije bio prepoznat i tretiran na način koji se prakticira danas. Govorilo se o neodgojenoj djeci. Međutim, to nije tako. Sve je više djece s rješenjima o postojanju ADHD poremećaja, tako da već imam poprilično iskustvo s djecom kojima je potrebna dodatna stručna pomoć. U svojoj sam praksi osim djeteta s ADHD poremećajem podučavala i dijete s pužničnim usadkom (kohlearnim implantatom), dijete s dijabetesom TIPA 1 i slabovidno dijete. Prvi put sam se s ADHD poremećajem susrela na nastavi i nisam imala nikakvog prethodnog iskustva s ovim hiperkinetičkim poremećajem.

Dječaci blizanci, koje želim opisati u nastavku, imali su rješenja o postojanju poremećaja već prije polaska u školu. U rješenjima je navedeno da imaju govorno-jezični poremećaj. Međutim, odmah se pokazalo da dječaci nemaju samo govorno-jezični poremećaj, već i poremećaj koji karakteriziraju izražena agresivnost, impulzivnost, hiperaktivnost i nedostatak pozornosti, pri čemu je sve navedeno mnogo jače izraženo kod jednog od blizanaca.

Ključne riječi: ADHD poremećaj, individualizirani program, uključenost u razrednu zajednicu, pravila za djecu s ADHD poremećajem, nadarenost (talent)

1. Što je ADHD poremećaj?

Hiperaktivni poremećaj (ADHD) je neuropsihijatrijski razvojni poremećaj koji karakteriziraju tri osnovna simptoma: smanjena pozornost, hiperaktivnost i impulzivnost. Može utjecati na sva područja djetetova psihosocijalnog razvoja, povećava rizik od neuspjeha u učenju uzimajući u obzir djetetov intelektualni potencijal, razvoj djetetovog samopoštovanja te slike o sebi, socijalne vještine. Značajno utječe na obiteljsko opterećenje i predstavlja važan čimbenik rizika za razvoj poremećaja ponašanja i asocijalnog ponašanja. Kod djece s hiperkinetičkim poremećajem česti su i drugi popratni psihički poremećaji, kao što su specifične poteškoće u učenju, anksiozni poremećaji, depresija i prije svega problemi u ponašanju. Ono što smatramo prihvatljivim za ostalu djecu, nije prihvatljivo za djecu s ADHD poremećajem (buka, svjetlo, nestrukturirano predviđanje događaja, različiti mirisi...).

ADHD poremećaj prenosi se s generacije na generaciju. Dakle, prenosi se genetski. Sigurno ga ima jedan od djetetovih roditelja. Ne radi se o neodgojenoj djeci ili o posljedici lošeg roditeljstva. Odgovarajući oblik odgoja pomaže da poremećaj s vremenom nestane ili se smanji, tako da ga dijete može shvatiti te zaživjeti s njim bez većih posljedica. Djeci s ADHD poremećajem potrebna je struktura. Postoje četiri pravila kojih bismo se trebali pridržavati kao učitelji. Prvo: Budimo pozitivni (ovakvo dijete nije lijeno, nije napravilo ništa namjerno). Drugo: Budimo smireni. Povišen ton utječe samo na trenutno ponašanje i zaustavi ga, ali ga ne promijeni. Treće: Pomozimo djetetu pronaći i održati strukturu, ali nemojmo raditi stvari umjesto njega. Ako nema strukture, oni su izgubljeni. Naime, dijete se najmanje osjeća sigurno kada nema jasan plan o načinu na koji će nešto napraviti. Četvrto: Držati se navedenih (3) pravila, što je često najteži dio, jer nas preplave emocije i gubimo kontrolu nad sobom.

Djeci s ovim poremećajem potrebno je mnogo pohvala i nagrada, jer zahvaljujući njima postizemo napredak. Možemo npr. reći: „Ako čujem manje od 5 uvreda, dobivaš bonus.“ Određeni broj bonusa „dovodi“ do nagrade. Takva se djeca nađu u problemima tek u svom prirodnom okruženju, među vršnjacima i kod kuće. Žele uspostaviti kontakte, ali to čine na neprimjeren način. Nemaju prijatelja. Međutim, to su divna djeca koja u sebi u velikoj mjeri nose notu tragičnosti. Izvana su prekrasni, ali ne možemo otkriti što se doista događa u njihovom unutarnjem svijetu doživljaja. Osjećaju velike emocionalne krize.

Hiperaktivna djeca su nemirna. U situacijama u kojima se od njih očekuje da mirno sjede na stolicama, oni se protežu, ustaju, igraju predmetima ili komadima odjeće. To se odnosi i na školsko okruženje te vrijeme slobodnih aktivnosti. Impulzivnost se očituje u nemogućnosti čekanja u redu, sklonosti nezgodama, nepromišljenosti, brzom zasićenju odnosno pojavi dosade, emocionalnom izražavanju (svadljivost, nametljivost, upadanje u riječ, prekidanje drugih tijekom razgovora itd.). Kada pratimo ovu djecu, pružamo im podršku i ohrabrenje. Svojom prisutnošću i postupcima ova divna djeca mijenjaju naš svijet.

1.2. Uzroci nastanka poremećaja:

- genetski čimbenici,

- nesređeno, kaotično obiteljsko okruženje,
- utjecaji vanjskog okruženja (olovo),
- strukturne promjene u mozgu (smanjen volumen mozga, kasnije sazrijevanje kore velikog mozga).

1.3. Učenje djece s ADHD poremećajem

Proces učenja podijeljen je u tri faze: 1 - planiranje, 2 - provedba i 3 - povratna informacija. Djeca imaju problema već na razini planiranja ponašanja, koje je preduvjet za obavljanje bilo kojeg zadatka. Čak i ako je planiranje uspješno, teško održavaju crvenu nit u provedbi planiranja ponašanja, kao i odgovarajuću pažnju te s poteškoćama završavaju aktivnost. Također slabije prilagođavaju svoje ponašanje povratnim informacijama koje dobivaju, što znači da često imaju 'svoju priču' u koju vjeruju i koju slijede. Stoga su im potrebni podrška i tolerancija u svim fazama ponašanja.

Karakteristike djece s ADHD poremećajem

POTEŠKOĆE NA JEZIČNOM I GOVORNOM PODRUČJU

- doslovno razumijevanje govora,
- poteškoće u razumijevanju metafora,
- poteškoće u prepoznavanju suštine nekog sadržaja,
- teško im je prenijeti svoje misli na papir.

POTEŠKOĆE PRI OVLADAVANJU PONAŠANJEM

- česti izljevi bijesa (verbalna i fizička agresija),
- otežan pristup u smjeru komunikacije,
- poteškoće u uvažavanju školskih pravila,
- izražena samovolja (neodazivanje na molbe ili zahtjeve učitelja),
- teškoće u prihvaćanju odgovornosti za vlastite postupke,
- učestalo iskazivanje oblika nasilnog ponašanja (verbalnog i fizičkog),
- loša slika o sebi.

POTEŠKOĆE NA PODRUČJU ČUVSTVOVANJA

- ekstremna osjetljivost,
- česta neraspoloženja,
- često doživljavanje negativnih poruka iz okoline (kazna, prijekor),
- doživljavanje straha i osjećaj potištenosti,
- ne mogu reći: „Oprosti.“

POTEŠKOĆE PRI UKLJUČIVANJU U SOCIJALNO OKRUŽENJE

- odbijanje suradnje s vršnjacima,
- slabost u području socijalnih interakcija,
- preuzimanje negativnih uloga,
- neomiljenost među vršnjacima.

ŠKOLSKA NEUČINKOVITOST

- slaba sposobnost koncentracije,
- otežano sudjelovanje u strukturiranim aktivnostima,
- neusvojene radne navike i navike učenja,
- postignuća u učenju su ispod očekivane razine,
- uvelike smanjena motivacija za učenje,
- slaba unutarnja motivacija.

Okidači neprikladnog ponašanja mogu biti: buka, gužva, hladnoća, vrućina, nedostatak strukture, loš početak dana, ponedjeljci, dani nakon raspusta, određene aktivnosti (matematika, glazba, promjena dnevne rutine bez prethodne najave, brojna skupina, timski rad...).

1.4. Primjeri aktivnosti, namijenjeni za nagrađivanje

- aktivnost po izboru učenika,
- dodatni odmor od računala,
- dodatni odmor u vježbaonici,
- dobivanje kupona „dan bez domaće zadaće“,
bonus za uspješno, lijepo ponašanje tijekom dana; nakon ispunjenja bonusa slijedi nagrada,
- prijevremeni završetak sata ...

2. Primjer iz prakse – dječaci blizanci s ADHD poremećajem u razredu

Budući da sam se prvi put susrela s ovakvim poremećajem tijekom svog dugogodišnjeg podučavanja, dani u učionici bili su jako naporni i stresni kako za mene tako i za učenike, a svakako i za dječake s poremećajem koji karakteriziraju nedostatak pažnje, hiperaktivnost i agresija.

Nakon završenih edukacija u školi, roditeljskih sastanaka pod vodstvom gosp. Radovana Radetića, dipl. dipl. sociologa i sastanaka/susreta na pedopsihijatriji, prikupila sam mnogo informacija o djeci s ADHD poremećajem. Međutim, teorija je umnogome drugačija od prakse. Početak je bio iznimno težak. Dva učenika su se čak i preškolovala zbog kaotičnog stanja u razredu. Za prvašiće koji bi se trebali

naviknuti na rad u školi, prihvatiti školska pravila, socijalizirati se u novoj sredini, svakodnevni školski rad uključivao je i neugodne događaje. Međutim, sigurno su i iz ovakvih situacija naučili mnogo. Jedan od blizanaca, dječak s izraženijim ADHD poremećajem, svakodnevno je dolazio u školu neraspoložen. Rijetko je sa mnom i drugarima komunicirao verbalno ili uspostavljao kontakt očima. Njegov pogled uvijek je bio usmjeren prema podu. Čak i tijekom sjedenja u klupi bilo je tako. Najgore je bilo to što nije podnosio svoje pogreške, pogrešno urađene zadatke, pa je nakon načinjene pogreške zagrebao bilježnicu, počeo ju trgati na manje komade, bacati sve oko sebe i vrištati glasno, agresivno. Sve bi se to dogodilo u trenu, a slika razreda bila je ovakva: prevrnutе stolice i stolovi po razredu, olovke i bilježnice drugara razbacane po podu, uplašeni učenici koji se skrivaju iza ili ispod svojih stolova. U ovakvim trenucima koji su se ponavljali na dnevnoj bazi, brzo sam uhvatila dječaka. Tijekom napada agresije imao je toliko snage da sam ga ponekad teško kontrolirala. U tom stanju nije čuo ništa, pa je bilo besmisleno išta govoriti učeniku. Grebao je, udarao, šutirao i ispuštao zvuke odnosno „životinjski“ vrištao. Djeca su bila uplašena, što je sasvim razumljivo.

U slučaju ovakvog napada, dječak se morao što prije povući iz učionice kako bi se umirio na drugom mjestu odnosno kutku. Obično je to radio uz pomoć psihologinje, koja ga je svojim pristupima smirivala do te mjere da se mogao vratiti u razred.

Trajalo je oko jedan školski sat da se dječak smiri, ali bilo je dana kada se nije mogao smiriti te smo u tim slučajevima morali pozvati roditelje da dođu po njega, jer više nije mogao pratiti nastavu i raditi školske zadatke. Veliku pomoć pružili su mi školska psihologinja, ravnateljica škole i ostali učitelji. Dječak je čak i pobjegao iz škole nekoliko puta.

Pola godine nije znao imena školskih drugova, teško je s njima uspostavljao kontakte, često je bio sam i vrlo rijetko komunicirao s nekim. Uopće nije pokazivao zanimanje za drugu djecu u razredu. Više puta je dolazio u konflikt sa svojim bratom blizancem. Jedan pogled bio je

dovoljan da dječak s izraženijim poremećajem reagira agresivno. Među njima je vladala jaka konkurencija. Dječak s izraženijim poremećajem uvijek se osjećao kao slabija karika. Ismijavali su jedan drugog, izgovarali ružne riječi i fizički se obračunavali usred razreda. Nisu mogli raditi zajedno.

Svijet mašte bio im je stran, pa nisu bili uspješni pri stvaranju maštovitih pričica ili bilo čega što se odnosilo na maštu.

Agresiju i bijes često su iskaljivali na najbližem drugaru (udarajući ga, čupajući za kosu i sl.).

Dječaci nisu podnosili pogreške i poraze. Ponekad ih je o slabijim rezultatima morala obavijestiti mama, u okrilju njihovog doma.

Takav je bio dogovor. Bilo im je lakše prihvatiti neke stvari uz majku, u kućnom okruženju. S roditeljima su imali dogovor da svoje ponašanje označavaju u postocima, o čemu su ih dječaci također redovito obavještavali kada bi po njih došli u školu.

Oba dječaka pokazala su veliku nadarenost u području matematike, posebno u području logike, što je bilo vidljivo na natjecanjima iz logike. Osvajali su zlatne medalje na državnoj razini, a bili su vrlo sretni ako su pri tome postigli i maksimum bodova.

Svaki dan sam na početku sata predstavila točan tijek dana odnosno nastavne aktivnosti. Dječaci su uglavnom sudjelovali u aktivnostima, ali je svakodnevno, gotovo svaki školski sat, tijekom njihovog samostalnog rada dolazilo do izljeva bijesa i agresije. Često je na nastavi, u vrijeme kada nisu imali dodatnu stručnu pomoć, bila nazočna psihologinja ili djelatnica s područja javnih radova koja bi učenika u slučaju naleta bijesa odmah izvela iz razreda kako bi se nastava mogla odvijati bez problema.

Isto tako, nisu podnosili glasnoću, ometala ih je buka koja je često bila okidač agresije, pa su na priredbama u školskoj dvorani koristili slušalice.

Kada bi pogriješio u obavljanju zadatka, uvijek sam ga upitala: „Kako si razmišljao, na koji način?“

Za rad u razredu imali su tri pravila:

- jedan prst je značio da mora/moraju prestati govoriti,
- dva prsta su značila da mora/moraju sjediti,
- tri prsta su značila da mora/moraju u kut za smirenje.

U 2. razredu počeli su koristiti lijek Ritulin, ali im se stanje nije poboljšalo. Napadi agresije i dalje su se pojavljivali, svaki dan. Dječaci su bili umorniji i pospaniji. Međutim, bez lijekova nisu mogli normalno funkcionirati.

Prema rješenju, bilo im je dodijeljeno 5 sati dodatne stručne pomoći. Svaki dječak je imao pomoć svoje specijalne pedagoginje. Uvježbavali su svakodnevne rutinske aktivnosti, strukturirani tijekom rada, pisanje,

pripovijedanje i sl., a zajedno su sastavili i pravila kojih su se dječaci morali pridržavati tijekom nastavnih sati.

NE DIRAJ DRUGARE IZ RAZREDA!

NE BACAJ STVARI!

PRISTUPI UČITELJICI ILI NAPUŠTI RAZRED!

NEMOJ VIKATI!

STOP LJUTNJA

Slika 1: pravila u razredu

Uglavnom su usvajali ciljeve s područja slovenskog jezika i puno radili na socijalnim vještinama te kontroliranju ljutnje (tehnike disanja i opuštanja). Na kraju individualnog sata svoj rad i ponašanje uvijek su vrednovali znakovima koje su zajedno s izvođačima DSP bilježili u mjesečnoj tablici, znakom sunca za dobro obavljen posao, znakom lapisa (lapis lazuli/ plavi kamen) za ponašanje i znakom

dijamantnog prstena za dodatni rad. Nakon dogovorenog broja prikupljenih znakova (deset) slijedila je nagrada.

Dječaci su mnogo bolje radili individualno nego u razredu, gdje je situacija bila potpuno drugačija. U razredu su se morali uključiti u rad s drugom djecom, ponašati se prema njima u skladu s pravilima i surađivati s drugarima, što im nije polazilo za rukom. Imali su samo jednog prijatelja s kojim su mogli komunicirati i kojeg su uvažavali.

2.1. Primjeri verbalnih upozorenja i drugih uputa za rad koje sam koristila u razredu

- „...., sjeti se da najprije moraš podići ruku.“
- „...., dogovorili smo se ... Pazi!“
- „...., gdje bi morao biti sada?“
- „...., želim da ne diraš svoje drugare iz razreda. Ako to ne možeš poslušati, pođi u kut, tiho broji do 10, udaraj u jastučić, stišći lopticu, plastelin ...
- „...., kada završiš, možeš ...“
- „...., imam osjećaj da si ljut na brata jer te ljuti (svojim postupcima). Razumijem te.“
- Dodirnemo ramena djeteta i kažemo: „...., molim te, odnesi papiriće u koš!“ Ostajući još trenutak u njegovoj blizini, možemo još jednom ponoviti ono što želimo. Ne zaboravimo na riječ „hvala“, kada učenik obavi zadatak.
- Izbjegavala sam upute u obliku pitanja (umjesto „Možeš li otvoriti knjigu na stranici 15?“ autoritativno izgovorimo uputu: „Otvori knjigu na stranici 15!“).
- Tijekom napada ljutnje stavila sam učeniku plastelin u ruke, po jedan grumenčić u svaku ruku. Stiskao bi plastelin sve dok se nije umorio, a zatim bi ga bacio na stol. Tada sam ga poticala da baca još jače.
- Kada se tijekom krize ili nekog problema sakrio pod klupu, pustila sam ga. Nakon nekog vremena pozvala sam ga riječima: „Nedostaješ nam!“
- Ako je šetao po razredu, nježno sam ga uhvatila za ruku i odvela nazad do klupe.
- Ako je npr. išarao stranicu u bilježnici, samo sam pokazala ono što je učinio.
- Isplanirala sam odnosno odredila sigurno mjesto u razredu, tj. kutak u koji bi se dječaci mogli povući nakon napada gnjeva. Razgovor o uzroku obično je nakon napada agresije trajao 15-tak minuta. Morali su naučiti prepoznati svoj izljev bijesa te riječima izraziti stanje: „Bit ću ljut!“

3. Zaključak

Rad s najmlađima uz podučavanje djece s ADHD poremećajem predstavlja poseban izazov za učitelja, ali prije svega donosi veliki napor, pogotovo ako postoji stupanj agresivnosti. Unatoč očaju, stresu, pisanju brojnih izvještaja o ponašanju i radu dječaka te sastancima, mislim da sam u ove dvije godine stekla mnogo iskustva. Potrebno je bilo puno energije, truda, dosljednosti i ustrajnosti, pogotovo zbog toga što sam radila s prvašićima odnosno drugašima, koji u početnom razdoblju školovanja moraju usvojiti mnoge sadržaje, kao što su pravila, početno čitanje, pisanje, računanje, sudjelovanje itd., kako bi mogli mirno, bez većih problema ploviti dalje.

Tijekom tog razdoblja imala sam podršku mnogih kolegica i kolega, koji su mi davali savjete i hrabрили me. Na tome sam im jako zahvalna. Učitelji se moraju nositi s mnogim stvarima i naći se u različitim situacijama, sami ili uz stručnu pomoć rješavati različite probleme i suočavati se s različitim poteškoćama odnosno poremećajima djece, naročito u današnje vrijeme, kada se u program osnovne škole uključuju također slijepa, slabovidna, gluha, tjelesno invalidna i dugotrajno bolesna djeca.

Uzimajući u obzir svoje iskustvo u vezi sa spomenutim načinom podučavanja, smatram da bi svako dijete s ovim poremećajem trebalo imati pratitelja odnosno biti pod nadzorom, jer učitelj ne može kontinuirano paziti na dijete s takvim sindromom (u mom slučaju dvoje djece) te pravovremeno i stručno reagirati na neugodne situacije i događaje.

4. LITERATURA

[1] Hannah, L. Učenje mlajših otrok z motnjami avtističnega spektra.

[2] ADHD – Motnja pozornosti. Dostupno na: <http://www.adhd.si/> [Pristupljeno 11. 3. 2011.].

[3] Kesič Dimic, K. (2009). Adrenalinske deklice, hitri dečki: Svet otroka z ADHD. Nova Gorica: Educa.

[4] Kesič Dimic, K. Nagajivi, živi in zasanjani – motnja ADHD. Dostupno na: http://www.ringaraja.net/nagajivi-zivi-in-zasanjani---motnja-adhd_2146.html [Pristupljeno 9. 3. 2011.].

[5] Kermauner, A., Plazar, J. Prilagojeni pripomočki in metode pri vzgojno-izobraževalnem delu z otroki s posebnimi potrebami. Educa izobraževanje, Nova Gorica, siječanj 2019.

Stručni rad

**KOMPETENCIJA SURADNJE IZ IZBORNOG
PREDMETA NJEMAČKI JEZIK U OKVIRU PROJEKTA
„POGUM“**

Nataša Kuselj, prof.

Osnovna škola Mokronog, Slovenija

Sažetak

U ovom članku hoću da prikazem kako sam razvijala kompetenciju suradnje iz izbornog predmeta njemački jezik u 6. razredu u okviru projekta "Pogum". Osnovna škola Mokronog jedna je od škola koja je aktivno uključena u ovaj projekt. Stoga su svi učitelji u školi odabrali jednu od kompetencija poduzetništva i razvijali je u praksi tijekom nastave.

Ključne riječi: projekt "Pogum", kompetencija sudjelovanja, izborni predmet njemački jezik

1. Uvod – PROJEKT POGUM (*PO*djetnost, *GR*adnik za *U*panja *M*ladih)

Ključni ciljevi projekta POGUM - Jačanje kompetencije poduzetništva i promicanje fleksibilnog prijelaza između obrazovanja i okoliša u osnovnim školama su [1]:

- razvoj, testiranje, implementacija, praćenje i evaluacija cjelovitog modela poduzetništva u osnovnoj školi te otvoren i fleksibilan prijelaz između osnovne škole i okoline;
- osnaživanje učenika osnovnih škola i stručnjaka (učitelja, savjetnika, drugih stručnjaka, rukovoditelja i ravnatelja u osnovnim školama) u području razvoja poduzetničke kompetencije.

Projekt promiče način razmišljanja i razumijevanja poduzetništva u osnovnim školama kao sposobnosti razvoja kreativnosti, inovativnosti i proaktivnosti pojedinaca i grupa.

Što možemo očekivati od projekta POGUM?

6. Sustavno promovirati način razmišljanja i razumijevanja poduzetništva u osnovnim školama.
7. Jačanje sposobnosti razvoja kreativnosti, inovativnosti i proaktivnosti pojedinca/učenika ili grupe.
8. Jačanje svijesti: da će učenici, roditelji, lokalne zajednice i društvo u potpunosti povećati pozornost na razvoj osobnosti kako bi se podigla sposobnost problemskog pristupa učenju, sposobnost promišljanja u grupi, sposobnost planiranja i ustrajanja, sposobnost kombiniranja brige o sebi s brigom za druge i za okoliš.
9. Škola će također jačati sposobnosti učenika za samoograničavanje, toleranciju, inicijativu, proaktivnost ...
10. Omogućiti razumijevanje kompetencije poduzetništva - kako bi se ona uspješno implementirala u procesu učenja obveznog kurikulumu i kroz druge aktivnosti koje škole provode tijekom školovanja djece obveznog školovanja.
11. Želimo da kompetencija poduzetništva i inovativnosti postane dio kulture okoliša.
12. Mladima želimo omogućiti razmišljanje – proaktivno i samoinicijativno djelovanje – kako bi prenijeli znanja i vještine iz školskog okruženja u vanjski svijet, što bi trebalo pridonijeti uspješnom formiranju karijernog usmjerenja.

Konceptualni model poduzetničke kompetencije zaokružuje se u razvoju vještina unutar pojedinog područja: od ideja i mogućnosti, preko resursa, do prenošenja ideja u praksu – djelovanja.

2. Primjer dobre prakse

Kao profesorica izbornog predmeta njemački jezik, odlučila sam sa svojim učenicima provesti projekt od ideje do proizvoda.

Slijedeći unaprijed definirane upute, učenici su u parovima ili grupama (3 ili 4) tražili informacije o zemljama njemačkog govornog područja, zatim izradili poster ili power point prezentaciju, pripremili nastavne listove za kolege iz razreda i na kraju predstavili svoj proizvod svojim kolegama iz razreda. Za rad i prikupljanje informacija mogli su koristiti internet (imali su informatičku učionicu, tablete i mobitele), a barem nešto informacija morali su pronaći u stručnoj literaturi (časopisi, enciklopedije i sl.) dostupnoj u školskoj knjižnici. S knjižničarkom smo se unaprijed dogovorili, da će svo gradivo o zemljama njemačkog govornog područja za učenike pripremiti na posebnom mjestu gdje si ga u svakom trenutku mogu isposuditi.

Prije početka rada učenicima sam prezentirala jasne ciljeve projektnog rada u skupinama. Razgovarali smo o podjeli zadataka, pravilima poštovanja i kulturnog dijaloga u grupi, te da svaki član grupe ima prava, a ujedno i obveze ili dužnosti koje mora ispuniti.

Kada su se učenici podijeljeni u grupe, dobili su detaljne upute koje podatke o državama njemačkog govornog područja (imali su izbor između Njemačke, Austrije i Švicarske) uključiti u svoju prezentaciju.

Učenici opisuju, prezentiraju:

- položaj, veličina i stanovništvo odabrane države (međupredmetna veza sa zemljopisom);
- prirodne značajke (klima, vegetacija, prirodne atrakcije);
- kulturne karakteristike (tradicionalna jela, kulturne institucije i znamenitosti, običaji i tradicija, legende itd.);
- neke povijesne činjenice (međupredmetna veza sa poviješću);

- gospodarstvo (razne gospodarske industrije, poznate tvrtke i robne marke);
- slavne osobe (npr. glazbenici, sportaši, glumci, političari...);
- po njihovom izboru mogu dodati još nešto.

Tada je potraga za podacima i informacijama mogla početi. Za izradu finalnog proizvoda učenici su imali 3 školska sata vremena.

Učenici su se podijelili u dvije skupine prema vrsti finalnog proizvoda (poster ili power point). Oni koji su izrađivali plakate prvo su napravili nacrt, a zatim krenuli u dizajn plakata. Učenici koji su radili power point prezentacije, međutim, bili su u informatičkoj učionici.

Tijekom njihovog rada bila sam u ulozi mentora, predlažući im što mogu poboljšati, gdje tražiti dodatne informacije, kako neke informacije prezentirati na zanimljiviji način itd.

3. Zaključak

Primijetila sam, da su učenici entuzijastično radili sva 3 školska sata. Tijekom ovih sati bili su aktivni cijelo vrijeme. Željeli su da njihova prezentacija bude jedna od boljih. Ta njihova unutarnja motivacija me se dojmila. I učenici i ja bili smo jako ponosni na konačne proizvode koji su nastali. Vjerujem, da učenici u projektima poput POGUM zaista mogu pokazati svoju poduzetnost, inicijativu i motiviranost, da nastava može biti i zabavna i dinamična kroz grupni rad.

4. Popis literature

[1] Projekt Pogum. URL: <https://www.zrss.si/projekti/projekt-pogum/> (2. 12. 2021.)

Stručni rad

VOĐENJE RAZREDA GLEDAJUĆI OČIMA RAZREDNIKA

Marina Garić, mag. prof. pov. i mag. prof. ped.

I. osnovna škola Celje

Sažetak

Zbog promjena u društvu i obitelji, moderan učitelj mora biti uspješan vođa svojih učenika. Prošla su vremena kada su već sama titula i položaj donosili učitelju autoritet i poštovanje. Učitelj se danas mora baviti discipliniranjem i motiviranjem učenika. Zato nije dovoljno da se učitelj usredotoči samo na nastavu i prijenos znanja, već je potrebno obratiti pažnju i na druge čimbenike koji utječu na uspješno vođenje razreda. Posebno naglašavamo međusobne odnose u razredu, raspoloženje u razredu, međusobnu komunikaciju i djelovanje razreda kao grupe.

Svaki učitelj želi postići uspjeh i zadovoljstvo svojih učenika, što ovisi i o njegovom stilu vođenja. Načinom vođenja može ostvariti poštovanje i suradnju s učenicima. Karakteristike dobrog učitelja nisu samo u hladnom i čvrstom vođenju sa strogim izdavanjem zapovjedi, već i u toplom, iskrenom, razumnom i dostojanstvenom načinu komunikacije bez ponižavanja i omalovažavanja. Možemo reći da nije dovoljno da je učitelj samo stručno „potkovan“. Mora biti i dobar vođa. U članku je kroz oči razrednika koji obavlja različite zadatke i funkcije u svojoj ulozi voditelja, predstavljeno vođenje razreda, što je zadaća i ostalih učitelja koji su u kontaktu s razredom.

Ključne riječi: stilovi vođenja, učenik, učitelj, ponašanje

1. Uvod

Vođenje razreda i ponašanje u razredu ključni su za uspostavu discipline i međusobnog poštovanja te glavni čimbenici potrebni za što kvalitetnije izvođenje odgojno-obrazovnog procesa. Nažalost, sve više učitelja, prvenstveno razrednika, susreće se s brojnim poteškoćama prilikom uspostavljanja discipline u razredu, posebice u međusobnom poštovanju, što je iz godine u godinu sve teže postići i održati.

Svako dijete je drugačije, svaki učenik je poseban sa svojom specifičnom razinom već razvijenih ili nerazvijenih kognitivnih sposobnosti. Bavljenje njihovim misaonim procesima, koji utječu na ponašanje, veoma je teško i vremenski ograničeno, zbog čega škole imaju sve bolju savjetodavnu službu jer svake godine sve više učenika ima sve više problema za koje nije moguće odmah pronaći rješenje. Naime, učitelj je vrlo ograničen jer njegov nastavni sat traje samo 45 minuta i namijenjen je prvenstveno prijenosu znanja, a ne razgovoru o tome zašto se netko ponaša na određen način. Navedenim problemima moguće je posvetiti se na satu razrednika, koji se često održava jednom tjedno i nije moguće odmah reagirati na određenu poteškoću i pružiti učeniku potrebnu pomoć.

Što je potrebno napraviti u tom slučaju? Možda uspostaviti manje razrede ili manje grupe s kojima učitelj komunicira ne samo na obrazovnoj razini ili odgojnoj razini, već podjednako na obje razine. Društvena zajednica poput obitelji uspješna je upravo zbog svoje male veličine i povezanosti. Nažalost, to u praksi trenutno nije moguće jer su razredi svake godine sve veći, vremena za obrazovne aktivnosti u učionici je sve manje, a potreba za njima neprestano raste. U manjim grupama učenici bi mogli lakše međusobno komunicirati, otvarati se jedan drugome, učiti i razvijati samo društveno prihvatljivo ponašanje.

Uspješno i uravnoteženo upravljanje razredom predstavlja korak naprijed svakoj školi koja želi odgajati samostalne i odgovorne pojedince, koji će naučiti značenje discipline i reda. Stoga, od velikog je značaja u vođenje razreda uključiti i učenike koji bi mogli izraziti svoje mišljenje, stajalište i konstruktivnu kritiku. Tako učitelj više neće biti onaj autoritativni zmaj koji učenicima zagorčava i otežava život, već dio razreda u kojemu vlada red i mir kako bi mogli naučiti nešto novo.

O tome svjedoči još jedan čimbenik koji se često zanemaruje – kvalifikacija učitelja i njegova predanost ovom pozivu. Nažalost, mnogo je priča o lošim učiteljima. Mnoge su izmišljene ili proizlaze iz subjektivnih mišljenja pojedinaca. Međutim, mnoge od njih proizlaze iz objektivnih prosudbi i razumnih kritika.

Činjenica je da su učitelji ljudi, a ne bogovi i da mnogi ne bi nikada smjeli stati pred ploču i podučavati. Iz nepoznatih razloga odabrali su učiteljsko zvanje koje ih uopće ne veseli, već opterećuje. Učiteljska profesija je velika odgovornost koju je potrebno ozbiljno shvatiti. Možemo li se osloniti na učitelja da će sam regulirati ponašanje i voditi razred? Nije li djelotvornije da se učitelja „rastereti“, a žezlo vođenja preda učenicima? Naravno, učitelj bi dalje imao ulogu vodiča kako se to vodstvo ne bi pretvorilo u anarhiju, ali ima nešto u tome. On to mnogo bolje podnosi, a učenici istovremeno uče o konstruktivnom djelovanju u grupi. Međutim, ovo predstavlja slabi argument jer su ti poluozbiljni i loši učitelji zbilja današnjih slovenskih škola. S druge strane, dobar učitelj uopće ne treba koristiti takve metode jer učenike može inspirirati i bez njih. To je onaj učitelj kojemu učenici „jedu iz ruke“, kojeg će

poslušati velikim interesom i koristi način zanimljivog podučavanja kao metodu za reguliranje ponašanja. Može li se tim metodama i primjerima pomoći lošim učiteljima i ukloniti poteškoće u samom školstvu? Potrebno je ponovno postaviti pitanje o ciljevima našeg odgojno-obrazovnog sustava. Koji su njegovi ciljevi? Što želimo postići s učenicima?

2. Razrednik i vođenje

Razrednik obavlja administrativne, organizacijske i pedagoške poslove, zbog čega nastupa kao administrativni, organizacijski i pedagoški djelatnik i voditelj. [3]

Iz administrativnog aspekta razrednik vodi nastavnu dokumentaciju, uređuje dnevnik, piše obavijesti, izriče i donosi odgojno-obrazovne mjere te učenicima i roditeljima posreduje važne informacije. [5]

Razrednik, u svojoj ulozi organizacijskog vođe, organizira razne sastanke i savjetovanja, a učenicima, njihovim roditeljima, učiteljima i savjetodavnim djelatnicima posreduje razne informacije. Takva vrsta vođenja uključuje i vođenje nastavnog osoblja, postupke donošenja odgojnih mjera i organizaciju ekskurzija. [8]

Uloga razrednika kao pedagoškog vođe prvenstveno proizlazi iz poznavanja učenika, poznavanja njegove obitelji, situacije u školi i ciljeva koje škola želi postići te iz poznavanja pedagoških mjera koje se mogu koristiti u odgojno-obrazovnom procesu učenika. [8]

3. Kakav bi razrednik trebao biti?

U našem školskom sustavu razrednik igra važnu ulogu. Kada razrednik na početku školske godine preuzme razred, on postaje i njegov voditelj. Naime, razrednik je onaj na kojega se učenici i njihovi roditelji najprije obrate kod raznih poteškoća ili traženja odgovarajuće pomoći, savjeta i informacija. Obraćaju mu se i mnogi učitelji koji od njega traže rješenja za probleme koje imaju u razredu. Smatram da, ako je razrednik stručno potkovan i opremljen teoretskim načelima, to ne znači da će biti uspješan u vođenju razreda gdje je vrlo važna međusobna komunikacija učenika, učitelja i roditelja.

Stoga, suvremeni se razrednik neprestano obrazuje i stječe dodatna funkcionalna znanja i vještine, a izostanak određenih vještina i znanja nadomještaju požrtvovnošću i marljivošću te gotovo roditeljskim odnosom prema svojim učenicima.

Često se događa da razrednik želi pružiti pomoć svima, zbog čega mu razredništvo postaje dodatni teret i pri vođenju često nije uspješan. To se može prepoznati kod mlađih učitelja koji nemaju dovoljno iskustva i očekuju previše od sebe, što u konačnici dovodi do negativne atmosfere koju osjeća cijeli razred pa je nemoguće ispuniti očekivanja učenika i njihovih roditelja. Uz očekivanja učenika, njihovih roditelja i učitelja, tu su još i očekivanja školske savjetodavne službe i ravnatelja, prvenstveno iz administrativnog i organizacijskog vidika. Zato je od iznimnog značaja da u svaki djelatnik u odgojno-obrazovnom sustavu preuzme svoj dio odgovornosti i sudjeluje u uspješnom vođenju razreda.

U svojoj ulozi prvenstveno nastupa kao čovjek, a njegov je karakter od velikog značaja za učenike jer o njemu neposredno ovise. Razrednik i učitelji su oni koji se brinu i utječu na osobni rast učenika. Razredništvo se bitno razlikuje od uloge učitelja i često je zahtjevnije od samog podučavanja predmeta. Prati ga cjeloživotno učenje i osposobljavanje koje mu može pomoći u rješavanju brojnih situacija i dilema. Svakoga dana učimo nešto novo, što nas dodatno obogaćuje i upotpunjuje novim znanjima.

Od posebnog značaja je i raspoloženje u razredu, zbog čega je važno da razrednik neprestano pazi na međusobne odnose u razredu koji utječu na uspjehe na svim područjima. Razrednik mora poslužiti učenicima kao uzor za dobre međusobne odnose. Mora pokazati karakterne osobine koje želi vidjeti kod svojih učenika i ne smije si dopustiti da bude izazvan na drugačije ponašanje. U svojoj učionici treba prenositi pozitivnu energiju, vrline i ljudske vrijednosti svim učenicima. Dakle, dobar odnos s učenicima ne pojavljuje se sam od sebe, već ga je potrebno razvijati i njegovati. Ako ga razrednik uspije uspostaviti na početku školske godine, ne znači da će ga moći i očuvati. Jednako vrijedi i za proces uspostave povjerenja. Potrebno ga je održavati tijekom cijele školske godine. Učenici moraju znati da je razredniku stalo do njih i da ih voli. Istina je da je nemoguće sve učenike tretirati na isti način, ali kao profesionalac možete svakome na jednak način dati svoje poštovanje, suosjećanje i energiju.

Tijekom vođenja razreda razrednici koriste različite stilove vođenja koji bitno utječu na njihov uspjeh. Njihov stil vođenja prvenstveno ovisi o njihovoj osobnosti i karakteru. Najčešće se spominju sljedeći stilovi vođenja; autokratski, laissez-faire i demokratski.

4. Stilovi vođenja

4. 1 *Autokratski stil vođenja*

Autokratski vođa učenike vodi hladno, čvrsto, preuzima svu odgovornost i naređuje. On je taj koji u svojim rukama ima sve niti i određuje sve smjernice. Ne objašnjava pravila ili zahtjeve, odbija dijalog, nije mu stalo do mišljenja učenika jer se boji da će, ako ih poslušaju, izgubiti moć. Dijeli im nagrade i kažnjava ih. Posljedica navedenog je da se učenici osjećaju podređenima jer im nad glavama neprestano stoji netko tko igra ulogu suca i svojom distanciranošću poručuje „tko je glavni“. Takav stil vođenja kod učenika izaziva otpor i agresivnost koja je obično usmjerena prema osobama i članovima grupe, a ne na samog vođu. Često se događa da se autokratsko vodstvo ne razlikuje od autoritarnog vodstva. U autokratskom vodstvu učitelj pribjegava pritiscima i sankcijama te utjelovljuje moć, utjecaj i odgovornost. Autoritarni stil karakterizira prvenstveno to da učitelj o svemu odlučuje sam, ali objašnjava svoje zahtjeve. [1, 2, 4, 6]

4. 2 *Laissez-faire stil vođenja*

Vođa učenicima daje potpunu slobodu i izbjegava bilo kakvo ocjenjivanje njihovog rada. Svatko može raditi što želi, što nije posve idealno. Voditelj ne preuzima nikakvu odgovornost, ne formira razred kao grupu i ne potiče učenike. Posljedice takvog vodstva često su loša suradnja, nesnalažljivost učenika, premalo poticaja za rad i učenje, individualizam i nedostatak komunikacije, zbog čega razred nije uspješan i nedostaje pozitivna atmosfera. [1, 2, 4, 6]

4. 3 *Demokratski stil vođenja*

Demokratski vođa potiče zajedničku raspravu i zajedničko donošenje odluka. Tako se važne odluke u učionici donose kroz raspravu i moguće glasovanje. S učenicima dijeli ideje i objašnjava svoje zahtjeve. Potiče međusobnu komunikaciju i teži ka sudjelovanju svakog pojedinca. Veliku pozornost posvećuje izgradnji dobrih odnosa i pozitivnog raspoloženja u razredu. Njegov autoritet nije utemeljen na sankcijama, već na znanju i iskustvima. Takvo vodstvo karakterizira otvorenost, povjerenje, samopouzdanje i spontanost. Učenici posjeduju više sloboda, a ujedno i veću količinu odgovornosti za postignute rezultate u odnosu na autokratsko vodstvo. [1, 2, 4, 6]

Smatram da u radu razrednika, osim njegove stručne potkovanosti, posebno dolazi do izražaja njegova osobnost i humani odnos prema osjetljivim bićima kao što su učenici. Svojim znanjem i ljudskim odnosom razvija svoj autoritet. Zadovoljstvo svojih učenika postiže njihovom suradnjom, izražavanjem da mu je stalo do njih i spremnošću na rješavanje poteškoća.

5. Zaključak

Razrednik je u razredu vođa o kojemu u velikoj mjeri ovisi kako će razred djelovati i koje će važne odluke donositi u samom razredu. Jedan od pokazatelja uspjeha učitelja je i taj kako učenike naučiti na mirno i tiho sjedenje, kako ih naučiti poslušati zahtjeve učitelja, na podizanje ruke kada žele govoriti i kako poštovati druga pravila u razredu. Sve ih to uči razrednik koji svoju ulogu vođe započinje odmah nakon preuzimanja samog razreda.

Razrednik može igrati ulogu autoriteta i prepoznati pasivnu, prihvaćajuću ulogu učenika. Nekima se sviđa takva uloga učenika, dok bi drugi željeli biti aktivniji i sudjelovati u procesu donošenja odluka. Dobro je da učitelji prije ili kasnije prepoznaju da učenici žele biti aktivni sudionici u procesu učenja jer tek tada preuzimaju odgovornost za svoje ponašanje i planiranje budućnosti. Kako bi razred bio uspješan, razrednik mora biti otvoren i preuzeti određene odgovornosti prema učenicima jer samo tako možemo povećati odgovornost učenika u razredu. Nažalost, neki se protive konceptu upravljanja razredom s učenicima, žele imati glavnu riječ, a od učenika zahtijevaju samo poslušnost; također, postoje različita mišljenja o tome kako učenike naučiti da budu samostaljni. [7]

Kada na početku školske godine razrednik preuzme razred, postaje njegov vođa, što je jedna od njegovih najvažnijih zadaća. Njegovo vodstvo se, prije svega, odnosi na to hoće li formirati razred kao grupu ili pridonijeti stvaranju dobrih međuljudskih odnosa i pozitivnoj razrednoj klimi. Jedna od najvažnijih osobina dobrog razrednika je da zna saslušati sve u razredu, posavjetovati ih, ohrabriti i dati pozitivnu kritiku. Uzimanjem u obzir ovih čimbenika razrednik se oblikuje u uspješnog vođu kojeg će razred s veseljem pratiti.

6. Literatura

- [1] Brajša, P. (1995). Sedem skrivnosti uspešne šole. Maribor: Doba.
- [2] Krech, D. (1969). Elementi psihologije. Beograd: Naučna knjiga.
- [3] Malić J. (1988). Razrednik v osnovni šoli. Ljubljana. Državna založba Slovenije.
- [4] Marentič Požarnik, B. (2003). Psihologija učenja in pouka, Ljubljana: DZS.
- [5] Pšunder, M. (2. 9. 2006). *Razrednik – menedžer*, 75, str. 13. Maribor: Šolski razgledi.
- [6] Pušnik, M., Žarkovič Adlešič, B. i Bizjak, C. (2000). Razrednik v osnovni in srednji šoli. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [7] Shapiro, E. S. in Cole C. L. (1994). Behavior change in the classroom: selfmanagement interventions. New York: Guilford Press.
- [8] Zorko, P. (2009). Razrednik in njegovo vodenje razreda. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Stručni rad

EMOCIONALNO OPISMENJAVANJE

Alenka Domanjko Rožanc

Osnovna škola Markovci

Sažetak

Prepoznavanje emocija pokazatelj je zrelosti osobnosti i predstavlja važan čimbenik koji pomaže u izgradnji odnosa s drugima i sa samim sobom. Socijalno učenje usko je povezano s emocijama. *Dobra regulacija emocija pridonosi socijalno-emocionalnoj pismenosti te posljedično dobroj prihvaćenosti i uključenosti – kao i obratno* [1]. Škola je prostor u kojem učimo prepoznavati emocije sebe i drugih. Osjećaji prihvaćenosti i uključenosti u skupinu odnosno razred imaju ključni značaj za učenika. Članak osvjetljuje važnost emocionalnog opismenjavanja i pruženih prilika u školskom prostoru, gdje je moguće razvijati socijalno i emocionalno opismenjavanje. Opisuje se i uloga učitelja, jer je vrlo važno da u ovom području posjeduje sljedeće kompetencije: visoku razinu samosvjesnosti i socijalne svijesti, da slijedi prosocijalne vrednote i poštuje ljude oko sebe. Teorijski dio rada potkrijepljen je primjerom iz prakse.

Ključne riječi: emocije, emocionalno i socijalno opismenjavanje, uključenost, ponašanje.

1. Uvod

Školska svakodnevica puna je raznolikih situacija i događaja. Učenik se suočava s brojnim izazovima, gradi odnose s drugarima i učiteljima, spoznaje, percipira. Sve to što se događa pojedincu popraćeno je emocijama koje su neizbježne pri funkcioniranju čovjeka u društvu. Emocionalna pismenost znači prepoznavanje vlastitih osjećaja i osjećaja drugih. To također znači da ih znamo regulirati, čime pridonosimo poboljšanju odnosa prema sebi i drugima, a samim time i poboljšavamo međuljudske odnose. Ako smo emocionalno pismeni, znači da „čujemo“ druge u određenoj emocionalnoj situaciji, da ih možemo osjetiti i odazvati se na njih te da im znamo pomoći.

Osim komponente učenja, današnje učenje i podučavanje u školama sadržavaju i snažan emocionalni te socijalni aspekt odnosno stranu. Naime, učenje se odvija u neprekidnoj socijalnoj interakciji s drugima [2]. Svijet se susreće s brojnim tehnološkim i socijalnim promjenama, što utječe i na odgojno-obrazovne ustanove koje odražavaju svijet oko sebe. Škole se suočavaju s rasnom, kulturnom i etičkom raznolikošću. Neki učenici su uspješni, dok drugima treba više motivacije. Sve je to dio emocija koje mogu potaknuti ili omesti proces učenja. Ako učeniku znamo pristupiti s određenom dozom emocionalne inteligencije, možemo s njim učvrstiti kvalitetan odnos i pomoći mu u rješavanju potencijalnih problema ili jednostavno ukazati na put do rješenja.

Emocionalnim opismenjavanjem u razredu jačamo prepoznavanje emocija u sebi i drugima, razumijevanje tih emocija i njihove uloge, prihvaćanje odgovornosti za vlastite emocije te sposobnost konstruktivnog zauzimanja za sebe i druge. Emocionalnom inteligencijom stječemo osjećaj vlastite vrijednosti i zdravog samopouzdanja, osobnu fleksibilnost, otpornost i prilagodljivost, prihvaćanje konstruktivne kritike, nenasilno izražavanje emocija [1] [5].

U školi je većina svakodnevnih događaja povezana s emocijama. Stoga je ispravno podučavati učenike i među njima jačati emocionalnu pismenost. Potonje se odvija u redovnoj nastavi, npr. pri obradi književnih ili likovnih djela. Tome može doprinijeti razrednik ili socijalni radnik tijekom razrednih sati ili provedbe radionica. U početku je neophodno emocionalno opismenjavanje učitelja, koji potom svoje znanje mogu prenijeti učenicima.

2. Kako pristupiti učenju emocionalne pismenosti?

Pri stvaranju poticajnog okruženja za sve uključene odnosno za povećanje sudjelovanja i uključenosti svih učenika ključni značaj ima osnaživanje učenika kroz socijalno i emocionalno opismenjavanje [1]. Potonje se može odvijati kao učenje u spontanom obliku, ali se može provoditi i sustavno, u obliku radionica, društvenih igara itd.

Nažalost, u slovenskim školama još uvijek se pridaje premalo značaja socijalnom učenju i emocijama. Uzrok leži u ustaljenim kulturnim obrascima, te se stoga navedeni procesi često zanemaruju. Zahvaljujući socijalnom i emocionalnom učenju, učenici stječu mnoge prednosti: stječu iskustva u izražavanju osjećaja odnosno emocija, čime se jačaju i razvijaju samopoštovanje, samopouzdanje i odnos s drugima: razumijevanje socijalnih okolnosti, poštovanje drugih, socijalna odgovornost. U

razvoju mlade osobe ta su područja još važnija, posebice pristup pedagoškog djelatnika koji ju nastoji naučiti ovakvom ponašanju.

U suvremenoj pedagoškoj praksi uobičajen je proces formativnog praćenja. Ovo je jedna od važnih prilika koja nam omogućava poticanje emocionalnog i socijalnog učenja. Formativno praćenje temelji se na sudioništvu i spremnosti na suradnju, jer je to proces za poboljšanje učenja. To je pedagoški dijalog u kojem učitelj i učenik suglasno prate i usmjeravaju razvoj učenja radi poboljšanja njegovog učinka.

U skupini ili razredu učenici uče kako prihvatiti sebe i druge, kako komunicirati smisleno i izražavati se, kako razumjeti svoje emocije, preuzeti odgovornost, kako rješavati probleme. Baveći se time odnosno suočavajući se sa spomenutim, stječu vjeru u sebe i veću osobnu snagu. Svi, ne samo djeca, uče na pogreškama.

Socijalno i emocionalno opismenjavanje odvija se na različite načine, a uspjeh ovisi i o sposobnostima učenika. U školi postoje mnoge mogućnosti, budući da se međusobne interakcije odvijaju gotovo na svakom koraku. To je moguće i pri izvedbi individualne aktivnosti svakog učenika, kada npr. izlaže razmišljanja pred razredom, objašnjava, potkrepljuje, obrazlaže određena saznanja, argumentira, usklađuje se itd.

Sudjelovanje ima pozitivne učinke na cijeli razred odnosno skupinu. Čak i one učenike koji često ostaju u pozadini, pasivni, lakše je uključiti u skupinu kroz određenu suradničku aktivnost. Zajedničko stvaranje prisili odnosno aktivira pojedinca da postane dio "tima" i počne doprinositi cjelini, pa zbog toga predstavlja neizostavan dio skupine. Vrlo je važno da pedagoški djelatnici uoče ovakve učenike i prepoznaju njihova slaba te jaka područja kojima bi mogli doprinijeti radu skupine. Time učenici dobivaju priliku da se dokažu i steknu osjećaj prihvaćenosti, više vjeruju u sebe i samopotvrđuju se u svom radu.

Sve što je navedeno učenici mogu ostvariti na svakom školskom satu, kada mogu razvijati svoje potencijale u raznim područjima, rješavati probleme i razvijati svoju odgovornost. Kao pedagoški djelatnici, pri učenju socijalnih vještina najviše možemo doprinijeti redovitim uključivanjem oblika i načina rada, koji se zasnivaju na suradnji tijekom nastave. Osim toga, uvijek trebamo naglašavati važnost međuljudskih odnosa.

2.1. Mogućnosti socijalnog i emocionalnog opismenjavanja u školi

U svim okolnostima svakodnevne komunikacije s učenicima možemo naglasiti važnost uspješne komunikacije te kreirati verbalne i neverbalne poruke o važnosti odnosa. Međupredmetne i kroskurikularne ('transverzalne', 'međupredmetne') aktivnosti također pridonose emocionalnom opismenjavanju, kao što to omogućuju ljetne škole, kampovi, školske razmjene (domaće i međunarodne), priprema predstava (glazbenih, plesnih, likovnih). Naglasak se može staviti na kvalitetne međusobne odnose i oblike koji to potiču: suradnju, solidarnost, međusobnu emocionalnu podršku, različite vrste i razine druženja. Prilike postoje i kada je riječ o uključivanju i kulturi nenasilne zajednice na razrednoj i školskoj razini (radionice za razvoj socijalnih vještina, program socijalno-emocionalnog učenja u razredu, tutorstvo, međugeneracijsko umrežavanje (povezivanje), dobrotvorne akcije itd.). Na nastavnim satima ovo područje možemo ojačati podučavanjem na

otvorenom odnosno terenskom nastavom (vježbama), čitanjem književnih djela, slušanjem priča o socijalnim temama, gledanjem filmova i razgovorom o njihovim sadržajima. Učenici mogu kreirati priče, pjesme, crteže, fotografije itd. Prakticiramo igranje uloga i simulacije, dramatizaciju, pokretno i plesno izražavanje, interakcijske i društvene igre. Planski rad s pojedinačnim učenicima ili ciljnim skupinama također je jedna od mogućnosti. Provodi se kroz razne radionice za upravljanje ljutnjom i impulsima agresije, radionice za prepoznavanje i prikladno izražavanje emocija, rješavanje problema... [1].

3. Primjer iz prakse – Pošta Djeda Božićnjaka

U osnovnoj školi u kojoj predajem, učenici devetog razreda proveli su akciju „Pošta Djeda Božićnjaka“. Svrha akcije bila je prikupljanje pisama s mislima, željama, mišljenjima o nadolazećim blagdanima i Novoj godini, koje pojedinačni učenik posvećuje drugom, tj. bilo kojem učeniku. Ova pisma s lijepim željama prikupljala su se tijekom cijelog prosinca, a kutiju su devetaši otvorili dan prije školskog raspusta. Tada su pisma podijeljena onim učenicima kojima su listići bili namijenjeni.

Najprije smo u odjeljenju 6. razreda, gdje sam razrednica, razgovarali o smislu i svrsi takve akcije, o mogućnostima odnosno idejama o tome što napisati odabranoj osobi (to je mogao biti drugar iz razreda ili bilo koji drugi učenik osnovne škole) te o načelima uspješne komunikacije i pravopisa. Učenici su se složili da u vremenu u kojem živimo nema dovoljno pozitivnih misli i optimističnih namjera, pa je akcija predstavljala poticaj svima da uskoro počnu živjeti onako kako žele.

U akciju su se, kao i ostali, uključili i učenici šestog razreda, no neki su u tome vidjeli drugu svrhu. Jedna od učenica napisala je zlonamjerne misli na komad papira, potpisala se lažnim imenom i pismo uputila svom drugaru iz razreda. Komunikacija koju je koristila bila je sve samo ne uspješna i kvalitetna. Pismo je bilo napisano uvredljivim tonom. Njezino loše ponašanje i pokazivanje odnosa prema onima koji su se trudili da provedbom projekta unesu prijateljsko predblagdansko ozračje među učenike i učenice cijele osnovne škole otkrili su njezini drugari iz razreda. Ovo je bio pokazatelj da razred (još uvijek) ne funkcionira kao zajednica istomišljenika te da među učenicama i učenicima nikada ništa ne ostane skriveno. Učenica je pismo predala u kutiju i povrh svega strogo demantirala svoj postupak. Kao razrednica bila sam stavljena na kušnju jer nisam imala dokaza o ovom neugodnom činu. Konfliktnu situaciju razriješila sam na sljedeći način: pozvala sam voditeljicu projekta, učenicu 9. razreda, koja mi je ispričala što se zaista dogodilo te djevojčicu koja je bila okrivljena. Najprije smo razgovarale, a zatim sam učenicu koja je cijelo vrijeme poricala da je to učinila, zamolila da ovu neprikladnu poruku izvadi iz kutije i baci je u koš. Isprva je odbila, odnosno nije me željela poslušati, ali nakon što se uvjerila da će učiniti nešto dobro za sebe, razred i za cijelu školsku zajednicu, krenula je tražiti papirić. Za mene je kao učiteljicu ovo bio dokaz odnosno potvrda da učenicu nisam okrivila bezrazložno (što se inače moglo dogoditi). Bila sam emocionalno potresena ovim događajem jer nisam očekivala tako zlonamjerno ponašanje. Stoga smo pismo izvadili iz kutije i bacili ga.

Kasnije sam s učenicom razgovarala nasamo jer je isprva nisam željela izlagati kritikama razreda. Djevojčica je priznala svoj postupak i tijekom razgovora postala svjesna pogrešnog čina. Moj cilj je bio da učenica prihvati, postane svjesna odgovornosti za svoje postupke i shvati konstruktivnu kritiku koja joj je upućena.

Kasnije smo na razrednom satu razgovarali o navedenoj situaciji. Razgovor s učenicima bio je usmjeren na svrhu spomenute akcije, a tokom rasprave učenici su izdvojili vrednote i izrazili želje, misli koje bi željeli dobiti od tajanstvenog prijatelja. Tijekom razgovora, diskretno sam promatrala učenicu koja je načinila ovaj nemili postupak. Šutjela je i pognute glave pokazivala da je tijekom iznošenja mišljenja svojih drugarica i drugara iz razreda, shvatila i postala svjesna loše strane postupka. Ovo negativno iskustvo pružilo je pouku svim učenicima.

Iako u školi imamo širok spektar mogućnosti za razvijanje socijalnog i emocionalnog ponašanja, situacija koju sam opisala te slični događaji, kojih u školi imamo zaista mnogo, mogu biti najbolja „škola“ za učenje spomenutih vještina. Svi učimo na pogreškama. One nam daju najviše znanja odnosno najviše naučimo suočavajući se s njima.

4. Zaključak

Svatko je odgovoran za svoje emocije i ponašanje, tako da oboje možemo promijeniti samo ako tako odlučimo. Učenje socijalne i emocionalne pismenosti u suvremenoj školi zahtijeva mnogo napora i produbljenog razmišljanja o sebi, ako kao pedagoški djelatnici to znanje pokušamo prenijeti učenicima.

Razumijevanjem čuvstvovanja (osjećanja) i ponašanja uspostavljamo odnos. Ako kao pedagoški djelatnici pri svom radu želimo utjecati na razvoj socijalnih i emocionalnih kompetencija učenika, važno je da najprije budemo svjesni svojih znanja i stavova u tom području [3]. Danas bismo tome mogli posvetiti još više pažnje, jer smo kao pedagoški djelatnici uključeni u nastavni plan i program te često razmišljamo samo o tome hoćemo li ga provesti ili ne. Bogato iskustvo u području socijalnog i emocionalnog opismenjavanja učitelju omogućuje stvaranje razredne zajednice, razvijanje poticajnih odnosa s učenicima i osmišljavanje nastave koja razvija jaka područja učenika. Uloga odnosno cilj učitelja nije promijeniti ponašanje učenika, već pronaći načine pomoću kojih će pokušati ostvariti utjecaj na odluku učenika da promijeni svoje ponašanje.

5. Popis literature

- [1.]Rutar Ilc Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017). Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost. 4. zvezek. V: Vključujoča šola, Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce. Ljubljana, ZRSŠ.
- [2.]Kozina, A. (2013). Program čustvenega in socialnega učenja: FRIENDS (izvlečki). Ljubljana, Pedagoški inštitut.
- [3.]Tomše, S. (2020). Učitelj kot možni izvajalec socialnega in emocionalnega učenja. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- [4.]Josipovič, D., Smolič, A. (2016). Spremenjeni obrazi nasilja. V: Vzgoja in izobraževanje, let. 2016, št. 3-4, str. 13–17.
- [5.]Muršič, M. (2016). Upoštevanje čustvenih vidikov za celovitejše omejevanje medvrstniškega nasilja v šoli. V: Vzgoja in izobraževanje, let. 2016, št. 3-4, str. 5–12.

Mrežne stranice

1. Formativno spremljanje. URL: <https://formativno.si/formativno-spremljanje/> (6. 12. 2021)

Stručni rad

USMENO VREDNOVANJE ZNANJA – DA ILI NE?

Alenka Domanjko Rožanc

Osnovna šola Markovci

Sažetak

Usmeno ocjenjivanje znanja jedan je od načina dobivanja ocjena i predstavlja sastavni dio pedagoškog procesa. Pogledi na to su različiti. Neki ističu niz prednosti, dok drugima znači neravnopravno tretiranje učenika i prisutnost subjektivnog zapažanja. Sasvim je sigurno da je ovo jedno od osjetljivih područja odgojno-obrazovnog procesa unutar školskog sustava za sve uključene: učitelja, učenika, te posljedično za roditelje. U članku se obrađuje tematika usmenog vrednovanja znanja u školi te različiti pogledi na to.

Ključne riječi: usmeno ocjenjivanje, pravilnik, prednosti, nedostaci, pogreške

1. Uvod

Ocjenjivanje znanja je prosuđivanje i vrednovanje iskazanog znanja pojedinačnih učenika nakon završetka razdoblja učenja i formaliziranje te procjene u ocjenama koje su formalno dogovorene (opisne, brojčane, verbalne) i imaju važne posljedice [6]. U Sloveniji poznajemo dvije vrste ocjenjivanja znanja, opisno i brojčano ocjenjivanje, ali poznajemo i nekoliko načina: usmeni, pismeni i praktični način ocjenjivanja.

Repnik navodi da je usmeno provjeravanje jedan od najstarijih i osnovnih oblika provjere i ocjenjivanja znanja, jer daje mogućnost da se učenikovo znanje provjeri sveobuhvatno i odjednom [2]. Ovo je ujedno i najteži oblik nastavnog procesa, jer zahtijeva posebnu i temeljitu pripremu od učitelja. Danas znanje najprije provjeravamo, te ga nakon toga ocjenjujemo. Potonje pokazuje učenikovo postignuće ciljeva odnosno standarda znanja prema nastavnom planu i programu. Tijekom desetljeća, pogled na usmeno ocjenjivanje se mijenjao. Danas se materija ocjenjuje tek kada se utvrdi provjerom, čime se smanjuje broj ocjena. Tijekom provjere znanja ne daju se ocjene, pa su provjera i ocjenjivanje dvije različite stvari, što je u prošlosti bilo drugačije.

Pravnu podlogu za provjeravanje i ocjenjivanje nalazimo u Pravilniku o provjeravanju i ocjenjivanju znanja te napredovanju učenika u osnovnoj školi. U članku 3. (PIS, 2021) objašnjena je njihova važnost: *provjeravanjem znanja prikupljaju se informacije o tome kako učenik ostvaruje ciljeve odnosno standarde znanja iz nastavnih planova i programa, ali ono nije namijenjeno ocjenjivanju znanja. Postizanje ciljeva ili standarda znanja iz nastavnih planova i programa učitelj provjerava prije, tijekom i na kraju obrade nastavnog sadržaja. Ocjenjivanje znanja je utvrđivanje i vrednovanje koje određuje u kojoj mjeri učenik postiže određene ciljeve ili standarde znanja iz nastavnog plana. Učitelj vrši provjeru znanja nakon obrade nastavnih sadržaja i provjere znanja iz tih sadržaja.*

Naše razmišljanje o usmenom ocjenjivanju odnosi se i na drugačije oblike dobivanja ocjene: umjesto frontalnog (učitelj kao ispitivač, učenik kao onaj koji odgovara) možemo koristiti drugačije, nove oblike. Usmena ocjena može se dobiti za govorni nastup, prezentaciju plakata/referata, kao i komunikaciju u učionici odnosno aktivno sudjelovanje pojedinačnog učenika u nastavi, posebno s komunikacijskog stajališta, tekuće obavljanje zadataka i odnos prema predmetu.

2. Usmeno ocjenjivanje – što ocjenjivati?

Usmena komunikacija uključuje uzajaman odnos između dvaju ili više sudionika. Ključne aktivnosti pri tome su slušanje i usmeno saopćivanje. U školskoj praksi odvija se tako da učitelj postavlja pitanja, a učenik sluša, odaziva se, iznosi misao, dakle odgovara. Postoji nekoliko čimbenika koji utječu na to hoće li učenik (ispravno) odgovoriti na pitanje. Najvažniji je razumijevanje uputa. Učenici su u školi često neuspješni jer ne razumiju što se od njih zahtijeva [6]. Učitelj je taj koji uvijek mora provjeriti je li učenik razumio pitanje ili ne. Na komunikaciju učenika s učiteljem utječu i trema zbog javne komunikacije, slabo izražavanje, skroman vokabular, loš radni dan te koncentracija.

Kada govorimo o usmenom ocjenjivanju, važno je zapitati se što treba ocijeniti. Autori Blažič, Ivanuš Grmek, Kramar i Strmčnik [1] smatraju da je na prvom mjestu kognitivna komponenta odnosno znanje, koje uključuje osnovne pojmove, logičke i funkcionalne odnose te strukturu pojedinačne nastavne jedinice. Paralelno sa kognitivnom komponentom potrebno je ocjenjivati i praktičnu, što znači vrednovati učenikove vještine i spretnosti. Vrlo je važno razvijati odnosno ocjenjivati vrijednosnu komponentu: učenici trebaju uočiti vrednote koje utječu na njihovo izražavanje mišljenja, stavova i općenito na formiranje konstruktivnih odgovora. Treba uzeti u obzir i motivacijsko-emocionalnu komponentu koja uključuje interes za pojedini predmet i odnos prema njemu, radne navike učenika, marljivost i sl. O pojedinačnom učitelju ovisi kojoj će komponenti dati prednost, ali svakako su prve dvije najčešće korištene: ocjenjujemo (teorijsko) znanje svake jedinice, a odmah nakon toga slijedi praktična strana. Kada sadržaj gradiva iz pojedinog predmeta dopušta drugačiju mogućnost dobivanja usmene ocjene, vrlo je dobrodošlo uzeti to u obzir. Na ovaj način učenici kojima treba više vremena za formuliranje odgovora i oni koji se teže pismeno izražavaju, dobivaju mogućnost da budu bolje (dobro) ocijenjeni.

Uz navedene komponente važna je i didaktička svrha usmenog ocjenjivanja. Uključuje usmeno izražavanje, poticanje kontinuiranog učenja, individualizaciju (prilagodbu pitanja, način razmišljanja) i davanje mogućnosti učenicima koji imaju poteškoće u pismenom izražavanju da svoja znanja pokažu na ovom mjestu.

2.1 Prednosti i nedostaci usmenog ocjenjivanja

Usmeno ocjenjivanje danas je predmet mnogih kritika, ali se dugo smatralo glavnim i najčešćim načinom ocjenjivanja. Prednost usmenog ocjenjivanja svakako leži u mogućnostima kontinuiranog pomaganja i usmjeravanja učenika od strane učitelja, što kod pismenog ocjenjivanja nije izvedivo. Na taj način učenik može dodatno objasniti i potkrijepiti gradivo, čime se učitelj još više uvjerava u njegovo (ne) razumijevanje. Kontakt između učenika i učitelja je osoban odnosno individualizacija je u prvom planu. Učitelj jako dobro poznaje pojedinačnog učenika i stoga zna kome su od učenika potrebni dodatno ohrabrenje, dodatno pitanje, usmjeravanje u formuliranju odgovora itd. Pri usmenom ocjenjivanju učenik vježba verbalno izražavanje i javno nastupanje.

Nedostaci usmenog ocjenjivanja imaju prednost pred usmenim oblikom i zato su često kamen spoticanja. Ako bismo željeli postići objektivnost u usmenom ocjenjivanju, morali bismo svim učenicima postavljati potpuno ista pitanja, što je u razredu nemoguće. Nemoguće je da sva pitanja budu ista po svojoj težini. Učitelj stoga mora pripremiti pitanja različite težine. Događa se da slabiji učenik dobije lakše pitanje i bude dobro ocijenjen, kao i obrnuto: dobar učenik dobije teže pitanje i posljedično lošu ocjenu. Veliku ulogu igra i subjektivnost. Učitelj može na učenika gledati kao na nekoga tko mu je/nije drag, što je naravno veliki nedostatak. S druge strane, neki učenici će mirno podnijeti usmeno ocjenjivanje, dok će za druge to predstavljati stres ili strah od javnog nastupa. Nedostaci koji dodatno prate usmeno ocjenjivanje su: premalo vremena odnosno neekonomičnost (usmeno ocjenjivanje u prosječnom razredu traje sigurno 10 školskih sati, pri čemu je potrebno razmišljati o drugim učenicima i dati im zaduženja), izloženost učenika tijekom usmenog odgovaranja u razredu, trema.

2.2 Pogreške pri ocjenjivanju znanja

Jurman [5] predstavlja tri vrste pogrešaka koje se javljaju pri ocjenjivanju znanja, a kojih mi kao pedagoški djelatnici možda uopće nismo svjesni.

Prvu skupinu sačinjavaju opće pogreške, drugu posebne i treću anomalije. Opće pogreške pojavljuju se u radu gotovo svakog učitelja. Jurman spominje osobnu jednačinu, koja je odraz zahtjevnosti učiteljevog odnosa prema svijetu i radu. U praksi se to odnosi na »stroge« i »blage« učitelje. Prvi imaju visoko postavljene kriterije te je odlična ocjena u njihovom radu s učenicima rijetka pojava, dok je kod drugih upravo suprotno. Među opće pogreške spada i 'halo efekt', koji je potpuno neprikladan i pogrešan način ocjenjivanja: učitelj ocjenjuje na temelju osobnih karakteristika učenika, (ne)simpatičnosti i socijalnog statusa učenika. Pogreška u radu učitelja ocjenjivača pojavljuje se također pri usporedbi među učenicima vršnjacima i prilagođavanju standarda znanja. Posljedično iza istog znanja ne stoji ista kvaliteta.

Drugu skupinu sačinjavaju posebne pogreške, koje ovise o učiteljevoj osobnosti odnosno karakteru. Ocjenjivanje se stoga može odvijati na diskriminatoran način. U ovom slučaju učitelj ima razred podijeljen u dvije skupine prema svom, oblikovanom gledištu. Neosjetljiv način znači da učitelj razlikuje između nedovoljne i dovoljne ocjene, a ostalo znanje učenika "ne vidi". Riječ je o utjecaju njegovog trenutnog raspoloženja i posljedično pretjerane diferencijacije. Prestrog način ocjenjivanja podrazumijeva raspon ocjena od nedovoljne do dobre, jer ovakav učitelj ima izrazito visoke kriterije. Disciplinsko ocjenjivanje je kazna za ponašanje, a ne za znanje (najčešće se izražava nenajavljenim ocjenjivanjem i nižim ocjenama, ali pogađa one koji imaju poteškoća u učenju). Upravo suprotan način naziva se inflacijski, jer učenik zbog pritiska vodstva odgojne ustanove snižava kriterije te su na taj način i slabiji učenici ocijenjeni jako dobro odnosno dobivaju više ocjene. Zadnji način je naročito blag, a najčešća ocjena je 4 (vrlo dobro). Ovakvi učitelji imaju 'labave', nepostojeane vrijednosti te prije svega nisu dovoljno kritični u svom radu.

Među anomalije kao treću vrstu pogrešaka pri ocjenjivanju ubrajamo učiteljevo nezadovoljstvo odgojno-obrazovnim radom te materijalnim i socijalnim stanjem. Ovakav učitelj se nedovoljno pripremi na nastavni proces, vrlo brzo i površno obavlja svoje radne dužnosti i manje vremena posvećuje utvrđivanju znanja. Posljedice su negativne ocjene.

3 Alternativni načini usmenog ocjenjivanja

Kada razmišljamo o pogreškama koje svaki učitelj nesvjesno može napraviti u svojoj pedagoškoj praksi, pitamo se može li usmeno ocjenjivanje biti drugačijeg oblika od dijaloga. Vjerujemo da se za usmenu ocjenu odnosno umjesto nje mogu uzeti u obzir i drugi oblici.

- govorni nastupi (učeniku se zadaje da odabere pojedinačno poglavlje, odlomak iz nastavne jedinice/djelo određenog autora i sl., pri čemu on/ona prema uputama pripremi govorni nastup. U tom se slučaju usmenom ocjenjivanju dodaje udio pismenog i pročitano dijela, jer će učenik prvo morati pročitati sadržaj, zatim ga pripremiti pismeno, naučiti, a nakon toga usmeno predstaviti. Govornim nastupima može se smatrati i prezentacija referata/plakata.).

- proizvod grupnog rada / projektni učenički rad odnosno djelo (uzimamo u obzir aktivnost učenika u stvaranju proizvoda, njegovu samoinicijativnost, ulogu u podjeli zadataka, bilo da je inicijator ili samo slijedi upute drugih...).
- igranje uloga (učenik preuzima ulogu nekog drugog – njegove emocije, razmišljanje, govor. On igra ulogu, pokazujući pritom određeni stupanj znanja, jer će ta uloga biti dio pripremljenog sadržaja za ispitivanje).
- glasno čitanje odabranog odlomka, verbalno (govorno) objašnjenje uočenih elemenata popraćeno pitanjima učitelja, postavljanje u vremenski okvir, žanrovsko određenje (promatramo glatkoću čitanja, poznavanje teme, njezine karakteristike itd.).
- izvještavanje o svim fazama obavještavanja tijekom pripreme na govorni nastup (od plana do realizacije).

Ilc i Milekšič u Evaluaciji ocjenjivanja [2] npr. u nastavi povijesti predlažu pismeni i usmeni način ocjenjivanja: »Ocjenjuju se također seminarski radovi, referati, plakati, vježbe u radnoj bilježnici, domaći zadaci, radni listovi, izvještaji s ekskurzija, izvještaji s posjeta izložbama, portfelj, rad u skupini.« Slično je i u nastavi kemije i fizike (2020, 8), gdje učitelj pri utvrđivanju usmene ocjene može uzeti u obzir eksperimentalni rad, projektni rad, proizvode, izvještaje, seminarske radove. Pritom ni u nastavi sociologije nije ništa drugačije (2020, 10).

3.1 Primjer prijedloga za usmeno ocjenjivanje u nastavi slovenskog jezika

Kao i kod ostalih predmeta, za usmeno ocjenjivanje potrebno je izdvojiti više školskih sati. Praksa pokazuje da je teško usmeno ocijeniti više od dva učenika po nastavnom satu. Ponekad je možda moguće ocijeniti i tri učenika, ali svakom od pojedinačnih ocjenjivanja moramo se temeljito posvetiti. Pritom se trebamo pobrinuti o tome da i ostali učenici u razredu imaju zadatke koje će obavljati tijekom sata. Repnik [3] predlaže tri kategorije iz predmeta fizika, koje se mogu prenijeti i na druge predmete. Tako prvu od njih naziva opisno-teorijsko pitanje: kod ovog pitanja naglasak je na kvaliteti usmene komunikacije, budući da učenik točno i sustavno opisuje odabranu pojavu.

U nastavi slovenskog jezika učenik u sklopu ove kategorije opisuje pravila pojedine jezične jedinice i dodaje joj pravila ili opisuje odabrano književno razdoblje, život i djelo pojedinog autora ili njegovo djelo.

Aplikativno-problemsko pitanje predstavlja drugu kategoriju, koja zahtijeva što samostalnije rješavanje zadataka po koracima. U slovenskom jeziku to se može odnositi na rješavanje jezičnih zadataka, npr. s područja rečeničnih članova ili određivanja pojedinih vrsta riječi. Eksperimentalno

pitanje, kao treća kategorija u području fizike, zahtijeva izvođenje i komentiranje fizikalnog pokusa, a provjeravaju se vještine i spretnosti, odnosi prema predmetu i obrađivanoj materiji.

U nastavi slovenskog jezika možemo ocijeniti tekuće obavljanje zadataka, odnos prema predmetu, izražavanje mišljenja, npr. o čitanju kod kuće.

Na temelju toga možemo formirati konkretan 'trio' odnosno tri pitanja za usmeno ocjenjivanje u nastavi slovenskog jezika. Odabrali smo gradivo 8. razreda osnovne škole.

a) opisno-teoretsko pitanje:

Predstavi život i djelo Ivana Tavčara.

b) aplikacijsko-problemsko pitanje:

Pronađite stilski obilježene riječi, ispišite ih i dodijelite odnosno odredite im stilske neobilježene riječi.

c) eksperimentalno pitanje:

Je li vam se svidjela domaća lektira, zbirka crtica Među planinama (zbirka črtic Med gorami?) Što te je posebno inspiriralo? Obrazloži (potkrijepi razlozima)!

4. Zaključak

Usmeno ocjenjivanje u praksi predstavlja za pedagoškog djelatnika "osjetljiv" dio pedagoškog rada, jer se za njega uvijek treba temeljito pripremiti, a da pri tome još uvijek može naići na mnoge prepreke koje smo naveli u gornjim redovima. Stoga smo pružili nekoliko prijedloga odnosno alternativa usmenom ocjenjivanju znanja, koje mogu zamijeniti klasični dijaloški način.

Naravno, spomenuti način će i dalje biti često korišten, ali predlažemo i druge oblike te dodatno ističemo aktivno sudjelovanje učenika kojeg je sve manje u današnjoj školskoj praksi.

Neosporno je da kriteriji uspješnosti predstavljaju temelj svega i moraju biti jasni te javni, jer ih učitelj mora utvrditi već u godišnjoj pripremi za nastavni rad. Kako će ih pojedinačni učenik postići ovisi o njemu samom odnosno njegovom vlastitom radu i zalaganju.

5. Popis literature

[1.] Magajna, M. (2014). Ocenjevanje pri predmetu družboslovja v 4. razredu. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani.

[2.] Rutar Ilc, Z., Milekšič V. (2020). Evalvacija ocenjevanja v prenovljenih programih. Ljubljana, Center za poklicno izobraževanje.

- [3.] Repnik, R. (2013). Ustno preverjanje in ocenjevanje znanja v osnovni šoli. v: Posodobitve pouka v osnovni šoli. Fizika. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, str. 16–24.
- [4.] Irena Perenič (2001). Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja v šolski praksi, v Vzgoja in izobraževanje, revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, let. 32, št. 1, str. 13–14.
- [5.] Jurman, B. (1989). Ocenjevanje znanja. Selekcija ali orientacija učencev. Ljubljana: DZS.
- [6.] Žakelj, A., Borstner, M. (2012). Razvijanje in vrednotenje znanja. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Mrežne stranice:

Pravno-informacijski sistem. Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11583> (3. 11. 2021)

Stručni rad

IZRADA DIGITALNE KNJIGE U NASTAVI TALIJANSKOG JEZIKA

Miranda Majcan Rajković, profesorica talijanskog jezika

Srednja šola Izola, Izola, Slovenija

Sažetak

Učenje na daljinu me potaklo na traženje drugačijih načina učenja i poučavanja. Koristila sam Arnes virtualne učionice, Zoom videokonferencijski sustav, razne h5p aktivnosti, web aplikacije (miMind, Canva, Quizlet, Padlet, ppt sa zvukom), sustave za elektroničko glasanje (Google Forms, Moodle upitnici) i platforme za učenje Liveworksheets i Wordwall. Željela sam nadograditi različite faze školskog sata aktivnijim metodama učenja i različitim oblicima suradničkog učenja. Ovakvim načinom učenja učenici stječu nove vještine i razvijaju digitalne kompetencije. Nakon povratka u školu, nastavila sam s uključivanjem korištenja web aplikacija i alata u svoju nastavu. U ovom članku predstavljam projekt Svijet bajke. U uvodu predstavljam važnost kreativnog pisanja i alat StoryJumper koji su učenici koristili za pisanje digitalne bajke. Nastavljam s prikazom primjera iz prakse, gdje su učenici četvrte godine smjera Predškolski odgoj i obrazovanje u Srednjoj školi izradili digitalne knjige i alat za njihovu vršnjačku evaluaciju. Riječ je o učenicima koji četvrtu godinu uče talijanski. Na kraju predstavljam rezultate evaluacije učenika nakon završenog projekta i osobno iskustvo u vezi s korištenjem metode izrade digitalne knjige u pedagoškom procesu.

Ključne riječi: StoryJumper, projektni rad, evaluacija, srednja škola

1. Uvod

Digitalizacija otvara vrata kreativnosti u školskom prostoru. Većina mladih, za koje se uvriježio pojam digitalnih domorodaca, zna koristiti web preglednike, web rječnike, virtualne učionice, e-udžbenike, društvene mreže,... Sva ta znanja nastavnik može koristiti u procesu učenja kako bi učenici bili aktivniji, motiviraniji i kreativniji. Projektnim radom željela sam potaknuti kreativno pisanje učenika u nastavi književnosti. Blažić [1] tvrdi kako je kreativno pisanje stvaranje (polu)kreativnih tekstova (učenici se kreativno služe jezikom, s posebnim naglaskom na pisano izražavanje). Cilj ovakvog pisanja tijekom nastave je produbljanje književnih vještina, a ne odgoj književnika ili pjesnika.

Željela sam postići da učenici prilikom pisanja bajke stvaraju novi tekst, a ne da sintetiziraju ideje drugih u neko novo značenje. U stvaranju digitalne knjige koristili su jednostavan, besplatni softverski alat, StoryJumper, kao pomoć u razvoju kreativnog pisanja. Alat se može koristiti u različitim fazama nastave (aktivacija predznanja, učenje novih gradiva, konsolidacija, provjera i ocjenjivanje znanja) za izradu jednostavnih proizvoda nastalih tijekom školskog sata ili za izradu složenijih proizvoda koji nastaju tijekom nekoliko školskih sati, npr. u nekom projektu. Učenici stvaraju knjigu tako što napišu tekst, opremaju je slikama, zvukom, vlastitim fotografijama. Na naslovnicu knjige upisuju imena autora i naslov priče. Iako je alat na engleskom, učenici su bez problema napravili digitalnu knjigu. Pisac može komponirati književne figure na temelju djela koje pronade u uređivaču pod nazivom „rekviziti“ ili odabrati već napravljene. Pod imenom „Background“ može se birati scenu. Prilikom dodavanja teksta, alat nudi mnogo različitih oblika prikaza teksta. Autor može promijeniti font, boju, oblik i veličinu. Knjigu se može podijeliti s cijelim svijetom, sa svojim prijateljima na Facebooku ili putem e-maila [4].

2. Projekt Svijet bajke

Učitelji su svjesni da je znanje trajnije i korisnije ako su učenici aktivni u učenju i ako se učenje odvija na personaliziraniji način. Današnji digitalni domoroci više nisu zadovoljni tradicionalnom poučavanjem i frontalnim učenjem, jer su stalno izloženi digitalnim medijima, što su potvrdili i sudionici konferencije Resetiranje obrazovanja i osposobljavanja za digitalno doba. Istaknuli su potrebu nadogradnje obrazovanja putem digitalizacije i umjetne inteligencije, osposobljavanja nastavnika za moderne digitalne kompetencije i omogućavanja suvremenih tehnologija u školama [3].

Žbogar ističe da u škola ima previše teorije, a premalo praktičnog rada, istraživanja, kreativnog čitanja i pisanja, učenja s razumijevanjem i poticanja znatiželje. Smatra da treba više pažnje posvetiti izražavanju iskustava nakon interpretativnog čitanja te da je potreban osobniji pristup s kojim učenici sami dolaze do spoznaja o pročitanom tekstu. [5].

Gore navedene smjernice slijedila sam u radu na projektu pod nazivom Svijet bajke, kojim sam željela postići sljedeće ciljeve učenja:

- razmatranje osnovnih karakteristika bajke kao književne vrste,

- promicanje učenja stranih jezika,
- stvaranje u timu,
- korištenje obrazovne komunikacijske tehnologije,
- promicanje kreativnog pisanja i umjetničkog izražavanja,
- interdisciplinarna povezanost talijanskog jezika i umjetničkog obrazovanja,
- razvoj digitalnih kompetencija.

Učenici su raspravljali o sadržajima učenja prema principima obrnute učionice (eng. Flipped classroom), te se unaprijed pripremali za domaću zadaću. U virtualnu učionicu dodala sam nastavne materijale. Prije škole učenici su kod kuće pročitali kratku bajku na talijanskom jeziku, a zatim je pogledali na internetu. Slijedili su zadaci na radnom listu, gdje su odgovarali na pitanja učiteljice. Na početku sata učenici su odgovarali na pitanja po izboru u Google anketnom upitniku koja su se odnosila na sadržaj bajke pročitane kod kuće. Na temelju odgovora učenika ažurno sam ukazivala na greške. Nakon uvodnog dijela podijeljeni su u parove i rješavali zadatke na nastavnom listu. U svojim odgovorima morali su uzeti u obzir karakteristike pročitane bajke (npr. navesti i opisati obilježja pročitane bajke). Učenici su raspravljali o pitanjima u parovima, formulirali odgovore i informirali svoje kolege iz razreda o svojim nalazima. U završnom dijelu školskog sata podijeljeni su bili u skupine po troje i u bilježnicu nacrtali misaoni obrazac o karakteristikama bajke.

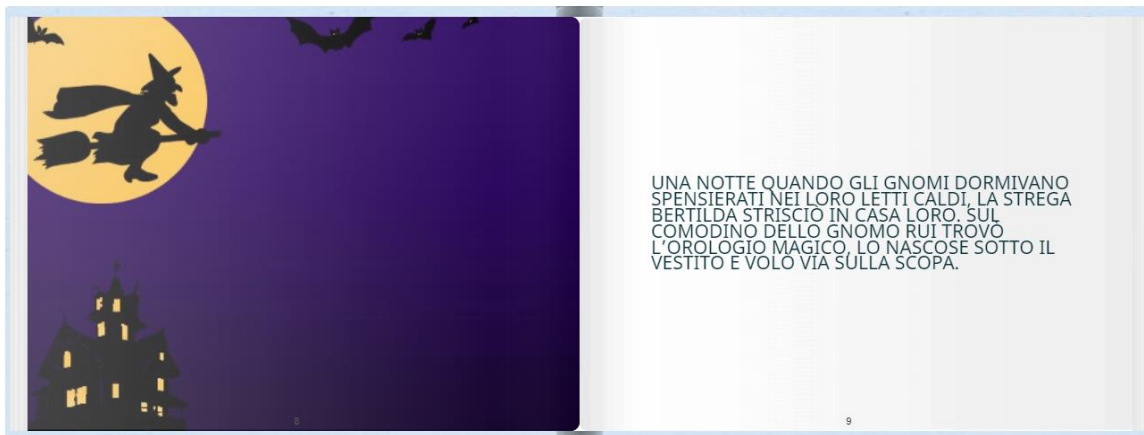
Sljedeći školski sat učenici su se podijelili u parove i pripremili plan za pisanje bajke. Plan se mogao pripremiti u obliku misaonog uzorka, crteža ili tablice. U planiranju su učenici vodili računa o informacijama koje su dobili na prethodnom školskom satu. Trebali su odrediti bajkovite likove i njihove karakteristike, vrijeme i mjesto događanja, broj bajke, čarobne predmete, sadržaj i strukturu (uvod, radnja, rasplet) i poduku priče.

Sljedeća dva školska sata bila su posvećena izradi teksta odnosno pretvaranju ideje u pisani tekst. Blažić [2] napominje da formulacija stvara brojne probleme i prepreke te od pisca zahtijeva da razvije, objasni, ispravi i uskladi osobne ciljeve s općim. Kao rezultat toga, pisci se često vraćaju iz faze pretvorbe u fazu planiranja. Nadalje kaže da je proces pretvorbe vođen pisanim planom koji misli prevodi u pisani oblik jezičnim sredstvima i usklađuje ih s informacijama u dugoročnom pamćenju pisca. Pisanje teksta u fazi pretvorbe ima dvije karakteristike: prva značajka je pisanje u obliku cijelih rečenica, a druga značajka se odnosi na samoispitivanje i kontrolu tijeka pisanja i nastajanja teksta. Tada se učenik pisac pita: „Kako da to kažem!“

Jedan školski sat proveli smo pregledavajući i uređujući napisanu bajku. Učenici su prvo usporedili zamišljeni i napisani tekst, a potom ispravili eventualne greške. Pri tome su pazili na pravopis, gramatičku ispravnost, stil (ispravan oblik riječi, ispravan red riječi, ponavljanje istih rečeničnih obrazaca/riječi, korištenje neprikladnih riječi,...). U ovoj sam fazi uspješnim učenicima davala povratne informacije na način koji ih je usmjeravao na ono što još trebaju učiniti da bi bili uspješniji. Označavala sam te ispravljala pogreške i davala konkretne savjete

za napredak učenicima s poteškoćama u učenju. Htjela sam im olakšati ispravljanje pogrešaka kako ne bi izgubili motivaciju za daljnji rad zbog brojnih grešaka.

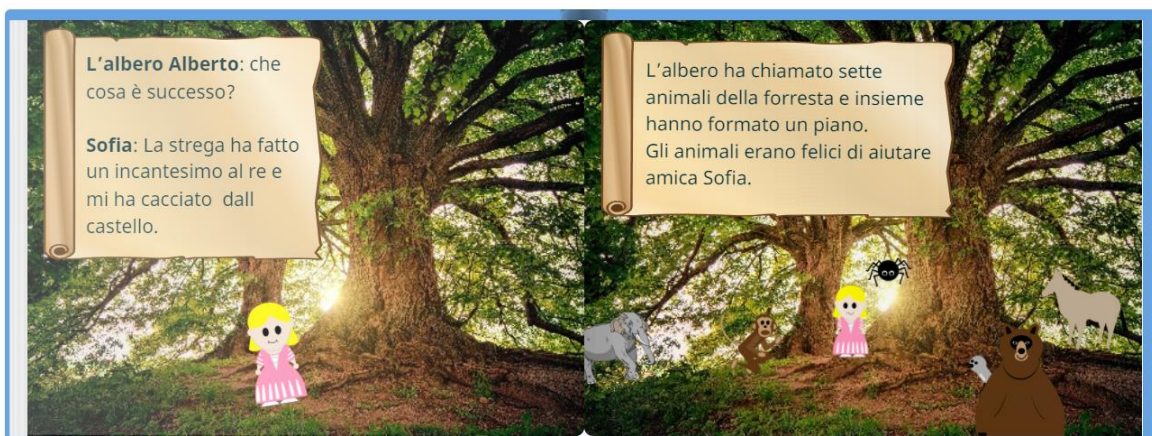
Usljedila su još dva školska sata, gdje su učenici koristili prijenosno računalo i aplikaciju StoryJumper za izradu digitalnih knjiga. Proizvode učenika objavila sam u virtualnoj učionici.

Slika 1: Proizvod učenika s nazivom Gli gnomi del tempo e l'orologio magico del tempo atmosferico

Slika 2: Proizvod učenika s nazivom Il re e la strega

Slika 3: Proizvod učenika s nazivom La fiaba di Sofia

2.1. Vršnjačka evaluacija

Učenici su kod kuće pregledavali i čitali sve digitalne knjige i za svaku knjigu na list napisali po jednu zanimljivost. Taj list je bio autorima knjige onda uručen u školi. Posljednji školski sat projekta bio je posvećen vršnjačkoj evaluaciji digitalnih knjiga. Svaki je par analizirao dvije bajke koristeći obrazac na kojem su ispisani kriteriji uspješnosti, koje smo osmislili zajedno s učenicima. Na kraju su učenici zapisali što smatraju dobrim i što bi mogli poboljšati. Prednost takvog ocjenjivanja je što učenici koji predstavljaju zadatak dobivaju povratnu informaciju i od učitelja i od kolega iz razreda.

Slika 5: Fotografija ispunjenog obrasca

U završnoj evaluaciji svi su učenici izrazili pozitivno mišljenje o ovakvom načinu rada. Kao prednosti su istaknuli:

- samostalnost i veća osobna predanost nastavi,
- kreativnost,
- originalna metoda ocjenjivanja,
- upoznavanje i korištenje novih web alata,
- drugačiji način učenja i savladavanja novog vokabulara,
- timski rad,
- razmjena iskustava i znanja između kolega iz razreda,
- primjenjivost stečenog znanja u budućoj profesiji,
- korištenje znanja stečenih u likovnom odgoju i obrazovanju.

3. Zaključak

Projektni rad bio je zanimljivo iskustvo i učiteljici i učenicima. Takva nastava potiče kreativno razmišljanje, samostalno stvaranje vlastitih proizvoda i suradnju. Uvjeren sam da je nastava korištenjem informacijske i komunikacijske tehnologije kvalitetnija te da podiže i održava učinkovitu motivaciju za učenje, što su potvrdili i učenici u evaluaciji. Na temelju iskustva koje sam stekla u radu s učenicima, mogu reći da oblik projektnog rada sa stvaranjem digitalne knjige utječe na razvoj digitalnih kompetencija. U stvaranju ovakvih priča učenici razvijaju čitav niz sposobnosti, vještina i znanja. U svakom slučaju, učitelji budućnosti trebali bi više pažnje posvetiti podizanju digitalne pismenosti učenika. O svakom pojedinom učitelju ovisi na koji će način i u kojoj mjeri razvijati digitalne kompetencije kod sebe i kod učenika.

4. Popis literature

[1] Blažić, M. (1969). Kreativno pisanje 2. Mladinska knjiga, Ljubljana.

[2] Blažić, M. (2000). Vloga in pomen ustvarjalnega pisanja pri pouku književnosti v osnovni šoli. URL: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-3FQXQAHV/7d930c59-2d74-45a3-adb4-11cd689ff125/PDF> (19.12.2021)

[3] Šola prihodnosti vključuje digitalizacijo in umetno inteligenco. URL: <https://casoris.si/sola-prihodnosti-vkljucuje-digitalizacijo-in-umetno-inteligenco/> (19.12.2021)

[4] StoryJumper. URL: <https://www.storyjumper.com/> (18.12.2021)

[5] Žbogar, A. (2013). Iz didaktike slovenščine, Ljubljana, Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Stručni rad

JAČANJE PSIHOFIZIČKOG ZDRAVLJA UČENIKA

Renata Štefančič, OŠ Vojke Šmuc Izola

Sažetak

U ovom članku predstaviti ću nekoliko aktivnosti koje provodim u nastavi i koje, sudeći prema mom iskustvu, pozitivno utječu na psihofizičko zdravlje učenika. Zahvaljujući izvedbi aktivnosti, učenici jačaju svoje samopoštovanje, ustrajnost, izdržljivost, snagu te brinu o svom zdravlju. Usredotočila sam se prije svega na predstavljanje aktivnosti koje su, po mom mišljenju, ključne tijekom provođenja epidemioloških mjera. Bajkovita joga, vježbe disanja, masaža, aromaterapija i vođeno opuštanje uz vizualizaciju značajno doprinose jačanju zdravlja. U svom radu sam uočila razlike u povećanju koncentracije, posebno kod onih učenika koji su imali poteškoća s pažnjom. Naučili su se usredotočiti na svoje osjećaje i opisati ih. Naučili su tehnike opuštanja i podijelili svoja dobra iskustva. Učenici su međusobno surađivali i pomagali jedni drugima. Između njih se izgradilo povjerenje. Zahvaljujući izvedbi vježbi učenicima je omogućeno jačanje cijelog tijela.

Ključne riječi: učenici, disanje, joga, vježbe

1.Uvod

Današnji tempo i način života drugačiji su nego prije nekoliko desetljeća. Osim odraslih osoba, stresu su danas izložena i djeca. U školi uglavnom provedu od 6 do 8 sati na dnevnoj bazi. Djeca su sve opterećenija, uzimajući u obzir nastavne i izvannastavne aktivnosti. U školi se stoga trudimo da se učenici osjećaju dobro na svim razinama (tjelesnoj, emocionalnoj, socijalnoj). Učenici osvještavaju svoje disanje i pokrete tijela, prevladavaju stres i jačaju samopoštovanje. Uče tehnike koje im pomažu u upravljanju emocijama i konfliktima. Kao rezultat toga, oni također mogu utjecati na promjene načina života kod kuće.

2.Glavni dio

Predstaviti ću nekoliko tehnika koje su važne pri jačanju zdravlja, posebice tijekom epidemije.

2.1.Bajkovita joga

Jogom se može baviti svatko, neovisno o starosnoj dobi, tjelesnoj spremnosti i zdravstvenom stanju.

Elementi koje obuhvaća bajkovita joga su disanje, položaji, bajka, glazba te trake i pomagala. Asane (položaji) su prilagođene dječjim tijelima, njihovim sposobnostima, snazi i gipkosti. Svaka asana postaje lik iz bajke. Crvena nit cjelokupne bajkovite joge je bajka koja povezuje pojedine asane u smislenu cjelinu [2].

Joga poboljšava ravnotežu, održava i dovodi pokretljivost na višu razinu. Kroz pokret percipiramo sposobnost vlastitog tijela. Tijekom vježbanja joge učenici se igraju, uče, te se također opuštaju i smiruju. Na ovaj način jača i slika o sebi odnosno samopoštovanje. Dugoročno brinemo o zdravlju djece i njihovom prepoznavanju vrednota.

Osnovna svrha dječje joge je održavati elastično tijelo, jačati snagu, ispraviti loše držanje, poboljšati koordinaciju, postati još svjesniji svoga tijela i pokreta u prostoru, a pritom povezati disanje i postati svjestan duševnih stanja te pronaći svoj unutarnji mir. Joga također utječe na bolje upravljanje emocijama [2].

Bajkovitu jogu izvodim kao razrednica na različitim nastavnim satima, jer su kretanje i igra dva važna motivacijska čimbenika. Učenicima joga može predstavljati kombinaciju vježbe i zabave. Učimo o različitim položajima, tehnikama disanja i opuštanja koje će nam pomoći da se smirimo prije rješavanja testova i stresnih

situacija. Učenici se 'pretvaraju' u prave lavove, žirafe, zmije, pse i mačke. Učionica u kojoj izvodimo bajkovitu jogu je svijetla i prozirna.

Kada je riječ o obliku rada, bajkovitu jogu izvodimo u skupini ili parovima. Pomagala koja koristim u svom radu su: knjiga Moj tata je perez [1], knjiga Oponašajmo životinje [3], glazbeni instrumenti (zvona, tibetanske zdjele) i ABC yoga kartice. Osim učenja asana i bajki, crtamo i omiljene asane ili položaj koji se djeci utisne u sjećanje. Tijekom vježbanja bajkovite joge upoznajemo se s različitim bajkama i junacima te kroz pokrete ulazimo u zemlju mašte. Na satima koristim različite vrste bajki jer želim vidjeti kakav je njihov odaziv na tematiku. Oponašamo različite životinje (zmiju, lava, žirafu, miša), osobe (npr. morskog sirena, diva) i predmete ili pojmove (avion, planinu). Učenici ponekad smišljaju i nastavak bajke. Podijele uloge i uprizore bajku prikazujući svaki pokret.

Vrijeme

Prije početka glavnog dijela provjeravamo atmosferu u učionici. Izvodimo aktivnost „Moje unutarnje vrijeme“, tijekom koje djeca piktogramima opisuju kako se osjećaju. Bilježimo dobrobit odnosno raspoloženje svakog djeteta i uspoređujemo ih nakon završetka aktivnosti te poslije završetka glavne aktivnosti [4].

Disanje

Svaki učenik najprije odabere svoju omiljenu igračku koja se nalazi u kutiji. Zatim legne na leđa, s rukama prislonjenim uz tijelo.

Udahom se trbušić napuni zrakom te se nakon toga igračka podigne. Uz izdisaj se predio pupka stisne u smjeru prema unutra tako da se igračka u njega uvuče.

Igra sa slamkom

Svaki učenik ima svoju slamku. U smjeru kazaljke na satu učenici vode loptice za stolni tenis do lokacije susjeda. U ovoj igri pojedinačni učenik kontrolira svoje disanje i jača pažnju. Usredotočuje se na svoj dah.

Važno je da djeca budu svjesna svojih tijela. Ako im je neugodno i neudobno, neka kažu. Učenici ne bi trebali osjećati nikakvu bol. Kada zauzimaju određene položaje, potrebno ih je prilagoditi starosnoj dobi, jer djeca još uvijek rastu i određeni položaji im mogu biti prezahtjevni.

2.2.Vježbe disanja i masaže

Vježbe disanja i masaže izvodim na početku ili na kraju sata, kada su učenicima potrebni opuštanje i dodatna koncentracija.

VULKAN

Sjedimo na podu prekriženih nogu i ispravljenih leđa. Sklopimo dlanove na prsima i polako ih podižemo iznad glave. Oponašamo podizanje lave prema površini Zemlje. Kada su nam ruke potpuno podignute, zadržimo zrak na trenutak, a zatim glasno izdahnemo. Oponašamo bljuvanje lave iz vulkana i ispuštamo zvukove ssssss, psššssss i sl. [2].

MASAŽA: METLA

Jedno dijete leži na trbuhu, a drugo klekne pored njega. Rubom dlana klizi po tijelu djeteta koje leži, kao da skuplja hrpu mrvica sa stola. Kada dijete dobije osjećaj da je već 'pomelo' sve mrvice, pokupi ih odnosno obuhvati hrpicu objema rukama, ustane i odnese prikupljeno u koš, nad kojim protrese dlanove. Zatim djeca mijenjaju uloge [5].

2.3. Aromaterapija

Pokazala sam učenicima načine za ublažavanje manjih zdravstvenih tegoba pomoću kućnih pripravaka. Već u prve tri godine školovanja učenici se suočavaju sa stresom. Zahvaljujući aromaterapiji naučili smo kako nam bilje u tome može pomoći.

Svaki učenik u krugu može nakon čitanja bajke pomirisati biljnu kapljicu. Svaka kapljica ima svoje ime i svrhu uporabe: jedna se koristi za hrabrost, druga za snagu, ovisno o vrsti bilja. Kapljica lavande zove se Mirna kapljica, jer smiruje, ali istovremeno i okrepljuje odnosno uravnotežuje raspoloženje, ovisno o potrebama tijela.

Začini i mirisno bilje prava su riznica korisnih sastojaka za naše zdravlje [6].

2.4. Vođena meditacija s vizualizacijom

Vođena meditacija može se izvoditi prije početka nastave, tijekom odmora, nakon sportske aktivnosti, prije kraja nastave ili prije provjere znanja [7].

Papirnati zmaj

Zamislite da ste papirnati zmajevi s čvrstim drvenim i savitljivim okvirima, napravljeni od čvrstog papira. Koju boju želite?... Na prsima imate vezane uzice. Ruke raširite u stranu, a zatim ih ispružite unatrag. Zamislite vjetar koji puše prema vama i uzice koje vas drže, tako da se dižete sve više i više. Koliko visoko bi se popeli? Želite li vidjeti zemlju? Započnite svoj uspon. Sada zamislite da vjetar jenjava i da se lagano spuštate natrag prema zemlji. Kako ćete to učiniti? Vratite se na zemlju, svatko na svoj način, te pripazite da zmajevi ostanu cijeli i neoštećeni. Zatim neko vrijeme odmarajte na podu. Ići ću od jednog do drugog učenika te će mi svatko od vas opisati kako se osjećao kao zmaj.

Nakon igre razgovaramo:

- Kako vam se svidjela igra? O čemu ste razmišljali tijekom izvedbe? (Preuzeto i prilagođeno prema [8].

3.Zaključak

Osim odraslih osoba, stres vrlo često pogađa i djecu. U školi im je teško pratiti nastavu, padaju im koncentracija i pozornost, imaju poteškoće u uspostavljanju odnosa. Želje roditelja i učitelja su da se dijete u školi osjeća dobro. Međutim, djeca se ponekad nađu u situacijama u kojima nisu u stanju slijediti svoje unutarne impulse. Moramo ih naučiti da koriste svoja znanja i sposobnosti, tako što ćemo im ponuditi tehnike i strategije koje će im pomoći pri rješavanju konfliktnih situacija.

Biti zdrav predstavlja želju i osnovnu vrednotu svakog pojedinca na ovoj planeti, jer se u nedostatku dobrog zdravlja ruše mnoge vrednote.

4.Literatura

- [1.]Baptiste, B. (2007). Moj očka je presta: joga za starše in otroke. Kranj: Damodar.
- [2.]Božič, U. (2012). Pravljična joga: priručnik za vadbo joga za otroke stare od 1 do 5 let. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [3.]Mainland, P. (1998). Posnemajmo živali: slikanica joga za zdravo življenje. Radovljica: Didakta.
- [4.]Peternel. (2005). Prvih pet minut. Nova Gorica: Educa.
- [5.]Schmidt, G. (2008). Igre: Masaže in sprostitve za otroke. Dostupno na: <http://www2.arnes.si/~gschmi/studenti/masaze.pdf> [Pristupljeno 9.12.2021.].
- [6.]Ucman, R. (2014). Ekološka zelišča za male vrtnarje. Domžale: Založba Kozmos.
- [7.]Viegas, M. (2014). Relax kids = Otroci, sprostite se!. Čarobna skrinjica: 52 domišljajskih meditacij za otroke (od petega leta naprej). Ljubljana: Star Elysium.
- [8.]Vopel, K. W. (1995). Sprostitutvene igre za vrtec in šolo. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.

Stručni rad

GOLF U OSNOVNOJ ŠKOLI

Tjaša Vrbek

Osnovna škola Šmarje pri Jelšah

Sažetak

U suvremenom dobu djeca previše vremena provedu u sjedećem položaju i posljedično postanu tjelesno neaktivna. Stoga ih je vrlo važno motivirati za razne sportske aktivnosti koje se odvijaju u prirodi. Jedna od najprikladnijih sportskih aktivnosti u prirodi koja je namijenjena djeci je golf. Vrlo dobro utječe na djetetovo samopoštovanje. Tijekom igre djeca uče o međusobnom poštovanju, poštovanju prirode i načinu na koji će sačuvati poštenje u pripisivanju kaznenih bodova samom sebi pri kršenju pravila. Pri tome je najvažnije da se igra golfa odvija u prirodi, na svježem zraku, te tako odvraća djecu od provođenja slobodnog vremena ispred računala i televizora. S obzirom na to da se igralište za golf nalazi prilično blizu škole i da nas je na sudjelovanje pozvao Golf savez Slovenije, odlučili smo golfom obogatiti raznoliku sportsku ponudu. Predstaviti ću vam način na koji se to odvijalo i opisati kako se ova aktivnost još uvijek odvija u našoj školi.

Ključne riječi: djeca, kretanje, priroda

1.Uvod

Znamo da je tjelesna aktivnost kod djece vrlo važna i da je njen nedostatak u ovom dobu vrlo teško nadoknaditi.

Golf predstavlja izvrsnu aktivnost za kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece u prirodi. Djecu je potrebno na prikladan način upoznati s golfom i dati im priliku da se sami okušaju u ovoj aktivnosti.

Djeca bi trebala zavoljeti golf kao igru i vrstu sporta. Ne moraju postati vrhunski natjecatelji. Neka značaj sudjelovanja u golfu prvenstveno dožive kao cjeloživotnu sportsko-rekreativnu aktivnost, a time i kao mogućnost aktivnog te zdravog provođenja slobodnog vremena u svim fazama života [1].

2.Golf u osnovnim školama

2.1. Školski golf

U želji za povećanjem broja djece koja bi se bavila golfom, Golf savez Slovenije razvio je cjelovit koncept razvoja golfa za mlade u Sloveniji. Nazvali su ga Omladinska golf iskaznica.

Godine 2000. Golf savez Slovenije poduzeo je prve korake k realizaciji projekta u školama. Započelo se s besplatnim opremanjem škola golf opremom te je održan prvi seminar na kojem su sudjelovali i profesori tjelesnog odgoja. U pojedinim školama održane su i prezentacije golfa.

2.2. Omladinska golf iskaznica

Na temelju inozemnog i vlastitog iskustva, Golf savez Slovenije razvio je cjelovit koncept razvoja omladinskog golfa u Sloveniji, koji se zasniva na suvremenim metodama i pristupu. Nazvali su ga Omladinska golf iskaznica ili skraćeno MGI. Projekt MGI je vrlo temeljito zasnovan u Golf savezu Slovenije, jer je osim postavljanja organizacijske strukture koja je osiguravala nesmetanu izvedbu cjelokupnog projekta, uključivao i obrazovanje stručnog osoblja, izradu priručnika za stručno usavršavanje i stručnih priručnika za organizatore te izvođače odnosno pružatelje programa. Tako je 2006. godine organizirano osposobljavanje za stjecanje stručnog zvanja Instruktor golfa I. stupnja, koje je provedeno u suradnji s Fakultetom za šport, PGA Slovenije i stručnim osobljem GZS-a. Prve škole su 2006. godine počele provoditi program s posebnom opremom za djecu koju su dobile u svrhu učenja golfa [2].

Zahvaljujući uspostavljanju sustava uključivanja mladih u golf kroz školske programe, Omladinska golf iskaznica imala je značajan utjecaj na razvoj golfa za mlade.

2.3 Obrazovanje učitelja

2008. godine dva obližnja golf kluba su u suradnji s Golf savezom Slovenije pozvala učitelje osnovnih škola sa šireg područja Kozjanskog na prezentaciju podučavanja golfa u osnovnim školama. Potencijalni instruktori položili su ispite iz teorije i igre golfa te tako dobili licence za podučavanje golfa u školama. Nakon dobivanja kompleta dječje opreme za golf, rad s učenicima je mogao početi.

2.4 Uključivanje igre golfa u školski program

Početak školske 2008./2009. godine dio sportskog dana posvetili smo prezentaciji igre golfa za sve učenike naše škole. Prezentaciju je vodio koordinator projekta iz Golf saveza Slovenije, kojem su, naravno, pomogli i treneri iz naše škole. Svi učenici dobili su priliku upoznati se s opremom za golf i isprobati prve udarce. Prezentacija je uspješno izvedena jer je interes učenika za golf bio prilično velik.

2.5 Interesna aktivnost golf

Te školske godine počeli smo s izvedbom interesne aktivnosti odnosno igre golfa. Naravno, najprije smo morali nabaviti nekoliko pomagala za uvježbavanje raznih udaraca, budući da su se naši satovi golfa u hladnijem dijelu godine odvijali u sportskoj dvorani i vanjskim prostorima škole. U toplijim mjesecima satove golfa provodili smo na obližnjem golf igralištu, što je učenicima, sasvim očekivano, bilo zanimljivije.

U našoj školi početni satovi golfa održavali su se u sportskoj dvorani. Najprije smo se upoznali s opremom (vrstama palica) i razgovarali o etiketi i sigurnosti prilikom uvježbavanja udaraca. Prvi sati bili su posvećeni učenju pojedinačnih udaraca (udarac na putting-green, kratak udarac-chip, srednje dugi udarac-pitch, udarci palicom s čeličnim vratom). Za svaki pojedinačni udarac predstavljena nam je vrsta palice, a zatim smo se upoznali s pravilnim zahvatom palice, tehnikom zamaha, položajem lopte i ciljanjem. Vježbu smo obogatili raznim dodacima i igrama. Kada smo usvojili udarce, uputili smo se prema obližnjem golf igralištu. Prvi sati odvijali su se na vježbalištu, a na narednim satima upoznali smo se s igrom golfa. Tada je golf učenicima postao još zanimljiviji te su s još većom radošću pohađali sate golfa.

Ubrzo su i oni dobili priliku otići s nama, instruktorima, na golf igralište i isprobati svoje vještine u igri. Bili su oduševljeni igrom te su tijekom sljedećih sati još marljivije vježbali pojedinačne udarce.

Interesnu aktivnost golf odnosno sate ove igre učenici marljivo pohađaju tijekom cijele godine. Ovu aktivnost nudimo učenicima od 1. razreda nadalje.

Golf smo uvrstili i među aktivnosti koje organiziramo za učenike s izraženom nadarenošću za izvedbu sportskih aktivnosti. Unatoč činjenici da ovi učenici već imaju mnoge druge sportske aktivnosti u svojim programima, golf ih je jako privukao te je znatan broj učenika zadržao ovu igru kao dodatnu sportsku aktivnost.

Drago nam je da su neki od učenika, koji su se prvi put susreli s golfom u našim prostorima, još uvijek ljubitelji golfa i da se bave ovim sportom.

2.6 Međuškolska natjecanja

Svake školske godine organizirana su 3 različita golf natjecanja na obližnjem dječjem igralištu za golf:

- Pitch&putt natjecanje- svaku ekipu sačinjava (od) 3 do 5 natjecatelja. U prvom dijelu natjecanja učenici su se natjecali u izvedbi različitih udaraca: putt, chip i pitch. U drugi dio natjecanja uvrstile su se tri ekipe, koje su pri izvedbi udaraca postigle najviše poena i time nastavile s natjecanjem na golf igralištu, gdje se zatim odvijala igra golfa.

- Texas scramble natjecanje- svaka ekipa se sastojala od 2 učenika i odigrala je partiju golfa (9 rupa) u parovima,

- Natjecanje učitelj & dijete- učitelji odnosno instruktori golfa igrali su u parovima s učenicima. Učenici su sudjelovali u igri prilagođenoj djeci. Natjecanja su se odvijala između osnovnih škola na širem području Kozjanskog.

Nakon natjecanja organizator se pobrinuo za ugodno druženje učenika i svečanu dodjelu medalja, što je učenicima bilo vrlo zanimljivo.

3.Zaključak

Golf je prekrasna igra u prirodi koja je vrlo pogodna za djecu. Igru golfa važno je prikladno predstaviti odnosno približiti djeci. Cilj nam je bio da učenici usvoje osnove golfa, zavole ovu igru i nastave se baviti golfom i nakon završene osnovne škole. S obzirom na to da je znatan broj djece nastavio igrati golf nakon osnovne škole i u odraslom dobu, smatramo da smo ostvarili svoj cilj. Neki od naših učenika svoje oduševljenje golfom prenijeli su i na svoje roditelje te sada igraju golf u obiteljskom krugu. Možemo reći da golf predstavlja izvrsnu sportsku aktivnost koja vam pruža mogućnost provođenja obiteljskog slobodnog vremena u prirodi.

4.Literatura

[1.] Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport

[2.] Zalar, M. in Novak, T. (2006). Slovenski golf med preteklostjo in prihodnostjo. Golf Slovenija

Stručni rad

INTERESNA AKTIVNOST LAKIH NOGU NAKOLO

Tjaša Vrbek

Osnovna škola Šmarje pri Jelšah

Sažetak

U našoj školi smo planinarski kružook preimenovali u interesnu aktivnost Larih nogu naokolo. Učenike nisu naročito zanimali pohodi. Stoga smo im planinarenje pokušali približiti na način da im ponudimo i neko zanimljivo iskustvo. Učenici su bili oduševljeni novim sadržajima pohoda. Nas učitelje jako je veselilo što se u našoj školi znatno povećao interes za planinarenjem, jer znamo da hodanje na svježem zraku vrlo pozitivno utječe na zdravlje djece. Osim što su učenici intenzivno hodali i družili se sa svojim prijateljima, upoznali su i posjetili mnogo novih mjesta te atrakcija u Sloveniji.

Ključne riječi: djeca, hodanje, zdravlje

1.Uvod

Hodanje je popularan sport jer se njime možete baviti tijekom cijele godine i predstavlja jednu od najjeftinijih aktivnosti na otvorenom. Vrlo je jednostavna aktivnost, jer ne zahtijeva posebna tehnička znanja. Može se prakticirati tijekom cijelog života, pa je pogodna i za međugeneracijsko druženje [2].

2.Interesna aktivnost Lakih nogu naokolo

2.1.Pozitivni učinci hodanja

Hodanje je jedan od prirodnih oblika kretanja. Prirodne oblike kretanja čovjek je kroz povijest koristio prvenstveno za preživljavanje, ali danas se na ovaj način borimo i protiv degenerativnih procesa koji proizlaze iz poremećene ravnoteže između čovjeka i prirode. Prirodni oblici kretanja su elementarni oblici, jer su se na njihovoj osnovi razvila zahtjevnija, složena kretanja [5].

Nedostatak kretanja u ranim fazama života, kada je to jedna od osnovnih potreba djeteta, ostavlja dugoročne posljedice, posebice na djetetovom zdravlju. Mnoga djeca su pod stalnim stresom zbog prenatrpanosti rasporeda, koji obično organiziraju njihovi roditelji, jer nemaju dovoljno vremena za igru koja im je u ovim godinama itekako potrebna. Kretanje u prirodi omogućuje djeci veću otpornost imunološkog sustava, razvoj mišića i kostiju te pridonosi većoj izdržljivosti, koja je rezultat dobro razvijenog dišnog i kardiovaskularnog sustava. Osim igre, ovaj učinak može se postići i hodanjem. Važno je za izdržljivost koju djeca stječu dugotrajnim aktivnostima poput hodanja uzbrdo odnosno planinarenja [6].

Hodanje utječe na cjelokupni psihosomatski status, kako na tjelesno tako i na psihičko (duševno) zdravlje. Redovito planinarenje pozitivno utječe na kosti, rad srca i krvnih žila, pomaže nam u održavanju tjelesne težine i povećanju tjelesne kondicije. Poboljšavaju se i mentalne sposobnosti, jer planinarenje smanjuje razinu stresa, pomaže poboljšanju raspoloženja i sna te posljedično poboljšava koncentraciju [7].

2.2. Interesna aktivnost

Program interesnih aktivnosti prikazan je u planu rada škole, ali nema svoj kurikulum. To znači da nisu postavljeni standardi znanja, pa se učenici ne ocjenjuju tijekom izvedbe interesnih aktivnosti, a njihov napredak se ne unosi u evidentirane dokumente [1]. Interesne aktivnosti pozitivno utječu na učenike. Massoni [4] navodi da učenici koji sudjeluju u interesnim aktivnostima imaju manje problema u ponašanju. Potrebna je velika doza discipliniranosti, posebno u sportu. Kada učenici postižu dobre rezultate uz dobru disciplinu, naravno da su ponosni na njih. Kao rezultat toga, imaju više samopouzdanja i stječu bolju sliku o sebi. S tim je povezana i tvrdnja da ovi učenici postižu bolje rezultate u učenju. Istraživanja su pokazala da učenici koji sudjeluju u interesnim aktivnostima postižu višu razinu obrazovanja. Interesne aktivnosti nude različite metode rada koje su učenicima potrebne da bi postali produktivne osobe.

Planinarski kružook predstavlja drugačiju interakciju između učenika te učenika i učitelja od one koja se odvija u školi, jer ovakva vrsta interakcije produbljuje odnos između sudionika.

Pritom je riječ o produbljivanju i nadogradnji planinarskih sadržaja iz Nastavnog plana i programa [1].

Važno je da planinarski izlet ne doživljavamo samo kao pohod na neki vrh, već kao proces koji sadrži tri faze. Prva faza predstavlja pripremu za izlet, druga je provedba i doživljaj izleta, a zadnja je proživljavanje i evaluacija. Izlet je fiziološki najzahtjevniji, ali ne nužno i najduži. Prije svega, važna je temeljita priprema za sam izlet, koja može i potrajati [3].

2.3. Provedba interesne aktivnosti u našoj školi

Planinarski kružook smo u našoj školi preimenovali u interesnu aktivnost Larih nogu naokolo, jer smo ga ovim imenom htjeli približiti učenicima.

U prošlosti smo učenicima nudili veliki broj izleta odnosno pohoda, ali nije bilo velikog interesa. Budući da smo svjesni da hodanje ima mnogo pozitivnih učinaka na učenike, pokušali smo im uz hodanje ponuditi i neku zanimljivu aktivnost odnosno iskustvo, kako bi sudjelovali u što većem broju pohoda. Ova ideja je zaista urodila plodom te je interes za naše pohode postao vrlo velik. Svake školske godine nudimo najmanje 5 pohoda za učenike od 1. do 4. razreda. Pohodi se izvode subotom.

U nastavku ću vam predstaviti neke od pohoda čiji su sadržaji učenike oduševili.

2.3.1 Pohod na Šmarnu goru i obilazak ZOO-a Ljubljana

Autobusom smo puni očekivanja krenuli prema početnoj točki za pohod na Šmarnu goru. Uz lijepo vrijeme i ugodno društvo naših prijatelja uživali smo u hodanju do vrha. Jako nas se dojmio prekrasan pogled na naš glavni grad Ljubljanu. Malo smo se odmorili i okrijepili te krenuli natrag u dolinu. U programu smo imali i obilazak ZOO-a Ljubljana. Uživali smo u vođenom obilasku zoološkog vrta, a neki učenici jedva su čekali da mogu dotaknuti zmiyu odnosno osjetiti je za vratom. Nakon svih dogodovština, umorni, ali i oduševljeni, odvezli smo se prema rodnom gradu.

2.3.2 Pohod po koritima Mostnice i vožnja čamcem po Bohinjskom jezeru

Autobusom smo krenuli prema Bohinjskoj dolini, točnije do mjesta Stare Fužine, odakle smo nastavili pješice. Marljivo smo hodali odnosno obilazili korita Mostnice i uživali u njihovim ljepotama. Nakon završenog pohoda, na obali Bohinjskog jezera već nas je čekao vodič s čamcem. Pomalo umorni od hodanja uživali smo u vožnji čamcem i naravno slušali vodiča koji nam je predstavio mnoge zanimljivosti. Poslije završene vožnje zasladili smo se sladoledom i krenuli natrag kući.

2.3.3 Pohod na Celjsku kolibu (Celjska koča) i vožnja adrenalinskim sanjkama

Autobusom smo krenuli do početne točke za pohod na Celjsku kolibu (Celjska koča). Hodanje je bilo prilično zahtjevno jer smo morali svladati jako velik broj stepenica. Nekim je učenicima trebao i dodatni poticaj, ali svi smo uspjeli. Na cilju, pred Celjskom kolibom, najhrabriji su se vozili adrenalinskim sanjkama, a mi ostali smo uživali na suncu i odmorili se. Čekali su nas povratak natrag u dolinu i vožnja kući.

2.3.4 Pohod po Rudnici, obilazak Koče pri čarovnici (Kolibe čarobnice) i Jelenovog (jelenjeg) grebena

Nedaleko od našeg mjesta nalazi se brdo Rudnica. Autobusom smo krenuli do Podčetrtka, odakle smo nastavili pješice i istražili Rudnicu. Učenici su bili jako motivirani za hodanje, jer su znali da ćemo se usput zaustaviti pred Kolibom čarobnice (Koča pri čarovnici), gdje ćemo stupiti u svijet bajki. Junaci iz bajki dali su nam novu snagu za nastavak do Jelenjeg grebena, gdje su nas čekali jeleni. Učenici su ipak iskoristili ostatak energije za uživanje na igralištu. Umorni smo se vratili kući autobusom.

2.3.5 Kesten piknik na Boču

Svake godine učenicima nudimo sada već tradicionalni kesten piknik na Boču. Autobusom se odvezemo do Kostrivnice, odakle nastavljamo pješice. Uživamo u hodanju prekrasnom jesenskom prirodom. Kada stignemo u Boč, tamo nas već čekaju učiteljice i učitelji s pečenim kestenima i kokicama. Neki učenici uživaju u raznim sportskim igrama, a drugi odmaraju na jesenjem suncu. Vraćamo se pješice u dolinu, odakle nas autobus vozi kući.

3. Zaključak

S obzirom na to da živimo u vremenu kada su djeca nedovoljno tjelesno aktivna, jedan od važnih zadataka škole je na različite načine pokušati potaknuti djecu na kretanje. Interesne aktivnosti sa sportskim sadržajima predstavljaju odličan način da se učenici potaknu na što intenzivnije hodanje. Interesna aktivnost Lakih nogu naokolo vrlo je popularna u našoj školi i oduševila je veliki broj učenika odnosno potakla ih na hodanje.

4. LITERATURA

- [1.] Kolar, M. (2008). Interesne dejavnosti za 9-letno osnovno šolo. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- [2.] Kristan, S. (1993). V gore...Izletništvo, pohodništvo, gornništvo. Radovljica: Didakta.
- [3.] Krpač, F. (2012). Izletništvo, pohodništvo, gornništvo v prvih dveh triletjih. Gremo pod objem gora, (3) 18-19.
- [4.] Massoni, E. (2011). Positive effects of extra curricular activities on students. ESSAI, 9(27), 83-87.
- [5.] Pistotnik, B. (2015). Osnove gibanja v športu: osnove gibalne izobrazbe. Ljubljana: fakulteta za šport.
- [6.] Štemberger, V. (2004). Pomen gibanja za zdravje otrok. Za srce 13(3). 24.
- [7.] Zaletel, P. in Štekl, J. (2019). Šport kot zdrav način življenja. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Stručni rad

eTWINNING ZAJEDNICA I ŠKOLSKA KNJIŽNICA

Ivana Norac

Osnovna škola Kneževi Vinogradi

Sažetak

Zajednica odgojno-obrazovnih praktičara eTwinning okuplja se na mrežnoj platformi gdje članovi razmjenom znanja i suradnjom pronalaze i stvaraju nove prilike. eTwinning nudi mogućnosti za sudjelovanje u projektima, osmišljavanje i vođenje vlastitog projekta, stručno usavršavanje i učenje. Cilj ovoga rada je prikazati mogućnosti eTwinning zajednice za školske knjižničare.

Ključne riječi: projekti, suradnja, stručno usavršavanje, učenje na daljinu

1.Uvod

eTwinning je nastao kao glavna aktivnost eLearning programa Europske komisije 2005. godine, a 2014. integriran je u program Europske unije u području obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta Erasmus+. eTwinningom upravlja međunarodno partnerstvo 34 europskih ministarstava obrazovanja European Schoolnet. Podršku eTwinningu pruža 38 Nacionalnih službi za podršku. Međunarodna suradnja i usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika od predškolskog obrazovanja do srednje škole odvija se na portalu eTwinning. Na portalu ravnatelji, učitelji, knjižničari, pedagozi i ostali odgojno-obrazovni praktičari mogu sudjelovati u projektima, stvarati vlastite projekte, sudjelovati u raspravama i grupama, učiti i usavršavati vještine korištenja IKT-a, komunikacije na daljinu te se stručno usavršavati sudjelovanjem na mrežnim seminarima i konferencijama. Školska knjižnica je ishodište prilika za suradnju i otvaranje puta prema međunarodnoj zajednici za njezine korisnike. eTwinning nudi lepezu mogućnosti za ostvarenje zadaća i ciljeva školske knjižnice.

2.Razrada

Suradnja na mreži u virtualnoj međunarodnoj zajednici omogućuje školskoj knjižnici da, prema UNESCO-vom Manifestu za školske knjižnice, osigura pristup izvorima i mogućnostima koji omogućuju doticaj s različitim idejama, iskustvima i stavovima. Također, aktivnim sudjelovanjem u eTwinning zajednici školska knjižnica osigurava aktivnosti koje potiču kulturnu i društvenu svijest, te na taj način promiče i unaprijeđuje sve oblike odgojno-obrazovnog rada, stvara intelektualne i materijalne uvjete za učenje i interdisciplinarni pristup nastavi, omogućava korištenje i pristup svim izvorima informacija i znanja temeljenog na razvijanju svijesti o vrijednostima zavičajne i nacionalne kulture u međunarodnoj zajednici.

2.1.eTwinning zajednica

Postoji nekoliko mjesta na kojima se okupljaju članovi eTwinning zajednice. Članovi eTwinning zajednice nazivaju se eTwinners.

Početno mjesto je portal eTwinning. Adresa mrežnog mjesta portala eTwinning je etwinning.net. Na portalu, nakon registracije, članovi mogu vidjeti novosti iz zemalja sudionica eTwinninga, imati prilike za stručno usavršavanje te pristupiti informacijama o nagradama i primjerima uspješnih projekata. Portal je dostupan na 28 jezika.

Mjesto eTwinning Live je središte eTwinning zajednice. Ovdje se okupljaju i povezuju članovi. Poput principa društvenih mreža, eTwinning Live omogućuje virtualna prijateljstva i praćenje, dodavanje oznaka sviđanja i komentiranja. Također, na eTwinning Live-u članovi mogu pristupiti mrežnim i izvanmrežnim događanjima koje su osmislili drugi članovi te kreirati svoje događaje i osmišljavati vlastite projekte. Članovi mogu sudjelovati i u stručnim usavršavanjima na eTwinning Live-u. Postoje obrazovna događanja: kratki, intenzivni i zabavni tečajevi u trajanju od 4 do 6 sati i mrežni seminari: videoseminari uživo putem mreže u trajanju jednoga sata na razini Europe. Isto tako, za učenje, razgovor i raspravu korisne su eTwinning grupe. eTwinning Live postoji i kao mobilna aplikacija.

Mjesto TwinSpace je prostor dostupan samo članovima koji sudjeluju u nekom projektu. Na TwinSpace mogu biti pozvani i učenici. TwinSpace je sigurna platforma za suradnju i komunikaciju. Tamo se nalazi sam projekt u kojem se sudjeluje te se može pristupiti stranicama projekta na kojima se nalaze ciljevi, pravila, zadatci i aktivnosti projekta, materijali za dijeljenje, forum za raspravu i prostor za mrežne sastanke te takozvana brbljaonica i popis članova.

2.2. Školska knjižnica

Školski knjižničar lako može pristupiti projektima koji odgovaraju određenoj temi. Nakon registracije škole, na mjestu eTwinning Live knjižničar može izraditi i urediti svoj profil (dodati fotografiju, mjesto, predmete i interese) te sa svog profila izraditi vlastiti projekt, vidjeti aktivne projekte u kojima sudjeluje, pristupiti kalendaru događanja u zajednici, grupama, forumima te pristupiti eTwinning projektnim kompletima. Gotovi kompleti nude osnovu za razvoj vlastitih projekata za uporabu na nastavi te mogu služiti kao nadahnuće za nove ideje.

Projekti se pronalaze pretraživanjem po ključnim riječima, nazivu, mjestu, predmetu, izbornom predmetu jeziku, datumom registracije, rasponom godina, partnerstvom u eTwinning Plus, s oznakama kvalitete ili nagradama. Isto tako, suradnja u projektima može se ostvariti na partnerskim forumima eTwinning Live-a, prateći društvene mreže te suradnjom i komunikacijom s kolegama. Projekti mogu biti na školskoj, lokalnoj, državnoj, međunarodnoj razini.

Sudjelovanjem u projektima za svoj rad knjižničar može dobiti Nacionalnu oznaku kvalitete. Ona znači da je projekt ispunio određene državne i europske standarde. Također, može dobiti i Europsku oznaku kvalitete. Nju dodjeljuje Središnja služba za podršku na prijedlog Nacionalne službe za podršku. Također, svojim radom knjižničar može konkurirati za europske eTwinning nagrade. Isto tako, na platformi eTwinning može se otvoriti vlastiti portfelj u kojem se automatizira prikupljanje podataka o radu. Isto tako, suradnjom eTwinning učitelja u vlastitoj školi, škola može dobiti priznanje eTwinning škole.

Projekti angažiraju učenike u istraživanje. Knjižnica kao mjesto istraživanja je idealno polazište za provođenje projekata. Aktivnosti projekta moraju biti za učenike dovoljno izazovne, a sam projekt osmišljen tako da ima takve teme, zadatke, okruženje koji što više sličje situaciji i problemu iz stvarnog života. Nakon završetka projekta sudionici dobivaju priznanja za rad.

eTwinning projekti održavaju se na mreži i svaki sudionik može izabrati vlastito vrijeme i mjesto za rad. Međutim, ovdje se otvara mogućnost da se i fizički prostor knjižnice i čitaonice iskoristi kao mjesto u kojem se mogu ispuniti projektni zadaci i aktivnosti, kao i da njezina oprema osigura pristup samom projektu na mreži.

Knjižničari imaju temeljnu ulogu u osiguravanju pristupa znanju svojim korisnicima, što je osobito važno u digitalnom društvu. Platforma eTwinning može služiti kao odskočna daska za usavršavanje vještina 21. stoljeća i za knjižničare i za učenike. U projektima na platformi eTwinning se koriste digitalni alati na kreativan i svrhovit način jer knjižničar sam odabire koje će alate koristiti, ali digitalni mrežni alati moraju biti sigurni te služiti za jednostavnije svladavanje digitalne pismenosti.

3.Zaključak

U moru informacija na mreži eTwinning je platforma za rast vještina za digitalno doba, a školski knjižničar navigator prema njoj. Svojim profesionalnim radom, vještinama i komunikacijom može ostvariti ciljeve školske knjižnice, obogatiti iskustvo škole i podijeliti svoja vrijedna znanja. Digitalno društvo podrazumijeva snalaženje u mrežnoj, digitalnoj okolini, što je vrlo važno za učenike. Projekti su nastava koja nije nastava i kao takvi učenicima pružaju posebno okruženje i motivaciju za učenje i rad. Projekti koji se u isto vrijeme održavaju na mreži i u neposrednoj okolini doprinijet će ravnoteži kompetencijama koje se koriste u digitalnom i u stvarnom prostoru.

4.Literatura

- [1.] Digitalna pismenost - vještina 21. stoljeća. URL: <https://www.skole.hr/digitalna-pismenost-vjestina-21-stoljeca/> (3.1.2022.)
- [2.] eTwinning. URL: <https://www.etwinning.net/hr/pub/index.htm> (3.1.2022.)
- [3.] Juranko, G. (2016). Školski projekti: primjeri aktivnog učenja i poučavanja. URL: <https://repositorij.unizd.hr/islandora/object/unizd:164/preview> (3.1.2022.)
- [4.] Kako portali eTwinning i School Education Gateway za opće (školsko) obrazovanje jačaju digitalne kompetencije učitelja i nastavnika? URL: https://www.etwinning.hr/cms_files/2016/11/1480338964_perisic-rezek-etw-seg-dig-kompetencije.pdf (3.1.2022.)
- [5.] Prednosti. URL: <https://www.etwinning.net/hr/pub/benefits.htm> (3.1.2022.)
- [6.] UNESCO-v manifest za školske knjižnice. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-hr.pdf> (3.1.2022.)
- [7.] Standard za školske knjižnice. URL: <https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice.pdf> (3.1.2022.)

Stručni rad

DAROVITI UČENICI I POTICAJNO OKRUŽENJE ZA UČENJE

Albina Fifer

Osnovna škola Pohorskog bataljuna Oplotnica

Sažetak

Poticajno okruženje za učenje omogućuje učenicima kvalitetno i samostalno učenje, pri čemu nastavnik fleksibilno prilagođava nastavni proces sposobnostima, potrebama i interesima učenika koji su i sukreatori procesa u tom obliku rada. Aktivnom suradnjom s učenicima tako gradi osjećaj povjerenja u sebe i vlastite sposobnosti, a prepoznaje i njihova jaka područja. Naš poticaj i pomoć u ostvarivanju njihovih interesa, potreba i želja u velikoj su mjeri potrebni talentiranim učenicima koji talente pokazuju u različitim oblicima i opsezima. U našoj školi provodimo interesnu aktivnost Dizajnersko-kreativni kružok na razrednoj razini, čija je svrha promicanje tehničkog stvaralaštva, pri čemu u strategiji učenja prevladava projektna nastava prema modelu „od ideje do proizvoda“ koja uključuje talentirane učenike i učenike koji pokazuju velik interes i volju za praktični rad. Sastajemo se jednom tjedno. Nastava se održava diferencirano. Učenici uče kroz vlastitu aktivnost, naglasak je na iskustvenom učenju, a upoznavanje postupaka izrade proizvoda potiče njihovu tehničku kreativnost, ustrajnost, osjećaj vlastite sposobnosti, zadovoljstva i vrijednosti. Tim oblikom rada uz aktivnu suradnju kod učenika gradimo osjećaj povjerenja u sebe i vlastite sposobnosti, jačamo i potičemo kvalitetnu interakciju učenika i nastavnika te na taj način pomažemo stvaranju osjećaja povjerenja te sigurnog i poticajnog okruženja za učenje.

Ključne riječi: talent, tehnička kreativnost, projektna nastava, dizajnersko-kreativni kružok, razredna razina

1. Uvod

U poticajnom i sigurnom okruženju za učenje prevladava pozitivna klima, više timskog rada, učenici sudjeluju i aktivnije se uključuju u nastavu, a pozitivni odnosi s vršnjacima utječu na dobro osjećanje, veće samopoštovanje i bolje ishode učenja. [10].

Mi učitelji imamo odgovornost održavati pozitivnu društvenu atmosferu u razredu, promicati poštivanje drugačijeg mišljenja, rješavati međusobne sukobe na miran način i osigurati sigurno fizičko i društveno okruženje.

Daroviti učenici imaju jednake socijalne i emocionalne potrebe kao i njihovi vršnjaci, ali se suočavaju i s nekim jedinstvenim psihološkim problemima. Često im je potrebna podrška u uspostavi međuvršnjačkih odnosa, u izazovima povezanim s njihovim samopoštovanjem i na socijalno-emocionalnom polju. No kako istraživanja pokazuju da se ustrajnost, trud i samopouzdanje mogu razviti, potrebno je na to staviti još veći naglasak [4].

Ferbežer i Kukanja smatraju da i neka darovita djeca doživljavaju snažne osjećaje inferiornosti koji mogu biti povezani s fizičkim vještinama, mogu biti pretjerano maštoviti, a kod njih se može primijetiti i konformno i devijantno ponašanje. Zato im treba pomoći da shvate zašto su drugačija od drugih. Osim toga, potrebna im je pomoć kako bi mogla uspostaviti odgovarajuće društvene odnose, pri čemu su posebno dobrodošle interesne aktivnosti gdje mogu stvoriti ozračje prijateljske naklonosti i prihvaćanja kako se ne bi razvijala kao asocijalna, plaha i ravnodušna prema društvu. [3].

Stoga je važno potaknuti učenike da izvještavaju o svom radu, zapišu svoje ideje te im omogućiti. Isto tako, uspješnim učenicima važno je pomoći da objektivnije upoznaju i razumiju sebe i svoj položaj u društvu [5].

2. Definicija darovitosti

Koncept otkrivanja i rada s darovitim učenicima u devetogodišnjoj osnovnoj školi pokazuje da u stručnoj literaturi ne postoji jedinstvena definicija darovitosti, a razlog tome je što daroviti nisu homogena skupina, već se darovitost manifestira u različitim razmjerima i oblicima [11].

„Darovitima smatramo one pojedince koji pokazuju iznimna postignuća u području mišljenja. Darovitom se ne smatra osoba koja je ostvarila natprosječno postignuće u određenom području kognitivne učinkovitosti ili opće inteligencije, nego postignuće koje je postavlja u sam vrh u raspodjeli postignuća u toj sposobnosti (obično među 5 i

10 posto najučinkovitijih). Darovitost je stoga dio inteligencije (kao iznimno visoka inteligencija) i obrnuto, inteligencija je dio talenta.“ [12].

T. Bezić i sur. navode da se s većinom darovitosti interakcijski i izravno povezuju i kreativnost, inteligencija i specifične kvalitete osobnosti. Daroviti učenici često imaju želju za učenjem sadržaja povezanih sa svojim interesima. Zato učitelj mora uzeti u obzir različite načine, odnosno strategije diferencijacije u nastavnim sadržajima i procesima učenja kako bi zadovoljio njihove potrebe [1].

3. Projektna nastava i tehnička kreativnost na dizajnersko-kreativnom kružoku

Projektnu nastavu najbolje možemo nedvosmisleno opisati kao strategiju (vrstu) odgojno-obrazovnog rada. Ta strategija obuhvaća metode, oblike, postupke i aktivnosti. Stoga označavanje metodom nije pravilno i dovoljno. Može se istaknuti stjecanje temeljnih znanja, iskustava, vještina i radnih navika [9].

Projektna nastava omogućuje premašivanje okvira nastave, jer nije ograničena sadržajno, organizacijski, vremenski i prostorno s obzirom na uvjete u kojima se održava školska nastava [6].

Projektna nastava kao način rada pruža djeci mnogo iskustvenog učenja, pri čemu dijete stječe određena znanja (o materijalima, obradi, uporabi) kroz proizvode. Učenici uče kroz vlastite aktivnosti, stječu socijalna iskustva koja su temelj viših oblika učenja te razvijaju mišljenje, pamćenje, logičko zaključivanje i finu motoriku [8].

Funkcija projektne nastave je stoga potaknuti što aktivniju i kreativniju suradnju od postavljanja cilja do njegove realizacije, pri čemu će učenici biti što samostalniji, kreativniji i osobno odgovorniji u provođenju različitih aktivnosti. Proizlazi uglavnom iz svakodnevnog života, stavlja sudionike u aktivnu poziciju pri izvršavanju konkretnih zadataka i usmjeruje ih na planirano rješavanje problemskih situacija.

Stoga ju je lakše provoditi u kontekstu izvannastavnih aktivnosti i drugih slobodnijih oblika rada, što ujedno potiče motivaciju učenika za učenje [7].

Vodim **dizajnersko-kreativni kružok**, pri čemu je naglasak na poticanju tehničkog stvaralaštva, za učenike razredne nastave koji imaju veliki interes i zanimanje za stvaranje i takav rad, jer je bitno da učenici već u ranom razdoblju razvijaju svoje tehničke i kreativne sposobnosti. Sastajemo se jednom tjedno. Na satovima izrađujemo razne proizvode od različitih materijala (prirodnih, umjetnih, otpadnih). Proizvodi su prilagođeni sposobnostima učenika. Učenici se upoznaju s tehnikom i tehnologijom u svakodnevnom životu, uporabom alata, materijala i ostalog pribora te upoznaju tehnologiju izrade. Nastava se održava u heterogenim nastavnim skupinama u obliku unutarnje diferencijacije i individualizacije. Na kružoku često primjenjujemo projektnu nastavu, što uključuje rad od sadržajnog preko operativnog planiranja do izvedbe i prezentacije projekta.

Dosadašnju tehničku kreativnost razvijali smo u okviru projektnih tema koje smo odabrali zajedno: prijevoz (prijevozna sredstva), životinje od prirodnih materijala, lutke od otpadnog materijala i karnevalske maske.

Cilj izvedenih projekata bi je upoznati kako od raspoloživih materijala mogu nastati proizvodi s uporabnom vrijednošću; poticanje tehničkog stvaralaštva (obrada materijala, uporaba tehničkih sredstava – alata za obradu, organizacija i evaluacija rada), samostalnosti i unutarnje motivacije; zadovoljavanje osnovnih i specifičnih potreba sudionika; razvijanje predodžbe, zapažanja, mišljenja i motoričkih vještina.

Projektna nastava prema modelu „od ideje do proizvoda“ za navedene teme provodio se u sljedećih pet faza:

1. idejno rješenje projekta (zajedničko kreiranje ideja, definiranje problema),
2. makropriprema projekta (skiciranje – izrada nacrt),
3. mikropriprema projekta (planiranje provedbe),
4. provedba projekta (učenici su realizirali ideje i izvršavali planirane zadatke u različitim organizacijskim oblicima – individualno, u parovima, u manjim skupinama),
5. završna faza s evaluacijom (učenici su ocjenjivali i analizirali svoj cjelokupni rad i finalni proizvod na temelju prethodno izrađene ljestvice ocjenjivanja: uspješno – dobro, vrlo uspješno – vrlo dobro, inovativno – originalno) [2].

Međutim, bile su potrebne međufaze usmjeravanja i usklađivanja, posebno za učenike kojima je bilo teže izvršavati različite zadatke projekta.

Svi provedeni projekti uspješno su završeni prikazom postignuća, izložbom u auli škole koju su razgledali učenici, roditelji i djelatnici škole te nastupom učenika na kulturnoj priredbi.

Slika 1: Životinje od prirodnih materijala

Slika 2: Karnevalske maske

Slika 3: Prometna sredstva

Slika 4: Lutke od otpadnih materijala

4. Vrednovanje postignuća i evaluacija rada

Evaluacija provedbe projekta bila je posvećena cjelokupnom tijeku projektne nastave.

Projektom nastavom kao modelom nastave s realiziranim projektima učenicima je u cijelosti prezentiran proces izrade, a pritom im je omogućen razvoj vlastite kreativnosti, samopotvrđivanja, mašte, kreativnosti i pružen osjećaj zadovoljstva uspješnom izradom proizvoda.

Učenici su tijekom ciljano usmjerenog nastavnog procesa postali hrabriji i kreativniji, okušali su se i u zahtjevnijim postupcima i radovima, razvijali su kreativno mišljenje i samokritičnost u radu. Bili su jako ponosni na završne proizvode. Svi zacrtani ciljevi bili su ostvareni. Njihov sam napredak ocijenila sam njihovim uključivanjem u proces kvalitete vlastitog učenja i ostvarivanja zacrtanih ciljeva, vodeći računa o sposobnostima, postignućima, interesima i potrebama svakog pojedinca. Bila sam vrlo zadovoljna njihovim radom i postupnim napredovanjem.

5. Zaključak

Svaki je projekt u svakom pogledu originalan, jedinstven i neponovljiv. Učitelj bi trebao stvarati takve nastavne situacije za učenike koje im predstavljaju izazov za učenje, a istodobno potiču unutarnju motivaciju i samostalnost.

Zato je važno upravljati nastavnim procesom tako da svaki učenik napreduje u skladu sa svojim sposobnostima i potrebama, da je rad diferenciran te da stvorimo primjereno zahtjevno, poticajno i sigurno okruženje za učenje koje će im omogućiti optimalan razvoj.

6. Literatura

- [1.] Bezić, T., Strmčnik, F., Ferbežer, I., Jaušovec, N., Dobnik, B., Artač, J., ... Skrt Leban, N. (1998). Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2.] Bezjak, J. (2003). Idejni projekti ob tehniških dnevih. Ljubljana: Somaru.
- [3.] Ferbežer, I. i Kukanja, M. (2008). Svetovanje nadarjenim učencem. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [4.] Juriševič, M. (ur.) (2019). Dvajset najpomembnejših psiholoških načel za poučevanje in učenje ustvarjalnih talentiranih in nadarjenih učencev od vrtca do srednje šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [5.] Kukanja Gabrijelčič, M. (2015). Nadarjeni in talentirani učenci: med poslanstvom in odgovornostjo. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- [6.] Novak, H. i sur. (1990). Projektno učno delo: drugačna pot do znanja. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

- [7.] Novak, H., Žužej, V. i Zmaga Glogovec, V. (2009). Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah. Radovljica: Didakta.
- [8.] Papotnik, A. (1992). Prvi koraki v projektno nalogo: projektni način dela pri tehniki na razredni stopnji. Radovljica: Didakta.
- [9.] Papotnik, A. (1998). S projektno nalogo do boljšega znanja. Trzin: Izolit.
- [10.] Brejc, M. i Širok, K. (ur.) (2019). Varno in spodbudno učno okolje, Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah 4. Ljubljana: Šola za ravnatelje. Dostopno na: <http://solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6989-31-2.pdf> (13.7. 2021).
- [11.] Koncept odkrivanja in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. (1999). Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Dostopno na: <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2021/01/koncept-dela-z-nadarjenimi-ucenci.pdf> (1. 7. 2021).
- [12.] Koncept prepoznavanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi. (2019). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2020-03-11-koncept.nad.pdf> (11. 3. 2020).

Stručni rad

NASTANAK I LIJEČENJE OZLJEDA POKRETAČA TIJELA KOD DJECE

Neven Ivetić, prof. tjelesnog odgoja

2. OSNOVNA ŠKOLA SLOVENSKA BISTRICA

Sažetak

Članak s naslovom *Nastanak i ozljede pokretača tijela kod djece* napisao sam s namjerom da u njemu predstavim potencijalne ozljede do kojih može doći tijekom treninga, sata tjelesnog odgoja u školi, igre u domaćem dvorištu ili zbog nepravilnog pokreta. Najviše ozljeda pokretača tijela, među koje spadaju kosti i mišići našeg tijela, nastane upravo tijekom tjelesne/sportske aktivnosti. Za te ozljede kod djece karakteristično je da dosta brže zacjeljuju nego kod odraslih, bilo zbog veće elastičnosti mišića, bilo zbog čvršćih i otpornijih kostiju. Za većinu ozljeda pokretača tijela kod djece nije potreban operativni zahvat, čak ni posjete fizioterapeuta nisu potrebne. U većini slučajeva dovoljno je mirovanje i lakše vježbe koji doprinose bržem vraćanju u prvobitno stanje kosti odn. mišića. Prilikom nastanka potencijalnih ozljeda moraju prije svega pedagoški radnici imati dovoljno znanja što učiniti, a kasnije roditelji kako djetetu pomoći i podsticati ga da je rehabilitacija što brža i što uspješnija. U članku ćete se upoznati s time što je skelet, do kakvih ozljeda može doći i kako te ozljede liječiti.

Ključne riječi: skelet, ozljede, lomovi, iščašenja, uganuća, rehabilitacija

1. Uvod

Općenito pokretače tijela uvrštavamo u organski sustav koji se sastoji od pasivnog i aktivnog dijela. Pasivni dio pokretača tijela je kostur ili skelet, koji se sastoji od 208 kostiju među kojima imamo pokretne (zglobovi) i nepokretne spojeve. Skelet daje potporu mišićima i ostalim mekim dijelovima tijela, stvara krvne stanice, štiti živčani sustav, osjetila i unutarnje organe te zajedno s mišićima omogućava kretanje. Aktivni dio pokretača tijela predstavljaju mišići kojih imamo oko 600. Razlikujemo tri tipa mišića: skeletne mišiće, mišiće unutarnjih organa i srčani mišić. Uloga mišića je da sa skeletom omogućavanju kretanje, daju potporu, pokreću krv i limfu u tijelu, omogućavaju disanje i daju potporu unutarnjim organima.

Tijekom razvoja kod djece može doći do brojnih oboljenja i oštećenja prije svega središnjeg živčanog sustava, u koji spadaju mozak i kralježnica, i ta oboljenja prouzrokuju smetnje u kretanju. A prilikom izvođenja kompleksnijih ili samo jednostavnijih kretnji može doći do pogrešnog izvođenja i time do mnogih oštećenja pokretača tijela. Liječenje tih ozljeda i po učinkovitosti i po vremenu ovisi o pojedincu (prije svega starosti). U članku sam se usredotočio na nastanak ozljeda pokretača tijela kod djece i na liječenje istih.

2. Ozljede kostiju i zglobova kod djece i njihovo liječenje

2.1 Ozljede glave

U najgorim slučajevima posljedice **ozljeda glave** su invalidnost ili čak smrt. U slučaju kada se radi o »lakšim« ozljedama kao što je blaga traumatska ozljeda odn. potres mozga, koji se kod djece najčešće dogodi prilikom sportskih aktivnosti (rolanje, biciklizam, skijanje...), može doći samo do glavobolje, smetnji u pamćenju, emocijama i sl. Dijete se postepeno počne ponovno baviti sportskim aktivnostima, najprije vrlo niskom intenzivnošću, kasnije je postepeno povećavamo, a prije svega je važno da igra misaone igre kao što je pamćenje, naime te mu pomažu u oporavku, važno je da dovoljno spava i da se ne napreže.

Slika 1.: Potres mozga

2.2 Lom

Prilikom **loma** ruke, noge... dijete ide na rendgensko slikanje da bi na osnovi rendgenskih slika mogli preciznije definirati lom i poduzeti odgovarajuće mjere. Daljnji način liječenja ovisi o vrsti i mjestu loma i oštećenju ostalih struktura. Da bi lom zacijelio važno je da mjesto loma tretiramo u pravilnom položaju, zato lomove poravnamo i imobiliziramo.

Osobito prilikom loma ruke je važno da imobilizacija nije preduga i da dijete odmah nakon skidanja gipsa počne s razgibavanjem. Kod djece se lomovi liječe 9 tjedana, dok kod odraslih cijeljenje može trajati od 3 do 6 mjeseci. Kada lom noge zacijeli važno je da dijete izbjegava skakanje, trčanje, penjanje i prebrz početak treniranja ili sudjelovanja u tjelesnom odgoju. Većini djece nakon skidanja gipsa nije potrebna fizioterapija, preporuča se samo da dva puta dnevno izvodi odgovarajuće vježbe za stabilnost gležnja i koljena. Vježbama dijete povećava aktivaciju mišića, poboljšava međumišićnu koordinaciju, ravnotežu i držanje, svjesnost tijela u prostoru i smanjuje mogućnost ponovne ozljede. Važno je da počne s jednostavnijim, manje zahtjevnim vježbama i postepeno povećava broj ponavljanja i brzinu izvođenja. Par prikladnih vježbi za rehabilitaciju: stajanje na jednoj nozi, koju možemo otežati rekvizitom (lopta), ispadni koraci, most i hodanje u mostu, čučnjevi i podizanje na prste. Na brzinu i učinkovitost rehabilitacije utječe ozbiljnost loma (ako su oštećeni i živci, tetive, traje duže) i sama suradnja djeteta i roditelja u njoj.

Slika 2.: Suradnja roditelja i djeteta u rehabilitaciji

2.3 Iščašenja

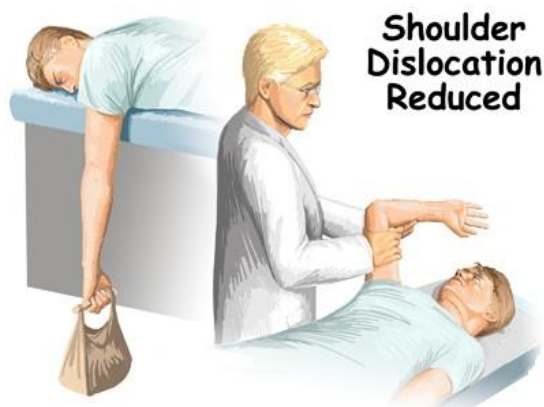
Iščašenja su kod djece češća nego kod odraslih, jer je veća elastičnost mekih tkiva i mišića. Vrlo česta su iščašenja ramena, prilikom kojih se odlučujemo za fizioterapiju, operaciju ili samo mirovanje. Način rehabilitacije ovisi prije svega o starosti, obuhvaća oštećenja u zglobu i je li se iščašenje ponovilo više puta. Kada se postigne normalna pozicija ramena važno je da dijete rame može ponovno micati bez bolova. Rehabilitacija je podijeljena na tri ključne faze, i to:

Prva faza nastupi odmah kada rame pređe u pravilan položaj. Važno je da dijete do 6 tjedana nosi mobilizacijsku udlagu koja pomaže održavanje ramena u pravom položaju. Bol je još uvijek prisutna i djetetu je možemo ublažiti hladnim oblozima. Dijete izvodi vježbe koje doprinose oporavku, i to: spora fleksija ruke, pritom si pomaže zdravom rukom, abdukcija ozlijeđene ruke, vježbu izvodi polako i pomaže si zdravom rukom te izvodi laganu rotaciju zapešća ozlijeđene ruke pomoću zdrave ruke.

U drugoj fazi oporavka dijete se trudi postići veće pomake i vratiti mišićnu snagu. Vježbe druge faze izvodi tri puta dnevno po 10 ponavljanja. Prva vježba nalaže da dijete šakom pritišće u zid, kod druge vježbe se leđima nasloni na zid i pritišće lakat u zid. Nakon toga se postavi bočno uz zid i rukom, koju drži pod kutom od 90 stupnjeva, lagano pritišće u zid. Kod sljedeće vježbe djetetu pod ruku, koju još uvijek drži pod kutom od 90 stupnjeva, stavimo

smotani ručnik ili manji jastuk, koji dijete pritišće prema sebi.

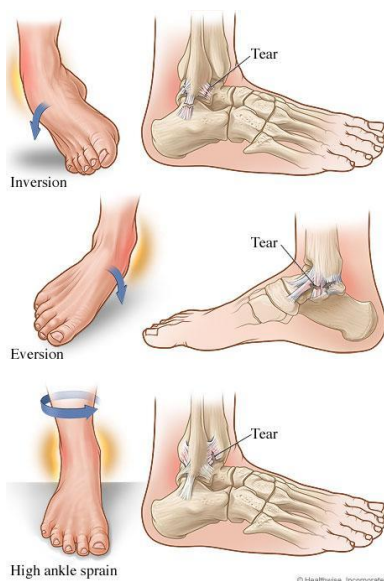
Izvodi i vježbe za mobilizaciju ramena, i to tako da s obje ruke podiže palicu iznad glave, a kod sljedeće vježbe ruke ima iza tijela i palicu s obje ruke odmiče od leđa. U trećoj fazi dijete izvodi sve pokrete ramena. Treća faza se izvodi pod nadzorom fizioterapeuta. Dijete izvodi unutarnju i vanjsku rotaciju ruke do kuta od 90 stupnjeva i sklekovne. Brzina i učinkovitosti rehabilitacije ovisi kako o suradnji djece i roditelja tako i o ozbiljnosti ozljede.

Slika 3.: Rehabilitacija nakon iščašenja ramena

2.4 Uganuća

Česte ozljede kod djece također su **uganuća**, posebno uganuća gležnja zbog iznenadnog neznatnog koraka noge prilikom hodanja, trčanja. Pritom dijete izgubi ravnotežu i osjeti bol koja, posebno kod djece, brzo nestane i dijete nastavi s igrom. Nakon nekog vremena pojavi se oteklina, crvenilo i bol. Poznajemo 3 različite skupine uganuća gležnja, i to lateralna, medijalna i visoka uganuća. Najčešća su lateralna uganuća koja prouzrokuju bol na vanjskoj strani gležnja. Kod medijalnih uganuća osjetimo bol na unutarnjoj strani gležnja i predstavljaju ozljede tetiva ili ligamenata. Visoka uganuća se pojavljuju rjeđe i istovremeno s lateralnim ili medijalnim uganućem. Obzirom da uganuće i lom teško razlikujemo, dijete najprije pošalju na rendgensko slikanje. Uganuća kod djece liječimo prije svega mirovanjem i odgovarajućom rehabilitacijom. Do uganuća obično dođe prilikom hoda, prilikom kojeg ligamente gležnja postavljamo pod veću napetost, izgubimo ravnotežu i nestabilan zglob naše stopalo okrene prema unutra, dok težina tijela gležanj pritišće prema vani. Pritom se vanjski ligamenti istegnu i dođe do lateralnog uganuća. A ako se stopalo okrene prema vani, ošteti unutarnje ligamente i dođe do medijalnog uganuća. Visoko uganuće se obično pojavi u kombinaciji s lateralnim ili medijalnim uganućem. Kod visokog uganuća ligamenti se priključe na goljeničnu kost odmah iznad gležnja i stopalo je pritom potisnuto prema gore ili je noga prisilno okrenuta dok čvrsto miruje na zemlji. Visoko uganuće je teža ozljeda, zato zahtijeva duži oporavak.

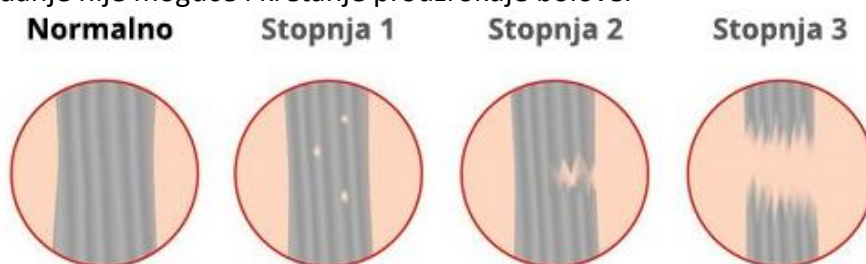

Slika 4.: Vrste uganuća

Kod djece je prije svega važno da ih u slučaju sumnje na uganuće odmah pošaljemo na rendgensko slikanje, jer može doći do ozljede epifizne hrskavice i to uzrokuje negativan utjecaj na rast kostiju. Liječnik za pregled može koristiti i ultrazvuk kao direktni uvid u zglob tijekom njegovog djelovanja ili magnetnu rezonanciju koju napravi kada nestane početna oteklina i ta pokaže potencijalne ozljede hrskavice.

Razlikujemo tri stupnja uganuća gležnja, i to:

- 1. stupanj** prilikom kojeg su ligamenti blago ozlijeđeni ili samo istegnuti, manja oteklina, bol se pojavi samo prilikom pomaka, hodanje je još uvijek moguće jer je gležanj stabilan.
- 2. stupanj** prilikom koje su ligamenti ozlijeđeni, ali ne potpuno rastrgani. Prisutna je oteklina, modrica i bol koja je još veća prilikom hodanja. Gležanj je stabilan, ali bolan na dodir.
- 3. stupanj** prilikom kojeg su ligamenti potpuno rastrgani, prisutna je jaka bol i gležanj nije stabilan. Hodanje nije moguće i kretanje prouzrokuje bolove.

Slika 5.: Stupnjevi uganuća gležnja

Prvi par dana dijete mora izbjegavati tople kupke ili masiranje gležnja, jer time ubrzavamo protok krvi i time oteklinu. Kada oteklina nestane dijete izvodi vježbe i time ojača stabilnost gležnja da tijekom tjelesnih/sportskih aktivnosti ne dođe do ponovnog uganuća.

Dijete za početak polako kruži stopalom i izvodi vježbe rastezanja kao što su lagano istezanje noge dok ne osjeti pritisak u listovima, uvija stopalo prema dole ili prema gore te prema vani, podiže se na prste i radi polovični čučanj okrenut leđima uz zid.

Nastavlja s vježbama za snagu, stopalo zakači uz kauč i zateže ga prema gore i prema vani te

prema dole i prema unutra. Gornjim dijelom pritišće u kauč. Za stabilizaciju na ozlijeđenoj nozi stoji, a drugu drži u zraku.

Raztezne vaje pri zvinu gležnja

Slika 6.: Vježbe za rehabilitaciju nakon uganuća gležnja

Uspješnost i brzina rehabilitacije kod uganuća je isto kao i kod ostalih ozljeda kostiju i zglobova ovisna o suradnji djeteta, roditelja i o ozbiljnosti ozljede (kod visokih uganuća potrebno je duže rehabilitacijsko vrijeme).

3. Zaključak

Ozljede kod djece su dio njihovog odrastanja. Kao učitelji se moramo pobrinuti da omogućimo vježbanje u sigurnom okruženju i da proces učenja nije uzrok ozljeda zbog površnog planiranja vježbi ili izvođenja vježbi u okruženju gdje postoji opasnost od ozljeda. Vježbe je potrebno također planirati sistematično i promišljeno, sukladno sposobnosti djece. U slučaju ozljede važno je da reagiramo mirno i profesionalno.

4. Popis literature

- [1.] Ozljede kostiju i zglobova - PRVA POMOĆ: PRIRUČNIK S PRAKTIČNIM PRIMJERIMA, doc.dr. Uroš G. Ahčan, dr. med., Crveni Križ Slovenije, 2006. Ministarstvo rada, obitelji i socijalne politike. Izvor podataka: http://www.prva-pomoc.mddsz.gov.si/indexa537.html?sv_path=9590
- [2.] Kostur i zglobovi (Cvetko, E.) Izvor podataka: <http://m.mf.uni-lj.si/media-library/2016/10/eaba34ebdd382c45c8df77fb0cfb6ecd.pdf>
- [3.] Rehabilitacija (Artros). Izvor podataka <https://artrosortopedija.wordpress.com/rehabilitacija/>
- [4.] Rehabilitation after shoulder dislocation (Vines, A.) Izvor podataka: [https://www.nhs.uk/Conditions/dislocated-shoulder/Documents/100419shoulder\[1\].pdf](https://www.nhs.uk/Conditions/dislocated-shoulder/Documents/100419shoulder[1].pdf)
- [5.] Lomovi. Izvor podataka <http://www.kirurgijaroke.si/poskodbe/zlomi/>

Stručni rad

SPORT I DRUŠTVO

Neven Ivetić, prof. tjelesnog odgoja

2. OSNOVNA ŠKOLA SLOVENSKA BISTRICA

Sažetak

Sport i utjecaj istog se razlikuje prema socijalnom položaju i socijalnom okruženju ljudi. Ljudi s lošijim socijalnim položajem i ljudi koji žive u ugroženom socijalnom (beskućnici) okruženju sport percipiraju drugačije nego ljudi s visokim socijalnim statusom. Za prve sport predstavlja prije svega neku nadu u bolje sutra, a za druge statusni simbol, ... A na sve sport utječe povezujuće, opuštajuće i natjecateljski.

Ključne riječi: Sport, utjecaj sporta, povezivanje

1.Uvod

Danas je sport važna aktivnosti u svakom društvu, prije svega zato što povezuje različite segmente društva i ima važnu povezujuću funkciju u društvu. Ali uloga sporta u različitim socijalnim okruženjima drugačija je. Danas je razvoj sporta jedan od najvažnijih čimbenika koji imaju važan utjecaj na poboljšanje kakvoće života. Takav način razmišljanja zadnjih godina razvio se prije svega u razvijenim dijelovima svijeta. U nerazvijenim dijelovima i u socijalno ugroženim dijelovima svijeta sport ima potpuno drugačiju ulogu. Svaki pojedinac mora imati mogućnost pohađanja sportske aktivnosti. Sport je važan dio društveno-kulturnog života čovjeka i izgrađivanja pojedinačnih osobnosti.

Svrha mog članka je predstaviti utjecaj sporta u različitim socijalnim okruženjima. U članku sam veći naglasak stavio na usporedbu različitog utjecaja koji sport donosi u socijalno razvijenijem i socijalno manje razvijenom odn. ugroženom okruženju. Isto tako sam se usredotočio na utjecaj sporta u slovenskom okruženju te kakav je utjecaj sporta u lokalnim zajednicama.

2.Uloga sporta

Opisati ću i usporediti utjecaj okruženja i socijalni vidik na području sporta te njegovo značenje.

2.1.U manje razvijenom (ugroženim socijalnim okruženjima) socijalnom okruženju

Sport se u društvu koje je manje razvijeno odn. financijski manje podržano poprilično razlikuje od razvijenog okruženja. Već sam mentalitet ljudi je drugačiji. Sportu ne pridaju veliku važnost, naime osnovni cilj im je preživljavanje. U takvom okruženju ljudi teže razvijaju svoje potencijale koji bi ih doveli do vrhunskih sportaša (odn. tu se razvijaju u manjini), jer za postizanje naziva vrhunskog sportaša potrebno je uložiti puno novaca i financijskih sredstava za trening i svu logistiku te podršku. Ljudima u takvom okruženju važno je prije svega preživjeti, zato većina njih također nema odgovarajuće osobne motivacije i motivacije okruženja kako bi uopće počeli razvijati svoj sportski potencijal. Ipak, i tu se nađu organizacije koje podržavaju sport, ali to su vrlo male jedinice koje većinom nemaju velike financijske doprinose. U takvom okruženju mogućnosti da ljudi žive samo i isključivo od sporta vrlo su male, ali uvijek postoje iznimke. Isto tako i infrastruktura u takvom okruženju vrlo je loše razvijena, ljudi zbog nezanimljivosti sportskih događaja te iste većinom ne posjećuju. Podsticaji iz okruženja odn. obitelji također su dosta manji nego u razvijenom.

Unatoč tome da je zainteresiranost za sport u nerazvijenom okruženju manja nego u razvijenom, važno je da društvo bude svjesno da sport ima pozitivan utjecaj na psihofizički razvoj čovjeka i zato je važno da ljude koji dolaze iz manje razvijenih i socijalno ugroženih socijalnih okruženja također potičemo ka sportskim aktivnostima.

2.2.U razvijenom socijalnom okruženju

Poznato je da je sport, između ostalog, uvjetovan i financijskim sredstvima. Zato natjecatelji koji imaju viši socijalni status, imaju prednost pred drugima, jer im određena financijska sredstva omogućavaju kvalitetnije treninge i pripreme na sezonu odn. određenu disciplinu. U razvijenim socijalnim okruženjima i sam sport igra veliku ulogu u društvu jer ljudima uz ispunjavanje osnovnih životnih potreba ostane dovoljno vremena i novaca za sport. U takvim okruženjima je i sport vrlo razvijen, sportske događaje posjećuje puno ljudi, a time se posljedično i više razvija. Infrastruktura sportskih parkova, dvorana, stadiona također se neprestano nadograđuje, modernizira i gradi. Roditelji također svoju djecu vrlo brzo uključuju u sportske aktivnosti, bilo zbog osiguravanja zdravog načina života i povećavanja kretanja djece ili zbog karijere koju žele roditelji. Sportski najrazvijenije države EU i SE su nakon spoznaje o važnosti sporta za zdravlje i život ljudi to važno i kompleksno područje počele i normativno regulirati. Najvažniji dokument koji su države prihvatile i koji predstavlja temelj za razvoj europskog sporta, **je europska lista o sportu**. U razvijenom socijalnom okruženju oba spola su ravnopravna. Ženske imaju potpuno iste uvjete za rad i sve češće se uključuju i u muške sportove.

Primjer sporta u razvijenom okruženju: Golf

Golf je sport koji po poznat prije svega po tome da se njime kako amaterski tako i profesionalno bave prije svega viši slojevi stanovništva. Znači, utjecaj tog sporta nije samo povezivanje i socijalno uključivanje te motivacija za izmjenom svog vlastitog načina života, kao što je bilo prije spomenuto kod socijalno ugroženih skupina, nego golf prije svega predstavlja statusni simbol.

2.3.Djeca i sport

U mnogim vrstama imamo djecu, omladinu, koji u svojim kategorijama u svjetskom mjerilu postižu vrhunske rezultate, a kada se moraju potvrditi u članskoj kategoriji, nekako se izgube ili postižu prije podprosječne nego prosječne rezultate. Ali postoje i iznimke. A za one druge možemo reći da su im jednostavno pregorjele baterije.

U nekim granama, posebno u onima gdje je potreban veliki financijski doprinos roditelja, susrećemo ambiciozne roditelje koji u svom entuzijazmu žele da njihova djeca što prije postignu vrhunske rezultate, bez obzira na pravila struke, zdravlja i moralnih vrijednosti. Za neke roditelje su samo pobjede i uspjesi pokazatelji koje priznaju. Među njima postoje čak i pojedinci koji na trening šalju bolesnu djecu i također oni koji su svojoj djeci spremni dati nedozvoljene stimulanse. Tragično, ali istinito. Neki stručnjaci smatraju da se kod takvih roditelja ne radi o njihovim željama iz djetinjstva, nego i o zaradi za koju misle da će djeca - budući šampioni donijeti. U takvim slučajevima treneri su u velikoj većini nemoćni, naime vrijedi: roditelji plaćaju - roditelji zahtijevaju.

U mnogim sportskim granama počelo je s takozvanim ranim usmjeravanjem, kojeg su među prvima uvodili istočni Nijemci. Rano usmjeravanje ima odn. imalo je jako političko zaleđe. Nažalost, brojni treneri, posebno oni koji imaju strukovno slabu (amatersku) izobrazbu, nikada nisu u potpunosti usvojili.

2.4. Jednakopravnost među spolovima u sportu

Sport je područje opće kulture, gdje se isto kao i u drugim područjima odražavaju društveni odnosi moći i privilegija. Zato se u sportu još uvijek suočavamo s brojnim predrasudama koje su povezane prije svega s percepcijom žena i muškaraca. Možemo govoriti o nizu tjelesnih, društvenih, emocionalnih i spolnih podjela koje temelje na tome kakvo je prikladno ponašanje za određeni spol.

Problemi s kojima se susreću žene u svim područjima svog djelovanja, kao i u području sporta, različiti su, ali u nekim kulturama i civilizacijskim trendovima imaju - ako ne slične uzroke i rješenja- onda zasigurno slične manifestacije. Razlikuju se samo načini na koje žene te probleme doživljavaju i kako ih zamišljaju. Ishodišna točka bi trebala biti da, unatoč tome da se razlikujemo, moramo biti ravnopravni.

Jednakopravnost u sportu znači i uvjeravanje da žene imaju pravo baviti se sportom, da vjeruju u uspjeh i postignu ga unošenjem ženskih vrijednosti u organizaciju i legitimnost tih vrijednosti. Danas smo došli do faze razvoja kada se priznaje da problem žena u sportu postoji. A već tu se mišljenja razlikuju. Glavne razlike se pokazuju u dva aspekta. Dio stručnjaka brani tezu da uzrok za razlike treba tražiti u biološkoj i genetskoj različitosti spolova, a drugi tvrde da su razlike plod socijalnih i kulturnih politika.

Pretpostavlja se da žene, ako žele postići ravnopravnost odn. suziti provaliju koja postoji među njima i muškarcima, moraju promijeniti svoje ponašanje i socijalizaciju. Ako je ravnopravnost definirana kao približavanje razini muškaraca, onda u onim područjima u kojima su razlike pripisane više biološkim čimbenicima postoji samo mala nada da će se ženske približiti muškarcima.

3.Zaključak

Možemo zaključiti da se uloga sporta vrlo razlikuje u različitim socijalnim okruženjima. Nažalost, različiti socijalni statusi još uvijek igraju veliku ulogu u sportu odn. sudjelovanje u različitim sportovima je uvjetovano financijskim sredstvima. Zato u nekim okruženjima imaju znatno bolje uvjete za rad nego u drugima. A u nekim specifičnim okruženjima sport nudi rješenje za određeni broj ljudi koji pomoću sporta postignu bolje uvjete za život. Sport je u razvijenijem okruženju vrlo povezan s prestižom i marketingom, naime u nekim sportovima se okreće jako puno novaca, ali se nažalost gubi značenje sporta kao sporta!

4.Popis literature

[1.] Byles, K. (2005.). The story. Izvor podataka:

<http://www.homelessworldcup.org/content/the-story>

[2.] Byles, K. (2005.). Mission. Izvor podataka:

<http://www.homelessworldcup.org/content/mission>

[3.] Byles, K. (2005.). About the Homeless World Cup. Izvor podataka:

<http://www.homelessworldcup.org/content/faq-s-1>

[4.] Doupona, M., Petrovič. K. (2007.). *Sport i društvo - sociološki vidici*. Ljubljana: Sveučilište u Ljubljani fakultet za sport

[5.]

5. Markovec Brenčič, M. (2008.). *SPORT-Marketing sporta-Poduzetništvo u sportu-Sportska infrastruktura-Kadrovi u sportu-Sport u lokalnim zajednicama-Osiguranje v sportu*. Ljubljana: Sokolski savez Slovenije

[6.] Žugič, Z.(1996.). *Uvod u sociologiju sporta*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu fakulteta za fizičku kulturu

Stručni rad

GLOBALIZACIJA U OBRAZOVNOM SUSTAVU I OČUVANJE TROGIRSKE KULTURNE BAŠTINE

Ivana Jarebić, mag.edu.philol.croat.

Kralja Tomislava 18

21 220 Trogir

Sažetak

Cilj ovog rada je utvrditi koliko učenici poznaju kulturu podrijetla njihovih kolega kao i vlastitu baštinu. Anketnim upitnikom ispitano je 70 učenika osmoga razreda osnovne škole u Trogiru. Istraživanje je pokazalo kako 70 % učenika vrlo površno poznaje različite kulture kojima pripadaju njihovi kolege. Isti postotak ispitanika želi produbiti znanje o kulturnoj baštini svoga grada. Svi ispitanici žele što bolje prezentirati svoje znanje prijateljima koji su se asimilirali u zajednici, ali i vršnjacima iz drugih zemalja. Kako bi se to ostvarilo, važna je uloga nastavnika, ali i globalizacijski procesi. Suvremeno informacijsko društvo omogućava im povezanost s cijelim svijetom. Ovo istraživanje, kao i prijedlozi za realizaciju učeničkih ideja, dokazuju hipotezu kako globalizacija ima pozitivne učinke na obrazovne procese jer učenici osim što rade na očuvanju vlastite baštine stječu emocionalne, komunikacijske, socijalne kompetencije. Rad se temelji na literaturi koja se bavi proučavanjem tog fenomena u obrazovanju, ali i djelima o trogirskoj baštini. Navedeni su primjeri kreativnih projekata koji se mogu realizirati u nastavi tako da se učenici društvenim mrežama povežu sa svojim vršnjacima iz određene zemlje te im predstavljaju trogirsko kulturno-povijesna bogatstva. Doprinos ovoga rada je u povezivanju lokalne zajednice i nastavnog kurikulumu u cilju očuvanja i promicanja trogirske kulturne baštine.

Ključne riječi: škola, informacijsko društvo, kulturni identitet, Trogir

1. UVOD

Danas kada živimo u globalnom društvu, važno je kod mladih generacija razviti svijest o kulturnom identitetu i potrebi očuvanja lokalne baštine, kako bi, svjesni bogatstva vlastitog nasljeđa, bili otvoreni za upoznavanje drugih kultura. Najbolji je put za postizanje tog cilja globalno obrazovanje. Njegov je cilj suradnja između naroda, kultura i vjera pa stoga povezuje lokalno i globalno putem informacijske tehnologije. „Ono otvara vidike sudionicima procesa, čini ih otvorenim dionicima društva, spremnima kritički promišljati o svim važnim društvenim pitanjima.“[2] Važno je istaknuti i odgojnu dimenziju ovakvog tipa obrazovanja. Učenici razvijaju svoje socijalne i komunikacijske kompetencije te otvorena srca pristupaju drugima i drugačijima. Ono, kao „transformativan oblik učenja, omogućava kreiranje novih metoda koje odudaraju od formalnog načina edukacije, a utječu na poboljšanje učeničke motivacije za usvajanjem novih činjenica te ih potiče na suradničko učenje“.[2] Globalizacija je izazovan proces uz koji se vežu i negativne konotacije, ali u obrazovnom sustavu od nje treba uzeti ono najbolje što pruža a to je „svijetu na dlanu“ jer u globalnom društvu „koje svjedoči smrti geografije i pražnjenju nacionalne države gdje su migracijska kretanja sve brojnija, a time i isprepletanje različitih kultura, valja kod učenika produbiti spoznaju o vlastitom kulturnom identitetu jer učeći o sebi i pridonoseći razvoju vlastite lokalne zajednice postaju bolji recipijenti drugih kultura“.[8] Ljudi su društvena bića i stvaranje zajednica njihova je fundamentalna potreba, ali zahvaljujući suvremenim migracijama odnos je između tradicionalnog poimanja i današnjih zajednica u nesrazmjeru, a uzrok tome leži u činjenici da one nisu više određene teritorijem, već se granice brišu pa govorimo o deteritorijalizaciji kulture koja se očituje i u obrazovanju. „Taj pojam označava načine na koji ljudi, zahvaljujući migracijama, danas osjećaju pripadnost ne samo jednoj zajednici. Autentičnost kulturne formacije nije više isključivo vezana uz fizičku blizinu kulturnog središta.“[7] Navedena pojava otvara nove mogućnosti u obrazovnim politikama koje trebaju biti usmjerene stalnom proučavanju odnosa identiteta i migrantskog pridruživanja zajednici koja u kulturološkom smislu može biti potpuno drugačija od one kojoj oni pripadaju rođenjem. Svoj doprinos tome daje i ovaj rad, budući da iskustvo djelovanja u multikulturalnom okruženju osmog razreda trogirske osnovne škole omogućava prosvjetnim djelatnicima promatranje simbioze učenika-domaćina i učenika-doseljenika iz dalekih zemalja što je idealan preduvjet za stvaranje projekata na kojima zajednički mogu raditi, a informacijska tehnologija bila bi posrednik koji im to olakšava i povezuje ih s njihovim vršnjacima iz drugih zemalja. Globalno obrazovanje, stoga je u ovom kontekstu od osobitog značaja jer obogaćuje predmetne kurikulume, posebno pridonoseći odgojnoj dimenziji jer zajedničkim učenjem akteri postaju empatičniji, odnose se s poštovanjem prema raznolikosti, a modernu tehnologiju rabe u korisne svrhe. Istodobno, povezuju se i nastavnici kao moderatori koji im daju smjerokaz u odabiru informacija i sadržaja važnih za

uspješnost projekta. Kako bi proces bio uspješan nastavnik kao pedagog treba razumjeti način funkcioniranja i potrebe razredne skupine, što je polazišna točka svega. „Krajnji je cilj stvoriti nove naraštaje koji se bore za društvo u kojem vlada pravda, jednakost i jednake mogućnosti za sve pripadnike društva.“[2] Radom na idejnim kreativnim projektima, koji su predstavljeni u nastavku, učenici ovladavaju demokratskim vještinama komunikacije što je od izuzetnog značaja za njihov habitus jer se tako od adolescentske dobi počinju formirati u osobe otvorene za kritičko promišljanje, suradnju i postaju djelatni sudionici globalnog društva u kojem su promjene intenzivne, a navedene osobine neizostavne za uspješan opstanak. Globalno obrazovanje izazov je i za nastavnike jer ih potiče na usavršavanje, kreiranje inovativnih ideja te korištenje novih alata koji su, a to je jedna od hipoteza ovog istraživanja, samo pomoć koja pridonosi vidljivosti, a nikako ne smiju postati dominantna okosnica, što je posebno zahtjevno postići, obzirom na tehnološku eru u kojoj živimo. Interkulturalno okruženje, koje je predmet ovog istraživanja, nosi sa sobom i izazove u poučavanju. Ono je pogodno za usvajanje novih vještina, ali kako bi se njima ovladalo potrebna je samopercepcija i samopoštovanje kao temelj interkulturalne osjetljivosti koja je neophodna za napredak društva, ali i školske zajednice o kojoj je u ovom slučaju riječ. „Interkulturalna osjetljivost predstavlja emocionalnu dimenziju interkulturalne komunikacijske kompetencije kao krajnjeg ishoda.“[4] „Emocionalna komponenta neophodna je za razvoj znatiželje, otvorenosti, dokidanje predrasuda i stereotipa te toleranciju prema različitim pogledima na svijet, a to su neophodni preduvjeti za uspješno ostvarivanje krajnjih obrazovnih ciljeva interkulturalnog obrazovanja.“[3] Suvremeno obrazovanje treba stvoriti generacije otvorenih umova, spremne pružiti ruku drugačijima, ali svjesne vlastitog kulturnog identiteta i baštine koju su im ostavili preci. Na tome je potrebno raditi od najranijeg doba, a nastavnici koji su, uz obitelj, jedna od najvažnijih karika odgoja mladih neizostavan su dio tog procesa. I ovaj rad, koji u vremenu socijalne distance, želi utvrditi koliko učenici poznaju kulturu podrijetla njihovih kolega, ali i vlastitu kulturnu baštinu, a to je ona trogirski, daje svoj mali doprinos tome. Pojam kulturna baština vrlo je širok, pa ga je potrebno uže odrediti. Povjesničar umjetnosti Tomislav Marasović navodi kako je kultura „ukupnost tvorbi ili pojava u materijalnom i duhovnom životu svakoga naroda i čovječanstva u cjelini, dok baštinu razumije kao nasljeđe koje preci ostavljaju potomcima“.[6] Prema tome bi se, smatra taj autor, pojam kulturne baštine odnosio na „dostignuća što su nam preci ostavili u jeziku i književnosti, graditeljstvu i likovnim umjetnostima, uključujući narodnu umjetnost, glazbu, kazalište, film, znanost i druga područja koja zajedno čine ukupnost kulture“.[6] Hrvatska kulturna baština iznimno je bogata, a dio je nje grad Trogir u kojem je smještena Osnovna škola u kojoj je vršeno istraživanje. „Povijesna jezgra grada Trogira zbog svoje kulturne i povijesne vrijednosti uvrštena je u Popis svjetske baštine 6. prosinca 1997. kao dobro pod okriljem Konvencije o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine.“ [1] Ovaj značajan kapital važno je sačuvati, osobito u ovom izazovnom razdoblju sveopće globalizacije, a školske ustanove tome uvelike mogu doprinijeti, pa rad daje prijedloge kako povezati interkulturalnu obrazovnu

sredinu i promociju grada u narodu poznatog kao „Mala Venecija.“ UNESCO, Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, pod čijom je Trogir zaštitom, naglašava važnost razvoja strategije održivog lokalnog razvoja temeljenog na baštini, iscrpnim studijama i anketiranju zajednice, a kako bi se to ostvarilo važna je edukacija mladih od najranijih dana, čemu doprinose i idejna rješenja u nastavku rada.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

CILJ ISTRAŽIVANJA

Temeljni je cilj rada:

- utvrditi koliko učenici osmog razreda poznaju kulturu podrijetla njihovih razrednih kolega koji dolaze iz Poljske, Češke, Albanije, Bosne i Hercegovine, Dominikanske Republike na školovanje u Trogir
- utvrditi koliko poznaju trogirsku kulturnu baštinu budući da potječu iz Trogira i u njemu se školuju
- utvrditi razinu otvorenosti i prihvaćanja osmaša prema kolegama koji su se doselili iz drugih zemalja u Trogir
- dokazati hipotezu kako suradničko učenje i zajednički rad na proučavanju trogirске kulturne baštine poboljšava učeničku motivaciju te utječu na emocionalno zblizavanje svih sudionika u nastavnom procesu
- dokazati hipotezu kako inovativne metode u nastavi i međupredmetna korelacija pomažu u promociji mjesta u kojem se nalazi te pridonose obrazovanju za održivi razvoj
- dokazati hipotezu kako globalno društvo u kojem živimo ima pozitivne učinke na odgojno-obrazovne procese

INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA

Za potrebe ovog istraživanja profesorica Hrvatskoga jezika osmislila je anketni upitnik koji je sadržavao sljedeća pitanja:

1. Koliko ste upoznati s kulturnim obilježjima različitih zemalja iz kojih dolaze vaši kolege?
2. Biste li željeli produbiti svoje znanje o tome zajedničkim radom u školi?
3. Smatrate li da je razredna zajednica prihvatila učenike koji dolaze iz drugih zemalja?
4. Družite li se s njima izvan nastave?
5. Želite li upoznati svoje vršnjake koji žive u rodnim zemljama vaših kolega i upoznati ih s bogatom trogirskom baštinom?
6. Koliko ste upoznati s trogirskom kulturnom baštinom?
7. Želite li proširiti svoje spoznaje o toj temi?

8. Biste li educirali svoje kolege koji su doselili iz drugih zemalja o trogirskoj baštini?

„Anketa je u ovom slučaju najbolja metoda za prikupljanje podataka o navedenoj temi te utvrđivanje rezultata jer se njome pojava može promatrati na individualnoj razini što omogućava izravnu analizu i interpretaciju rezultata s obzirom na relevantna društvena obilježja skupine ispitanika, a to je od iznimne važnosti za problematiku koja se ispituje.“[5]

UZORAK ISTRAŽIVANJA

Uzorak se temelji na populaciji osmoga razreda trogirske osnovne škole. Istraživanje je provedeno u travnju 2021. na prigodnom uzorku od 70 učenika. Od ukupnog broja sudionika 25 je onih muškog spola (35.7 %) a 45 (64.3%) ženskog. Anketni upitnik učenici su ispunjavali u online obliku u vremenskom intervalu od tjedan dana.

Tablica 1. Broj obuhvaćenih učenika prema uspjehu i spolu

8.razred	odličan		vrlo dobar		dobar	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
	10	20	17	7	11	5

3. REZULTATI I RASPRAVA

Na pitanje o tome koliko su upoznati s kulturnim obilježjima različitih zemalja iz kojih dolaze njihovi kolege 49 učenika (70 %) odgovorilo je kako su vrlo površno upoznati s tim. Samo 7 učenika (10 posto) smatra da jako dobro poznaje kulturna obilježja domicilnih zemalja svojih kolega, dok 14 učenika (20 posto) ne zna ništa o tome. Svi ispitanici dali su potvrđan odgovor na pitanje o tome žele li produbiti svoje znanje o tim kulturama zajedničkim radom u školi. Na treće pitanje 56 ispitanika (80%) odgovorilo je kako je razredna zajednica prihvatila učenike koji su doselili iz drugih zemalja, dok 14 učenika (20%) smatra da oni nisu prihvaćeni. Na četvrto pitanje 42

učenika (60%) odgovorila su kako se druže s njima i izvan nastave, 20 učenika (28.5%) druži se povremeno, a 8 učenika (11.4 %) izjasnila su se kako se uopće ne druže s njima izvan nastave. Svi ispitanici odgovorili su potvrdno na pitanje o tome žele li upoznati svoje kolege koji žive u rodnim zemljama njihovih kolega i predstaviti im svoj grad Trogir. Na pitanje o tome koliko su upoznati s baštinom svog grada 55 učenika (78%) odgovorilo je kako jako dobro poznaje kulturnu baštinu Trogira, 10 učenika (14.3%) poznaje je vrlo površno, a samo 5 učenika (7%) ne zna ništa o tome. Od ukupnog broja ispitanika 49 učenika (70%) želi produbiti svoje znanje o trogirskoj kulturnoj baštini, dok 21 učenik (30 %) ne želi usvajati nova znanja. Svi ispitanici potvrdno su odgovorili na pitanje o tome žele li svoje znanje o Trogiru prenijeti vršnjacima koji su se doselili iz drugih zemalja. Referirajući se na navedene rezultate istraživanja, koji pokazuju kako najveći postotak ispitanika želi produbiti svoje znanje o gradu u kojem živi, ali i upoznati prijatelje iz stranih zemalja s kojima bi naučeno mogli podijeliti te razmijeniti iskustva. U ovom radu donose se idejni projekti koji se mogu implementirati u Nastavni kurikulum kako bi se tako, zajedničkim radom učenika i nastavnika, promovirala trogirski kulturna baština. Važno je naglasiti da u projekte valja uključiti sve učenike koji trebaju, radeći na podjeli poslova, pokazati i svoje organizacijske vještine, pod mentorstvom nastavnika. Međupredmetna korelacija neophodna je za uspješnost realizacije navedenih ideja. Projekti se mogu ostvariti na godišnjoj ili mjesečnoj razini u nastavi ili kao izvannastavna aktivnost, a od osobite je važnosti terenski rad i učeničko samostalno istraživanje. Zajedno mogu izraditi vodič Trogira u obliku virtualne knjige. Vodič treba sadržavati najznačajnije trogirski znamenitosti, kao što su katedrala svetog Lovre, kula Kamerlengo, palače Lucić i Čipiko, rodna kuća bana Petra Berislavića, Radovanov portal, samostan svetog Nikole...Slike znamenitosti trebale bi biti praćene kraćim tekstovima koji bi sadržavali osnovne informacije o njima. Tekstove bi lektorirala profesorica Hrvatskoga jezika, dok bi ih profesorica Engleskoga prevela kako bi ih mogli razumjeti učenici iz zemalja kojima knjiga treba biti predstavljena putem informacijske tehnologije. S tim učenicima, u ovom ali i u ostalim projektima, povezali bi se preko svojih vršnjaka koji vuku korijene otamo. Učenici bi prije izrade vodiča trebali samostalno fotografirati trogirski kamene ljepote koje žele navesti u knjizi ili načiniti zajedničku fotografiju ispred jedne odabrane znamenitosti. Osim poznatih trogirski građevina, virtualni vodič može sadržavati i manje poznatu materijalnu baštinu, primjerice grbove trogirski plemićkih obitelji, te zbirke umjetnina, a važno je naglasiti reljef Kairosa. Učenici bi samostalno trebali istraživati materijalnu baštinu, a nastavnici koordinirati njihove aktivnosti i davati im stručne savjete. Samostalan rad uključivao bi obilazak Muzeja grada Trogira, benediktinskog samostana svetog Nikole, ali i poznatih Trogirana koji posjeduju privatne zbirke, a koji bi bili voljni pripomoći mlađim naraštajima u radu na ovom projektu. Učenici iz zemalja kojima bi se prezentirao ovaj uradak mogu izraditi svoje vodiče i razmijeniti ih s Trogiranima. Prijedlog za jedan od projekata izrada je knjige trogirski recepata. Knjiga može biti praćena video-materijalom koji bi snimali uz stručnu podršku profesora Informatike, a u kojem bi trogirski ugostitelji i slastičari

uživo pripravljali poznata trogirski jela, a to su pašticada, brudet, rafioli, rožata te brojna druga. Učenici im mogu pomoći u pripremanju jela što bi bilo prikazano u snimljenom materijalu. Osim recepata, knjiga bi sadržavala i slikovne prikaze jela te kratku povijest o tome kako je jelo postalo neizostavan dio trogirski gastronomije, a informacije o tome posjeduju trogirski povjesničari i kroničari s kojima bi se trebali povezati i intervjuirati ih. U snimljenom materijalu mogu donijeti i vlastita iskustva iz svojih domova, ukoliko njihovi roditelji ili stariji pripremaju ta jela, te neke tradicijske običaje koji se uz njih vežu, posebice one vezane uz božićne i uskršne blagdane. Video-materijal potrebno je, radi recepcije stranih državljana, prevesti na engleski jezik. Knjiga može biti tiskana i u papirnatom obliku te praćena učeničkim ilustracijama na kojima bi radili, pod mentorskom palicom profesorice Likovne kulture. Interakcija s učenicima iz drugih zemalja otvara mogućnost da oni predstave svoja tradicionalna jela trogirskim osnovcima. Sljedeći je prijedlog izrada virtualnih portreta poznatih Trogirana, a to su Ivan Lucić, ban Petar Berislavić, Cata Dujšin Ribar, blaženi Augustin Kažotić, Josip Bozzotti, Vinko Coce, Nikola Buble... Uz pomoć nastavnika Informatike radili bi na tome da portreti dobiju glasove i sami iznose biografiju čiji tekst su oni pripremili, istražujući njihov život. Portreti mogu biti praćeni glazbenom podlogom koju bi osmislila Udruga trogirskih glazbenika kao pomoć učenicima da bi materijal bio što zanimljiviji za prezentaciju vršnjacima u stranim zemljama, a sve je, naravno, potrebno prevesti na engleski jezik. Vršnjaci iz zemalja s kojima su se trogirski učenici povezali predstavili bi svoje poznate sunarodnjake ili sumještane. Jedan je od prijedloga i posjet učenika trogirskim obrtnicima koji se bave tradicijskim zanimanjima. To su brodograditelji, kipari, majstori za izradu cipela, krojači, slikari... Snimali bi ih u njihovim radionicama te razgovarali s njima o tome kako su se odlučili za to zanimanje i zašto su ustrajni da se time bave obzirom na globalizacijske procese koji utječu na gašenje tradicijskih obrta. Važno je da u video-materijalu bude prikazan kreativan proces izrade predmeta ili umjetničkih djela kako bi dojam bio što autentičniji. Na projektu iste tematike radili bi učenici iz zemalja kojima je uradak predstavljen. Uz stručno vodstvo profesorice Likovne kulture, može biti organizirana radionica izrade suvenira s motivima Trogira. Suveniri mogu biti izrađeni u različitim tehnikama. To mogu biti ukrasni predmeti, straničnici, magneti, oslikani kamenčići, slike u različitim tehnikama... Oni se mogu poslati kao poklon vršnjacima u stranim zemljama koji bi zauzvrat poslali svoje uratke, a ovakva interakcija pridonijela bi emocionalnom povezivanju sudionika. Cilj je da učenici izradom suvenira iskažu svoje kreativne potencijale i daju osobni pečat očuvanju trogirski baštine. Radovi trebaju biti rađeni od ekološki prihvatljivog materijala jer je važno učenike obrazovati za održivi razvoj. Zanimljiva je ideja o izradi slikovnice trogirski legendi. Jedna je od najpoznatijih ona o gospođici Rafioli koja je zatočena u kuli čekala svog spasitelja i pekla kolače koji su o njoj dobili ime. Učenici prije rada na slikovnici trebaju istražiti knjige u kojima su zabilježene trogirski legende o kojima su pisali dr. Ivo Babić i Ante Ivačić. Literarna ostvarenja, oslikana njihovim ilustracijama, mogu biti pisana na trogirski cakavici, a kratki sadržaj preveden na engleski jezik. Mogu ih pokloniti svojim prijateljima iz

zemalja s kojima su se povezali. Slikovnica može biti praćena i nosačem zvuka na kojem bi učenici interpretativno čitali legende kojima je trogiriska nematerijalna baština iznimno bogata. Važno je stranim učenicima prikazati i bogatu tradiciju trogirskih kulturnih društava. Predlaže se da snime kratki film u kojem predstavljaju Kulturno-umjetničko društvo Kvadrilju te Narodnu glazbu Trogir. Na nastavi Hrvatskog jezika moguće je organizirati i radionicu literarne biblioterapije na predlošku lirskih pjesama trogirskih pjesnika Cate Dujšin-Ribar i Mirka Slade Šilovića. Ona bi se snimala i prenosila učenicima iz stranih zemalja s kojima su se povezali. Radionica bi uključivala interpretativno čitanje, razgovor o pjesmama, a nakon toga kreativno pisanje, a zadaća bi bila da od ključnih riječi iz pročitano, koje su oni izabrali, stvore vlastite pjesme koje se mogu čitati stranim prijateljima. Korisna je ideja i organizacija radionice kreativnog pisanja u kojoj bi učenici u suradnji s kolegama iz stranih zemalja kreirali literarni uradak o Trogiru na engleskom jeziku. Naravno, povezali bi se društvenim mrežama, a kada priča bude gotova potrebno ju je, uz pomoć profesorice Engleskog i Hrvatskog, interpretirati i razmijeniti iskustvene spoznaje. Za sve navedeno potrebna je podrška cijele Škole koja treba maksimalno iskoristiti multikulturalnost u svom okrilju. Krajnji je cilj da učenici iz stranih zemalja posjete Trogir, upoznaju svoje vršnjake te naučene spoznaje šire u svojim sredinama. Mladi Trogirani mogu, ukoliko to bude moguće, posjetiti neke zemlje u kojima žive njihovi vršnjaci s kojima su se upoznali. Trogir je grad prebogate kulturne baštine, neiscrpna inspiracija za brojna istraživanja njegovih povjesničara i kroničara, među kojima se ističu Fani Celio-Cega, Danka Radić, dr. Ivo Babić, a provedeno istraživanje dokaz je kako kod učenika treba dodatno osvijestiti činjenicu koliko je njihov grad bogat znamenitostima. Idejni projekti svojom zanimljivošću i korištenjem moderne tehnologije koja je neizostavan dio života današnjih adolescenata, imaju za cilj probuditi učeničku znatiželju za proučavanjem baštine koju su nam ostavili preci iz davno minulih stoljeća. Tako odgojno-obrazovna ustanova i nastavnici kao njezin stup spajaju staro i novo, lokalno i globalno.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Cilj je ovoga rada, između ostalog, bio ispitati interkulturalnu osjetljivost učenika osmog razreda trogirске osnovne škole. Istraživanja ove teme malobrojna su, a osobito na uzorku osnovnoškolske populacije pa ovaj rad doprinosi tome. Rezultati istraživanja pokazali su kako najveći postotak učenika prihvaća svoje kolege koji dolaze u njihovu razrednu zajednicu iz drugih zemalja, ali vrlo površno poznaju kulture kojima oni pripadaju. Utvrđeno je da žele usvojiti nova znanja o vlastitoj kulturnoj baštini pa je na tome, u interaktivnom okruženju, potrebno dodatno raditi u nastavi za što su oni vrlo otvoreni. Stoga, obrazovni djelatnici trebaju zajedničkim radom osmisliti nove inovativne metode kojima bi potaknuli učeničku motivaciju i iskoristili njihove potencijale. Suradničko učenje najbolji je način za ostvarenje cilja, što su dokazali i rezultati ovoga istraživanja. Iznose se konkretni metodički prijedlozi

za pokretanje projekata koji bi se mogli ostvariti u nastavnom procesu kako bi učenici, produbljujući znanje o Trogiru, postali ujedno i promotori svog mjesta, a u tome je neophodna pomoć lokalne zajednice, a za to je potrebno napustiti formalne oblike učenja. Za uspješnost rada posebno je važno naglasiti ulogu nastavnika, koji kao vođa treba posjedovati brojne vještine i stalno se educirati da bi osmislio što zanimljivije sadržaje, o čemu svjedoči i profesorica Hrvatskoga, ujedno i autorica ovoga rada. Globalni svijet u kojem živimo pokazuje u ovom slučaju svoje najpozitivnije benefite jer bez informacijske tehnologije ne bismo mogli radove odaslati u svijet niti povezati trogirске učenike s njihovim vršnjacima koji žive u stranim zemljama. Istražujući vlastitu baštinu, učenici stječu emocionalne, komunikacijske i socijalne kompetencije koje imaju cjeloživotni značaj. Također, rade na očuvanju i promicanju trogirskih kulturno-povijesnih dobara. Informacijskom tehnologijom povezani s vršnjacima iz udaljenih zemalja, usvajaju nova znanja o drugima i drugačijima s kojima se zbližavanju i tako postaju budući građani svijeta jer otvorenih vidika, dokidajući predrasude kroče u daljnje obrazovanje i život. Najbolji je put za to projektni rad jer je kreativan, potiče učenike na suradnju, podjelu odgovornosti, osjećaj pripadnosti i jačanje komunikacijskih vještina. Svrha je navedenih idejnih projekata iskoristiti prebogate baštinske potencijale Trogira u odgojno-obrazovnom sustavu i stvoriti od mladih naraštaja ljude svjesne vlastitog kulturnog identiteta, osposobljene za život usklađen s ciljevima održivog razvoja društva. Suvremeno obrazovani ljudi trebaju razviti sposobnost da misle globalno, a djeluju lokalno.

5. LITERATURA

- [1.]Babić, I., Babić, D., Radić, D. 2017. *Trogir-UNESCO 1997.-2017.* Split: Društvo Radovan.
- [2.]Cabeduzo, Alicia i sur. 2008./2012. *Smjernice za globalno obrazovanje.* Lisabon: Centar Sjever-Jug Vijeća Europe, pregled 4.1.2022. dostupno <https://rm.coe.int/smjernice-za-globalno-obrazovanje-pojmovi-i-metodologije-globalnog-obr/168070ebc4>
- [3.]Drandić, D. 2013. *Interkulturalna osjetljivost nastavnika kao pretpostavka razvoja interkulturalne osjetljivosti učenika.* Doktorska dizertacija. Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
- [4.]Gundara, J. 2000. *Interculturalism, Education and Inclusion.* Paul Chapman Educational Publishing.
- [5.]Lamza-Posavec, V. 1995. *Javno mnijenje: teorije i istraživanje.* Zagreb: Alineja.
- [6.]Marasović, T. 2001. *Kulturna baština.* Split: Veleučilište.
- [7.]Mesić, M. 2000. *Globalizacija, nove države i novi migranti.* U: Migracijske i etničke teme18/ Časopis (str. 7-22). Zagreb: Institut za migracije i narodnosti.
- [8.]Stalker, P. 2000. *Workers Without Frontiers: The Impact of Globalization on International Migration.* Lynne Reinner Publisher, Inc.

Stručni rad

ULOGA RAZREDNIKA NA PREDMETNOM STUPNJU OSNOVNE ŠKOLE

Manica Ferk, prof. tjelesnog odgoja

2. osnovna škola Slovenska Bistrica

Sažetak

Većina učitelja na predmetnom stupnju osnovne škole postanu i razrednici. Obavljanje tog posla odgovorno je i zahtjevno, a pritom se ostavlja malo vremena za sam pedagoški rad s odjelnom zajednicom. Najprije je predstavljena uloga učitelja i njegove kakvoće, jer Pšunder smatra da je svaki razrednik najprije učitelj [2]. Nakon toga je predstavljena uloga razrednika i njegovi zadaci. Rad odnosno uloga razrednika temelji na vođenju odjela, pojedinca - učenika, analizira odgojne i obrazovne probleme učenika, surađuje s roditeljima i školskom savjetodavnom službom. Zadaci razrednika su predstavljeni pomoću raznih autora. Naglasak je prije svega na pedagoškim zadacima razrednika.

Ključne riječi: učitelj, razrednik, razredništvo, predmetni stupanj, odjelna zajednica.

1.UVOD

Razrednik je za učenika prvi učitelj na kojeg se može osloniti, obratiti mu se kada se radi o pitanju njegovog osjećanja i svakodnevnog života u razredu i školi. Svjestan sam da je zadatak zahtjevan i odgovoran. Zahtjevniji je od zadatka učitelja, jer svi razrednici su također učitelji. Razrednik mora biti učinkovit, što ovisi o njegovom znanju, snalažljivosti, osobnim karakteristikama i potrebama djece. Razrednik mora naći vrijeme za pojedinačnog učenika kao i vrijeme za djelovanje odjelne zajednice. Prilikom svog rada razrednik brine za dobrobit učenika, uspješnost, dobro osjećanje i osobnu sreću učenika za vrijeme odgojno-obrazovnog procesa. Navedene vještine razrednik stekne dugogodišnjim radnim iskustvom.

2.Učitelj - definicija uloge

Učitelj se oblikuje na način da dobije kvalifikaciju, profesionalno se razvija, djeluje funkcionalno, voli svoj posao i emotivno je inteligentan (to znači da s toplinom reagira na poštenost, probleme i stiske). Iz tih osobina učitelja možemo razabrati da se godinama u školskom prostoru pojavljuje u tri uloge: kao djelatnik, stručnjak i čovjek. Te uloge moraju biti usklađene i uvijek se pojavljuju zajedno. Kao djelatnik učitelj odgovara strukturi. Kao stručnjak mora biti vjeran svoj strukovnom području i mora znati svoje znanje odgovarajuće predstaviti populaciji koju uči. Na kraju je učitelj čovjek, što znači da ima kako dobre tako i loše osobine.

Učitelj kao stručnjak mora biti svjestan da se cjelokupni školski rad gradi na povjerenju u njegove osobne kvalitete i profesionalnu osposobljenost. Znači učitelj ima određenu slobodu odnosno autonomiju i od njega samog ovisi koliko kreativan će biti u predavanju svog gradiva.

3.Razrednik

3.1.Definicija uloge razrednika

Po 63. članu Zakona o organizaciji i financiranju odgoja i obrazovanja (Ur. l. br. 2007.) razrednik je onaj koji vodi rad odjelnog zbora učitelja, analizira odgojne i obrazovne rezultate odjela, brine o rješavanju odgojnih i obrazovnih problema pojedinih učenika, surađuje s roditeljima i školskom savjetodavnom službom, odlučuje o odgojnim mjerama i obavlja ostale zadatke u skladu sa zakonom. Po programskim smjernicama razrednik obavlja temeljne uloge:

- kao osoba koja povezuje školu, povezuje svoju odjelnu zajednicu s ostalim sustavima u školi i izvan nje,
- kao odgojitelj planira i organizira situacije u kojima učenici preuzimaju odgovornost za svoje postupke,

- kao animator podstiče i motivira učenike i učitelje da preuzmu svoj dio odgovornosti,
- kao osoba koja planira zajedno sa svim sudionicima planira i vrednuje rad u odjelnoj zajednici,
- kao posrednik u problematičnim situacijama pobrine da se cijeli proces rješavanja sukoba odvija konstruktivno,
- kao osoba koja informira pobrine da sve potrebne informacije dođu do osoba kojima su potrebne (učenici, roditelji i članovi zbora učitelja),
- kao administrator uređuje potpisanu dokumentaciju - brine o bilješkama, evidencijama i piše svjedodžbe.

3.2. Definicija zadatka razrednika

Zadaci razrednika:

- vođenje odjela,
- vođenje pojedinačnog učenika,
- suradnja s raznim sudionicima u školi i izvan nje,
- skrb za vlastiti profesionalni razvoj.

Razrednik neprestano bdije nad klimom u odjelu, ako uoči probleme (sam ili mu to kažu ostali sudionici), s njima se suoči. Pjromjene može postići dobrim radom u okviru sati razrednog odjela. Razrednik može poboljšati svoje promatranje učenika ako se pridržava određenih uputa [4]. Razrednik mora dobro promatrati, slušati i osjetiti učenika iz različitih gledišta. Ažmanova kaže: »Svaki učenik želi biti primijećen i prihvaćen od strane kolega u školi i učitelja, a posebno od strane razrednika [1] Za vrijeme školovanja mu je potrebno da ga netko vodi i prati, ponekad i pomoć i savjet, naime razvija se kao osoba i tjelesno, razvija svoj identitet i oblikuje sliku o sebi, stječe socijalne vještine i zadovoljava svoje temeljne potrebe.«

Razrednik s roditeljima neposredno surađuje na dvije različite razine: informativno i obrazovno. Nedostatak informativne razine je da je komunikacija jednostrana, roditelji dobivaju informacije o učeniku, a razrednik od roditelja ne sazna puno. Poznavanje obitelji je važno u uspješnom razvoju učenika. Kod zahtjevnije problematike razrednike se poveže sa stručnim tijelima u školi i stručnim institucijama izvan škole. Vlastiti profesionalni razvoj razrednika ključan je za dobar rad razreda.

Razrednik surađuje također s učiteljima odjelnog zbora učitelja, od kojih dobije informacije o postignućima, radu i funkcioniranju pojedinačnih učenika te odjela kao cjeline.

3.3. Izazovi u poslu razrednika u praksi

U današnje vrijeme važno je da je razrednik dobro povezan sa svim sudionicima u odgoju i obrazovanju. Donosi stiske, dileme, pomanjkanje osobnih kontakata i s tim povezane poteškoće u području učenja, odrastanja, osjećanja i pomanjkanja socijalnih vještina.

Učenici koji s razrednikom imaju dobar odnos povjeravaju mu svoje poteškoće, probleme, dileme, pitanja, stiske. Dobar razrednik nađe vrijeme da ih sasluša i pomogne im u rješavanju poteškoća. Učenici - devetoškolci se razredniku najčešće obrate sa sljedećim problemima: razočarenje zbog ocjena, tuga, ljutnja, nisko samopouzdanje, konflikti s kolegama u školi kao i s učiteljima, problemi u odnosima sa svojim roditeljima.

Razrednik sve poteškoće, probleme koje mu povjere učenici i roditelji kao i ostali učitelji mora znati rješavati, udubiti se i rješavati problem zajedno s ostalim učiteljima kao i roditeljima.

Cilj rada razrednika je da se učenici međusobno poštuju, znaju saslušati, da su zadovoljni i da se u školi osjećaju dobro i sigurno.

U današnje vrijeme - covid situacije, rad razrednika je posebno važan jer je učenicima uskraćeno druženje, mjere za sprječavanje širenja covida su još uvijek aktualne, veliki broj učenika je prebolio covid. Epidemija je kod svih učenika ostavila posljedice koje se odražavaju u individualizmu učenika, strahu od budućnosti, stiskama i odnosima u obitelji, niskoj motivaciji za učenje. Zato je uloga razrednika vrlo važna, jer učenicima pomaže, vodi ih, usmjerava, s njima je u čestom dnevnom kontaktu i daje im podršku.

4. ZAKLJUČAK

Uloga razrednika predstavljena je s namjerom da se naglasi važnost te funkcije. Razrednik prije svega mora biti čovjek koji zna slušati, pomoći, usmjeravati učenike i njihove roditelje. Dobar razrednik je spreman pomoći u bilo koje vrijeme. Rezultati dobrog odnosno uspješnog rada razrednika vide se u napretku učenika i dobroj suradnji s njihovim roditeljima. Cilj rada razrednika je da se učenici međusobno poštuju, znaju saslušati, da su zadovoljni i da se u školi osjećaju dobro i sigurno.

5.POPIS LITERATURE

- [1.] Ažman, T. (2012.), Moderni razrednik: priručnik za osposobljavanje učitelja za vođenje odjelnih zajednica. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za školstvo
- [2.] Pšunder, M. (2006.), [Razrednik@starš.oš](#). Ljubljana: Supra.
- [3.] Zakona o organizaciji i financiranju odgoja i izobrazbe (Ur. l. br 2007.), 63. članak
- [4.] Žagar, D. (2001.), Razrednik: uloga, rad i odgovornost. Ljubljana: Jutro.

Stručni rad

TEHNIKAMA OPUŠTANJA DO STANJA OPUŠTENOSTI U ŠKOLI

Vesna Pregelj, univ. dipl. soc. ped.

Osnovna škola Brezovica pri Ljubljani, Slovenija

Sažetak

Postoje različiti načini opuštanja. Proces se može odvijati kroz slobodne aktivnosti i hobije u okviru kojih je opuštanje samo jedan od pozitivnih rezultata, ili se možemo opustiti uz pomoć tehnika opuštanja čiji je glavni cilj postizanje stanja opuštenosti. U članku su predstavljene tehnike opuštanja koje pedagozi mogu koristiti u radu s učenicima različite dobi. Učitelj ima važnu ulogu pri uvođenju ovih tehnika u školske prostore.

Ključne riječi: opuštanje, tehnike, disanje, mentalno (duševno) zdravlje

1.Uvod

Opuštanje je jedan od temeljnih puteva za postizanje duševne dobrobiti koji ugodno djeluje na naše tijelo i dušu. U opuštenom stanju raspoloženi smo i osjećamo više energije u sebi. Opuštanje također može biti učinkovit oblik samosvjesnosti zahvaljujući kojem upravljamo svojim fizičkim (tjelesnim) simptomima. Povećava se osjećaj smirenosti, smanjuje se napetost mišića, smanjuje se broj otkucaja srca i snižava krvni tlak. Posljedično se smanjuje i znojenje, disanje postaje sporije i poboljšava se kvaliteta sna [4].

U početku kontroliramo tjelesne simptome, a kasnije možemo poboljšati i učinkovitost kognitivnih funkcija. Zahvaljujući povećanom pristupu pozitivnim mislima, tijekom stresnih situacija lakše je pronaći alternative za negativne misli u stresnim situacijama [4].

Opuštanje je vještina koju je moguće usvojiti samo redovitim ponavljanjem u praksi. Za postizanje smanjenja stresa odnosno napetosti potrebna je redovita vježba.

2.Tehnike opuštanja

Općenito, tehnike opuštanja dijele se na one koje su usmjerene na tijelo (npr. postupno opuštanje mišića, pasivno opuštanje mišića, istezanje) i one koje su više usmjerene na um i misli (npr. vizualizacija, autogeni trening, meditacija). Redovito uvježbavanje odabrane tehnike ili tehnika opuštanja ima brojne pozitivne učinke na psihičko i fizičko zdravlje pojedinca [7].

Disanje ima vrlo važnu ulogu u opuštanju. Izravno odražava razinu napetosti koja se pojavljuje u tijelu. Kada smo napeti, naše disanje postaje plitko, ubrzano, odvija se u prsima. Nasuprot tome, stanje opuštenosti karakterizira punije, dublje trbušno disanje [4]. Smirivanje je rezultat opuštanja tijela i uma. Tijelo postaje smireno kada se otkucaji srca normaliziraju, mišići u tijelu postanu opušteni, disanje se odvija ujednačeno, a tjelesna temperatura lagano padne. Sve to utječe da se osjećamo dobro.

U nastavku predstavljam nekoliko jednostavnih tehnika opuštanja koje nam mogu pomoći kada doživljavamo stresne situacije odnosno emocionalne krize, a mogu na nas imati i preventivni učinak.

2.1. Jutarnji pozdrav

Učenici odaberu prostor. Noge su u širini ramena. Udahnu, naprave krug podignutim rukama i protegnu se. Pri izdisaju pomaknu tijela prema dolje, nagnu se naprijed i pokušaju rukama dotaknuti tlo. Vježba se ponavlja nekoliko puta [1].

2.2. Kišne kapi

Neka tvoji prsti postanu kapi kiše ...

Prstima ruku lagano i brzo tapkaju po tjemenu, kao da na njegovu površinu padaju osvježavajuće kapi kiše. Zatim nastave s laganim i brzim tapkanjem po zatiljku. Nakon toga tapkaju po sljepoočnicama i ušima. Pritom analiziraju svoje osjećaje i na kraju vježbe opišu što osjećaju [2].

2.3. Ritmičko disanje

Učenici se udobno smjeste. Udahnu kroz nos i u mislima broje do 3. Izdahnu kroz nos i broje do 3. Važno je da ne zadržavaju dah. U tom ritmu dišu nekoliko minuta [1].

2.4. Otresanje mrava

Učenici stoje uspravno i opušteno. Zatvore oči. Zamišljaju mnoštvo sitnih, dosadnih mrava koji mile po njihovim tijelima. Mogu ih se riješiti samo temeljnim protresanjem tijela. Stresu ih s ruku, nogu, trbuha, leđa i glave. Pritom ne smiju dodirivati tijela rukama, već smiju samo otresati mrave. Kada osjete da su otresli sve mrave, završavaju vježbu [6].

2.5. Vježba za pet osjetila

Kada se nađemo u vrtlogu negativnih misli, pomaže nam i „izlaz“ iz našeg unutarnjeg iskustva (doživljaja). U ovoj vježbi svaki učenik koristi dlan i svih 5 prstiju. Fokusiraju se na vanjsko okruženje i glasno imenuju [3]:

- 5 stvari koje mogu vidjeti,
- 4 stvari koje mogu osjetiti,

- 3 stvari koje mogu čuti,
- 2 stvari koje mogu pomirisati,
- 1 stvar koju mogu okusiti.

2.6. Trbušno disanje

Svaki učenik legne na pod ili jastuk, stavi ruku na trbušni predio, ravnomjerno diše i promatra je li ruka počela da se podiže ili ne. Umjesto ruke može koristiti i knjigu te promatrati što se događa [1].

2.7. Tehnika kornjače

Učenici zamišljaju da imaju oklope, poput kornjača, tako da se mogu povući u njihovu unutrašnjost. Dajem im upute da dotaknu ramenima uši (uvuku glave u ramena) i sakriju se. Tamo, na sigurnom i skriveni od drugih, duboko udahnu nekoliko puta i usredotoče se na disanje. Zamišljaju kako potiskuju zrak u svoje ruke i noge, oslobađajući napetost u tijelu. Nakon što se smire i njihova ramena prirodno omekšaju te se spuste, spremni su izaći iz oklopa i nastaviti sa svojim dnevnim aktivnostima [2].

2.8. Postupno opuštanje mišića

Učenici dobiju upute da se udobno smjeste (legnu ili sjednu) i zatvore oči. Postupno napinju i opuštaju pojedine mišićne skupine. Ponavljaju ovo 10 do 15 sekundi. Počinju od dlanova, zatim opuštaju ruke, ramena, čela, oči, usne, cijela lica, vratove, prsa, trbuhe, bedra, noge, stopala [1].

2.9. STOP – kratka vježba usredotočene svjesnosti

Ponekad nam se dogodi da nas preplave jake, neugodne emocije i da smo okruženi negativnim mislima. Tada si možemo pomoći kratkom vježbom usredotočene svjesnosti koja će nam pomoći da se izvučemo iz negativnih scenarija koji su nas obuzeli. Vježbu možemo prizvati u sjećanje pomoću riječi STOP. Svako slovo predstavlja jedan od koraka vježbe [3]:

- S – Stop □ Zaustavite se na trenutak.
- T – Trenutak za udah □ Promatrajte svoje udisaje i izdisaje.
- O – Promatrajte □ Usredotočite se na svoje misli, emocije, tjelesne osjete, zvukove, boje i mirise.
- P – Pođite naprijed □ Uđite u dan uz svjesnost koju ste upravo postigli.

2.10. Vježba opuštanja: Vruća čokolada

Učenici pronađu udobne položaje. Zamisle da u rukama drže svoje omiljene šalice vruće čokolade. Pritom zamisle kako izgledaju šalice i počnu osjećati njihovu toplinu. Duboko udahnu kroz nos i osjete miris vruće čokolade. Zatim lagano izdahnu kroz usta da se vruća čokolada ohladi. Vježba se ponavlja nekoliko puta [2].

2.11. Zmajevo disanje

Učenici sjede uspravno, ali opušteno. Zatvore oči. Duboko i polako dišu kroz nos. Zamišljaju da su zmajevi, dišu duboko i izdišu snažno, kao da bljuju vatru. Dakle, duboko udahnu i snažno izdahnu, duže zadržavajući izdisaj, kao što zmaj bljuje vatru. Ponavljaju vježbu nekoliko puta i prate svoje osjećaje [5].

2.12. Krošnjato drvo

Svaki učenik zamisli da je krošnjato drvo. Stoji uspravno. Iz njegovih nogu niče snažno korijenje i zariva se duboko u zemlju. Noge predstavljaju snažno deblo, a od pupka prema gore je kitnjasta krošnja. Ruke sežu u zrak poput moćnih grana.

Odjednom zapuše slab vjetar i lagano zanjiše grane (pokažu pokretanjem prstiju). Vjetar postaje sve jači i grane se sve više savijaju pod njegovom snagom (pokažu naglašenim pokretima tijela u predjelu iznad pupka). Na sreću, korijenje je vrlo čvrsto, a stopala nepomično stoje na tlu. Oluja polako jenjava, a zatim se potpuno smiri [5].

2.13. Vizualizacija

Tehnika vizualizacije može se izvesti samostalno ili vođenjem od strane druge osobe (uživo ili uz snimku). Učenici se udobno smjeste i počnu slušati: Dišite svojim tempom i promatrajte kako zrak ulazi i izlazi iz vaših tijela. Usredotočite se na udah, a zatim na izdah. ... Nastavite s dubokim udisajima i izdisajima dok disanje ne postane mirno i ravnomjerno. Uz pomoć misli polako se preselite na morsku obalu. Zamislite

da je početak ljeta, rano jutro, zrak je svjež i topao. Osjećate lagani povjetarac na svojoj koži. Stojite uz more i osjećate tlo pod nogama. Što osjećate? Pijesak, kamen, šljunak? ... Zatim pogledajte okolo. Što vidite? Kakvo je more? Je li sasvim mirno ili primjećujete valove? Koje je boje? ... Polako hodajte uz more. Slušajte svoje korake dok koračate uz obalu mora. Zatim usmjerite pozornost na zvukove koje čujete oko sebe. Što čujete? Kliktanje galebova? Čujete li more, vjetar? ... Sada se usredotočite na mirise koje možete otkriti. Što ste namirisali? Sagnite se i zgrabite malo vode u dlan. Osjetite osvježavajuću hladnoću na svojim rukama. Nanesite par kapi na jezik. Kakvog je okusa voda? Pustite da vam voda klizi između prstiju. ... Zatim pokupite kamen sa zemlje. Što osjećate? Je li velik? Mali? Osjećate li njegovu težinu? Promatrajte koje je boje i oblika. Nakon što ste ga pregledali, bacite ga u more i gledajte kako iza njega ostaju krugovi na površini vode. ... Polako se vratite nazad, na početnu točku. Obratite pažnju na osjećaje u svom tijelu. Kako se osjećate? Smireno? Opušteno? ...? Uz ove osjećaje napustite svoju zamišljenu obalu i polako se vratite u ovu sobu. Ponovno se usredotočite na svoje disanje. Udah... izdah... udah...izdah. Osjetite svoja stopala koja čvrsto stoje na tlu, osjetite stolice ispod sebe. ... Lagano pomaknite noge i ruke te zanjšite glavama. Kada budete spremni, otvorite oči [7].

3.Zaključak

Postoji mnogo različitih tehnika opuštanja. Važno je da učenici spoznaju što više o njima i iskuse ih, pri čemu važnu ulogu imaju i učitelji. Redovito korištenje tehnika opuštanja značajno utječe na mentalno i tjelesno zdravlje pojedinca. Pojedinač se učinkovitije nosi sa stresom, kvalitetnije spava, poboljšavaju se koncentracija i pamćenje te povećavaju samopouzdanje i produktivnost. Sve su to pozitivni učinci koje želimo postići kod naših učenika u školskom prostoru. Nekim pojedincima više odgovara usredotočenost na tijelo, drugima na misli, a treći će morati isprobati još neke tehnike kako bi pronašli onu koju mogu redovito koristiti i kojom mogu postizati istinsko opuštanje. Učenike potičemo da evaluiraju svoje osjećaje nakon vježbe, dajući im priliku da upoznaju sebe i svoja unutarinja iskustva. Upravo učenje o načinima (tehnika) opuštanja može biti dodana vrijednost i životni dar koji učenici dobivaju od učitelja.

4. IZVORI I LITERATURA

[1] Bajt, M., Jeriček Klanšček, H. in Britovšek, K. Duševno zdravje na delovnem mestu. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2015.

[2] Center Motus. Dostupno na: <https://www.center-motus.si/materiali/> [Pristupljeno 10.10.2021.].

[3] Društvo psihologov Slovenije. Skrb zase. Dostupno na: https://www.dps.si/wpcontent/uploads/2020/05/5_Skrb-zase.pdf [Pristupljeno 19.11.2021.].

[4] Kos Berlak, R. Tehnike sproščanja – način obvladovanja stresa. Dostupno na: <https://www.gzs.si/Portals/gradniki-zdravja/Tehnike%20spro%C5%A1%C4%8Danjana%C4%8Din%20obvladovanja%20stresa.pdf> [Pristupljeno 4.12.2021.].

[5] Mitar Osolnik, P. 4 vaje sproščanja za otroke in mladostnike. Dostupno na: <https://www.poslusam.se/2020/03/20/4-vaje-sproscanja-za-otroke/> [Pristupljeno 3.12.2021.].

[6] Srebot, R., Menih K. Potovanje v tišino – sprostitutvena vzgoja za otroke. Ljubljana: DZS; 1996.

[7] Tančič Grum, A. in Zupančič-Tisovec, B. Tehnike sproščanja, priročnik za udeležence delavnice. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2017.

Stručni rad

UPORABA LEŽEĆE OSMICE U RAZVOJU VJEŠTINA UČENJA

Vesna Pregelj, univ. dipl. soc. ped.

Osnovna škola Brezovica pri Ljubljani, Slovenija

Sažetak

Članak obrađuje aktualnu tematiku iz područja pedagogije. Riječ je o pedagoškoj kineziologiji, koja ističe važnost kretanja za aktiviranje i povezivanje svih moždanih podsustava za učenje. Na ovaj cilj usredotočen je i koncept „Brain Gym“ odnosno gimnastika za mozak, u sklopu koje se često koristi drveno pomagalo „lijena osmica“. Predstavljen je autorski program vježbi uz uporabu lijene osmice, koji pruža spektar jednostavnih vježbi, te njihov prijelaz na sve zahtjevnije izazove. Svrha vježbi je kretanje preko središnje linije tijela koje pruža mogućnosti uvježbavanja vještina učenja.

Ključne riječi: učenje, kretanje, pedagoška kineziologija, gimnastika za mozak, ležeća osmica, lijena osmica

1.Uvod

Suvremena neuroznanost sve više naglašava kretanje kao ključni čimbenik razvoja, djelovanja mozga i procesa učenja. Kretanjem se aktiviraju i povezuju moždani podsustavi za učenje. Učenje nije samo kognitivni proces, već uključuje i aktiviranje cijelog tijela. U odgojno-obrazovnom sustavu kretanje još uvijek nije dovoljno zastupljeno. Nastava se uglavnom zasniva na strukturiranim, vođenim nastavnim metodama, uključujući statični položaj učenika. Školski rad uz sjedenje i fokusiranje na percepciju gradiva je važan, ali je mnogo efikasniji ako uključimo dovoljno kvalitetnog kretanja. Današnje generacije djece i adolescenata karakteriziraju prekomjerna uporaba tehnologije, stresni način života, naglasak na produktivnosti, pretjerana zaštita od strane roditelja, nedostatak osjetilnog (senzornog) iskustva i manje spontana igra u prirodi. Sve to značajno utječe na usporeno ili otežano sazrijevanje mozga i tijela. Posljedično je i učenje manje učinkovito [5].

Stručnjaci zagovaraju plansko uvođenje elemenata kretanja u školski prostor. Posljednjih godina razvijeni su različiti programi koji potiču kretanje, 'minute za kretanje', igre kroz pokret i učenje kroz pokret.

2.Efikasno učenje

2.1. Važnost kretanja za učenje

Prgič [4] ističe da su zdravi i aktivni učenici uspješniji u učenju. Najnovija saznanja o mozgu pokazuju utjecaj ranog motoričkog razvoja, voljnih pokreta, povećane tjelesne aktivnosti i vježbanja na poboljšanje kognicije. U procesu učenja tijelo i mozak su međusobno ovisni. Za uspješno djelovanje mozga potrebne su učinkovite veze svih neuronskih puteva. Za optimalno učenje potrebno je usklađeno djelovanje lijeve i desne polutke mozga (bilateralna integracija). Ako često koristimo samo jednu polutku mozga, to donosi stres. Učenje pod utjecajem stresa znači prikupljanje informacija samo iz jedne polutke mozga. Ako su ovakve okolnosti često zastupljene, pojačano je korištenje odnosno utvrđuje se uporaba samo jedne polovice mozga. U suvremenom društvu dječja populacija provodi mnogo vremena koristeći telefon, računalo, gledajući televiziju i igrajući video igrice. Takve ravne površine razvijaju samo jednu polutku mozga. Ako su te aktivnosti uobičajene odnosno česte tijekom ključnog razdoblja u razvoju dječjeg mozga, uzrokovat će kronični stres za organizam djeteta, a time i blokirano (otežano) učenje [1].

2.2. Koncept gimnastike za mozak

Brain gym odnosno gimnastika za mozak zasniva se na pretpostavci da je učenje izazov kroz koji se stvaraju neurološki putevi u mozgu. Uspostavlja se integracija u područjima vida, sluha, pisanja, ponašanja, emocija i komunikacije, organizacije te razumijevanja. Gimnastika za mozak istodobno razvija vještine koje djeci trebaju pri učenju čitanja, pisanja i efikasnog funkcioniranja. Koncept je prvi utemeljio dr. Dennison [3]. Jednostavne i zabavne tjelesne aktivnosti povezuju tijelo, emocije i razmišljanje te doprinose poboljšanju čitanja, pisanja, računanja, koncentracije, pamćenja, slušanja, organizacije, koordinacije, fine i grube motorike, ravnoteže, samopouzdanja, samopoštovanja, govornih vještina, suočavanja sa stresom te postizanja ciljeva [1].

2.3. Djelovanje mozga

Dennison [3] razlikuje tri dimenzije djelovanja mozga:

- Lateralnu – povezuje lijevu i desnu polutku mozga. Omogućuje prijelaz preko središnje linije tijela. Usklađeno (koordinirano) djelovanje važno je za čitanje, pisanje, komunikaciju, koordinaciju pokreta te sposobnost istovremenog razmišljanja i kretanja.
- Centralnu – povezuje više i niže moždane procese. Ova dimenzija regulira pokrete gore-dolje i sve pokrete koji zahtijevaju koordinaciju oko-ruka, što je važno za pisanje slova i brojeva te za crtanje. Riječ je i o sposobnosti izražavanja emocija, smirenom reagiranju u različitim situacijama te sposobnosti organiziranja i opuštanja.
- Fokusnu – povezuje rad prednjeg i stražnjeg mozga. To je izravno povezano s razumijevanjem i sposobnošću odazivanja u situacijama u kojima je potrebno obratiti pozornost na nekoliko stvari. Oni kod kojih ove vještine nisu razvijene često imaju poteškoća s pozornošću i razumijevanjem gradiva.

Teškoće se pojavljuju kada nema slobodnog protoka informacija između ova tri dijela. Brain Gym tjelesne aktivnosti omogućuju protok informacija i uspostavljaju normalno stanje za aktivno i efikasno djelovanje mozga na prirodan način [1].

2.4. Ležeća osmica

Crtanje ležeće osmice ili simbola beskonačnosti omogućava jednostavno prelaženje vidljive sredine. Time se aktiviraju oba oka i omogućuje spajanje desnog i lijevog vidnog polja. Osmicu crtamo tako da ima jasno definiranu središnju točku te odvojena polja (lijevo i desno), koje povezuje kontinuirana linija. Ležeća osmica samo je jedna od vježbi Brain Gym sustava [3].

Ležeću osmicu možemo nacrtati na više načina:

- crtanje ležeće osmice po zraku - simbol beskonačnosti može se crtati po zraku najprije jednom rukom, zatim drugom te na kraju objema rukama;
- crtanje ležeće osmice pokretima tijela – učenik može crtati simbol beskonačnosti laktom, ramenom, nosom, sklopljenim rukama, bokovima, stopalom, na leđima drugara iz razreda i sl.;
- crtanje ležeće osmice na papiru – ležeću osmicu možemo nacrtati na papiru velikog formata (A3), koji ljepljivom trakom zalijepimo na stol;
- crtanje ležeće osmice na radnom listu – učenik crta oblik ležeće osmice kroz zadatke na radnom listu;
- crtanje ležeće osmice na različitim podlogama – učenik može nacrtati ležeću osmicu u pijesku, na ogledalu, na prozoru, na foliji, na plastičnom stolnjaku, na pišibriši ploči, na školskoj ploči i sl.
- višeosjetilni doživljaj ležeće osmice - simbol beskonačnosti može se nacrtati i na igralištu ili na podu, a učenik hoda bos po nacrtanom obliku;
- didaktičko pomagalo „lijena osmica“ – drveno pomagalo [2].

2.4. Program vježbi uz uporabu lijene osmice

Lijena osmica je konkretno drveno pomagalo koje doprinosi razvijanju usklađenosti između ruku i očiju. Može imati utor na jednoj ili na objema stranama. Na jednoj strani je utor u obliku ležeće osmice, a na drugoj se nalaze dva utora u obliku krugova koji leže jedan do drugog. Pomagalo se koristi u kombinaciji sa staklenim ili metalnim kuglicama. Međutim, učenik može 'putovati' duž udubljenja odnosno utora ploče koristeći olovku, štapić, špekulu ili manju igračku. Učeniku ponudimo kratke izazove koji postupno prelaze na višu razinu te ga tako motiviramo da nastavi s vježbama. Počinjemo s osnovama, a zatim nastavljamo sa zahtjevnijim zadacima. Učitelj prati učenike i broji pravilne izvedbe po krugovima. U slučaju neuspjeha, ponovno počinje brojati. Tijekom zahtjevnijih vježbi učitelj se trudi motivirati učenika. Učenik može prijeći na sljedeću vježbu kada uspješno završi zadatak.

PLOČA S DVOKRUŽNOM PUTANJOM

Vježba 1: Učenik postavi desni kažiprst u utor (tračnicu) desnog kruga i napravi 10 krugova udesno.

Vježba 2: Učenik postavi lijevi kažiprst u utor (tračnicu) lijevog kruga i napravi 10 krugova udesno.

Vježba 3: Učenik postavi desni kažiprst u utor (tračnicu) desnog kruga te lijevi kažiprst u utor (tračnicu) lijevog kruga. Koristeći oba prsta napravi 10 krugova udesno.

Vježba 4: Učenik postavi desni kažiprst u utor (tračnicu) desnog kruga te lijevi kažiprst u utor lijevog kruga. Istodobno napravi 10 krugova tako da pomiče lijevi prst ulijevo, a desni na desnu stranu.

*Vježba 5: Učenik postavi desni kažiprst na gornji dio utora desnog kruga, a lijevi kažiprst postavi na donji dio utora lijevog kruga. Istodobno napravi 10 krugova udesno, pazeći pri tome da zadrži početni razmak između prstiju (pola kruga).

*Vježba 6: Učenik postavi desni kažiprst na gornji dio utora desnog kruga te lijevi kažiprst na donji dio utora lijevog kruga. Istodobno napravi 10 krugova tako što pomiče desni prst udesno, a lijevom prstom kreće se ulijevo. Pri tome mora paziti da ne promijeni početni razmak između prstiju (pola kruga).

Vježba 7: U utor (tračnicu) desnog kruga položimo kuglicu. Učenik uzme ploču u ruke i laganim kretanjem lijevo-desno odnosno gore-dolje usmjerava kuglicu praveći 10 krugova udesno.

Vježba 8: U utor desnog kruga i u utor lijevog kruga položimo kuglice. Učenik laganim kretanjem lijevo-desno odnosno gore-dolje usmjerava kuglice praveći 10 krugova udesno. Kuglice moraju biti usklađene.

Vježba 9: U utor desnog kruga i u utor lijevog kruga postavimo kuglice. Učenik laganim kretanjem lijevo-desno odnosno gore-dolje usmjerava kuglice praveći 10 krugova, tako da se desna kuglica pomiče udesno, a lijeva ulijevo.

PLOČA S LEŽEĆOM OSMICOM

Vježba 10: Učenik položi prst na središnju točku ležeće osmice. Prstom napravi 10 ležećih osmica udesno.

Vježba 11: Učenik položi prst na središnju točku ležeće osmice. Prstom napravi 10 ležećih osmica ulijevo.

Vježba 12: Na središnju točku ležeće osmice postavimo kuglicu. Učenik uzme ploču te laganim kretanjem lijevo-desno odnosno gore-dolje usmjerava kuglicu tako da uspješno napravi 10 krugova (ležećih osmica). Ako u međuvremenu izgubi kuglicu ili ona promijeni smjer, brojanje počinje ponovno.

Vježba 13: Na središnju točku ležeće osmice položimo dvije kuglice. Učenik mora uspješno napraviti 10 krugova (ležećih osmica) tako da se obje kuglice kotrljaju cijelo vrijeme jedna iza druge.

Vježba 14: Da bismo nastavili s izazovom, postupno dodajemo željeni broj kuglica. Za sve njih potrebno je napraviti 10 krugova (ležećih osmica) sa svim kuglicama u nizu.

3.Zaključak

Pokazalo se da tjelesna aktivnost doprinosi lakšem učenju djece te im omogućava da budu produktivnija i da se uspješnije nose sa specifičnim poteškoćama u učenju. Smanjuje također nedostatke u području pozornosti i koncentracije te pomaže u suočavanju sa strahovima i stresom. Različite metodologije koje se odnose na kretanje polako osvajaju školski prostor. Brain Gym samo je jedna od mnogih i smatra se vrlo učinkovitim. Unutar spomenutog koncepta možemo izvoditi niz različitih vježbi. Oblik simbola beskonačnosti može se za početak unijeti na razigran način u nastavni proces, čime ćemo značajno doprinijeti povezivanju lijeve i desne polutke mozga. Po želji možemo nadograditi i drugim vježbama u sklopu gimnastike za mozak. Zahvaljujući kretanju, učenik će razvijati svoju jedinstvenu nadarenost bez pritiska i poteškoća. Budući da se neće osjećati sputano, lako će se prilagoditi učenju. Mi, školski djelatnici odnosno stručni radnici, trebamo odabrati koncept koji će biti najbliži nama i našim učenicima.

4. IZVORI I LITERATURA

[1] Bizjak Eržen, M. Brain Gym. Dostupno na: <https://avevita.si/brain-gym/> [Pristupljeno 14.12.2021.].

[2] Cohen I. & Goldsmith M. Hands on: How to Use Brain Gym in the Classroom. USA: Edu Kinesthetics; 2003.

[3] Dennison E., P. & Dennison E., G. Telovadba za možgane: 26 vaj za boljši učni uspeh. Ljubljana: Rokus Klett; 2007.

[4] Prgič, J. Kinestetični razred, učenje skozi gibanje. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI; 2018.

[5] Trapečar Pavšič, J. Pomen gibanja za učenje. Dostupno na: <https://triminute.si/pomen-gibanja-za-ucenje/> [Pristupljeno 13.12.2021.].

Stručni rad

RAZVOJ IDEJA U ŠKOLI

Martina Holešek

Srednja medijska in grafična šola Ljubljana

Sažetak

Razni rječnici definiraju ideju kao rezultat najviše mentalne aktivnosti. Ideja je koncept koji postoji u našem umu kao rezultat mentalnog razumijevanja, zavisti ili djelovanja. Učenici Srednje medijsko-grafičke škole u Ljubljani svoju ideju moraju nekoliko puta realizirati, koju na inovativan način unose u proizvod. Osposobljeni su za dva različita zanimanja: grafički i medijski tehničar. Program medijski tehničar nudi širok spektar znanja iz područja medija i otvara vrata u različitim smjerovima, dok grafički tehničar uči cjelokupni grafički proces.

Ključne riječi: ideja, grafički tehničar, medijski tehničar

1.Uvod

Razni rječnici definiraju ideju kao rezultat najviše mentalne aktivnosti, koja ukazuje na realizaciju, vrijeme izvršenja, ideje ili skup ideja koje se stvaraju u našem umu... Ideja je pojam koji postoji u našem umu kao rezultat mentalnog razumijevanja, zavisti ili djelovanja.

2.Zašto su ideje važne?

Sposobnost čovječanstva da ima ideje, da ih obrađuje rješenjima i djelima ono je što nas odvaja od drugih bića. Važnost ideja ne može se bolje izraziti: bez njih nema napretka, nema promjene, a daljnji razvoj čovječanstva gotovo je zaustavljen. Ideje čine svijet, a svaka ima manji ili veći utjecaj. Sve oko nas, gotovo gdje god pogledamo, ono što dodirnemo, rezultat je ideja određenih inovatora koji su svojim kreacijama oblikovali svijet kakav danas poznajemo.

2.1.Kako doći do dobre ideje?

Često smo okruženi dobrim idejama, ali ne nalazimo inspiraciju i motivaciju u sebi da bismo to mogli otkriti. Počnimo s razmišljanjem o tome za što nam je ideja uopće potrebna. Želimo li izmisliti nešto novo, napisati dobru priču ili organizirati tematsku zabavu? Što god da je, dobro je istražiti temu prije nego počnemo raditi. Tako upoznajemo stvari koje su drugi radili prije nas i možda dobijemo inspiraciju. Najlakši način da dobijete inspiraciju je čitanje. To mogu biti knjige, časopisi, članci na web stranicama... Također je dobro i inspirativno razgovarati s ljudima koji puno znaju. Svatko od nas ima svoju priču i ne postoje dvije potpuno iste. Konačno, inspiraciju možemo crpiti iz vlastog života razmišljajući o zanimljivim događajima koji su nam se već dogodili. Pišeš li dnevnik? Možda je vrijeme za početak. Kada primijetimo, sjetimo se ili čujemo ideju koja nam je zanimljiva, zapisujemo je i kada je najmanje očekujemo ili trebamo, ona će nam pomoći. Važno je znati da ćemo na putu do dobre ideje naići na niz loših, iako se na prvu neće činiti takvima. Često podsvjesno u svojim glavama postavljamo granice do čega naša mašta može doseći pri stvaranju. Osjećamo pritisak da iskašljamo najbolju i najveću ideju koja je ikada postojala i stoga nam je teško doći do željenog cilja.

2.2. Što je s učenicima?

U 3. godini često se nađu u situacijama u kojima treba smisliti inovativnu, jedinstvenu ideju – bilo da se radi o scenariju kratkog igranog filma, animacijskoj priči, traženju materijala za odabranu animaciju, temama za snimanje televizijskog priloga...

2.3. Medijski tehničar

Program Medijski tehničar nudi širok spektar znanja iz područja medija i otvara vrata u različitim smjerovima. Neki dolaze u školu bez posebnog interesa za medije i onda otkriju što im se sviđa. Na početku školovanja stječu uglavnom teorijska znanja, kao što su rad fotoaparata, razne vrste ispisa, osnovno rukovanje računalom i nekoliko programa (npr. Excel i Word). Također uče kako funkcionira grafički proces, koja je uloga medija i grafičkih tehničara u procesu izrade tiskanih medija. U drugoj godini detaljnije upoznaju programe Adobe paketa - Illustrator, Lightroom..., uče osnove fotografije i usavršavaju se u tome. Fotografiraju se i u studiju i na terenu. Također uče programske jezike CSS i HTML te kreiraju vlastitu web stranicu i kratku animaciju. Međutim, sada, u trećoj godini, postaje zanimljivo dok uče snimati filmove, rukovati kamerama i snimati intervjue. Studio se i ove godine koristi za snimanje emisije. Također uče o različitim vrstama animacije. Svoje znanje kodiranja nadograđuju poznavanjem drugog programskog jezika – Pythona. Velik dio vremena također je posvećen korištenju Photoshopa i InDesigna. Kad dođu u četvrti razred, biraju između tri smjera: ako su na satu filma, veći je naglasak na snimanju i razumijevanju filmova; ako su odabrali televiziju, eksperimentiraju u snimanju emisija, intervjua i priloga; međutim, ako su odabrali animaciju, još više pažnje posvećuju različitim vrstama animacije. U četvrtoj se godini okušaju i u izradi vlastite aplikacije, kreiranju vlastitog stila fonta, nadogradnji znanja o izradi web stranica te upoznavanju još nekoliko programa kao što su Blender za 3D animaciju i Audition za uređivanje zvuka.

2.4. Grafički tehničar

Grafički tehničar je program u kojem polaznici uče osnove digitalnog grafičkog dizajna, osposobljavaju se za samostalan rad na klasičnim i digitalnim tiskarskim strojevima te za uvezivanje i doradu kartona. U grafičkoj pripremi tekst i slika se oblikuju u pravilno grafički oblikovan dokument, koji služi za izradu tiskarske forme; potrebna im je za izradu otiska u različitim tehnikama tiska. U području grafičkog dizajna stječu osnovna znanja o oblikovanju različitih grafičkih elemenata (slika i tekstova) za estetski oblikovan grafički proizvod. Dizajniraju tekstove i slike za razne grafičke proizvode; koriste Adobe Photoshop, Adobe InDesign i Adobe Illustrator. U grafičkom dizajnu uče koliko je važno dobro dizajnirati sve elemente, jer jedino tako mogu dobiti dobar grafički proizvod. Pripremaju osnovne datoteke za izradu tiskarskih formi za različite tiskarske tehnike. U školi imamo dvije stručne učionice; u jednom su jednobojni offset strojevi, na kojima uče osnovne postavke i izradu jednobojnog tiska. U drugom imaju praktičnu nastavu na četverbojnom offsetnom stroju na kojem u jednom prolazu izrađuju otiske u boji. Postavljaju sve osnovne postavke na strojevima za offset tisak: umetnuti dio, dio za ispis i izloženi dio. Pripremaju tiskarski papir, miješaju tiskarsku tintu, stežu tiskarsku formu, ubacuju

tintu na podlogu, podešavaju sve naslone, ručke i vodilice. Dobre postavke tiskarskog stroja omogućuju im dobar ispis na papiru, kartonu. Prilikom izrade printeva upoznaju se s različitim zakonitostima i prate ih do konačnog otiska koji je temelj za dobar finalni grafički proizvod. U učionici uče pripremati sita; to je tiskarska forma koja im omogućuje ispis na raznim materijalima: papir, plastika, tkanina. Ova tehnika tiska razlikuje se od ostalih po tome što koristi gumicu za potiskivanje tinte kroz sito na materijal. Pripremaju tiskarske boje koje su vrlo različite, ovisno o materijalu na koji ćemo tiskati. Tiskaju s jednim sitom, tiskaju jednu po jednu boju. Također tiskaju s četiri sita koja ispisuju četiri boje na podlozi. To radi stroj za sitotisak. Otisci se moraju osušiti jer je boja jako gusta. Rade i u tehnici tampon tiska, gdje pripremaju tiskarsku formu i izrađuju otiske na raznim proizvodima: olovke, čaše, futrole... U učionici se nalaze i dvije starije tiskarske preše, cilindar i stroj za zaključavanje koji se koristi za rezanje i urezivanje kartonskih proizvoda. Učenici uče i tehniku vrućeg tiska, kojom mogu tiskati na papir ili karton s tiskarskom formom i folijom. Rade i na stroju za digitalni tisak. Uglavnom tiskaju na papir i karton. Tiskaju razne grafičke proizvode poput posjetnica, letaka, kao i one zahtjevnije, npr. kalendar, bilježnica, brošura. Oni također završavaju proizvode nakon digitalnog tiska. U učionici za ostale tehnike tiska imaju i printer za direktan tisak na tekstil, što je super kada im treba samo jedna majica s printom. Također imamo sublimacijski printer i toplinsku prešu koja se može koristiti za otiskivanje šalica. Svi otisci izrađeni u drugim stručnim učionicama osmišljeni su do konačnog proizvoda u učionici grafičke dorade i predani naručitelju. Proizvodi koje izrađuju su plakati, brošure, knjige, makete kartonskih kutija, fascikle... U ovoj učionici, za razliku od ostalih učionica, postoji mnogo strojeva i uređaja na kojima raznim tehnološkim operacijama dizajniraju tiskani papir, karton do konačnog proizvoda. Tehnološke operacije koje obavljaju su rezanje (stroj za rezanje ili škare za karton), savijanje (stroj za preklapanje), tkanje, žlijebljenje, šivanje žice, spiralno, provlačenje. Kutije za pojedine proizvode izrađuju se od kartona ručno i oblažu različitim materijalima. Kutije se također oblikuju konstrukcijskim programom i izrezuju na rezaču. Grafički proizvodi sa slovima ili klišejima tiskaju se u tehnici visokog tiska.

2.5.Savjeti za razvoj ideja

Kako bismo pomogli učenicima da razviju ideje koje su im potrebne, često skupljamo savjete o kojima pričamo. Ne samo jednom. Ponavljamo ih i analiziramo nekoliko puta tijekom treninga. A rezultati su tu. Učenici su inovativni i kreativni u područjima koja su ključna za njihov budući rad. Svi strojevi i programi, koji su im dostupni s poštovanjem i pažljivo koriste. Savjeti za razvoj ideja:

- Ne razmišljajte previše (prepustite se stvaranju i usavršavanju ideje, a ne samo pričati o njoj).
- Nemojte se sramiti (mislimo izvan okvira).
- Ne pokušavajte ugoditi svima.
- Manje je više.
- Nemojte odustati (kada se odlučite za ostvarenje ideje, težite njenom ostvarenju).
- Kreirajte sami.
- Budi iskren.

I još jednom, kada učenici slijede ove smjernice, uspješni su. "Ništa ne funkcionira više od male količine vremena koje je dopušteno da se shvati što je ključno, a što nije. Ako rano počnem s projektom i predana sam mu, gotovo uvijek ću raditi više nego što mogu i utrošit ću mnogo vremena. Ali ako čekam do zadnjeg trenutka, sam stres me usmjerava na ono što je važno i što ću ostaviti iza sebe. Ne bacam nikakav posao, radim brzo i efikasno i radim zadaću." (učenik 3. godine).

3.Zaključak

Kao djeci oduvijek su nam govorili da lijenošću i odugovlačenjem u životu nećemo stići nigdje, a da je naporan rad ključ uspjeha. Ali što ako bi ove dvije osobine pomogle osobi da u životu stigne puno dalje? Osnivač Microsofta Bill Gates jednom je rekao da će uvijek izabrati lijenu osobu koja će obaviti težak posao jer će uvijek pronaći i odabrati najlakši način da obavi posao. Ali kako odugovlačenje pomaže? Čekate li do zadnje minute da obavite određeni zadatak, prisiljeni ste biti usredotočeni na taj i samo taj zadatak.

Stručni rad

MEĐUNARODNI PROJEKT CHANGE SENZIBILIZIRA UČENIKE ZA LAKŠU INTEGRACIJU IZBJEGLICA

Dijana Požgaj, prof., učitelj mentor

OŠ Vugrovec-Kašina

Sažetak

Change je naziv međunarodnog projekta koji se provodi u devet zemalja Europske unije. U Hrvatskoj ga koordinira JRS – Isusovačka služba za izbjeglice. Osnovni cilj je educirati mlade o izbjeglicama te ih senzibilizirati što pridonosi boljoj inkluziji novih članova našega društva. Projekt je podijeljen u šest faza. Učenici se registriraju online te tijekom školske godine prolaze kroz faze projekta u koje je uključen i susret s izbjeglicom. Potaknuti sudjelovanjem u ovome projektu mladi potiču i djeluju u svojim lokalnim zajednicama i školama te i sami postaju promjenom.

Ključne riječi: inkluzija, izbjeglice, migranti, CHANGE, JRS

1.Uvod – Izbjeglance postaju sve brojniji članovi našega društva

Naše društvo unazad nekoliko godina obogaćeno je novim sugrađanima – izbjeglicama iz dalekih zemalja koji su novi dom pronašli u Hrvatskoj. Projekt Change nas uči kako im pomoći i još bolje ih prihvatiti. U projekt se mogu uključiti mladi iz 9 zemalja Europske Unije – Belgiji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Irskoj, Italiji, Malti, Nizozemskoj, Portugalu i Španjolskoj. Osnovni cilj je educirati mlade o izbjeglicama te ih senzibilizirati što pridonosi boljoj inkluziji novih članova našega društva.

2.Budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu

Ove godine, novinari škole OŠ Vugrovec-Kašina uključili su se u projekt CHANGE. Njegov je cilj potaknuti učenike na kritičko razmišljanje o temi izbjeglica i migracija, podučava ih kako mogu razlikovati činjenice od mišljenja i tome da postanu sposobni prepoznati predrasude i stereotipe. Projekt se provodi u 9 zemlja Europe u organizaciji JRS-a – Isusovačke službe za izbjeglice. CHANGE želi ponuditi učenicima nova znanja, iskustva, susrete a možda i novu perspektivu. Svaka od šest faza projekta potiče učenika na nešto drugo. Učenici razvijaju svijest o sebi i samopoštovanje, dobivaju ključne informacije, rade na predrasudama.

Slika 1. – službeni logo projekta

Kako bi učenici sudjelovali u ovome projektu potrebno se prijaviti na internetskoj stranici projekta <https://www.jrschange.org/hr/>. Nakon što se izvrši registracija, učenici tijekom godine pod mentorstvom učitelja, koji se također treba registrirati, prolaze kroz svaku od šest faza onim tempom koji njima odgovara. Na portalu projekta nalaze se pripreme koje će pomoći učitelju kako bi svoje učenike vodio kroz svaku od faza.

Osim što učenici prolaze kroz faze putem online upitnika i anketa, potaknuti novim znanjima i spoznajama mogu i sami stvarati svoje uratke na tematiku izbjeglica i

migracija. Učenice OŠ Vugrovec-Kašina odlučile su napraviti video u stilu Draw my life (Nacrtaj svoj život) na temu Hibinog života. Naime, Hiba je djevojčica koja je pobjegla iz svojeg rodnog grada u Siriji u potrazi za boljim životom, a oni su je upoznali putem filma kojeg su pogledali radeći na prvoj fazi projekta. Također su nastali portreti Hibe, pjesme, članci za školske novine i blog na kojem se objavljuju članci o aktivnostima svih učesnika u projektu. Također je tijekom sudjelovanja u projektu snimljena i radijska emisija u kojoj je intervjuiran Yazdan Fayaz – izbjeglica iz Irana.

Slika 2. – snimanje radijske emisije Change – budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu

Yazdana su učenici upoznali u sklopu projekta kada su došli u fazu upoznavanja izbjeglice. Yazdan se odlično integrirao u naše društvo, trenutno je učenik Srednje medicinske škole. Za učenike je Yazdan bio velika inspiracija jer je odlično naučio hrvatski jezik kako bi se mogao školovati i slušati Olivera Dragojevića. Hrvatsku smatra najljepšom zemljom i svojom domovinom, iako kada je napustio Iran nije niti znao da naša zemlja postoji. Želi postati liječnik i pomagati drugima upravo u Hrvatskoj, kako bi vratio što su toliki ljudi njemu pomogli kad je to bilo potrebno. Kroz njegovu životnu priču učenici se poistovjećuju s njegovom sudbinom i promišljaju o činjenici da bi se to moglo dogoditi bilo kome od nas i kroz komunikaciju s osobom koja je proživjela izbjeglištvo, postaju svjesni da smo svi iako različiti u suštini isti.

Slika 3. – Yazdan je vrlo aktivan u projektu Change

Učenici koji se istaknu svojim zalaganjem mogu postati i ambasadori projekta te mogu provoditi kampanje projekti, akcije i slično i na taj na kroz svoje djelovanje diseminiraju ono što su kroz projekt usvojili i spoznali. Za kraj projekta predviđeno je snimanje nacionalnog videa, a najuspješniji sudionici trebali bi posjetiti Bruxelles, što je ove godine odgođeno zbog epidemiološke situacije.

3.Zaključak – We can CHANGE the world

Kao zaključak, citiram učenicu Lanu Jurišić koja je sudjelovala u projektu „Ubrzo ćemo završiti s projektom, no bitno je da ćemo ga završiti s dodatnim znanjem i mislima na ljude kojima je trenutno teško i koji nemaju normalan život. Prije projekta nismo bili niti svjesni da među nama postoje ljudi takvih sudbina. Ali ideje projekta i dalje ćemo provoditi u svojem djelovanju. Hiba, kao i milijuni drugih izbjeglica samo želi biti sretna i pronaći svoj mir i mi želimo da svi ljudi koji proživljavaju sličnu sudbinu budu sretni i da znaju da mislimo na njih. Smatramo i da bi naše društvo

trebalo biti puno dobrodošlice i otvoreno prema novim članovima našeg društva, a ne smatrati im drugima. Trebamo pomoći azilantima. Njihove različitosti obogaćuju naše društvo. Možda i jesmo različiti po boji kože, kulturi, vjeri ili jeziku, no svi smo ljudi i svi zaslužujemo sretan život i ako nekome treba pomoć, pomozite mu. Dobro se dobrim vraća. We can CHANGE the world.“ Iz njezinog zaključka vidljivo je koliko su učenici senzibiliziraniji za problematiku prihvaćanja izbjeglica nakon sudjelovanja u projektu.

4. Popis literature

- [1.] Mrežna stranica projekta: URL: <https://www.jrschange.org/hr/> (2.6.2021.)
- [2.] Poveznica na radijsku emisiju: URL: <https://vocaroo.com/13cxA1Fr9Fo> (2. 6. 2021.)

Stručni rad

**ANTIČKA BAŠTINA I NJEZINI ODAZIVI U
SADAŠNJICI
(PROJEKTNI RAD)**

Vida Hočevar, prof. povijesti i sociologije

SREDNJA ŠKOLA JOSIPA JURČIČA IVANČNA GORICA

Sažetak

Projektni nastavni rad jedna je od ciljno orijentiranih metoda učenja. Kao i sve planirane aktivnosti i provedba projektnog nastavnog rada provodi se prema određenom planu kroz pojedinačne faze učenja, koje slijede jedna drugu u smislenom redosljedu.

Projektni rad je proces učenja odnosno učenja o novim nastavnim sadržajima na način koji učenika transponira u aktivnu ulogu učitelja. To znači da učenik (ili grupa učenika) odabire određenu temu koja ga (ili ih) zanima i obrađuje je što samostalnije moguće u određenom kratkom ili dužem vremenu. Njegova promijenjena uloga u procesu učenja tijekom projektnog rada ne znači da je učitelj izgubio svoje značenje, već da je i učiteljeva uloga modificirana. Njegova je nova zadaća poticanje, usmjeravanje i pomaganje učenicima u učenju ili provedbi aktivnosti.

Učenik tako stječe neposredne spoznaje i znanja vlastitom aktivnošću.

Ključne riječi: projektni nastavni rad, antička baština, timski rad, iskustveno učenje, cjeloživotno znanje

1. UVOD

Projektni nastavni rad jedan je od onih procesa učenja koji se temelje na iskustvenom učenju i potiču učenike na aktivno učenje. Za projektni rad je karakteristično da izlazi iz okvira nastave, jer nije sadržajno, organizacijski, vremenski ili prostorno ograničen na uvjete u kojima se odvija školska nastava. Umjesto učenja po pojedinim temama, ovdje je naglasak na upoznavanju učenika s holističkim procesom od ideje do konačnog produkta.

Projektni rad kombinira elemente neposrednog učiteljskog upravljanja procesom učenja i elemente samostalnog rada učenika.

Učitelj učenike postepeno vodi kroz proces učenja u smjeru postizanja ciljeva i zadataka koje je postavio u suradnji s učenicima na početku projektnog rada. Tijekom trajanja projekta učitelj potiče, usmjerava i pomaže učenike u provedbi aktivnosti koje su preuzeli prilikom planiranja provedbe projekta. Učenici rade samostalno uz neizravnu pomoć učitelja, to jest promatraju određenu pojavu, predmet, prikupljaju potrebne podatke, istražuju, rješavaju probleme, provode praktične aktivnosti. Tako učenici vlastitim aktivnostima stječu neposredne spoznaje i znanja.

Kroz projektni rad razvijamo ključne kompetencije učenika:

učenje učenja, socijalne vještine, informacijske i komunikacijske kompetencije, sposobnost holističkog pogleda na problem, pronalaženje rješenja.

Učenike nastojimo unaprijediti u timskom radu, međusobnoj suradnji, javnom nastupu pred publikom, prezentaciji njihovog rada, korištenju ICT-a.

2. KARAKTERISTIKE PROJEKTOG RADA

Projektnim radom želimo postići: [1]

- a) raznolik i zanimljivu nastavu,
- b) veću motivaciju učenika za rad,
- c) veću aktivnost, opuštenost i samostalnost učenika u radu,
- d) situaciju u kojoj svaki pojedinac može biti uspješan,
- e) veću povezanost učenika i nastavnika radi uspostavljanja demokratskih odnosa,
- f) korelaciju između pojedinih nastavnih predmeta,

- g) razvoj vještine rješavanja životnih zadataka i problema,
- h) postizanje većeg broja obrazovnih ciljeva,
- i) razvoj želje za natjecanjem i međusobnim uspoređivanjem,
- j) veći naglasak na individualnim sposobnostima, interesima i potrebama učenika,
- k) razvoj funkcionalnog čitanja i pisanja,
- l) razvoj cjelovite osobnosti.

3. ULOGA UČITELJA U PRIPREMI PROJEKTOG NASTAVNOG RADA

Učitelj mora pronaći temu u nastavnom planu i programu i približiti je učenicima kako bi je prihvatili kao svoju. Odabranu temu mora zajedno sa učenicima zacrtati dovoljno široko kako bi im omogućio sudjelovanje u projektnom radu i zadovoljio interese svih sudionika.

Kako bi to postigao, učitelj se mora pažljivo pripremiti. Dio pripreme mora biti i formulacija širih odgojno-obrazovnih ciljeva koji moraju biti u skladu s nastavnim planom i programom. [2]

4. NEDOSTACI PROJEKTOG NASTAVNOG RADA

Razni stručnjaci ističu i nedostatke projektnog načina rada: [2]

- a) za nastavnika je takav posao prilično zahtjevan, jer zahtijeva dodatni napor za uspješno ostvarenje postavljenih ciljeva,
- b) projektno učenje zanemaruje sustavnu obradu nastavnog sadržaja, pa učenici ne dobivaju dobar pregled cijele nastavne materije,
- c) neki predbacuju da je projektni rad jednostran,
- d) projektni oblik rada također zahtijeva i više vremena.

5. ANTIČKA BAŠTINA I NJEZINI ODAZIVI U SADAŠNICI – PROJEKTNI RAD

U kurikulumu za povijest u gimnazijskom programu imamo osim obaveznih tema i takozvane izborne teme.

Obvezne teme u prvoj godini gimnazije su:

Zašto je važna povijest?, Ljudski počeci, Prve visoke kulture, Antička Grčka, Rimsko Carstvo, Prapovijest i antička kulturna baština na tlu današnje Slovenije.

Izborne teme su: *Raskrižje kultura, Povijest svakodnevnog života, Od prvih umjetnika do prvih znanstvenika, Od magije do religije.*

Za izborne teme učitelj može sam odlučiti (ili u dogovoru s učenicima) koje će dvije teme pregledati.

Jedna od izbornih tema koju obrađujemo projektnim radom je *Od prvih umjetnika do prvih znanstvenika*. Prilikom zadnjeg planiranja projektnog rada promijenili smo naslov teme u *Antička baština i njezini odazivi u sadašnjici*.

Budući da je tema vrlo opširna, u projektu su sudjelovali mnogi predmeti: glazba, matematika, pravo, slovenski jezik, sociologija, tjelesni odgoj, umjetnost te povijest kao glavni predmet.

Prije početka rada učenici prve godine gimnazijskog programa podijele se u navedene skupine prema onome što ih zanima. U školskoj knjižnici traže odgovarajuću literaturu za određenu temu. Prije početka projektnog rada profesori koji sudjeluju u projektu, također se susreću i pripremaju ciljeve za svoje područje, koje učenici trebaju postići projektnim radom.

Projektni rad traje 10 školskih sati:

Prvog dana, 7 školskih sati, provodi se istraživački rad kod pojedinih nastavnih predmeta.

Učenici traže informacije u literaturi, na internetu, pišu izvještaje te izrađuju plakate.

Drugog dana prezentiraju rezultate svog rada u tri školska sata.

Očekivani ukupni rezultati:

a) sveobuhvatno poznavanje razdoblja

b) povezivanje i razumijevanje današnjih kulturnih, društvenih i političkih trendova koji imaju korijene u antici i njihova usporedba

c) predstavljanje rezultata rada

Zajednički ciljevi:

- a) učenici uče o povezanosti različitih predmeta pri obradi iste teme
- b) sposobni su pronaći i upotrijebiti knjižničnu građu i druge izvore informacija te tehnologiju
- c) razvijaju odgovoran i pozitivan odnos prema očuvanju svjetske kulturne baštine
- d) razvijaju individualne navike mišljenja: kreativno mišljenje, kritičko mišljenje
- d) suradničko poučavanje i učenje - javno predstavljanje finalnih proizvoda: plakata, PPT prezentacije, umjetnički proizvodi, igra uloga
- e) autentično učenje - rješavanje životnih problema, formiranje vlastitih zaključaka, mišljenja, stavova, interpretacija
- f) razvijanje vještina prikupljanja i odabira informacija iz različitih medija, kritičke procjene njihove korisnosti
- g) stručno usavršavanje učitelja

6. SADRŽAJ I REZULTATI PROJEKTOG RADA**6. 1 Grčka glazba**

Glazba je bila neophodna u životu Grka. Bila je sastavni dio svakodnevnog života i vjerskih obreda, znali su i za koncertnu glazbu. Glazba je bila usko povezana s drugim umjetnostima, ponajviše s poezijom i dramom. Grci su vjerovali da glazba potječe od bogova. Bogovi su također svirali glazbene instrumente. Vjerovali su da glazba ima magične moći, što lijepo opisuje mit o pjevaču Orfeju.

Prema grčkom vjerovanju, glazba je na čovjeka djelovala pozitivno ili negativno. Cijenili su lijepu, dobru glazbu jer je razvijala plemenitost, marljivost i odlučnost, stoga je bila iznimno važna u obrazovanju. Svi učenici učili su svirati instrument ili sudjelovati u zboru, učili su i glazbena djela.

Drevni grčki filozof Platon je napisao: "*Što je bolja glazba u državi, to je bolja država*".

6. 2 Matematika

Sve do Grka matematika je bila pretežno empirijska znanost. Stari Grci, svjesni onoga što rade, prvi su si dali zadaću sabrati i spojiti sva dosadašnja i sva nova matematička dostignuća u koherentan i sveobuhvatan sustav unutar kojeg će se dokazati svaki teorem i svaka formula.

Učenici su učili o najvažnijim matematičarima antičkog razdoblja: Talesu, Pitagori i Euklidu te o upotrebi njihovih izreka i zakona danas.

6. 3 Pravo

Pravo je skup pravila koja reguliraju najvažnije odnose u određenom društvu. Svi koji žive na području njihovog važenja odnosno teritoriju države dužni su ih se pridržavati. Najstariji zakonik je *Kodeks Ur-Nammu* iz razdoblja sumerske civilizacije, koji nije sačuvan.

Najstariji sačuvani zakonik je Hamurabijev zakonik iz 18. stoljeća pr. Kr., kada je starobabilonsko kraljevstvo bilo na vrhuncu svojih moći. Zakonik je ispisan klinopisom na kamenu zvanom stela. Kodeks se čuva u muzeju Louvre u Francuskoj. Za određivanje kazne ponajviše je korišteno talionsko pravo, što je predviđalo krvnu osvetu.

U Bizantinskom carstvu je 529. godine car Justinijan kodificirao pravo i izdao *Justinijanov zakonik*.

U Rimu su 450. godine pr. Kr. dobili najstarije pravne zapise na dvanaest brončanih ploča, koje su postavili su na glavni rimski trg na uvid svim stanovnicima. Ovi zakoni kombinirali su privatno, obiteljsko i nasljedno pravo. Car Karakala je 212. godine dao rimsko državljanstvo svima koji su slobodno rođeni u Carstvu, a rimsko je pravo tada stupilo na snagu i za strance. Zakon koji je izdao zvao se *Constitutio Antoniniana*.

Iz perioda antičkog Rima potječu dvije latinske izreke koje na području prava vrijede i danas:

Ignorantia iuris nocet = Zabluda (neznanje) o pravu škodi.

Si in ius vocat, ito. = Tko bude pozvan na sud, neka ide.

6. 4 Slovenski jezik

U doba antičke književnosti nastale su gotovo sve vrste ili žanrovi danas poznati:

- u poeziji ljubavna pjesma, elegija, himna, oda, satira,
- među epskim ili narativnim žanrovima ep, roman, bajka, pripovijetka,
- u dramatici tragedija i komedija.

U Epidauru se nalazilo važno kazalište. Upoznali su njegovu strukturu i saznali koje sastavnice (pojmove) koristimo još i danas (npr. orkestar, kazalište, pozornica,

parada). Usporedili su karakteristike tragedije i komedije. Učenici su odigrali kratki ulomak iz Plavtove komedije Blizanci.

Najpoznatiji rimski pjesnici bili su Katul i Horac. Učenici su pročitali pjesmu *Carpe diem = Iskoristi dan!* Poruka pjesme je: *Ne vjeruj u sutrašnji dan, uživaj danas!*

6. 5 Sociologija

U Ateni, u 5. stoljeću pr. Kr., u doba Perikla, započeo je razvoj demokracije.

Učenici su usporedili grčku demokraciju s današnjom demokracijom u Republici Sloveniji i EU. Otkrili su da u Ateni žene, stranci i neslobodni nisu imali političkih prava. Upoznali su demokratske institucije u Ateni i usporedili ih s demokratskim institucijama u Republici Sloveniji i EU. Usporedili su ulogu, formiranje i strukturu rimskog senata, slovenskog parlamenta i Europskog parlamenta.

6. 6 Tjelesni odgoj

Prve Olimpijske igre bile su 776. pr. Kr. Igre su se održavale u čast grčkog boga Zeusa, a nazvane su po Olimpiji na Peloponezu.

Oživljavanje Olimpijskih igara u drugoj polovici 19. stoljeća predložio je, a 1896. godine i proveo francuski barun Pierre de Coubertain. Pobjednici Olimpijskih igara nagrađeni su vijencem od maslinovih grančica. Pobjeda im je donijela velika čast koja je pripala i njihovoj obitelji i gradu iz kojeg su proizlazili.

Učenici su usporedili grčke olimpijske igre s današnjim igrama. Pripremili su i međurazredno natjecanje u disciplinama poput onih u staroj Grčkoj. Pobjednik je na glavu dobio poseban vijenac koji su učenici sami izradili.

6. 7 Umjetnost

Umjetnost antičke Grčke uvelike je utjecala na kulturu mnogih zemalja svijeta, posebno na području kiparstva i arhitekture. Umjetnost Rimskog Carstva proizašla je uglavnom iz Grčke.

Učenici su putem praktičnog rada upoznali različite umjetničke stilove, razvoj kiparstva i okušali se u kiparstvu, pokušavajući shvatiti umjetnička djela kao odraz povijesnih zbivanja i identificirati njihovu ulogu kao materijalnog izvora za proučavanje povijesti.

6. 8 Povijest

Antika je pojam koji označava dulje razdoblje kulturne povijesti. Uključuje civilizacije antičke Grčke i Rimskog Carstva. Ove su dvije civilizacije imale najveći utjecaj na razvoj Europe, Sjeverne Afrike i Bliskog istoka.

Na području povijesti učenici su se podijelili u nekoliko skupina i proučavali različita područja.

a) počeci i razvoj pisanja

Svaki narod ima svoj jezik. Izvorni način komuniciranja i širenja poruka među ljudima bila je usmena predaja. Pismo je drugi način i sredstvo koje je omogućilo pohranu i širenje podataka.

Pismo je organizirani sustav znakova ili simbola koji omogućava poručivanje nečega.

Učenici su prilikom projektnog rada upoznali:

- razloge nastanka pisma,
- sumerska pisma i materijal na koji su pisali,
- egipatsko pismo i materijal na koji su pisali,
- kinesko pismo,
- nastanak i značenje pisma u Feničana,
- važnost Grka i Rimljana za širenje pisma.

Učenici su se i sami okušali u pisanju starih pisama.

b) antički svijet bogova i mitova

Grci su vjerovali u mnogo bogova. Najvažniji su bili oni koji su prema vjerovanju živjeli na planini Olimp. Bogovi su po karakteru bili slični ljudima, a imali neka bi i njihove nedostatke. Bili su besmrtni i imali su nezamislivu moć. Grci su vjerovali da se bogovi neprestano miješaju u živote ljudi i određuju njihovu sudbinu. Bili su vrlo cijenjeni i poštovani jer se vjerovalo da imaju moć nad cjelokupnom ljudskom sudbinom. Religija je jako povezivala ljude, jer su praktički svi vjerovali i živjeli sa strahopoštovanjem. Svako jutro, prije odlaska od kuće, obitelj se okupila na molitvi.

Rimska se religija temeljila na grčkoj. Rimljani su prvo vjerovali u duhove (lare i penate), ali su bili toliko fascinirani grčkom religijom da su je preuzeli za svoju. Razlika je bila u tome što su Grci vjerovali u bogove kao ljude s natprirodnim osobinama, a za Rimljane bogovi su bili personifikacija prirodnih sila.

Učenici su prilikom projektnog rada upoznali:

- genezu grčke i rimske religije,
- bogove, njihove karakteristike i područja djelovanja,
- važnost i uloga religije u svakodnevnom životu,
- važne prispodobe iz antičke mitologije, npr. *Jabuka svađe*, *Ahilova peta*, *Pirova pobjeda*, *Gordijev čvor*, *Svi putevi vode u Rim*, *Kocka je pala*.

c) arhitektura

Grčka arhitektura najpoznatija je po svojim hramovima. Druga važna vrsta zgrada su kazališta na otvorenom, npr. u Epidauru.

Ostali arhitektonski oblici koji su još uvijek vidljivi su procesijske staze, javni trgovi (agore), zgrade gradskog vijeća, javni spomenici, veličanstvene grobnice i stadioni.

Dorski, jonski i korintski stilovi imali su veliki utjecaj na zapadnjačku arhitekturu.

Arhitektura starog Rima proizašla je iz Grčke i održava svoj utjecaj u Italiji do danas.

Svi veliki rimski gradovi imali su akvadukte, terme, kazališta, amfiteatre, svetišta, mostove, bazilike i višekratne stambene zgrade. Javna kupališta, terme, potpuna su

rimski gradovi služili su za opuštanje i zabavu imućnih građana. Bazilike su služile kao sudovi, za trgovačke poslove i skupštine.

Prvi su počeli koristiti beton u gradnji, a luk, svod i kupola postali su obilježje rimske arhitekture. Svaki rimski grad bio je uključen u golemu mrežu cesta.

Učenici su upoznali razvoj grčke i rimske arhitekture, njihove karakteristike i utjecaj na razvoj moderne arhitekture.

7. ZAKLJUČAK

Suvremena nastava dopušta određeni stupanj autonomije učitelja, a istodobno zahtijeva i njegovo preuzimanje profesionalne odgovornosti za odgovarajući izbor sadržaja, metoda i oblika rada. Učenici nisu pasivni u projektnom radu, već su aktivno uključeni u sve faze procesa učenja, u kojem su glavni nositelji i izvođači pojedinih aktivnosti. Oni su istraživači koji svojim radom stječu vještine samostalnog učenja, a one su od velike važnosti za njihov daljnji razvoj. U projektnom radu učenici doživljavaju uspjeh, čime se jača njihovo samopouzdanje i pozitivna slika o sebi. Učenici stječu neposredna saznanja kroz vlastite aktivnosti i iskustva. Način na koji rade budi u njima potrebu, želju i motivaciju za učenjem te ih priprema za učenje učenja. Učitelj potiče, promatra, savjetuje i koordinira učenike u radu. Učenici i učitelji su ravnopravni, što posljedično utječe na odnose koji su stoga često opušteni i demokratski. Učenicima se svidio rad u grupama, istaknuli su opuštenost u radu.

Svidjelo im se što su mogli slobodno birati gdje žele sudjelovati. Većina ih je smatrala da su stekli nova znanja, da su bili aktivni i istaklo da žele takav rad i u budućnosti. Projektni rad su također pohvalili i svi učitelji koji su sudjelovali te izrazili želju za sličnom suradnjom i u budućnosti. Neki bi željeli više samoinicijative učenika, no većina učitelja je pohvalila aktivnost i interes učenika. Projekt su ocijenili smislenim, zanimljivim, raznolikim, ali i (pre)opširnim. Ciljeve koje smo postavili na početku, uspješno smo ostvarili. Učenici su shvatili da se svakodnevno vraćamo antičkoj baštini i pozajmljujemo iz nje.

8. LITERATURA

[1.] Knez, M. (1993). Projektno učno delo v osnovni šoli s prilagojenim programom, Didakta, 3 (12/13), 54-55

[2.] Markelj, N. (2005) Projektno učno delo pri pouku športne vzgoje. Šport, 53 (3), 44-48

Stručni rad

DRUŠTVENE IGRE

Elka Mlakar

OŠ Ljudski vrt Ptuj

Sažetak

Zanimljiva aktivnost Društvene igre u OŠ Ljudski vrt Ptuj traje već nekoliko godina. Učenici od 7. do 9. razreda, koji su prijavljeni za interesnu djelatnost, igraju se s učenicima 1. i 2. razreda u odjelu produženog boravka, jednom tjedno, određenog dana, jedan školski sat. Tako su učenici viših razreda podijeljeni u nekoliko skupina, a svaka skupina volontera ne broji više od četiri učenika. Svaki učenik ima određenu ulogu u provedbi društvenih igara. Svaki tjedan članovi interesne aktivnosti odlaze na sastanak s mentorom kako bi se upoznali s raznim društvenim igrama koje se potom provode u svakom odjelu produženog boravka. Sastanak s mentorom također je namijenjen razgovoru o mogućim problemima koji se javljaju u provedbi društvenih igara u odjelu te prijedlozima poboljšanja koja bi se trebala donijeti u provedbi igara. Ako učenici ne mogu prisustvovati sastanku, mogu preuzeti društvene igre iz 'poštanskog sandučića' postavljenog za svoju grupu i objesiti ih na vrata ureda mentora.

Ključne riječi: učenici, umrežavanje, odjel produženog boravka, participacija.

1.Uvod

Djeca se kao i stariji igraju od rođenja. Kroz igru upoznajemo svijet, prijatelje i učimo. Stoga je igra jedan od najosnovnijih oblika odgoja i opuštanja. Društvene igre uključuju one igre koje se umjesto na natjecanje fokusiraju na društvene odnose među ljudima. Vrlo je važno odabrati pravu igru u pravo vrijeme. Da bismo uspjeli, prvo moramo razjasniti što želimo postići igrom, a također moramo dobro poznavati igru koju želimo koristiti za određenu svrhu te odrediti svrhu same igre. Mentor jasno i razumljivo objašnjava pravila igre. Početkom godine mentor također raspoređuje uloge svakom pojedincu koju preuzima u razredu dok se igra s mlađim učenicima.

2.Društvene igre

Društvene igre važne su u stvaranju identiteta, poboljšanju komunikacije sa samim sobom i drugima te u primanju i davanju povratnih informacija.

Društvene igre nisu obične društvene igre, iako se mogu koristiti i na taj način. Svoju svrhu postižu ako sudionici pričaju o tome što se dogodilo tijekom ili nakon igre (kako su doživjeli igru, kako su primili ostale članove grupe, kako su se osjećali).

Slika 1:Pomoć učenicima

Slika 2:Igranje

Slika3:Grupno povezivanje

Dobrobit društvenih igara za učenike je u tome što dolaze u kontakt jedni s drugima, povezuju se, usamljena djeca ostvaruju kontakt s drugima, a djeca koja su previše nametljiva i dalje se pridržavaju pravila grupe. Među njima se razvija solidarnost, uzajamna pomoć i tolerancija različitosti. Djeca se opuštaju, smanjuju strahove jer mogu izraziti svoje osjećaje i stavove te znaju da će rezonirati i biti prihvaćena (npr. dijete nešto učini ili kaže, drugi članovi grupe primjećuju i uzimaju u obzir njegovo mišljenje).

2.1.Uloge članova skupine

Mentor učenicima koji pohađaju društvene igre početkom godine dijeli uloge koje igraju u grupi dok se igraju s mlađim učenicima.

VOĐA GRUPE (zadaci):

- dolazi na savjetovanje mentora,
- preuzima upute za igru u "poštanskom pretincu",
- okuplja članove svoje grupe i objašnjava im tijek i svrhu igre,
- okuplja članove svoje grupe prije početka igre,
- osigurava da se grupa pridržava dogovorenog dana za provedbu društvenih igara,
- daje mentoru povratnu informaciju u tijeku igre, kakva je bila klima u učionici, kako su učenici prihvatili igru, pohvale, kritike, funkcioniranje grupe...
- u slučaju bilo kakvih poteškoća, saziva grupu i konzultirati se s njima,
- u slučaju mogućih nejasnoća ili drugih problema, pronalazi mentora i konzultira se s njim.

POVEZIVATELJ 1 (zadaci):

- razmatra kako poučiti učenike u igrama i posavjetovati se s članovima njihovog tima o najboljim i najučinkovitijim podukama,
- po potrebi konzultirati mentora,
- daje upute učenicima u razredu,
- vodi igru, vodi i potiče učenike u razredu,
- daje upute jasno, nedvosmisleno,
- ako je voditelj grupe odsutan (nije u školi ili nedostaje iz nekog drugog razloga), preuzima njegovu ulogu za taj tjedan.

POVEZIVATELJ 2 I POVEZIVATELJ 3 (zadaci):

- pomoći voditelju 1 u davanju instrukcija
- izmjenjuju se uloge između povezivatelja 1, 2 i 3,
- usmjeravati i poticati učenike,
- ako je povezivatelj 1 odsutan iz razreda, sljedeća povezivatelj (povezivatelj 2 ili povezivatelj 3) preuzima njegovu ulogu.

ORGANIZATOR (zadaci):

- osigurati ugodnu klimu u učionici, smiriti djecu ako je potrebno,
- pobrinuti se za razne gadžete koji se koriste u igri (lopte, papir,...),
- dogovoriti raspored učenika u razredu (sjedjenje u krugu, parovi,...),
- potiče učenike na igru i pomaže ostalim članovima grupe.

Svi se međusobno pomažu i surađuju. Uloge su fleksibilne i dopuštaju da jedna uloga prelazi u drugu, sve uloge su ravnopravne i određene prema sposobnostima i karakteru volontera. U slučaju nejasnoća ili drugih problema, voditelj se savjetuje s mentorom. Svaka grupa ima i svoj „poštanski pretinac – (upute), u kojem voditelj grupe nalazi upute za provođenje društvenih igara.

Slika 4: „Sandučići“ na vratima mentora

2.2.Primjeri igara

GRUPNO SLIKANJE (igra za komunikaciju i formiranje grupa)

CILJ

Likovna interpretacija vlastitih osjećaj u skupini i razvoj grupne aktivnosti.

TIJEK

Grupa sjedi oko velikog komada papira. Govor nije prikladan, svaki od članova po svom nahođenju doprinosi formiranju imidža grupe. Često surađuje i s onim članovima koje smatra primjerenim. Nakon slikanja, članovi grupe po mogućnosti verbalno tumače svoju sliku.

BILJEŠKA

Papir bi trebao biti dovoljno velik da svi članovi grupe mogu crtati u isto vrijeme, to je jedini način za stvaranje grupne suradnje. Iskustvo pokazuje da u slikarstvu prevladavaju ugodni osjećaji ili doživljaji u grupi. Unatoč tome što članovima u početku aktivnost čini vrlo teškom, svejedno je dobro odrade.

NAMIGIVANJE (igra za komunikaciju i formiranje grupe)

CILJ

Izrazima lica izrazite želju za kontaktom.

TIJEK

Manje od polovice igrača sjedi na stolicama raspoređenim u krug. Jedna od stolica je prazna. Preostali sudionici smješteni su svaki na po jednu stolicu. Ruke drže uz tijelo. Onaj iza prazne stolice namiguje jednom od sjedećih igrača. Pokušava ustati i sjesti na praznu stolicu. Onaj koji stoji iza njegove stolice pokušava ga spriječiti u tome. Zatim se sjedeći i stajajući igrači zamjenjuju.

LANČANA PRIČA (igra za promatranje i percepciju)

CILJ

Uočavanje razloga zašto se neke informacije mogu iskriviti. Zaključivanje kako nastaju pogrešne glasine.

TEĆI

Grupa se okuplja u krug, 3-5 članova grupe napušta prostoriju. Netko tko ostane u sobi priča ili čita kratku priču. Zatim poziva prvog od članova koji su vani. Ovome

jedan od onih u sobi tumači priču onako kako ju je upamtio. Taj kaže sljedećem koji uđe. Ovo traje dok se svi članovi ne vrate u grupu. Konačna verzija priče se zatim uspoređuje s izvornom.

BILJEŠKA

Konačna verzija priče obično je iskrivljena. Grupa bi trebala pokušati razgovarati o uzrocima. To mogu biti: subjektivno tumačenje, nepažljivo slušanje, informacija nije primljena na način na koji je pripovjedač pričao i tumačio.

IZMJENA ULOGA (igre za empatiju i identifikaciju)

CILJ:

Uživljavanje u ulogu drugoga.

TIJEK:

U skupini u kojoj se članovi dobro poznaju, svaki zapisuje svoje ime na komad papira. Složene listove zatim prikupi vođa grupe i pomiješa. Svaki član izvlači komad papira na kojem je ispisano ime nekoga iz grupe. Tada bi svatko trebao reći poneku riječ o izvučenom članu, ali u prvom licu. Npr.:... sviđa mi se..., često pričam o..., u razredu sam..., prijatelj mi je... itd. Grupa mora pogoditi o kojem se članu radi.

BILJEŠKA:

Onaj tko predstavlja karakteristike izvučenog člana ne smije izgovoriti ime tog člana.

SVI MI RAZLIČITO RAZMIŠLJAMO (igre odlučivanja)

CILJ:

Upoznavanje različitih mišljenja i razlika. Razvijanje kritičkog mišljenja.

TIJEK:

Definiramo tri različita područja u prostoru; područje ZA, područje PROTIV, područje za NEUTRALNE. Postavimo djeci jedno aktualno pitanje: trebaju li djeca spavati u školi? Želite li ići u šetnju čak i po kiši? Trebaju li roditelji kažnjavati svoju djecu kada učine nešto jako loše? Uz svako pitanje djeca odlaze u prostor koji ilustrira odgovor na pitanje.

RAZGOVOR:

Svako dijete tada govori zašto tako misli.

2.3. Povezivanje učenika naše škole s učenicima s posebnim potrebama

Kroz interesne aktivnosti Društvene igre povezali smo se i s učenicima druge škole, škole s prilagođenim programom. Učenici naše škole upoznali su se s raznim društvenim igrama tijekom sati interesnih aktivnosti, a igre i druženja odvijali su se u odjelima osnovne škole uz prilagođeni program, gdje su naši učenici učenicima s posebnim potrebama predstavili različite društvene igre. Tijekom provedbe društvenih igara bio je prisutan i mentor. Okupljanje se odvijalo jednom mjesečno prema unaprijed utvrđenom rasporedu.

Glavna smjernica za provedbu društvenih igara bila je naučiti učenike međusobnoj suradnji, izgraditi pozitivan stav prema sebi i drugima, steći osjećaj pripadnosti skupini u koju su uključeni i upoznati učenike s posebnim potrebama. prihvatiti i pokušati razumjeti razliku.

3. Zaključak

Nakon razgovora s učiteljima odjela produženog boravka, provođenje društvenih igara ocijenjeno je uspješnom i korisnom, kako za nositelje igara tako i za djecu polaznike produženog boravka. Učenici-pružatelji društvenih igara pomagali su učenicima na odjelu produženog boravka u izradi domaćih zadaća i izvodili individualne društvene igre u učionici i na otvorenom. Učenici su se mogli dobro opustiti, razviti socijalne vještine i pozitivnu sliku o sebi, osjećaj pripadnosti grupi, razviti pozitivan i tolerantan stav prema drugima, smanjiti neke strahove (strah od starijih učenika, strah od govora pred kolegama iz razreda ...), razvijati pozitivne vrijednosti, razvijati solidarnost, međusobnu pomoć i prihvaćanje različitosti, a ujedno imati i pomoć u učenju (pomoć pri izradi zadaće). Stariji učenici mogli su se okušati u ulozi učitelja, prijatelja, pouzdanika mlađim učenicima. Kroz ovaj oblik upoznavanja sebe i drugih, učenici su mogli izraziti ono što misle i osjećaju bez osuđivanja ili ucjenjivanja. Na taj su način djeca ostvarila kontakt, stvorila dobre međuljudske odnose, a ona suzdržanija su se opustila i stekla povjerenje u svoje vršnjake. Među učenicima se razvilo prijateljstvo, solidarnost, uzajamna pomoć te upoznavanje i prihvaćanje različitosti. Ujedno, ove igre su učenicima pružile priliku za kvalitetno opuštanje, ali i pomogle u smanjenju nekih strahova i razvoju vrijednosti (npr. strah od govora pred vršnjacima, razvijanje tolerancije,...). Učenici su rado dolazili na igre, na početku su bili pomalo rezervirani, ali su se nakon nekoliko susreta opustili i zabavili. Preuzeli su odgovornost i naučili puno novih stvari i razvili svoju sliku o sebi.

4. Popis literature

- [1.] Jožica Virk-Rode, Jasna Belak-Ožbolt (1990). Razred kot socialna skupina in socialne igre.
- [2.] Maja Tomažin (2013). Socialne igre pri predšolskih otrocih.
- [3.] Nacionalni inštitut za javno zdravje (2011). Interaktivne igre za spodbujanje in krepitev življenjskih veščin za učence prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole.

Stručni rad

DJELOVANJE PJEVAČKIH ZBOROVA U OSNOVNOJ ŠKOLI U DOBA COVIDA 19

Marjan Kresnik

Osnovna škola Angela Besednjaka

Sažetak

Djelovanje pjevačkih zborova u doba pandemije Covida 19 velik je izazov. Unatoč ograničenjima koja nam nalaže zdravstvena struka, potrebno je zadržati radost i volju za pjevanjem te pronaći način kako motivirati djecu za pjevanje i razvijanje te nadgrađivanje njihova znanja u tom području. Tehnologija nam danas omogućuje da predstavimo postignuća zborova bez kršenja preporuka. U nastavku ću vam pokušati predstaviti i približiti način na koji se to može postići. Kod učenika koji sudjeluju u pjevačkim zborovima u našoj školi novost u vidu snimanja zborova iznimno je dobro prihvaćena. Otvorila im je i predstavila neki novi pristup i način angažmana i rada u pjevačkom zboru.

Ključne riječi: pjevački zborovi, preporuka za djelovanje zborova u doba Covida 19, snimanje, program CUBASE Pro

1.Uvod

Zborska glazba u našem bližem i daljem okruženju ima dugogodišnju tradiciju. I mladi i stariji uključuju se u različite zbarske sastave. Mlađi se uključuju u zborove u osnovnoj školi, kasnije u srednjoj školi te na fakultetu, a stariji se uključuju u različita kulturna društva unutar kojih djeluju i pjevački zborovi. Osim vježbi, jedna su od važnih aktivnosti zborova nastupi na raznim priredbama unutar institucija i izvan njih.

2. Djelovanje zborova u našoj školi

U našoj osnovnoj školi u kojoj i sam poučavam imamo tri pjevačka zbora. Prvi je pjevački zbor Cici koji pohađaju učenici 1. i 2. razreda. Učenici 3. i 4. razreda uključeni su u dječji pjevački zbor, a učenici od 5. do 9. razreda uključeni su u pjevački zbor mladih. [5]

Na priredbama tijekom školske godine zborovi sudjeluju u priredbama kojima se obilježavaju blagdani i dani kulture. Skladbe biram tematski prema događaju. Svake godine od ožujka do svibnja održavaju se i regionalne pjevačke revije na kojima je naša škola redovito sudjelovala. Najviše se ističu i, naravno, najveće su veselje djeci novogodišnja priredba i priredba u povodu završetka školske godine.

3. Djelovanje zborova u doba Covida 19

No sve se to iz korijena promijenilo od početka pandemije bolesti COVID-19. U trenu više nije bilo ni školskih priredbi ni onih izvan škole. Prema uputama Nacionalnog zavoda za javno zdravstvo postalo je obvezno nošenje maski i rad u balončićima, što znači da učenicima različitih razreda nije bilo dopušteno spajanje u skupine.

Djelovanje pjevačkih zborova pod tim je mjerama vrlo otežano, ako ne i nemoguće. Naime, potrošnja zraka kod pjevanja mnogo je veća nego kod govora, što nam nošenje maske izrazito otežava. Ali nošenje maski obvezno je jer se virus prenosi putem aerosola. [1]

Mi kao mentori pjevačkih zborova održavamo vježbe pjevanja na način da je na vježbi samo jedan razred. Moramo osigurati i udaljenost od najmanje 1,5 metra među sudionicima.

3.1 Zborsko pjevanje u zatvorenim prostorima

Ako se zborsko pjevanje izvodi u zatvorenim prostorima, treba se izvoditi:

- u vrlo velikim prostorima koji omogućuju maksimalnu međusobnu udaljenost (veću nego kod pjevanja na otvorenom);
- u manjim skupinama, kao što su npr. sekcijske vježbe ili komorni sastavi;
- uz upotrebu maski za vrijeme pjevanja;
- uz poštovanje i ostalih mjera koje su na snazi za zborsko pjevanje na otvorenom. [3]

Broj osoba	Dodatan prazan prostor između osoba [m ²]	4 m ² /osoba [m ²]	Najmanje ukupnih m ²
<5	10	20	30
<15	20	60	80
<30	30	120	150
31 i više	30	120	

4. Mogućnost predstavljanja rada zborova

Rad i napredak zborova predstavlja se na priredbama. S obzirom na to da trenutačno nema priredbi, razmišljao sam u smjeru kako svejedno predstaviti rad zborova u ovo doba. Odabrao sam način da snimam skladbe zborova. Današnja tehnologija omogućuje nam jednostavne snimke koje snimamo pomoću pametnih telefona, ali na taj način ne možemo osigurati udaljenost od 1,5 metra između pjevača i kvaliteta snimki je lošija jer uključuje i zvukove iz okruženja koje nismo htjeli snimiti.

Da bismo mogli udovoljiti mjerama koje nam nalaže Nacionalni zavod za javno zdravstvo, odabrao sam snimanje pjevačkih zborova na način da snimim svakog

člana zbora pojedinačno i tako izbjegnem kontakt između učenika. Tako je udaljenost između snimatelja i onog kojeg se snima veća od tri metra.

Učitelj koji snima treba stacionarno ili prijenosno računalo. Preporučujem upotrebu prijenosnog računala jer je lakše prenositi opremu u drugi prostor u kojem možemo osigurati tišinu koja je potrebna za dobre snimke.

Osim računala trebamo i vanjsku zvučnu karticu, studijski mikrofonski, priključne kabele i stalak za mikrofonski. U današnje vrijeme na tržištu se mogu kupiti kompleti koji su cjenovno povoljni. U nastavku ću vam ih navesti nekoliko. Njihova kvaliteta i funkcije približno su jednake. Komplet obično sadržava i besplatnu osnovnu programsku opremu za snimanje. [6]

5. Strojna oprema, programska oprema za snimanje

Strojna oprema – kompleti:

1. Steinberg UR22 MK2 Recording Pack Elements
2. Focusrite Scarlett 212 Studio 3rd Gen
3. Presonus Audiobox 96 Studio
4. M – Audio AIR 192/4 Vocal Studio PRO

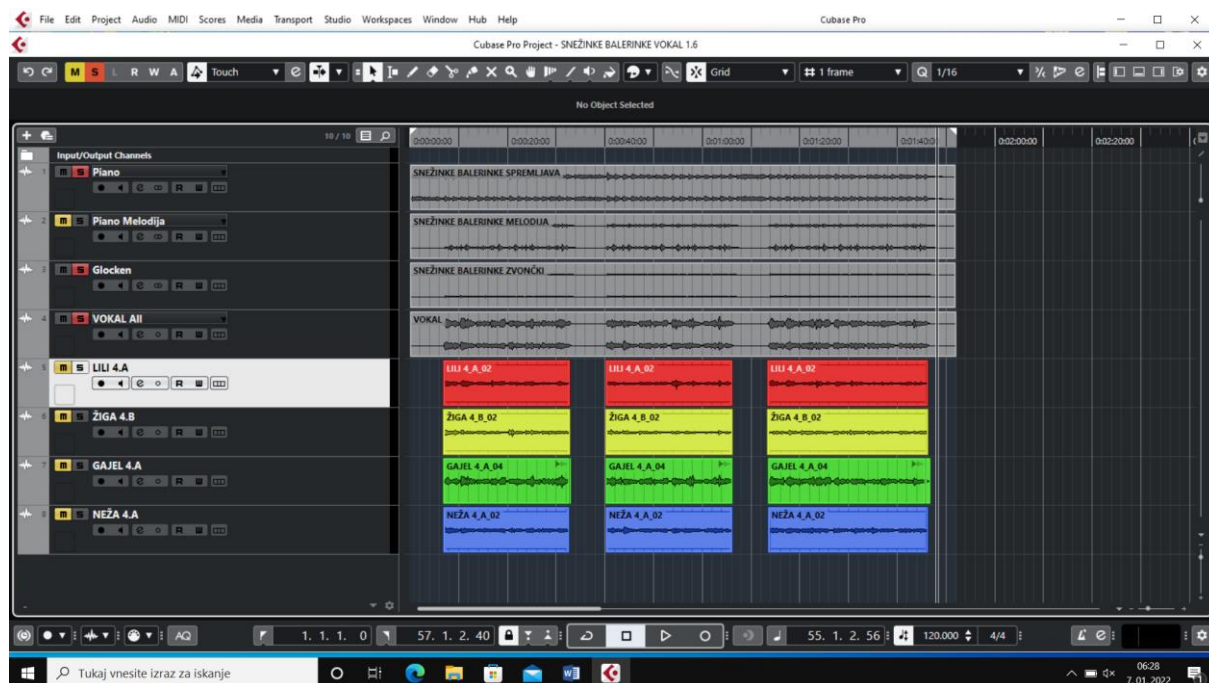
Programska oprema koja je uključena u kompletima:

1. Ableton Live Lite, Pro Tools First, Focusrite Red 2 & Red 3 Plug-in Suite, Softube Time
2. Cubase Elements 11, Cubasis LE, WaveLab LE und Cubase AI [6]

Cijene tih kompletu iznose između 200 i 300 eura, zato kupnja ne predstavlja velik trošak za školu. Kupnja tih pomagala logična je i za kasnije razdoblje jer ćete moći snimiti priredbe koje će vam ostati za arhivu [4].

Strah od svladavanja snimanja i programske opreme za snimanje suvišan je jer se u današnje vrijeme na internetskim stranicama za razmjenu videozapisa mogu pronaći osnovne upute i one zahtjevnije za one koji bi htjeli dodatno nadgraditi znanje u tom području.

U našoj školi često primjenjujemo način snimanja i tako predstavljamo rad naših učenika, što nam pozitivnim reakcijama potvrđuju i roditelji naših učenika.

Slika 1: Prikaz osnovne stranice programa Cubase Pro, (audio track) – vlastita arhiva

Slika 2: - Računalo, zvučna kartica, slušalice, širokokutni mikrofona na stalku – vlastita arhiva

Slika 3: – Prikaz udaljenosti snimatelja od mikrofona – vlastita arhiva

6. Zaključak

Pjevački razvoj djeteta od prve do pete godine prožet je interakcijom, istraživanjem i testiranjem zvučnog svijeta u njemu i oko njega. S godinama se povećava i ekspresivni izražaj pjevanja, odnosno iskazivanje djetetova emocionalnog izraza putem aktivnosti pjevanja. Od četvrte godine nadalje dijete pjevanjem može izraziti radost i tugu [2].

Stoga bismo djelovanje zborova i sudjelovanje u njima u ovom razdoblju trebali posebno poticati i njegovati. Neka vam trenutačna situacija ne predstavlja ograničenje, nego izazov s kojim se vrijedi uhvatiti u koštac.

Nadam se da sam vam svojim stavom i rješenjima barem malo olakšao rad u predstavljanju pjevačkih zborova.

7. Literatura

- [1.] Stadnytskyi et al. 2020. The airborne lifetime of small speech droplets and their potential importance in SARS-CoV-2 transmission. PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA), <https://doi.org/10.1073/pnas.2006874117> (13. 5. 2020).
- [2.] Pevski zbor v vsakem vrtcu, <https://www.nasizbori.si/pevski-zbor-v-vsakem-vrtcu> (2. 6. 2016.)
- [3.] Higijenska priporočila za preprečevanje okužb z novim Corona virusom SARS Covid-19
- a. https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/priporocila_kulturne_dejavnosti.pdf (22. 6. 2020).
- [4.] Najboljši programi za ustvarjanje glasbe v računalniku
[https://sl.hilifehacks.com/9-daw14020_\(2022\)](https://sl.hilifehacks.com/9-daw14020_(2022))
- [5.] Petje in Covid – 19: Raziskave in prakse, <https://www.nasizbori.si/petje-in-covid-19-raziskave-in-prakse/>, (2. 3. 2021).
- [6.] Bontempi P. - **Music Production with Cubase 10 and 10.5**, (9. 3. 2020).

Stručni rad

ŠKOLSKI KREATIVNI KUTAK NA OTVORENOM

Martina Černi

Osnovna škola Kuzma

Sažetak

Posljednje dvije školske godine u našoj školi intenzivno radimo na velikom projektu koji su osmislili sami učenici. Na želju učenika, pored naše škole postavili smo novi kreativni kutak na otvorenom, čime smo povećali kreativni prostor škole i omogućili učenicima te nastavnicima provođenje nastave ne samo u učionicama, klasično, već daje mogućnost izvođenja nastave, izvannastavnih aktivnosti i drugih aktivnosti vani, na otvorenom, na svježem zraku. Učenike smo aktivno uključili u rad i time potaknuli aktivno razmišljanje, suradnju, omogućili kvalitetan društveni kontakt s vršnjacima, razvoj poduzetničkih kompetencija te im prije svega omogućili provođenje više vremena na svježem zraku. Na temelju ovog velikog zajedničkog projekta učenicima smo omogućili da barem dio nastavnog procesa provedu na svježem zraku i na taj način vode brigu o zdravijem načinu života.

Ključne riječi: nastava na otvorenom, promjena nastavne okoline, aktivno uključivanje učenika u odgojno-obrazovni rad

1.Uvod

Naša osnovna škola Kuzma je mala seoska škola sa 145 učenika, smještena na sjeveroistoku Slovenije, na trameđi Slovenije, Austrije i Mađarske.

Posljednjih pet godina, u našoj školi vrijedno radimo na tome kako djeci omogućiti zdraviji način života. Uključili smo se u razne projekte, trudili se na različite načine, a prije dvije godine utvrdili smo da smo previdjeli ključnu važnost, a to je važnost nastave na svježem zraku. Kod učenika, pogotovo mlađih, 1. i 2. odgojno-obrazovnog razdoblja, primijetili smo da ih nastava na otvorenom jako veseli. Nastavu na otvorenom, svježem zraku, najprije smo uveli u produženom boravku, gdje smo nastojali većinu aktivnosti izvoditi na otvorenom. U 3. odgojno-obrazovnom razdoblju najprije smo uveli aktivnosti na otvorenom za učenike koji za odlazak kući čekaju autobus. Na otvorenom smo radili domaću zadaću, stvarali itd., a uz redoviti dio nastave, sate tjelesnog odgoja prenijeli smo iz sportske dvorane na vanjske sportske površine i obližnje nogometno igralište. Pritom smo jedino bili ograničeni na lijepo vrijeme. Ipak, nastava je bila ona koja se uglavnom odvijala u učionici i koju smo željeli prenijeti iz učionice u prostorijama škole na svježem zraku, na otvorenom. Postavilo se pitanje kako to poboljšati?

Dugi niz godina radila sam na jednom projektu u okviru kojega sam dosta vremena provodila s učenicima koji su čekali autobus. Tamo možeš štošta čuti. Tamo su učenici opušteniji, povjeravaju ti svoje probleme, s tobom neformalno razgovaraju itd. Jednog kišnog dana učenici su prigovarali o tome kako sada pada kiša i kako ne mogu van, zašto moraju stajati i čekati autobus, zašto nema klupe, zašto, zašto, zašto... Kada ih tako slušaš shvatiš da žele samo krov i klupe. Onda dobiješ ideju. Zašto ne bismo učenicima omogućili mjesto gdje bi čekali autobus? Ideju preneseš učenicima, koja ih oduševi.

2.Razrada

2.1.OD IDEJE DO REALIZACIJE

Sve je počelo u listopadu školske godine 2019./20. Učenicima smo predstavili cijeli postupak od ideje do zaključka. Nakon toga su oni sami uzeli stvari u svoje ruke. Najprije smo odabrali prikladan prostor. Slijedilo je planiranje izgleda učionice. U sklopu tehničkog dana, učenici 7., 8. i 9. razreda izradili su makete kako bi trebao izgledati kreativni kutak na otvorenom, što bi trebao sadržavati i sl.

SLIKA 1.

Maketa kreativnog kutka na otvorenom: „Želje učenika prije izgradnje!“

Kao i svugdje, zapelo je kod troškova. Zbog toga su učenici 9. razreda tijekom sata slovenskog jezika napisali molbe za donacije koje smo poslali okolnim tvrtkama. Čekajući odgovore na molbe za donacije, učiteljica matematike je zajedno s učenicima izmjerila koliko veliki treba biti prostor za učionicu i na temelju toga je nacrtan tlocrt. Nažalost, pojavio se neočekivani virus koji je na neko vrijeme paralizirao rad u školskim prostorijama, a nastava je prebačena na ekrane. Radovi za našu učionicu morali su također stati. Nakon povratka u školske klupe, prednost je imala redovita nastava, a ostalo je čekalo. Tada su učenici na vlastitoj koži osjetili negativni odaziv na molbe za donaciju jer je kriza pogodila i slovenske tvrtke. No, to nas nije spriječilo jer nam je ravnateljica dala zeleno svjetlo da će troškove pokriti škola. Budući da se školska godina bližila kraju, radove smo morali prebaciti na sljedeću školsku godinu.

2.2.PIŠE SE ŠKOLSKA GODINA 2020./21.

U novoj školskoj godini učenici nisu zaboravili na ideju i radove te su se odmah bacili na posao. Najprije smo potražili izvođače koji će postaviti konstrukciju našeg novog prostora, kreativnog kutka. Brzo smo pronašli izvođača radova. Odabrali smo također ponuđača drva za klupe i stolove koje će učenici izraditi zajedno s učiteljima. Nakon toga, opet iznenada, nastava od kuće. Virus je ponovno zatvorio školska vrata, ovaj put na duže vrijeme, što je opet značilo prekid radova. S obzirom na to da

smo imali isporučeni sav materijal, krenuli smo s radovima odmah nakon povratka u školu (u travnju 2021.). Ovdje moram istaknuti da su učenici rado izrađivali klupe i stolove, bez problema ostajali u školi nakon nastave te se pobrinuli da klupe i stolovi budu napravljeni do kraja školske godine. Zajedno smo uspjeli napraviti šest klupa i tri stola, dovoljno za 18 učenika. Namještaj je bio spreman te je slijedila montaža konstrukcije, a radove je preuzelo poduzeće koje smo već bili odabrali.

SLIKA 2.

Izrada klupa za učenike uz pomoć nastavnika.

2.3.ŠKOLSKA GODINA 2021./22.

Nažalost, nova školska godina nije započela onako kako smo svi željeli. Želja svih nas je bila da virus i sva ograničenja vezana uz njega nestanu i da se vratimo na stare kolosijeke nastave, što nažalost nije uspjelo. Škola je počela s nastavkom ograničenja, korištenjem maski, radom u tzv. mjehurićima, što je ograničilo i rad učitelja. Opet smo morali paziti kako i što radimo, nismo smjeli miješati učenike itd.

Konstrukcija učionice je stajala, namještaj je bio napravljen. Ostalo je još premazati, obojiti sav namještaj i konstrukciju, staviti namještaj u prostor i kreativni kutak škole na otvorenom bio je spreman za korištenje. Radost učenika i nastavnika prilikom pogleda na učionicu na otvorenom je i više nego velika. Sada slijedi još svečano otvorenje i naš kreativni kutak na otvorenom je spreman za korištenje.

SLIKA 3.

Školski kreativni kutak na otvorenom kroz crteže mlađih učenika.

SLIKA 4.

Školski kreativni kutak na otvorenom.

3.Zaključak

Naš novi kreativni kutak na otvorenom ideja je i djelo (uglavnom) učenika. Osjećaj da su saslušani, da je njihova želja i ideja uvažena je nešto što ostavlja veliki trag na učenicima. S ponosom kažu da je to njihova ideja, njihov rad, da je to nešto što su željeli i dobili. Ovim radom u školi stekli su ne samo organizirano, sustavno znanje, već znanje koje će im koristiti također u životu. Školski kreativni kutak na otvorenom je rad učenika uz pomoć stručnih radnika.

Stručni rad

IZVEDBA LUTKARSKE PREDSTAVE U IZVANNASTAVNOJ AKTIVNOSTI S MLADIM UČENICIMA

Tanja Cekovski

Osnovna škola i vrtić Sveta Trojica, Slovenija

Sažetak

Uz odgovarajuće vodstvo mentora također djeca drugog odgojno-obrazovnog razdoblja u izvannastavnoj aktivnosti mogu stvoriti zaokruženu, promišljenu i dovršenu lutkarsku predstavu. Sudjelovanje učenika u stvaranju lutkarske predstave obuhvaća više sastavnica: lutkarsku i scensku izvedbu, koncept izvođenja, govor i animaciju, glazbenu opremu i scensku disciplinu. U članku je predstavljeno kako na jednostavan način krenuti u izradu lutkarske predstave s učenicima.

Ključne riječi: osnovnoškolska lutkarska skupina, kazalište lutaka, animacija, scena

1. Uvod

Lutkarske predstave nastale u izvannastavnim aktivnostima imaju još veći učinak ako ne koristimo industrijski izrađene lutke i scensku opremu, već naprotiv, poticanjem kreativnosti učenika sami sudjeluju u izradi lutaka i scenske opreme od svakodnevnih otpadnih materijala.

Uz emocionalni doživljaj i pozitivne učinke međusobne suradnje stvaranja predstave učenik jača sliku o sebi i samopouzdanje. Djeca se uključuju i identificiraju s imaginarnim, životinjskim junacima u predstavi. Suosjećaju s njima, suočavaju se s njihovim problemima i poteškoćama, proživljavaju vlastite neugodnosti i avanture i uče kako ih riješiti uz pomoć lutke.

Kroz kreativno stvaranje u izvannastavnoj aktivnosti lutkarstvo, djeci također približimo lutkarstvo kao umjetnost. Uče se ustrajnosti, oslobađaju mentalne napetosti, strahove i ljutnju. Sve to omogućuje formiranje učenikove osobnosti i razvoj vlastitih interesa.

2. Komponente stvaranja lutkarske predstave

2.1 Odabir teksta

Za izvedbu lutkarske predstave možemo odabrati već napisani lutkarski tekst ili još bolje, sami napišemo scenarij za predstavu nakon prethodno pročitane priče. Prilikom odabira priče za djecu biramo one primjerene dobi i razmatramo poruku koju ćemo predstaviti lutkarskom predstavom. U scenarij zapisujemo tekst u redosljed prizora sa sažetim opisom događanja, osoba, mjesta i vremena. Tekst podijelimo na pojedine uloge. Zapis predstavlja poruku lutkarske predstave od zapleta, vrhunca i raspleta priče.

2.2 Govor

Potrebno je puno proba da predstava zaživi na pozornici i bude odigrana kako ju je zamislio redatelj. Prva vježba koju imaju glumci zove se vježba čitanja. Glumci se upoznaju s tekstem zajedničkim čitanjem teksta po ulogama. Nakon upoznavanja s tekstem razgovaraju s redateljem o lutkarskoj predstavi. Dodjela uloga temelji se na karakteru i glasu glumaca.

Glumac koji animira lutku treba govoriti logično, jasno, razumljivo i odgovarajućim tempom. Odgovarati mora karakteru lutke. Lutkar pripovijeda u narativnom stilu i ne smije puštati neobične glasove.

2.3 Izvedba predstave – lutkarska predstava

Izvedba predstave počinje tek nakon izrađenih lutaka, rekvizita i scene.

Lutkari kroz animaciju lutke izvode predstavu, vježbaju pokrete, odnose između lutaka i kretnje. Predstava se stvara u dijelovima, toliko dugo da lutkarima prelazi u naviku, poboljšavaju se odigrani prizori i uklanjaju nedostaci. Koncept izvedbe

lutkarske predstave razvija se kroz riječi, ali su još važniji dijelovi narativnog materijala i animacije.

2.4 Vrste lutaka

Postoje četiri glavne tradicionalne vrste lutaka:

- Ručne lutke – stavljene za ruku (vođene odozdo prema gore)
- Marionete – udove imaju vezane za konce koji su vezani za drvenu vodilicu (vođene odozgo prema dole)
- Plosnate lutke – željeni oblik lutke od kartona, papira i pričvršćene na štap (vođene odozdo prema gore)
- Lutke sjene – plosnati oblik lutke od kartona, papira i pričvršćene na štap (vođene između platna i izvora svjetlosti)

2.5. Izrada lutki i scene

Najbolje da lutke izradimo sami, jednostavno i povoljno. Koristimo svakodnevne materijale i alate koje nalazimo kod kuće i u školi. Koristimo tkanine od stare rabljene odjeće. Važno je kako je lutka napravljena u likovnom smislu. Prilikom izrade imajmo na umu što će lutka moći raditi i pokazati. Tako izrađena lutka imat će svojstva koja želimo. Uklapat će se i povezati sa scenom, koju također sami izradimo. Za izradu scene možemo koristiti kutije, tkaninu, karton i boje za bojanje. Takvim se pristupom ponašamo također održivo prema našem okolišu jer sudjelujemo u ponovnoj uporabi otpadnih materijala. Scena ne bi se trebala previše isticati jer onda odvlači pažnju gledatelja. U središtu pažnje je uvijek lutka.

2.6. Glazbena pratnja

Glazba je neizostavna u lutkarskoj predstavi. Njome stvaramo napetost ili opuštenu atmosferu. Obično se koristi živa glazba, ali može se koristiti također snimljena te različiti zvukovi i šumovi. Glazba mora odgovarati stilu izvedbe predstave.

2.7. Kazališni list

Za svaku predstavu smisljeno je napraviti kazališni list jer nam govori sve o lutkarskoj predstavi i inspirira nas da je pogledamo.

2.8. Uloga redatelja

Kao mentor lutkarske sekcije, učitelj se pojavljuje u ulozi redatelja. Predstavu vodi, uređuje, povezuje, organizira rad i nadzire. Timski surađuje sa sustvarateljima predstave, s učiteljima koji se bave likovnim i glazbenim radom, domarom i učenicima. Njegova uloga u stvaranju predstave je ključna jer je voditelj koji preuzima punu odgovornost, uređuje sve komponente predstave, i što je najvažnije, potiče i usmjerava učenike da predstavu ožive na pozornici.

3. Stvaranje naše lutkarske predstave u izvannastavnim aktivnostima

Kako započeti sa stvaranjem lutkarske predstave?

Kao mentorica lutkarske sekcije zajedno s učenicima osmislim predstavu za djecu. Prilikom odabira priče vodim računa o dobnoj skupini djece koja će gledati predstavu. Radi se o djeci iz vrtića i prve te druge trijade osnovne škole. U knjižnici izaberem priču – slikovnicu koja čitatelju daje poruku, misao. Nakon čitanja priče razmišljam kakvu poruku bi djeca uz pomoć lutke mogla prenijeti gledateljima odnosno djeci na duhovit i zanimljiv način. Biram inspirativnu poruku priče, aktualnu, nešto što se događa u dječjim svjetovima. Samo zanimljiva priča će privući mlade lutkare da osmisle predstavu, a ujedno će biti zanimljiva i mladim gledateljima.

Priča i njezina poruka

Ovaj put me za osmišljavanje lutkarske predstave inspirirala slikovnica O gusjenici koja je htjela postati plesačica. Ako je priča zanimljiva meni, bit će zanimljiva i djeci.

Priča je o gusjenici koja promatra ples prekrasnih leptira. Također sama želi postati plesačica. Pridruži im se u plesnoj dvorani. Divi se i hvali ples leptirica, ali naprotiv, one je vrijeđaju i ismijavaju da je debela i glomazna, što je tipično za gusjenicu u razvoju, koja nakon preobrazbe postaje lijep leptir.

Isprva pokušava posuditi krila od ozlijeđene leptirice, ali kako to nažalost nije moguće, upućuje je krojaču Cvrčku. Možda joj on sašije krila? Cvrčak joj obećava da će napraviti krila, ali po njih mora doći nakon 14 dana, inače će ih prodati. U to vrijeme gusjenica se počinje osjećati loše, razboli se i ne uspijeva doći do krojača. Sljedećeg jutra pretvara se u prekrasnu leptiricu s krilima koji je podižu s tla kako bi plesala s ostalim leptiricama.

Tema: snovi i želje – različitost – hrabrost – ustrajnost – umjetnost

Zapis scenarija

Napišem scenarij u kojem ulogama dodajem njihov karakter, upute za hodanje, ponašanje, dolaske, odlaske.

Uloge:

Gusjenica Tia je središnji lik. Ona je nespretna, glomazna, sramežljiva.

Leptirice (8 učenica) su umišljate, drske, neljubazne, tašte.

Krojač Cvrčak je prijateljski, suosjećajan, ljubazan.

Ove godine je u izvannastavnu aktivnost lutkarstvo uključeno deset učenika četvrtih razreda i šest učenika petih. Već na početku naših susreta učenici petih razreda izrazili su želju da bi u ovoj predstavi sudjelovali kao glazbenici, a učenici četvrtih razreda kao glumci.

Najprije sam učenicima pročitala priču te smo o njoj razgovarali. Iznijeli su svoje mišljenje o zanimljivosti i prikladnosti. Nakon toga ih upoznajem sa scenarijem. Pročitaju tekst po ulogama i ponovno slijedi razgovor o scenariju. Učenici mogu sami

izabrati ulogu koju žele odigrati. Zanimljivo je da učenici biraju likove koji su im karakterno vrlo slični te odgovaraju njihovim osobnostima.

Slijede vježbe čitanja po ulogama.

Učenici glasno čitaju svoje uloge. Učimo pravilan izgovor, glasnoću, tempo, pauze. Svoju ulogu uče samostalno uz pomoć svoje plišane igračke jer pravih lutka do tada još nismo imali.

Glazba za lutkarsku predstavu

Glazba je važan dodatak kazalištu lutaka.

Za nastupe biram živu glazbu. Djeca je izvode na Orffovim instrumentima. U ovoj predstavi upotrijebili smo priredbu na glazbu Labuđeg jezera, Orašara i Kan kana. Važni su također zvučni efekti kojima podržavamo pojedine događaje u predstavi.

Izrada lutaka

Usporedno s vježbama čitanja izrađujemo lutke. S obzirom na poruku lutkarske predstave, odabrala sam ručne lutke. Učiteljice i učenici kod kuće su potražili vunu, ostatke tkanina, dječje hulahopke i najlonke. Materijala je bilo više nego dovoljno. Lutke smo u poslijepodnevnim satima u prostorijama škole izrađivale učiteljice koje smo se dobrovoljno odazvale.

Materijal:

- kuglice od stiropora za glavu
- pamučne šarene dječje hulahopke
- najlonke svih boja
- različite tkanine za odjeću
- vuna za kosu
- punilo od vate
- tanka žica za krila
- igla, konac.

Kuglice od stiropora obukle smo u tkaninu boje kože, stavile na drveni štapić i obukle u dječje hulahopke koje smo napunile vatom. Iz preostalih dječjih hulahopki izradile smo ruke i pričvrstile ih za lutku. Od tkanine smo sašile krila za lutke. Za kosu smo koristile vunu različitih boja. Lice smo obojile bojom. Od žice smo napravile krila i prekrile ih šarenim dječjim hulahopkama. Krila smo pričvrstile vrpčama na lutke.

Nastale su stvarno lijepe lutke, i to od ostataka različitih materijala.

Slika 1. Lutke leptirice, gusjenica i cvrčak

Izrada scene

Za scenu smo upotrijebili dvije velike kartonske kutije i obojili ih crnom temperom.

Slika 2. Leptirice

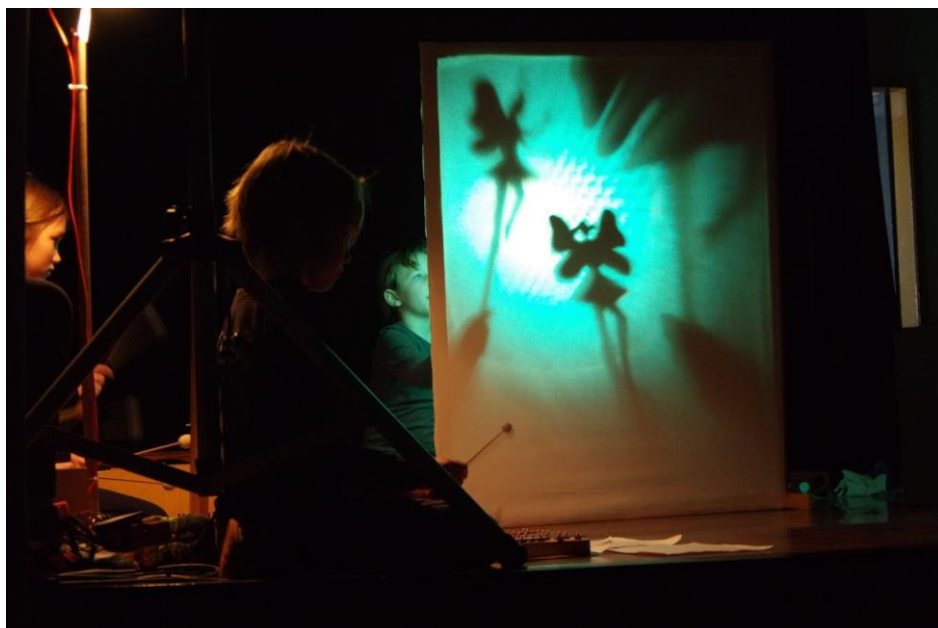
U prizoru s cvrčkom jednu kutiju postavili smo uspravno, otvorili stranice kutije, što je izgledala kao prozor. Na nju smo pričvrstili škare od kartona, krojački metar i natpis. To je predstavljalo krojačku radionicu.

Slika 3. Krojač Cvrčak i gusjenica Tia

Kazalište sjena

U predstavu sam uključila prizor s kazalištem sjena. Njime sam predstavila gusjeničin san o plesu. Na drveni okvir sam pričvrstila bijelo platno. Lutke sjene: leptirice i cvrčak izradila sam od kartona i pričvrstila ih na drveni štap. Koristila sam plavo svjetlo iza suncobrana, koje je ostavilo poseban dojam i osjećaj čarobne noći. Prizor su popratili živi lutkari na Orffovim instrumentima. Predstavu sam osvijetlila u pojedinačnim prizorima s više reflektora, a u pojedinačnim dijelovima, kada je izložena samo jedna lutka, s točkastim reflektorom.

Slika 4. Kazalište sjena

Kazališni list

Kazališni list je izrađen jednostavno. Bijeli list presavijen na pola i obojan tempera bojama.

Slika 5. Kazališni list

4. Zaključak

Također u izvannastavnoj aktivnosti moguće je zajedno s učenicima stvoriti kvalitetnu, promišljenu i dovršenu lutkarsku predstavu. Projekt nastaje tijekom cijele školske godine. Potrebno je uložiti puno truda i vremena. Vrtićkoj djeci i učenicima predstavili smo se savršeno osmišljenom i izvedenom predstavom O gusjenici koja je htjela postati plesačica. Sudjelovali smo na Područnom i Regionalnom susretu lutkarskih skupina i svojom izvedbom oduševili mlade gledatelje.

Mentor u lutkarskoj sekciji kod djece lutkara razvija nova iskustva, kulturni i estetski odgoj. Kroz zajednički rad u skupini mladi lutkari uče da su međusobno ovisni i samo zajedno postižu uspješne ciljeve. Osjećaju pripadnost lutkarskoj skupini, što ih ispunjava posebnim ponosom i odgovornošću. Zadovoljavaju svoju potrebu za kreativnošću, umjetničkim izražavanjem i svestranim razvojem osobnosti.

Uz pomoć mentora osjećaju čaroliju lutkarskog kazališta.

5. Literatura

- [1] Golub, Z. (2003). Šolsko lutkovno gledališče. Nova Gorica: Educa
- [2] Varl, B. (1997). Ročne lutke. Šentilj: Aristej
- [3] Vogeljik, E. (2020). Od lutke do lutke. Ljubljana: JSKD
- [4] Zorec, D. (2007). Lutke iz domaće delavnice. Grosuplje: Knjigca.

Stručni rad

UČENJE UČENJA I UVOĐENJE POBOLJŠANJA NA PODRUČJU UČENJA I POUČAVANJA

Alja Benkoč Sušnik, profesorica slovenskog jezika

OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Vještina učenje učenja prvo zahtijeva stjecanje temeljnog osnovnog znanja, poput pisanja, čitanja i računanja te znanja IKT potrebno za daljnje učenje. Na temelju tog znanja pojedinac mora biti sposoban pronaći put do novih znanja i vještina, steći ih, obraditi i prihvatiti. To zahtijeva učinkovito upravljanje uzorcima učenja, karijerom i poslom, a pojedinac mora biti posebice sposoban dugo ustrajati u učenju te kritički promišljati o svrsi i ciljevima učenja. »Učenje učenja« je sposobnost učenja i ustrajanja u učenju, organizirati vlastito učenje, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama, individualno i u skupinama. Ova kompetencija uključuje svjesnost o vlastitom procesu učenja i potrebama, prepoznavanje raspoloživih mogućnosti i sposobnost prevladavanja prepreka za uspješno učenje.

Ključne riječi: učenje učenja, samoevaluacija, učenici, iskustveno učenje ...

1. UVOD

Ulaskom u EU i Slovenci su počeli sudjelovati u raznim inicijativama, a Preporuke Europske komisije ili drugih tijela EU odnose se i na njih. Dana 18. prosinca 2006. Slovenci su dobili Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje.

Ključne kompetencije su:

1. Komunikacija na materinskom jeziku
2. Komunikacija na stranim jezicima
3. Matematička kompetencija te osnovne kompetencije u znanosti i tehnologiji
4. Digitalna pismenost
5. Učenje učenja
6. Društvene i građanske kompetencije
7. Samoinicijativnost i poduzetništvo
8. Kulturna svijest i izražavanje

Među njima je i Učenje učenja. Europska komisija to definira kao:

»Učenje učenja« je sposobnost učenja i ustrajanja u učenju, organizirati vlastito učenje, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama, individualno i u skupinama. Ova kompetencija uključuje svjesnost o vlastitom procesu učenja i potrebama, prepoznavanje raspoloživih mogućnosti i sposobnost prevladavanja prepreka za uspješno učenje.

To znači stjecanje, obradu i primanje novih znanja i vještina te traženje i upotrebu savjeta. Učenjem učenja učenici nadograđuju svoja prijašnja iskustva s učenjem i životna iskustva u raznim okolnostima: kod kuće, na poslu, u obrazovanju i osposobljavanju. Motivacija i samopouzdanje presudni su za kompetenciju pojedinca. Kompetencija definira znanje, vještine i odnose vezane uz učenje učenja.

2. PLANIRANJE

Sve više primjećujemo da učenicima trebaju dodatna znanja i pobude na području načina učenja. Učenici tijekom svih godina školovanja usvoje velike količine podataka i informacija, ali ne usvajaju temeljne metode učenja. Kao učitelji dužni smo im objasniti i pokazati taj proces i pomoći im u tome.

Proces učenja nije moguće pratiti izravno tijekom nastave, može se pratiti neizravno. Pažljivi smo na razinu znanja (taksonomije i standardi znanja) pojedinca. Učenje se uglavnom definira kao interaktivnost učenika (nedostupno našem izravnom promatranju); stoga su pokazatelji izvođenja i kvalitete učenja općenito povezani s djelovanjem, odgovorima i drugim oblicima znanja učenika koje se mogu promatrati, mjeriti i ocjenjivati.

Učenje učenja uključuje dva aspekta (da bi učenje zaista bilo učinkovito, moramo obuhvatiti i povezati oba aspekta, za procjenu učinaka moramo tomu prilagoditi pokazatelje uspješnosti):

- vanjski aspekt (bihevioristički), koji obuhvaća upoznavanje tehnika: podcrtavanje, podjela teksta, bilješke, obuka...;
- unutarnji (kognitivni) aspekt, što znači metaučenje u smislu praćenja vlastitog učenja učenika i svijest o vlastitom procesu/potrebama učenja: metarazumijevanje, prepoznavanje najprikladnijeg pristupa za sebe, koje su prednosti i slabosti, samomotivacija, samostalna provjera i aktivno ispitivanje: odgovara li mu određena tehnika/pristup, pomaže li mu ovaj način rada, omogućuje li mu brže povezivanje sadržaja, identificiranje bitnog od nebitnog, pamt li gradivo brže...

Svakako koriste strategije samoispitivanja, samoizlaganje i razmišljanja naglas – rješavanje problema naglas, kao i razvijanje strategije zapisivanja prema objašnjenju učitelja.

Primjeri pokazatelja za cilj urednost bilješki prema objašnjenju učitelja/pročitanoj tekstu, zadatku [4]:

- bilješkama/tekstovima/zadacima dodaj svoje napomene/pitanja (potakne me na promišljanje, samoispitivanje, razmišljanje naglas),
- u bilješkama/tekstovima/zadacima označi ključne pojmove,
- dopunjavanje bilješki/tekstova/zadataka vlastitim primjerima,
- primjer vanjskih pokazatelja za upoznavanje učenika s mentalnim mapama:
 - učestalost upotrebe MM,
 - predmeti u kojima je učenik koristio MM,
 - oblikovanje preglednih MM za cjelovito gradivo,
 - prihvaćanje MM u smislu razine zadovoljstva pri upotrebi MM,
- primjer unutarnjih pokazatelja za upoznavanje učenika s mentalnim mapama:
 - bolje zapamtim gradivo s MM,
 - razumijem li gradivo bolje s MM,
 - ključne riječi u MM pomažu mi da izrazim odnosno da odgovorim na pitanja,
 - s MM imam bolji pregled nad cjelovitim gradivom, međusobnim poveznicama...
 - upoznavanje učenika s različitim metodama učenja i praćenje vlastitih ciljeva učenja

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI
travanj/svibanj	<ul style="list-style-type: none"> - rasprava s nastavnim osobljem o područjima poboljšanja - stvaranje prijedloga za dugoročne ciljeve - stvaranje skupina
svibanj/lipanj	<ul style="list-style-type: none"> - priprema i rasprava prijedloga plana poboljšanja za razdoblje od 3 godine - priprema akcijskih planova za razdoblje od 3 godine
kolovoz/rujan	<ul style="list-style-type: none"> - priprema analize stanja i akcijskih planova za tekuću školsku godinu - uključenje aktivnosti planiranih poboljšanja u godišnji radni plan (GPR) - predstavljanje plana poboljšanja školskom odboru i vijeću roditelja te na roditeljskom sastanku

3. IZVOĐENJE I PRAĆENJE

- Nastavnici i skupine provode planirane aktivnosti koje u skladu s akcijskih planom provode aktivnosti za postizanje postavljenog cilja i praćenje reakcija (vlastitih, koleginih, učeničkih).
- Skupine prikupljaju podatke u skladu s kriterijima za postizanje prioritetnih ciljeva i tijekom planiranih aktivnosti. Pritom već primjećuju što se mijenja, kako funkcioniraju odabrani pristupi, koje su dobre prakse.
- Skupine prate postizanje prioritetnih ciljeva na razini škole, skupina i nastavnika.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI
rujan – prosinac	<ul style="list-style-type: none"> - izvođenje aktivnosti i usklađenost aktivnosti/suradnje - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti
siječanj	<ul style="list-style-type: none"> - stručna rasprava o izvođenju aktivnosti i postizanju ciljeva - prijedlozi za ispravke daljnjih aktivnosti, stvaranje odluka i dogovora
veljača – svibanj	<ul style="list-style-type: none"> - izvođenje aktivnosti i prikupljanje podataka - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti
lipanj	<ul style="list-style-type: none"> - praćenje realizacije planiranog na razini škole - procjena

4. PROCJENA I IZVJEŠTAVANJE

Koordinatori skupina pripreme cjelovitu analizu i interpretaciju prikupljenih podataka, zatim zajedno s ravnateljem procjene postizanje zadanih prioritetnih ciljeva u skladu s postavljenim kriterijima i daju ključne nalaze o procesu uvođenja poboljšanja.

Koordinatori zajedno s ravnateljem pripreme ishodište za daljnje planiranje i mjere za izvođenje poboljšanja te izvještavaju cjelovito nastavno osoblje.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI
svibanj	- analiza prikupljenih podataka i interpretacija podataka
lipanj	- priprema nacrtu izvještaja o samoevaluaciji
kolovoz	- predstavljanje izvještaja o samoevaluaciji - priprema akcijskog plana za sljedeću školsku godinu
rujan	- predstavljanje i rasprava izvještaja na roditeljskom sastanku, vijeću roditelja i školskom odboru - objava na internetskoj stranici škole

5. ZAKLJUČAK

U školi smo uočili da učenicima trebaju dodatna znanja i pobude na području načina učenja. Učenici u teoriji obično znaju učiti, ali to znanje ne provode u praksi, stoga već dugi niz godina potičemo učenike da uče učenje. Učenici tijekom svih godina školovanja usvoje velike količine podataka i informacija, ali ne usvajaju temeljne metode učenja. Kao učitelji dužni smo im objasniti i pokazati taj proces i pomoći im da su ga svjesni i da ga svladaju.

Učenici su također nedovoljno motivirani za upotrebu teoretskih znanja o učenju u praksi. Posljedično smo zbog toga u školi uveli skupinu učenje učenja, gdje učenici uče samoregulaciju učenja koja se odvija u tri faze: razmatranje prije učenja, nadziranje učenja, razmišljanje o učenju. Samoregulacija učenja od učenika zahtijeva da se koncentrira na proces stjecanja sposobnosti nadzora postizanja vlastitih ciljeva i uključuje:

- samoregulaciju ponašanja, što uključuje nadzor učenika nad različitim resursima, kao što su vrijeme, okruženje za učenje...
- samoregulaciju motivacije i emocija, što uključuje nadzor učenika nad uvjerenjima o vlastitoj učinkovitosti i usmjerenosti na ciljeve te načine nadziranja emocija,
- samoregulaciju mišljenja, što uključuje nadzor učenika nad različitim racionalnim strategijama učenja s ciljem povećanja učinkovitosti učenja i poboljšanja rezultata učenja.

Učenici upoznaju oblike i metode učenja na temelju iskustvenog učenja.

Očekivani ciljevi:

- bolje upoznaje sebe kao učenika,
- naučiti se birati strategije učenja koje su za njega najučinkovitije.
- razvija sposobnost planiranja, regulacija i nadziranja svog učenja.
-

Ponudili smo im također radionice IKT, gdje učenici dolaze u informatičku učionicu s određenim zadatkom koji moraju obaviti iz nekog predmeta. Mogu imati tehničke ili sadržajno izvedbene probleme. Učenici uz pomoć mentorstva i usmjeravanja sami pronalaze put do rješenja za završetak zadatka.

Primjećujemo da je najvažnije znati pravilno naučiti učenje. Samo rad i pravilno učenje vode nas u svijet znanja koji nam otvara horizonte; daje nam zanimanje kakvo želimo te nas obogaćuje.

6. LITERATURA

[1.]Ažman, T. 2009. Učenje učenja – Kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja : priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce. Ljubljana: ZRSŠ.

[2.]Ažman, T., Jenko, G., Svetina, M., Sulič, T., Vilič Klenovšek, T. 2011. Ugotavljanje in vrednotenje razvitosti kompetence učenje učenja. Priročnik za svetovalce. Ljubljana: ACS.
arhiv.acs.si/.../Ugotavljanje_in_vrednotenje_razvitosti_kompetence_...

[3.]Magajna, L. in drugi. 2008. Učne težave v osnovni šoli. Ljubljana: ZRSŠ.

[4.]Vesel, J. 2006. Program razvijanja samoregulacijskih spretnosti pri učenju v srednji šoli. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.

Stručni rad

ZIMSKA ŠKOLA U PRIRODI

Aleksandra Ključevšek, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

Škola u prirodi je poseban oblik odgojno-obrazovnog rada koji se odvija izvan školskih prostorija, izvan mjesta stanovanja, u sažetom obliku više dana. Odgojno-obrazovni postupak odvija se tijekom cijelog dana, jer osim skijanja ili plivanja uključuje sportske sadržaje i nastavu. Učenici se raduju školi u prirodi, bilo da je riječ o prirodoslovnoj školi u prirodi, školi plivanja u prirodi, zimskoj školi u prirodi, planinarskoj ili sportskoj školi u prirodi. Škola mora ponuditi učeniku školski program u prirodi. Za vrijeme trajanja obaveznog školovanja, dužna je organizirati najmanje dvije. Preporuka je barem jednom na kraju svakog obrazovnog razdoblja. Za učenike je dobrovoljna. Za izvođenje škole u prirodi, škola mora dobiti suglasnost većine roditelja.

Ključne riječi: učenje skijanja, učenje u prirodnom okruženju, važnost škole u prirodi, ciljevi škole u prirodi, briga za sigurnost

1. Uvod

U školi u kojoj predajem, učenici gotovo svake godine idu u školu u prirodi. Mogu birati između škole plivanja, zimske škole, prirodoslovne škole, škole društvenih znanosti, istraživačke škole...

U 5. razredu učenici idu u zimsku školu u prirodi s naglaskom na skijanje.

Roditeljima i učenicima već u 4. razredu predstavljamo zimsku školu u prirodi gdje se odlučuju hoće li sudjelovati ili ne. Svake godine većina roditelja se odluči za to.

Za prijavu na zimsku školu u prirodi možemo se prijaviti u Centrima za nastavne i izvannastavne aktivnosti ili pronaći skijaški centar s raznolikom ponudom skijališta opremljenih s

uređajima (gondole, liftovi, žičare) u bližoj ili daljoj blizini od domaćeg kraja.

Kada učenici stignu do 5. razred, počinju pripreme za školu u prirodi. Jedva čekaju zimu, snijeg i odlazak.

2. Što je škola u prirodi?

S. Kristan je u svojoj knjizi Škola u prirodi opisao aktivnosti u prirodi, odnosno izvan sjedišta škole, ovako: „Škola u prirodi definira se kao poseban odgojno-obrazovni oblik čiji je cilj da cijeli razred nakratko odlazi u prirodu, što manje urbane sredine, izvan mjesta stalnog boravka (do mora, rijeke, jezera, šume, planine, snježne prirode i sl.), gdje se u posebnim okolnostima i prema posebnom obrazovnom programu provodi racionalan pedagoški rad." [3]

Učenici neprestano uče i razvijaju druge vještine: (međusobna komunikacija, briga o sebi, samostalnost, grupno sudjelovanje, prihvaćanje različitosti...)

Škola u prirodi važna je za učenike zbog sljedećih aspekata:

- učiti u prirodnom okruženju,
- učiti o različitim sportovima,
- formirati vršnjačke odnose,
- formira se odnos između učenika i nastavnika,
- navikavaju se na samostalnost i preuzimanje odgovornosti.

2.1. Škola u prirodi sastoji se od:

1. Rada definiranog temeljnim ciljevima konkretne škole u prirodi (crvena nit). Na primjer, naglašava prirodoslovne aktivnosti i povezuje ih sa sportom; u društvene znanosti i umjetnost uključuje sportske aktivnosti.

2. Rekreativno-relaksacijske aktivnosti, odnosno one koje nadopunjuju temeljni program/ciljeve i uključuju sljedeće:

- Pauze između nastavnih sati koje su namijenjene kratkom opuštanju i/ili odmoru.
- Fokusirano slobodno vrijeme koje djeca i adolescenti provode po svom izboru. Mogu birati između opcija u okolini.
- Tijekom fakultativnih aktivnosti, prisutni se učitelj brine o primjerenosti animacije, usmjerava i potiče aktivnost, prepušta učenicima inicijativu za korisnim provođenjem vremena i/ili omogućuje pojedincu da na svoj način osmisli to vrijeme.
- Tijekom večernje animacije odvijaju se dva niza aktivnosti:
 - prvi dio namijenjen je analizi obavljenog posla i prikazu aktivnosti sljedećeg dana,
 - drugi dio namijenjen je opuštanju uz razne kulturne i društvene aktivnosti.
- Prehrana i osobna higijena - određeni broj sati posvećen je svakodnevnim poslovima, odnosno održavanju osobne higijene, prehrani, pospremanju kreveta i soba, uređenju osobne opreme, pripremanju i čišćenju blagovaonice...
- Dnevni odmor prilagođen je dobi polaznika i može se uskladiti s usmjerenim slobodnim vremenom.
- Spavanje.

2.2. Ciljevi škole u prirodi

- Povećava održivost i kvalitetu znanja koje učenik stječe ovim oblikom odgojno-obrazovnog rada.
- Promiče sposobnost promatranja prirodnog i društvenog okoliša te samostalnog i odgovornog djelovanja prema prirodnom i društvenom okolišu.
- Promiče društvene i komunikacijske vještine i razvoj demokratske komunikacijske kulture.

- Promiče sposobnost poštivanja sebe i drugih te uspostavljanja međuljudskih i društvenih odnosa.
- Razvija sposobnost kreativnog i kritičkog mišljenja i prosuđivanja, osposobljava učenika da se suoči sa životnim problemima i da ih samouvjereno otklanja/rješava.
- Promiče pozitivan stav prema zdravom načinu života i usađuje odgovornost za vlastitu sigurnost i zdravlje.
- Brine i promiče usklađen tjelesni i psihički razvoj pojedinca (mogućnost odabira i povezivanja različitih područja, učenje praktičnih vještina za život).
- Osigura skijaško osposobljavanje učenika osnovne škole.
- Razvija odgovoran odnos prema okolišu.
- Promiče cjeloživotno učenje (učenik upoznaje različite mogućnosti stjecanja znanja).

2.3. Osnovni uvjeti za izvođenje škole skijanja u prirodi

- Skijališki centar s raznolikom ponudom skijališta opremljenih sa uređajima (gondole, žičare, ski liftovi).
- Povoljni klimatski uvjeti, ne prevelika nadmorska visina, dovoljno snijega.
- Smještaj što bliže skijalištu.
- Pogodni prostori za druge aktivnosti (nastava, predavanja, društvene aktivnosti...
Pogodan prostor za skladištenje opreme, grijani prostor za skijaške pancerce.
- Izvan najveće gužve (praznici, vikendi).
- Najmanje pet dana (od ponedjeljka do petka).
- Mogućnost drugih sportskih aktivnosti (skijaško trčanje, planinarenje, klizanje...).
- Razumna cijena.

Slika 1: Idemo na skijanje

2.4. Sigurnosni standardi

Veća je mogućnost ozljeda pri radu i kretanju u prirodi nego u školi. Stoga je potrebno pažljivo predvidjeti izvore opasnosti, napraviti procjenu rizika i poduzeti mjere za smanjenje opasnosti.

U svim oblicima i metodama rada djelujemo u skladu s propisanim normativima za siguran rad u grupama:

Terenski rad

- 1 stručni radnik na 15 učenika.

Skijanje

- 1 stručni radnik na 12 učenika odn. na 10 skijaša početnika.

2.5. Sigurnosne brige

- usklađenost sa standardima (posebnim standardima za skijanje),
- poštivanje osnovnih sigurnosnih načela (odgovarajuća oprema i urednost skijaša),
- pažnja u pripremi i skladištenju opreme,
- vođenje računa o vremenskim uvjetima, prilagodbi sadržaja, metodičkim postupcima, organizaciji nastave i opterećenja na sposobnosti, znanje i zdravstveno stanje učenika,
- dosljednost u korištenju zaštitne opreme, poštivanje načela pomoći i zaštite, primjereno grijanje prije izvođenja aktivnosti,

- nadzor učenika,
- upoznavanje učenika s opasnostima na skijalištu.

Važno je da se učitelji i drugi pratitelji djece u školi u prirodi prije polaska dobro informiraju o mogućnostima djelovanja u vezi zdravstvene zaštite djece.

2.6. Popis opreme za zimsku školu u prirodi

- Oprema i odjeća za aktivnosti na snijegu
- Dodatna i rezervna odjeća
- Pribor za osobnu higijenu i zaštitu
- Ostala oprema

Slika 2: Učenje skijanja u manjim grupama

2.7. Praktični sadržaji skijanja:

Početni oblici skijanja:

- Klinasti potisni zavoj sa ubodom palice, osnovno krivudanje.
- Korištenje skijaške opreme.

Napredni oblici skijanja:

- Terensko krivudanje u širem ili užem hodniku. Svladavanje terena s povećanim nagibom.
- Odgovarajuća kontrola brzine skijanja: na blagoj padini tehnikom urezivanja, na povećanoj padini s okretanjem skija.
- Pravilno ubadanje palice. Pravilno paralelno postavljanje skija u svim fazama zavoja. Prilagođavanje na skijanje u snježnim parkovima.

2.8. Teorijski sadržaji:

- Učenici upoznaju vrste snijega.
- Znaju da se prije vježbanja moraju zagrijati.
- Uče pravila ponašanja na skijalištu (FIS pravila).
- Uče o opasnostima skijanja i sanjkanja te kako se nositi s nesrećama.
- Poznaju opremu za zimske sportove.

Slika 4: Uporaba ski lifta

Slika 5: Prvi zavoji

3. Zaključak

Škola u prirodi je radost, briga i izazov za svakog učenika i učitelja. Za sve sudionike to je neprocjenjivo iskustvo koje značajno doprinosi podizanju kvalitete međuljudskih odnosa, trajnijem i korisnijem znanju učenika, stjecanju novih vještina, razvoju društvenih vještina, navikavanju na samostalnost, ustrajnosti, preuzimanju odgovornosti...

Prvi zavoji na skijama, učenje u prirodi, nova prijateljstva i avanture ostaju zauvijek u sjećanju.

4. Literatura

- [1.]Koncept šole v naravi za 9-letno OŠ. (2001.), Ljubljana, Usvojilo Stručno vijeće Republike Slovenije za opće obrazovanje.
- [2.]V naravo z glavo. Zakaj pa ne? (2002). Ljubljana: Centar za šolske i izvanškolske aktivnosti.
- [3.]Kristan, S. (1998). Šola v naravi. Didaktika, Radovljica.

Stručni rad

RADIONICE ZA POTICAJ NADARENOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI

Aleksandra Ključevšek, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

U školi u kojoj predajem nastavnici već dugi niz godina rade razne oblike rada s nadarenim učenicima. Nadarenost potičemo u nastavi s individualizacijom i diferencijacijom, na dodatnoj nastavi, u pripremama za natjecanja, u interesnim aktivnostima, u produženom boravku i raznim radionicama. Učenici sudjeluju u sportskim i kulturnim događajima, pomažu u pripremi likovnih izložbi... Na početku školske godine, mi učitelji potencijalno nadarenim i nadarenim učenicima nudimo različite aktivnosti u kojima će razvijati svoje potencijale. Od 1. do 5. razreda nudimo im likovne, matematičke, prirodoslovne radionice i radionice obogaćivanja rječnika. Učenici biraju aktivnosti koje bi željeli pohađati. Razrednik, učitelji i savjetodavna služba izrađujemo individualizirani program na temelju motivacije, interesa i sposobnosti učenika. U nastavku ću vas upoznati s aktivnostima koje provodim na radionici za bogaćenje rječnika. Uključuje učenike 4. i 5. razreda.

Ključne riječi: promicanje nadarenosti, nadareni, radionice bogaćenja rječnika, igre riječima

1. Uvod

Nadareni učenici su oni koji, bilo u vrtiću ili u školi, pokazuju visoke potencijale ili postignuća u intelektualnim, kreativnim, posebno akademskim, vodstvenim i/ili umjetničkim područjima ili sportu.

Ovim učenicima škola osigurava odgovarajuće uvjete za odgoj i obrazovanje prilagođavajući njihove sadržaje, metode i oblike rada i omogućavajući im uključivanje u dopunsku nastavu, druge oblike individualne i grupne pomoći i druge oblike rada.

Osim uobičajenih nastavnih planova i programa, nadarenim i talentiranim učenicima potrebna je i nastava i aktivnosti prilagođene njima kako bi razvili svoje vještine, pa im nudimo razne radionice u našoj školi. Radionicu Igre riječima pripremam i vodim sama.

2. Definicija nadarenosti

Nadareni učenici su oni sa stvarno visokim postignućima, kao i oni koji imaju samo potencijal za iznimna postignuća. Nadarenost se shvaća kao zbroj urođenih i stečenih čimbenika koji omogućuju natprosječno stvarna ili latentna, osobno ili društveno korisna stvaranja u jednom ili više područja.

Nadarenost može biti opća ili specifična. Za visoku opću sposobnost, koja omogućuje postizanje izvrsnih rezultata, obično koristimo izraz „nadarenost“, a za visoke specifične sposobnosti pojam „talent“. [3]

2. 1. Karakteristike nadarenih učenika

Nitko od nadarenih učenika nema sve navedene karakteristike, ali se obično smatra da lako i brzo uče, uporni su, postavljaju puno pitanja i izrazito su znatiželjni. Imaju smisla za humor i otvoreni su za nove ideje. Osim toga, obično koriste vokabular širokog opsega, koji je dubinski i zahtjevan, te ih odlikuju mentalna gipkost te oštro i kritičko zapažanje. Oni su sposobni biti duže koncentrirani i imaju originalan pristup rješavanju problema.

Opće obrazovanje im je opsežno, strastveni su oko zanimljivih problemskih zadataka, žele do savršenstva završiti zadatke, dosadne su im rutinske i mehaničke zadaće. Zanimaju ih problemi odraslih, puno se bave moralnim pojmovima. Daju neobične, rijetke i jasne odgovore. Ne boje se biti drugačiji (osobito u kognitivnom smislu). Kritični su prema sebi i drugima, imaju visoko razvijenu empatiju, visoko samopouzdanje i samopoštovanje, emocionalno su uravnoteženi i veseli. [3]

2. 2. Prepoznavanje nadarenih učenika

U Sloveniji je 1999. godine bio prihvaćen koncept „[Otkrivanje i rad s nadarenim učenicima u devetogodišnjoj osnovnoj školi](#)“, kojeg je formiralo „Strukovno vijeće Republike Slovenije za opće obrazovanje“. Opisuje proces identifikacije nadarenih učenika.

Identifikacija nadarenih učenika odvija se u tri koraka:

- ✓ evidentiranje
- ✓ identifikacija
- ✓ upoznavanje roditelja. [2]

2. 3. Osnovni principi rada s nadarenim učenicima:

- proširivanje i produbljivanje osnovnih znanja,
- brži napredak u procesu učenja,
- razvijanje kreativnosti,
- korištenje viših oblika učenja,
- korištenje kooperativnih oblika učenja,
- uvažavanje specifičnih sposobnosti i jakih interesa,
- uvažavanje individualnosti,
- promicanje neovisnosti i odgovornosti,
- briga za integrirani osobni razvoj,
- raznolikost ponude i omogućavanje učenicima slobodu biranja,
- uspostavljanje mentorskih odnosa između učenika i nastavnika ili drugih nositelja programa,
- briga da nadareni učenici budu pravilno prihvaćeni u svom razrednom i školskom okruženju,
- stvaranje mogućnosti za povremena druženja prema njihovim posebnim potrebama i interesima. [2]

3. Bogat rječnik

Riječi su znakovi kojima nešto imenujemo (npr. biće, stvar, svojstvo, broj, radnju, vremenski period, sebe ili adresat, svoje mišljenje ili doživljaje...). Zato svaka riječ nešto znači – dakle ima značenje.

Bogat rječnik nije samo savladavanje što većeg broja riječi, već i svladavanje što više značenja jedne riječi.

Bogat rječnik nam pomaže da lakše i bolje komuniciramo usmeno ili pismeno. Važan je kako u slovenskom tako i u stranim jezicima. Možemo ga širiti na različite načine: čitanjem, slušanjem, promatranjem, razgovaranjem, rješavanjem križaljki, rebusima i specijaliziranim igrama. Kada ih učenici riješe, automatski uče nove riječi i njihova značenja.

3. 1. Igre riječima – radionice za promicanje nadarenosti kod učenika

Radionice su namijenjene učenicima 4. i 5. razreda. Učitelji razvijaju rječnik kroz sustavne vježbe.

Kroz aktivnosti razvijamo sposobnosti i interese nadarenih i potencijalno nadarenih učenika.

Učenici kroz igru:

- šire i obogate svoj rječnik,
- razvijaju logičko razmišljanje,
- formiraju pozitivan stav prema materinskom jeziku.

3. 2. Igre riječima

Rebusi

Rebus je zagonetka u kojem se odgovarajuća riječ ili izraz mora identificirati na crtežima stvari, slova ili znakova.

Križaljke

Križaljka je verbalna [zagonetka](#), koja se obično postavlja kao mreža crnih i bijelih polja, na bijela polja je potrebno postaviti [riječi](#) tako da se slova vodoravnih i okomitih riječi podudaraju. Riječi koje treba unijeti dane su s opisom ili nagovještajem.

Scrabble

je [abecedna](#) ([verbalna](#)) [igra na ploči](#) s 15 × 15 polja; određena polja se nagrađuju.

Broj igrača: 2 - 4

Pribor: [ploča](#) s 15 × 15 polja. U igri se nalazi 100 pločica sa slovima.

Svrha: sastavljanje međusobno povezanih riječi na ploči za igru Scrabble pomoću pločica sa slovima koje imaju različite vrijednosti.

Cilj igre je postići što bolji rezultat. Svaki igrač se natječe za najveći broj bodova i stoga svoje pločice slova koristi u takvim kombinacijama i na takvim mjestima koja mu daju prednost u vrijednosti slova i nagradnih bodova na ploči za igru.

Boggle

je igra riječi.

Broj igrača: izborno

Pribor: šesnaest kockica sa slovima se nasumično miješa i stavlja na ploču za igru, nakon čega igrači traže riječi na mreži veličine 4x4. Vrijeme je obično ograničeno na tri minute i mjeri se pješčanim satom.

Svrha: pronaći i napisati što više riječi sa tri ili više slova. Riječi moraju biti sastavljene od susjednih slova u bilo kojem smjeru, vodoravno, okomito ili dijagonalno.

Iste kocke (ili slova) ne smiju se koristiti dvaput u riječi. Vlastita imena nisu dopuštena. Riječi se boduju prema duljini.

Olimpijada riječi

Broj igrača: izborno

Pribor: /

Svrha: Poboljšanje vokabulara Svaki igrač pokušava izgovoriti što više riječi u minuti na isto slovo koje je odredio suigrač (ili odrasla osoba). Potonji također broji pravilne riječi. [1]

Raskrižje

Broj igrača: izborno

Pribor: papir i olovka

Svrha: obogaćivanje rječnika.

Osim papira za pisanje i olovke, potreban nam je sat za ovu igru pisanja. Smislite neku riječ, kao što je npr. RASPUST. Napišite riječ od gore prema dolje i odozdo prema gore desno od nje. Sada odredite koliko dugo igra treba trajati. Za to vrijeme svi moraju unijeti riječi koje počinju lijevim slovom i završavaju desnim. Tko je prvi među vama, pobijedio je i smije izmisliti riječ za sljedeći krug. [1]

Tko ima istu rimu?

Broj igrača: izborno

Pribor: karte s rimama

Svrha: rime.

Učenici iz torbe izvlače karte s rimama. Plešu uz glazbu. Kad glazba prestane, gledaju kartu i traže nekoga tko ima rimu za njihovu riječ. [1]

Skriveni predmet

Broj igrača: izborno

Pribor: vrećica s predmetom

Svrha: opisivanje svojstava dodirom.

Predmete od različitih materijala stavljamo u vrećicu ili kutiju s otvorom. Vrećica putuje u krug. Učenici pipaju i opisuju predmete: glatko, meko, toplo, hladno, hrapavo... Kad vrećica napravi krug, izvadimo predmet: oni imenuju predmet i tvar od koje je napravljen. [1]

Što se skriva u vrećici 1?

Broj igrača: izborno

Pribor: razni predmeti

Svrha: nadređeni pojmovi.

U vrećici (kutiji) imamo razne artikle i to odjeću (šal, rukavice, vestu...), kape (šešir, šal, šešir), pribor za jelo (žličica, vilica, žlica - bez noža) i igračke (iz kutka za igru). Učenici dodirom prepoznaju predmete, govore za što ih koristimo i izgovaraju nadređeni pojam te riječi. Svi artikli su razvrstani u 4 grupe (prstenovi) i dodaju nadređeni pojam - natpis ODJEĆA, POKRIVALA, PRIBOR ili IGRAČKE. [1]

Što se skriva u vrećici 2?

Broj igrača: izborno

Pribor: vreća, razni predmeti

Svrha: opisivanje svojstava predmeta.

U vrećicu stavljamo meke, tvrde, bodljikave i glatke stvari. Odabrano dijete s povezom na očima dodiruje predmet, imenuje ga i govori kakav je na dodir. Također može reći dva svojstva. [1]

4. Zaključak

Jako volim stvarati i voditi radionicu Igara riječi jer u njoj sudjeluju učenici koji su jako motivirani za ovaj oblik rada. Ove igre riječima također su prikladne za obogaćivanje nastave, dodatne nastave ili za provođenje slobodnog vremena. Kroz igru učenici ne samo da obogaćuju svoj vokabular, već i treniraju pamćenje, razvijaju pažnju, ustrajnost... Igraju u parovima ili u grupama. Pritom se pridržavaju pravila i doživljavaju zadovoljstvo uspješno obavljenim zadacima – jačaju međusobne kontakte i društvene odnose. Stečeno znanje pokazuju na nastavi, dodatnoj nastavi i u svakodnevnom životu.

5. Literatura

- [1.] Jezikovne igre. URL: <http://cms.siel.si/documents/131/docs/jezikovne-igre-1.pdf>
[2.] (10. 1. 2022)
- [3.] Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi. Ljubljana (2019) Zavod RS za šolstvo. URL: https://www.zrss.si/pdf/strokovna_izhodišca_nadarjeni.pdf
[4.] (11. 1. 2022)
- [5.] Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy M., in Purgaj, S. (1999). Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: MIZŠ.

